

erskine caldwell

«Am fost întotdeauna de părere că în viață există nenumărate întâmplări și episoade care pot fi înfățișate cu mult mai mare eficiență și putere de convingere în spațiul restrâns al unei schițe sau nuvele decât într-un capitol de roman sau într-o porțiune mai întinsă și, uneori, în chip artificial umflată a unei scrieri de imaginație. De fapt, în viață se întâlnesc relativ puține momente dramatice cu neputință de relatat în mai puțin de zece-douăzeci de pagini; de obicei evenimentele zguduitoare și împrejurările de neuitat sînt scurte și au forța năprasnică a exploziilor...»

ERSKINE CALDWELL (1955)

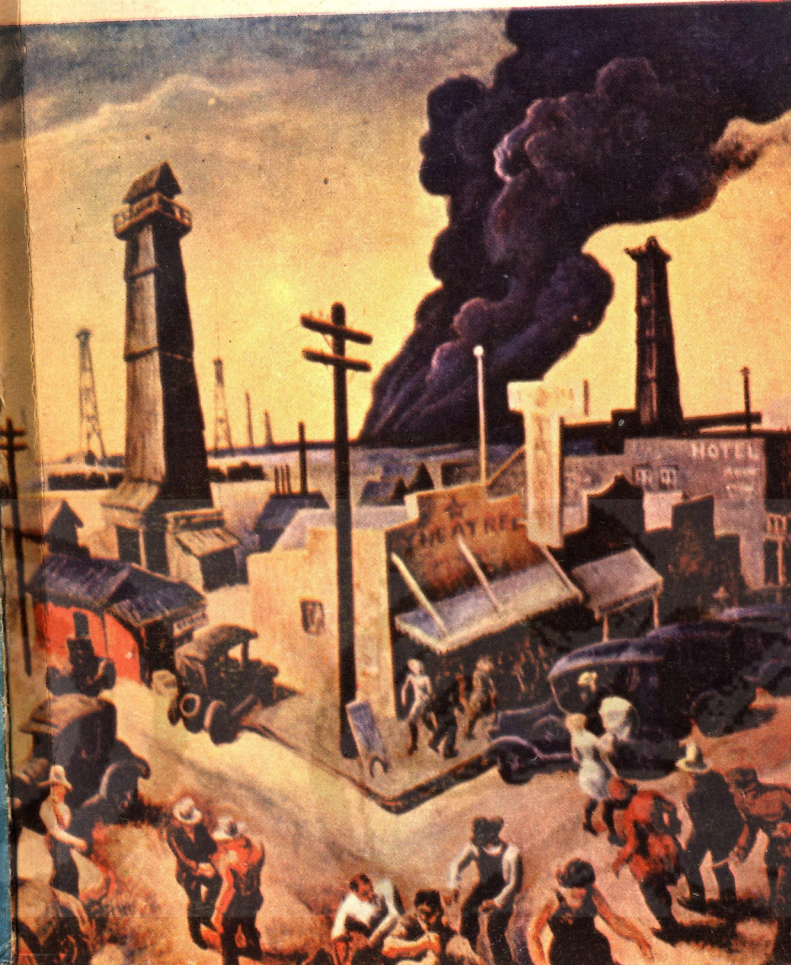
536

151

erskine caldwell

erskine caldwell
pămînt american

Lei 5

editura pentru literatura

Coperta reproduce un detaliu al tabloului
Boomtown (1928),
operă a pictorului american *Thomas Hart
Benton* (n. 1889). Tabloul aparține muzeului
Rochester Memorial Gallery, al Universității
din Rochester, statul New York, care ne-a pus
la dispoziție clișeul în culori.

erskine caldwell

pămînt american

POVESTIRI

**TRADUCERE
PREFAȚĂ
ȘI NOTE
DE IOAN COMȘA**

1969

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Cu excepția povestirilor *Taică-meu și mașina de balotat*, *Ce s-a întâmplat în ziua când am tras clopotul la biserică*, *Ziua de repaos a lui Handsome Brown*, traduse din volumul *Georgia Boy*, Londra, The Falcon Press Ltb., 1947, a nuvelor *Fata de pe autostradă* și *Kathy* traduse din volumul *Gulf Coast Stories*, New York, Little, Brown & Co., 1956, precum și a nuvelei *Moarte lentă*, tradusă din volumul *Kneel to the Rising Sun*, Londra, Heineman, 1961, toate celelalte povestiri incluse în această culegere au fost traduse după *The Complete Stories of Erskine Caldwell*, New York, Little, Brown & Comp., 1955.

ERSKINE CALDWELL,
NUVELA ȘI VIZIUNEA GROTESCĂ

„Wolfe, Faulkner, Dos Passos, Caldwell, Hemingway” — astfel i-a clasificat prin 1937 Faulkner pe prozatorii americani din generația sa.

Douăzeci de ani mai târziu, stînd de vorbă cu studenții Universității Virginia — al cărei invitat a fost în cursul anului academic 1957—1958 — Faulkner a arătat că-și menține părerea, precizînd însă că la baza clasificării sale „*nu stă nici succesul, nici valoarea operei, ci numai bravura eșecului, bravura strădaniilor care au dat greș*”¹. Spre a fi mai bine înțeles, el a explicat că, după aprecierea sa, locul întii i se cuvine lui Wolfe: „*Fiindcă, dintre toate eșecurile al lui fusese cel mai remarcabil, fiindcă cele mai îndrjite strădanii el le depusese, fiindcă de dînsul fuseseră asumate riscurile cele mai nemăsurate, fiindcă dînsul țintise cel mai departe*”².

Și, referindu-se la codașul amintitei clasificări, Faulkner a adăugat: „*Pe Hemingway l-am lăsat la urmă de tot nu pornind de la valoarea creației sale, ci doar pentru motivul că după ce și-a însușit o manieră, o metodă pe care o stăpînea, s-a mulțumit s-o aplice fără a*

¹ și ² *Faulkner at the University*, sub îngrijirea lui Frederick L. Gwynn și Joseph L. Blotner, Vintage Books, 1965, p. 143 (convorbirea din 13 mai 1957).

mai căuta în stînga și în dreapta, fără a mai experimenta. Clasificarea mea nu are nimic a face cu valoarea operei; ea se întemeiază exclusiv pe criteriul seriozității efortului de a înfăptui un vis irealizabil, de a înfăptui mai mult decît le e ursit muritorilor să înfăptuiască.¹

În felul acesta criteriul lui Faulkner, care la prima vedere poate să pară straniu, dobîndește consistență logică și devine acceptabil.²

În cadrul aceleiași convorbiri cu studenții Universității Virginia, referindu-se în mod special la Caldwell, Faulkner a declarat: „Sînt de părere că primele lui cărți — nuvelele, precum și romanul Pogonul lui Dumnezeu³ — ajung pentru o viață de om, și [Caldwell] ar avea de ce să fie mulțumit, numai că așa cum îi cunosc eu pe confrății mei scriitori, sînt convins că nu-i mulțumit, la fel cum nici eu nu-s mulțumit de operele mele.”⁴

Clasificarea propusă, criteriul adoptat, precum și judecata rostită de Faulkner în privința operei lui Caldwell

¹ *Ibid.*, p. 206 (convorbirea din 5 mai 1957).

² Teza aparent paradoxală că eșecul constituie un indiciu sigur de forță circulă în critica anglo-saxonă de mai bine de un veac. Enunțată de Melville în eseu despre Hawthorne, ea pornește de la ideea că artistul adevărat e dator să făurească opere tot mai îndrăznețe și tot mai originale, fără a se sinchisi de riscul unor eventuale neizbinzi. La fel ca și concepțiile similare expuse de Ruskin în *Stones of Venice* (1851—1853), ea își are rădăcina în doctrinele estetice ale lui Longinus.

³ Pentru romanele lui Caldwell traduse în limba română au fost folosite titlurile sub care au apărut și sînt cunoscute la noi (titlurile originale sînt indicate în *Cronologie*). La fel s-a procedat cu titlurile nuvelor cuprinse în volumul de față (titlurile originale ale acestora se găsesc în casetele bibliografice care le însoțesc în text). Lucrările netraduse sînt citate cu titlurile originale care, atît în prefață cît și în *Cronologie* sînt însoțite prima oară de versiunile lor în limba română.

⁴ *Faulkner at the University*, p. 143.

reprezintă un punct de vedere interesant dar, firește, personal și provizoriu.

Ierarhizarea contemporanilor și aprecierea operei lor, sînt indiscutabil anevoioase și supuse erorii. Nu încapе indoială că, în funcție de zigzagurile esteticii și de evoluția gustului public, ele vor continua să fluctueze ani îndelungați și că viitorul va vedea prăvălindu-se în uitare mulți idoli de o zi, înainte ca să se aleagă, să se înalțe și să se statornicească valorile perene. Există însă de pe acum destule temeiuri să credem că — în ciuda rezervelor și aprecierilor negative rostite asupra operei lui Caldwell de-a lungul celor patru decenii de cînd a început elaborarea și publicarea ei, precum și în ciuda faptului că astăzi unii istoriografi și critici literari americani strîmbă din nas în fața ei și nu îi acordă atenția meritată — posteritatea va ratifica judecata lui Faulkner în privința lui Caldwell și îi va hărăzi locul cuvenit în pleiada prozatorilor americani din prima jumătate a veacului nostru.

Despre biografia lui Caldwell (în privința căreia *Cronologia* încearcă să ofere cîteva repere semnificative) s-au scornit și s-au vînturat nenumărate inexactități.

S-a repetat, de pildă, că, pînă la 13 ani, Caldwell n-ar fi călcat pragul școlii primare, că mulți ani și-ar fi agonisit existența muncind pe apucate — ca argat la o fermă, ca ziler la un joagăr, ca manipulant de decoruri într-un teatru — și că ar fi trăit grozave peripeții și înfruntat mortale primejdii în calitate de participant activ la o lovitură de stat în Honduras.

S-a mai afirmat nu o dată că biografia lui ar coincide în multe puncte cu cea a lui Jack London. Nu se poate tăgădui că unele împrejurări ale luptei îndirjite pe care Caldwell a dus-o pînă a ajunge să fie publicat — împrejurări consemnate în volumul său de amintiri *Call It Ex-*

perience (Să-i zicem experiență) îl aduc în memorie pe Martin Eden, personajul romanului autobiografic cu același titlu al lui London.

„Ca să pot sta în fața mașinii de scris, spune Caldwell, peste sweater trebuia să îmbrac scurta de piele și paltonul. Picioarele mi le înfășuram într-o pătură, și din cind în cind, mă opream din scris ca să suflu în degetele-mi înțepenite...¹ Mincam de trei ori pe zi conserve și scriam câte 16 și chiar câte 18 ore pe zi”.²

Stăruința lui Caldwell, care ani de-a rândul a bombardat cu manuscrise redacțiile revistelor și editurilor, de asemenea ni-l amintește pe Jack London. „Pentru a menține în circulație permanentă de la o editură la alta câteva duzini de povestiri, mărturisește Caldwell, aveam nevoie de un fond apreciabil investit în timbre poștale... Cind rămâneam lefter, singura ieșire era să încarc în două valize cărțile primite spre recenzare, să iau autobuzul de Boston și acolo să colind anticariatele.”³

Dar lăsând la o parte aceste detalii secundare, este evident că atît fondul cît și formația celor doi scriitori (mediul familial, peisajul și ambianța morală și socială în care au crescut, educația primită, experiența de viață, natura piedicilor întîmpinate) prezintă mai puține asemănări decît deosebiri.

Mărturiile din *Call It Experience*, precum și notațiile autobiografice din *The Sacrilege of Alan Kent* (*Sacrilegiul lui Alan Kent*) (1936) și cele din *In Search of Bisco* (*În căutarea lui Bisco*) (1965) ne înfățișează un copil hipersensibil, obsedat de chipurile chinuite ale oamenilor pe care i-a cunoscut, zguduit de dramele mizericii și silniciei, precum și de crimele atroce ce s-au desfășurat sub ochii săi în anii de peregrinări pe drumurile Sudului.

¹, ² și ³ Erskine Caldwell, *Call It Experience*, MacFadden-Bartell Co., New York, 1966, pp. 43, 44—45 și 47.

Bineînțeles că într-un fel aveau să se stratifice impresiile lui Caldwell, copilul crescut sub ochii părinților săi și avînd mereu în față pilda vie și împărtășind experiența tatălui său, pastor prezbiterian pe coclaurile părăginite ale Sudului, care îmbina răspîndirea cuvîntului *Scripturilor* cu acțiunea practică, și cu totul într-altfel acelea ale lui London, băiatul fără tată, lipsit de ocrotire și îndrumare, care la 10 ani fusese silit să părăsească băncile școlii și care singur, fără nici o îndrumare, avea să culeagă crîmpele de învățătură și de înțelepciune bătînd ulițele San Franciscoului, și hoinărind pe mare și pe uscat. De aceea tematica, personajele și conflictele, mijloacele de expresie artistică și viziunea celor doi scriitori sînt fundamental diferite.

Cînd după șase ani de trudă, primele scrieri ale lui Caldwell au văzut lumina tiparului, ele n-au avut răsunet deosebit. Au manifestat interes pentru ele doar cîteva periodice mărunte și una sau două modeste și efemere case de editură. Revistele de tiraj și „forurile literare” le-au înconjurat cu metereze de tăcere și nepăsare.

Abia trei ani mai tîrziu, după succesul dramatizării primului său roman, *Drumul tutunului*, gheața a început să se topească și cărțile lui au început să-și croiască drum către cititori.

Și atunci, s-a declanșat împotriva lui Caldwell în presă, în fața instanțelor judecătorești precum și de la tribuna Congresului o campanie cum n-au avut de înfruntat în istoria recentă a literaturii Statelor Unite decît *Sora Carrie* a lui Dreiser, unele scrieri ale lui Sherwood Anderson și *Tropicul Cancerului* a lui Henry Miller. Robustețea și noutatea scrisului său ultragia opiniile instaurate și gustul pentru banalitatea amabilă încetățenit în literatura salonardă. Nu e deci de mirare că asupra lui au început

să se reverse valuri de invective. Urmărind să-i discrediteze cronicarii literari, campioni sau prizonieri ai prejudecăților de tot felul, s-au coalizat cu potențaii unor administrații municipale, cu asociațiile puritane pentru combaterea viciului și cu unii congressmenii retrograzi din Sud.

Ecourile principalelor invinuiți ce i s-au adus atunci se prelungesc și azi. Pentru categoria care invocă morală și decență sînt tipice reproșurile reluate de Donald Heiney, profesor la Universitatea statului Utah, într-un manual universitar, publicat în 1958: „Caldwell săvîrșește majoritatea crimelor pe nedrept imputate lui Faulkner. Cultivă pornografia de dragul pornografiei, caută să șocheze pentru a cîștiga atenția publicului și plămăuiește personaje lipsite de orice simț al decenței.”¹

După eșecul primelor șarje, criticii au schimbat terenul de luptă și s-au străduit să-și înnoiască arsenalul. Ca să umbrească valoarea operelor care l-au consacrat și să diminueze statura întregii lui creații, ei hiperbolizează scăderile unor scrieri izolate, vechi sau noi, clevetesc și caută argumente proaspete sau reliau vechi capete de acuzare.

„Făgăduielile primelor sale cărți cu rămas neîmplinite, declară Willard Thorp, profesor la Princeton, unul dintre principalii coordonatori ai voluminoasei Literary History of the United States publicate în 1948. Nelipsitele romane sau culegeri de nuvele ale lui Caldwell (cite un roman sau o culegere nouă semnată de el apare la fiecare cîteva luni) relatează pentru a nu știu cîta oară obișnuitele omoruri și adultere. Caldwell și-a pierdut de mult sensibilitatea pentru culoarea locală, iar urechea lui a încetat să mai perceapă cadențele limbii vorbite în Sudul S.U.A. De aceea, marfa pe care ne-o oferă este la fel de stan-

¹ Donald Heiney, *Recent American Literature*, Barron's Educational Series, Woodbury, N.Y., 1958, p. 239.

dardizată cu țiğările de foi și cosmeticele cărora le face concurență. *Bietul Sud!* Romancierii la modă pe la 1900 îl prezentau într-o versiune edulcorată care-l făcea de nerecunoscut; acum Caldwell îl înfățișează într-o versiune vulgară pe care Franța, Rusia și Japonia o consideră drept o oglindire fidelă (și, desigur, binevenită) a realității.¹

Autorul unui remarcabil studiu despre romanul american modern, criticul Frederick J. Hoffmann, este la fel de sever: „Drumul tutunului și Pogonul lui Dumnezeu, sustine el, au exploatat gusturile hibride caracteristice publicului în deceniul 1930—1939; «albi săraci» care populează aceste două romane erau atrăgători ca personaje de farsă și în același timp stirneau simpatie pe plan social. Dar Caldwell s-a dovedit cu totul incapabil să dea uitării și să renunțe la mixtura de comic și de patetic cu care i-a zugrăvit. El a căzut victima unei grave curențe intelectuale.”²

Dar acestea nu sînt singurele argumente invocate în S.U.A. pentru a umbri opera lui Caldwell. Unii clamează că literatura sa e neveridică, îl acuză că exagerează, că denaturează faptele și că, la figurat, se face vinovat de necrofilie. Alții pretind că protestul social de care sînt impregnate numeroase dintre scrierile sale este în mare măsură depășit, și că, din această pricină, astăzi ele ar fi lipsite de interes. În anii isteriei maccarthyste, nu puțini s-au găsit să afirme că pe Caldwell aplicarea ideologiei marxiste „l-ar fi înstrăinat de materialul său cît și de publicul cititor.”³ Mulți împărtășesc părerea avansată

¹ Willard Thorp, *American Writing in the Twentieth Century*, Harvard University Press, 1960, p. 262.

² Frederick J. Hoffmann, *The Modern Novel in America*, ediție revizuită, Henry Regnery Company, 1963, p. 203.

³ Leon Howard, *Literature and the American Tradition*, Doubleday & Company, Inc., 1960, New York, p. 284.

de Willard Thorp, că pe Caldwell l-ar prețui infinit mai mult străinii vrăjmași și înstrăinații decât americanii sută la sută. Alții susțin că Erskine Caldwell ar fi „regionalist“ și că n-ar fi dat nimic viabil ori de câte ori a tratat subiecte luate din afara Georgiei natale și ori de câte ori a încercat să înfățișeze personaje aparținând altui mediu social decât cel rural. Se găsesc chiar și citiva care cred că îi pot imputa cinismul și nepăsarea în fața suferinței omenești, precum și unii care tăgăduiesc valoarea artistică a operei sale, reproșându-i că se mărginește să fotografieze realitatea, și de aceea îl privesc ca pe un simplu jurnalist, care ca atare se cuvine exclus din controalele literaturii. În sfârșit, mai există și critici care îl bagatelizează, trecînd peste opera lui de romancier și, substituind criteriul cantitativ celui calitativ, desconsideră genul scurt în care nu-i contestă izbînzii izolate.

Inevitabil, multe dintre aceste învinuiri sînt acceptate, sau mai exact sînt preluate prin mimetism sau contaminare, de unii cercetători europeni, în vreme ce alții îl privesc dintr-un punct de vedere unilateral, subliniind și prețuind exclusiv tematica și protestul social.

Firește, nu-i locul ca pe marginea prezentei culegeri de nuvele să discutăm romanele și celelalte scrieri ale lui Caldwell (publicistica, literatura documentară, însemnările biografice, notele de călătorie și edițiile de folclor, caracterizate pe scurt în *Cronologie*) decât atît cît este necesar pentru determinarea relațiilor prozei scurte cu ansamblul operei și pentru desprinderea trăsăturilor personalității sale artistice.

De ce în ultimii douăzeci de ani, Caldwell, deși respectat de unii confrăți, imitat pe tăcute de alții și prețuit de citiva critici dintre cei competenți și tot mai îndrăgit de cititori, a rămas neînțeles și este în mod sistematic tratat cu răceală de majoritatea istoriografilor literari?

Cauzele au fost puțin explorate deocamdată.¹ În privința lor au fost emise însă câteva ipoteze vrednice de reținut.

„Motivul principal, spune un comentator avizat, ar putea să-l constituie faptul că le vine greu criticilor și cititorilor să creadă în veridicitatea condițiilor de trai ale năpăstuiților din Sud, așa cum sint zugrăvite de Caldwell. Nu e însă mai puțin adevărat că oricine a poposit vreodată în ținuturile despre care scrie Caldwell, știe din proprie experiență că tablourile pe care le prezintă sint de o tulburătoare exactitate.“²

Același gând l-a determinat pe Maurice Edgar Coindreau — autorul tălmăcirilor în limba franceză a romanelor *Drumul tutunului* și *Pogonul lui Dumnezeu* (apărute respectiv în 1936 și în 1937), care aveau să-l proiecteze pe Caldwell dincolo de hotarele lumii anglo-saxone — să aleagă drept epigraf pentru întreaga lui creație un semnificativ vers al lui Boileau :

„Le vrai peut quelque fois n'être pas vraisemblable.“³

Examinind părerea potrivit căreia talentul lui Caldwell s-ar fi irosit prin prelucrarea repetată și stereotipă a acelorași materiale de viață, criticul Robert Cantwell observă cu perspicacitate că : „Atit rațiunea succesului inițial al cărților lui [Caldwell] cît și a declinului său ulterior în ochii criticii trebuie căutată mai degrabă într-o caracteristică a lumii intelectuale.“⁴

¹ Dintre scriitorii care, după părerea lui Faulkner, se detașează net de contemporanii lor, Caldwell e singurul căruia, pînă în prezent, nu i s-a consacrat nici o monografie critică în S.U.A.

² Albert H. Morehead, prezentare la *Drumul tutunului* în antologia *100 Great American Novels*, New American Library, New York, 1966, p. 59.

³ În traducere : Adesea adevărul nu pare cu putință (Boileau, *Arta poetică*, III, v. 48, în românește de Ionel Marinescu, E.S.P.L.A., 1957, p. 54).

⁴ Robert Cantwell, *Caldwell's Characters: Don't They Leave*, în *Georgia Review*, anul XI, 1957, nr. 3, p. 13.

Cantwell se referă la lumea intelectuală americană și are în vedere faptul că pe avanscena ei se perindă neîncetat o pletoară de opere și de scriitori. Dintre aceștia unii sînt salutați cu surle și tobe și ridicați în slăvi pentru ca, scurt timp după aceea, să fie dați uitării, spre a face loc la rampă altora.

Altă particularitate a lumii moderne care contribuie, desigur, și ea la eclipsarea lui Caldwell este cultul literaturii dificile, artificioase, noul academism, instaurat după cel de al doilea război mondial, care desconsideră sau înăbușă operele neconforme convențiilor și exigențelor sale, opunîndu-le ostilitatea și incomprehensiunea agresivă a snobismului.

Din fericire însă, centrul taciturn — publicul — nu se lasă în permanență influențat de toanele și hachițele extremelor gălăgioase — criticii — și nu rareori prețuiesc mai mult cărțile respinse de aceștia, decît pe cele lăudate de cronicarii și pontifii hiperrafinați. Faptul că dintre prozatorii contemporani Caldwell se bucură de popularitatea cea mai întinsă dovedește cu prisosință acest lucru.

În 1960 Willard Thorp nota cu neascuns năduf că dintre cititorii lui Caldwell abia 1 din 10.000 cunoaște romanele lui Elisabeth Roberts sau proza Eudorei Welty¹. Din altă sursă desprindem știrea uimitoare că la sfîrșitul anului 1961 tirajul total al operei lui Faulkner abia depășise 3.000.000 de exemplare². Asta înseamnă că din 20 de cititori americani care cumpăraseră un volum de Caldwell, doar unul achiziționase și o carte de Faulkner.

În prezent, cu 65 de milioane de cărți vîndute în S.U.A. (din care 45 de milioane din 1949 încoace) și cu romanul *Pogonul lui Dumnezeu* vîndut în 14 milioane de exemplare, Caldwell este singurul dintre toți prozatorii con-

¹ Willard Thorp, *American Writing in the 20-th Century*, pp. 261—262.

² Cf. Monique Nathan, *Faulkner par lui-même*, Éditions du Seuil, Paris, 1963, p. 165.

temporani a cărei popularitate în America e statornică, egalind-o pe aceea a romanelor polițiste semnate de Stanley Gardner, Ellery Queen sau Mike Spillane¹ și lăsind-o în urmă chiar și pe aceea a Margaretei Mitchell.²

În afara S.U.A. și a lumii anglo-saxone, succesul lui Caldwell este apreciabil. Până astăzi cărțile sale au fost traduse în 25 de țări și interesul pentru ele nu slăbește. Potrivit statisticilor UNESCO, între 1956 și 1966 în lume au fost publicate 237 de traduceri din opera lui Caldwell,³ iar într-un singur an, în anul 1967, s-au tipărit nu mai puțin de 23 de traduceri în 13 țări,⁴ dar tirajul acestora nu atinge nici pe departe nivelul aceluia al edițiilor înregistrate în patrie.

Cifrele spulberă deci legenda potrivit căreia scriitorul ar fi respins în țara sa și gustat numai peste hotare.

Este semnificativ că primele care l-au publicat și l-au revendicat pe Caldwell au fost câteva periodice mărunte ce polarizau insurecția artistică și cultivau experimentul estetic.

Revista *transition*, în care a văzut lumina tiparului, în octombrie 1929, prima lui nuvelă, *Midsummer Passion* (*Pasiune în miez de vară*), era una din publicațiile expatriatilor americani de la Paris și servea drept tribună

¹ Freeman Lewis, citat de Max Lerner, în *American Civilisation*, Simon and Schuster, New York, 1957, vol. I, p. 798.

² În 1955, când *Pe aripile vântului* ajunsese la 5.000.000 de exemplare, *Pogonul lui Dumnezeu* depășise 6.500.000 de exemplare (cf. *The Reader's Encyclopedie of American Literature*, îngrijită de Max J. Herzberg, Thomas J. Crowell Co., New York, articolul *Best Sellers*).

³ Cf. *Publishers' World*, R.R. Bowker Co., New York și Londra, 1966, p. 170, și *Annuaire statistique*, UNESCO, Paris, 1967, p. 439.

⁴ *Index translationum*, nr. 20, UNESCO, Paris, 1969, p. 833.

simboliștilor, suprarealiștilor și altor scriitori de avangardă din Occident. (În paginile ei, în care au apărut fragmente din *Finnegans Wake* al lui Joyce și lucrări de Gertrude Stein și Hart Crane, a debutat, între alții, și compatriotul nostru Peter Neagoe). Printre periodicele din S.U.A. care în lunile următoare aveau să difuzeze proza scurtă a lui Caldwell se mai numără și *Blues*, o publicație a suprarealiștilor, *Hound and Horn*, o revistă ale cărei coloane erau larg deschise formulelor noi, moderniste, editată de un grup de studenți de la Harvard; și *Pagany* care, la sfârșitul deceniului al treilea, era cel mai de seamă organ al avangardei americane.

Tot în octombrie 1929, *Midsummer Passion*, nuvela care apăruse în *Transition*, a intrat și în sumarul celei de a treia ediții a almanahului *New American Caravan*, al cărui scop era să încurajeze afirmarea forțelor iconoclaste în literatura americană și să alcătuiască nucleul unei organizații colective pentru publicarea operelor valoroase ce se izbeau de conservatorismul caselor de editură și al redacțiilor. Almanahul era scos de poetul și dramaturgul Alfred Kreymborg, unul dintre promotorii modernismului în S.U.A., ajutat de trei critici cu vederi radicale — Lewis Mumford, Paul Rosenfeld și Van Wyck Brooks — protagoniști de seamă ai rebeliunii împotriva esteticii fosilizate.

Prin ce s-a impus Caldwell atenției acestor publicații? Desigur prin aceea că nuvela *Midsummer Passion*, la fel ca și primele sale scrieri mai întinse, *Poor Fool* și *The Bastard* (acestea două din urmă, renegate de Caldwell, nu au fost niciodată reeditate și sînt în prezent foarte rare), aveau o tonalitate nouă, înfățișau situații inedite, chiar extreme, materializînd respingerea tradiției literare osificate, și, în exuberanța lor, puteau să pară unora că posedă puncte de contact cu suprarealismul, în vreme ce în ochii altora erau investite cu trăsături freudiste. Numeroși alți critici s-au socotit îndrituiți să le anexeze

naturalismului. Fapt este că toate scrierile sale se disting prin nonconformismul și antiretorismul lor, prin aceea că au o tentă de erotism macabru, precum și prin aceea că prezintă elemente grotești îmbinate cu note iraționale și cu o doză de umor negru. Despre una din ele, anume despre *Poor Fool*, Coindreau avea să afirme undeva că ar fi meritat să fie încununată cu premiul I pentru coșmar.

Criticul american Kenneth Burke — unul dintre cei care au pus bazele unei psihologii a limbajului adecvată nevoilor analizei literare — combătînd una dintre aceste păreri, și anume păreră că scrierile lui Caldwell ar fi realiste, avea să facă o remarcă revelatoare care, subliniind caracterul lor indefinibil, le atesta implicit originalitatea :

„Atunci cînd realizează personaje și scene bufe, Caldwell are afinități cu dadaistii, iar cînd aplică cu consecvență maniera grotescă e suprarealist.“¹

În 1930, datorită discernămintului unui redactor al marii edituri Charles Scribner's — Maxwell Perkins, redactor al operelor lui Hemingway și prieten și mentor al lui Thomas Wolfe — Caldwell s-a văzut publicat în paginile revistei literare de prestigiu care era *Scribner's Magazine*.

Nu încapă îndoială că Perkins, căruia îi revenea sarcina de a judeca valoarea și perspectivele manuscriselor, fusese cucerit de altceva decît de afinitățile lui Caldwell cu un curent sau altul atunci cînd a luat inițiativa de a-i solicita o nuvelă pentru *Scribner's Magazine* și cînd în iunie 1930 a inserat două nuvele de ale lui în această revistă (una dintre ele era *Marjorie caută bărbat*), și cînd a semnat cu autorul contractul pentru o culegere de nuvele, ce avea să apară în 1931, sub titlul de *American Earth* (Pămînt american).

¹ Kenneth Burke, *Caldwell: Maker of Grotesques*, în *New Republic*, LXXXII, 1935, pp. 232—235 (citat de Carvel Collins în prefața la Erskine Caldwell, *Men and Women*, New York, 1965, p. 8).

Ce anume era acel altceva? Caldwell relatează că după lectura primelor nuvele prezentate, Perkins i-a spus : „*Au ceva care mă atrage, ceva cald. Ceva ce-mi place să găsesc în proza narativă. Mulți autori stăpinesc forma și tehnica, dar pun prea puțin suflet în scrierile lor.*”¹

Pornind de la *Marjorie caută bărbat*, precum și de la celelalte câteva bucăți din prima sa culegere și oprindu-ne apoi asupra nuvelor din principalele culegeri succesive, care sînt incluse în paginile ce urmează, vom încerca să descoperim rațiunile prețuirii de care s-au bucurat și se bucură acestea și să ne orientăm în universul prozei scurte date la iveală de Caldwell, pe care speciemenele din volum — rînduite cronologic (după data culegerilor cărora aparțin) înăuntrul unor grupaje constituite în virtutea dublului criteriu al tematicii și al facturii — năzuiesc să-l înfățișeze cititorilor.

Nuvelele din *American Earth* îmbrățișează un registru vast — care se întinde de la idilic, ștregăresc și ingenuu și de la comic pînă la tragic și grotesc — și acoperă un perimetru larg de observație — de la ogorul aflat undeva la marginea unui cătun din Sud (*Vremea căpșunilor*) pînă la fermele singuratice și la măruntele așezări semi-urbane ale Noii Anglii (*Marjorie caută bărbat*, *Pantalonii de catifea*, *Zvonul* și *O idilă în pragul iernii*), și de la letargicul orășel din Sud, temporar trezit la viață de o erupție de violență rasială (*După-amiază de sîmbătă*) pînă la marile aglomerații urbane ca Atlanta, Richmond, Baltimore și Philadelphia (*Dorothy*). Materialul oferit de aceste nuvele ne dă posibilitatea de a consemna atitudinile lui Caldwell în fața realităților, să citim curba sensibilității lui, cum și aceea de a identifica idiosincraziile tematice pe care le manifestă și anumite particularități ale artei

¹ Erskine Caldwell, *Call It Experience*, p. 66.

sale, precum și de a stabili câteva prime jaloane necesare pentru a-i urmări evoluția.

În trei dintre aceste nuvele, unde abordează întâmplări, destine și ambianțe felurite pe care le prezintă diferențiat, Caldwell lasă frâu liber șuvoiului liric, făcând comentarii și lăsând să se întrevadă reacții care în alte bucăți din culegerea *American Earth* și în cele mai multe din creațiile sale ulterioare au să fie filtrate cu grijă sau reprimate.

Cea dintîi, *Marjorie caută bărbat*, este, în seria nuvelor din Noua Anglie, singura vădit lirică. În ciuda tonului care se vrea detașat, este evident că autorul ia parte, animat de o sinceră și profundă compasiune, la patetica consternare ce i-o pricinuieste tomnaticei Marjorie înopinata retragere a pețitorului din Minnesota.

A doua, *Vremea căpșunilor*, în care Caldwell experimentează forma orală a spovedaniei, cucerește prin spontaneitatea, prin grația și naivitatea sinceră cu care protagonistul, aflat la vîrsta ingrată, re trăiește episodul „scatoalcelor cu căpșuni”, care pentru el va rămîne legat de numele tinerei Fanny Forbes și de amintirea vîrstei la care se trezesc simțurile.

Iar ultima, *Dorothy*, scrisă și ea la persoana întîi, dar la cu totul alt diapazon — căci de astă dată naratorul e un șomer silit să pribegască dintr-un centru industrial în altul în căutare de lucru, iar întâmplarea este zguduitoare — este copleșită de urîtenia orașului tentacular și de cruzimea angrenajelor sale ce-o înhață și o zdrobesc pe tinăra din Florida care, împinsă de marea criză economică, a venit să caute o pîine la Atlanta.

Alte trei nuvele reproduse în volumul de față care, ca și *Marjorie caută bărbat*, intră în ciclul consacrat Noii Anglii, se numără printre cele dintîi încercări ale lui Caldwell de a înfiera brutalitatea, spiritul de turmă și închistarea ce domină lumea cenușie a provinciei americane, și, în special, în lumea posacă și mohorîță a Noii

Anglii, care oropsiților americani meridionali le pare barbară, „gotică“. În paginile lor el stîrnește risul, fără ca prin atitudine sau limbaj să trădeze intenția umoristică.

Infruntarea pentru un fleac dintre Bert Fellows și Abe Mitchell — doi fermieri cu dare de mîină — și tranșarea litigiului lor în fața judecătorului de pace din Skowhegan sînt ilariante (*Pantalonii de catifea*). Prin rigiditatea comportării, personajele — al căror dialog seamănă cu o conversație între surzi — apar ca niște marionete acționate de un mecanism absurd.

Categoric grotescă este impresia ce ne-o produc tirania spiritului gregar și enorma monotonie ce apasă existența locuitorilor din Androscoggin (*Zvonul*). Datorită lor vorbele aruncate în vînt despre presupusa delapidare săvîrșită de casierul comunal Sam Billings și despre fuga lui cu Jenny Russell se acreditează fără nici o rezistență și dospesc în imaginația ahtiata de diversiuni și scandal a concetățenilor lor.

Nu mai puțin grotescă e și evocarea cu o precizie de-a dreptul entomologică a meschinelor calcule pe care le face nătărăul de Amos Williams, cum și a peripețiilor dialogului său matrimonial cu văduva Esther Tibbetts și a neașteptatului epilog al povestirii (*O idilă în pragul iernii*).

Ultima nuvelă din culegera *American Earth*, prezentă în colecția de față, *După-amiază de sîmbătă*, ocupă un loc deosebit în creația lui Caldwell și în nuvelistica americană. Ea reprezintă un tur de forță, căci rareori atmosfera sufocantă a Sudului și portretul colectiv al unei întregi comunități au fost zugrăvite mai pregnant, într-o formă mai concentrată și mai sugestivă. Faptele sînt relatate laconic, fără comentarii, în imagini precis conturate, cu subtext dens, meșteșugit decupate, obiectivul urmărind cîțiva oameni din mulțime, care abia cunosc victima linșajului și n-au nici un raport cu declanșarea acestuia, participînd la el numai spre a se sustrage toropelii și plictisului

lungilor după-amieze de sîmbătă și anemiei iremediabile a vieții provinciale. De aceea mult mai zguduitoare decît linșajul, care se desfășoară în arierplan, apar detaliile : cele șase lădițe de Coca-Cola consumate de gloata adunată spre a asista la spectacol și liniștea imperturbabilă cu care, după încheierea lui, personajele nuvelei, care n-au avut decît rolul de spectatori, își reiau îndeletnicirile obișnuite ca și cum nu s-ăr fi întîmplat nimic. Viziunea grotescă, semnalată și în *Pantalonii de catifea*, în *Zvonul* și în *O idilă în pragul iernii*, se manifestă cu o putere neegalată în *După-amiază de sîmbătă*. Alternarea planurilor și succesiunea figurilor diforme și repulsive care amintesc gravurile lui Callot și Goya, și unele tablouri ale lui Bruegel și îmbinarea elementelor comice și tragice sînt tulburătoare, avînd un înțeles amar și o mare forță corosivă.

Astăzi criticii, fără deosebire de orientare, sînt de acord în a aprecia *După-amiaza de sîmbătă*, și nici unul nu-și precupește superlativale. Henry Seidel Canby, unul dintre cei care s-au arătat receptivi față de opera lui Caldwell, proclamă că ea este „nuvela clasică în materie de linșaj”¹, în vreme ce Leo Gurko, un critic nealiniat, apreciază că ea reprezintă „cea mai bună nuvelă despre linșaj din întreaga literatură americană”,² iar Donald Heiney, unul dintre detractorii lui Caldwell, o consideră a fi „una dintre cele mai izbutite opere scrise vreodată de un autor din Sud împotriva linșajului.”³

Cu toate că sînt departe de a epuiza virtualitățile autorului, aceste șapte nuvele, precum și titlul și întreg sumarul culegerii vestesc filoanele și direcțiile cardinale ale creației sale, și sînt investite cu acel timbru inimitabil specific numai ei.

¹ Henry Seidel Canby, *prefată la Stories by Erskine Caldwell*, New York, Sloan & Duell, 1944, p. 12.

² Leo Gurko, *The Angry Decade*, New York, 1947.

³ Donald Heiney, *op. cit.* p. 242.

Indiferent cît de uscate ar părea după ton, cît de banal ar fi subiectul, cît de bizar epilogul, nuvelele captivează pentru că exprimă un punct de vedere categoric asupra lumii, pentru că interpretează în mod original valorile umane și pentru că fără a milita în chip fățiș reușesc să mobilizeze ; și cititorii nu se pot sustrage senzației că întîmplările povestite sînt saturate de seva și culoarea vieții, că personajele trăiesc sub ochii lor, și se văd constrînși de reacțiile lor cu totul firești să împărtășească sentimentele autorului despre întîmplări și concepția lui despre esența lucrurilor.

Debut substanțial și afirmare viguroasă în genul scurt, culegerea afirmă intenția de a-și îndrepta luarea aminte asupra anumitor aspecte cotidiene ale vieții oamenilor de la baza piramidei sociale, aspecte pînă atunci neglijate de literatura, de plastica și de muzica americană.

Intr-un sens, *American Earth* are un caracter deliberat reprezentativ, nuvelele pe care le înmănușează reflectînd viața pustie și chinuită a locuitorilor de rînd din cele două vetre principale ale tradiției americane, Noua Anglie puritană și Sudul romantic. Din cele 22 de nuvele pe care le cuprinde culegerea 11 povestesc întîmplări cu yankei din Maine, celelalte 11 relatînd necazurile și frămîntările populației albe și de culoare din Sudul sau, mai exact, din sud-estul S.U.A. — din Georgia, din Tennessee, din Alabama, din Florida și din cele două Caroline. „*Imprejurarea, spune Caldwell, referindu-se la această paritate, nu se datorește unui capriciu al hazardului. Am dorit să văd cu ochii mei cum trăiesc americanii și intrucit eram născut și crescut în Sud, mi s-a părut logic și folositor să iau cunoștință de modul de viață caracteristic părților septentrionale ale Noii Anglii*”¹.

Personajele nuvelor fac parte dintr-o lume strîns legată de pămînt, fiind recrutate din rîndul oamenilor cu

¹ În prefața ediției din 1951 a culegerii *American Earth*, reprodusă în ediția Heinemann, Londra, 1960, pp. IX—X.

trăsături pronunțat telurice, cu preocupări și sentimente elementare, din rîndul oamenilor pentru care zicătorile intruchipează culmile înțelepciunii, pentru care hotarele ținutului în care viețuiesc se suprapun marginilor Universului. De aceea, *American Earth* (*Pămînt american*), titlul ales de autor, este cum nu se poate mai adecvat.

Semnificația lui depășește scoarțele culegerii și are o valoare emblematică atît pentru proza scurtă cit și pentru romanele lui Caldwell. El corespunde, atît năzuinței și strădaniilor sale de a aprofunda contactul cu tradiția folclorică (v. *Cronologia*) cit și eforturilor sale mereu înnoite de a simți pulsul contemporanilor săi din cele mai diferite medii de viață ale patriei, începînd cu ogoarele și cătunele și încheind cu metropolele, de a consemna atît dramele personale cit și încordările și ciocnirile ce se produc între oamenii de rînd, fie ca indivizi, fie ca membri ai grupurilor sociale și rasiale. Pe scurt, titlul caracterizează într-un fel întreaga-i operă, indicînd una dintre trăsăturile prin care aceasta se deosebește de creația unui Hemingway, unui Faulkner sau unui Wolfe¹ și se apropie dintr-un punct de vedere de cele mai trainice opere ale lui Dos Passos (romanele care formează trilogia S.U.A.) sau ale lui Steinbeck (*Căluțul roib, Fructele miniei*). Avînd asemenea valențe *Pămînt american* este desigur apt să slujească drept titlu și pentru o selecție cum e cea de față.

¹ Amintesc că în romanele și nuvelele lui Hemingway acțiunea se desfășoară mai totdeauna pe meleaguri străine — în Franța, în Italia, sau în Spania, în Africa sau în Antile — și reprezintă aspecte din odiseea intelectualilor americani expatriați, atrași de frumusețile Lumii Vechi, fascinați de sălbăticia Continentului Negru sau vrăjiți de farmecele Antilelor și Mării Caraibilor. Cît privește peisajul operelor lui Faulkner și Wolfe, deși mai totdeauna plasate înlăuntrul hotarelor S.U.A., el diferă de acela al scrierilor lui Caldwell. Faulkner rareori părăsește marginile imaginarului comitat Yoknapatawpha, a

Culegerea *American Earth* a fost primită cu o indifeerență evasiunană. În marea lor majoritate recenziții s-au arătat miopi față de ceea ce era nou și remarcabil în nuvele adunate în volum și orbi față de posibilitățile autorului. Recunoașterea, măcar parțială, avea să mai întârzie.

Convins că verdictul definitiv asupra creației literare aparține exclusiv cititorilor, Caldwell, care nu o dată a exprimat îndoială asupra discernământului criticilor, a continuat să scrie cu înverșunare.

În următorii doi ani, termină trei romane: *Drumul tutunului* — a cărui apariție a fost întâmpinată cu oarecare interes dar fără entuziasm; un roman despre viața fermierilor din Maine *A Lamp for Nightfall* (*O lampă pentru vreme de seară*) care avea să rămână netipărit vreme de două decenii, și romanul *Pogonul lui Dumnezeu*. Întorcându-se la proza scurtă, scrie nuvelă după nuvelă de la sfârșitul lui 1933 până pe la începutul lui 1934 (cînd se așterne să scrie un al patrulea roman *Journeyman — Pastor ambulant*), dar cecitatea și incomprehensiunea se dovedesc persistente. Creații, care astăzi se numără printre capodoperele nuvelisticii americane și care au exercitat o înrîurire asupra evoluției genului, au fost refuzate cu încăpăținare de reviste. Nuvela *Geme țara de suedezi* i-a fost respinsă de 12 ori, iar

cărui cronică tulburătoare a încercat s-o reconstituie, răscolind și scormonind în adîncime memoria și conștiința reprezentanților mai multor generații aparținînd unor familii de aristocrați, de „albi săraci” și de negri prinse într-un inextricabil păienjenis de patimi și vindicte. Iar Wolfe, în scrierile sale cu pronunțat caracter liric-autobiografic, analizează cu lupa propria lui devenire, reflectînd retoric asupra experiențelor sale din Carolina de Nord natală, și asupra impresiilor culese de-a lungul itinerariilor sale prin viață și prin lume.

pentru *în genunchi, cu fața spre soare* autorul nu a găsit plasament decît după ce mai bine de un an de zile a bătut cu ea la ușile redacțiilor.

Dar scrisul său continuă să stîrnească interes în rîndul revistelor de avangardă și al cunoscătorilor. Este aproape nelipsit din paginile lui *Story Magazine*, o revistă înființată în 1931, care publică exclusiv nuvele remarcabile prin stil sau temă. Figurează în mod repetat în antologiile care înmănușează an de an cele mai apreciate creații în genul scurt (în *Best American Short Stories* pe anii 1931, 1932, 1934 și 1935 și în *The O. Henry Memorial Award Stories* din 1934). Iar în 1933 una din nuvelele sale este încununată cu premiul revistei universitare *Yale Review*.

Dar notorietatea și, într-o măsură, consacrarea pe plan artistic aveau să-i vină nu datorită unui reviriment al criticii. Ele au fost doar o consecință a uriașului succes de care s-a bucurat, atît la New York cît și pe toate scenele din S.U.A., dramatizarea romanului *Drumul tutunului*.

Proza scurtă scrisă între 1931 și 1934 este strînsă în două culegeri, respectiv în *We Are the Living* (*Noi sîntem cei vii*), apărută în 1933, și în *Kneel to the Rising Sun* (*În genunchi, cu fața spre soare*), publicată în 1935.

În amîndouă Caldwell continuă să-și concentreze atenția asupra vieții de toate zilele a oamenilor simpli. Noua Anglie, ca sursă de inspirație și cadru geografic, nu se mai situează însă la paritate cu Sudul. În *We are the Living* nu mai aflăm decît două nuvele cu yankei (ambele incluse în volumul de față), iar sumarul lui *Kneel to the Rising Sun* nu conține nici una. Cu toate acestea, ariile sociale fundamentale care-l atrag rămîn aceleași: mediul rural, orașelele colbuite ale provinciei și marile metropole. Este de notat că această din urmă arie este tot mai larg reprezentată. Totodată se îmbogățește galeria personajelor, se lărgeste și se nuanțează gama tematică,

și se produc mutații în sensibilitatea și în viziunea scriitorului, cărora le corespund schimbări în unghiurile de vedere, precum și o oarecare evoluție în privința utilizării mijloacelor de expresie.

Cu o extremă sensibilitate și cu o intuiție sigură a psihologiei adolescente, tema deșteptării simțurilor — abordată anterior în nuvela *Vremea căpșunilor* — este reluată cu rezonanțe profunde în bucata intitulată *Vară tirzie*, care tratează o situație mai complexă și mai gingașă.

Tema inițierii reapare transfigurată în *Maud Island* (1935) unde celor doi tineri eroi, Milt și Jim, le e dat să descopere cu uimire lațuri nebănuite ale vieții semenilor lor maturi și să întrevadă unele aspecte stranii, impregnate de grotesc ale lumii Sudului și a văii Mississippiului.

În singurele două bucăți cu subiecte din Noua Anglie ne sînt din nou înfățișate încremenirea morală și anemia intelectuală a yankeilor, ambele învederează o asimilare adîncă și o valorificare originală a resurselor folclorului american prin aceea că adoptă o tehnică narativă apropiată de saoaia americană (*tall tale*), întâmplările fiind relatate într-o formă orală, accentuat individualizată, cu unele exagerări care amintesc de povestirile Baronului Münchhausen¹.

Prima, *Dincoace de Green Mountains*, grefată pe un vechi obicei juridic din Maine — „instituția căsătoriei în camizol” — oglindește, cu o truculență care nu se întilnește decît în satirele populare, prejudecățile localnicilor față de vecinii lor de la apus, vermontezii. Povestitorul îi înfățișează sintetic sub chipul lui Jake Marks, un chirigiu harnic dar greoi la minte ale cărui bănuieli — că sub cuvintele cele mai simple s-ar ascunde capcane primej-

¹ În Lumea Nouă *Povestirile Baronului Münchhausen* au avut o circulație deosebit de mare (24 ediții pînă în 1835) și au lăsat urme durabile în umorul popular american.

dioase, — dublate de un spirit extrem de prevăzător și de o încăpăținare împinsă pînă la absurd creează situații burlești.

A doua, *Geme țara de suedezi*, care a intrat în fondul de aur al prozei scurte americane, prezintă progresia paroxistică a obsesiilor și a anxietăților ce le sînt prilejuite soților Frost pînă și de cele mai neînsemnate mișcări ale unei familii de imigranți suedezi plini de vitalitate, care locuiesc în vecinătate. Ambiguitatea anumitor momente îmbinată cu folosirea meșteșugită a laitmotivelor determină o tensiune trepidantă care se accentuează într-un neîntrerupt crescendo pînă la deznodămîntul care, prin contrast, produce o subită destindere.

O altă caracteristică a culegerilor *We Are the Living* și *Kneel to the Rising Sun* constă în faptul că a crescut numărul „tragicomediilor Sudului“, dublîndu-se. Din această categorie au fost selecționate nuvelele *Agnes, sintem cu ochii pe tine*, *Hoț de cai*, *Doctorul ambulant* și *Alesul enoriei*. Străbătute de o undă de umor amar, ele ne propun o viziune grotescă, în care impasul, suferințele și prăbușirea eroilor constituie o sfidare a valorilor și idealurilor dar — spre deosebire de viziunea tragică — nu produce o ușurare, nu duce la *catharsis*. Dintre aceste nuvele, unele, mai patetice, cum e cazul primelor două, folosesc tehnica narațiunii la persoana întii și au o pronunțată notă picarescă. Altele, povestite cu impasibilitate la persoana a treia, cum sînt cele două din urmă, ni-l amintesc pe Maupassant, cu deosebirea că în ele domină grotescul satiric și inspirația populară manifeste în nuvelele din Noua Anglie.¹

La rubrica „secvențelor violenței și mizeriei“, deschisă de *După-amiaza de simbătă*, se înscriu *Fetița* și *In genunchi, cu fața spre soare*, care amîndouă aparțin culege-

¹ *Alesul enoriei* a apărut de altfel inițial în *Folk Say*, o publicație de folclor.

rii *Kneel to the Rising Sun* și evidențiază asemănările dintre poetica lui Caldwell, de o parte, și stilul obiectiv al peliculelor lui Robert M. Flaherty și -principiile lui Dziga Vertov, teoreticianul cine-ochiului și cine-adevărului de cealaltă parte. *Fetița*, de pildă, are structura unui pur scenariu de film, și preludează metoda pe care, mai târziu, o va folosi pentru alcătuirea textelor la albumul documentar *You Have Seen Their Faces* (v. *Cronologia*), anticipînd, în genul scurt, o formulă literară ale cărei posibilități în roman aveau să fie strălucit demonstrate în 1961 de Oscar Lewis cu *The Children of Sanchez* (*Copiii lui Sanchez*). Mișcările lui Jim Leslie în celulă, intrările și ieșirile șerifului, vînzoleala masei anonime în fața ferestrei zăbrelete, la ușa și în curtea arestului, precum și întîmplările de pe maidan, care premerg eliberării deținutului, sînt relatate parcă prin simpla montare a unor imagini și benzi sonore înregistrate pe viu, care prezintă faptele nude nemijlocit, fără nici un fel de comentarii. Este impresionant relief pe care procedeul îl conferă cumplitei tragedii și scandaloasei mizerii a dijașului negru, omeniei șerifului, transmutării curiozității generale mai întîi în compătimire, apoi în minie, precum și scăpărării care va dezlănțui răzvrătirea sugerată în final.

Menținîndu-se în cadrul aceleiași obiectivități riguroase, nuvela *In genunchi, cu fața spre soare* — care, prin structură este un microroman sau, mai exact, un roman miniaturizat — abordează tema linșajului frontal, cu o ferocitate ce lasă în urmă cele mai sumbre performanțe ale lui Faulkner și Hemingway. De astă dată însă, obiectivul nu stăruie, ca în *După-amiază de sîmbătă*, asupra galeriei alcătuite din chibiți anonimi și din gură-cască, ci este în permanență ațîntit asupra protagoniștilor principali — Lonnie Newsome, Clem Henry și Arch Gunnard, — care tot timpul ocupă planul întîi, și urmărește răbufnirile conflictului lor mocnit și mecanismul care aprinde furia lui Arch declanșînd monstruoasa sălbăticie

ce pecetluiește acțiunea. Fără a-și îngădui supoziții în privința gândurilor și stărilor sufletești ale personajelor sau aprecieri și glose pe marginea faptelor, Caldwell realizează de la primele cadre o încordare care se accentuează vertiginos, comunicându-ne — fără a-i da glas — mînia și repulsia stîrnite de înfometarea aproapelui, molipsindu-ne — nu pricepem cum — de jale și rușine pentru ignominia lui Lonnie și imprimînd forță obsesivă imaginii negrului ciuruit de gloanțe al cărui leș tresare „ca un sac cu pisici în care cineva a tras o încărcătură de alicé“.

Cum am arătat, o altă trăsătură a celor două culegeri discutate este pondera simțitor sporită acordată „metro-Americii“, adică lumii standardizatei metropole americane. În volumul de față sînt prezente 4 din cele 9 nuvele ce intră în această categorie: *Rachel*, *Martha Jean*, *Foarte mulți bărbați* și *Moarte lentă*.

În 1940, cînd în *Jackpot (Caniota)* și-a adunat laolaltă mai toate nuvelele publicate anterior în culegeri separate, Caldwell, evocînd conjunctura în care a fost scrisă una dintre ele (*Moarte lentă*), i-a pus în frunte o deslușire valabilă, de fapt, și pentru celelalte: „E aproape de prisos, declara el, să spun că nuvela de față a fost scrisă în 1932.“¹ Iar despre *Foarte mulți bărbați*, care-i desigur cea mai crîncenă din cîte a scris vreodată, autorul a ținut să precizeze: „Îmi pare nespus de rău că nuvela asta a văzut lumina tiparului. Dar trebuie să mărturisesc că n-am avut pace pînă n-am așternut-o pe hîrtie.“ Cu toate procesele de intenție ce i s-au făcut, în atrocitatea relatată aici, ca și în faptele diverse istorisite în celelalte, nu e nici cinism, nici dorință de a șoca, ci doar vibrantă sensibilitate, oroare și compasiune, precum și voință de a exorciza, de a desființa fenomenele execrable.

¹ Cu alte cuvinte în toiul marii crize economice.

Deși ascunsă cu grijă, indignarea străbate fiecare rînd al acestor nuvele. Și chiar dacă nu electrizează elanul revoluționar și voința de luptă a protagoniștilor, pe cititori acest sentiment de indignare îi cuprinde pe nesimțite și îi împinge să subscrie fără rezervă la actul simbolic al dezarmării *policemen*-ului din *Moarte lentă*.

Pentru evoluția poeziei lui Caldwell și pentru interpretarea operei sale, cele mai interesante sînt ultimele două bucăți din culegerile discutate care intră în sumarul volumului de față.

Este vorba, în primul rînd, de *Toamna dintii* care se deosebește de restul nuvelor, pe de o parte, prin aceea că faptele sînt prezentate în termeni generici, în afara oricăror referiri concrete la cadrul social-istoric, iar pe de altă parte, prin construcție, prin gradație premeditată, prin includerea în cîmpul vizual a unor elemente picturale care fac din această bucată un giuvaer desăvîrșit.

Este vorba, în al doilea rînd, de povestirea *Candy-Man Beechum*, care în ciuda afinităților cu celelalte „secvențe ale mizeriei și violenței”, se deosebește de ele prin aceea că se depărtează simțitor de maniera sobră, obiectivă. Eroul, investit cu atributele unui năzdrăvan, este proiectat în spațiul fantasticului, autorul folosindu-se de mijloacele specifice baladei populare și de resursele umorului negru și ale grotescului pe care pînă acum le rezervase exclusiv „goticii Noii Anglii” și „comediilor și tragicomediilor Sudului”. Rezultatul acestui experiment în domeniul grotescului fantastic reprezintă un important jalon în creația lui Caldwell. Prin factura lor, *Toamna dintii* și *Candy-Man Beechum* se singularizează în așa măsură încît necesită fiecare cîte o nișă individuală, fiindcă nu se lasă inserate în grupajele în care toate celelalte își găsesc locul aproape de la sine.

Urmează o perioadă febrilă în cariera lui Caldwell. Op-
tează pentru scrisul militant și își închină puterile publi-

cisticii și literaturii cu caracter documentar. Străbate în lung și în lat drumurile de țară ale Sudului. Stă de vorbă cu fel de fel de oameni și consemnează stenografic cuvintele lor. Luptă împotriva mizeriei, împotriva nedreptății, împotriva opresiunii rasiale scriind reportaje, broșuri și montaje de texte pentru albume menite să illustreze res-triștea dijmașilor din Sud (v. *Cronologia*).

Se întoarce însă la beletristică în primăvara lui 1937 și în pragul toamnei aceluiași an cele 16 povestiri ce aveau să alcătuiască o nouă culegere de nuvele, a patra, sînt gata. Cimpul de investigație e mai îngust decît al culegerilor precedente, privirea concentrîndu-se asupra populației cătunelor și orașelelor Sudului. Această parti-cularitate a sumarului e reflectată de titlul culegerii, *Southways — Tradițiile Sudului*, care reprezintă, de fapt, o adaptare la specificul ei a unui termen propriu socio-logiei americane, a termenului de *folkways* — care desem-nează totodată tradițiile populare în ansamblul lor și o anumită concepție despre transmisiunea acestora, definită și pusă în circulație de lucrarea unui sociolog și etnograf american.¹

Selecția de față cuprinde șase nuvele din această cu-legere. Dintre acestea unele — *Fugara* și *O zi afurisită* — vin să sporească numărul „tragicomediilor Sudului“. Altele — *Soț și soție*, *Flori de cimp* și *Un cuțit să tai mălaiul* — se adaugă „secvențelor violenței și mizeriei“. Iar ultima — *Musca din sicriu* — amestec uluitor de vervă îndrăcită, de grotesc și de umor macabru, formează împreună cu *Candy-Man Beechum* un diptic despre viața și moartea a doi exponenți ai sărăcimii Sudului, unul alb și altul negru.

Între 1938 și 1943 Caldwell se deplasează frecvent și își aplică talentul și energiile în direcții noi, dînd ascultare

¹ William Graham Sumner, *Folkways*, 1907.

solicitărilor momentului și imperativelor istorice (v. *Cronologia*). Găsește însă vreme pentru a duce mai departe ciclorama Sudului și revine, ori de câte ori are răgaz, la proza scurtă.

În 1940, Caldwell selecționează 75 de nuvele din totalul de vreo sută (75 adunate în volume, iar restul de 25 risipite în periodice sau inedite) pe care le include într-o culegere amplă, care apare sub titlul de *Jackpot*. În aceasta intră și câteva nuvele inedite dintre care, în sumarul volumului de față, figurează *Statul împotriva lui Abe Lathan, negru* și *Balsamul de Galaad*. Cea dintâi întregește șirul „secvențelor violenței și mizeriei” cu o întâmplare nesângeroasă dar dramatică, desprinsă din practica de toate zilele a discriminărilor rasiale. Cea de a doua adaugă „goticii Noii Anglii” o nuvelă în care zgircenia, și neroada obstinație a personajelor frizează incredibilul.

La sfârșitul perioadei, în 1943, dă la iveală *Georgia Boy* (*Băiețașul din Georgia*), un ciclu de 14 episoade căruia minusculele localitate Sycamore, din comitatul Turner al statului Georgia, îi furnizează decorul și figurația, în vreme ce primul plan este rezervat membrilor unei familii tipice, familia Stroup — alcătuită din soții Morris (Pa) și Martha Stroup, băiețașul lor William, în vîrstă de 12 ani și argatul lor, negrul Handsome Brown. În ciuda acestor factori comuni și în ciuda faptului că relatarea tuturor întâmplărilor este lăsată în seama lui Stroup junior (de la care se trage titlul cărții), episoadele, deși formează un întreg, nu sînt dependente unele de altele, și pot fi citite izolat ca nuvele de sine stătătoare.

Ca și restul episoadelor din *Georgia Boy*, cele inserate în volumul de față — *Taică-meu și mașina de balotat, Ce s-a întîmplat în ziua cînd am tras clopotul la biserică și Ziua de repaos a lui Handsome Brown* — urmează cu consecvență linia grotesc-satirică ce s-a afirmat în creația lui Caldwell de la primele nuvele din ciclul Noii Anglii,

prelungindu-se și accentuându-se în cadrul „tragicomediilor Sudului“, și luând forme fantastice în *Candy-Man*, *Beechum* și *Musca din sicriu*. Ele invederează în special faptul că *Georgia Boy* dezvoltă linia inaugurată de *Maud Island*. La fel ca Milt și Jim din nuvela amintită, William Stroup, „băiețușul din Georgia“, are puternice afinități cu Huckleberry Finn al cărui descendent modern este și întocmai ca Huck, „băiețușul din Georgia“ nefiind identificat cu lumea în mijlocul căreia trăiește, o observă și o descrie cu luciditate și contribuie la demistificarea ei, dîndu-i în vileag anomaliiile și sugerînd că e o lume sucită, asumîndu-și astfel funcțiile *raisonneur*-ului și ale măscăriciului.

Referindu-se la Morris Stroup, englezul Paul West, un exeget sensibil al lui Caldwell, observă :

„Pe Stroup din *Georgia Boy* e un adevărat geniu al nesăbuiinții : la o nuntă trage clopotul ca pentru mort, achiziționează o mașină de balotat hîrtie căreia îi jefeste fără nici o ezitare și culegerile de imnuri bisericești ale soției și tapetele de pe pereții living-room-ului... El reprezintă încarnarea detașării dezinvolve de restul lumii — a acelei detașări pe care Caldwell o reclamă de la cititorii săi astfel încît din amar să se poată isca hazul, iar din urit și din oroare să fișnească umorul.“¹

Anii următori (1943—1950) Caldwell îi dedică ciclurii Sudului la care adaugă an de an cite un roman (v. *Cronologia*), încheind-o în 1950 cînd publică cel de-al zecelea volum al ei.

În deceniul 1950—1960 revine la obiceiul de a pendula între roman și genul scurt și dă la iveală trei noi culegeri de nuvele (a cincea, a șasea și a șaptea) și o colecție completă a prozei sale scurte.

¹ Paul West. *The Modern Novel*, Hutchison University Library, Londra, 1963, p. 289.

Cea dintii dintre ele — *The Courting of Susie Brown* (*Cum a cucerit-o pe Susie Brown*) (1952), care strânge laolaltă nuvelele cu teme din Sudul rural și din metropolele Nordului, apărute în reviste în deceniul 1940—1950, este reprezentată în volumul de față prin nuvela *Cum a cucerit-o pe Susie Brown* care se înscrie în rîndul „tragicomediilor Sudului”.

Din volumul *The Complete Stories of Erskine Caldwell* (*Nuvelele lui Erskine Caldwell*) (1953), care strânge laolaltă întreaga creație în genul scurt publicată în volume plus 18 nuvele apărute în periodice, selecția noastră cuprinde *O seară la Nuevo Leon*, miniatura de maximă concentrare *Bătrînica lui Joe Craddock*, precum și *Sfîrșitul lui Christy Tucker*, din seria „secvențelor mizeriei și violenței”.

Cea mai semnificativă pentru direcțiile în care s-a orientat Caldwell în anii '50 este culegerea *Gulf Coast Stories* (*Povestiri de la Golful Mexicului*) (1956), care include scrierile sale cele mai recente în genul scurt (elaborate între 1953 și 1956).

Cum arată și titlul, atenția autorului s-a oprit asupra regiunii litoralului american al Golfului Mexicului. Cadrul în care se desfășoară cele 21 de nuvele înscrise în sumar contrastează din multe puncte de vedere cu acela al Noii Anglii și cu acela al „tragicomediilor Sudului”, al „secvențelor mizeriei și violenței” și al „atrocității metropolelor”. În preajma Golfului pămîntul e mai rodnic, casele sînt mai acătării, gospodăriile mai bogate, locuitorii sînt înstăriți, nu îi roade foamea. Violența rasială este absentă. Deși se mai întîlnesc ici colo și oameni mărunți, apropiați de pămînt, apar și predomină „siluete noi”, protagoniști din pături care pînă aici fuseseră trecute cu vederea, industriași, comercianți, fermieri care cultivă domenii de sute de acri, funcționari, magistrați. Iar acelea care generează încordările și crizele, și duo

eventual la crime și sinucideri sînt dramele vieții particulare, neînțelegerile de familie, adulterele.

Cu toate că decorul, personajele și conflictele sînt altele, cu toate că fina observație psihologică ocupă un loc însemnat, cu toate că avem de-a face mai frecvent cu absurditatea și aberația decît cu atrocitatea, nuvelele din această culegere poartă pecetea indelebilă a lui Caldwell: la un pol tonul obiectiv detașat și fermitatea desenului, imbinat cu sinceritatea și candoarea primelor povestiri închinat nevrstnicilor, iar la celălalt grimasa și înfiorarea viziunii grotești.

Reprezentative pentru problematica nouă abordată în *Gulf Coast Stories* sînt cele două nuvele care figurează în selecția de față: *Fata de pe autostradă* și *Kathy* — amîndouă memorabile prin economia, vioiciunea și finețea observației. Cea dintîi — o confesiune impregnată de umor atribuită unui comis-voiajor flusturatic, care a simțit pe propria-i piele noile forme ale criminalității juvenile — decupează sugestiv silueta cinicei delicvente căreia i-a căzut victimă. Cea de a doua nu consemnează, în aparență, decît finalul dramatic al legăturii dintre Kathy Woodson — modestă funcționară într-un orașel pierdut pe coclaurile Alabamei — și Van Rollins — director al unei puternice companii industriale. De fapt însă nuvela își depășește cadrul, evocînd întreg universul eroinei și aplicînd stigmatul asupra semenilor de pretutindenii ai egoistului ei partener.

Ultima culegere — *When You Think of Me (Cînd îți vei aminti de mine)* (1959) — care înmănunchează trei schițe creionate în Cehoslovacia în vara anului 1938 și 12 proze scurte publicate în intervalul 1933—1959, nu este reprezentată în volumul nostru.

★

Pînă în ziua de azi Caldwell a scris mai bine de 150 — de nuvele. Mai multe decît oricare dintre marii proza-

XXXV

tori contemporani în rindul căroră a fost prenumărat de Faulkner. Lucru cu totul firesc, deoarece prețuiește și slujește genul scurt cu o credință în destinele lui pe care ceilalți n-au împărtășit-o. Credința aceasta el și-a exprimat-o în repetate rinduri.

„Sint bucuros, scria Caldwell în 1951 cu ocazia unei reeditări a culegerii *American Earth*, că asta-i întâia carte pe care am scris-o și socotesc drept o împlinire fericită faptul că a fost o culegere de nuvele.”¹

În 1952 cu prilejul reeditării culegerii *Kneel to the Rising Sun*, Caldwell avea să declare: „Cartea de față n-aș da-o pe nici unul dintre romanele pe care le-am scris.”²

În aceeași prefață, el teoretizează asupra genului scurt: „Pentru cititor, schița și nuvela pot fi la fel de interesante și captivante ca un roman de mari proporții... Intotdeauna am avut sentimentul că în viață se întâlnesc nenumărate întâmplări și episoade care pot fi povestite mai bine și cu mai mare putere de convingere în limitele restrinse ale unei schițe sau nuvele decît într-un capitol sau într-o porțiune mai întinsă și, uneori, artificial dilatată a unui alt tip de ficțiune. În realitate, viața oferă relativ puține momente dramatice cu neputință de relatat în mai puțin de 10—20 de pagini; evenimentele zguduitoare și împrejurările de neuitat sînt de obicei năprasnice și au forța unor adevărate explozii.”³

În 1958, Caldwell afirmă superioritatea nuvelei asupra celorlalte genuri de proză.

¹ Erskine Caldwell, prefața ediției din 1951 a culegerii *American Earth* (reprodusă în ediția Heinemann, Londra, 1960, p. IX).

² Erskine Caldwell, prefața ediției din 1952, a culegerii *Kneel to the Rising Sun* (reprodusă în ediția Heinemann, Londra, 1961, p. V).

³ *Ibid.*, p. VI.

„Cred că nu există nimic mai presus de genul scurt. Consider că-i cel mai interesant gen literar din cîte există... Sînt absolut convinși că într-o nuvelă poți spune la fel de mult ca într-un roman, numai că-i mai greu. O nuvelă bună e greu de scris pentru că e necesar să realizezi un foarte înalt grad de concentrare. Îmi place însă să mă supun acestei discipline.“¹

Nuvelele sale — ne gîndim în primul rînd la *După-amiază de sîmbătă*, la *Fetița*, la *Agnes*, sîntem cu ochii pe tine și la *În genunchi*, cu fața spre soare și la *Kathy* — demonstrează că supunîndu-se acestei discipline, izbutește să exprime cu eficacitate tot atît sau chiar mai mult decît alții într-un roman de proporții.

Variatele aspecte ale disciplinei căreia i se subordonează scrisul lui Caldwell nu au reținut decît atenția cîtorva cercetători europeni și aproape de loc pe aceea a americanilor.

Francezul R. M. Albérès notează: „La Caldwell nu există decît dialogurile și faptele, actele și gesturile... Este domnia frazei scurte, a propozițiunii independente.“²

La rîndul lui, istoriograful literar german, Walter Schirmer, constată: „Tehnica lui Caldwell este opusul celei folosite de Upton Sinclair: scump la vorbă, se abține de la orice aprecieri și tinde spre perfecțiunea formală“.³

Caldwell a făcut cu privire la laboratorul său de creație interesante destăinuiri din care reiese că practic pentru el a scrie o nuvelă constituie, cum se exprima La Bruyère, „un meșteșug ca și fabricarea unei pendule“.

¹ Interviu acordat revistei *Atlantic Monthly* citat de Carvel Collins în prefața la Erskine Caldwell, *Men and Women*, p. 7.

² R. M. Albérès, *Histoire du roman moderne*, Albin Michel, Paris, 1962 și 1967, p. 344 (*Istoria romanului modern*, în românește de Leonid Dimov, E.L.U., 1968, p. 340).

³ Walter Schirmer, *Geschichte der englischen und amerikanischen Literatur*, Max Niemeyer, Tübingen, 1959, vol. II, p. 300.

În ce privește „conștiința limbajului“, este grăitoare această mărturie cuprinsă într-un interviu acordat lui Whit și Hallie Burnett.

„I.: Ce însușiri socotiți că sînt necesare unui bun novelist?

R.: O excepțională cunoaștere a cuvintelor și a folosirii lor.“¹

Pe aceeași temă întîlnim în *Call It Experience* următorul pasaj:

„Dintre cele trei bunuri care-mi erau mai scumpe — mașina de scris, aparatul de răsucit țigarete și dicționarul — pe acesta din urmă îl prețuiam cu mult mai mult decît pe celelalte și nu încapă îndoială că ultimul de care aș fi consimțit să mă despart ar fi fost dicționarul... După mine nu există nici o scriere la fel de pasionantă, la fel de rodnică și la fel de instructivă ca o carte despre cuvinte, despre înțelesul lor...“²

Grija pentru accesibilitate, convingerea că legea artei o constituie comunicarea este evidențiată de regulile pe care, într-o listă a răspunsurilor date la unele întrebări ce i-au fost puse de cititori și ziariști, mărturisește că și le-a impus:

„Să nu întrebuițez cuvinte cu mai multe silabe ori de cîte ori un cuvînt mai scurt este la fel de potrivit. Să nu întrebuițez cuvinte pentru a căror definiție sau ortografiere ar fi necesară consultarea dicționarului. Într-un rînd am parcurs dicționarul ștergînd toate cuvintele cu mai mult de patru silabe.“³

În amintita listă, la întrebarea dacă i se întîmplă să-și rescrie nuvelele sau romanele, sau dacă este cumva totdeauna mulțumit cu prima versiune, Caldwell răspunde:

¹ *The Modern American Short Story*, New York, 1965, p. 184.

² *Call It Experience*, pp. 105—106.

³ *Ibid.*, p. 188.

„La sfârșitul unei zile de lucru coșul meu de hirtii e plin pînă la refuz. Mi se întîmplă să rescriu unele nuvele și romane de cîte zece și douăsprezece ori.”¹

Este locul să subliniem aici că nu o dată Caldwell a revenit asupra temei unei opere publicate adîncind-o, prelucrînd-o, privind-o dintr-un unghi de vedere nou (tema din *După-amiază de sîmbătă* e reluată în *In genunchi, cu fața spre soare*, de asemenea cea din *Dorothy* se regăsește în *Agnes, sintem cu ochii pe tine* și în *Martha Jean*, unchiul Marvin din *Maud Island* își continuă existența în romanul *Journeyman*, Cum a cucerit-o pe *Susie Brown* este, evident, o reeditare a *Idilei în pragul iernii* ș.a.m.d.).

Caldwell, ca și Hemingway, cultivă implicația, se exprimă cît mai concentrat pentru a sugera cît mai mult și recurge în mod frecvent la elipsă. În prefața la *Stories by Erskine Caldwell*, Henry Seidel Canby caracterizează în aceste cuvinte stilul lui Caldwell.

„Arta lui Caldwell este categoric o artă a litotei.² Vreau să spun că adesea problemele esențiale ale narațiunii sînt puse în umbră prin exagerarea și reiterarea insistență a toanelor, a absurdităților și excentricităților personajelor sale.”³

Intr-o prelegere ținută în 1961 la facultatea de jurnalistică a Universității statului Missouri, Caldwell și-a exprimat convingerea că: „Scriitorul atinge culmea măiestriei atunci cînd se dovedește capabil să spună prin implicație mai mult decît prin cuvinte.”⁴

Nuvelele din volumul de față ilustrează virtuozitatea lui Caldwell în acest domeniu. Ajunge să amintim tîria

¹ Ibid., p. 188.

² Figură de stil, opusă hiperbolei, care, pentru a impresiona, atenuază, diminuează importanța obiectului.

³ Henry Seidel Canby, op. cit., p. 16.

⁴ Erskine-Caldwell, *Wordsmanship*, University of Missouri Press, Columbia, 1961, p. 10.

cu care se impun cititorului sentimentele sugerate de situațiile concrete (revolta în *Moarte lentă*, sfidarea morții în *Candy-Man Beechum*, durerea povestitorului în *Rachel*, stoicismul mamei în *Toamna dintii*), forța implacabilă a rechizitoriului împotriva pornirilor colective subumane (de pildă în *După amiază de sîmbătă*) sau împotriva indivizilor-fiare (de la Arch Gunnard din *In genunchi, cu fața spre soare* pînă în Lec Crossman din *Sfîrșitul lui Christy Tucker* și de la mister Gene din *Un cuțit, să tai mălăiul* pînă la Van Rollins din *Kathy*) și relieful deosebit al anumitor personaje în mod deliberat plasate în umbră (cum sînt copiii naivi care narează *Vremea căpșunilor*, *Vară tirzie*, *Maud Island* sau *Băiețașul din Georgia*, adolescentul povestitor — căci pare unul și același — din *Dorothy*, din *Rachel*, din *Martha Jean* și din *Moarte lentă*, șeriful din *Fetița*, Will Maxie din *După amiază de sîmbătă* și Clem Henry din *In genunchi, cu fața spre soare*).

Se impune să deschidem o paranteză pentru a nota că în această privință Caldwell datorește mult însușirii stilului abrupt al *Vechiului Testament* caracterizat prin reliefaarea unor aspecte prin dialog scurt și prin sugestie și precum și de austeritatea de care s-a impregnat în mediul prezbiterian, și tot atît de mult asimilării folclorului și umorului popular care străbat și fertilizează scrierile sale ca o rețea de izvoare subterane, explicînd în bună parte larga lor difuzare prin aceea că ritmurile lor corespund legilor de gîndire și alchimiei obscure proprii mentalității oamenilor simpli.

El folosește pe scară întinsă laitmotivul scurt și incisiv, repetat cu insistență, care marchează ritmul prozei sale (cf. *Vară tirzie*, *Geme țara de suedezi*, *Agnes, sîntem cu ochii pe tine*, *Martha Jean*, *Kathy* etc.).

Despre conținutul scrierilor sale și despre relația personajelor înfățișate cu oamenii adevărați, pe care i-a cunoscut, Caldwell mărturisește următoarele :

„N-am scris despre oameni adevărați, ci despre faptele și dorințele unor personaje imaginare, care într-o nuvelă sau într-un roman bun, trebuie să fie atât de veridice încât să pară mai reale decât oamenii care trăiesc aievea. Firește, toate personajele sînt create, într-o anumită măsură, pornind de la amintirile autorului despre oamenii vii sau pe baza observării lor directe de către autor.”¹

Concepția și țelurile artistice ale lui Caldwell le găsim formulate pregnant în interviul ce i-a fost luat în 1963 de *Literaturnaia gazeta* :

„În artă, a declarat el reporterului revistei, nu este îngăduit să fii fotograf. Trebuie să fii artist. Se cuvine să stăpînești «știința scrisului», trebuie să experimentezi, să cauți mereu, să nu urmezi orbește moda.. Scopul meu este să creez un tablou al cărui subiect este omul. Descriind viața omului urmăresc să determin atitudinea cititorilor față de realitate”².

Se poate afirma cu tărie că nuvelele și romanele lui Caldwell, care reprezintă o adevărată comedie umană, izbutesc să influențeze această atitudine. Mai mult chiar li se recunoaște o înrîurire directă asupra anumitor acțiuni practice, reforme economice și legislative realizate în statele din Sudul S.U.A.

Dintre puținii care s-au aplecat de timpuriu cu discernămint și receptivitate asupra scrisului lui Caldwell, americanul Kenneth Burke și francezul Maurice-Edgar Coindreau au merite deosebite : meritul priorității și acela al clarviziunii.

Primul i-a consacrat în 1935 un scurt studiu al cărui titlu *Erskine Caldwell : Maker of Grotesques (Erskine Caldwell : creator de [imagini] grotești, sesizează esența și*

¹ *Call It Experience*, p. 46.

² *Literaturnaia gazeta*, nr. 131 (4718), 31 octombrie 1963. p. 4.

particularitatea viziunii scriitorului. Contrazicându-i pe criticii care afirmau că secretul succesului lui Caldwell rezidă în modul său de a înfățișa relațiile dintre sexe, Burke a exprimat părerea că arta lui Caldwell rezidă în aceea că „*simplifică la extrem anumite aspecte ale vieții și că, plasându-și personajele în situații complexe, acestea ajung să invedereze tropisme primare asemănătoare celor manifestate, de pildă, de insecte, obținând astfel rezultate ingenibase*“¹.

Cel de al doilea — căruia munca de transpunere în limba franceză a scrierilor lui Caldwell i-a prilejuit acel contact prelungit cu textele care fixând atenția și favorizând observația și reflecția este prielnic analizelor și generalizărilor substanțiale — a dat la iveală în 1936 un portret al lui Caldwell în care se oprește asupra creației acestuia în genul scurt.

„*Cea mai însemnată caracteristică a nuvelor din American Earth, spune Coindreau, e spontaneitatea cu care le simți scrise. Nici cea mai mică asemănare cu nuvela-șablon destinată revistelor și magazinelor ilustrate care tinde să uniformizeze genul scurt în America. Concizia și nervozitatea narațiunii precum și amărăciunea de care sint îmbibate îl amintesc pe Maupassant, iar umorul lor te îndeamnă să te gindești la un Rabelais ținut în friu de cinismul cam aspru al lui Swift și de sarcasmul cu iz regional al lui Mark Twain*“².

Comparându-l cu Rabelais, cu Swift și cu Twain, Coindreau confirmă observația lui Burke cu privire la prezența grotescului la Caldwell.

Ulterior, faptul că grotescul este categoria dominantă a artei lui Caldwell s-a impus atenției multor comenta-

¹ Kenneth Burke, citat de Carvel Collins, în prefața la Erskine Caldwell, *Men and Women*, p. 7.

² Maurice-Edgar Coindreau, *Erskine Caldwell*, în *Nouvelle Revue Française*, anul XXV (1936), nr. 278 (noiembrie), p. 908.

tori. Unii l-au semnalat în treacăt, relevînd afinitățile nuvelor sale cu picturile lui Bruegel și cu gravurile lui Goya, alții prin perifraze, ca André Gide, de pildă, care notînd undeva că e drept că rîde atunci cînd îl citește pe Caldwell, precizează însă că „*rîde vinăt și amar*“¹. În sfîrșit alții l-au consemnat în mod expres dar fără a stărui asupra semnificațiilor. Dintre cei foarte puțini care au încercat să analizeze grotescul la Caldwell, englezul Paul West a făcut un șir de observații concrete, foarte pertinente.

„Caldwell, spune West, se lasă atras pe făgașul grotescului pictural: proiectează în timp imagini mult dilatate peste dimensiunile lor naturale, menținînd brutalitatea și violența suspendate într-un fel de expectativă pe pragurile comediei și convertind fabliau-ul în roman noir... Între Caldwell, atunci cînd descrie moravurile locuitorilor statului Maine (de pildă cînd relatează despre Bert Fellows și odiseea pantalonilor săi în Pantalonii de catifea), și Caldwell, atunci cînd înfățișează moravurile populației Georgiei (de pildă, cînd vorbește despre Candy-Man Beechun, catîrgiul negru din nuvela cu același titlu, care se roagă de policeman să-i curme viața), deosebirea constă în suferința pricinuită de reflectarea faptelor în conștiința sa și această suferință îl împinge la caricatură. În fața unor întîmplări nemaipomenite și în fața unor fapte odioase Caldwell reacționează creînd enormități proprii“².

Cu alte cuvinte își exprimă suferința prin ris. Ar fi însă greșit, spune Paul West, ca la Caldwell să nu vedem nimic altceva decît episoade de comedie, pagini cu carac-

¹ André Gide, *Interviews imaginaires*, Lausanne, 1943 (citat de Malcolm Cowley în *Literary History of the United States*, îngrijită de Spiller, Thorp ș.a., Macmillan Company, New York, 1948, ediția a III-a, 1963, pp. 1379—1380).

² Paul West, *The Modern Novel*, 1963, p. 289.

ter documentar sau pur și simplu imagini burlești. Și mai departe :

„Cine îl citește cu luare aminte pe Caldwell, argumentează el, începe să reconstruiască din fragmente disparate o întreagă mitologie a Sudului din zilele noastre cu vechea lui aristocrație bazată pe exploatare, cu noile forme de opresiune specifice, întemeiate pe un sentiment de ură istoricește depășit, cu ai săi locuitori albi care admiră bravura fizică superioară a negrilor și cultivă o brutalitate gratuită, respectată ca o adevărată tradiție. Este greu de conceput în ce fel ar fi putut Caldwell să sugereze toate acestea fără acea notă bruegeleană care îl ferește de a luneca pe panta tristeții și a sentimentalismului, iar, pe de altă parte, pe făgașul impasibilității acute și culpabile a reporterului fotografic“¹.

Aceste observații izolează, cu deplin temei, grotescul drept trăsătura fundamentală a operei lui Caldwell. După cât știm, despre grotesc Caldwell n-a teoretizat niciodată. Asta nu înseamnă însă că nu ar fi conștient de valoarea creațiilor sale în acest domeniu. Vom aminti doar că, referindu-se la *Candy-Man Beechum*, a făcut următoarea apreciere cât se poate de grăitoare : *Decît să compun un roman de 300 de pagini fără doar și poate prefer să scriu o nuvelă ca asta*².

Prin grotesc Caldwell a anticipat în multe privințe literatura cea mai modernă, influențînd-o într-o măsură pe care cercetări viitoare vor căuta desigur s-o stabilească.

Caldwell a simțit mult înaintea altora (înaintea unui Genet și unui Dürreanatt, a unui Beckett și unui Ionescu) că publicului apatic din zilele noastre îi este necesară o

¹ *Ibid.*, pp. 290—291 ; nota bruegeleană la care se referă autorul este, evident, optimismul sănătos, rustic de care e impregnată aproape toată opera marelui pictor flamand.

² Epigraful la această nuvelă cu prilejul reeditării în volumul *Jackpot*.

terapie a „șocului“ și a „cruzimii“, mijloacele tradiționale nemai fiind suficiente.

Într-adevăr, notele naturaliste, elementele de cruzime și de umor macabru, trăsăturile suprarealiste, lumea văzută ca mecanism orb, absurdul și bufoneria sîngeroasă, întilnite în nuvelistica lui Caldwell, care i-au derutat pe criticii deceniilor trecute, nu sînt de fapt decît ingrediente ale grotescului¹, pe care cercetătorii moderni îl consideră — deopotrivă cu comicul și cu tragicul — drept o categorie de sine stătătoare a esteticii².

Pornind de la investigațiile recente care sugerează că grotescul este caracteristic literaturii perioadelor de neliniște și angoasă, de prefaceri și zguduiri, criticul american William Van O'Connor, subliniază că, în frunte cu Caldwell, scriitorii Sudului au contribuit cu mai mult decît partea lor dreaptă la literatura grotescă a S.U.A. Același lucru se constată și în pictura americană a cărei evoluție este, în mare măsură, paralelă cu aceea a literaturii și, mai ales, cu aceea a nuvelei. În special în perioada interbelică, grotescul s-a afirmat în S.U.A. în creația pictorilor realiști a căror tematică și viziune e apropiată de aceea a lui Caldwell, de pildă. Chipurile împietrite și obtuze din tabloul lui Grant Wood intitulat *American Gothic* ar putea aparține personajelor caldwelliene din Noua Anglie (soților Frost din *Geme țara de suedezi* sau bătrînilor Jones din *Balsamul de Galaad*), iar peisajul micii comunități prospere din Sud înfățișat de Thomas Hart Benton în *Boomtown* (v. coperta) ar putea să reprezinte tot atît de bine capitala comitatului Washington în care se desfășoară nuvela *Alesul enoriei* cît și orașul din *După-amiază de sîmbătă* sau orașelul din *Doctorul am-*

¹ Cf. Wolfgang Kayser, *Das Groteske, seine Gestaltung in Malerei und Dichtung*, Gerhard Stalling Verlag, 1957, pp. 149, 180—184, 198—202.

² Cf. Wolfgang Kayser, *Das sprachliche Kunstwerk*, A. Francke-Verlag, Bern, 1948, ediția XI-a, 1968, p. 385.

bulant. Afinitatea pentru grotesc a creatorilor din Sud O'Connor o atribuie faptului că în Sud vechiul sistem de relații în agricultură a secătuit pământul generînd „anomalii“, precum și împrejurării că adeziunea locuitorilor Sudului la un cod etic depășit a avut drept consecință inevitabilă izolarea lor de realități și descreșterea vitalității¹.

Perspectiva în care risul face loc grimasei reprezintă tocmai ceea ce caracterizează cele mai multe dintre nuvelele și romanele lui Caldwell. Ea implică o viziune a lumii și a vieții în crîmpeie izolate, incoerente și neracordabile. De aici pînă la Caldwell necesitatea de a practica genul scurt. Și tot de aici decurge concluzia că structura episodică a romanelor sale (care i-a fost reproșată adesea), departe de a fi o slăbiciune, reprezintă o necesitate, o consecință a acestei viziuni. Dezinvoltura și fragmentarismul sînt de altfel trăsături ce se întîlnesc în operele covîrșitoarei majorități a celor care practică grotescul autentic.

Deși e departe de a reprezenta o modalitate specifică de exprimare a condiției omului în această epocă a energiei nucleare și a marilor prefaceri sociale, grotescul a dobîndit aproape pretutindeni un nemaivăzut ascendent în deceniile din urmă. „Teatrul absurdului“ — una dintre manifestările sale cele mai zgomotoase — precum și scrierile lui Kafka, Albert Camus, Sartre etc., care au puternice contingente cu grotescul, au stîrnit un viu interes nu numai pentru istoria și definiția absurdului, ci și pentru istoria și definiția categoriei supraordonate a grotescului și pentru relațiile acesteia cu filozofia, cu tragicul și cu comicul².

¹ Wililam Van O'Connor, *The Grotesque: An American Genre*, Southern Illinois University Press, Carbondale, 1962, p. 6.

² V., de pildă, Martin Esslin, *The Theatre of the Absurd*, Londra 1961.

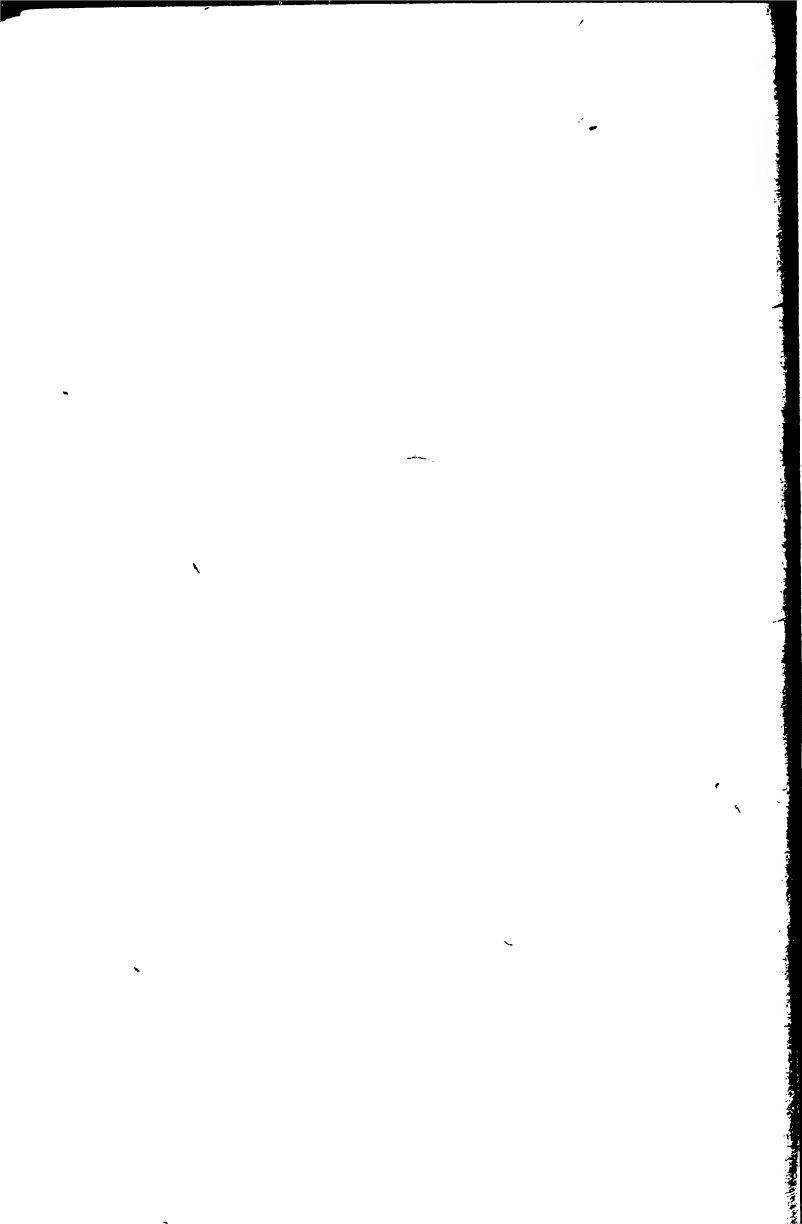
Rod al acestei efervescente, studiul lui William Van O'Connor, amintit mai sus, reprezintă o interesantă dar prea sumară încercare de a examina diacronic grotescul în literatura americană și de a cerceta expresiile sale literare mai recente. Ar putea și ar trebui să-i urmeze monografiile care să adâncească variatele forme ale grotescului în creația scriitorilor americani, începînd cu Edgar Allan Poe, cu Stephen Crane, cu Frank Norris și cu Ambrose Bierce, oprindu-se asupra lui Sherwood Anderson, Caldwell și Faulkner, și încheind cu Truman Capote și Tennessee Williams, monografiile care să studieze operele lor în raport cu manifestările de grotesc frecvente în creația folclorică din totdeauna și de pretutindeni și în legătură cu optimismul acesteia, monografiile care să deosebească atent operele ce aparțin grotescului „nobil” de cele ce se înscriu în sfera grotescului gratuit, lipsit de orice sens, pe care Ruskin îl numește „ignobil”¹.

Asemenea studii vor ratifica, credem, clasificarea lui Faulkner înscăunîndu-l definitiv pe Caldwell printre cei cinci mari — *les cinq grands*², cum îi numește critica franceză — vor recunoaște meritele lui ca inovator și vor stabili, sîntem convinși, că în genul scurt și în domeniul grotescului și al vivacității eidetice a opticii în general el este, dintre cei cinci, cel dintîi.

IOAN COMȘA

¹ Cf. John Ruskin, *The Stones of Venice*, (v. pasajul respectiv în John Ruskin, *Insemnări despre artă*, în românește de Cristina Micușan și Sorin Alexandrescu, București, Meridiane, 1968, p. 82).

² Critica franceză nu face divergență cu Faulkner decît în privința lui Thomas Wolfe, căruia îl preferă pe Steinbeck.

TABEL CRONOLOGIC

1903, 17 decembrie. La Moreland, o aşezare rurală din comitatul Coweta, statul Georgia, vede lumina zilei acela care avea să fie scriitorul Erskine Caldwell. Părinţii săi erau amândoi originari din Sudul S.U.A. : tatăl, pastorul Ira Sylvester Caldwell, din Carolina de Sud, iar mama, profesoara de liceu Carrie Preston Bell, din Virginia.

1906 Sinodul prezbiterian căruia îi aparţine pastorul Caldwell îl trimite pe acesta în Carolina de Sud, la Prosperity.

1912—1918 Numit secretar al comitetului care îndrumă activitatea misionară desfăşurată de secta sa, pastorul Caldwell poposeşte în diferite comunităţi din Sudul S.U.A., din Virginia pînă în Florida. În cele din urmă se statorniceşte la Atoka, în comitatul Tipton, din Tennessee, la numai cîteva mile depărtare de oraşelul Oxford din Mississippi, reşedinţa lui William Faulkner.

În aceşti ani, tînărul Erskine, singurul copil al familiei Caldwell, trece dintr-o şcoală într-alta.

Imagiștii își publică manifestul. Apare *Spoon River. Anthology* a lui Edgar Lee Masters (1919). Ring Lardner dă la iveală *You Know Me, Al* (Mă știi doar, Al) culegere de povestiri inspirate din folclorul stadíoanelor.

Compania „Provincetown Players” montează piesa într-un act *East Bound for Cardiff* (Spre est, spre Cardiff) de Eugene O'Neill (1916).

Interesul pentru folclor (atît pentru folclorul locuitorilor negri cît și al celorlalți locuitori ai S.U.A.) este stimulat de răsunetul scrierilor lui Irwin Russel, George Washington Cable, Joel Chandler Harris și Mark Twain care, cei dintii au valorificat zăcămintele folclorice ale Sudului. Apar numeroase colecții de *spirituals*, balade etc. care înfrîuesc creația literară. Alan Lomax publică *Cowboy Songs and other Frontier Ballads* (1910).

Primele volume de versuri influențate de folclor ale lui Vachel Lindsay, Carl Sandburg și Robert Frost cuceresc atenția cititorilor.

Cu filmele *Birth of a Nation* (Nașterea unei națiuni) și *Intolérance* (Intoleranță) ale lui D.W. Griffith cinematografia se afirmă ca artă (1916).

La New York are loc o expoziție de artă europeană și americană, postimpresionistă (1913), cunoscută sub numele de „Armory Show”, al cărei ecou în plastică și în literatură este considerabil.

Succesul *blues*-urilor lui W.C. Handy. *Memphis Blues* și *St. Louis Blues* marchează o etapă în ascensiunea muzicii sincopate în S.U.A.

S.U.A. intră în război (martie 1917).

1918 Tinărul Caldwell șofer voluntar YMCA la aeroportul militar din Millington, Tennessee. Pastorul Caldwell se mută la Wrens, comitatul Jefferson, statul Georgia, mică localitate situată pe „Drumul tutunului”, unde rămîne

pînă la moarte, în 1944 ; Caldwell vine să-și termine liceul la Wrens. Fără știrea părinților lucrează în schimbul de noapte la o fabrică de ulei.

„Nici în timpul lucrului în magazia de semințe a fabricii, nici cînd ne așezam să îmbucăm cîte ceva pe taluzul liniei de garaj, își amintește el, nimănui nu-i trecea prin gînd să facă discriminări rasiale și fiecare dintre noi, fie alb, fie negru, avea dreptul să-și spună părerea și să-și exprime simpatiile și antipatiile în orice privință. Pe cît știu, fabrica de ulei era singura instituție cu desăvîrșire democratică din comună.“ (Call It Experience).

1919 Cu banii agonisiți la fabrică își cumpără o mașină de scris de ocazie, iar în vacanță intră ucenic în tipografia și în redacția ziarului *Jefferson Reporter*.

Sherwood Anderson publică ciclul de nuvele *Winesburg, Ohio*.

1920—1925 Urmează cu intermitențe cursuri universitare. Îl interesează îndeosebi sociologia și istoria limbii și literaturii engleze. Studiază la diferite universități : 1920—1922, la Erskine College, din Due West, Carolina de Sud ; 1922—1924, la Universitatea statului Virginia (din Charlottesville) la care obține o bursă ; 1924, la Universitatea statului Pennsylvania ; 1925, din nou la Universitatea statului Virginia. Înainte de sfîrșitul anului se retrage fără a-și lua licența și se căsătorește cu Helen Lannigan.

Se stabilește la Atlanta unde intră în redacția ziarului *Atlanta Journal*. Recenzează

cărți pentru edițiile de duminică ale ziarelor *Houston Post* din Texas și *Charlotte Observer* din Carolina de Nord. Lectura antologiei *The Short Stories' Mutations from Petronius to Paul Morand* (*Mutațiile nuvelei de la Petronius la Paul Morand* — 1924) de Frances Newman, îl îndeamnă să aștearnă pe hîrtie primele povestiri.

Erskine Caldwell se întreține în această perioadă îndeplinind fel de fel de munci: culege bumbac de pe o plantație din Alabama; lucrează ca mașinist într-un teatru, distribuie lapte în comitatul Washington; vinde răcoritoare la Philadelphia și îndeplinește funcția de magazioner într-un depozit de articole de menaj.

Depresiune economică în S.U.A.: 6.000.000 de șomeri.

Ideile puse în circulație de lucrările sociologilor W. G. Sumner, E. A. Ross, Thorstein Veblen, ale istoricului Charles A. Beard, precum și de socialiștii lui Debs, de populiști și de agrarieni frământă intelectualitatea și tineretul studios americani. Apare *Ulyses* de Joyce.

Cu *Nanuk, eschimosul*, realizat de irlandezul Robert M. Flaherty, filmul documentar, luat pe viu, înregistrează o răsunătoare izbîndă (1922).

Ca reacție împotriva modelelor moderniste importate din Europa, în pictura americană se afirmă un curent realist. Acesta avea să rămînă precum pînitor pînă la sfîrșitul decadei a 4-a. Principalii exponenți ai acestei direcții sînt: Edward Hopper, Charles Sheeler și Ben Shahn, precum și Grant Wood, Thomas Hart Benton, aceștia din urmă cu preferințe pentru tematica regională.

Rapsodia Albastră (Rhapsody in Blue — 1923) a lui George Gershwin consacră jazz-ul ca expresie a muzicii populare americane. Era jazz-ului e în toi. În critică se afirmă noi tendințe (neoumanismul, impresionismul estetic, marxismul), care tind să discrediteze abordarea academistă. Cel mai ascultat este glasul lui H. L. Mencken, critic iconoclast și antipuritan, care promovează literatura lui Dreiser, Sherwood Anderson și Sinclair Lewis.

În literele americane, anul 1925 marchează o răscruce. Apar cărți importante ale scriitorilor din vechea generație : *An American Tragedy (O tragedie americană)* de Theodore Dreiser ; *Martin Arrowsmith* de Sinclair Lewis ; precum și lucrări semnificative ale condeielor tinere : *The Great Gatsby (Marele Gatsby)* de Scott Fitzgerald ; *Manhattan Transfer* de John Dos Passos ; — culegerea de povestiri *In Our Time (În vremea noastră)* a lui Hemingway.

1926 Hotărăște să se dedice literaturii. Părăsește Atlanta (iulie) și se statornicește în Noua Anglie la Mount Vernon, în Maine. În următorii ani scrie aici (precum și la Morgana, în Carolina de Sud, la Baltimore, în Ohio, și la Augusta, în Georgia) aproape o sută de nuvele și povestiri.

„Muncind zece-douăsprezece ore pe zi, spune Caldwell, iar uneori chiar toată noaptea compuneam povestiri și nuvele, le modificam, le îndreptam, le refăceam mereu cu o tenacitate de neînvinș... Mă străduiam să scriu pentru propria mea plăcere... eram de părere că autorul trebuie să fie cel dinții care să se desfete la lectura lucrărilor sale.“

Continuă să trimită recenzii ziarelor din Charlotte și Houston pentru care nu primește drept plată decât exemplarele de lectură pe care le valorifică deschizând o mică librărie la Portland.

1929 I se tipărește întâia nuvelă, *Midsummer Passion* (*Pasiune în miez de vară*) în revista americană de avangardă *transition* de la Paris, la care colaborează Gertrude Stein, Ernest Hemingway etc. Aceeași nuvelă apare și în *The New American Caravan*, anuar literar condus de Levis Mumford, Van Wyck Brooks, Paul Rosenfeld și Alfred Kreymborg (*octombrie*). Și alte reviste literare de avangardă — *Blues*, *Hound and Horn*, *Pagany*, *Nativity*, — îi publică și ele câte o nuvelă.

Apare întâiul său volum: povestirea *The Bastard* (*Mișelul*) editată de o mică editură din New York (în 1100 de exemplare), cu ilustrații semnate de Ty Mahon. Autoritățile din Portland consideră ilustrațiile obscene și interzic vânzarea volumului. I se publică primul roman: *Poor Fool* (*Sărman caraghios*).

Apar romanele *Farewell to Arms* (*Adio, arme*) de Hemingway și romanul *Look Homeward Angel* (*Privește către casă, îngere*) de Thomas Wolfe care se bucură de o bună primire. Faulkner publică primele două romane din ciclul Yoknapatawpha: *Sartoris* și *The Sound and the Fury* (*Zgomotul și furia*).

Crahul bursei newyorkeze: izbucnește marea criză economică (*octombrie*).

1930 O revistă literară de prestigiu, *Scribner's Magazine* publică o nuvelă de Caldwell: *The Ma-*

ting of Marjorie (Marjorie caută bărbat) (iunie). Interesul periodicelor de avangardă pentru scrierile lui sporește.

Contractează cu editura Scribner's publicarea primei sale culegeri de nuvele : *American Earth (Pământ american)*.

Începe să lucreze la primul său roman, *Tobacco Road (Drumul tutunului)*, despre viața familiilor nevoiașе, lipsite de pământ din Georgia răsăriteană.

„Voiam să înfățișez, declară Caldwell, viața oamenilor pe care o cunoașteam, așa cum se desfășoară ea zi cu zi și an cu an, și voiam s-o înfățișez fără a ține seama de modă, nici în privința intrigii, nici în privința stilului. Eram încredințat că pentru roman cel mai trainic și cel mai autentic material îl reprezintă oamenii ei înșiși nu schemele meșteșugite.“ (*Call It Experience*).

De-a lungul deceniului al 4-lea, supranumit și *Red Decade (Decada roșie)*, sporește, atît în creația literară cît și în critică, înrîurirea marxismului. Accentul cade tot mai mult pe conținut și pe corelația acestuia cu factorii economici, sociali și istorici.

1931 Apare culegerea *American Earth* din care se vînd mai puțin de 1000 de exemplare (*aprilie*).

Caldwell predă manuscrisul romanului *Tobacco Road (iulie)*.

Noi nuvele văd lumina tiparului în reviste. Dintre acestea nuvela *Dorothy* este inclusă în antologia *Best Stories of 1931 (Cele mai bune nuvele din 1931)*.

Plănuiește un nou roman al cărui cadru este viața fermierilor din Maine.

Dreiser publică *Tragic America* (*America tragică*) o culegere de documente și eseuri despre S.U.A. Faulkner înregistrează primul său succes cu romanul *Sanctuary* (*Sanctuar*).

1932 Scribner's publică romanul *Tobacco Road* din care se vînd 5.000 de exemplare (*februarie*).

Definitivează manuscrisul noului roman dar acesta va rămîne nepublicat pînă în 1952.

Își ia o cămăruță la New York și se așterne să scrie un al treilea roman (*mai*). După predarea manuscrisului scrie mai multe nuvele dintre care una intră în antologia *Best Stories of 1932*.

1933 În editura Viking Press apare *God's Little Acre* (*Pogonul lui Dumnezeu*), noul său roman (*aprilie*). Acțiunea lui se desfășoară în Sud și împletește într-o narațiune unitară aspectele tragice și grotești ale vieții unei familii de albi săraci, dintre care unii lucrează pămîntul iar alții s-au mutat într-o mică așezare industrială din partea locului. La New York, Asociația pentru combaterea viciului cere tribunalelor interzicerea romanului.

Nuvela *Contry Full of Swedes* (*Geme țara de suedezi*) este încununată cu premiul pentru proză al revistei universitare *Yale Review* (*septembrie*).

Vede lumina tiparului *We are the Living* (*Noi sîntem cei vii*), cea de a doua culegere de nuvele a lui Caldwell.

Angajat la Hollywood, unde scrie dialoguri și revizuieste scenariile pentru casa „Metro-Goldwyn-Mayer“.

La „Masque Theatre“ din New York premiera dramatizării romanului *Tobacco Road* de Jack Kirkland (*decembrie*), care avea să țină afișul pe Broadway mai bine de 7 ani înregistrând 3182 de reprezentații. În următorii 17 ani piesa va fi jucată în turnee de-a latul S.U.A. de trei companii teatrale. În Europa va fi montată în 12 țări.

În S.U.A. numărul șomerilor atinge o cifră record: 17.000.000. Roosevelt este instalat președinte și începe era *New-Deal*-ului (*martie*). Hitler cancelar al Reichului (*ianuarie*).

1934 *Scribner's Magazine* publică nuvela *Kneel to the Rising Sun* (*În genunchi, cu fața spre soare*), care avea să dea titlul celei de a treia culegeri de nuvele a lui Caldwell.

Începe să scrie romanul *Journeyman* (*Pastor ambulant*).

Lucrează din nou pentru studiourile „Metro-Goldwyn-Mayer“.

În Georgia, ca reporter al revistei *New Masses*.

Autoritățile din Chicago interzic reprezentarea dramatizării romanului *Tobacco Road* (*octombrie*).

1935 Apare romanul *Journeyman*, povestea unui pastor nehirotonisit care cutreieră așezările rurale din Sud unde, la adăpostul hainei preoțești, să dedă la fel de fel de fapte necucernice (*ianuarie*).

Vizitează Georgia de răsărit și scrie pentru *New York Post* un ciclu de reportaje despre viața arendașilor săraci (*ianuarie-februarie*). Publică broșura *Tenant Farmer* (*Micul arendaș*) (*mai*). Apare a treia culegere de nuvele

Kneel to the Rising Sun (iunie). Dintre bucățile incluse în sumar una apăruse anterior în antologia *The O'Henry Memorial Award Prize Stories of 1934* (Povestiri distinse cu premiul Memorial O'Henry pe 1934), iar alte două în *Best Short Stories* pe 1934 și pe 1935.

Se tipărește culegerea de reportaje *Some American People* (Cîțiva americani).

- 1936 Braswell Dean, congressman din partea statului Georgia, îl învinuiește pe Caldwell în Camera Reprezentanților că în *Tobacco Road* ar fi prezentat o imagine neadevărată a situației albilor săraci (aprilie). Caldwell îi răspunde în *New York Times*, făcînd rechizitoriul condițiilor sociale din Georgia (mai). Publică *The Sacrifice of Alan Kent* (*Sacrificiul lui Alan Kent*) scurtă scriere cu substrat autobiografic.

Împreună cu Margaret Bourke-White, reporter la *Life*, și cu o stenografă, cutreieră Sudul spre a aduna material pentru un album de imagini fotografice însoțite de mărturii care să înfățișeze obiectiv și pregnant lumea cultivatorilor de bumbac din Sud (iulie).

Apare, prefatăta de André Maurois, versiunea franceză a romanului *God's Little Acre*, efectuată de Maurice Coindreau; este prima traducere într-o limbă străină a vreuneia dintre lucrările lui Caldwell (octombrie).

Izbucnește războiul civil din Spania (iulie).

- 1937 Vede lumina tiparului albumul documentar *You Have Seen Their Faces* (*Le-ați văzut chipurile*), alcătuit în colaborare cu Margaret

Bourke-White. După scurtă vreme acesta se tipărește într-o ediție de masă.

„Describe de o persoană sau alta, declară Margaret Bourke-White în prefața albumului, *faptele oricare ar fi ele vor fi colorate de prejudecățile și preferințele personale. Cu aparatul fotografic altfel stau lucrurile : diafragma se deschide și se închide la loc nelăsând să pătrundă în aparat spre a fi înregistrate decât razele ce vin nemijlocit de la obiectul aflat în fața lui.*“

Serie nuvele și povestiri pentru *Mid Week Pictorial* și pentru alte reviste.

1938 Are loc la „Fulton Theatre“ din New York premiera dramatizării romanului *Journeyman (ianuarie)*. După două săptămîni piesa e scoasă de pe afiș.

Ține un ciclu de conferințe despre situația arendașilor din Sudul S.U.A. la New School for Social Research din New York, un institut particular la care se predau științele sociale (*martie*).

Întreprinde întîia călătorie în Europa.

Siking Press publică *Southways (Tradițiile sudului)* cea de a 4-a culegere de nuvele a lui Caldwell (*iunie*).

Zăbovește aproape două luni în Cehoslovacia unde, cu Margaret Bourke-White, culege material pentru un nou album documentar. Vizitează Budapesta și după un scurt popas la Paris se întoarce în S.U.A. (*august*).

Vede lumina tiparului întîia traducere în limba rusă : *Tobacco Road*.

Hitler anexează Austria (*martie*) și agită problema sudeților amenințînd Cehoslovacia (*iulie*).

1939 Apare albumul pregătit în colaborare cu Margaret Bourke-White, în timpul călătoriei în Cehoslovacia: *North of the Danube (La nord de Dunăre)* (aprilie).

Lucrează la un nou roman, *Trouble in July (Răzmeriță în Sud)* menit să continue „ciclorama Sudului“, inițiată cu *Tobacco Road, God's Little Acre* și *Journeyman* (aprilie-septembrie).

Se căsătorește cu Margaret Bourke-White. Inițiază o colecție de studii descriptive privind folclorul și etnografia regională a S.U.A. pe care hotărăște s-o intituleze *American Folkways (Tradiții americane)*. Între 1941 și 1955 în această colecție au fost publicate, sub îndrumarea lui Caldwell, 25 de lucrări care, laolaltă, reprezintă o adevărată enciclopedie a folclorului american. În căutarea de colaboratori potriviți pentru *American Folkways* întreprinde o călătorie prin S.U.A. (octombrie).

Cehoslovacia devine protectorat german (martie). Izbucnește cel de al doilea război mondial (septembrie).

1940 Apare romanul *Trouble in July*, al 4-lea din ciclorama Sudului (februarie), a cărui acțiune se încheagă sub presiunea frământărilor politice dintr-o mică așezare din Sud și învederează influența acestor frământări și în special înrîurirea relațiilor dintre albi și negri asupra comportamentului locuitorilor. Călătorește de-a lungul și de-a latul Vestului și Sud-Vestului S.U.A. pentru a strânge material în vederea alcătuirii unui nou album documentar (octombrie-decembrie).

Vede lumina tiparului volumul *Jackpot (Caniota)* care înmănunchează nuvele cuprinse în culegerile anterioare precum și un număr de bucăți inedite.

Franța capitulează (iunie).

- 1941 Apare cel de-al 3-lea album scris în colaborare cu Margaret Bourke-Khite *Say ! This is the U.S.A. ? (Ei nu ! Așa arată Statele Unite ?)* (iunie).

„Astăzi, scrie Caldwell în introducere, *America e scena unei mari drame, o dramă fără seamăn în trecutul nostru. Toți oamenii aceștia, toate aceste bunuri reprezintă America în care trăim ; dar nimeni nu știe ce se cuvine să facem cu ele. Aceștia sîntem, acestea-s mijloacele pe care le avem la îndemînă dar nimeni nu știe cum să le folosească.*”

Se ecranizează *Tobacco Road* (regizor : John Ford).

Întreprinde cu soția o călătorie în U.R.S.S. pentru a scoate un al 4-lea volum documentar (*martie*).

După dezlănțuirea ofensivei hitleriste împotriva U.R.S.S., Caldwell îndeplinește la Moscova funcția de corespondent al revistei *Life*, al agenției de presă *North American Newspaper Alliance*, al ziarului *P.M.* precum și al rețelei de radio „Columbia Broadcasting System”.

Părăsește U.R.S.S. (*octombrie*) și, în drum spre țară, poposește la Londra unde scrie o serie de articole despre frontul de răsărit pentru *Daily Mail* (*noiembrie*).

Apare la Londra și la New York *Russia at*

War (Rusia în război), cel de al 4-lea album documentar alcătuit în colaborare cu Margaret Bourke-White (*decembrie*).

- 1942 Lucrează la Hollywood în calitate de consultant pentru filmul *Mission to Moscow* (regizor : Michael Curtis), turnat de „Warner Brothers“ după cartea lui Joseph E. Davies. Se căsătorește cu June Johnson.

Apar volumele *Moscow under Fire (Moscova sub foc)* și *All Out on the Road to Smolensk (Totul pentru Smolensk)*, culegere de reportaje din U.R.S.S., și *All Night Long (Cît e noaptea de lungă)*, un roman ai cărui eroi sînt cetățeni sovietici angajați în războiul de partizani.

Încheie un ciclu de povestiri *Georgia Boy (Băiatul din Georgia)* al căror erou-narator e William Stroup.

- 1943 Apare *Georgia Boy*. Din nou la Hollywood, unde lucrează în calitate de consilier literar al casei de filme „Twentieth Century Fox“.

- 1944 Apare *Tragic Ground (Pămînt tragic)* al 5-lea roman din ciclorama Sudului.

Editura Duell, Sloan and Pearce publică antologia *Stories by Erskine Caldwell*, alcătuită și prefătată de Henry Seidel Canby.

- 1945 Se tipărește prima traducere în limba română din opera lui Caldwell : *Tobacco Road (Drumul tutunului)*.

Capitularea Germaniei (*mai*). Prima bombă atomică este lansată la Hiroshima. Capitularea Japoniei (*august*).

Devine preponderentă școala cunoscută sub numele de „Noua critică” (New Criticism) care cultivă aproape în exclusivitate analiza estetică a operei literare.

- 1946** Vede lumina tiparului romanul *A House in the Uplands* (*O casă printre dealuri*), al 6-lea din ciclorama Sudului. La Boston are loc premiera dramatizării unor episoade din *Georgia Boy*, care se soldează cu un fiasco. Reeditat într-o ediție ieftină, romanul *God's Little Acre* se vinde în 6 luni într-un milion de exemplare.
- Apare o nouă antologie, *The Caldwell Caravan*, care cuprinde romanele *Tobacco Road* și *God's Little Acre*, precum și o selecție de 20 de nuvele.
- 1947** Se publică romanul *The Sure Hand of God* (*Mina statornică a Domnului*), al 7-lea din ciclorama Sudului.
- Apar primele traduceri din Caldwell în limba germană și în limba italiană, respectiv, *Tragic Ground*, în germană și *God's Little Acre*, în italiană, aceasta din urmă semnată de romancierul Elio Vittorini.
- S.U.A. pune în aplicare „doctrina” Truman și inițiază planul Marshall; războiul rece e declanșat.
- 1948** Vede lumina tiparului romanul *This Very Earth* (*Chiar pământul acesta*), al 8-lea din ciclorama Sudului, care înfățișează tragedia albilor săraci care, părăsindu-și ogoarele se mută la oraș dar nu izbutesc să-și găsească loc în angrenajul industriei capitaliste.

Romanul *The Naked and the Dead* (*Cei gol și cei morți*) de Norman Mailer deschide seria cărților inspirate de cel de al II-lea război mondial. Se publică primele scrieri ale autorilor din generația postbelică (numită de unii „generația tăcută” — *The Silent Generation*, iar de alții „generația izolată” — *The Alone Generation*), scrieri caracterizate prin rafinamentul introspecției psihologice, prin individualism și prin lipsa de interes pentru problematica socială.

- 1949 Se publică al 9-lea roman din ciclorama Sudului, *A Place Called Estherville* (*Un loc numit Estherville*), care dezbate problema relațiilor dintre negri și albi.

U.R.S.S. detonează prima încărcătură atomică.

- 1950 Apare *Episode in Palmetto* (*Episod la Palmetto*), al 10-lea și ultimul roman din ciclorama Sudului.

Tirajul total al operelor sale atinge 25.000.000 exemplare, ceea ce îl consacră pe Caldwell drept autorul cu cel mai mare număr de cititori din istoria literaturii americane.

Se dezlănțuie războiul din Coreea. Isteria maccarthystă se intensifică.

- 1951—1960 În acești 10 ani ritmul creației lui Caldwell rămâne susținut; dar tematica scrierilor sale se schimbă.

1951: dă la iveală volumul autobiografic *Call It Experience* (*Să-i zicem experiență*) care face bilanțul activității sale și expune crezul său artistic. Apare antologia *The Humorous Side of Erskine Caldwell* (*Latūra*

umoristică a lui *Erskine Caldwell*) alcătuită și prefătată de Robert Cantwell ;

1952 : publică cea de-a 5-a culegere de nuvele, *The Courting of Susie Brown* (*Cum a cucerit-o pe Susie Brown*) precum și *A Lamp for Nightfall* (*O lampă pentru vreme de seară*), romanul despre fermierii din Maine scris în 1932 ;

1953 : dă la iveală *The Complete Stories of Erskine Caldwell* care cuprinde aproape o sută de nuvele și povestiri ;

Cele dintâi manifestări ale teatrului absurd (Adamov, Beckett, Ionescu).

Generalul Eisenhower, președinte al S.U.A. Se încheie războiul din Coreea.

1954 : apare *Love and Money* (*Dragoste și bani*) roman ironic despre un scriitor la modă a cărui creație n-are decît slabe legături cu viața ;

1955 : publică *Gretta*, romanul unei femei frivole, lipsită de griji materiale care trăiește într-un vacuum social :

1956 : apare cea de-a 6-a culegere de nuvele, *Gulf Coast Stories* (*Povestiri de la Golful Mexicului*) ;

1957 : publică *Certain Women* (*Cîteva femei*) cea de a 7-a culegere de nuvele ;

Primul satelit artificial al pămîntului lansat de U.R.S.S. (*octombrie*).

1958 : dă la iveală romanul *Claudelle English* și cartea de povestiri pentru copii *Molly Cottontail* (*Molly Iepurașul*) ; se ecranizează romanul *God's Little Acre* (regizor Abby Man) ;

S.U.A. plasează primul satelit artificial pe orbită (ianuarie).

1959 : publică cea de-a opta culegere de nuvele, *When You Think of Me (Cînd îți vii în aminti de mine)*.

Formele pașnice de luptă pentru o legislație federală care să garanteze drepturile civile fac loc exploziilor de violență ; au loc ciocniri între negrii și albi.

Treptat reînvie interesul pentru conținutul opere literare și pentru contextul ei istoric și social. Abordarea critică tinde spre multilateralitate.

1961 Apare romanul *Jenny by Nature (Jenny)*, care se apleacă din nou asupra problemelor care frământă pe locuitorii Sudului și revine la tema segregăției.

Ține o lecție intitulată *Wordsmanship (Meșteșugul cuvintelor)* la Universitatea din Missouri (mai).

John F. Kennedy, președinte al S.U.A. Primul zbor al omului în Cosmos (aprilie).

1962 Dă la iveală romanul *Close to Home (Aproape de casă)* care înfățișează noi aspecte ale relațiilor dintre albi și negri.

1963 Apare romanul *The Last Night of Summer (Ultima noapte de vară)*. Împreună cu graficiana Virginia Moffet Fletcher (cu care s-a căsătorit în 1957) face un circuit de 25.000 de mile prin S.U.A. în cursul căruia observă obiceiurile și oamenii și consemnează tendințele și evoluțiile rasiale și sociale.

Asasinarea lui John F. Kennedy la Dallas, Texas
(noiembrie).

1964 Caldwell publică *Around about America* (De-a lungul și de-a latul Americii), care cuprinde impresiile sale de călătorie.

S.U.A. intervin în războiul civil din Vietnamul de Sud. Întia „vară toridă“ : au loc tulburări rasiale la Harlem.

1965 Apare volumul *In Search of Bisco* (În căutarea lui Bisco), un volum de amintiri, viniete și reflecții pe tema segregăției rasiale, o convingătoare pledoarie pentru înlăturarea ei. Romanul *God's Little Acre* ajunge la tirajul fără precedent : 14.000.000 exemplare.

A doua „vară toridă“ : tulburări la Los Angeles.

1967 Se tipărește romanul *Miss Mamma Aimée*.

A treia „vară toridă“ ; tulburări la Chicago și Cleveland.

1968 Publică *Summertime Island*, romanul unei expediții pe Mississippi întreprinsă cu mulți ani în urmă de trei pescari albi și un negru. Peripețiile și conflictul decurg din prejudecățile rasiale ale Sudului.

Martin Luther King și Robert Kennedy, asasinați.

1969 Vede lumina tiparului romanul *The Weather Stelter* (Adăpost de vreme rea).

Președintele Nixon recomandă alocarea a 270 milioane de dolari pentru distribuirea de ajutoare ali-

mentare, îndeosebi în sudul S.U.A., unde subalimentarea face cele mai mari ravagii (mai 1969).

★

La data apariției prezentei culegeri opera lui Caldwell însumează 40 de volume (22 de romane, 10 culegeri de nuvele, 3 culegeri de studii sociale, 3 volume de reportaj, 1 de însemnări autobiografice și 1 de povestiri pentru copii).

Tirajul scrierilor sale a depășit 65.000.000 de exemplare. Traduceri din opera sa au apărut în 20 de limbi. În limba-română au fost tălmăcite pînă în ziua de astăzi 5 romane și s-au publicat 4 culegeri de nuvele. Iată lista acestora în ordine cronologică :

1945 : *Drumul tutunului (Tobacco Road)*, traducere de Silvian Iosifescu, București, Editura „Forum“ ;

1946 : *Cînd răsare soarele (Kneel to the Rising Sun)*, în românește de Aleutina Crețu, București, Editura „Pro Pace“ ;

Pogonul lui Dumnezeu (God's Little Acre), traducere de Pericle Martinescu, București, Editura „Europolis“ ;

1947 : *Pămînt tragic (Tragic Ground)*, traducere de V. Rusu-Șirianu și Eugen Marian, prefată de Radu Lupan, București, Editura „Europolis“ ;

1948 : *Povestiri despre negri și albi (Culegere de 7 nuvele)*, traducere de Vlad Mușatescu și

Pena Zabunov, București, „Cartea Românească“ ;

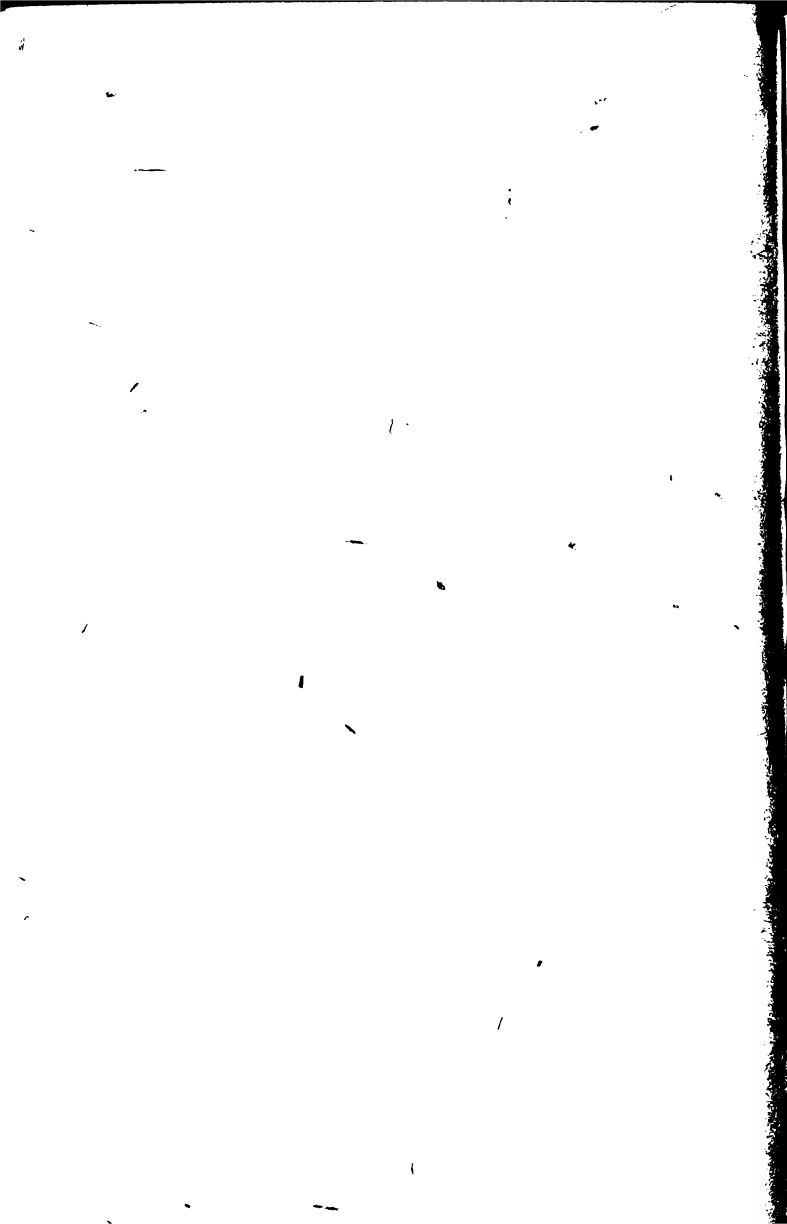
Răzmeriță în Sud (Trouble in July), în românește de Pericle Martinescu, București, Editura de stat ;

1949 : *Sfârșitul lui Christy Tucker (The End of Christy Tucker)* traducere de L. B. Șerban, Editura de Stat pentru Literatură și Artă ;

1961 : *Moartea unei haimanale* (Culegere de 19 nuvele) în românește de Ioan Comșa, prefață de Silvian Iosifescu, București, Editura pentru literatură universală ;

1965 *Jenny (Jenny by Nature)* în românește cu prefață și note de D. Mazilu, București, Editura pentru literatură universală.

I. C.

[I. IPOSTAZE ALE INIȚIERII]

VREMEA CĂPȘUNILOR

La începutul primăverii, cînd începeau căpșunile să se coacă mergeam cu toții din loc în loc să ajutăm fermierilor la cules. Cînd la vremea căpșunilor se nimerea să fie rod bun și cînd erau de cules căpșuni multe, se întîmpla uneori ca pe cîte un teren de cultură să lucreze și cîte treizeci și cinci și patruzeci de oameni. Unii bărbați aduceau familiile cu ei și treceau de la o fermă la alta pe măsură ce isprăveau culesul. Dormeau prin hambare sau ori pe unde apucau. Și fiindcă sezonul era scurt, toată lumea era nevoită să muncească din zori și pînă-n noapte.

Petreceam strașnic la culesul căpșunilor. Totdeauna veneau o mulțime de fetișcane și făceam mare haz de drăciile de care ne țineam. Cînd se întîmpla ca vreuna să se aplece nițeluș prea mult, dîndu-și la iveală pulpele, acela dintre noi care apuca s-o vadă mai întîi răcnea cît îl ținea gura. Ceilalți ne luam după el, și strigătul lui era repetat de la un capăt la altul al culturii. Fetele celelalte chicoteau, trăgîndu-și în jos fustele. Iar aceea care, încărcată de coșulețe, prilejuise tă-răboiul se roșea și se îndrepta cu pași grăbiți spre șopronul unde se ambalau fructele. Pînă să

se întoarce ea de acolo, altă fată apuca să se aplece prea mult, și de ea rideam acum cu toții.

Era și una pe nume Fanny Forbes, care, aplecându-se prea mult, totdeauna își arăta pulpele. Toată lumea o plăcea pe Fanny.

Alte drăcii de care făceam un haz nespus erau cele pe care le numeam „scatoalce cu căpșuni“. Tiptil, unul dintre noi se furișa pînă în spatele unei fete, în clipa cînd se apleca să umple coșulețele, și lăsa să-i pice în răscoiala de la gît o căpșună coaptă, mare și zemoasă. De cele mai multe ori aceasta se oprea chiar în mijlocul spinării, și acolo, cu sete și din răspuțeri, îi ardeam o scatoalcă. Strivită, căpșuna pricinuia o adevărată pacoste. Zeama roșie îmbiba țesătura, făcînd o pată mare, rotundă. Cînd căpșuna nimerea de-a dreptul pe piele, era încă și mai rău. Totuși, puține fete se supărau. Nu îmbrăcau decît gioarse cînd ieșeau la cîmp, așadar nici că se sinchiseau de pete. Mai neplăcut le era că se vedeau luate în tărbață. Toți cei de față se apreau din cules ca să ridă. Cînd se săturau de rîs, din nou se apucau de treabă, și pozna era dată uitării pînă în clipa în care altcineva se trezea cu o scatoalcă de-asta cu căpșuni. Făceam un haz nespus la culesul căpșunilor.

Fanny Forbes încasa mai multe scatoalce cu căpșuni decît oricare altă fată. O plăceau toți flăcăii și toți bărbații și nu se supăra niciodată. Afară de asta, Fanny mai era și frumușică.

Într-o bună zi m-am dus la cules într-un loc unde știam că recolta de căpșuni era îmbelșugată. Era pe o postată mică, de doi sau trei acri, și oamenii niciodată nu se înghesuiau să meargă în acel loc. Mi-am pus în gînd să le-o iau înainte tuturor.

Cînd am ajuns la locul cu pricina Fanny tocmai isprăvea de cules primele două straturi. Ca și mine, își făcuse socoteala că va strînge singură tot rodul. N-aveam nici unul nimic împotriva că se afla și celălalt acolo, atîta doar că n-am fi dorit să mai vină și alții.

— *Hello*, Fanny ! am zis. Ce te-a îndemnat să vii astăzi tocmai aici, la *mister* Gunby ?

— Presupun că m-a îndemnat același gînd care te-a adus și pe tine, mi-a răspuns, suflînd firicelele de nisip de pe niște căpșuni ce le avea în mînă și pe care apoi le-a băgat în gură.

Ne-am apucat să culegem cot la cot. Fanny culegea iute și abia mă puteam ține de ea.

Cam la vreun ceas înainte de amiază, cerul s-a înseninat și soarele a început a dogori. Căpșunile dădeau în copt atît de iute încît abia pridideam să le culegem. Cu fructele adunate din stratul următor, Fanny umplu vreo zece-douăsprezece coșulețe. Era în stare să culează o zi întreagă fără ca printre căpșunile ei să se strecoare măcar și un singur lujer. Se folosea de degetul mare și de următoarele două pentru a forma un fel de triunghi care apuca fructul aproape de tulpiniță și-l rupea. Niciodată nu terciuia vreo căpșună cum li se întîmpla altora.

Pînă atunci, pe unde mai fuseseam, nu mi se întîmplase să bag de seamă, ca astăzi, că Fanny umbla desculță. E firește mult mai plăcut să lucrezi fără ciorapi după-amiaza și era cel mai sigur mijloc de a nu-i rupe la genunchi. A văzut că mă uit la picioarele ei goale și a zîmbit. Aș fi vrut să-i spun că are picioare frumoase, dar n-am îndrăznit.

Către mijlocul după-amiezii s-a făcut mai cald încă decît fusese la ceasurile 12. Briza ușoară ce se făcea simțită dimineața căzuse, și razele soarelui

dogoreau ca fasciculul luminos al unei lentile convexe. Picioarele Fannyei se bronzaseră de-a binelea.

Deodată, fără a ști de ce, m-am apropiat repede de Fanny, și de la spate i-am strecurat o căpșună mare și zemoasă în decolteul rochiei. În prima clipă s-a speriat. Căci, convinsă că eram undeva la o depărtare de câteva straturi, și-a închipuit că cine știe ce gînganie sau lighioaie îi nimerise în sîn. Cînd, sărind în picioare, m-a văzut în spatele ei, a început să rîdă și a dat să vîre mîna în sîn, să scoată căpșuna. Mi s-a părut chiar că străvedeam prin rochie unde se află căpșuna. Dar mai înainte ca dînsa să fi ajuns s-o apuce, i-am tras o strașnică scatoalcă. Nu mă îndoiam c-avea să rîdă, cum rîdea întotdeauna cînd îi ardea careva o scatoalcă cu căpșuni, dar n-a ris de astă dată. S-a lăsat iute jos în țărînă și s-a strîns ghem. Pe loc am înțeles că făcusem o boroboacă. Și-a ridicat privirea către mine, și ochii îi erau înecați în lacrimi. Am căzut în genunchi lîngă ea. O pocnisem peste țîțe.

— Ce s-a întîmplat, Fanny ? am întrebat-o rugător. Ți-am pricinuit vreo durere ? Am făcut-o fără să vreau. Zău, am făcut-o fără să vreau.

— Ai făcut-o fără să vrei, știu, mi-a răspuns, în timp ce lacrimile-îi picau în poală, dar m-a durut. Acolo nu se cade să lovești.

— N-am să mai fac niciodată, Fanny. Îți făgăduiesc că n-am să mai fac.

— Acuma mi-a trecut, a zis cu un zîmbet căznit. Mai mă doare puțin, totuși.

A lăsat capul să-i cadă pe umărul meu. Am întins brațele și am mîngîiat-o. Dînsa și-a uscat lacrimile.

— Acuma mi-a trecut, a zis din nou. Îndată are să-mi treacă.

Își înălță capul și îmi zîmbi. Ochii ei mari, albaștri, aveau culoarea cerului dimineața îndată după răsăritul soarelui.

— Îți jur, Fanny, că scatoalce cu căpșuni n-am să-ți mai dau niciodată în viața mea! am făgăduit eu, nădăjduind că se va îndura să mă ierte.

Fanny descheie nasturii corsajului pînă în talie. Căpșuna fusese strivită sub cămășuță. Pe pînza imaculată, o pată sîngerie arăta ca o floare de rochița-rîndunelei.

— Trebuie s-o deschei și p-asta ca să scot căpșuna, a zis.

— Dă-mi voie s-o scot eu, am rugat-o. Să nu te mînjești pe degete.

— Descheie cămășuța.

Căpșuna se afla strivită drept în mijlocul pieptului. Sînii erau albi, și în vîrf fiecare avea o pată care semăna cu o căpșună terciuită. Fără a-mi da seama prea bine ce făceam, am strîns-o cu putere și ne-am unit buzele într-o lungă sărutare. Căpșuna strivită căzu în țărînă la picioarele noastre.

Cînd ne-am dezmeticit, soarele scăpăta, iar pămîntul începuse să se răcorească. Ne-am adunat lădițele și coșulețele cu căpșuni și am luat-o peste cîmp, îndreptîndu-ne către hambar. Cînd am ajuns, *mister* Gunby le-a numărat și ne-a plătit banii cuveniți.

Străbătînd ograda, am ieșit în fața casei și în dreptul porții ne-am oprit și ne-am uitat unul la altul timp de cîteva minute. N-am deschis gura nici unul, nici altul. Fanny îmi spusese într-un rînd că n-avea nici un drăguț. Din toată inima aș dori să fiu drăguțul ei.

Fanny mi-a întors spatele, a luat-o pe șosea într-o parte, iar eu am luat-o în cealaltă. Se închisese sezonul căpșunilor.

Vremea căpșunilor (în original *The Strawberry Season*) a văzut lumina tiparului în revista *Pagany*; în 1931 a intrat în sumarul culegerii *American Earth*

VARĂ TÎRZIE

Apele crescuseră din nou. Două zile în șir plouase aproape fără încetare și albia gîrlei era plină pînă-n buze. Dimineța zorile se revărsaseră argintii, iar pentru prima oară în săptămîna aceea cerul era albastru și soarele cald.

Les trase peste cap cămașa și desfăcu cureaua care-i ținea nădragii. Cu rufăria de corp n-avea bătaie de cap, fiindcă primăvara, cum se încălzea cît să poată umbla omul desculț, își ghemuia flonica în fundul unui dulap, și acolo o lăsa pînă-n toamnă. Mama-i murise, iar taică-său nici că se sinchisea dacă Les umbla cu sau fără albituri.

— Bine-ar fi fost s-avem la-ndemîină o lopată, să mai scoatem din spurcăciunea asta, zise. De fiecare dată cînd plouă, adîncătura se umple cu de-alde-ăstea. M-aș repezi eu acasă s-aduc o lopată, dar de pun ochii pe mine, nu mă mai lasă să plec și mă-ncalță cu vreo treabă.

În vreme ce Les își atîrna cămașa și nădragii de o tufă, am apucat a înainta prin apa gălbuie. Mîlul așternut pe fund îmi ajungea pîn' la glezne și era amestecat cu nenumărate vreascuri. Pe vreo cîteva

mai mari le-am tras afară și le-am azvîrlit pe malul celălalt.

— Cum e apa, Jack ? întrebă Les. Pînă unde-ți vine ?

Am înaintat pînă în mijlocul gîrlei, unde șuvoiul era mai strașnic. Apa gălbuie îmi ajungea cam pînă la umeri.

— Aproape pîn' la gît, am răspuns. Pe fund se află însă milioane de vreascuri. Dă-i bătaie și vino de-mi ajută să le zvîrl afară.

Stropind în dreapta și în stînga, Les dădu năvală. Și apa gloduroasă plescăia și gilgîia în jurul briului său.

— Pun prinsoare că vine careva în fiecare zi și azvîrle vreascuri în locul ăsta, zise Les, făcînd cu ochiul. Altminteri, nu pricep cîm ar fi putut ajunge aici. Uscăturile nu se scutură în gîrlă chiar atît de iute. Le aruncă cineva, și pun prinsoare că făptașul nu stă la milioane de mile depărtare de aici.

— Isprava asta o face poate alde Howes.

— Cu siguranță că el o face. La dînsul mă și gîndeam. Pun prinsoare pe oricît poțtești că zilnic vine aici de zvîrle vreascuri.

Les nimeri cu călcîiul într-o cracă și se-mpunse. Își astupă nările, închise bine ochii, apoi se lăsă la fund și o trase afară.

— Ai auzit ? mă-ntrebă.

— Ce s-aud ?

— Alde Howes i-a povestit lui Pa că sîmbăta trecută cică am fi dat spaima în vacile lui. I-a spus c-atîta le-am fi alergat, încît sîmbătă seara n-a fost chip să le mulgă.

— Pe gîrla asta nu-i stăpîn el. Aici alde Howes n-are nimic altceva decît pășunea cea de peste îngrăditură. Nu-i așa că anul ăsta nici c-am pus piciorul de ceea parte a îngrăditurii ?

— Vacile lui alde Howes nici nu le-am văzut toată vara. Și încă de le-aș fi văzut, nici prin gând nu mi-ar fi dat să le alerg. I-a turnat povestea asta lui Pa numai fiindcă nu suferă să ne vadă că venim să ne scăldăm aici în gîrlă.

Fără veste, plutind pe fața gîrlei, se iviră fărîme de scoarță de copac uscată și rotocoale de talaș. Resturile astea scăpaseră dintr-un loc aflat mai la deal, unde fuseseră oprite de vreo cracă sau de vreo altă piedică așezată de-a curmezișul apei. Deschizînd larg brațele, am prins scoarța și talașul și le-am aruncat afară.

Les zise ceva și se lăsă afund, ca să mai scoată o creangă uscată. Spurcăciunea din fundul gîrlei era atît de groasă, încît nu puteam face nici un singur pas fără ca mai întîi să ne smucim picioarele din nămolul lipicios ; altfel am fi căzut bildibîc în apă. Afară de asta, mîlul pûtea mai rău ca o cocină de porci.

Les azvîrli cît colo creanga cea mare.

— De s-ar întîmpla vreodată ca aflîndu-ne noi aici să vină alde Howes și să ne gonească, aș zice să-l împrăscăm cu noroi. Ce zici, Jack, te-ncumeți ? Nu ți-ar plăcea să-i faci figura asta măcar o dată ?

— Asta s-ar cuveni să-i facem, dar mai bine să ne lăsăm păgubași, Les. S-ar duce glonț să le spună lui tată-tău și alor mei.

— Mie de-alde Howes nu mi-e frică, zise Les, strîmbîndu-se. Pe mine, unul, nu izbutește să mă sperie. N-ar face nici o mișcare. Nu îndrăznește el să ne pîrască. Știe că într-o bună zi am pune mîna pe el și l-am unge cu nămol din cap pînă-n picioare.

— Nu-s chiar așa sigur, am zis. Atuncea cînd i-am prins rățoiul și l-am aruncat în curtea găinilor, m-a pîrit.

— Asta s-a întâmplat mai demult...

Les se întrerupse brusc și ciuli urechile. Îndărătul tufişurilor cineva călcase pe niște vreascuri. Pîriitura fusese destul de zdravănă ca să se audă în ciuda clipocelii și gîgîitului gîrlei.

— Ce-o fi asta ? izbucnirăm amîndoi.

— Cine-o fi ? întrebă Les.

— Sst, am zis. Fă-te mic și taci.

Dindărătul tufişurilor se auzea zgomot de crengi și foşnet de frunze uscate călcate în picioare. Amîndoi ne-am cinchit în apa gîrlei, rămînînd numai cu capetele deasupra.

— Cinc-i ? mă întrebă pe şoptite.

Am clătinat din cap, ținînd nasul sub apă.

Apa gălbuie se-nvolbura și gîlgîia printre răgăliile din preajmă. Spălate ani de-a rîndul de apele mari, rădăcinile albite păreau bătrîne și prinseseră muşchi.

Les se lăsă tot mai jos, pînă ce nu i se mai văzură decît ochii și creştetul. Stătea cu nasul în apă și-și astupase nările cu amîndouă mîinile. Gîrla venea mare și gloduroasă și curgea năvalnic, cu un gîlgîit al cărui ecou răsuna în susul și-n josul albiei.

Deodată, dintre tufişuri se ivi Jenny. Cînd o văzu, Les căscă ochii mari și scoase capul ca să răsufle. O clipă toți trei ne-am speriat de zgomotul făcut cînd a dat afară aerul din piept.

Jenny era fiica lui Howes. Era cam de o vîrstă cu noi sau poate cu un an sau doi mai mare.

Les o prinse aruncînd o privire înspre hainele noastre care atîrnau pe o tufă. Mă împunse cu cotul.

— Ce cauți tu aici ? se răsti Les la ea, ca s-o sperie.

— Ce, n-am voie să trec pe-aici dacă-mi place ?

— Cînd înotăm noi aici, n-ai voie. Că nu ești băiat.

— Dacă vreau eu, am să vin, deșteptule! îi trînti Jenny. Că doar nu ești tu stăpîn pe gîrila asta!

— Dar nici tu nu ești stăpînă pe ea, zise Les, strîmbîndu-se la ea. Acu să te vîd! Ce ai să faci?

— Foarte bine, Leslie Blake! zise Jenny. Dacă ești atît de nesuferit, îți iau hainele și ți le ascund undeva unde să nu le dai de urmă cîte zile ai trăi. Acu să te vîd ce-ai să faci!

Jenny întinse mîna după haine. Înșfăcă nădragii lui Les, precum și cămașa și combinezonul meu de flanelă.

Les mă luă de braț și mă trase către mal. La început n-am înaintat prea repede, deoarece, înainte de a face un pas, trebuia să ne opintim pentru a ne smuci picioarele din mîlul acela.

— Hai, Jack, s-o băgăm la apă, îmi șopti Les. Să-i facem o baie bună. Hai!

Ne-am cățărat pe mal și am înhățat-o pe Jenny tocmai în clipa cînd, cu hainele noastre sub braț, dădea să fugă tăindu-și drum prin tufișuri. Les își încleștă brațele în jurul mijlocului ei, iar eu am apucat-o de mîini, și, opintindu-mă din răsputeri, am ținut-o în loc.

— Strig! amenință Jenny. Dacă nu-mi dați drumul, strig cît mă ține gura. Tata-i la pășune și numaidecît ajunge aici. Știți ce are să vă facă, sau nu știți?

— Nouă nu ni-i frică de nimeni pe lume, zise Les, încruntîndu-se la ea și căutînd s-o înfricoșeze.

I-am astupat gura cu o mînă, iar cu celălalt braț, petrecut în jurul grumazului ei, am ținut-o locului. Apoi împreună am tras-o și, tîrîș-grăpiș, am dus-o îndărăt pe malul gîrlei.

— N-ai vrea s-o murăm, Jack? Nu crezi că merită? I-a îndrugat lui alde Howes verzi și uscate pe socoteala noastră. E o treanca-fleanca!

— Negreșit, merită s-o murăm, am zis. Dar ce se-ntîmplă dacă se duce și ne spune ?

— După ce-om mura-o, nu mai suflă ea nici un cuvînt pe socoteala noastră. O s-o tot afundăm pînă ne făgăduiește și dă jurămînt că niciodată n-are să mai pîrască pe nimeni. Dînsa-i aceea care în fiecare zi a aruncat vreascuri în gîrlă. Pun prinsoare pe oricît poțtești că dînsa vine zilnic aici de zvîrle vreascuri în gîrlă.

Cît am imobilizat-o, Jenny n-a putut să reacționeze. Les o ținea încătușată cu amîndouă brațele în jurul mijlocului, iar eu îi strîngeam mai departe ca într-o menghine grumazul prins în unghiul brațului stîng. Dădea să mă muște de mîna cu care-i astupam gura, dar de fiecare dată cînd încerca, o strîngeam atît de tare, încît se lăsa păgubașă.

Mie, drept să spun, mi-era cam teamă s-o murăm pe Jenny, pentru că o dată, cînd ne-am apucat să-l murăm pe un băiețaș de culoare, pe nume Bisco, puțin a lipsit ca să-l înecăm. De atîtea ori l-am dat de fund, pînă s-a înăbușit și s-a făcut moale ca o cîrpă. A trebuit să-l întindem pe mal și să-l tăvălim încoace și-ncolo și tot timpul din gură îl șiroia apă gălbuie de gîrlă. Mi-era teamă că s-ar putea întîmpla s-o înecăm pe Jenny. Nu eram lămurit ce-am putea păți dac-am face una ca asta.

— Știu eu ce-ar trebui să-i facem, Les, am zis.

— Ce ?

— S-o îmbrăcăm în nămol.

— Da' de ce n-am mura-o ? Am băga frica-n ea și s-ar învăța minte să nu mai azvîrle vreascuri în gîrlă. Și pe deasupra ar face-o să nu mai îndruge verzi și uscate pe socoteala noastră.

— Mai sănătos ar fi să n-o murăm, Les, am zis. Ți-amintești cînd cu muratul lui Bisco ? Gata-

gata era să-l înecăm. N-aş vrea să se mai întâmple una ca asta.

Les chibzui o bucată de vreme cu ochii aţintiţi asupra umerilor fetei. Tot timpul smucea din mâini şi zvîrlea din picioare, dar nu izbutea să ne facă nici un rău, şi o ţineam în aşa fel încît nu era chip să scape.

— Bine, încuviinţă Les, atunci o s-o ungem cu nămol. E la fel de plăcut ca muratul, şi asta are să-i servească o lecţie. Să-nveţe minte, să nu mai umble cu treanca-fleanca!

— Fii pe pace, că tot o să ne pîrască ea, aşa că mai bine să facem treaba temeinic de rîndul ăsta. Măcar să-nveţe minte să nu mai arunce vreascuri în adîncitură în care înotăm.

— Nu ne mai pîrăşte după ce isprăvim cu ea, zise Les. Nu ne mai pîrăşte nimănui. Nici lui alde Howes n-are să ne mai pîrască. Muratul şi ungerea cu nămol totdeauna le taie copiilor pofta de a îndruga verzi şi uscate. E singurul leac.

— Bine, am zis. Hai s-o luăm în fabrică. Trebuie neapărat murată, unsă cu nămol sau ceva. Tot se cuvenea să facă cineva treaba asta, şi numai noi sîntem în stare s-o facem ca lumea. Pun prinsoare că după ce-om mîntui cu ea, alte supărări n-o să ne mai pricinuiască.

Les o trînti pe Jenny lîngă mal, prinzîndu-i mîinile la spate şi ţinînd-o cu capul în ţărînă, să nu facă tărăboi. Spre a o ţine nemişcată, Les se văzu nevoit să i se așeze călare pe grumaz.

— Dezbrac-o, Jack, zise Les. Am ţintuit-o locului. Cît o ţin aşa, nu scapă.

M-am aplecat să trag rochia de pe ea, cînd m-am trezit că mă buşeşte drept în pîntece cu amîndouă picioarele. Am căzut de-a-ndaratelea şi am dat să mă ridic, dar nu mai aveam pic de vlagă. Am des-

chis gura și am dat să strig, să m-audă Les, dar n-am fost în stare să îngin nici un singur cuvînt.

— Ce s-a întîmplat, Jack ? făcu Les întorcînd capul și privindu-mă.

Chircindu-mă și ținîndu-mă de pîntece cu amîndouă mîinile, m-am ridicat în genunchi.

— Ce-i cu tine, Jack ? Te-a cotonogit ?

Les stătuse cu spatele și nu văzuse isprava făcută de Jenny.

— Or că m-a cotonogit ! am răspuns cu glas stîns. De bună seamă că m-a cotonogit, dar a fost o zvîrlitură ca de catir. Mi-a luat piuitul.

— Atunci așează-te pe picioarele ei, zise Les, c-atunci n-are să te mai cotonogească.

Am coborît în goană la marginea gîrlei, de unde m-am întors cu un gălămoz de mil gălbui în mîini. Cînd l-am scos de pe fund, apa a gîlgiit și m-a trîsnit un miros mai greu decît împuticiunea oricărei cocini. Spurcăciunea de pe fundul gîrlei duhnea mai rău decît tot ce-mi fusese dat să miros de cînd mama m-a făcut. Nu erau decît frunze putrede amestecate cu noroi, dar de duhnit duhnea de par-ar fi fost ouă clocite și alte cele.

Am tras apoi rochia de pe ea și, ca să nu se mînjească, am aruncat-o pe un tufiș. În cele din urmă Les izbutise să-i imobilizeze mîinile și totodată să-i astupe gura, fiindcă Jenny nici pe departe nu s-ar fi putut măsura cu vreunul dintre noi.

— Ascultă, Les, am izbucnit, poartă rufărie de corp !

— Firește că poartă, zise Les, toate fetele poartă rufărie de corp. D-aia-s așa fasolite.

— Nu cumva bați șaua să priceapă iapa ? l-am întrebat privindu-l în ochi. Fiindcă dac-așa stau lucrurile...

— Eu de dinsa vorbeam. Doar știu că porți d-alea numai pentru că te silesc ai tăi. Dar fetele le poartă de plăcere. Fără d-alea nici nu vor să umble. D-aia-s așa de fasolite fetele.

— Bine, fie, am zis, dar să nu te dai la mine, că eu...

— Te lauzi, așa că ține-ți gura. Dă-i zor și dezbrac-o.

— O dezbrăcăm la piele ? am întrebat.

— Bineînțeles. Neapărat. Dacă n-am dezbrăca-o la piele cum am mai putea s-o ungem cu nămol ?

— Știu, știu, am zis, dar ce s-ar întâmpla dacă alde Howes ar veni și n-ear vedea...

— Alde Howes doar ar scuipa și și-ar vedea de drum. Dar cui îi pasă de el ? Mie, unuia, nu.

După ce a mai luptat o vreme cu Jenny și după ce, în cele din urmă, am izbutit să-i scoatem și ru-făria de corp, Les mi-a zis c-a obosit ținând-o. Pu-făia și gîfiia de parcă ar fi străbătut cinci mile fără oprire. Am ținut brațele fetei și i-am apăsă palma peste gură și m-am proptit în grumazul ei. Les luă de jos un pumn de mîl și-l zvîrli. Milul o nimeri pe Jenny drept în pîntece cu un zgomot ca al apei cînd o bați cu maiul. Zvîrli apoi un al doilea pumn de mîl. Toți trei ne trezirăm improșcați cu noroi.

Cînd Les se duse la gîrlă s-aducă un nou transport, am rostogolit-o pe Jenny, ca s-o poată unge și pe spate. Nu se mai zbătea de loc acum, dar nu mă încumetam să slăbesc strînsoarea, nici să ridic palma ce i-o țineam apăsată pe gură. După rostogolire, a rămas nemișcată și n-a mai dat din picioare.

— Asta o s-o lecuiască, zise Les înapoindu-se încărcat cu un braț de mîl galben. De mult merita

o lecție. Poate c-asta are s-o facă să nu mai umble cu treanca-fleanca.

Dădu drumul milului pe spinarea fetei și fugi îndărăt la gîrlă să mai aducă.

— Unge-o, Jack, cu marfa asta pînă aduc alt transport, zise. Să se-nvețe minte să nu mai arunce vreascuri în gîrlă. Afară de asta, să-i taie pofta să mai îndruge verzi și uscate pe socoteala noastră.

Am luat niște mîl și cu o mînă l-am întins în sus și-n jos pe spatele lui Jenny, pe picioare, pe brațe și pe umeri. M-am străduit să-i feresc părul, căci știam că anevoie se spală cu apa aia gălbuie de gîrlă.

— Întoarce-o pe cealaltă parte, zise Les, cîchindu-se jos lîngă noi, cu un transport de mîl proaspăt. Abia acum începe treaba serioasă.

Din nou am răsucit-o pe Jenny, și de astă dată nici c-a mai încercat s-o șteargă. Les începuse să-n-tindă mîlul, frecîndu-l ca să intre în piele. Luă o porție cu care o unse pe picioare, pe coapse și pe pîntece. Apoi mai luă una cu care o mînji pe umeri și pe sîni. Nici acum Jenny nu încercă să fugă, cu toate că nițeluș s-a zbătut ea totuși cînd, cu aluatul acela de noroi și frunze putrezite, Les s-a apucat să frece părțile mai gingașe ale făpturii ei. Mai tot timpul a stat întinsă și nemișcată de parcă ar fi dormit dusă.

— Ciudat, am zis.

— Ce-i ciudat? întrebă Les, ridicînd privirea.

— Acuma nici măcar nu-ncearcă s-o ia la picior.

— Fiindcă-i șireată, își dădu Les cu presupusul. Pîndește un prilej să fugă. Ia, să trec s-o țin și eu oleacă.

Les a trecut în locul meu, iar eu am luat de jos un pumn de mîl și am început să-l întind. Nu mai era lipicios, și ungînd-o cu el, mi s-a părut ca un

aluat moale și mătăsos. Prefirîndu-mi peste ea palmele, mi-am dat seama că pielea-i era mai catifelată decît a mea și că pe alocuri era chiar nespus de catifelată. Iar cînd i-am dat cu mîlul acela pe sîni, i-am simțit atît de mătăsoși și catifelați, încît m-am ferit să-i mai ating. Uitîndu-mă în treacăt la ea, am prins-o cu privirea ațintită asupra-mi. Și judecînd după căutătură, am presupus că nu ne purta pică pentru cele ce-i făcusem. Mai mult chiar, mi-am închipuit că de n-ar fi fost Les, n-ar fi avut nimic împotriva s-o ung cu nămol după pofta inimii.

— Ce faci tu acolo, Jack ? mă interpelă Les. Caraghios chip de a întinde nămolul, n-am ce zice !

— Ajunge cît i-am turnat, Les. Aș zice să ne oprim. Să-i dăm drumul să mearg-acasă. Îi ajunge.

— Ce-ți veni ? se oțări Les. N-am isprăvit treaba nici pe jumătate. Trebuie să-i mai trîntim un strat de nămol.

Cînd Les rosti aceste cuvinte, Jenny ridică privirea și ochii i se căscară mari. Nu mai era nevoie de vorbe ca să pricep ce voia să spună.

— Ajunge, Les, am zis. E fată. Pentru o fată ajunge.

Nu știu cum, dar eram incredințat că Les împărtășea părerea mea, numai că nu voia să mărturisească. Acuma, după ce o dezbrăcasem la piele și după ce-o unsesem cu nămol din creștet pînă-n tălpi, nici unul din noi nu putea uita că Jenny era fată. O tratasem noi ca și cum ar fi fost băiat, dar rămînea totuși fată.

— Dacă-ți dăm drumul acuma, ne făgăduiești că n-ai să spui nimănui nimic ?

Jenny, încuviință dînd din cap, iar Les își trase mîna cu care-i ținuse astupată gura.

Amîndoi ne aşteptam s-o auzim spunînd ce avea de gînd să facă şi ce avea de gînd să povestească despre chipul în care o tratasem ; dar în clipa în care am slobozit-o, iute s-a ridicat în capul oaselor şi a încercat să se acopere cu braţele, dar de deschis gura nici c-a deschis-o.

Îndată ce ne-am convins că n-avea de gînd să-l strige pe alde Howes, Les şi cu mine am dat fuga la gîrlă şi, cu capul înainte, am sărit. Ne-am lăsat încet pe vine, pînă ce afară din apă nu ne-a rămas decît capul, şi am pornit să ne curăţăm de nămol.

Acoperindu-şi goliciunea cum şi cît putea, Jenny se uita după noi. Nu ne spusese încă nici un singur cuvînt.

— Hai să ne îmbrăcăm şi s-o ştergem acasă, zise Les. Fărîme-fărîmiţe m-ar face Pa de m-ar găsi aici cu dumneaei în costumul ăsta !

Cînd am ţîşnit afară din apă şi ne-am repezit la ţoale, Jenny îşi acoperi ochii. Am zbughit-o îndărătul tufişurilor să ne îmbrăcăm. În vreme ce ne îmbrăcam, am auzit-o pe Jenny bălăcindu-se în gîrlă, ca să dea jos nămolul.

Les, neavînd decît să tragă cămaşa şi pantalonii, a fost gata mai înainte ca eu să fi reuşit măcar în a-i da de capăt combinezonului de flanelă. Strînse cureaua şi, cu pulpana cămăşii atîrnînd, începî să se depărteze de-a-ndaratelea, căutînd înfrigurat butonierele ca să-şi poată încheia nasturii. La venire fusesem atît de grăbit să m-afund în gîrlă, încît zăpăcisem cu totul combinezonul, şi acum, cînd am izbutit să mă lămuresc în privinţa minecilor, am băgat seamă că amîndoi cracii erau pe dos. Mergînd de-a-ndaratelea, Les se depărta tot mai mult.

— Ce faci ? De ce nu-i dai zor ? îmi strigă el.

— Nu izbutesc să-i vin de hac flanicăi.

— Aşa păteşti dacă vara porţi d-alde astea.
— N-am încotro, i-am întors eu, ştii prea bine.
— Da-da, dar nici vina mea nu este, nu-i aşa ?
— N-ai de gând să m-aştepti ?
— Nu pot, Jack ! îmi strigă retrăgându-se din ce în ce mai iute. Apoi brusc îmi întoarse spatele, şi, luînd-o la sănătoasa, adăugă : Neapărat trebuie să mă duc acasă.

— Parcă spuneai că nu ți-e frică nici de-alde Howes, nici de nimeni pe lumea asta ! i-am strigat.

Nu ştiu, ori nu m-a auzit, ori dacă m-a auzit, s-a făcut că nu înţelege ce vreau să spun.

După plecarea lui Les am lăsat-o mai domol. N-aveam nici un motiv să mă grăbesc ; fie c-aveam s-ajung acasă mai devreme sau mai târziu, Jenny tot avea să-i istorisească lui alde Howes pocinogul nostru, şi nu-ncăpea îndoială că acesta avea să vină întins să se plîngă alor mei. Simţeam nevoia unui răgaz în care să cîntăresc ce ar fi nimerit să spun cînd oi fi silit să-i înfrunt pe toţi şi să mărturisesc adevărul.

Jenny ieşi din apă tocmai cînd mă pregăteam să-mi închei cămaşa, dar dînsa, ca să fie gata de mers acasă, n-avea altceva de făcut decît să tragă peste cap cămăşuţa şi să îmbrace rochia. Încă-mi mai băteam capul cu nasturii ăia ai mei, cînd iată că dintre tufişuri se ivi Jenny.

— Ce-i cu tine, Jack ? m-a întrebat, stăpînindu-se să nu zîmbească. De ce n-ai tulit-o cu Leslie ?

— Fiindcă n-am reuşit să mă-mbrac mai iute, am zis.

Cit pe-aci am fost să-ncep a-i povesti cum îmi zăpăcisem combinezonul de flanelă şi cum pierdusem o grămadă de vreme ca să-i dau de capăt, dar m-am răzgîndit.

Dinsa făcu cîțiva pași înspre mine, dar eu am dat să fug.

— Încotro ? De ce fugi ? mi-a strigat.

M-am oprit, m-am întors către ea și am privit-o. Acuma că era îmbrăcată, arăta cum arăta întotdeauna. Înfățișarea-i era neschimbată, dar, nu știu cum, îmi dădeam seama că, după întîmplarea de la marginea gîrlei, nu mai era același om. Nu puteam uita fiorul încercat cînd mîinile-mi mînjite cu nămol mîngîiaseră acele catifelări ale făpturii ei. Și cum stam și o priveam, mi s-a părut că din nou mă-ncearcă același fior, fiindcă mi-am dat seama că fără rochie și cămășuță avea să rămînă de-a pururi, așa cum fusese cînd am mîngîiat-o întîiași dată.

— De ce nu m-aștepți să mergem împreună, Jack ?

Aș fi vrut să fug și totodată aș fi vrut să zbor către ea. Nu i-am răspuns și am rămas neclintit în timp ce dînsa se apropia.

— Dar tu ai să povestești, nu-i așa ? N-ai de gînd să povestești ce ți-am făcut ?

Tocmai ajunsese în dreptul meu și atunci m-am răsucit și am pornit-o spre casă în rînd cu ea, dar la depărtare de cîțiva pași. Am tăiat prin tufărie, și apoi, prin pădure, am ieșit la șosea. Nu era nici țipenie de om așa c-am mers împreună pîn-am ajuns la casa ei.

Puțin înainte de a ne opri în fața porții, am simțit mîna mea într-a ei. Nu știu cum, dar mi s-a părut — dacă m-am înșelat sau nu n-aș putea spune — că-mi luase mîna și o ținuse o clipă într-a ei. Cînd brusc m-am uitat la ea — căci voiam să știu dacă într-adevăr îmi luase mîna și mi-o strînsese — dînsa mi-a întors spatele și-a intrat pe poartă.

Am rămas în mijlocul drumului pîn-a urcat treptele și-a străbătut pridvorul. S-a oprit o clipă și și-a netezit rochia cu mîna, parcă spre a se încredința că nu se prinsese de ea nici un firicel de murdărie. Cînd a deschis ușa și-a intrat în casă, am avut îndoieli dacă într-adevăr s-a uitat peste umăr la mine sau dacă nu cumva à fost doar o închîpuiure. Fapt este c-am plecat cu credința că se uitase, căci îi simțisem privirea, la fel cum am plecat cu credința că-mi strînsese mîna o clipă.

— Jenny n-are să povestească, am zis, alergînd pe șosea către casă. Jenny n-are să povestească, am repetat mereu tot lungul drumului.

Vară tirzie (în original *Indian Summer*) a văzut lumina tiparului în revista *Story Magazine*; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *We Are the Living*

MAUD ISLAND

Unchiul Marvin era neliniștit. Se ridică de pe buturugă și se îndreptă către fluviu.

— Nu-mi miroase a bine, băieți, zise, scoțînd pălăria și ștergîndu-și fruntea.

Purtat de curent, pontonul înainta în josul apei cam cu trei mile pe oră, și un bărbat în maiou fără mîneci și cu pălărie de paie se opintea să-l cîrmească cu ghionderul spre mal. Bărbatul purta pantaloni de bumbac de culoare cîndva castaniu-închis, care, de decolorați ce erau, ajunseseră să bată în cafeniu-deschis.

— Bucluc, grăi unchiul Marvin întorcîndu-se către Jim și către mine. Nu miroase a bine.

— Poate-or fi rătăcit drumul, unchiule, zise Jim. Poate că n-au să oprească decît ca să întrebe unde se găsesc, și după aceea au să plece mai departe.

— Mă cam îndoiesc de treaba asta, fiule, îi răspunse unchiul Marvin, clătînd din cap și ștergîndu-și nădușeala de pe față. Mi se pare că-i curat bucluc. De cînd mă știu, pontoanele astea niciodată n-au adus ceva bun.

Pe o frînghie de rufe nu prea lungă, întinsă de-a lungul bordului din dreapta, atîrnau, legănate de briză, șase sau șapte rufe.

— Mare bucluc, fiule, zise el din nou, privind în jos la mine.

Am luat-o peste bancul de nămol către mal și am așteptat să vedem ce gînd avea pontonul. Unchiul Marvin scoase tîtunul de mestecat și își tăie cu briceagul o bucată. Pontonul se apropia de mal, și bărbatul cu ghionderul căuta să-l pună pe uscat pînă nu apuca să-i prindă curentul și să-i tîrască din nou în mijlocul canalului. La tribord, lîngă pupa, era abordată o șalupă cu motor, și pe șalupă se afla parîma ce slujise la remorcarea pontonului în susul apei.

Cînd pontonul ajunsese la două-trei lungimi de țarm, unchiul Marvin începu a striga către bărbatul care-l manevra.

— Cum te cheamă și ce cauți aici? întrebă el răstit, ca să-l facă să-și mute gîndul de a coborî pe ostrov.

În loc de răspuns, bărbatul ne azvîrli amara. Jim o prinse și începu să tragă, dar unchiul Marvin îi porunci să-i dea drumul. Jim îi dădu drumul, și o parte a amarei se afundă în apele gălbui.

— De ce dracu ați slobozit amara? răcni omul de pe ponton. Ce v-a apucat?

Unchiul Marvin scuipă oleacă de zeamă de tabac și-l privi în ochi amenințător. Pontonul era pe punctul de a se pune pe uscat.

— Numele meu e Graham, se prezentă bărbatul. Dumneata cine ești ?

— Nu-i treaba dumitale, răcni unchiul Marvin. Cară-te de-aici cu pluta asta !

Pontonul începu să se așeze pe uscat. Graham ridică ghionderul și-l aruncă undeva pe bord, apoi își luă avânt și sări pe grindul de nămol. În timp ce trăgea amara din apă, strigă ceva către o persoană aflată în cabină.

Împinsă de curent, pupa tocmai se-ntorcea către mal, când Jim m-apucă de braț și-mi arată cu degetul urma unor litere pictate pe bordaj. Numele pontonului era „Mary Jane“ și dedesubt sta scris „St. Louis“¹.

În timp ce stam și urmăream cum Graham trăgea de amară, pe punte au apărut două fetișcane care au început să ne măsoare din ochi. Erau foarte tinere. Nici una nu părea să aibă mai mult de 18 sau 19 ani. Când l-au zărit pe unchiul Marvin, i-au făcut semne prietenești, după care au început să trieze lăzile și boccelele pe care aveau să le coboare pe uscat.

— Pe insula asta nu e voie să tragă la mal pontoanele, zise unchiul Marvin amenințător. Păcat de osteneală să descărcați tot calabalicul ăsta, fiindcă o să vă vedeți siliți să-l cărați îndărăt. Pe insula asta n-au ce căuta pontoanele.

Una dintre fetișcane se aplecă peste parapet și-l fixă pe unchiul Marvin.

— Spuneți-mi, domnule căpitan, îl interpelă ea, sînteți cumva stăpîn peste insula asta ?

¹ St. Louis — port la Mississippi, capitala statului Missouri.

Unchiul Marvin nu era căpitan de marină fluvială. Și nici nu aducea a căpitan. Era un om din aceia pe care-i vezi lucrînd pe ogoarele de bumbac cocoțate pe povîrnișurile abrupte ale dealurilor de dincolo de Reelfoot Lake¹. Lovind cu piciorul într-o răgălie, unchiul Marvin își opri o clipă privirea asupra lui Jim și asupra mea, apoi se-ntoarse din nou către fetișcană.

— Nu, nu sînt, zise, prefăcîndu-se supărat. Nu-s stăpîn pe ostrovul ăsta și nici alte proprietăți n-am pe Mississippi de astă parte a teraselor Tennesseeului².

Zîmbindu-i unchiului Marvin, fetișcana cealaltă veni și ea să se rezeme de parapet.

— Nu cumva vă slujește de ascunzătoare, domnule căpitan ? îl iscodi ea.

Unchiul Marvin se uită la ea, parcă spre a-i da a înțelege că i-ar fi spus el ceva de n-am fi fost acolo Jim și cu mine, și clătină din cap.

Graham începu să debarce lăzile și boccelele. Jim și cu mine am fi dorit să-i ajutăm, ca să avem de ce urca la bord, dar știam că unchiul Marvin nici în ruptul capului n-o să îngăduie una ca asta. Ambarcația fusese trasă pe grind, și Graham o legase, răsucind și înnodînd pârîma în jurul trunchiului unui chiparos de baltă.

Cînd isprăvi, veni asupra noastră și, cu mîna întinsă, se apropie de unchiul Marvin. Acesta privi mîna lui Graham, dar nu acceptă să i-o strîngă.

¹ *Reelfoot Lake* — vriaș lac de pe teritoriul statului Tennessee, format de apele Mississippiului în 1811, în urma unui cutremur de pămînt.

² În original: *Tennessee bluffs* — prag de 50—60 m înălțime, paralel cu lunca Mississippiului; brăzdează de la nord la sud statul Tennessee.

— Numele meu e Harry Graham. De la Caruthersville¹, din susul fluviului. Care-i numele dumneata?

— Hutchins, și nu m-ascund de nimeni, îi răspunse unchiul Marvin, privindu-l drept în ochi.

Cele două fetișcane, a oacheșă și a bălaie, începuseră să care calabalicul de-a curmezișul ostrovului, îndreptându-se către malul despre partea plaviei. În lățime ostrovul n-avea mai mult de două sau trei sute de picioare, dar în lungime măsura aproape jumătate de milă. La început nu fusese altceva decît un grind de nisip, dar acum era acoperit de copaci și tufișuri. De-a lungul țărmului de apus curgea Mississippiul, iar la răsărit se mărginea cu un sorb care ai fi zis că n-are fund. Terasa Tennesseeului se aflau tot înspre răsărit la nu mai mult de o jumătate de milă depărtare.

— Facem o mică excursie de sfîrșit de săptămînă, explică Graham. Fetele au avut poftă să navigheze devala, pe fluviu, și să petreacă vreo două zile pe un ostrov în aer liber.

— Care din ele vă e soție? îl întrebă unchiul Marvin.

Oarecum surprins, Graham îl privi pe unchiul Marvin vreme cam de un minut. După care zîmbi și începu a scurma țărina cu vîrfurile ghetelor.

— N-am înțeles prea bine ce-ați întreat, îi zise unchiului Marvin.

— Am întreat care din ele vă e soție?

— Drept să spun, nici una, nici alta. Mi-s doar bune prietene amîndouă și am găsit c-ar fi plăcut să facem o excursie de două-trei zile în josul fluviului și îndărăt. Asta-i tot.

— Îs însă tocmai bune de măritat, observă unchiul Marvin, privindu-le și dînd din cap.

¹ Caruthersville — orașel în Missouri.

— Se prea poate, încuviință Graham. Poftiți pe la noi și am să vă fac cunoștință. Locuiesc amîndouă la Evansville¹. O vreme am lucrat în Indiana, acolo le-am întîlnit. În Indiana am cumpărat și pontonul. Șalupa o aveam dinainte.

Unchiul Marvin se zgii la literele pictate la pupa lui „Mary Jane“, descifrînd numele portului : „St. Louis“.

— O mică escapadă la sfîrșit de săptămînă, adăugă Graham zîmbind. Fetelor le e drag fluviul.

Unchiul Marvin ne aruncă o privire, lui Jim și mie, smucind capul într-o parte și făcîndu-ne semn s-o luăm din loc. Ne-am îndreptat spre mal și ne-am oprit la marginea apei, unde se afla amarată „Mary Jane“ ; cu toate astea, mai auzeam ce vorbeau. După un timp, unchiul Marvin dădu mîna cu Graham și-o porni de-a lungul țărmului, îndreptîndu-se către *skiff*-ul nostru.

— Hai, fiule, să mergem ; hai și tu, Milt, zise. E vremea să mai cercetăm carmacele alea.

L-am ajuns din urmă și ne-am îmbarcat cu toții pe *skiff*, iar Jim și cu mine am armat strapazanele. Unchiul Marvin se răsuci ca să poată urmări persoanele rămase în urma noastră pe ostrov. Graham tocmai căra lăzile grele într-un luminiș, iar fetele desfăceau boccelele și-ntindeau pe iarbă păturile, să se aerisească.

Jim și cu mine am vîslit pînă în dreptul gîrlei, unde am tras aproape la carmace. Unchiul Marvin își scoase cutia pentru rîme și prinse a scoate cîrligele unul cîte unul și a desprinde șomoteii ce atîrnau de ele. De fiecare dată cînd dădea peste un cîrlig cu pradă, desprindea șomoteiul, stупea peste umărul stîng, arunca prada în găleată și agăța momeală proaspătă.

¹ *Evansville* — port la Mississippi în statul Indiana.

Nu se prinsese cine știe ce pește în dimineata cea. După ce am vislit aproape pînă în dreptul suvoiului de la mijlocul gurii iazului, unde capatul carmacului se afla legat de trunchiul unui chiparos de baltă înconjurat de apă, unchiul Marvin zvirlă peste bord rîmele rămase și dădu poruncă să vislim îndărăt la ostrov.

Unchiul Marvin era predicator. Propovăduia uneori în localul școlii de lingă casă, iar alteori în locuința unuia sau altuia dintre credincioși. Nu fusese hirotonisit, nu se pregătise niciodată pentru cinul preotesc și nici nu aparținea vreunei secte anume. Cu toate acestea, credea în menirea predicatorului, și niciodată lipsa de pregătire nu-l oprea de a propovădui ori de cîte ori se ivea prilejul. Pe malul fluviului, acolo unde locuiam noi, oamenii îi spuneau predicatorul Marvin nu fiindcă ar fi fost predicator cu adevărat, ci mai degrabă pentru că arăta a predicator. De altfel, acesta era unul dintre motivele pentru care se apucase să predice la începutul începuturilor. Oamenii se deprinseseră să-i spună predicatorul Marvin și, ca urmare, puțin înainte de a împlini 40 de ani, luase asupra-și această misiune. De altfel, după părerea celor mai mulți, niciodată nu fusese un fermier cine știe ce destoinic.

Tabăra noastră de pe Maud Island era pe o rază de zece sau cincisprezece mile unica așezare de acest fel de pe valea Mississippiului. Ostrovul nu se afla decît la o jumătate de milă de țărmul ce ținea de statul Tennessee, unde locuiam noi, și de cincisprezece ori pe vară, unchiul Marvin ne ducea aici să petrecem sfîrșitul de săptămînă. Atît la dus, cît și la întors eram nevoiți să facem un ocol de aproape două mile spre a evita plavia. Plavia era o masă de nămol galben, amestecat cu

arbori în stare de putrefacție și fel de fel de alte viituri ce se prinseseră în ea. Era aproape imposibil s-o străbați, fie cu piciorul, fie cu ciobaca, și ne țineam cît puteam mai departe de ea. Se întîmpla uneori ca de pe uscat un catir sau o vită s-apuce pe plavie ca să iasă la ostrov, dar piereau înainte de a ajunge prea departe. Sorbul îi trăgea la fund, și plavia se închidea deasupra lor ca nisipurile mișcătoare.

Cu toate astea, Maud Island era un loc minunat pentru tabără. Era cel mai înalt punct din matca fluviului pe o rază de zece sau chiar cincisprezece mile și aproape că nu exista riscul să fie inundată nici chiar cînd apele revărsate acopereau lunca și toate cele cît cuprindeai cu ochii. Dar cînd cota apelor fluviului creștea la 40 de picioare, ostrovul — deopotrivă cu restul priveliștii, oriîncotro ți-ai fi îndreptat privirile — dispărea sub pînza de apă pe o lățime de șapte-opt mile, de la terasele Tennesseeului pînă la podișurile Missouriului.

Cînd ne-am întors de la carmace, unchiul Marvin ne-a poruncit să clădim un foc bun pînă ce avea să curețe și să taie felii șomoteii spre a-i prăji. Jim a dat fuga la mal s-adune un braț de vreascuri, aruncate de ape, în timp ce eu ațîțam cărbunii focului de tabără. Jim a adus lemne și a făcut focul, iar eu am vegheat căldarea cu apă atîrnată deasupra focului pînă ce unchiul Marvin s-a apucat să prepare cafeaua.

Pe la mijlocul după-amiezii, unchiul Marvin s-a deșteptat din somnul său de după prînz și ne-a zis că era prea cald ca să se mai poată odihni. Am zăcut așa ca la vreo zece, cincisprezece minute fără ca vreunul din noi să se arate cine știe ce vorbăreț, și-apoi, după un răstimp, unchiul Mar-

vin s-a ridicat și ne-a spus că parc-ar face o plimbare pînă la ailaltă tabără, ca să vadă cum se mai descurcă tinerii ăia de la Caruthersville sau de la Evansville sau Dumnezeu știe de unde or mai fi venit.

Jim și cu mine am sărit, arătîndu-ne gata bucuroși să-l însoțim, dar dumnealui a clătinat din cap și ne-a spus să rămînem locului. Faptul acesta oarecum ne-a bătut la ochi, deoarece unchiul Marvin, cînd ne aflam acolo pe ostrov, întotdeauna ne lua cu el oriunde se ducea. Iar în clipa în care Jim a stăruit c-am vrea să mergem și noi, unchiul Marvin s-a încruntat și ne-a poftit să nu ieșim din vorba lui, că altminteri are să ne pară rău.

— Stați aicea, băieți, și nu vă obosiți, a zis. Înainte să legăm prieteșug cu ei, trebuie să văd ce soi de oameni sînt. Îs veniți din susul fluviului și nu-i pot judeca pînă nu stau de vorbă cu ei. Stați aicea, băieți, pînă mă-ntorc și jucați-vă.

După ce s-a depărtat, am pornit-o îndreptîndu-ne către tabăra ailaltă la adăpostul tufelor de arbuști uscați. Jim mă tot îndemna să grăbesc pasul, pentru ca ferească Dumnezeu, să nu scăpăm ceva, dar mie-mi era frică că, de om face mult zgomot, unchiul Marvin avea să ne audă și, fără veste, se va întoarce din drum și ne va prinde observîndu-l pe furiș.

— Nu le-a spus că-i predicator, a zis Jim. Fetele alea-s în credință că-i căpitan de marină fluvială și aș pune rămașag că unchiul Marvin dorește ca ele să rămînă în această credință.

— N-arată a căpitan de marină fluvială. Arată a predicator. Numai în glumă i-au zis fetele așa.

— Aia oacîneșă i-a aruncat niște priviri de parcă i-ar fi căzut cu tronc, zise Jim. Am băgat eu de seamă.

— Aia este Jean, am zis.

— De unde știi tu cum le cheamă ?

— Ce, nu l-ai auzit pe Graham strigîndu-le pe nume în timp ce descărcau calabalicul de pe ponton ?

— Se prea poate, zise Jim.

— Asteia îi spunea Jean, iar bălaiei, Marge.

Jim se aplecă și scrută tufișurile.

— Acuma unchiul Marvin nu mai e supărat c-au venit de și-au așezat tabăra aici, zise.

— Ce te face să crezi că nu mai e supărat ?

— Purtarea lui de acum.

— Dar nu i-a spus el lui Graham s-o șteargă de aici cu pontonul lui cu tot ?

— Într-adevăr, i-a zis, încuviință Jim în șoaptă, dar asta s-a întîmplat înainte să fi ieșit și să fi stat fetele alea de vorbă cu el de la parapet. Nu-i așa că după ce le-a privit o bucată de vreme, nici n-a mai încercat să-l împiedice pe Graham să debarce ?

Ne furișasem atît de aproape, încît nu mai puteam să înaintăm, și puteam urmări tot ce se petrecea în tabăra lui Graham ce se afla la 50 de picioare în fața noastră. În clipa cînd unchiul Marvin își făcu apariția, Graham ședea rezemat de un chiparos de baltă și se căznea să descurce firul unei undițe, iar cele două fetișcane stăteau culcate în niște hamacuri suspendate între copaci. Nu le deosebeam prea bine nici pe una, nici pe alta din pricină că ne stăteau în cale marginile hamacurilor, dar razele soarelui băteau în lumină, și cînd se mișcau sau cînd ridicau brațele, le vedeam foarte bine.

De unul dintre copacii între care întinseseră hamacurile erau rezemate cinci sau șase lădițe cu băutură, iar câteva sticle care și fuseseră deschise, zăceau goale deoparte. Pe jos, la îndemână, Graham avea o sticlă de bere și din când în când întrerupea harța cu firul încurcat al undiței, înșfăca sticla și trăgea câteva înghițituri. Jean, fetișcana oacheșă, ținea în mână o sticlă pe jumătate goală, iar Marge jongla cu o sticlă goală pe care o flutura deasupra capului. Toți trei păreau cât se poate de voioși.

Nici unul din ei nu l-a observat pe unchiul Marvin când a ajuns în luminiș. Graham era absorbit de firul acela încurcat al undiței, așa că unchiul Marvin se opri locului și, înainte de a fi fost zărit de ei, avu răgazul să-i privească pe toți trei aproape un minut.

— Pun rămășag că unchiul Marvin are să bea și el o sticlă, zise Jim. Pe cât pui rămășag ?

— Parcă predicatorii nu beau bere, nu-i așa ?

— Unchiul Marvin are să bea, țin orice rămășag poștești, a zis Jim. Doar îl cunoști pe unchiul Marvin.

În clipa aceea Graham ridică privirea de la firul undiței și-l văzu pe unchiul Marvin, care stătea la o distanță mai mică de zece picioare. Graham tresări și-i zise ceva unchiului Marvin. Priveliștea era nostimă, pentru că unchiul Marvin nici că s-a uitat la Graham. Tot timpul a rămas cu capul întors în direcția opusă, cu privirea ațintită asupra locului unde se aflau lungite în hamacuri fetișcanele. Nu se îndura să-și dezlipească ochii de la ele nici o singură clipă spre a-l privi măcar în treacăt pe Graham. Și Graham îi vorbea mai departe, dar unchiul Marvin se comporta ca și

cum s-ar fi aflat dincolo, pe celălalt mal al fluviului, și nu l-ar fi putut auzi.

Jean și Marge ridicară marginile hamacurilor, dar pe unchiul Marvin tot nu izbutiră să-l facă să-și întoarcă privirea. Dădu să rinjească la ele, dar, fără să vrea, se roși.

Graham luă o sticlă și i-o oferă unchiului Marvin. Acesta o apucă fără să se uite la ea măcar o dată și o ținu în fața sa ca și cum n-ar fi știut ce avea în mână. Când băgă de seamă că unchiul Marvin nu schițează nici un gest ca s-o deschidă, Graham i-o smulse din mână și, prinzîndu-i capsă între dinți, o smulse la fel de lesne cum ar fi smuls-o cu cheia.

Berea începu să facă spumă, și unchiul Marvin duse gîtul sticlei la gură și dădu conținutul peste cap. Spuma, ce i se revărsase pe mână mai-nainte să fi apucat a duce sticla la gură, șiroia pe pieptul cămășii, lăsînd o dîră întunecată pe pînza albastră.

Jean se aplecă peste marginea hamacului, întinzînd mîna s-apuce o sticlă de jos. O deschise cu cheia și-apoi se lungi la loc.

— Le-ai văzut, Milt? îmi șopti Jim, strîngîndu-mă de braț.

Apoi șuieră ușurel printre dinți.

— Am văzut berechet! îi zisei.

— N-aș fi crezut că niște fete ar putea umbla așa în văzul tuturor, zise.

— Îs venite din susul fluviului, i-am zis. Graham spunea că-s din Evansville.

— N-are a face, zise Jim clătînînd din cap. La urma urmei, tot fete sînt, nu-i așa? Cine a mai văzut fete să se culce așa despuiate în hamac? Eu, de cînd sînt, n-am văzut una ca asta!

— Nici eu pînă astăzi n-am văzut vreodată una ca asta, i-am zis.

Unchiul Marvin înaintase pînă în dreptul copacului de care era suspendat capătul unuia dintre hamacuri și stătea ușor rezemat de trunchiul copacului cu sticla goală într-o mînă, privindu-le drept în față.

Graham tot încerca să lege vorbă cu el, dar unchiului Marvin nici prin gînd nu-i trecea să-l asculte. Jean slobozise marginile hamacului, de asemenea și Marge, și acum a rîdeau și căutau să-i dea ghes unchiului Marvin să vorbească. Unchiul Marvin stătea cu gura căscată, dar nu mai era roșu-n obraz.

— De ce nu le spune că-i predicator ? l-am întrebat pe Jim, împungîndu-l cu cotul.

— Poate o să le spună mai încolo, zise Jim ridicîndu-se în vîrfurile picioarelor, ca să poată vedea mai bine de-a curmezișul tufișurilor.

— Eu cred că n-are să le spună, am zis. De altfel, oricum, tot aia e, de vreme ce unchiul Marvin nu-i predicator adevărat. Nu predică decît atunci cînd îi vine.

— Asta n-are a face, a zis Jim.

— Da' de ce n-are ?

-- Pentru că n-are, d-aia.

— Dar, cu toate astea, își zice predicator.

— Acuma, dacă nu vrea, nimic nu-l silește să fie predicator. De le-ar spune că-i predicator, ar sări ca arși și ar lua-o la sănătoasa și s-ar ascunde din fața lui.

Unchiul Marvin tot mai stătea rezemat de copac fixînd-o pe fetișcana cea oacheșă, iar Graham se afla deoparte, mai încolo ceva, și părea cu dîsă-vîrșire descumpănit.

O clipă mai târziu, unchiul Marvin se îndreptă brusc și, rotindu-și capul în toate direcțiile, ascultă de nu se aude vreun zgomot. Se uită înspre locul unde ne aflam, dar nu ne zări. Ca să nu fie văzut, Jim se lăsă pe brînci, iar eu m-am pitit îndărătul lui.

Cei trei rideau și vorbeau, nu însă și unchiul Marvin. Se mai uită la ei încă o bucată de vreme, apoi întinse mîna înspre lădița așezată în capul stivei rezemate de chiparos și mai scoase o sticlă. Graham dădu să i-o deschidă, dar unchiul Marvin prinse capsă cu dinții și o smuci din loc. Berea începu a spuma pe dată, însă înainte s-apuce a se revărsa, unchiul Marvin și răsturnase sticla și-ncepuse a o da de dușcă.

După ce o goli, își șterse gura cu dosul palmei și făcu trei-patru pași apropiindu-se de fetișcana oacheșă din hamac. Aceasta începu să dea din picioare și căuta să se acopere trăgînd peste ea marginile hamacului. Cealaltă se ridică în capul oaselor ca să-l vadă mai bine pe unchiul Marvin.

Brusc, acesta se opri și întoarse capul către tabăra noastră aflată la celălalt capăt al ostrovului. De nicăieri nici un sunet, afară doar de vijitiul neîncetat al sorbului și de clipocitul valurilor ce se spărgeau de bordajul pontonului. Mai trase cu urechea o clipă, înclinînd capul într-o parte, ca un ogar la pîndă, gata să-nhațe iepurele, după care o luă la goană în direcția taberei. Jim și cu mine n-am ajuns acolo decît cu foarte puțin înaintea unchiului Marvin. Gîfiiam și suflam din greu după această alergare, dar unchiul Marvin gîfii încă și mai rău, așa că nici n-a băgat de seamă. Se opri în loc și, înainte de a scoate o vorbă, privi un răstimp în pămînt la focul ce trăgea să moară.

— Pregătește-te de întoarcere acasă, băiete, și tu și Jim, zise. Trebuie s-o pornim neîntârziat.

Se apucă s-arunce boarfele grămadă și în același timp începu să calce în picioare tăciunii. Se-ntoarse, sculpă zeamă de tutun peste jărat și apucă un braț de boarfe. N-a așteptat să-i dăm o mână de ajutor, ci, cu brațele încărcate vîrf, a pornit numaidecît înspre *skiff*-ul tras pe grind. Așa că Jim și cu mine ne-am văzut nevoiți să grăbim pasul spre a-l ajunge, ca nu cumva să uite de noi și să ne lase pe-acolo.

Ne-a smuls visele din mînă și-a împins chiar el *skiff*-ul la apă, fără a aștepta să facem noi acest lucru. Cînd am depășit gura gîrlei, își scoase pălăria, o trînti pe fundul *skiff*-ului și se opinti la vise mai strașnic ca oricînd. Jim și cu mine nu eram în stare să facem nimic spre a-l ajuta, pentru că nu aveam decît o singură pereche de lopeți și pe nici una nu voia s-o dea din mînă.

Cît a vislit în jurul plaviei, n-a suflat nimeni nici un cuvînt. Cînd am ajuns la vreo sută de picioare de mal, unchiul Marvin a început s-azvîrle boarfele noastre claie peste grămadă la pupa. N-apucasem bine să tragem *skiff*-ul la mal, că și înșfăcă' boarfele și le aruncă pe nămolul uscat. Gălețile și tingirile se rostogoliră care-ncotro.

Amîndoi ne-am ferit să-i spunem ceva unchiului Marvin fiindcă niciodată pînă atunci nu se purtase astfel. Am stat tăcuți și am privit cum împinge din nou *skiff*-ul în apa fluviului, cum îl cîrmește și cum o ia înapoi în direcția sorbului, spre a-i da ocol. O vreme ne-a fost o frică soră cu moartea, pentru că nu văzusem niciodată pe cineva trecînd atît de aproape de sorb. Tot timpul a știut exact pe unde trece, dar pare-se că nici că se sinchisea de primejdia de a fi înghițit de sorb. Nu l-am vă-

zut decît pînă în clipa cînd, apucînd în jurul ostrovului, a ieşit din privelişte.

Ne-am adunat boarfele şi, încărcăţi cu ele, am luat-o la fugă către casă. Tot drumul am fost mult prea zoriţi ca să schimbăm măcar un cuvînt. Aveam cam o milă şi jumătate pînă acasă şi drumul era tot în pantă, totuşi am străbătut întreaga distanţă în pas alergător, cu calabalîcul, care era greu în spinare.

Cînd am ajuns în dreptul porţii, mătuşa Sophie ieşi în cerdac să ne întîmpine. Ne văzuse urcînd în goană pe şoseaua ce ducea la fluviu şi era mirată că ne şi întoarcem acasă. În zori, cînd plecasem cu unchiul Marvin, doar spuseseam c-aveam de gînd să petrecem o săptămînă pe ostrov. Mătuşa Sophie cercetă şoseaua mai deval, ca să vadă dacă nu-l zăreşte şi pe unchiul Marvin.

Jim lepădă povara şi, gîfîind şi tremurînd, se lăsă pe treptele cerdacului.

— Milton, unde-i unchi-tău Marvin, ne-a întrebă în pridvor mătuşa Sophie, privind în jos la noi, cu mîinile în şolduri. Marvin Hutchins unde e ?

Întîi şi-ntîi am ridicat din umeri, pentru că nu ştiam ce să-i spunem.

— Unde-i unchi-tău Marvin, James ? l-a întrebă ea pe Jim.

Jim se uită la mine şi apoi din nou în jos la trepte. Căuta să facă în aşa fel încît ochii mătuşii Sophie să nu se aţintească asupra ochilor lui.

Mătuşa Sophie coborî la noi şi, apucîndu-l de umăr pe Jim, mi-l scutură zdravăn. Îl scutură pîn'ce părul îi căzu în obraz şi pîn'ce îi clănţăniră dinţii în gură de-ai fi zis că i se clătinau din rădăcini.

— Milton, unde-i unchi-tău Marvin ? întrebă ea apropiindu-se de mine și scuturindu-mă mai abitir decît pe Jim. Pe loc să-mi răspunzi, Milton,

Văzînd cît era de pornită asupra mea, m-am smuls din mîinile ei și, ca să scap, am zbughit-o în ogradă. Știam cît de amarnică putea fi scutură-tura ei cînd își punea mintea cu cineva. Putea fi mult, mult mai cumplită decît bătaia cu nuielușa cea de piersic.

— Nu cumva iarăși a șters-o nemernicul și s-a-ncurcat cu vreo teleleică d-alea de-și fac veacul pe fluviu ? adăugă umblînd creanga de la Jim la mine.

Pe mătușa Sophie încă niciodată n-o auzisem vorbind așa și, afară de asta, atîta eram de înfri-coșat, încît n-am fost în stare să scot nici un singur cuvînt. Niciodată n-o auzisem ocărîndu-l în halul ăsta pe unchiul Marvin. De obicei nu prea îl băga în seamă, afară doar ca să-l pună să-i spin-tece lemne de foc sau să-i facă alte asemenea tre-buri.

Jim se-ndreptă din șale și se uită în ochii mătușii Sophie. Mi-am dat seama că se pregătea să-i spună ceva despre felul în care vorbea de unchiul Marvin. Căci ori de cîte ori mătușa Sophie se lega de el, îi lua apărarea.

Jim deschise gura să zică ceva, dar nu rosti nici un cuvînt.

— Unul din voi să-mi răspundă totuși ! strigă mătușa Sophie. Milton, pentru ultima oară te pof-tesc să vorbești !

— Mătușă Sophie, nu ne-a spus nici unde se duce, nici ce are de gînd să facă. Zău, nu ne-a spus !

— Milton Hutchins ! se răsti ea la mine, bătînd din picior.

— Zău, mătușă Sophie ! am îngăimat eu. Poate s-o fi dus undeva să predice.

— Să predice, ți-ai găsit ! strigă ea, înfigîndu-și miinile în șolduri. Să predice ! Dacă netrebnicul ăsta ar fi ținut măcar jumătate din predicile pe care se laudă că le-a ținut, de mult ar fi mîntuit întreaga țară ! Să predice ! Ha ! Să predice ! Ți-ai găsit ! Asta-i minciuna pe care-o scornește ori de cîte ori o șterge de acasă cînd îi vine pofta să umble teleleu, dar pe mine, una, niciodată nu mă prostește. Aș putea să și spun, fără a greși, unde este în clipa asta. Se ține după o teleleică d-alca de-și fac veacul umblînd în susul și-n josul fluviului. Să predice, ți-ai găsit !

Jim s-a uitat la mine, iar eu m-am uitat la Jim. Pentru nimic în lume nu puteam înțelege cum de prinsese mătușă Sophie de veste despre cele două fete din Evansville care poposiseră la Maud Island.

Mătușă Sophie își înfipse ceva mai tare miinile în șolduri și ne făcu semn cu capul. Am urmat-o în casă.

— O să facem curățenie mare în casa asta, zise. James, adu măturile. Iar tu, Milton, aprinde focul în curtica din dos și pune la încălzit un ccaun plin cu apă. Cum se încălzește, vii năuntru și te apuci să mături păienjenii din tavan.

Mătușă Sophie trecu apoi din încăpere în încăpere trîntind ușile în urma ei. Începu să dea jos perdelele și să strîngă covoarele. Puțin mai tîrziu am auzit hîrșiiitul măturii ei, și nori groși de praf porniră a năvăli pe ferestre.

Maud Island a văzut lumina tiparului în revista *Brooklyn Eagle* ; în 1935 a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

Se auzi un bubuit asurzitor în fața casei, de ai fi zis că pe treptele verandei cineva răsturnase o căruță de bolovani. Clădirea se cutremură din temelii și apoi se așternu o liniște desăvîrșită. Cînd s-a produs zgomotul, Ma¹ și cu mine ne aflam pe terasa din spatele casei, și nu ne-am dumirit ce s-o fi putut întîmpla. Ma îmi spuse că se teme să nu fi fost cumva trîmbița Judecății de apoi, și-mi dădu poruncă să-ntorc mai repede manivela storcătorului, să isprăvească degrabă cu storsul rufelor aduse la spălat de *missis* Dudley, ca să le poată atîrna pe frînghie pînă a nu se întîmpla cine știe ce lucru înfricoșător.

— M-aș repezi să văd ce a fost, i-am zis, învîrtind cu toată puterea manivela storcătorului. Îmi dai voie, Ma ? Pot să mă duc să văd ce s-a întîmplat ?

— Tu-ntoarce manivela ceea, William, îmi răspunse clătînd din cap și introducînd salopeta lui *mister* Dudley în storcător. Ori ce se va fi întîmplat, poate s-aștepte pîn-oi isprăvi de-ntîns rufe pe frînghie.

Am învîrtit din răspuțeri manivela storcătorului și-n același timp am ciulit urechea. Auzeam pe cineva vorbind cu glas tare în fața casei, dar nu izbuteam să deslușesc ce spunea.

În clipa aceea, năvălind în fuga mare de după colțul casei, se ivi taică-meu.

— Ce Dumnezeu s-a întîmplat, Morris ? întrebă Ma.

— Unde-i Handsome ? izbucni taică-meu cu glas întretăiat. În ce loc e Handsome ?

¹ Ma — formă scurtă pentru *mamma*.

Handsome Brown era argatul negru care lucra la noi de cînd mă știu.

— Handsome face curățenie-n bucătărie, cum îi e datoria, răspunse Ma. Ce treabă ai cu el ?

— Am nevoie de el să-mi dea numaidecît o mîină de ajutor, zise Pa¹. Am nevoie de Handsome neîntirziat.

— Îți ajut eu, Pa, am sărit eu, părăsind manivela. Dă-mi voie să-ți ajut eu, Pa.

— William, zise Ma, apucîndu-mă de braț și trăgîndu-mă îndărăt, tu învîrtește manivela storcătorului, cum îți spusei.

Tocmai atunci Handsome își iți capul la ușa bucătăriei. Taică-meu îl văzu numaidecît.

— Handsome, îi zise Pa, lasă tot și vino fuga în față. Trebuie să-mi dai o mîină de ajutor numai-decît.

Handsome, înainte de a face o mișcare, se uită la Ma, așteptînd s-audă ce ar avea de zis dac-ar lăsa baltă treaba la bucătărie. Pe moment, Ma n-avu nimic de zis, fiind ocupată să introducă în storcător unul din capoatele alea de stambă vechi și decolorate ale lui *missis* Dudley. Între timp taică-meu îl luă pe Handsome de mîinecă și-l tîrî în jos pe trepte și de-a curmezișul băătăturii. Într-o clipă se făcură nevăzuți după colțul casei.

Aș fi vrut să merg și eu cu ei, dar de cîte ori am ridicat privirea către Ma, mi-am luat seama și nici n-am deschis gura. Am învîrtit din răspuneri manivela storcătorului, ca să mîntuim cît mai repede cu putință storsul rufelor.

Scurt timp după aceea am auzit deschizîndu-se ușa de la intrarea din față și apoi a urmat îndată

¹ Pa — formă scurtă pentru *papa*.

o bufnitură strașnică în tindă. Un zgomot de ca și cum s-ar fi prăbușit acoperișul.

Ma și cu mine am alergat să vedem ce se întâmplase. Când am ajuns în tindă, i-am găsit pe taică-meu și pe Handsome trăgînd și împingînd de o ladă mare și grea, vopsită în roșu stacojiu, ca vagoanele de marfă, o ladă care avea deasupra un volan mare de fier. Era de mărimea unui armoniu demodat și avea chiar și forma ciudată a acestui instrument. Handsome îi dădu un brînci zdravăn, și namila trecu pragul și, căzînd pe podeaua salonașului, se produse un șoc atît de puternic, încît începură să danseze cadrele pe pereți. În aceeași clipă dădurăm buzna pe ușă Ma și cu mine. Taică-meu stătea în picioare lingă lădoiul vopsit în roșu, dezmierdîndu-l și gîfiind mai rău ca un cîine care gonise după iepuri o dimineață întreagă.

— Ce Dumnezeu mai este și asta ? întrebă Ma, dînd tîrcoale lăzii și frămîntîndu-se să ghicească la ce ar fi putut sluji.

— Nu găsești că-i frumoasă, Martha ? îngăimă taică-meu, oprîndu-se și abia trăgîndu-și suflarea după fiecare cuvînt. Apoi se așează în balan-soar, privind încîntat lada. Nu-i așa că-i frumoasă ?

— Unde ai găsit-o Pa ? l-am întrebat eu, dar taică-meu atîta era de fascinat, încît nici nu m-a auzit.

Handsome se-nvîrtea în jurul lăzii, chiorîndu-se prin crăpături, căutînd să vadă ce conține.

— Spune, Morris, ți-a dat-o cineva de pomană ? îl iscodi Ma, făcînd cîțiva pași înapoi și străduindu-se să prețuiască din ochi cam cît valorează. De unde naiba ai căpătat-o ?

— Am cumpărat-o, o lămuri Pa. Adineauri am încheiat tirgul. Individul care se ocupă cu plasa-rea acestui articol a sosit azi-dimineață, și de la el mi-am procurat și eu una.

— Și cât ai dat pe ea ? întrebă Ma îngrijorată.

— Cincizeci de cenți bani gata și apoi cîte cinci-zei de cenți în fiecare săptămînă, zise Pa.

— Cîte săptămîni ? întrebă Ma.

— Cîte săptămîni are anul. Asta nu-i mult de loc. E un moft ! Cînd te gîndești, nici nu contează. Nici că bagi de seamă, și a și trecut anul. N-o să ne resimțim nici atîtica.

— Dar la ce servește ? întrebă Ma. Ce treabă face ?

— E o mașină de balotat, răspunse Pa. Balotează hîrtie. Vîri în ea maculatură, cum ar fi ziare vechi, precum și alte asemenea, și apoi răsucești volanul de deasupra, și pe aici pe jos iese un balot compact, gata legat cu sîrmă. E o invenție măreață.

— Și după ce iese p-acolo pe jos, ce faceți cu el, *mister Morris* ? întrebă Handsome.

— Îl vînd, firește, zise Pa. Individul cu pri-cina vine o dată pe săptămînă și cumpără toată hîrtia balotată. Reține cincizeci de cenți ce i se cuvin, iar diferența mi-o dă în mînă.

— Frumos, n-am ce zice, zise Handsome. Asta-i, zău, treabă strașnică, fără doar și poate.

— Dar atîta hîrtie cîtă trebuie să bagi în mașina asta de unde scoți ? întrebă Ma.

— E-un moft, o liniști taică-meu, asta-i partea cea mai simplă. Maculatură găsești cîtă poțtești pretutindeni. De pildă, ziare vechi și altele ase-menea. Pînă și hîrtia de împachetat e bună. Chiar și hîrțiile pe care vîntul le poartă de colo pînă

colo pe uliță se pot folosi. E o adevărată mină de aur, nu altceva.

Ma veni ceva mai aproape și, aplecându-se, se uită înăuntrul lăzii. Apoi învîrti de volanul aflat deasupra, după care o luă înspre ușă.

— Locul ei nu-i în salonaș, rosti ea. Morris Stroup, scoate drăcovenia asta din a mai bună cameră din casă.

Pa alergă după dînsa.

— Dar, Martha, loc mai potrivit pentru ea n-avem. Doar nu vrei s-o las afară pradă intemperiiilor, s-o mănînce rugina și putregaiul? E o mașină cît se poate de valoroasă.

— Scoate-o, îți zic, că de nu, îi poruncesc lui Handsome s-o facă surcele, îi răspunse Ma străbătînd holul și ieșind pe ușa ce da pe terasa din spatele casei.

Taică-meu se-ntoarse și, privind lung mașina de balotat, îi mîngîie laturile de lemn neted. Nu spuse nici un cuvînt, dar după un minut se aplecă și, apucînd-o de jos, dădu s-o ridice. Handsome și cu mine am trecut la celălalt capăt și am săltat-o. Împreună am cărat-o din salonaș scoțînd-o pe ușă afară în verandă. Pa coborî binișor capătul ce-l ținea dumnealui, în vreme ce noi pe al nostru îl lăsarăm să cadă.

— Ei bine, zise Pa. Aici în verandă o să fie ferită și de ploaie și de soare.

După care se apucă să deșurubeze volanul de deasupra.

— Handsome, zise el apoi, dă fuga și adu-mi toată maculatura pe care ai s-o găsești. Ne așternem pe treabă numaidecît.

Handsome și cu mine am pornit să cotrobăim prin casă, adunînd toate hîrtille ce le găseam. Într-un dulap am dat peste un maldăr de ziare

vechi, pe care le-am scos și le-am adus, iar Pa le-a îndesat în pîlnia de încărcare. Handsome se-ntoarse cu un braț de hîrtie de ambalaj descoperită nu știu unde. Taică-meu o luă și o îndesă în mașină.

— Facem noi un balot de o sută de pfunzi în doi timpi și trei mișcări, zise Pa. După primul balot, celelalte reprezintă cîștig curat. O s-avem atîția bani, că n-o să știm ce să facem cu ei. Ar fi poate bine ca săptămîna viitoare, cînd o veni din nou individul ăla la Sycamore¹, să mai cumpăr vreo trei sau patru mașini d-astea, pentru că noi sîntem în stare să balotăm o cantitate de hîrtie ce depășește capacitatea unei singure mașini. Cît ai clipi din ochi o s-agonisim atîția bani încît o să mă văd nevoit să depun și la bancă ceva. Păcat că n-am auzit mai de mult de metoda asta de-a face gologani, căci e cea mai lesnicioasă din cîte cunosc. În felul acesta aș putea balota atîta hîrtie încît foarte curînd are să ne dea mîna să mă retrag și să trăiesc din rentă.

Apoi tăcu și-l împinse pe Handsome înspre ușă.

— Mișcă Handsome, și mai adu ceva maculatură.

Handsome intră în casă și începu a scotoci prin sertarele toaletei, prin dulapuri și îndărătul lavaboului. Cît despre mine, am găsit în salonaș, pe masă, niște reviste vechi și le-am dus lui Pa afară pe verandă.

— Bravo, băiete ! zise. Revistele, la fel ca și ziarele vechi, nu fac două parale, în schimb cîntăresc mult, mult mai mult. Fugi și pune mîna pe toate revistele pe care le găsești.

¹ *Sycamore* — cătun în comitatul Turner din partea de mijloc a statului Georgia.

Cînd mă-ntorsei cu o nouă încărcătură, taică-meu zise că hîrtia ce adunasem era suficientă pentru un al doilea balot. Ne-am pus pe treabă și am presat-o bine, iar Handsome a pregătit sîrma pentru legat. Pa apoi a dat drumul balotului pe podea și i-a poruncit lui Handsome să-l așeze deasupra primului.

Am mai lucrat încă vreun ceas, și iată că în scurt timp am ajuns s-avem frumos stivuite, într-un colț al verandei, trei baloturi. Cînd Handsome spuse că nu se mai găsește hîrtie nici de leac în toată casa, taică-meu declară că se duce el personal să caute. A lipsit cam multicel, dar s-a înapoiat cu un braț de culegeri de cîntece pe care Ma le comandase anume pentru lecțiile ce le predă la școala de duminică. Le-am smuls copertile, deoarece erau pînzatê, iar taică-meu socotea că n-ar fi cîstit să vindem pînză drept hîrtie. După aceea Pa din nou s-a dus în casă pentru cîtva timp și s-a întors cu un teanc de scrisori legate cu tunde. Rupse panglicile și aruncă scrisorile în pîlnia de încărcare. Cînd totul a fost balotat gata, nu mai lipsea mult pînă la amiază, și Pa ne-a zis c-am putea să luăm și noi repaos pentru un ceas.

Îndată după prînz ne-am așternut din nou la treabă. Am scotocit de cîteva ori prin toată casa, dar n-am mai găsit nici un fel de articole confecționate din hîrtie, afară doar de tapetele ce începuseră să se dezlipească de pe pereți în una dintre odăi, tapete despre care Pa a decretat că, fiind prea vechi și zdrențuite, în orice caz o să trebuiască date jos. Apoi ne trimise, pe Handsome și pe mine, la *missis Price*, care locuia mai deval, pe ulița noastră, s-o întrebăm dacă nu cumva are ceva maculatură care să nu-i facă trebuință.

Am adus două transporturi de la *missis Price*. După care ne-am simțit obosiți cu toții, și Pa zise că, după părerea lui, făcusem destul pentru prima zi. Ne-am așezat cu toții pe trepte și am numărat baloturile frumos stivuite în colțul verandei. Erau șapte. Pa a fost de părere că nu era rău pentru început și că, de vom izbuti să lucrăm la fel de bine în fiecare zi, foarte curînd vom ajunge în rîndul bogătaşilor din comună.

Am șezut acolo o bună bucată de vreme, cugătînd adînc asupra cantității de hîrtie ce balotasem, și taică-meu zise că a doua zi o să ne sculăm devreme cu toții și că pînă seara vom izbuti poate să dăm gata douăsprezece în loc de șapte baloturi. Mai încolo ieși pe verandă și Ma, care măsură din ochi uriașa stivă de hîrtie balotată. Taică-meu se-ntoarse spre Ma, așteptînd ca dînsa să-i spună cît era de încîntată că din prima zi lucrasem cu atîta spor.

— Da' de unde atîta hîrtie, Morris ? întrebă ea apropiindu-se de baloturi și pipăindu-le.

— De pretutindeni, Martha. Ne-am cotorosit de toate vechiturile risipite cam în tot locul, care ne stăteau în drum. Am găsit prin unghere o mulțime de maculatură, care foarte curînd ar fi devenit sălaș pentru șoareci. Mare noroc c-am pus mina pe mașina asta. Casa arată mai bine după dereticatul ăsta.

Ma își strecură degetele într-unul dintre baloturi și trase ceva. Era o revistă.

— Asta ce mai e, Morris ? întrebă ea, rotindu-și privirile în dreapta și-n stînga. Apoi mai trase încă o revistă.

— Știi ce ai făcut, Morris Stroup ? izbucni ea. Mi-ai luat toate rețetele culinare și toate tiparele

de rochii cîte le-am strîns de cînd țin casă cu tine.

— Dar is atît de vechi, încît nu mai fac nici două parale, replică Pa.

Mergînd de-a-îndaratelea, Handsome se-ndreptă spre ușa tindei. Ma se-ntoarse către el.

— Handsome ! strigă ea. Dezleagă baloturile astea unul cîte unul. Să văd și eu ce alte lucruri ați mai șterpelit de la mine. Fă ce-ți spun, Handsome !

— Dar, Martha... făcu Pa.

— Cum adică, Ma, am sărit eu, n-avem voie să vindem ziarele și revistele vechi ?

— Taci, William ! se răsti Ma. Nu-i mai tot ține parte lui Pa.

Handsome desfăcu sîrma și îndată vrafuri de reviste și de culegeri de cîntece începură a se rostogoli pe pardoseală. Ma se aplecă și ridică de jos una dintre cărțile.

— Dumnezeule din ceruri ! exclamă ea. Dar astea-s noile culegeri de cîntece ale elevilor școlii de duminică, cumpărate prin colectă ! Bieții oameni, credeau că la mine acasă vor fi în siguranță. Și acum, poftim, ia te uită ce au ajuns.

Începu să scotocească în vraful de ziare și reviste ce zăceau pe pardoseală. Apoi începu a cotrobăi în alt balot. Smuci la o parte sîrma mai înainte ca Handsome s-apuce a o dezlega.

— Asta ce mai e, Morris ? întrebă ea, ridicînd glasul și holbîndu-se la una dintre scrisorile pe care le scosesem și le balotasem.

— Un petic de hîrtie, colo, din cele găsite în fundul unui dulap, răspunse Pa. Mai devreme sau mai tîrziu, tot le-ar fi mîncat șoarecii și șobolanii.

Lui Ma îi năvăli sîngele în obraz și se prăbuși pe un fotoliu. Vreme de un minut nu scoase nici un cuvînt. Apoi se-ntoarse către Handsome.

— Handsome, zise Ma, mușcîndu-și buzele și ștergîndu-și ochii cu colțul șorțului, pe loc să des-faci balotul ăsta!

Dintr-un salt, Handsome trecu peste vraful de hîrtie și slăbi sîrma. Un întreg teanc de scrisori se rostogoli la picioarele lui Ma. Dînsa se aplecă și culese vreo cîteva. După ce citi un pasaj în una dintre scrisori, începu să plîngă.

— Ce s-a mai întîmplat, Martha? întrebă Pa, ridicîndu-se de pe trepte și traversînd veranda spre a ajunge în colțul în care se așezase dînsa.

— Corespondența mea, zise Ma, ștergîndu-și ochii cu șorțul. Toate scrisorile de dragoste de la curtezanii mei de odinioară, pe care eu le păstrasem! Toate scrisorile primite de la tine, Morris! Poftim, ia te uită ce-ai făcut!

— Dar Martha, astea nu-s decît niște biete vechituri. Dacă vrei, oricînd îți scriu altele noi.

— N-am nevoie de scrisori noi, vreau să le păstrez p-astea vechi! zise ea.

După care începu să plîngă cu hohote atît de strașnice, încît Pa se fîstici de tot. Se duse pînă-n celălalt capăt al verandei și apoi se-ntoarse.

Ma se aplecă și culese atîtea scrisori cîte i-au încăput în poalele șorțului.

— Am să-ți scriu niște scrisori noi, Martha, zise Pa.

Ma se sculă.

— S-ar cuveni, îi zise, să ai mai multă considerație pentru scrisorile celorlalți curtezani ai mei, chiar dacă pentru ale tale n-ai avea nici una.

Ridică poalele șortului doldora de scrisori și intră în casă, trântind ușa după ea.

Taică-meu se plimbă în sus și-n jos prin harabura aia de maculatură și culegeri de cîtece pe care le izbea cu piciorul. Cîtăva vreme nu scoase nici un singur cuvînt, dar după-aceea se-ntoarse lîngă mașina de balotat și se apucă să-i mîngîie laturile de lemn neted.

— E o rușine, băiete, să lași să se irosească atîta hîrtie. Păcat că Ma s-a enervat în așa hal pentru niște amărîte de scrisori și pentru niște vechituri. Dacă le-am fi vîndut individului ăluia cînd va fi venit aici săptămîna viitoare, am fi luat o mulțime de bani.

Taică-meu și mașina de balotat (în original My Old Man's Baling Machine) face parte din ciclul de povestiri Georgia Boy care a văzut lumina tiparului în 1943

CE S-A ÎNTIMPLAT ÎN ZIUA CÎND AM TRAS CLOPOTUL LA BISERICĂ

Cînd m-am întors de la școală, l-am văzut la noi în verandă pe reverendul Hawshaw, predicatorul sectei universaliste¹, stînd de vorbă cu taică-meu. În primul moment n-am dat cîine știe ce atenție, deoarece predicatorul venea mereu pe la noi, căutînd să smulgă de la Pa făgăduiala că duminica următoare avea să vină la biserică, dar Pa întotdeauna născocea motive temeinice pe

¹ Sectă din S.U.A. care crede că la Judecata de apoi tuturor credincioșilor le vor fi iertate păcatele și vor fi trimiși în rai.

care să-și sprijine refuzul — ba că Ida, catirca noastră, ar avea treapăd și nu-i dă mîna s-o lase singură pînă n-o vedea-o sănătoasă, ba c-ar fi dat strechea în rîtanii lui Jess Johnson și că-i nevoit să stea de veghe, ca nu cumva să ne prăpădească grădina — și așa fiind, mi-am închipuit că tot despre treburile astea se războiau și de astă dată. Curios să aflu ce pricini va mai fi scornit Pa de rîndul ăsta, m-am oprit însă în fața treptelor, s-ascult ce vorbeau, și l-am auzit mai întîi pe reverendul Hawshaw povestind de moș Jeff Davis Fletcher, paracliserul negru al bisericii universale, că plecase pe cîteva zile în comitatul vecin, ca să vadă niște neamuri bolnave, și că din această pricină n-avea cine să bată clopotul la cununia lui *miss* Susie Thing cu Hubert Willy, prepus al însărcinatului cu transportul poștei, cununie ce urma să aibă loc chiar în după-amiaza aceea. Tai-că-meu asculta spusele predicatorului, dar nu lăsa să se întrevadă c-ar fi înclinat să bată el clopotul.

— Am să-ți fac o propunere, *mister* Stroup, zise predicatorul după ce zadarnic așteptase ca taică-meu să se pronunțe. Dacă după-amiază dumneata îmi tragi clopotul cît ține cununia, făgăduiesc că, pînă la sfîrșitul anului, nu te mai pisez să vii la biserică. Spune drept, *mister* Stroup, nu găsești tîrgul mulțumitor ?

— Mult mai mulțumitor ar fi dacă mi-ați făgădui că n-o să mă mai pisați niciodată... nici anul ăsta, nici în anii următori.

— Prea mult îmi ceri, *mister* Stroup, zise reverendul Hawshaw îngîndurat. E-ndatorirea mea să mă țin de capul oamenilor, să-i fac să vină la biserică.

— Dacă vreți neapărat să bat clopotul, n-aveți decît să mă priviți de acum înainte ca pe un metodist sau baptist oarecare și să nu mai tot trageți de mine să vin la biserica universalistă să v-ascult predicile. Am și eu o credință a mea personală, destul de bună pentru mine, și de-aș asculta cuvîntul unui predicator universalist, s-ar putea s-ajung să nu mai fiu mulțumit cu credința asta a mea. Presupun că nu doriți ca din pricina dumneavoastră să mă lepăd de credința ce o am, sau cumva chiar asta urmăriți ?

Predicatorul se rezemă de perete, ca un om ajuns la capătul puterilor, și stătu pe gînduri o bună bucată de vreme. Cocoțat pe balustradă, Pa nu se clinti din loc, așteptînd răspunsul predicatorului.

— *Mister Stroup*, zise în cele din urmă acesta, să lăsăm discuția asta despre credință pe ziua de azi. Sînt obosit mort și peste mai puțin de o jumătate de ceas am și cununia aia pe cap. Acum nu mai am timp s-alerg să caut pe altcineva să bată clopotul, așa că dacă mă refuzi, mă pui în grea încurcătură.

Taică-meu se ridică de pe balustradă și, coborînd treptele, o porni prin curte. Imediat predicatorul se luă după el.

— De astă dată bat eu clopotul pentru dumneavoastră, se înduplecă Pa, dar îl bat ca să vă scot din impas. Pînă-n ziua de azi nimenea nu mi-a putut aduce învinuirea c-aș fi refuzat vreodată să dau ajutor unui om aflat în nevoie.

— Foarte frumos din partea dumitale ! exclamă predicatorul, zîbindu-i radios. Nu m-am îndoit nici o singură clipă că pot conta pe dumneata, *mister Stroup* ! Incepu să-și scuture praful de pe surtuc și să-și îndrepte cravata : Mare treabă, să

știi, n-ai de făcut, adăugă el. Doar să ții minte că în clipa cînd voi începe slujba, dumneata trebuie să pornești a bate clopotul și că trebuie să-l tragi fără încetare pînă ce mirele și mireasa vor ieși din biserică și pînă ce, depărtîndu-se deval pe uliță, îi vei pierde din ochi. Cînd n-ai să mai vezi urmă de ei, atunci să știi c-a venit timpul să-ncetezi a mai trage clopotul. E destul de clar, nu, *mister Stroup* ?

— La o treabă ușoară ca asta nici nu văd cum aș putea să mă poticnesc, zise taică-meu. E simplu ca bună ziua.

De-a-ndaratelea, predicatorul apucă pe alee, dînd să iasă în uliță.

— Trebuie să dau fuga la biserică, se scuză el. Cam peste douăzeci de minute o să-nceapă ceremonia. Gătește-te și vino la biserică cît mai iute cu putință. Te aștept în tindă, în colțul unde atîrnă funia clopotului.

Predicatorul ne-ntoarse spatele și porni cu pași mari către biserica sectei universaliste, care se afla trei rînduri de case mai încolo. Taică-meu intră în casă.

— Hai, băiete, îmi zise, chemîndu-mă cu un gest larg al brațului. Să ne gătim de cununie. Am nevoie de ajutorul tău la clopotul acela. Hai cu mine.

Intrarăm în casă, și Pa își afundă creștetul în lavoar, după care își netezi părul cu peria. Îndată ce isprăvi treaba asta, furăm gata de plecare.

— Mă lași și pe mine să trag clopotul, Pa ? l-am întrebat, alergînd în urma lui, căci numai așa puteam ține pasul cu el. Mă lași, Pa ?

— Vedem noi la fața locului, îmi răspunse. De n-o fi prea greu ca să-l tragi tu singur, te las.

Locuitorii începuseră a se-ndrepta spre biserică, și noi, întinzînd pasul, i-am depășit, dorind s-ajungem din vreme, ca să putem începe a trage clopotul la tanc. În fața bisericii am întîlnit o mulțime de oameni care așteptau, dar Pa se mulțumi doar să-i salute în treacăt, fluturîndu-și mîna, și am intrat grăbiți în tindă.

Predicatorul ne-aștepta, întocmai cum făgăduise, în colțul unde atirna funia clopotului. Era surescitat și nu mai avea astimpăr să stea locului. Cum ne-a văzut, a început a se plimba-n sus și-n jos, oprindu-se la fiecare doi-trei pași, ca să se uite la ceas.

— Să știi, *mister* Stroup, că asta nu-i o cununie obișnuită, îi zise lui Pa. Mirele și mireasa sînt doi stilpi de nădejde ai bisericii mele. Pentru nimic în lume n-aș vrea să iasă vreo boroboată. În ochii mei căsătoria asta are o semnificație deosebită. Ea va uni două familii care mereu se înfruntă și are să risipească o vrăjmășie care otrăvește întreaga enorie.

— În ce mă privește, puteți fi pe pace, îl asigură Pa. Vedeți-vă liniștit de treburile dumneavoastră, că de clopot mă-ngrijesc eu. Cît am fost portar la școală, clopotul eu l-am tras, așa că știu toate tainele tipicului.

— Îmi pare nespus de bine că-mi spui acest lucru, *mister* Stroup, zise predicatorul, ștergîndu-și fața cu batista. E o mare ușurare că pot lăsa grija clopotului în mîinile unui om încercat.

Între timp lumea începuse să intre în biserică, și organistul tocmai intona primele acorduri. Nu mult după aceea am văzut-o pe *miss* Susie Thing, îmbrăcată cu o rochie albă vaporosă și ținînd pe braț o jerbă mare de flori, făcîndu-și intrarea pe una din ușile laterale. Aproape în același timp,

pe cealaltă uşă laterală, se ivi şi Hubert Willy. Era semn că ceremonia avea să-nceapă neîntîrziat, aşa că i-am spus lui taică-meu să stea gata, căci din clipă în clipă va trebui să-nceapă a suna clopotul. Cu ochii la ceas, predicatorul ţişni pe culoarul din mijlocul bisericii înspre noi, şi puţin a lipsit să nu cadă, împiedicîndu-se de piciorul unui enoriaş.

— Gata, *mister Stroup* ! îi zise lui Pa cu glas răguşit. Cum vedeţi că m-aplec şi-mi iau cărticica de pe măsută, să ştiţi că-i momentul să-ncepeţi a bate clopotul.

Pa încuviinţă din cap, înşfăcă zdravăn funia groasă ce atîrna din turlă, ajungînd jos în tindă printr-o bortă mare, circulară, deschisă în tavan.

— Apucă şi tu bine frînghia, băiete, îmi zise. Ca să-l punem în mişcare p-ăsta, e nevoie să ne opintim amîndoi. E mult mai mare decît clopoţelul de la şcoală.

Apucarăm bine funia amîndoi cît mai de sus.

— Uită-te acuma la reverendul Hawshaw, îmi zise Pa, şi cînd e momentul să trag de funie, spune-mi.

Miss Susie Thing şi Hubert Willy se înfăţişară înaintea reverendului Hawshaw. Hubert era roşu-n obraz ca sfecla, pe *miss Susie* însă n-o puteam vedea, deoarece faţa-i era ascunsă aproape-n întregime de jerba aia mare de flori. Predicatorul se aplecă şi luă cărticica neagră de care ne vorbise.

— Acuma, Pa ! i-am şoptit cît am îndrăznit de tare. Începe slujba !

Am tras de funia a groasă pîn' ce colo sus în turlă clopotul începu a se bălăngăni încoace şi-ncolo. Pa m-a învăţat să trag funia cu nădejde şi apoi s-o las slobodă să zvîcnească înapoi sus, prin deschiderea din tavan. După ce-am tras aşa de

vreo cinci sau șase ori, limba se izbi de peretii clopotului, iar funia porni a umbla forfota în sus și-n jos, cum vroiam noi să umble.

Glasul clopotului era prelung și puțin cam ciudat, dar după ce m-am uitat la taică-meu și am văzut că are o căutătură mulțumită, am fost încredințat că suna cum trebuie. Chiar atunci, aruncînd din întîmplare o privire de-a lungul culoarului, l-am văzut pe reverendul Hawshaw făcînd semn unui nuntaș să se apropie și șoptindu-i ceva. Nenumărate persoane se răsuceau în jețuri și se uitau la noi doi, care ne aflam în tindă, ca și cum am fi greșit cu ceva. Nuntașul cu pricina străbătu în fuga mare culoarul și, îndată ce ajunsese la noi, se aplecă la urechea lui Pa și-i șușoti ceva.

Taică-meu clătină din cap și continuă să bată clopotul cum apucasem de la început. Nuntașul se-ntoarse-n grabă în locul unde predicatorul Hawshaw stătea față-n față cu *miss* Susie și cu Hubert. Îndată după ce nuntașul îi șopti ceva, predicatorul, care se oprise din citit, lăsă cărticica neagră jos pe măsuță și străbătu în fuga mare culoarul înspre noi.

— Ian ascultă, *mister* Stroup! se răsti el. Nu mai bate clopotul ca pentru mort!

— Ce tot vorbești? se oțări Pa.

Și am continuat să tragem de funie, lăsînd-o apoi slobodă să zvicnească în sus prin deschiderea din tavan, cum apucasem de la început.

— Bat clopotul întocmai cum m-ați învățat. Unde-i cusurul?

— Unde-i cusurul! exclamă predicatorul Hawshaw, strecurîndu-și un deget înăuntrul gulerului, căutînd să-i slăbească strînsoarea. N-auzi cum zice *dîng-dang, dîng-dang* colo-n turlă?

Între timp, toți cei de față se-ntorseseră să vadă ce se întâmplă, și mulți dintre ei gesticulau către noi.

— Dumneata, urmă predicatorul, bați clopotul de mort. Asta-i clopot de îngropăciune. Bate-l așa încît să nu mai zică *ding-dang* !

— Ce vrei de la mine, păcatele mele ? întrebă taică-meu. Cît am fost portar la școală, totdeauna am tras clopotul așa cum îl trag acum. Și vorba asta c-aș trage clopotul ca de-îngropăciune nu mi-a mai spus-o nimeni niciodată.

— Pe lângă clopotul ăsta, clopotul școlii e fleac, *mister* Stroup, zise predicatorul. Deosebirea-i ca de la cer la pămînt. Oricum l-ai bate, clopotul școlii dă același glas. Încetează o dată, îți zic, de a mai bate clopotul în felul ăsta. Umples lumea de jale. Face o atmosferă nepotrivită pentru o cununie.

— Bine, dar atunci cum ați vrea să-l bat ? întrebă Pa.

— În triluri.

— În triluri ? făcu taică-meu. Asta ce mai e ?

Predicatorul Hawshaw se-ntoarse și aruncă o privire credincioșilor adunați în biserică. *Miss* Susie Thing și Hubert Willy continuau să stea în fața altarului, așteptînd ca predicatorul să se înapoieze spre a isprăvi de citit slujba căsătoriei, dar *miss* Susie părea gata s-o șteargă dintr-o clipă într-alta, iar despre Hubert ai fi zis că acuși-acuși va da buzna prin vitraliul bisericii.

— Vrei să spui că de cînd ești, dumneata niciodată n-ai bătut clopotul în triluri ? se miră predicatorul Hawshaw.

— Mai mult chiar, îi întoarse Pa, vreau să spun că pînă-n ziua de azi nici e-am auzit de așa ceva.

— Sună cam așa : *cling-a-linca, cling-a-linca*, îl lămuri predicatorul.

— Zău, așa ? întrebă Pa, continuînd a trage de funie cum apucase de la început. Țsta de asemenea e un lucru pe care-l aflu acum întîia oară.

— Atunci, hai, *mister* Stroup, încetează de a-l mai bate ca de îngropăciune și apucă-te de-l bate în triluri ! îl îndemnă predicatorul. Uite că pe unii i-au și podidit lacrimile !

— Dar nu pot, așa, tam-nisam, să schimb cîntarea în mijlocul ceremoniei, obiectă Pa. În orice caz, mai întîi trebuie să fac exerciții. N-am încotro, sînt silit să-i dau înainte tot așa. Rîndul viitor fac cum spuneți dumneavoastră.

Predicatorul Hawshaw dădu să pună mîna pe funie, dar chiar atunci Jule, fratele miresei, se repezi la Hubert Willy și, îmbrîncindu-l pe ușa laterală, îl scoase în țintirim, unde-l învinovăți că n-ar fi străin de felul cum se bătea clopotul. Pînă s-apuce careva să iasă afară după ei, Jule se năpusti la Hubert, și o clipă mai tîrziu între ei se-ncinse un pugilat ce se purtă deasupra mormintelor și printre pietrele funerare. Lui Hubert începu să-i șiroiască sîngele din nas, iar Jule, împiedicîndu-se de o tăbliță de fier forjat, cu inscripția : „Trecerea interzisă“, ce străjuia un mormînt, se trezi cu pantalonii sfîșiați.

Pa îmi porunci să trag mai departe clopotul de unul singur și ieși să urmărească lupta. La fel ca tot restul asistenței, predicatorul Hawshaw dădu și el buzna afară. Eu am continuat să bat clopotul întocmai cum apucasem de la început, și mi-am dat seama atunci că zicea *ding-dang*, aidoma cum zicea cînd moș Jeff Davis Fletcher trăgea clopotul după morți. Jule și Hubert ajunseseră amîndoi într-un hal fără hal, dar de despărțit

nu se băga nimeni să-i despartă, găsim că mai înțelept este să-i lase să se răcorească și să înceadă lupta de bună voia lor, cînd n-or mai fi în stare să continue. Trăgeam mai departe de funie, așa cum îmi poruncise taică-meu, și tocmai mă întrebam de era într-adevăr cu puțință ca unul și același clopot să zică și *cling-a-linca*, *cling-a-linca* și *ding-dang*, cînd deodată predicatorul Hawshaw năvăli în tindă și-mi smuci funia din mîini. Limba mai lovi pereții clopotului de cîteva ori, după care acesta amuți.

— Ajunge, William ! îmi strigă predicatorul, și apucîndu-mă de spate, mă zvîrli afară din tindă și-n jos pe trepte.

Chiar în clipa aceea se ivi, venind în goană de după colțul bisericii, taică-meu. Băgînd de seamă că clopotul nu mai suna, se opri în loc.

— De ce lăsași treaba baltă, băiete ? mă întrebă.

— Mi-a poruncit reverendul Hawshaw s-o las. M-a dat afară în brînci.

— În brînci ! repetă taică-meu, înfuriindu-se.

Predicatorul Hawshaw ieși pe ușa tindei și se opri în capul scării. Părea frînt de oboseală.

— Ia ascultați aici, domnule predicator ! îl apostrofă Pa. Cînd m-am învoit să bat clopotul, m-am jurat să-l trag în lege, chiar cu riscul să crăp și să plesnesc. Intru și isprăvesc treaba așa cum v-am făgăduit. Nu-i vina mea dacă dumneavoastră nu vă place cum bat eu clopotul.

— Nu, nu, lasă ! strigă predicatorul Hawshaw, ținînd ușa. Ajunge c-ai spart o nuntă și c-ai pricinuit o rușinoasă încăierare în țintirim. Din cauză că dumneata ai tras clopotul de mort, familia Thing și familia Willy au dezgropat vechile zi-

zanii. De funia clopotului nu-ți mai dau voie să te atingi niciodată.

— Da' eu de unde era să știu că dumneavoastră vreți să-l bat așa încît să zică *cling-a-linca, cling-a-linca* în loc de *ding-dang, ding-dang*?

— Luerul ăsta s-ar fi convenit să ți-l spună bu-nul-simț, îi răspunse predicatorul, dîndu-l la o parte din fața ușii. Afară de asta, un om care nu știe deosebirea între a trage clopotul de mort și a-l bate în triluri nici c-ar trebui să se apropie de un clopot de biserică.

Între cei adunați la biserică să asiste la cununie se încinseră acum discuții în privința mijloacelor prin care taică-meu izbutise să reînvie vrajba dintre familia Thing și familia Willy. *Miss Susie*, care în tot acest răstimp bocise în loja corului, o zbughi pe uliță în direcția casei părintești, ținînd în brațe buchetul de flori. Pe *Jule* și pe *Hubert* nu i-am mai văzut, dar presupun că se duseseră acasă să se spele și să se oblojească.

— Așadar, vreți să spuneți că nu v-a plăcut cum am bătut clopotul? se rățoi taică-meu la predicator.

— Asta, *mister Stroup*, e cît se poate de ade-vărat, răspunse predicatorul, îmbrîncindu-l cu brutalitate pe *Pa* de la ușă și silindu-l să coboare într-un picior pe trepte pînă jos, ca să-și păstreze echilibrul.

— Atunci, să nu vă mai prind că veniți la mine și mă mai poftiți la biserică să v-ascult predicile! îi trînti *Pa*, întorcîndu-se și pășind lateral înspre uliță. Dacă nu vă place cum bat clopotul, apoi nu-ncape îndoială că nici mie n-o să-mi placă predicile dumneavoastră.

Predicatorul Hawshaw dădu să intre în tindă. Tocmai trăgea ușa după el, când taică-meu îl strigă.

— Dar dacă într-o bună zi oi simți c-am și eu trebuință de o religie consfințită, atunci ce mă fac ? îl întrebă Pa. Cină știe, s-ar putea întâmpla să mă conving c-ar fi nimerit ca-n locul credinței mele personale să-mbrățișez una dintre religiile consfințite, căci n-aș vrea ca atunci când toată lumea va fi mîntuită și va intra buluc în rai, eu singur să rămîn mofluz.

Predicatorul Hawshaw își iți capul pe ușa.

— Atuncea ai face bine să-ți cauți un loc în turma metodiștilor sau a baptiștilor, zise. Că de dumneata, *mister* Stroup, poate să se lipsească secta universalistă.

Ce s-a întîmplat în ziua cînd am tras clopotul la biserică (în original The Day We Rang the Bell for Preacher Hawshaw) a văzut lumina tiparului în 1943, făcînd parte din ciclul de povestiri Georgia Boy.

ZIUA DE REPAOS A LUI HANDSOME BROWN

După gustarea de dimineată, Ma s-a repezit în susul uliței, la primul colț, unde locuia *missis* Howard, să se sfătuiască în vederea unei adunări a Societății pentru afirmarea drepturilor femeii din Sycamore, și înainte de a pleca, i-a spus lui Handsome Brown că pînă s-o întoarce dumneaei, să facă bine să spele și să șteargă vasele și să clătească toate cîrpele de bucătărie și să le atîrne la soare. Era ziua de repaos a lui Handsome Brown,

căci avea o zi a lui de repaos, cu toate că de cînd lucra la noi, și asta făcea de la vîrsta de 11 ani, nu se bucurase nici măcar o singură dată de ziua asta liberă, fiindcă întotdeauna se ivea ceva care-l împiedica să plece și el undeva și să trîndăvească o zi întreagă. Fie că era o zi obișnuită, ca toate celelalte, fie că era ziua hotărîtă pentru repaos, lui Handsome îi plăcea să curețe vesela fără grabă, căci știa el că orișicum, pînă la urmă, toate zilele se dovedeau a fi aidoma, și de cele mai multe ori izbutea să scornească un motiv să nu le dea gata mai devreme decît era nevoie. În dimineata cu pricina, după ce Ma s-a dus s-o vadă pe missis Howard, Handsome zise că-i era foame, după care se duse la bucătărie, unde se apucă să-și prăjească o tigaie plină de ficat de porc tocat cu verdeturi.

Lungit pe treptele terasei din dosul casei, taicămeu moțăia la soare, cum obișnuia, cînd avea răgaz, în fiecă dimineată, după gustărică, fiindcă, zicea el, ori de cîte ori apuca să tragă un pui de somn după gustarea de dimineată, se simțea mult mai bine în tot restul zilei. Handsome, aplecat peste plită și mîncînd direct din tigaie, continua să se servească cît se poate de tacticos din tocănița lui, știind că-l așteptau vasele ce trebuiau spălate, cînd deodată cineva a ciocănit la ușa din față. Pa și Handsome fiind ocupați, am ocolit latura casei să văd cine era.

Cînd am ajuns în curticica din față, am văzut-o necunoscută de vreo 13 sau 20 de ani care sta la intrare, cu fața lipită de ușa cu rețea, chiorîndu-se înăuntru. Ținea în mînă o sacoșă cafenie, dreptunghiulară ca un geamantanaș și avea păr lung, castaniu, inelat. Numaidecît mi-am dat seama că n-o mai întîlnisem niciodată și am presupus că o fi vreo străină în căutarea casei unor localnici

pe care venise să-i viziteze. Am privit-o în tăcere pînă în clipa în care puse mîna pe clanță, dînd să deschidă ușa cu rețea.

— Pe cine căutați ? am întrebat-o atunci, înaintînd spre verandă și oprindu-mă în dreptul primei trepte.

Iute ca fulgerul se-ntoarse cu fața la mine.

— Hello, puiule, îmi zise apropiindu-se de balustradă. Tata-i acasă ?

— Pa se odihnește pe terasa din spatele casei, i-am răspuns. Mă duc să-l chem.

— Stai o clipă ! strigă ea, coborînd grăbită treptele și înhățindu-mă de braț. Merg eu la dînsul. E mai sănătos.

— Da' ce treabă aveți cu el ? am iscodit-o eu, întrebîndu-mă cine ar putea fi tînăra asta dacă într-adevăr îl cunoștea pe Pa. Căutați pe cineva ?

— Lasă, puiule, îmi zise zîmbind. Du-mă la dînsul.

Am ocolit latura casei și prin porțiță am ajuns în curtea din dos. La fiecare pas, tînăra răspîdea o undă de parfum și am băgat de seamă că ciorapii începuseră să-i curgă sub genunchi. Cu gura căscată și cu capul dat pe spate, sprijinit pe treapta de sus, taică-meu dormea tun. În poziția asta se tolănea de cite ori se așternea să moțăie la soare, căci, zicea dumnealui, numai așa îi tihnea somnul. Handsome, care se afla în bucătărie, se zgîia la noi prin ușa cu rețea și continua să infulece tocănița din tigaie.

Tînăra lăsă jos geamantanul, își întinse ciorapii, trăgîndu-i sub jartiere, și, tiptil-tiptil, se apropie de locul unde taică-meu zăcea tolănit pe trepte. Apoi se chinci lîngă dînsul și-i acoperi ochii cu amîndouă mîinile. Am băgat de seamă că Handsome care sta în picioare în bucătărie, se opri

din mestecat și încremenise cu o lingură de to-
cănă la jumătatea drumului spre gură.

— Ghici cine-i ! exclamă tînăra.

Taică-meu sări în lături, cum obișnuia să sară
ori de cîte ori Ma îl trezea brusc din somn. Nu
izbuti însă să se scoale de pe trepte, pentru că în
clipa cînd dădu să se ridice în capul oaselor, tî-
năra îl împinse înapoi, împiedicîndu-l să vadă în
jur. Am fost izbit de nările lui care la fiecare
adiere de parfum se umflau, fremătînd cum frea-
mătă nările copoiului cînd adulmecă un raton co-
coțat în copac.

— Ghici cine-i ! repetă străina, pufnind în ris.

— Pun prinsoare că asta nu-i Martha, zise Pa,
pipăindu-i brațele în sus, către cot.

— Mai ai o dată ! îl îndemnă ea.

Taică-meu îi dădu la o parte mîinile și, ridi-
cîndu-se pe vine, se holbă la ea.

— Afurisit să fiu dacă știu ! zise taică-meu.
Cine dracu mai ești și dumneata ?

Rizînd mai departe în hohote, tînăra necunos-
cută se ridică de pe trepte și se duse să-și ia gea-
mantanașul. În vreme ce noi trei n-o slăbeam de
loc, căci doream să vedem ce o să facă, dînsa des-
chise geamantanașul, din care scoase un braț de
cravate nou-nouțe. Avea un sortiment mai bogat
decît se găsea la prăvălie.

Pa se frecă la ochi, măsurînd-o de sus pînă jos,
în timp ce dînsa sta aplecată peste geamantan.

— Asta *v-ar* sta de minune, zise ea, alegînd o
cravată în dungi, unele de un verde țipător, iar
altele galbene.

Se apropie de el și i-o petrecu în jurul gîtului.

— E făcută anume pentru dumneavoastră !
adăugă tînăra.

— Pentru mine ? se miră Pa ridicînd privirea și sorbind parfumul ce plutea în jurul ei.

— Firește că da, zise necunoscuta, lăsînd capul într-o parte spre a-l contempla pe Pa cu cravata. Nici c-ar putea să vă vină mai bine.

— Zău, duduie, nu știu ce urmărești dumneata, zise Pa, dar un lucru trebuie să-ți spun : îți pierzi vremea. N-am eu lipsă de cravată nici cît îi lipsește porcului belciug de aur la nas !

— E totuși o cravată foarte frumoasă ! stăruî dînsa, aruncînd brațul de cravate la loc în geamantanaș și apropiindu-se de taică-meu. Merge la tenul dumneavoastră.

Apoi se așează pe treaptă alături de Pa și se apucă să-i lege cravata. Stătură așa unul lîngă altul pînă ce lui taică-meu îi năvăli tot sîngele în obraz. Parfumul învăluise tot locul.

— Așa-i, n-am ce zice ! bolborosi Pa cu o mutră fisticită. Nimănui nu i-a dat prin gînd vreodată că la tenul meu ar merge o cravată !

— Poftim de vă uitați într-o oglindă, îi zise, netezindu-i cravata pe piept. După ce o să vă vedeți în oglindă, o să vă dați seama că nu se cade să mai umblați fără cravată. Vă vine de minune !

Taică-meu, după ce se uită pe sub sprîncene jur-împrejur, aruncă o privire în susul uliței către casa din colț, unde locuia *missis* Howard.

— Avem o oglindă-n casă, îi zise, vorbînd în șoaptă, ferindu-se parcă să nu care cumva să-l audă cineva.

— Haideți să mergem atunci, îl îndemnă necunoscuta, luîndu-l la braț.

Ridică de jos geamantanul și, urmată de taică-meu, intră în casă. După ce intrară în casă, Handsome ieși din bucătărie și amîndoi am dat fuga la

celălalt capăt al casei, de unde, prin una dintre ferestre, se vedea înăuntru.

— Ce v-am spus eu ? zise tinăra. Nu v-am spus că-i o frumusețe ? Pun rămășag că o cravată ca asta n-ați avut de cînd sînteți.

— Cred c-ai dreptate, zise Pa. E într-adevăr foarte frumoasă. Îmi stă bine, nu-i așa ?

— Nici vorbă, întări dînsa, stînd în picioare în spatele lui taică-meu și privind peste umărul lui în oglindă. Dar dați-mi voie să vă leg mai bine nodul.

Se prelinse pe lingă taică-meu și, trecînd în fața lui, mai strînse puțin nodul sub bărbie. Apoi rămase locului și, așezîndu-și mîinile pe umerii lui, îi zîmbi. De la chipul său din oglindă taică-meu își întoarse privirea către dînsa. Handsome începu să biție.

— Acu-acu o să pice *miss'* Martha, îmi zise. Pa ăsta al matala ar trebui să fie cu băgare de seamă. Dacă pică *miss'* Martha și-l prinde scilfosindu-se cu cravata aia de gît, ar putea să iasă tărăboi. Bine-ar fi fost să fi mîntuit eu cu vasele, așa ca să-mi pot lua ziua de repaos pînă a nu se-ntoarce *miss'* Martha.

Taică-meu se aplecă și adulmecă aerul deasupra creștetului tinerei necunoscute și o prinse de mijloc.

— Cît ceri pe ea ? o întrebă.

— Cincizeci de cenți,

Pa clătină din cap.

— N-am eu cincizeci de cenți în toată casa, zise el.

— Ei, lăsați-o mai moale, mai slăbiți oleacă băierile, zise dînsa, scuturîndu-l zdravăn. Cincizeci de cenți sînt o nimica toată.

— Buba-i că nu-i am, făcu Pa, apucînd-o mai bine de mijloc. Nu-i am, tocmai asta-i buba.

— Și nici nu știți de unde ați putea face rost ?

— Nu prea.

Handsomeni.

— Tare-aș vrea ca taică-tu să-nceteze odată comedia asta cu nepricopsita aia de cravată, zise. Presimt c-o să iasă bucluc din treaba asta, și ori de cîte ori iese bucluc, în capul meu se sparge. Pe cîntea mea că-mi pare rău că n-am apucat să-mi iau ziua de repaos înainte să vină fata asta cu cravatele ei.

Necunoscuta își înlănțui brațele în jurul gîtului lui Pa și se ghemui la pieptul lui. Rămaseră așa o bună bucată de vreme.

— Pare-mi-se totuși că de o juma de dolar aș putea face eu rost de undeva, îi zise într-un tîrziu taică-meu. Acuma mi-a dat în gînd. La urma urmei, cred c-aș putea.

— Foarte bine, zise dînsa, luîndu-și brațele din jurul gîtului lui și depărtîndu-se. Atunci dați-i zor și faceți rost.

— Da' m-aștepți aici pînă mă-ntorc ? întrebă el.

— Firește. Numai să nu-ntîrziți prea mult.

Mergînd de-a-ndaratele, taică-meu o luă către ușă.

— Așteaptă-mă aici, îi zise. Nu te mișca din odaia asta. Mă-ntorc într-o clipită.

N-am apucat să ne dezmetecim, că ne-am trezit c-a și ieșit în goana mare pe terasa din dosul casei.

— Handsome ! începu să strige Pa. Handsome Brown !

Handsomeni de parc-ar fi stat să moară.

— *Mister Morris*, ce vreți de capul meu azi, cînd am și eu zi de repaos ? întrebă Handsome, scoțînd capul după colțul casei.

— Nu te sinchisi tu de ce vreau eu, îl repez Pa, coborînd treptele cîte două o dată. Urmează-mă cînd îţi spun. Hai, mişcă !

— Ce aveţi de gînd, *mister Morris* ? întrebă Handsome. *Miss' Martha* mi-a spus să fiu neapărat gata cu vasele de bucătărie pînă s-o-ntoarce dumneaei. Nu pot face nimic altceva cînd dumneaei asta mi-a spus să fac.

— Vasele pot s-aştepte, zise taică-meu. Că tot se murdăresc cînd om mîncea din ele rîndul viitor. Şi înhăţîndu-l de mîneacă, îl tîri înspre uliţă. Mai iute mişcarea şi fă ce-ţi spun eu.

Am luat-o pe uliţă în jos, Handsome umblind iute cu paşi mărunţi, ca să nu rămînă în urmă. Cînd am ajuns în dreptul casei lui Tom Owens, am cîrmit înăuntru în curte. Cu săpăliga-n mîină, acesta stîrpea pirul în grădina de zarzavat.

— Tom, îi strigă Pa peste gard, m-am hotărît să-l las pe Handsome să lucreze o zi şi pentru tine, cum m-ai rugat. E gata să se apuce de treabă numaidecît !

Îi dădu brînci lui Handsome în grădina lui *mister Owens* şi, zorindu-l, îl mîină printre straturile de napi şi de varză, spre locul unde lucra *mister Owens*.

— Dă-i lui Handsome săpăliga asta, Tom ! zise Pa smulgîndu-i-o din mîină şi întinzîndu-i-o lui Handsome.

— *Mister Morris*, nu cumva dumneavoastră aţi uitat că asta-i ziua mea de repaos ? căută să se apere Handsome. Pe cîntea mea, vă spun că n-am poftă să plivesc pirul ăsta !

— Tacă-ţi gura, Handsome ! se răsti Pa, întorcîndu-se la el şi luîndu-l de umăr şi scuturîndu-l zdravăn. Tu vezi-ţi de treabă !

— Da' *mister Morris*, cu îmi vād de treaba mea. Cum adică nu e treaba mea că mi se cuvine o zi de repaos ?

— Ai o viață-ntreagă timp să-ți tot iei ziua de repaos, îi reteză Pa vorba. Acum hai apucă-te la plivitul pirului ăstuia, cum îți zisei.

Handsome ridică săpăliga ș-apoi o repezi cu tăișul într-o tufă de pir. Atita era de tare și de ațoasă, încît după izbitură săpăliga sări cam de un picior de la fața pămîntului.

— Ascultă, Tom, zise Pa, răsucindu-se, acu adu-ncoaace cei cincizeci de cenți.

— Pînă n-oi vedea împlinit lucrul cît se cuvine făcut într-o zi, eu, unul, nu dau nici un sfanț, răs-punse *mister Owens*, clătînd din cap. Ia presupune că n-o să-mi facă treabă de o juma de dolar ! N-ar însemna că singur îmi fur căciula dacă m-aș apuca să-i dau banii înainte și apoi aș vedea că nu-i merită ?

— Despre partea asta să n-ai nici o grijă il liniști Pa. Veghez eu ca Handsome să-ți lucreze pentru banii tăi, așa încît să nu rămîi în pagubă. Am să vin mereu să-l supraveghez și să mă-ncredințez că pentru banii ce-i primește face treaba așa cum se cade.

— *Mister Morris*, îmi dați voie, *sîr* ? îngînă Handsome cu ochii la Pa.

— Ce mai vrei, Handsome ?

— Îmi dați voie, eu nu vreau să plivesc pirul ăsta, *sîr*. Vreau ziua mea de repaos.

Pa îl fulgeră cu o privire și cu vîrful piciorului, îi făcu semn înspre săpăligă.

— Hai, Tom, adu-ncoaace ăi cincizeci de cenți.

— Ce zor mare ai să încasezi banii înainte să fi fost încheiată treaba ?

— Am eu o socoteală care trebuie achitată nu-maidecît. Fii bun, Tom, dă-mi banii acum.

Mister Owens se uită o vreme la *Handsome* cum lovea pirul cu tăişul săpăligii, apoi băgă mina în buzunarul salopetei, din care scoase o grămăjoară de cuie, de şuruburi şi de mărunţiş. Scotoci prin grămăjoara asta pîn'ce pescui o juma de dolar în monede de cinci şi de zece cenţi.

— De n-o îndeplini treaba cît se cuvine făcută într-o zi de muncă aprigă, să ştii că asta-i ultima oară că-l tocnesc pe negrul ăsta să luereze la mine, zise *Tom Owens*.

— N-are să-ţi pară rău că l-ai tocmi pe *Handsome*, îl încredinţă *Pa. Handsome Brown* e unul dintre cei mai vrednici muncitori din cîţi am văzut vreodată.

Mister Owens îi întinse banii lui *Pa*, iar restul grămăjoarei îl vîri la loc în buzunar. Cum se văzu cu banii în mînă, taică-meu o-ntinse spre portiţă.

— *Mister Morris*, îmi daţi voie, vă rog, *sir...* îngăimă *Handsome*.

— Ce mai vrei, *Handsome*? îi strigă *Pa*. Nu vezi ce-zor am?

— Nu s-ar putea să las lucrul mai devreme după-masă, ca să m-aleg şi eu măcar cu o pîrtică din ziua mea de repaos?

— Nu! se răsti *Pa*. Să nu te mai aud vorbind despre ziua asta de repaos. Ce, pe mine m-ai văzut vreodată luîndu-mi o zi de repaos?

Atîta era de grăbit taică-meu, încît nici lui *mister Owens* n-a avut vreme să-i mai spună vreun cuvînt. O tuli înapoi pe uliţă şi dădu fuga spre casă. Şi după ce intră în casă, trase uşa cu reţea, punînd şi zăvorul.

Tinăra şedea pe pat şi împăturea cravatele una câte una şi le aşeza în geamantan. Când Pa dădu buzna-n odaie, dînsa ridică privirea.

— M-am ținut de cuvînt, iată banii ! îi zise taică-meu.

Se aşeză pe pat lingă dînsa şi-i turnă în palmă monedele de cinci şi de zece cenţi.

— Într-o clipită i-am adunat !

Necunoscuta vîri banii în portofel, mai împături cîteva cravate şi îşi trase ciorapii deasupra genunchilor.

— Poftim cravata, îi zise, luînd de pe pat cravata cu dungi verzi şi galbene şi dîndu-i-o în mîna lui Pa.

Cravata lunecă jos la picioarele lui Pa.

— Dar nu mai vrei să... făcu el uimit, încrun-tîndu-se la ea.

— Ce să nu mai vreau ? îi reteză dînsa vorba.

Taică-meu se uită la ea cu gura căscată. Dînsa se aplecă, împături şi cravatele rămase şi le aşeză în geamantan.

— Păi eu credeam c-o să mi-o pui la gît şi o să-mi legi din nou nodul aşa ca adineauri, zise el încet.

— Ian ascultă, zise dînsa, am încheiat tirgul, nu-i aşa ? Ce mai vrei pentru cincizeci de cenţi ? Pînă diseară trebuie să bat pe la toate uşile din comună. Cam cîte cravate crezi dumneata c-aş putea să vînd dacă mi-aş pierde vremea să le probez oamenilor cravatele gata vîndute ?

— Da... dar... credeam că... biigui taică-meu.

— Ce anume credeai ?

— Păi, credeam că... credeam că poate ai să fii bună să-mi mai faci o dată nodul...

— Nu zău ? zise ea, pufnînd în rîs.

Apoi se ridică de pe pat și trînti capacul geamantanului. Taică-meu a rămas pironit locului și s-a uitat după dînsa cum și-a luat geamantanul și cum a ieșit din odaie. Apoi s-a trîntit ușa din față și-am auzit-o coborînd în fuga mare treptele. În mai puțin de o clipă se afla în capătul de jos al străzii, în dreptul casei lui *mîster* Owens, și tocmai dădea să între în curtea lui.

O bună bucată de vreme taică-meu rămase așezat pe pat, privind cravata cu dungi verzi și galbene aflată pe jos. În cele din urmă se ridică și, după ce, dintr-un șut, o zvîrli cît colo, ieși pe terasa din dosul casei și se așeză pe trepte, pentru ca din nou să se tolănească la soare.

Ziua de repaos a lui Handsome Brown (în original *Handsome Brown's Day Off*) a văzut lumina tiparului în 1943, făcînd parte din ciclul de povestiri *Georgia Boy*

MARJORIE CAUTĂ BĂRBAT

Acu vine... vine... Binecuvîntat fie, Doamne !
Vine s-o ia de nevastă... vine tocmai din Minne-
sota !

Cu răsufllarea oprită și tremurînd toată, Mar-
jorie citea și recitea scrisoarea, strîngînd-o pătimaș
cu toate cele zece degete ale ei. Apoi, încetîndu-i-se
privirea, de nu mai era în stare să deslușească
slovele, așternu scrisoarea pe pieptul gol, s-o încredințeze
cum îi zvîcnea inima de bucurie. Vine tocmai din
Minnesota... de atît de departe ¹ vine s-o ia de nevastă !

Fiecare cuvînt al scrisorii, fiecare punct și
fiecare virgulă puse cam anapoda i se întipăriseră
în minte pentru vecie. Vestea ce i-o adusese scri-
soarea o străbătea asemenea unui poem... aseme-
nea unei unde de neașteptată căldură... crîmpeie
de frază venindu-i iară și iară în amintire, sacadat,
ca duduital conductelor de aer ale cuptoarelor
înalte.

Scrisoarea lui nu era o cerere în căsătorie, dar
spunea că-i place cum arată pe fotografia trimisă.

¹ *Minnesota* — stat din nordul regiunii centrale a S.U.A.;
se află la peste 2000 de km de Noua Anglie și de statul
Maine, unde se petrece acțiunea.

Afară de asta, de ce va fi venind tocmai din Minnesota dacă nu pentru motivul c-avea de gînd să-i ceară mîna ? Nu-ncăpea îndoială că dorea mîna ei.

Marjorie, la rîndul ei, primise o fotografie de-a lui. Simțea parcă aievea forța mușchilor săi netezi, arcuiți între pomeți și bărbie. Degetele-i se prefirau neliniștite peste chipul lui, ațîțindu-i dragostea pentru acela care avea să-i fie soț. Era un bărbat energic. Avea să i se supună orbește.

Avea să-i placă de ea fără doar și poate. Era un bărbat în toată firea, și cînd se-nsoară, bărbatii în toată firea caută tot atît la frumusețea sufletului cît și la a făpturii. Și Marjorie era frumoasă. Tinerețea și farmecul ei o făceau frumoasă. Dînsul îi scrisese că părul, fața și ochii ei erau cei mai încîntători din cîți îi fusese dat să vadă. Și era și binefăcută. De asta avea să se convingă cînd o veni. Mădularele-i gingașe aveau prospețimea și mlădierea pinilor tineri pe vreme de iarnă. Iar inima-i era fierbinte și duioasă. Avea să-i placă de ea, fără doar și poate c-avea să-i placă.

De avea să-i fie pe plac și de va voi s-o ia de nevastă — și firește că după ce avea s-o vadă va voi — Marjorie avea să-i dăruiască sufletul ei. Sufletul ei va fi cel mai de preț dintre darurile ce avea să-i facă. Mai întîi avea să-i dăruiască dragostea ei, apoi întreaga ei făptură și, la urmă de tot, sufletul. Nimeni niciodată pîn-acuma nu pusese stăpînire pe sufletul ei. Dar nici făptura ei, nici dragostea ei încă nu le dăruise.

I se destăinuise cu sinceritate în toate scrisorile. Îi mărturisise că dorește să se-nsoare. I se urîse, spunea el, să trăiască singur cuc în Minnesota. Lui Marjorie, de asemenea, îi era urît. Trăise singură de-a lungul acestor cinci ani, nesfîrșit de lungi, ce

se scurseseră de la moartea maică-si. Il înțelegea. Dînsa totdeauna se simțise singură.

Marjorie rîndui o odaie pentru dînsul și-l așteptă să vină. A spălat cearceafurile și fețele de pernă de in de cîte trei ori la rînd. Și de fiecare dată, ca să le usuce, a atîrnat așternuturile de crăcile pinilor și de fiecare dată le-a călcat cu noaptea-n cap, ca nu cumva s-apuce să se risipească boarea încărcată cu mireasmă de pin.

În ziua în care urma să sosească, Marjorie se trezi mult înainte de răsăritul soarelui. Soarele se înălța grăbit și rece.

Înainte de a scoate rochia a nouă pe care hotărîse s-o îmbrace în cinstea lui, dădu fuga în odaia de oaspeți, unde scutură pernele și mai netezi o dată cuvertura. Apoi se găti de zor, se sui în mașină și apucă spre gara ce se afla la nouăsprezece mile depărtare.

Sosi cu trenul de prînz de la Boston. Era mult mai înalt decît își închipuise și mult mai arătos decît îndrăznise să spere.

— Dumneata ești Marjorie ? întrebă el răgușit.

— Da, răspunse dînsa iute. Eu sînt. Dumneata ești Nels ?

— Da, zîmbi el, cu ochii în ochii ei. Eu sînt.

Marjorie îl petrecu pe Nels la mașină. Se urcară și porniră. Nels era scump la vorbă, vorbea apăsat și nu prea des. Tot timpul o privea pe Marjorie. Îi privea cu luare-aminte mîinile și trăsăturile feței. Sub privirea-i rece și pătrunzătoare, Marjorie începu să se simtă tulburată și stînjenită. După ce străbătură cîteva mile, Nels își întinse brațul pe speteaza banchetei. Marjorie însă nu se lipi de brațul lui decît o dată sau de două ori. Pe amîndoi îi scutura zdravăn mașina care gonea înainte peste

hărtoape. Brațele lui Nels erau puternice și vînjoase, cum se cuvin să fie brațele unui pădurean.

În după-amiaza aceea, mai către seară, Marjorie și Nels făcură o plimbare prin pădure, devale la lac. Dinspre nord-est sufla un vînt tăios și înghețat și apele lacului se înălțau și se zvîrcoleau ca biciuite de furtună. În timp ce ședeau pe un bolovan la marginea lacului și urmăreau jocul valurilor, o bruscă rafală de vînt o răsturnă peste umărul lui. Nels o propti cu brațele-i de oțel și sări în picioare. Mai tîrziu dînsa îi arătă ghețaria și baraca în care locuitorii adăposteau bărcile peste iarnă. Apoi o luară către casă prin pădurea de pini și brazi.

Cît timp Marjorie a pregătit cina, Nels a stat în salonaș trăgînd din lulea. De cîteva ori dînsa se repezi pînă în dreptul ușii larg deschise ca să-i arunce o ochire grăbită bărbatului cu care urma să se mărite. Stătea neclintit, și rotocoalele de fum ce se revărsau neîncetat din luleaua care bolborosea erau singurele semne de viață în preajma lui. Cînd mîncarea fu gata, Marjorie se schimbă iute și-l pofti la masă. Bucatele fură pe placul lui Nels. O lăudă pentru felul cum gătise peștele. Dînsa se roși, și pielea începu să ardă pe ea atît de strașnic, încît nu mai putea suferi nici să-și lipească genunchi de genunchi. Nels înfuleca cu poftă.

După ce a strîns și a dus în grabă vesela la bucătărie, Marjorie se schimbă din nou și veni să ia loc în camera în care Nels se instalase lîngă cămin. Șezură tăcuți pînă ce dînsa îi aduse albumul și începu să-i arate fotografiile. Nels le privi în tăcere.

Toată seara dînsa nutri speranța că dintr-o clipă într-alta avea s-o ia în brațe și s-o sărute. Mai încolo firește c-avea să facă acest lucru, dar Marjorie

ar fi dorit să fie în brațele lui acuma. Dînsul însă nici că se uita la ea.

La zece și treizeci Nels spuse c-ar vea să se odihnească. Marjorie sări în picioare și dădu fuga în odaia lui. Întoarse cearceafurile cu miros de pin și netezi pernele. Aplecîndu-se deasupra patului, își lipi obrazul îmbujorat de inul proaspăt și moale. Apoi, smulgîndu-se din loc, se-ntoarse în camera în care Nels ședea tăcut lângă foc.

După ce Nels se duse-n odaia lui, închizînd ușa după el, Marjorie se retrase-n iatacul ei. Se așeză în balansoar și își aținti privirile asupra lacului. Cînd se ridică și începu să se dezbrace, era după miezul nopții. Înainte de culcare se strecură tip-til pînă la ușa lui Nels. A rămas cîteva minute în fața ei, ascultînd cu luare-aminte. A răpăit încetîșor cu degetele pe tăblia ușii. Dînsul însă n-a auzit-o. Dormea.

La ceasurile 5 Marjorie se trezi. La 7, pe cînd pregătea gustarea, Nels intră în bucătărie. Era ras proaspăt și sub vestonul larg de *tweed* dînsa parcă simțea aieva puterea-i athletică.

— Bună dimineața, zise Nels.

— Bună dimineața, Nels, răspunse Marjorie prevenitoare.

După gustare se mutară în salonaș, unde Nels aprinse luleaua. Cînd isprăvi de fumat, se ridică fără a se depărta de lângă cămin. Scoase ceasul și se uită la cadran. Pe scaun, în spatele lui, Marjorie așteptă cu sufletul la gură.

— Trenul de Boston la ce oră pleacă ? întrebă el.

Stăpînindu-și emoția, dînsa îi dădu înformația cerută.

— N-ai vrea să mă petreci la gară ? întrebă el.

Dinsa răspunse că îl petrece bucuros. Numai-
decît dup-aceea Marjorie se duse la bucătărie, unde
se rezemă de masă. Nels rămase în salonaş să-şi
umple din nou luleaua. De mai multe ori Marjo-
rie porni înspre salonaş, dar de fiecare dată se
opri înainte de a ajunge la uşă. Ar fi vrut să-l în-
trebe pe Nels dac-avea de gînd să se mai întoarcă.
Dădu s-apuce o farfurie, dar îi scăpă din mîna şi
se fărîmă de pardoseală. Din dimineaţa morţii
maică-si nu mai spărsese nimic. Tremurînd toată,
îşi potrivi pălăria şi îmbracă paltonul. Avea să
se-ntoarcă, fireşte ! Ce prostie să-i vină în gînd
că n-avea să se-ntoarcă ! Pesemne că nu se ducea
la Boston decît ca să-i cumpere daruri. Avea să se
întoarcă, fireşte c-avea să se-ntoarcă !

Cînd ajunseră la gară, Nels îi întinse mîna. Dinsa
îşi lăsa mîna într-a lui. Era întîia atingere.

— Adio, zise Nels.

— Adio, Nels, îi răspunse ea zîmbindu-i. Sper
că te-ai simţit bine.

Nels luă valiza şi se-ndreptă spre sala de aştep-
tare.

Marjorie simţi cum o amorteală ca de plumb îi
punc stăpînire pe braţe şi pe picioare. Cu o mişcare
şovăielnică aprinse motorul. Nu-i spusese c-ar avea
de gînd să se-ntoarcă !

— Nels ! strigă ea înnebunită, încleştîndu-şi de-
getele învineţite pe portieră.

Nels se opri în loc şi se-ntoarse cu faţa către
dinsa.

— Nels, oricînd ai să vrei să te-ntorci, ai să fii
binevenit, îi zise ea cu glas rugător, lăsînd la o
parte orice sfială.

— Mulţumesc, răspunse el ursuz, dar mă duc
acasă-n Minnesota şi nu mă mai întorc.

— Cum ?! izbucni ea, și buzele-i fremătau atît de tare, încît abia putea vorbi. Ai spus că tîi duci unde... ?

— În Minnesota, veni răspunsul.

La înapoiere spre fermă Marjorie goni cu viteza maximă de care era în stare mașina. Îndată ce ajunse acasă dădu buzna în odaia lui Nels.

În odaia lui, Marjorie se opri în fața patului și, cu ochii înlăcrimați, privi pernele și cearceafurile mototolite. Apoi, izbucnind în plîns, se aruncă în așternutul care-l adăpostise pe Nels. Îmbrățișă pernele și le stropi cu lacrimi. Simțea trupul lui Nels lipit de trupul ei. Îl sărută pe obraz și, cu buzele întredeschise, așteptă ca și dînsul s-o sărute.

Cînd se ridică de pe pat, se-ntunecase. Soarele scăpătase, și strălucirea asfințitului se stinsese. Numai lumina clară și rece a amurgului arunca umbre în odaie.

Azvîrlindu-și o pătură pe umeri, Marjorie smulse de pe pat fețe de pernă și cearceafurile, după care alergă ca o bezmetică la dînsa în iatac. Deschise lada din lemn de cedru și se apucă să-mpăturiască cu grijă fețele de pernă și cerceafurile mototolite. Rîndui apoi rufele în ladă și o trase pe aceasta lîngă pat.

Marjorie stinse lumina și, strecurîndu-se sub cearceafuri, se întinse pe pat.

— Noapte bună, Nels, șopti ea duios, mîngîind capacul neted al lăzii de cedru de lîngă dînsa.

Marjorie caută bărbat (în original *The Mating of Marjorie*) a văzut lumina tiparului în 1931 în revista *Scribner's Magazine* ; în același an a intrat în sumarul culegerii *American Earth*

PANTALONII DE CATIFEA

Două săptămîni după ce a vîndut pe o mie două sute de dolari ferma de pe Back Road și după ce Mitchellii au luat-o în stăpînire, Bert Fellows băgă de seamă că-și uitase sus, în podul casei, cealaltă pereche de pantaloni de catifea reiată. Cînd terminase de cîrat mobila și boarfele la ferma lui de pe Skowhegan Road fusese absolut sigur că nu uitase nimic, dar în dimineața ceea, cînd a vrut să îmbrace pantalonii cei buni, nu i-a găsit nicăieri. Bert cumpăni două sau trei zile ce să facă, apoi luă hotărîrea să dea o raită pe Back Road și să-i ceară voie lui Abe Mitchell să se repeadă în pod, să-și ia pantalonii de catifea reiată. Se cunoștea cu Abe de o viață și era încredințat că-l va lăsa să-i caute.

Abe tocmai potrivea o scîndură nouă la prag cînd Bert, venind de pe șosea, intră în curtea fermei. Întoarse o clipă capul, după care își văzu mai departe de treabă.

Bert nu deschise gura decît după ce Abe isprăvi de geluit pragul.

— Cum te mai simți, Abe? îngăimă el sfios.

— Drace, mă simt totdeauna bine! răspunse Abe, fără a ridica ochii de la prag.

Luîndu-și inima în dinți, Bert se hotărî să-i ceară încuviințare să intre în casă. Mai așteptă însă pînă ce Abe fixă scîndura, bătînd cu ciocanul cîteva piroane.

— Știi, Abe, mi-am lăsat niște pantaloni de catifea reiată undeva pe aici, zise el în chip de introducere. Așa-i că nu te superi dacă dau o fugă în pod să-i iau?

Abe lăsă ciocanul să cadă pe prag, își șterse gura cu batista și se-ntoarse către Bert.

— Încearcă numai de intră în casă, că te și dau pe mîna judecării ! Cincizeci de perechi de pantaloni să fi lăsat în pod, și tot nu-mi pasă ! Locul ăsta, cu clădirile și acareturile aflate pe el, l-am cumpărat și l-am plătit cu bani gheață, și nu îngădui nimănui să umble brambura p-aici ! Dacă mi-o veni chef să te am musafir, te pof-tesc eu.

Scărpinîndu-se în creștet, Bert privi în sus, spre ochiul podului. Începea să-l roadă părerea de rău că nu băgase mai bine de seamă cînd își mutase calabalicul în Skowhegan Road.

— N-ai să faci nici o brînză cu ei, Abe, începu el să-l descînte. De purtat, n-ai să-i poți purta, că-s mult prea mari pentru tine. Și, afară de asta, sînt ai mei.

— Ți-am spus o dată că nu ți-i dau, îi zise Abe, apucîndu-se din nou de lucru. Am socote-lile mele în privința lor. Îi păstrez, și gata !

Bert se-ntoarse pe călcîie și-o porni spre șosea, trăgînd cu coada ochiului la podul unde-și lăsase pantalonii, spînzurați de un căprior. Apoi se opri locului cîteva minute și se uită țintă la Abe, dar Abe bătea de zor în piroane pragul cel nou fără a se sinchisi de privirile chiorîșe ce i le arunca Bert. În cele din urmă, Bert o luă spre casă, întrebîndu-se cum avea să se descurce cu o singură pereche de pantaloni.

— Cînd ajunse acasă, Bert fierbea. Îl ardea la inimă, în primul rînd, chipul cum Abe Mitchell îl alungase de pe fosta lui fermă, dar cel mai mult îl ustura pierderea pantalonilor noi de catifea re-iată. Se făcuse noapte, și el tot nu-și găsisese astîm-păr. Se-nvîrtea prin bucătărie vorbind de unul singur, frămîntîndu-se cum să facă să ia pantalonii din stăpînirea lui Abe.

— La ce altceva decît la porcării te poți aștepta de la țiľnoșii ăștia de democrați ? ! bombănea el într-una.

Jumătate de oră mai tîrziu, pășea grăbit pe șoseaua comunală, îndreptîndu-se spre fosta lui fermă. Așteptase ora la care Abe obișnuia să se culce, și acum o pornise cu gîndul să intre în casă și să urce în pod, să-și redobîndească pantalonii de cațifea reiați.

Bert se apropie de hambar și, bîjbîind, căută fereastra care nu se închidea bine. Așa cum se aștepta, reuși s-o deschidă. Cu vreo doi sau trei ani în urmă avusese intenția s-o bată în cuie, dar acum era bucuros c-o lăsase în plata Domnului. Se strecură în hambar și, prin magazia de lemne, pătrunse în casă.

Cînd își lipi urechea de ușa camerei unde Abe se culcase, ca de obicei, în jurul orei nouă, acesta dormea dus, sforăind regulat. Cît despre soția lui Abe, se știa că de mai bine de douăzeci de ani era tare de urechi.

Bert găsi pantalonii fără nici o bătaie de cap. Cum ajunsese în pod și aprinse primul chibrit, în fața lui, agățați de un cui, atîrnau pantalonii. Se descălțase după ce sărise pe fereastra hambarului. Cum cunoștea locurile cu ochii închiși, nu întîmpină, firește, nici o greutate, nici la intrare, nici la ieșire. Iar de temut n-avea de ce se teme atîtă vreme cît Abe continua să sforăie liniștit.

Într-o clipită ajunsese înapoi în hambar, unde, ținînd pantalonii la subsuoară, se încălță la loc. Îi jucase o festă, nu glumă lui Abe Mitchell ! După asta, se întoarse acasă și se culcă.

A doua zi dimineța, Abe Mitchell opri mașina în dreptul fermei lui Bert, și coborî. Văzîndu-l pe fereastră, Bert ieși să-l întîmpine la ușă. Purta

perechea cea nouă de pantaloni de catifea reiată, pantalonii despre care Abe spusese c-are de gînd să-i păstreze.

— Am să cer să te aresteze pentru că mi-ai furat pantalonii, îi comunică Abe cînd Bert deschise ușa. Dacă mi-i dai înapoi acum, pe loc, poate mă răzgîndesc și nu mai fac plîngere. Depinde de tine.

— Din partea mea poți face cum poțestești, îi răspunse Bert. Am să-ți dovedesc la judecată că nu-s de loc mai prejos decît tine. Nu mă sperii așa ușor ! Dă-i drumul, n-ai decît, pune să mă aresteze, dar, dacă te-or viri la zdup în locul meu, să nu vii să bocești ca să mă pun chezaș pentru tine.

— Bine, zise Abe, roșu la față, dacă asta ți-e voia, fac plîngere. Chiar acum mă duc, depun plîngere sub jurămint¹, scot mandatul, și pînă-n seară te și umflă și te bagă la pîrnaie !

— De-or vrea să mă umfle, știu ei de unde să mă ia, spuse Bert și, închizînd ușa, adăugă : Stau mai mult pe-acasă.

Abe ieși în șosea și se urcă în mașină. Porni motorul, dar, răzgîndindu-se după o clipă, îl opri.

— Bert, strigă el, ia mai vin-afară oleacă !

După ce-l iscodi un răstimp prin ușa pe care o crăpase puțin, Bert ieși în ogradă.

— De ce nu te duci să depui plîngere și să scoți mandatul ? Ce mai aștepti ?

— Uite, Bert, m-am gîndit să-ți propun ceva. Am scuti amîndoi nu puține cheltuieli și pierdere de timp dac-ai vrea să mergi acum la judecătorie ; am economisi taxa cuvenită agentu-

¹ În S.U.A. acțiunea penală poate fi pusă în mișcare la plîngerea părții vătămate, sau a oricărui cetățean interesat. Plîngerile se fac însă sub jurămint.

lui ca~~re~~ trebuie să se deplaseze ca să execute mandatul de arestare. Dacă-ai vrea să mergi acum la judecătorie și dacă n-ai avea nimic împotriva ca mandatul de arestare să fie executat pe loc, angaralele ar fi mult mai mici.

— Se vede treaba, Abe Mitchell, că mă socoți smintit! îi răspunse Bert. Oare-ți închipui c-am căpiat, să dau zece dolari la taxi să mă ducă la închisoare?!

Privindu-l pe Bert cu coada ochiului, Abe cîntări ce avea de făcut.

— Uite, Bert, ce-ți propun eu, zise în cele din urmă. Urcă-te în mașină, te duc eu, și așa scu-tești cei zece dolari de taxi.

Bert scoase luleaua și punga de tutun. Abe îl aștepta să hotărască dacă primește sau nu propunerea. Băgînd de seamă că nu-și găsește chibriturile, îi oferî un foc.

— Ești de acord, Bert? îl întrebă el, cu chibritul în mînă.

— Nu mă zori, îmi trebuie timp de gîndire.

Abe tăcu și, aplecîndu-se, îi întinse chibritul. Acesta se stinse, și Abe aprinse îndată un altul, pe care i-l dădu.

— Cred c-această mică înlesnire am să ți-o pot face, se pronunță Bert, în sfîrșit. Așteaptă puțin, mă duc să-ncui.

Cînd Bert se-ntoarse la mașină, Abe porni motorul și apucară pe șoseaua ce duce la Skowhegan¹. Bert ședea alături de el și trăgea din lulea. În tot timpul călătoriei nu găsiră nici unul, nici celălalt să-și spună vreo vorbă. Nerăbdător să introducă plîngerea și să-l vadă pe Bert arestat, Abe goni

¹ Orășel în statul Maine, din Noua Anglie, cunoscut ca citadelă a partidului republican.

tot drumul cu maximum de viteză fără să-și menajeze rabla.

Cum au ajuns, s-au dus de-a dreptul la judecătorie unde sub prestare de jurământ, Abe a depus plîngerea, care pe loc i-a fost comunicată lui Bert. Șeriful¹ îi conduse apoi în sala de ședințe, îl pofti pe Bert să ia loc în banca întîi și să aștepte. Șeriful le spuse că, fiind în stare de judecată, procesul avea să fie soluționat chiar în cursul după-amiezii. Abe găsi și el un scaun, pe care se așeză să aștepte.

Cam după vreo oră fu strigat procesul lui Bert. Cineva îi rosti numele și pronumele și-l pofti să se ridice în picioare. Abe, impasibil, aștepta să fie chemat să dea mărturie.

În picioare, Bert ascultă textul plîngerii introduse împotriva sa. După ce se dădu citire plîngerii, judele îl întrebă dacă se consideră „vinovat” sau „nevinovat”.

— Nevinovat, răspunse Bert.

Abe sări ca fript de pe scaun, agitînd brațele.

— Minte! strigă el cît îl ținu gura. Minte! Mi-a furat pantalonii!

— Cine-i ăsta? întrebă judele.

— Partea civilă, omul care a făcut plîngerea, îl lămuri grefierul. Persoana care pretinde că i s-au furat pantalonii.

— Am înțeles, dar dacă mai urlă o dată așa, îl arestez pentru că mi-a cauzat dureri de cap. Ar fi bine, cred, să i se explice în ce constă delictul de ultraj adus judecății, trebuie să fie vreun democrat și pesemne că n-a auzit încă niciodată de delictul ăsta.

¹ În S.U.A., funcționar administrativ local, cu atribuții polițienesti, însărcinat cu aducerea la îndeplinire a legilor și cu menținerea ordinii în comunitate.

După ce bătu de cîteva ori în masă cu ciocănelul, cerînd să se facă liniște în sală, aplecîndu-se către Bert, judecătorul îl întrebă :

— I-ați furat acestui individ o pereche de pantaloni de catifea reiată ?

— Erau pantalonii *mei*, începu Bert să-i povestească. I-am uitat în casa ce-am vîndut-o lui Abe Mitchell, iar cînd m-am dus de i-am cerut, a refuzat să mi-i dea. Nu i-am furat. Au fost ai mei tot timpul !

— Minte, răcni Abe Mitchell, sărînd de pe scaun și frămîntîndu-se. Mi-a furat pantalonii. Minte !

— Zece dolari amendă pentru ultraj ! spuse judele, arătînd cu ciocănelul spre Abe, și apoi adăugă: Din lipsă de probe, judecata respinge acțiunea.

Abe se întunecă la față. Îl fixă mai întîi pe judecător și apoi rotîndu-și privirea prin sala de ședințe, trecu în revistă asistența, formată din necunoscuți.

— Asta nu-nseamnă că mă obligați să plătesc zece dolari, nu-i așa ? întrebă el furios.

— Nu, spuse judecătorul, ridicîndu-se din nou. Am făcut o greșeală. Uitasem că ești democrat. Am vrut să spun douăzeci și cinci de dolari.

Bert ieși în stradă și așteptă la mașină pînă ce Abe își plăti amenda. După vreun sfert de ceas, Abe ieși și el din clădirea judecătoriei.

— De, cred că trebuie să te duc și înapoi acasă, spuse așezîndu-se la volan și pornind motorul. S-ar cuveni însă să te las să te duci acasă cu taxiul.

Bert nu-i răspunse. Se așeză alături de Abe și ieșiră din oraș, îndreptîndu-se spre casă.

Cînd ajunseseră în fața fermei lui Bert, era aproape întuneric. Bert coborî și trînti portiera.

— Îți sînt cît se poate de îndatorat pentru plimbare, îi spuse el. De un an și mai bine aveam chef să dau o raită pe la Skowhegan. Sînt bucuros, Abe, că m-ai poftit să te însoțesc, dar, zău, nu cred că merita să plătești douăzeci și cinci de dolari pentru asta !

Abe apăsă pe accelerator și, cu o zvîcnitură, porni mașina, îndreptîndu-se spre ferma sa. Bert rămase locului lîngă cutia poștală, frecîndu-și mîinile de pantalonii de catifea reiați.

„Abe Mitchell asta ar trebui să aibă măcar atîta minte și să nu mai voteze cu democrații !“ reflectă el intrînd în casă.

Pantalonii de catifea (în original *The Corduroy Pants*) a văzut lumina tiparului în revista *Scribner's Magazine* ; în 1931 a intrat în sumarul culegerii *American Earth*

ZVONUL

Meritul de a fi fost cel dintîi care s-a gîndit la Sam Billings pentru postul de casier comunal îi aparținea lui George Williams. În clipa cînd, la adunarea anuală a comunei ¹, a propus candidatura lui, aceasta a fost salutată în cor cu un entuziasm care avea să ducă la întîia alegere cu unanimitate de voturi din analele Androscogginului ². Și spre sfîrșitul dezbaterilor, toți cei de față se întrebă

¹ În original : *town meeting* — instituție specifică Noii Anglii, unde adunarea comunală continuă să fie organul în care locuitorii așezărilor mai mici deliberează și hotărăsc nemijlocit asupra treburilor obștești.

² *Androscoggin* — localitate din Maine.

de ce pînă atunci nu-i dăduse nimănui în gînd să-l desemneze pe Sam Billings.

Alegerea lui Sam în postul de casier comunal a mulțumit pe toată lumea. Era un bun negustor și avea nume de om cinstit. Afară de asta, hotelul turistic situat pe țărmul de răsărit al lacului Androscoggin, hotel al cărui proprietar și administrator era, aducea comunei venituri care reprezentau cam o zecime din bugetul ei, iar în timpul sezonului dădea de lucru unui număr de optzeci pînă la nouăzeci de localnici. După alegerea lui, s-au întrebat cu toții de ce, în cursul ultimilor douăzeci de ani și mai bine, încredințaseră slujba asta mereu altor potlogari și ticăloși, cînd banii obștii ar fi putut sta la adăpost și în deplină siguranță în mîinile lui Sam Billings. Casierul al cărui mandat era pe sfîrșite încă nu izbutise să prezinte acte justificative pentru aproximativ o mie opt sute de dolari din banii comunei, iar înaintașul acestuia lăsase socoteli atît de încurcate, încît comuna plătise nu mai puțin de două sute cincizeci de dolari onorar unui contabil ca să le pună la punct.

Cînd adunarea a luat sfîrșit, Clyde Ballard, unul dintre consilierii comunali, l-a luat deoparte pe George, ca să stea puțin de vorbă. Clyde ținea unul dintre magazinele universale din comună.

— Ai făcut astăzi un real serviciu comunei, îi zise el lui George. Sam Billings e omul căruia de la bun început ar fi trebuit să-i încredințăm postul de casier comunal. Cum ți-a venit să te gîndești la el ?

— Apoi de, răspunse George, Sam Billings asta nu-i decît unul dintre candidații-surpriză pe care-i pot scoate din mîneacă. Rîndul viitor, cînd va fi nevoie de un consilier comunal de ispravă, la iuțeală îți scot eu din mîneacă alt candidat-surpriză.

— Spune drept, George, vrei să spui cumva că activitatea mea în consiliul comunal lasă de dorit ? întrebă Clyde îngrijorat.

— Apoi eu nici nu spun c-ar lăsa de dorit nici nu spun că nu lasă. Nu-s încă pe deplin lămurit. Aștept să văd dacă, da sau ba, comuna are să construiască un drum ca lumea pînă la mine acasă. Poate-mi vine pofta să cumpăr o mașină zilele astea, și dacă o să-mi cumpăr, am să vreau, firește, să se execute o derivație care să lege proprietatea mea de vatra satului.

Clyde dădu din cap cu un aer înțelegător. Îi ajunsese la urechi că George Williams face tărăboi în privința drumului ăluia și zice c-ar trebui consilierii să-i îmboldească pe cei de la drumuri și șosele să se ocupe mai îndeaproape de derivația ceea. Îi strînse mîna lui George, după care sări în cabrioletă și o porni spre casă.

Sezonul de vară se încheia la sfîrșitul primei săptămîni a lui septembrie, vilegiaturistii înăpoindu-se de obicei la casele lor din Boston și New York marțea sau miercurea, după *Labor Day*¹. Sam Billings ținea totuși deschis pînă la 1 octombrie, fiindc-avea numeroși clienți care mai veneau să joace golf la sfîrșit de săptămînă. În primele zile ale lui octombrie bătea însă în scînduri ușile și ferestrele și se odihnea după munca extenuantă de toată vara. Deoarece încasările ce le făcea în iulie și august erau foarte mari, pînă limpezea socotelile și afla cîștigul curat cu care se alesese în sezonul încheiat, mai treceau însă vreo două sau trei săptămîni.

Pentru întîia oară de două sau de trei decenii încoace, în toamna anului ăluia nici un singur

¹ În U.S.A. și Canada, *Labor Day* — Ziua Muncii — se sărbătorește în prima zi de luni din septembrie.

locuitor n-a mai vorbit cu un sentiment de îngrijorare despre casierul comunal sau despre banii obștii. Sam Billings avea nume de om cinstit, și pentru că era bun negustor, toată lumea era îndreptățită să se țină în ordine socotelile. Banii încasați i se vărsau lui Sam. Primirea lor se confirma cu promptitudine, iar facturile prezentate de furnizori erau achitate pe loc. Ai fi zis că niciodată nimeni nu va avea pricină să se plângă de noul casier.

Și pînă la întâia ninsoare cu temei din iarna ceea, care a ținut trei zile în șir în cursul primei săptămîni a lui ianuarie, nici că s-a auzit ceva pe socoteala noului casier comunal. Apoi, peste noapte, s-a lătit vestea că Sam Billings o ștersese în Florida.

Chiar în după-amiaza cînd știrea a ajuns și la urechile lui, acolo, pe ulița laterală unde-și avea locuința, George Williams s-a repezit cu cabrioleta în sat. Ridicase întîmplător receptorul și, ascultînd convorbirea ce-avea loc pe circuit², a auzit cum că Sam Billings ar fi șters-o în Florida, altfel ar fi putut să treacă o săptămînă sau mai bine pînă să se abată cineva pe la el să-i spună.

Dînd bici calului, mină iute către centrul comunei și opri în fața magazinului lui Clyde Ballard. Cînd dădu buzna înăuntru, tocmai vorbeau de Sam Billings.

George lepădă șuba grea și trase un scaun ca să-și încălzească picioarele la sobă.

¹ Peninsula din sud-estul S.U.A.; iarna, datorită climei ei subtropicale, Florida este frecventată de americanii bogați din miază-noapte.

² În regiunile rurale, circuitele telefonice sînt comune pentru mai mulți abonați.

— Ai auzit, George ? il întreabă Clyde.

— Nici vorbă c-am auzit, răspunse acesta, și cred că mai mare ticălos decât Sam Billings ăsta nici că s-a pomenit ! Nu m-aș încumeta să-i încredințez cincizeci de cenți nici pentru o singură clipă.

— Parc-am auzit că dumneata ai fost unul dintre cei care-l lăudau mai avan pe Sam, interveni din partea cealaltă a sobei unul dintre cei de față. Nu-i frumos, George, să vorbești așa despre propriul dumitale candidat.

Clyde se apropie de soba cilindrică de tuci, să-și încălzească mâinile și să-și aprindă țigara de foi.

— Mă George, zise făcându-le cu ochiul bărbatilor adunați în jurul focului, mi-ai spus că Sam Billings ăsta e candidatul tău surpriză ; ai vrut, pesemne, să spui că-i un candidat care fură miza.¹

Făcură mare haz cu toții și se bătură cu palmele peste genunchi și apoi așteptară s-audă ce o să spună George.

— Aș fi fost gata să jur că Sam e om cinstit, începu George pe un ton serios, dar nici prin gând nu mi-ar fi trecut că va face la stînga-mprejur și că va fugi în Florida cu toți banii comunei în buzunar. La viitoarele alegeri comunale am să propun și am să votez ca banii comunei să-i spînzurăm de grumazul vacii mele celei negre. Niciodată n-am să mă mai încred în dobitoace care umblă pe cele două picioare dinapoi.

— Stai puțin, George, zise Clyde, încă n-ai aflat toate isprăvile lui Sam. Te ține cureaua să-ți mai povestim și o altă bucată de-a lui ?

¹ În original, termenii jocului de cuvinte sînt *dark horse* (cal fără șansă care cîștigă o cursă) și *horse thief* (hoț de cai).

— Ce a mai făcut ? întrebă George, ridicându-se de pe scaun ca s-audă mai bine.

— A luat-o cu el pe Jenny Russel. O știi pe Jenny Russel, a mai mare dintre fetele lui Arthur Russel. Cu ea și cu banii comunei presupun că petrece bine, nu glumă, în Florida. Mă amăgeam cu gândul c-am petrecut și eu bine în tinerețe, dar în privința asta Sam Billings m-a bătut de departe.

George se așază la loc. Umplu luleaua și aprinse un chibrit.

— A șters-o deci și cu o femeie, nu-i așa ? Ei, asta o fac toți cînd pun laba pe bani străini. Merg mîna în mîna astea două : bani de furat și femei.

— Nu s-a încurcat, și-a ales o cadră de fată, zise altul. Ar fi trebuit să umble mult și bine ca să afle o fată mai frumoasă decît Jenny Russel. Și de n-o petrece, bine cu asta, atuncea să lase locul unuia mai tînăr.

George pufni disprețuitor și, apropiind flacăra, prinse a o suge în lulea. Își aduse aminte de vremea cînd se uita și el după Jenny Russel.

— Azi-dimineață am auzit pe careva spunînd că Sam ar avea de gînd să pună foc hotelului ca să încaseze asigurarea, zise Clyde de la tejghea, unde trecuse ca să servească un mușteriu. Dacă face treaba asta, o să fim nevoiți să revizuim întreaga așezare a taxelor comunale, în așa fel încît veniturile să acopere cheltuielile de întreținere a drumurilor și a școlilor.

Cîteva minute cei de față rămaseră muți. Pe rînd, George îi fulgeră cu privirea pe cei adunați în jurul sobei. Li se citea pe față că majorarea taxelor comunale le părea fapt împlinit.

Clyde se întoarse lîngă sobă și rămase în fața ei încălzindu-și mîinile.

— Aseară, nevastă-mea a auzit spunându-se pe circuit că...

Făcu o pauză și își roti privirea de la unul la altul. Toți cei aflați în prăvălie întinseră capul înainte ca să audă cuvintele lui Clyde.

— A auzit că vara trecută Sam Billings a ucis în incinta hotelului pe unul dintre bogătașii ăia din New York. Presupun că l-a ucis ca să pună mâna pe banii lui. E un om care nu s-ar da înapoi de la nimic.

— Apoi de, eu, unul, totdeauna am spus că Sam Billings e cel mai nerușinat escroc din cîți a văzut Androscogginul vreodată, zise George dezgustat. Ultima dată cînd l-am văzut pe Sam mi-am zis în gîndul meu : „Acu-i acu, cum naiba o să facă Sam Billings ca nu cumva să amestece banii comunei cu banii săi personali ?” Acum îmi dau seama cîtă dreptate am avut că mi-am pus întrebarea asta. Ar trebui să stăruim să fie înhățat și azvîrlit într-o închisoare federală pe viață.

— Vulpea bătrînă nu se prinde cu una, cu două, întîmpină Clyde. Oamenii de teapa lui Sam Billings își socotesc și își plănuiesc căile de scăpare cu luni de zile înainte. Acuma pesemne că-și rîde de noi. Așa fac cei de teapa lui.

— Guvernul federal știe cum să-nhațe oamenii de teapa lui Sam Billings. L-ar înhăța ei de s-ar așterne pe urmele lui. Însă nu-mi vine a crede că or să-și dea osteneala asta. Aîm putea totuși să-l înfundăm în penitenciarul statului nostru.

Părerea lui George fu îmbrățișată de toți cei ce stăteau roată în jurul sobei. Și făcură legămint că de vor izbuti să pună mâna pe Sam vor face tot ce le va sta în putere ca să-l vadă poprit în penitenciarul statului pe durata maximă prevăzută de lege.

Citeva zile mai tirizu, întâlnindu-se cu un alt membru al consiliului comunal, George aduse vorba despre Sam Billings. Îi înfățișă acestuia planul lui de acțiune, care constă în a interveni pe lângă poliția din Florida să le comunice unde se afla Sam, urmînd ca apoi să obțină din partea șerifului trimiterea în localitatea respectivă a unuia dintre locuitorii săi, să-l aducă în vederea judecății. Consilierul socotea însă că ar fi preferabil ca Arthur Russel, tatăl lui Jenny, să ceară guvernului federal urmărirea lui Sam pentru faptul de răpire. În felul acesta, îi explică el lui George, ar izbuti să-l înhațe pe Sam fără a cheltui nici un cent din banii comunei.

George se arată gata să subscrie la orice plan numai să-l vadă pe Sam Billings prins și judecat pentru delapidarea banilor.

Mai încolo, tot în iarna ceea, cineva îi istorisi lui George că Sam plecase în Cuba cu Jenny Russel. După ce știrea asta făcu ocolul comunei, nu s-a mai găsit un singur om în toată comuna să-i ia apărarea lui Sam sau măcar să pună o vorbă pentru el. Luase banii comunei și fugise cu ei. Și restul nu mai conta.

— Mie, unul, Billings ăsta niciodată nu mi-a inspirat încredere, declară George într-un rînd în mijlocul prăvăliei lui Clyde. A făcut atîția bani cu hotelul ăla al lui, încît nu i-a mai ajuns și atunci a trebuit să pună mina și pe fondurile comunei. De-aș fi în locul lui Arthur Russel, aș deschide acțiune pe baza legii federale pentru faptul c-a răpit-o pe Jenny. De ar fi fost la mijloc fata mea și de s-ar fi încumetat Sam Billings s-o ducă în Florida sau în orice alt loc, ca să se distreze cu ea, atît de iute aș fi pus să-l aresteze, încît i-ar fi ieșit pe nas.

— Am făcut o greșeală de neiertat cînd i-am dat pe mînă toate fondurile comunei, recunosc Clyde. Amortizarea acestei pierderi mai puțin de zece ani n-o să dureze. Avea asupra lui aproape o mie de dolari cînd a șters-o.

— Ai fost unul dintre nătărăii care au votat în favoarea lui, observă George. Tare păcat e că-n privința lucrurilor ăstora alegătorii n-au ceva mai mult discernămint.

— Dacă nu mă-nșel, îi întoarse Clyde, candidatura lui Sam Billings pentru funcția de casier comunal chiar tu ai propus-o.

George ieși din prăvălie și dezlegă calul de la pripon. Fără a-i răspunde lui Clyde Ballard, se sui în cabrioletă și mînă către casă.

Apoi, pînă la sfîrșitul iernii, despre Sam nu s-a mai auzit nimic, nici direct, nici pe căi ocolite. Facturi care să se cuvină qnorate numaidecît n-au fost, însă, și pentru moment comuna nu avu de suferit de pe urma faptului că fondurile se aflau în mîna lui Sam.

Într-o bună zi, în pragul primăverii, cînd de obicei începea să-și deretice hotelul pentru sezonul următor, care se deschidea în iunie, s-a auzit că Sam se-ntorsese. Fusesse văzut devreme dimineața umblînd prin comună, să tocmească dulgheri și salahori. În fiecă an, cam pe vremea aceea, renova hotelul.

Se-ntorsese și Jenny Russel, și pînă-n seara aceleiași zile acest eveniment a ajuns și el la cunoștința tuturor locuitorilor.

Luni dimineața, o echipă de douăzeci de muncitori trebăluiau în jurul hotelului, dichisindu-l pentru sezon. Scîndurile bătute la uși și la ferestre fuseseră scoase, și lîngă pontonul de acostare din fața hotelului se lucra de zor la construcția unei

noi case pentru bărci. Toți șomerii comunei se înghesuiră la hotel să ceară de lucru, căci era știut că Sam Billings plătea bine și că banii cuveniți aveau să-i primească regulat în fiecare sîmbătă după-amiază.

Sam își văzu de treburi întocmai ca-n fiecare primăvară. Nimeni nu i-a suflat nici un cuvînt despre vorbele ce umblaseră pe socoteala lui și habar n-avea de clevetelile la care se dedaseră toată iarna alde Clyde Ballard și George Williams și, de fapt, toată populația comunei.

George s-a nimerit să aibă treabă prin sat în luna aceea și, firește, a auzit și el că Sam se înapoiase în localitate pentru sezonul de vară. Se duse glont la prăvălia lui Clyde și se așeză lîngă tejghea.

—Presupun că banii comunei sînt în siguranță, zise el către Clyde. Sam Billings s-a întors acasă și aud că Jenny Russel de asemenea.

Aseară am auzit spunîndu-se pe circuit că toamna trecută Sam ar fi cumpărat un mare hotel în Florida, îi destăinuî lui Clyde. A angajat-o pe Jenny Russel să meargă acolo cu el să vegheze ca femeile de serviciu să-l țină curat și îngrijit. Jenny Russel e harnică și-mi închipui că Sam și-o fi făcut socoteala că nicăieri n-ar putea să găsească o mai bună supraveghetoare decît dînsa. Doar hotelul lui de aici ea îl ține curat și îngrijit.

—Nu-ncape îndoială, Jenny e o supraveghetoare destoinică, încuviință George. Și nici că se află femeie mai vrednică decît Jenny Russel. O vreme m-am gîndit și eu s-o iau ca menajeră și eventual să mă și însor cu ea într-o bună zi. Nu-ncape îndoială că e o excelentă supraveghetoare. Sam Billings ăsta-i un bun negustor și știe

ce fel de personal îi trebuie pentru administrarea celor două hoteluri de lux ale sale.

— Nu trebuie să ne mai facem nici un fel de griji în privința fondurilor comunale, declară Clyde, Sam Billings asta-i om cinstit.

— Este, nu-ncape îndoială că este. Nici că s-a mai pomenit om mai cinstit decât Sam Billings. Îl cunosc pe Sam de cînd mă știu. În păstrare la el banii sînt la fel de siguri cum ar fi în mîinile mele. Îți spun eu, Clyde, Sam Billings e cinstit.

Zvonul (în original *The Rumor*) a văzut lumina tiparului în 1931 în culegerea de nuvele intitulată *American Earth*

O IDILĂ ÎN PRAGUL IERNII

De două luni sau de două luni și mai bine încoace, în fiecare duminică după-amiază, Amos Williams cărase cîte un urcior cu cidru din recolta de an-toamnă la Esther Tibbetts și socotea că era timpul să se aleagă într-un fel. Toată vara Amos se străduise s-o facă pe Esther să se mărite cu el, dar Esther avea pămînt bun, roditor și acareturi frumoase și era de părere că și singură trăiește cît se poate de bine. În fiecare duminică seara, Esther părea gata-gata să spună da și să se-nvoiască a-l lua de bărbat pe Amos, dar la ceasul acela Amos nu mai avea nici un strop de cidru și, vrînd-nevrînd, se vedea nevoit să se retragă și s-aștepte să mai treacă o săptămînă înainte de a lua treaba de la început.

Luni dimineata, cînd se ducea la lucru la fabrică, muncitorii erau curioși dacă nu cumva în

ajun se alesese într-un fel. Nu se afla om în fabrică să nu știe că Amos l-ar fi făcut și pe dracu-n patru numai s-ajungă să se-nsoare cu Esther înainte de a veni iarna și a da gerul. De altfel, Amos nu se apucase să-i ducă cidru lui Esther decît după ce unul dintre muncitori îl dăscălise cum că muierea, cînd îi dai să bea cidru virtos cît trebuie, se mărită și cu Necuratul.

— Ia spune, Amos, ce-a mai zis Esther aseară ? îl întrebă careva, făcîndu-le semn cu ochiul celorlalți. A zis că se mărită cu tine sau ba ?

Amos nu se grăbi să răspundă. Săptămîna aia urma ca fabrica să scoată bețișoare pentru acadele, de care au nevoie aia de le place să sugă dulciuri cît e ziuica de lungă, fiindcă în fabrică se adunase un stoc cam măricel de frigări și fiindcă, la sfîrșitul săptămînii trecute, primiseră o mare comandă de bețișoare pentru acadele. Amos luă cheia franceză și se apucă să regleze strungul aflat pe bancul său de lucru, în vreme ce toți stăteau roată în jurul lui, așteptînd să le povestească despre Esther.

— Presupun că prea degrabă s-o fi isprăvit cidrul, le zise el în cele din urmă. Mi s-a părut că era gata să spună da, dar presupun că nu i-am dat de ajuns cidru.

— Știi ce-ar trebui tu să faci, măi Amos ? se băgă în vorbă cît se poate de serios unul dintre muncitori. Duminica viitoare să-i duci două urcioare de cidru. Cînd o curtam pe nevastă-mea, pînă n-am început a-i căra plocon cîte două urcioare de fiecă dată cînd mergeam la dînsa, n-am făcut nici eu nici o scofală. Asta ar trebui, Amos, să-i duci și tu cîte două urcioare de cidru. Așa negreșit c-ai să ieși la liman.

— În privința asta, neapărat trebuie să fac ceva. Butoiul de cidru s-a cam golit. Dacă mai am cinci sau șase *gallons* pe fund. Și iarna bate la ușă. Dacă Esther nu se mărită cu mine degrabă, o să mă văd nevoit să cumpăr un rind de pături noi.

— Duminica viitoare să-i duci două urcioare de cidru lui Esther, și dacă nici cu atîta n-ai să ieși la liman, atunci ți-oi da eu cinci *gallons* de la mine.

Amos potrivea cureaua de transmisie și se așternu să strunjească bețigașe pentru acadele. Acuma, cu iarna la ușă, începea să fie îngrijorat. Își pusese în gînd să se-nsoare cu Esther înainte de a se răci vremea, ca să nu fie nevoit să-și cumpere pături. Primăvara trecută, cînd se măritase, soră-sa umflase toate plăpumile din casă, și acuma nu era chip să le mai scoată de la ea. Esther avea însă o puzderie de plăpumi, așa că, de s-ar fi cununat cu dînsa, la iarnă aveau să se-nvelească, firește, cu ale ei. Numai Esther să se-nvoiască să-l ia, că altminteri totul ar merge strună. Ar veni să locuiască în casa ei, că era cam cu o milă mai aproape de fabrică decît a lui și n-ar mai fi avut atîta de umblat cînd mergea la lucru.

La sfîrșitul săptămînii Amos ajunsese la capătul răbdării. De marți încoace, noapte de noapte, dăduse bruma, și singura-i învelitoare era macatul ăl vechi, galben, pe care soră-sa nu voise să-l ia. Să se ducă acuma să cumpere două-trei rînduri de pături de la magazin ar fi însemnat să risipească banii prosteste, fiindcă Esther avea plăpumi cu ghiotura, cu care puteau să se-nvelească amîndoi dacă în cele din urmă s-o mărita cu el înainte de a veni iarna și a da gerul.

Devreme duminică după-amiază Amos umplu două urcioare cu cidru de an-toamnă și porni cu ele la Esther. Cum ajunsese, stăruie ca Esther să se așeze să bea cu dînsul. Dumneaei îi cam plăcea cidrul, mai ales cînd era vechi, așa că primul urcior l-au dat gata înainte de ceasurile 9. Pînă atunci Amos nu suflase nici un cuvînt despre căsătorie. Chibzuse el c-ar fi mai nimerit s-aștepte și să nu atingă subiectul decît după ce vor fi început urciorul al doilea.

Esther dădu de dușcă un pahar zdravăn din urciorul al doilea și, înainte de a se așeza, schiță cîtiva pași de dans.

— Asta-i cidru bun, Esther, nu glumă, zise el în chip de introducere.

Esther duse mîna la gură și sughiță de două sau de trei ori la intervale foarte scurte.

— Tu totdeauna faci un must de mere foarte bun, încuviință dînsa zîbind.

Încîntat, Amos începu să-și frece palmele pe genunchi, căutînd să șteargă petele albastrii-violete lăsate de zeama de mesteacăn. Că Esther avea cuvinte de laudă pentru cidrul preparat de el îi făcea plăcere.

— Băieții de la fabrică mi-au făgăduit un butoi de cidru dacă mă-nsor, minți el fără nici o sfială.

Îi aruncă o privire, dornic să citească pe fața ei vreun semn că gogoșa asta ticluită cu grijă își făcuse efectul. Dar Esther, cu desăvîrșire absentă, se uita în tavan, ca și cum habar n-ar fi avut de ce în fiecare duminică seară venea s-o vadă și-i aducea cidru de an-toamnă. Amos apucă urciorul și-i mai turnă un păhărel.

În timp ce dînsa sorbea cidrul, Amos măsură din ochi pilotele și plăpumile groase îngrămădite la piciorul patului în camera alăturată. Priveliștea

plăpumilor Estherei avu darul să-l întărească mai mult ca oricînd în hotărîrea de a se însura cu ea neîntîrziat. N-avea nici un rost să vină în casă la dînsa o dată pe săptămînă și să-i aducă bună-tate de cidru cînd, de s-ar învoi să se mărite cu el, ar putea sta acolo tot timpul și ar putea să păstreze tot cidrul pentru sufletelul lui.

Știa că de rîndul ăsta, cînd adusesese două urcioare, sortii de izbîndă erau mai mari ca nicicînd. Dacă și după ce va fi golit amîndouă urcioarele Esther va spune că nu se mărită cu el, atunci zadarnic ar mai prăpădi cidrul cu dînsa.

Esther goli paharul și-l întinse lui Amos. Acesta îl puse pe masă și se-ntoarse tocmai la timp pentru ca s-o vadă apucînd fusta în dreptul tivului, sumecînd-o și așezîndu-se foarte nonșalant picior peste picior. Pe loc își dădu seama că cel de al doilea urcior lucrase din plin, fiindcă în zilele cînd nu adusesese decît un singur urcior, niciodată Esther nu-și încrucisase picioarele atît de zglobiu. Îi mai turnă un pahar, și cînd dînsa îl duse la buze, de bucurie, începu să-și frece mîinile, mînjite cu zeamă de mesteacăn.

— Am peste șapte mii de dolari la Casa de economii, începu el. Era primul lucru pe care i-l spunea de fiecare dată cînd își reînnoia cererea de căsătorie. Pămîntul ce-l am și acareturile fac și ele trei mii de dolari, iar datorii n-am de nici un fel.

Esther ridică pleoapele și-l privi pe Amos în față. Ochii-i păreau somnoroși, dar era cît se poate de trează.

— Eu, una, drept să-ți spun, nu vreau să mă mărit, îi zise, pornind a chicoti ca niciodată înainte. Vreau să rămîn așa cum sînt, Amos.

De cînd o cunoștea pe Esther, era întîia dată că o vedea chicotind nervos din pricina cidrului.

O privi cu îngrijorare, descumpănit de refuzul ei prompt.

— Cu păturile, însă... izbucni el fără să vrea.

— Care pături? întrebă Esther, ridicându-se într-un cot și înaintînd cu pași șovăitori de-a curmezișul încăperii.

Chicotul nervos pricinuit de cidru nu și-l mai stăpînea de loc.

— Iarna bate la ușă... vine frigul! exclamă el, neștiind pe unde să mai scoată cămașa.

— Ei și, ce-i cu frigul, Amos? chicoti ea din nou.

— Tocmai mă gîndeam și eu la niște pături, îngăimă el fisticit.

Esther se opri în dreptul ușii și își roti privirea prin camera de culcare. Amos se apropie, rămînînd însă în spatele ei.

— Eu, una, Amos, n-am nici o pătură, de leac, chicoti ea; pilote și plăpumi am însă cîte poț-
tești.

Peste umărul ei, Amos privi cu jind la grămada de pilote și plăpumi de pe pat.

— Vreau să ne căsătorim, Esther, zise el cu glas răgușit. Nu ți-ar plăcea să te măriți cu mine?

Esther îl dădu la o parte cu brutalitate și se-n-
toarse. Chicotea proteste tot timpul, așa încît nici
nu putea să vorbească.

Amos se duse la masă și-i umplu încă o dată paharul cu cidru. În timp ce Esther golea paharul, dînsul, aruncînd o privire urciorului aproape gol, își dădu seama că dacă dorea să-i smulgă con-
simțămîntul pînă mai era cidru, era nevoie s-o
zorească.

Cînd dînsa îi întinse paharul gol, Amos îl puse pe masă și, mai nainte ca Esther să se poată feri, o prinse de mîini. Apoi, imobilizîndu-i-le, ca

nu cumva să-l împingă la o parte, îi dădu o sărutare. Știind că după această ispravă Esther avea să caute a scăpa, își încleștă brațele în jurul ei, ținându-o locului în timp ce-i vorbea de căsătorie.

— Esther, aș vrea să te măriți cu mine, îi zise luptându-se să o țină în frâu. Ea se împotrivea cu înverșunare.

— Vreau să ne căsătorim, pentru că altminteri am să fiu silit să-mi cumpăr păture pentru iarnă.

Esther mereu dădea să-l îmbrîncească și să-l zgîrie, dar Amos o strîngea tot mai tare. Se vedea bine că era făcută foc și pară, dar chicotea mai departe prosteste, nemaiputînd să se stăpînească. Ținînd-o cu o singură mînă, îi turnă ultima picătură de cidru.

Continuînd s-o țină cu o singură mînă, încercă să-i toarne păharul pe git cu de-a sila. Deodată, din rășputeri, Esther îl izbi pe Amos, și amîndoi se rostogoliră pe dușumea. Amos nu păți nimic, Esther însă se lovi cu genunchiul de un scaun, alegîndu-se cu o rană adîncă la picior. Singele se prelinse prin ciorap și începu să picure pe dușumea lîngă ei.

— Esther, aș vrea să te măriți cu mine, numaidecît, înainte ca... o luă Amos de la capăt.

N-apucă să rostească cuvîntul următor, că Esther și înșfăcase acela dintre urcioare ce-i era mai la îndemînă și-l pocnise peste cap. Lovitura abătîndu-se într-o parte, nu-l lăsă buimac mai mult decît o clipă. Atît de aprig repezise Esther urciorul, încît îi zbură din mînă și se făcu zob de peretele sobei de tuci. Dînsa îndată întinse mîna să-nhațe al doilea urcior, dar Amos se dovedi mai sprinten. Pîn' s-apuce Esther a da cu urciorul de-a azvîrlita după el, și ieșise pe ușă

și era în bătătură. Amos și ajunsese afară în șosea, când dinșa trecînd pragul și, încordîndu-și toate puterile, aruncă după el urciorul de lut. Amos se feri, sărind într-o parte, și fugi devala spre gospodăria lui.

Cînd ajunse acasă, nu găsi nimic mai bun de făcut decît să mai dea de dușcă puțin cidru și să se culce. Atît era de otrăvit de întorsătura ce-o luaseră lucrurile, încît goli cam de trei ori mai multe stacane de cidru decît obișnuia să golească de fiecare dată cînd cobora în beci.

A doua zi în zori, cînd porni la lucru, Amos era gata împăcat cu gîndul că n-avea să se-nsoare cu Esther. Regreta doar că prăpădisese cu ea aproape tot cidrul vîrtos din recolta anului trecut și că va fi nevoit să-și cumpere două sau trei rînduri de pături.

Ajungînd în fața fabricii, zări un necunoscut care stătea la ușă. Cînd dădu să intre, străinul nu se grăbi să-i facă loc.

— Numele dumneavoastră-i Amos Williams dacă nu mă-nșel? îl interpelă străinul.

— Da, Amos Williams, de cînd mă știu tot așa mă cheamă, îi răspunse acesta acru, dînd să intre în fabrică.

— Atunci o să mă urmați la arestul comitatului, zise străinul, înfățișîndu-i un document împăturit cu grijă.

— Pentru ce? întrebă Amos.

— Pe mandat scrie: „Lovire împotriva lui Esther Tibbetts“.

În clipa ceeaa, de ușa fabricii tocmai se apropia muncitorul care săptămîina trecută îl sfătuisese să se ducă la Esther cu două urcioare în loc de unul și care făgăduise să-i dea cinci *gallons* de cidru. Îl întrebă ce se întîmplase, și Amos îi povesti.

— În buclucul ăsta numai dumneata m-ai băgat, îl boscorodi Amos. Mi-ai spus că de-am să-i duc două urcioare, are să se mărite cu mine și, poftim, acuma a pus să mă aresteze pentru lovire.

— Îmi pare rău pentru dumneata, Amos, c-ai să mergi la pușcărie și ai să fii nevoit să lipsești de la fabrică, dar toate astea numai din vina dumatăle se întâmplă.

— Cum adică din vina mea ?

— Uite-așa, Amos. Sînt trei feluri de femei. Femei de unul, de două și de trei urcioare. Ar fi trebuit să-mi spui din capul locului oă Esther asta-i femeie de trei urcioare. Dacă mi-ai fi spus te-aș fi învățat ca în loc de două să-i duci trei urcioare de cidru.

O idilă în pragul iernii (în original An Autumn Courtship) a văzut lumina tiparului în revista This Quarter; în 1931 a intrat în sumarul culegerii American Earth

DINCOACE DE GREEN MOUNTAINS ¹

Citeam aseară în ziarul din Boston un articol cum că ai mai de ispravă oameni din țara întreagă ar fi de baștină din statul Maine. Spuneam atunci, și spun și acuma : ia-ți dumneata zece bărbați din orice parte a țării, tot oameni aleși pe sprinceană și pun rămășag că unul singur ales de mine din

¹ *Green Mountains* — lanț muntos din statul Vermont; formează hotarul acestuia cu statul Maine.

părțile Vermontului ¹ oricînd are să le vină de hac. Ia dumneata zece oameni din ce stat ai să găsești de cuviință, și toți zece la un loc n-au să fie atît de isteți cît varmontezul meu singur-singurel. Toată viața, nouăzeci și ceva de ani, mi-am trăit-o în statul Maine, dar niciodată n-am pregetat a spune cine vrea istețime, în Vermont să meargă să-și caute. Că doar din Vermont izvorăște.

Poftim, să luăm fermierii, de-o pildă. Fermierii din Vermont este atît de isteți, încît se pricep să facă bani chiar și atunci cînd în alte locuri fermierii se duce de rîpă cu toții. Și acum, iată și de ce s'atîta de isteți : nu prea de mult a fost p-aici un fermier din Vermont care călătorea așa, de plăcere, în coșcogea automobilul și rîdea de noi fermierii din partea locului că nu strînsesem bani destui ca să trăim din rentă și că-n anii pereche să mai ardem, poate, și cîte o raită prin Florida. L-am întrebat pe fermierul ăsta din Vermont cum de făcuse atîta bănet din lucrarea pămîntului.

Și iată ce mi-a zis : „Prietene, mi-a zis, secretul ca să scoateți bani din lucrarea pămîntului ăsta e : Vindeți tot ce puteți vinde ; ce nu se poate vinde dați drept hrană porcilor ; iar ce n-or voi porcii să mănînce, mîncăți voi înșivă.“

După ce mi-a spus cuvintele astea, a pornit automobilul lui ăla marele și, chicotind, s-a dus să se mai holbeze și la alți fermieri din Maine care trudes pe ogoare în sudoarea frunții, fiindcă n-au destulă minte să facă bani ca să nu mai fie nevoiți să muncească și că la doi ani o dată să le dea mîna să se mai vînture iarna în călătorie de plăcere prin Florida.

¹ Este vorba de statul Vermont ; folosind dialectul curent în Maine, personajul povestirilor pronunță neabătut Vermont.

Dar şugubăţul ăsta de fermier nu-i primul om de fel din Vermont întilnit de mine. Mai am întilnit eu unul pe vremea cînd mă găseam flăcău şi mă-ndeletniceam cu plutăritul pe Penobscot ¹.

Era un tînăr căruia îi ziceam Jake Marks, unul dintre varmontezii de pe timpuri, care, pînă a se fi aşezat calea ferată de-a curmezişul munţilor, obişnuiau să treacă încoace în statul Maine minînd carul cu doi boi. Jake Marks ăsta era băiat istet, că între cei din Vermont nu se află nici unul să nu fie. Obişnuia să se abată p-aicea cu boii lui, căci neîncetat căra la mărfuri încoace şi încolo. Era un drum lung pentru zilele de atunci, dacă stai şi te gîndeşti ce încet merg dobitoacele, şi, afară de asta, atît la dus, cît şi la întors, Jake avea de trecut o puzderie de munţi. Nu-mi aduc aminte cît ţinea un asemenea drum, dar ţinea, nu glumă, pe atunci nefiind şosele, ci doar şleauri pe care nu-ncăpea decît o singură pereche de boi o dată.

Pe vremea aceea Jake se afla în floarea vîrstei, să tot fi avut 25, poate 27 de ani. Şi încă nu era în-surat pe atunci. Dar peste scurt timp i-a căzut lui cu tronc o tînără şi chipeşă porumbiţă, care-i pregătea de mîncare la gazda din Bangor²; unde trăgea cît ţinea descărcatul şi încărcatul carului între două drumuri. Era intruparea aievea a tinerei porumbiţe visate de Jake. Avea obicei să se învîrtească prin odaia în care acesta aştepta masa şi să se zbenguiască sub nasul lui. Pe Jake al meu purtările ei dezvăluite îl aţîtau din cale-afară şi, ca să-şi redobîndească stăpînirea de sine, trebuia să se ridice

¹ Penobscot — fluviu care brăzdează de la nord la sud statul Maine şi se varsă în Penobscot Bay.

² Bangor — port fluvial pe Penobscot.

de la locul lui și să se plimbe pe afară, dînd ocol casei de cîte trei și patru ori.

Dar Jake Marks ăla era om socotit și niciodată nu-ncheia vreo învoială-nainte ca să fi chibzuit îndelung asupra ei și nainte să se fi încredințat că sortii erau de partea lui. Apoi, după ce chibzuia bine totul, se și așternea pe treabă, urmărindu-și țelul, oricare ar fi fost acesta, curat ca un fiu al Varmontului. Presupun că așa era toți ăștia din Varmont al'dată ; în orice caz, așa era... ăia de obișnuia să vină cu carele încărcate aicea în statul Maine, și Jake nu se deosebea întru nimic de toți ăilalți.

Această tinăra porumbiță se apucă să-l bată la cap s-o ia de nevastă, și cît se odihnea el la Bangor între două drumuri, nu-l slăbea de loc. Jake dorea s-o ia, nu-ncapc îndoială. Era unul dintre lucrurile ce le dorea cît poposea aici. Dar trebuie să spun că Jake nu s-a pripit să facă acest pas. A cumpănit chestia asta cum obișnuiau să cumpănească toți chirigiii ăștia din Varmont. Înainte de a se rosti, trebuia neapărat să se încredințeze în chip neîndoielnic că într-adevăr sortii erau de partea sa. A cumpănit treaba tot restul sezonului și n-a schițat în anul acela față de tinăra porumbiță nici un singur semn de apropiere.

În primăvara următoare, după dezgheț, cînd a făcut întiul drum înapoi peste munți, Jake ăla se înfățișă la casa unde locuia tinăra porumbiță și-i spuse să fie gata de cununie cînd s-o înapoia el la Bangor rîndul viitor. Pentru tinăra porumbiță această veste a însemnat o mare ușurare. Toată iarna fusese îndoită în privința lui Jake, căci prea mult punea la inimă toate vorbele ce le lăteau chirigiii ăia veniți din Varmont. Însă cînd Jake i-a zis să fie gata de cununie, a fost sigură c-avea să

se țină de cuvînt întocmai și c-avea să vină să se-nsoare cu dînsa așa cum îi spusese.

Așadar, Jake ăla din nou a luat drumul Varmon-tului cu o nouă încărcătură, făgăduind c-o va lua de nevastă pe tinăra porumbiță în ziua cînd s-o înapoia la Bangor rîndul viitor.

Și ținîndu-se de făgăduială, Jake se-ntoarse ca să se-nsoare cu tinăra porumbiță. Și cum a ajuns, drept la casa ei s-a dus și-a găsit-o așteptîndu-l nerăbdătoare. Jake i-a zis să se gătească numai-decît de cununie și-apoi s-a dus s-aducă un predi-cator de undeva de prin împrejurimi. Cînd s-a îna-poiat cu-predicatorul, a strigat-o să coboare în încăperea unde se adunaseră toți musafirii ca să fie de față la ceremonie.

În clipa cînd dînsa păși în încăperea în care se aflau Jake și toți ceilalți, Jake, după ce i-a arun-cat o privire tinerei porumbițe, a poftit-o să se întoarcă sus în iatac și să dezbrace rochia. Ce-rerea asta trebuie să vă spun că era cu totul în-dreptățită și la locul ei, deoarece pe vremea ceea era în ființă în statul Maine un obicei care îngă-duia bărbaților să încheie un soi de căsătorie nu-mită căsătoria-în-camizol. Cu alte cuvinte, ginerele avea dreptul ca, în timpul ceremoniei, să ceară mi-resei să dezbrace rochia, în care caz era apărat de orice răspundere pentru datoriile ei trecute și pu-tea să refuze după bunul său plac plata aces-tora. Jake aflase pesemne despre obiceiul ăsta al camizolului ce era în Maine și-nțelegea să do-bîndească toate foloasele lui. Lucrul acesta îl cum-pănise tot timpul cît umblase pe lingă boulenii săi, cu pasul moale, din Bangor pînă în Vermont și în-dărăt. Pe Jake ăla de prostit nu se afla nimeni în stare să-l prostească. Doar era de fel din Vermont Jake.

După cîtva timp astă tinăra porumbiță a lui Jake se-nfățișă îmbrăcată potrivit cerințelor amin-titului obicei al căsătoriei-în-camizol. Purta ce obiș-nuiau femeile să poarte pe dedesubt, în zilele acelea, și atîta tot. Dar Jake ăla n-a fost mulțumit, n-a fost deplin mulțumit. Așadar, a poftit-o să dea o fugă pînă sus și să scoată tot ce mai avea pe dînsa. Jake ăla era într-adevăr un căpăținos de chirigiu din Vermont. Cumpănise bine toate lu-crurile astea cît minase încoace și încolo, de-a curmezișul munților, boulenii săi cu pas domol.

Peste puțin tinăra porumbiță se ivi din nou în încăperea unde se aflau adunați Jake și predicatorul și toți musafirii și era despuiată cu desăvîrșire, numai că se înfășurase într-un cearceaf, ceea ce trebuie să spun că era foarte cuminte. Era bine-făcută porumbița, cum nu sînt multe.

Din nou se gătiră cu toții în vederea ceremoniei, predicatorul spunînd fiecăruia unde să stea și ce să răspundă la întrebările ce urma să le pună. Apoi, chiar în clipa cînd avea să înceapă slujba, Jake ăla i-a zis tinerei sale porumbițe să dea dru-mul cearceafului pe podea. Jake ăla, vedeți bine, nu-nțelegea ca aici în statul Maine să lase lucrurile la voia întîmplării. Dacă femeia se va căsători fără a fi cu rochia pe ea, potrivit aces-tui obicei al camizolului, bărbatul nu va putea fi urmărit pentru datoriile ei trecute, și Jake ăla socotea că numai de va rămîne tinăra porumbiță despuiată cu desăvîrșire nu va dăinui nici cea mai slabă primejdie ca să-l agațe pe el pentru datoriile ce ar fi avînd, în vreme ce, de va păstra asupra ei unele părți de îmbrăcăminte a căror adevărată și potrivită denumire după lege nu îi era cunoscută, s-ar putea găsi un prăvăliaș care să susțină că de fapt fusta de dedesubt era fusta de deasupra. Jake

ăla era încredințat că, de nu va deschide ochii, s-ar putea să se trezească păcălit și lipsit de dreptul său de a dobîndi toate foloasele ce le dădea obiceiul camizolului, și lui Jake ăla nu-i ardea să lase lucrurile la voia întîmplării aici, în statul Maine, hăt-departe de Vermont. Ca orice chirigiu din Vermont, cerceta cu băgare de seamă unde punea piciorul.

— Dă drumul cearceafului pe podea, îi zise din nou Jake tinerei porumbițe.

Tinăra porumbiță tocmai era să dea drumul cearceafului și să-l lase s-alunece pe podea, cum îi spusese Jake, cînd predicatorul apucă cearceaful, strîngîndu-l tare în jurul ei, ca nu cumva să descopere cituși de puțin din goliciunea ei în fața ochilor lui, precum și în fața ochilor lui Jake și ai celorlalte persoane adunate acolo.

— Nu ! Nu ! Nu ! strigă, clătînînd din cap, predicatorul, căruia îi năvălise sîngele în obraz. Asta nu se poate, tinere... asta nu se poate pentru nimic în lume ! Ar fi necuviincios aici, în fața noastră a tuturor ! Nu se poate una ca asta ! Niciodată n-am să îngădui una ca asta !

Dar predicatorul nu-l cunoștea pe Jake Marks. Jake era un chirigiu din partea Vermontului, și cînd își vîra ceva în cap, era la fel de încăpățînat ca oricare altul din tagma lui. Jake ăla din nou zise tinerei porumbițe să dea drumul cearceafului pe podea, și să-i dea drumul iute dacă ține să se mărite.

Tinăra și chipeșa porumbiță tocmai era să-i dea drumul, așa cum o îndemna Jake, căci era atît de îndrăgostită de Jake, încît, pentru a-i face pe plac, ar fi stat și cu capul în jos și cu picioarele în sus, dar cînd să-i dea drumul, predicatorul din nou

apucă cearceaful și-l ținu vîrtos cu amîndouă mîinile.

Predicatorul încercă să-l convingă pe Jake că era necuviincios ca tînăra și chipeșa porumbiță să stea despuiată în timpul cununiei, dar Jake ăla își pusese în cap să dobîndească toate foloasele prevăzute de legea camizolului și nu voia să dea înapoi nici atîtica.

Predicatorul i-a zis atunci că el unul refuză să-i cunune dacă Jake nu se-nvoiește, iar Jake ăla i-a întors predicatorului că lui nici prin gînd nu-i trece să se-nsoare mai nainte ca cearceaful să fi fost lepădat, așa încît nicăieri să nu mai vină în atingere cu tînăra porumbiță.

Auzind cuvintele lui Jake, cei de față s-au aprins cu toții și au început o ciorovăială care s-a prelungit un ceas sau un ceas și mai bine, ținînd, întii partea lui Jake, fiindcă le era cunoscut obiceiul cu pricina, iar apoi partea predicatorului, fiindcă-și dădeau seama că acesta lesne putea să-și iasă din fire dacă tînăra porumbiță ar fi rămas goală-goluță, cum cerea Jake. Cît despre tînăra porumbiță, nici că se sinchisea cum avea să se officieze ceremonia, pentru că nu voia nimic altceva decît ca Jake s-o ia de nevastă. Și de dragul lui era gata să lepede cearceaful în clipa-în care predicatorul avea să-i îngăduie s-o facă. Ardea de nerăbdare să se vadă măritată, la fel cum și Jake ardea de nerăbdare să se vadă însurat.

După un timp, predicatorul se hotărî să-i facă unele mici concesii lui Jake. Pricepuse ce prostie era din partea lui să-și piardă vremea căutînd să lămurească un chirigiu din părțile Vermontului.

— Consimt să officiez ceremonia, zise predicatorul către Jake, cu condiția să treacă în cămară și să

tragă ușa după dînsa, ca să n-o vadă nimeni în toată goliciunea ei.

— Sînt de acord, se învoi Jake, dar neapărat să fie însoțită de martori, pentru eventualitatea că s-ar găsi cineva să conteste că ne-am cununat potrivit obiceiului camizolului.

În cele din urmă au ajuns să se-mpace, predicatorul încuviințînd ca tînăra porumbiță să fie însoțită în cămară de două femei mai în vîrstă, care aveau să se încredințeze că totul s-a desfășurat potrivit cerințelor legii. Predicatorului nu-i venea la îndemînă să-l lase pe Jake în cămară împreună cu tînăra porumbiță, dar după aproape două ceasuri de harță cu un chirigiu din Vermont, fiind vlăguit cu desăvîrșire, zise că se vede nevoit să-ngăduie ca în cămară să fie primit și Jake.

Jake pătrunse în cămara în care se găseau porumbița și cele două femei mai în vîrstă.

— Acuma, Jake, zise predicatorul clătînînd din cap, poftim, privește-o o singură dată și apoi închide ochii și stai cu ei închiși.

Jake, care era în cămară, îi spuse ceva tinerei porumbițe, dar nici unul dintre martori n-a auzit ce. Predicatorul întinse mîna și, în vreme ce-i cununa, crăpă puțin ușa, ca să poată auzi răspunsurile la întrebări. Și în timpul ăsta, în cămară, Jake tot aprindea la chibrituri spre a se încredința dacă tînăra porumbiță nu cumva ridicase din nou cearceaful de jos și spre a fi sigur că va dobîndi neștirbite toate foloasele prevăzute de obiceiul camizolului.

Îndată ce-a isprăvit ceremonia, predicatorul ăla a primit banii pe care i-a înmînat Jake și a plecat acasă fără a mai aștepta să vadă înfățișarea tinerei și chipeșei porumbițe în clipa cînd avea să se des-

chidă ușa camării. Când ieșiră în odaia a mare, cearceaful era mototolit ghem ; Jake i-l înmînă, iar dînsa, fără a pierde nici o clipă, o zbughi sus, unde-și lăsase hainele. Jake îi spusese să se zorească și să se îmbrace degrabă, fiindcă voia s-o pornească înapoi spre Vermont cu caru-i cu doi boi.

Și neîntîrziat o porniră spre casă, spre Vermont, tînăra și chipeșa porumbiță cocoțîndu-se, gătită în rochie de mireasă, sus peste marfă, în vreme ce Jake mergea pe jos lingă car îndemnînd boii.

Rîndul următor, cînd Jake se-ntoarse la Bangor, se găsi un negustor să-i prezinte la plată o factură de 140 de dolari. Negustorul îi povesti lui Jake că puțin înainte de căsătorie tînăra porumbiță își cumpărase o mulțime de rochii și dori să știe dacă Jake se-nsurase potrivit obiceiului camizolului.

Jake se mărgini să zîmbească puțin și se apucă de descărcatul poverii.

— Hai, spune, așa te-ai cununat cu ea sau altminteri ? stăruî negustorul.

— Răspunde dumneata mai întîi la întrebarea mea, zise Jake, și apoi am să-ți răspund și eu. Este în putere în statul Maine o lege a camizolului ?

— Da, este ; numai că legea camizolului prevede că femeia trebuie să...

— Nu-ți răci gura ca să mă lămurești, îi tăie Jake vorba. Dacă-i în putere, atunci asta-i legea potrivit căreia am luat-o.

Dincoace de Green Mountains (în original Over the Green Mountains) a văzut lumina tiparului în revista Contact ; în 1933 a intrat în sumarul culegerii We Are the Living

GEME ȚARA DE SUEDEZI

Mă afluam colo, în picioare, în mijlocul încăperii, tremurînd de parcă m-ar fi picnit o gripă, și tot nu pricepeam ce lucru înfricoșător se-ntîmplase. Cîte zile am trăit la Back Kingdom, zgomote d-astea n-auzisem niciodată atît de devreme dimineața.

Să tot fi fost cam o jumătate de ceas după răsăritul soarelui, cînd deodată s-a descărcat o armă cu o bubuitură de parcă undeva sub gheață, la douăzeci sub zero ¹, s-ar fi sfărîmat un batardou de căsoaie, și aș putea să jur că depărtarea la care se afla nu era mai mare decît aceea de la cap la picioare. Arma cu pricina s-a slobozit săltîndu-mă de șase-șapte țoli din culcuș, și mai înainte să cad la loc, s-a produs un alt zgomot, ca și cum un om gutunărit de două săptămîni ar fi tușit prin megafon direct în urechea mea. Cu voia lui Dumnezeu, sper să nu mai fiu deșteptat din somn în felul ăsta niciodată înainte de a izbuti să mă înapoiez acas', la Back Kingdom, unde mi-e locul și de unde nu s-ar fi convenit să mă cîntesc.

Presupun că oi fi rămas în picioare acolo, în cămașă de noapte, ca la vreo zece-cincisprezece minute, dîrdîind de frig, cu inima bătîndu-mi în piept ca vergeaua într-o țeavă de pușcă înfundată și ciulind urechea dacă arma cu pricina nu cumva se pregătește să slobozească din nou vreun foc. Căci nimeni nu-i în stare să prevadă ce se poate întîmpla dintr-o clipă într-alta în statul Maine; de asta îmi și zic uneori că mai bine nici n-aș fi plecat de la Back Kingdom. Scoteam

¹ Este vorba de grade Fahrenheit; —20°F reprezintă —29° centigrade.

șaizeci de dolari pe lună acolo în vale și aveam casă și masă nici că se poate mai bune ; dar ca un prostu dracului, am vrut zor nevoie să plec, și am nimerit aici în preajma Golfului¹. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, mă-ntorc eu de unde am plecat ; de trei-patru ani încoace, de când îs aici, nu mi-a fost dat să trăiesc în pace și liniște deplină nici o singură zi. Asta-i ăl mai afurisit loc din lume, unde, din senin, se ivesc toate felurile de belele ce se pot abate pe neașteptate asupra unui om de-ar călători și o viață întreagă. Cine-i născut și crescut la Bäck. Kingdom se cuvine să stea la locul lui ; și asta se cădea să fac și eu de-aș fi avut minte : să nu pun piciorul pe meleagurile astea din preajma Golfului, unde, cu voia lui Dumnezeu, nu-i chip să prevezi niciodată ce se poate întâmpla dintr-o clipă într-alta.

Dar m-aflam colo în picioare, în mijlocul odăii mele de la catul de sus, fremătînd ca scaielele-popii în bătaia vijeliilor din august, fără a fi în stare să prevăd în ce clipă arma cu pricina avea să se slobozească din nou, poate lovindu-mă în plin, căci totul era cu putință. Însă tocmai atunci i-am auzit pe Jim și pe *missis* Frost lipăind desculți la catul de jos. Cu toate că nu pricepeam ce lucru înfricoșat se-ntîmplase, mi-am dat seama că în casă nu domneau obișnuita pace și liniște a dimineților de duminică ale lunii mai, căci, în zilele lucrătoare, spre a-i smulge pe Jim și pe *missis* Frost de sub păturile lor calde înainte de ora 6 dimineața, trebuia să se prăvălească cerul și să se caște porțile iadului.

¹ În original : *the Bay* — pesemne Golful Fundy (*Bay of Fundy*) de pe coasta statului Maine.

Am dat fuga la fereastră și am scos capul, aplecându-mă cît am putut, ca să văd ce s-a întîmplat. Afară domneau tihna și pacea ce se aștern pe drumurile de țară la miez de noapte în toiul iernii. Știam totuși că trebuie să fie ceva, fiindcă Jim și *missis* Frost nu obișnuiau să se trezească și să coboare din patul cald cît ținea vremea friguroasă a lui mai la ceasul acela din zi.

N-avea nici un rost să stau acolo în cămașă de noapte și să dîrdîi de frig, așa c-am început să mă îmbrac, șuiărînd printre dinți, ca să alung frigul, și căutînd să ghicesc cine va fi fiind afurisitul și nătărăul care, duminică dimineața, cu noaptea-n cap, o pornise pe drumuri și trăgea cu pușca. În clipa aceea am auzit scîrțîind ușa de la parter și, urcînd treptele cîte două deodată, se ivi Jim, în izmene și cu poalele cămășii fluturînd.

Pentru un bărbat la 67 de ani, n-a durat cîte știe cît pîn-a ajuns în capul scării, dar pînă s-ajungă la ușa odăii mele, iată că arma cu pricina din nou s-a descărcat : BUM ! Uite-așa, din senin ; și pe fereastra deschisă pătrunse, rostogolindu-se, ecoul pe care-l întorceau dealurile : *bum ! bum !* Ca tot atîtea explozii de focuri de artificii auzite cu ochii închiși. Între timp Jim năvălise pe ușa, dar cum a răsunat acel *bum !*, s-a întors în loc de cinci-șase ori, ca o sfîrlează smintită, și a dat buzna înapoi pe scară, ca și cum o încărcătură de alice i-ar fi ciuruit fundul. Acest *Bum !* atît de matinal ar fi băgat în sperietți pe orișicine, și Jim nu era mai breaz nici decît mine, nici decît ceilalți locuitori din East Jolloppe. Așadar, a făcut la stînga-mprejur și, zbughind-o pe ușa, a sărit pe prima treaptă a scării,

ca și cum s-ar fi hotărît să se ducă degrabă într-altă parte și n-ar mai fi avut nici o clipă de pierdut.

M-aflam în slujbă la Jim și la *missis* Frost de vreo trei-patru ani și cu excepția numelui, devenisem un Frost get-beget, aproape la fel ca Jim însuși. Jim și cu mine ne înțelegeam cât se poate de bine în ce privește corvezile, cositul și muncile agricole în general, fiindcă nici unul nu căuta vreodată să-l lase pe celălalt să tragă mai din greu decât se cuvenea. Eram sortiți să facem casă bună, și niciodată n-am avut nemulțumiri cu el, și Jim, la rîndul lui, mi-a mărturisit că nici el n-a avut. Jim purta numele de Frost, e drept, dar nici prin gînd nu mi-ar trece să reproșez cuiva una ca asta.¹

Ecourile focului de armă continuau să se rostogolească peste dealuri și să pătrundă pe fereastră, cînd, deodată, chiotul acela înfricoșător, care aducea cu un acces de tuse amplificat de un megafon, a răsunat din nou în odaie și pretutindeni, într-un cuvînt, în tot cuprinsul lui East Jolloppe. Omul sau fiara sau orice făptură va fi fost aceea care a chiuit astfel s-ar cuveni să fie pusă la popreală spre a o împiedica să sperie de moarte toate femeile și toți copiii, și trebuie să spun de asemenea că sunetul acela nu era de fel încurajator, atît de devreme duminică dimineța, nici chiar pentru un bărbat în toată firea, deprins cu pacea și liniștea de la Back Kingdom.

Am sărit la ușa prin care, mai înainte cu o clipă, Jim se repezise afară. Nu se opri decât tocmai jos, la capătul scării. Stătea locului acolo,

¹ *Frost*, care în traducere înseamnă *ger*, se folosește și ca poreclă pentru oamenii ursuzi și acri cărora „mereu le ninge și le plouă”.

privind în sus, la mine, cu ochii bulbucați, ca un cerb încolțit în orzul șerifului.

— Jim, cine-o fi slobozit focul ăla înfricoșător ? am strigat coborînd scara mai iute decît se cuvine să coboare un bărbat la vîrsta mea.

— Sfinte Doamne ! îmi răspunse Jim, moale ca iasca și cu glas răgușit. Suedezi ! Suedezi ! trag, Stan !

— Care suedezi, Jim ? Aia de țin ferma și acareturile colo pe șosea ? am întrebat, căutînd pe dibuite să închei nasturii cămășii. Cum adică, s-au întors și au de gînd să rămîină la fermă ?

— Sfinte Doamne, da ! îmi răspunse croncănind din fundul gîtlejului, ca și cum s-ar fi înecat înghițind prea multă apă. Suedezi-s pretutindeni. Unde întorci capul, peste tot de ei te lovești, atît de mulți sînt.

— Cum îi cheamă, Jim ? l-am întrebat. Dumeata și *missis* Frost niciodată nu mi-ați spus cum îi cheamă.

— Sfinte Doamne, habar n-am cum i-o fi chemînd. Niciodată n-am auzit pe cineva să le spună altfel decît suedezi, pesemne că ăsta le-o fi numele. ăsta trebuie să fie dacă n-au altul.

Am străbătut în goană tinda ca să mă uit pe fereastră, dar întrucît dădea în partea cealaltă, n-am văzut nimic. *Missis* Frost se învîrtea prin odaia de jos, încuind lucruri prin sertare și în dulapul din perete și uitînd locul unde obișnuia s-ascundă cheile. Am zărit-o prin ușa deschisă și părea mai speriată decît Jim. Atîta era de speriată de suedezi, încît nici nu știa ce face.

— Da' ia spune-mi, Jim, pe suedezi ăștia ce i-a împins să se-ntoarcă ? am întrebat. Mi-aduc aminte că spuneai că s-ar fi cărat definitiv de astă dată.

— Sfinte Doamne, Stan, habar n-am ce i-a împins să se-ntoarcă. Criza, presupun, că-i mină pe toți îndărăt la țară, și suedezii totdeauna sînt în frunte. Habar n-am ce i-o fi adus înapoi, dar oriunde te duci, tot peste ei dai, și îi găsești trăgînd cu pușca, răcnind și făcînd prăpăd. Sînt vreo treizeci, patruzeci, unul peste altul, așa mi se pare.

— Dar spune-mi, Jim, afară de faptul că răcnesc și trag cu arma, ce fac ?

— Sfinte Doamne, îmi zise Jim, uitîndu-se peste umăr, să vadă ce mai făcea *missis* Frost cu lucrșoarele în odaia lor de jos, mai bine ai întreba ce nu fac. Dar îi aud, Stan ! Dă fuga afară chiar acūm și închide toate uneltele în șopron, bagă vacile în grajd și priponește-le bine. Trebuie să dau fuga afară să strîng stîlpii de cedru croiți pentru gardul din față pînă n-apucă dinșii să-i umfle. Sfinte Doamne, oriîncotro întorci capul, peste tot numai suedezi, Stan ! Trebuie să ne grăbim, Stan !

Jim alergă la ușa laterală și ieși în spatele casei, eu însă am lăsat-o mai moale. Spre deosebire de Jim și de *missis* Frost, eu, unul, nu mă temeam de suedezi și nici prin gînd nu-mi trecea să-i îngădui lui Jim să mă-ncalețe cu fel de fel de treburi și corvezi înainte de gustărică și înainte de ora stabilită. În orice caz, pe mine suedezii mă speriau tot atît de puțin ca finlandezii și portughezii. E o rușine fără seamăn că americanii se lasă băgați în sperieți de suedezi și de finlandezi și de portughezi. Cu voia lui Dumnezeu, nu sînt cu nimic mai presus decît noi și niciodată n-ai să vezi un suedez sau un finlandez speriat de un american. Dar oamenilor ca alde Jim și *missis* Frost le este o frică soră cu moartea de

suedezi și de cei veniți din Lumea Veche ; Jim și *missis* Frost și cei de o seamă cu ei niciodată nu stau să se gîndească măcar o clipă că la începutul începuturilor noi, americanii, cu toții, am venit, unii mai devreme, alții mai tîrziu, din Lumea Veche.

N-avea însă nici un rost să-ncerc să-i conving pe Jim și pe *missis* Frost în clipa cînd, cît vedeai cu ochiul, suedezii mișunau în toate părțile ca un roi de bărzăuni cu capete gălbui în jurul unui stup învăluit de fum și cînd *missis* Frost era moartă de spaimă c-aveau să năvălească în casă și să-i prădeze pe ea și pe Jim de toată mobila și de toate acareturile ce le agonisiseră. Așadar, în vreme ce *missis* Frost îndesa de zor încălțările ei și ale lui Jim în niște fete de pernă ca să le pitească în fundul dulapurilor și pe după paturi, m-am apropiat de una dintre ferestrele bucătăriei și am privit afară, să văd ce se petrece în jurul clădirii înalte, spoită în galben, de pe șosea.

Jim și *missis* Frost nu greșeau, suedezii erau pretutindeni. După cum, cu voia lui Dumnezeu, am văzut pe fereastră, tot locul, aproape întreg East Jollopplu, era împînzit de suedezi. Se îngheșuiau atît de mulți în jurul șopronului, al fîntînii și al stivei de lemne, de parc-ar fi fost un roi de bărzăuni cu capete gălbui revărsat peste priveriște. Nu vedeai decît suedezi oriîncotro ți-ai fi întors privirile, iar pe cei ce nu erau la vedere îi puteai auzi cum răcneau de mama focului dinăuntru casei aleia galbene, șindrilită, de pe șosea. Nu încăpea nici o îndoială că înăuntru tot suedezi erau ; nu mi-a fost dat încă niciodată să întîlnesc un om în stare să confunde un suedez sau un finlandez cu un american. Cum vezi un finlandez sau suedez, pe loc îți dai seama, cu voia lui

Dumnezeu, că-i suedez sau finlandez și că nu-i portughez sau american.

Oriincotro te uita, dădeai cu ochii peste un suedez. Firește, printre ei se aflau și puștani și femei; dar, la urma urmei, puștanii suedezi, precum și femeile suedeze cresc mai-mai la fel de voinice ca orice suedez în toată firea. Așadar, la o adică, n-ar avea nici un rost să nu-i trecem la socoteală și pe fiii de suedezi și pe suedeze.

Pe șosea, în dreptul fermei suedezilor, se aflau șapte-opt automobile și autocamioane încărcate cu mobilă și obiecte de uz casnic. Jur-împrejurul lor, numai suedezi. Suedezii răcneau și strigau unii la alții, puii de suedezi și suedezele la fel de tare ca și suedezii în toată firea, și nici unul dintre ei nu părea să știe pentru ce răcnește, și strigau așa cu toții și când au aflat de ce nu s-au liniștit de fel. Asta din pricină că erau suedezi cu toții. Suedezului nu-i pasă cituși de puțin de ce răcnește; atîta vreme cît i se îngăduie să deschidă gura, e fericit s-o facă.

De cînd sînt, nicăieri nu mi-a fost dat să văd oameni care să răcnească și să strige atîta; în statul Maine însă, pe meleagurile din preajma Golfului, n-are nici un rost să te sperii orice ai vedea, fiindcă aici se pot întîmpla și e probabil să se întîmple din zori pînă-n noapte și din noapte pînă-n zori fel de fel de lucruri nemaivăzute pe lumea asta binecuvîntată de Dumnezeu.

De pildă, finlandezii; prin păduri, unde te aștepți mai puțin, sînt ca frunza și ca iarba și doboară copaci și așa mai departe. Cînd o mină de finlandezi își așează tabăra într-o pădure, a-i zice c-a venit cite un finlandez de fiecare din copacii de pe teritoriul statului Maine, dar n-ai să-i vezi umblînd creanga și făcînd larmă ca

suedezi, cu răcnetele, cu strigătele și cu focurile lor de armă. Finlandezii fac prăpăd în liniște. Portughezii, de asemenea, sînt liniștiți; ai să-i vezi umblînd dintr-un loc într-altul căutîndu-și de treabă și lucrînd pe brînci la înălțarea vreunui stăvilar de-a cîrmezișul unui rîu sau la nu știu ce altceva, dar niciodată n-ai să-i auzi răcnind și strigînd și descărcîndu-și armele duminică dimineața la 5-6. De altfel, nici că se află ceva care să se apropie de larma ce o poate face o familie de suedezi cînd membrii ei se apucă să strige și să răcnească unii la alții, devreme, dimineața.

Stăteam în picioare lingă fereastră și mă uitam la suedezi aflați de cealaltă parte a șoselei, cînd în bucătărie a intrat Jim, cu un braț de lemne de foc, pe care le-a aruncat în lada aflată în spatele mașinii de gătit.

— Doamne sfinte, Stan, îmi zise, afară, oriunde întorci privirea, tot locul e împînzit de suedezi. Dar pe brațul ăsta de lemne totuși n-au să pună mina.

Missis Frost se apropie de ușă și încremeni acolo, parcă habar n-ar fi avut că datoria ei era să ne pregătească gustarea de dimineață, lui Jim și mie. Am aprins focul și am pus la fiert oala cu apă pentru cafea. Jim mereu alerga la fereastră să privească afară și ar fi fost zadarnic ca în starea în care se afla, și cu suedezi care-nvăluiau ferma din toate părțile, să te aștepți ca missis Frost să se apuce de gătit, afară doar de s-ar fi găsit cineva s-o silească. Atîta era de tulburată, încît ți-era mai mare jalea s-o privești. Totuși, Jim și cu mine se cuvenea să mîncăm, așa că, luînd-o de braț, am tîrît-o în dreptul plitei și am lăsat-o atît de aproape de aceasta, încît de nu s-ar fi pus în mișcare și de n-ar fi

început să pregătească gustarea, desigur că s-ar fi fript.

— Sfinte Doamne, Stan, îmi zise Jim, suedezii ăştia-s peste tot. Au pătruns în şopron şi aleargă vacile peste izlaz, şi cine ştie pe unde au mai intrat de când m-am uitat ultima oară. Dacă nu dăm fuga şi nu punem totul sub cheie, au să umfle toate acareturile şi au să ne lase fără cai şi fără vite şi fără stîlpii ăia de cedru.

— Stai, Jim, ai răbdare, i-am zis, uitîndu-mă pe fereastră. ăia pe care-i vezi afară colo is doar nişte pui de suedezi şi n-au să ia nici un lucruşor de al dumitale sau de-al lui *missis* Frost. Suedezii în toată firea-s ocupaţi cu descărcatul şi căratul mobilei şi obiectelor de uz casnic. Suedezii ăştia n-au să se atingă de nici un lucruşor al dumitale sau al lui *missis* Frost. Sînt şi ei oameni ca noi. Nu umblă să fure tot ce le cade sub mîină. Hai să stăm jos aici la fereastră şi să-i păzim pînă termină *missis* Frost de pregătit gustarea.

— Sfinte Doamne, dar is suedezi, Stan, şi se mută în casa de pe şosea. Neapărat trebuie să pun totul sub cheie mai înainte ca...

— Ai răbdare, Jim, i-am zis. Se mută oamenii în casa lor. Cu voia lui Dumnezeu, nu se mută în casa dumitale şi a lui Jim, nu-i aşa, *missis* Frost?

— Jim, izbucni *missis* Frost, ameninţîndu-l cu degetul, iar mie aruncîndu-mi priviri năprasnice cu o mutră înţepată, Jim, să nu care cumva să te aşezi şi să-l laşi pe Stanley să te împiedice să salvezi vitele şi acareturile. Stanley nu-i cunoaşte pe suedezi cum îi cunoaştem noi. Stanley a venit de la Back Kingdom şi habar n-are cine-s suedezi.

Missis Frost avea întrucîtva dreptate, fiindcă de cînd sînt n-am văzut lucruri ca acelea pe care le-am văzut aici în preajma Golfului ; dar n-avea nici un rost ca unor americani ca Jim și missis Frost să le fie teamă de suedezi. Am văzut eu în vale la Back Kingdom pe vremea mea destui finlandezi și destui portughezi ca să mă încredințez că americanii nu se deosebeau de ei întru nimic.

— Stai, Jim, ai oarecă de răbdare, i-am zis, suedezi nu-s altfel făcuți decît finlandezii. Finlandezii nu umblă creanga să fure vitele și acareturile oamenilor. La Back Kingdom finlandezii sînt cei mai cumsecade dintre vecini.

— La Back Kingdom, Stan, se prea poate să fie așa, zise Jim, dar suedezi aiștia de aici, din preajma Golfului, nu se aseamănă cu nici un soi de oameni ce-au viețuit sau vor viețui vreodată. Suedezi aiștia de-aici de pe șosea lucrează cîte trei-patru ani la o fabrică de celuloză din Waterville¹, și cînd au agonisit destui bani, sau cînd pierd toți banii, după cum e cazul, se-ntorc buluc aici la East Jolloppe, la ferma asta a lor, pentru doi-trei ani. Asta fac, și în ultimii treizeci-patruzeci de ani, de cînd mă știu, mereu au făcut treaba asta și nu s-au schimbat cîtuși de puțin în tot timpul ăsta. Îmi amintesc cînd au venit la East Jolloppe întîia oară ; atuncea au clădit casa aia de pe șosea, și dacă ți-a fost dat să vezi niște suedezi clădind o casă în mare grabă, atunci nu mai ai cine știe ce de văzut pe lume. Ei bine ! Stan, suedezi aiștia au clădit casa în patru-cinci zile, iac-așa ! De cînd sînt n-am mai auzit una ca

¹ Waterville — orașel din Maine ; centru al industriei de prelucrare a lemnului.

asta. Bineînțeles, Stan, c-a ieșit cea mai pocită casă din câte s-au văzut vreodată, fiindcă nu-i nici casă de țară, nici casă de oraș și nu seamănă cu nici un fel de casă pe care și-ar ridica-o un american. Ei bine! Suedeziile ăștia și-au trântit casa în patru-cinci zile, iac-așa! Dar cine a mai văzut asemenea casă, cu trei caturi și numai cu șase încăperi peste tot! Și pe deasupra au mai spoit-o în galben; Doamne sfinte, Stan, pentru o casă de locuit, singura culoare potrivită e cea albă, dar suedeziile ăștia au spoit-o în galben. Și ca să pună capac la toate, s-au apucat de-au vopsit șopronul în roșu. Cât despre strigătele și răcnetele ce le scoteau, la toate ceasurile din zi și din noapte, așa ceva nu s-a mai pomenit de când e lumea. Cinci zile în șir suedeziile ăștia s-au purtat ca niște descreierați, ceea ce erau și mai sînt. Dar ce nu-mi iese din cap e c-au vopsit-o în galben și c-au ridicat trei caturi cu numai șase încăperi peste tot. Doar niște suedezi sînt în stare să facă una ca asta; aici, la țară, un american și-ar fi durat o gospodărie cu un cat sau poate cu un cat și cu un mezanin, bine proptită în țărîină, și ar fi vopsit-o apoi cu alb de plumb. Dar, Doamne sfinte, Stan, smintiții ăștia de suedezi nu s-au lăsat pînă n-au ridicat trei caturi cu șase încăperi și-apoi s-au apucat de-au spoit casa în galben.

— Suedeziile-s nițel cam ciudați uneori, am zis. Dar finlandeziile și portugheziile sînt și ei. Uneori și americanii...

— Nițel cam ciudați! exclamă Jim. Ei asta! Doamne sfinte, Stan, dacă acesta-i cuvîntul potrivit pentru ei, atunci suedeziile sînt cei mai ciudați oameni din lume. Nu-i cunoști pe suedezi, Stan. Asta-i întîia oară că i-ai văzut pe suedeziile

de peste drum, de-aia nu știi în ce stare sînt după ce patru-cinci ani au stat zăvorîți într-o fabrică de celuloză la Waterville. Sînt absolut sălbatici, crede-mă, Stan. Nu se dau înapoi de la nimic, fac tot ce le trăsnește prin minte. Dacă te-ai duce și le-ai spune acuma să tragă mașinile și autocamioanele la marginea șoselei comunale, așa încît vehiculele să poată trece pe acolo fără ca să fie nevoie să ocolească prin mărăciniș, te-ar sfîșia în bucăți, așa sînt de sălbatici după ce au stat zăvorîți în fabrica de celuloză de la Waterville trei-patru, poate chiar patru-cinci ani.

— Asta se-ntimplă și cu finlandezii, am dat să-i spun lui Jim. După ce au petrecut o iarnă întreagă blocați în mijlocul pădurii, cînd se-ntorc, fac un tărăboi grozav. Orice om, după ce a fost silit să muncească din greu trei-patru ani în șir, cînd scapă de constrîngere, simte nevoia să se zbenguiască în voie. Să-i luăm, de pildă, pe portughezi...

— Nu sta` de pomană și nu-l lăsa pe Stanley să te țină de vorbă și să te împiedice să pui unelte în siguranță, sări *missis* Frost. Stanley nu-i cunoaște pe suedezi cum îi cunoaștem noi. Cea mai mare parte a vieții a trăit la Back Kingdom, la adăpost și la căldurică, și n-a văzut suedezi niciodată...

— Doamne sfinte, Stan, zise Jim ridicîndu-se, căci era foarte speriat și tulburat, suedezii ne cîmpesc țara întreagă. Pun prinsoare că sînt mai mulți suedezi la East Jolloppe decît în tot restul țării. Știe toată lumea că în statul Maine îs mai mulți suedezi decît sînt în țara lor de baștină. Vai, vai, Stan, se lătesc în statul ăsta mai rău ca gîndacii de Colorado...

— Nu sta de pomană, Jim, și nu-l lăsa pe Stanley să te țină de vorbă, sări iarăși *missis* Frost. Stanley nu-i cunoaște pe suedezi cum îi cunoaștem noi. Stanley a trăit la Back Kingdom cea mai mare parte a vieții.

În clipa aceea unul dintre suedezi în toată firea a început să răcnească la câțiva pui de suedezi și la câteva suedeze. Pe cinstea mea, suedezi cei în toată firea făceau o larmă de-ai fi zis că-s răgetele unei întregi cirezi de tauri răgușiți, scoși din minți de înțepăturile muștei rele către sfirșitul lunii mai. Cu voia lui Dumnezeu, răcneau parcă s-ar fi gătit să-i taie pe toți puii de suedezi și pe toate suedezele ce le-or cădea în mină. Totuși, nu s-a întâmplat nimic, pentru că pe loc puii de suedezi și suedezele le-au răspuns răcnind de parc-ar fi fost suedezi în toată firea. Puii de suedezi și suedezele nu erau în stare să ragă ca taurii, răgeau însă de ajuns de tare ca pe un om care a trăit cea mai mare parte a vieții la Back Kingdom să-l facă să creadă că întreg East Jollopiul era plin de suedezi în toată firea.

Jim gata-gata era să se repeadă spre a pune la adăpost vitele și acareturile, dar l-am tras înapoi la masă. Nici prin gând nu-mi trecea să le-ngădui lui Jim și lui *missis* Frost să mă pună la treburi și corvezi înaintea gustării de dimineață și înaintea orei stabilite. Patruzeci de dolari pe lună nu era cine știe ce pentru zece, unsprezece ore de muncă pe zi, inclusiv duminicile, când vitele se cer îngrijite ca-n orice altă zi, și eram hotărât să nu le lucrez cîte douăsprezece și treisprezece ceasuri pe zi, chiar dacă între timp devenisem, de fapt, cu excepția numelui, un Frost get-beget, ca Jim însuși.

— Stai, Jim, ai oleacă de răbdare, am zis. Hai să stăm jos, aici, lângă fereastră, și să-i păzim cum cară mobila și acareturile în casă, pînă ce *missis* Frost o să ne servească gustarea. Dacă se pornesc să înhațe vreun lucru de-al dumitale și de-al lui *missis* Frost, de aici, de la fereastră, îi putem vedea la fel de bine ca de afară din ogradă sau de pe șosea.

— Auzi, Jim, ascultă ce-ți spun, zise *missis* Frost, tremurînd toată și fără a se sinchisi să pună gustarea pe foc, nu mai sta de pomană și nu-l lăsa pe Stanley să te împiedice să salvezi vitele și acareturile. Stanley nu-i cunoaște pe suedezi cum îi cunoaștem noi. Crede că sînt oameni ca toți ceilalți.

Lui Jim inima-i zicea să nu stea în casă cînd toate acareturile zăceau risipite prin ogradă și cînd vacile-i pășteau nepăzite pe izlaz, dar își dădu seama că de voiam să mai luăm o gustare în dimineața aceea, mai cuminte era s-așteptăm acolo pe loc, de unde îi puteam da zor lui *missis* Frost să gătească. Atîta era de speriată și de tulburată de faptul că suedezii se întorseseră la East Jolloppe de la fabrica de celuloză din Waterville, încît n-a încălzit cum se cade fasolele și pîinea neagră rămasă de cu seară și am fost nevoiți să le mîncăm reci.

Ședeam lângă fereastră și mîncam fasole reci cu pîine neagră și supravegheam mișcările suedezilor, cînd, deodată, doi pui de suedezi au țîșnit de-a curmezișul pajiștii lui Jim și a lui *missis* Frost. Alergau să prindă unul dintre cotoii cei mari, galbeni, aduși de la Waterville. Cotoiul ăl galben era mare cît un cîine ciobănesc la opt luni și fugea de ca și cum ar fi luat foc și n-ar fi știut cum să-l stingă. În urma lui, coada-i groasă, lungă și

stufosă, filfiia în văzduh în chip de stea, și el sălta zăpăcit peste pajiște ca un vițel jucaș.

Pe cei doi pui de suedezi și pe cotoiul cel mare galben Jim și *missis* Frost îi văzură în aceeași clipă în care i-am văzut și eu.

— Doamne sfinte, răcni Jim, dînd să se ridice de pe scaun. Uite-i că năvălesc!

— Potolește-te, Jim, i-am zis, trăgîndu-l înapoi. Încearcă doar să prindă pe unul dintre cotoii lor. Nu umblă s-apuce nimic din ce vă aparține, dumitale și lui *missis* Frost. Să stăm aici și să isprăvim de mîncat fasolea și să-i urmărim de la fereastră.

— Dumnezeu din ceruri, izbucni *missis* Frost, repezindu-se la fereastră și privind afară. Suedezii ăștia au să strice toate florile. Au să calce în picioare toți bulbii din răzoare și au să smulgă din rădăcină toți curpenii.

— Stați jos și liniștiți-vă, *missis* Frost, i-am zis. Puii ăștia de suedezi doar aleargă după un cotoi. Nu umblă să vă strice florile.

Suedezii în toată firea descărcau automobilele și autocamioanele și cărau mobila și obiectele de uz casnic în casa lor cea galbenă, șindrilită, cu trei caturi. Nici unul din ei nu se sinchisea de puii de suedezi care urmăreau cotoiul ăla galben peste pajiștea lui Jim și a lui *missis* Frost.

În clipa aceea ușa bucătăriei se deschise brusc, dîndu-se de perete, și în prag se iviră cei doi pui de suedezi, care se uitau la noi, gîfîind de-și rupeau bojocii.

Missis Frost le aruncă o privire după care dădu un țipăt, dar puștii nici c-au băgat-o în seamă.

— Ei, strigă unul dintre ei, poftiți afară și ne ajutați să prindem cotoiul. S-a cățărat într-unul din copacii'neavoastră!

Missis Frost era gata să le trîntească uşa în nas, dar i-am luat-o înainte şi, împreună cu ei, am ieşit în ogradă. *Jim* a ieşit imediat în urma mea, după ce a potolit-o pe *missis Frost* şi după ce i-a făgăduit că nu-i lasă pe suedezi să le umfle mobila şi acareturile.

Cotoiul ăl galben se afla taman în vârful unuia dintre arţarii sădiţi de *Jim*. Arţarul nu era destul de zdravăn să-l țină nici pe cel mai mic dintre puii de suedezi de i-ar fi venit să se caţare după pisică, şi nici eu, nici *Jim* nu prea ne zdrobeam să găsim mijlocul de a o da jos. Despre partea noastră, putea să rămînă cocoţată acolo pîn-o consimţi să coboare de bunăvoie şi nesilită de nimeni, dar puii de suedezi n-aveau chef s-aştepte nici o singură clipită. Voiau pisica imediat, pe loc şi la iuteală, şi fără nici un fel de întîrziere.

— Duceţi-vă acasă, copii, şi aşteptaţi să coboare cotoiul, le zise *Jim*. N-avem cum să-l silim să vină jos pînă n-are să se hotărască singur să coboare.

Dar nici gînd, cei doi erau pui de suedezi. Niçi prin minte nu le trecea să se înapoieze acasă înainte de a-l fi dat jos din arţar pe cotoiul ăl galben. Unul din ei se duse glonţ la copac şi, mai nainte ca *Jim* sau eu să-l putem opri, porni a se căţara ca un veveriţoi. Peste o clipă se afla sus în frunziş şi sărea din cracă în cracă de parc-ar fi fost născut şi crescut într-un copac ca acela.

— Doamne sfinte, *Stan*, nu-i poţi opri să se caţare în copaci ?

N-aveam ce răspuns să dau la întrebarea lui, şi lucrul ăsta îl ştia şi *Jim*. Nu există nici un mijloc de a împiedica un suedez să facă ceea ce şi-a pus în minte.

Băiețașul aproape că atinsese vârful copacului, de unde cotoiul ăl galben, agățat cu ghearele, îl stupea de zor, când deodată arțarul începu să se lase în direcția casei. Mi-am dat seama ce avea să urmeze dacă nu luam grabnice măsuri, și și-a dat seama și Jim. Când a văzut că arțarul începe a se înclina, puțin a lipsit ca pe Jim să-l lovească damblaua. A dat fuga la stiva de cherestea și se-n-toarse tirînd după el două blăni de patru picioare. Le-a ridicat și cu ele a proptit copacul mai înainte ca acesta să se rupă, după care am rămas locului ca doi nătărăi, proptind copacul și răcnind la puiul de suedez să coboare, că de nu, îl vom stilci în bătaie pentru că îndrăznise să se cațare acolo.

Auzind hărmălaia ce-o făceam, suedezii în toată firea au țîșnit din casa aia a lor cu trei caturi și șase odăi de parc-ar fi luat foc.

— Doamne sfinte, strigă Jim, vin suedezii !

— Nu face stînga-mprejur și nu fugi, Jim, l-am îndemnat, trăgîndu-l îndărăt de poalele bluzei. Doar nu-s fiare sălbatice ; n-are de ce să ne fie frică de ei. Stai pe loc, Jim.

Am văzut-o pe *missis* Frost la fereastra bucătăriei mai-mai să iasă cu capul prin geam. Ardea de nerăbdare să dea buzna afară și să-i alunge pe suedezi de pe pajiștea și dintre florile ei, numai că era prea înfricoșată și nu se-ncumeta să descuie și să deschidă ușa bucătăriei.

Jim, când a văzut suedezii năvălind asupra noastră ca un roi de bărzăuni cu capete gălbii, din nou a fost gata s-o ia din loc, mie însă nu mi-era teamă de ei, și n-am dat drumul poalelor bluzei lui Jim și i-am spus că mie nu mi-e teamă. Jim și cu mine propteam arțarul acela tînăr, și-mi era limpede că de s-ar lăsa păgubaș oricare dintre noi

de treaba asta, copacul îndată s-ar îndoi pînă la pămînt şi s-ar frînge în două exact la mijloc. N-avea nici un rost să laşi să se prăpădească un arţar tînăr ca ăla, şi i-am şi spus lui Jim că n-avea.

— Hei, strigă unul dintre suedezii în toată firea către puştanul cocoţat în vîrfurile arţarului cu pricina, dă-te jos din copac şi fugi acasă la maică-ta !

— O, las-o-ncolo pe bătrîna ! îf răspunse de sus puştanul suedez. Acuşi apuc pisicul de coadă.

Suedezul în toată firea ne aruncă o privire, lui Jim şi mie. Între timp, Jim din nou era gata-gata s-o ştergă, eu însă nu, şi l-am ţinut locului şi i-am şi spus că n-aveam de gînd să fug. N-ar fi avut nici un rost să-i lăsăm pe suedezi să ne bage în sperietiş.

— Ce dracu-i de făcut cu copiii cînd ajung la vîrsta asta ? ne întrebă suedezul pe Jim şi pe mine.

Jim ardea de nerăbdare să-i ceară să dea poruncă băiatului să coboare mai nainte de a se-ndoi şi a se frînge în două arţarul, dar ştiam că n-ar fi avut nici un rost să silească puştanul să coboare mai nainte să fie el dispus să coboare de bunăvoie sau mai nainte ca să fi izbutit să apuce de coadă cotoiul ăl galben.

Chiar în clipa aceea, din casa cu trei caturi şi cu şase încăperi de peste drum, ţişni alt suedez, cu o secure cu două tăişuri, pe care o agita ca pe un vătrai înroşit, strigînd de mama focului către ceilalţi suedezi.

— Doamne sfinte, Stan, zise Jim, nu-i lăsa pe suedezii ăştia să-mi taie arţarul ăsta tînăr !

Dar nu eram nicidecum atît de prost încît să încerc a-i opri pe suedezi să facă ceea ce-şi puseseră în minte. Trebuie cineva să fie nebun de-a

binelea să-ncerce a opri ploaia ce stă să cadă chiar și dacă dorește a semăna.

Din nou am aruncat o privire în jur și am văzut-o pe *missis* Frost cu ochii holbați, mai-mai să spargă geamul de la bucătărie. Am ghicit eu ce gîndea, dar de deslușit n-am deslușit nici un singur cuvînt. Și-i zicea, nu glumă, cu toate că nu știu ce zicea.

— Dă-te jos ! răcni suedezul către băiatul cocoțat în arțarul lui Jim.

Dar în loc să înceapă să coboare, puștanul dădu să-nșface de coadă cotoiul ăl galben. Cotoiul înținse laba-i lungă și groasă, zgîriindu-l pe băiat de vreo cinci-șase ori cu o iuțea uluitoare. Puștanul dădu un țipăt urmat de un urlet care pesemne că l-au auzit pînă-n celălalt capăt al așezării, pentru c-a răsunit de ca și cum sus în arțar s-ar fi aflat o întreagă familie de suedezi.

Dintr-un singur salt, suedezul cel în toată firea ajunsese la piciorul copacului, lăsîndu-ne în urmă.

— Doamne sfinte, Stan, strigă Jim, trebuie să facem ceva !

Dar să te împotrivești era peste puterile ome-nești, afară doar de-ai fi fost tu însuți suedez sau năzdrăvan cu stea în frunte. Nu-i de nasul unor americani ca Jim și ca mine să taie calea unui suedez mai ales cînd flutură coșcogeamite secure cu două tăișuri și cînd abia a ieșit din fabrica de celuloză, în care a stat zăvorît, lucrînd la preparatul hîrtiei vreme de patru-cinci ani.

Suedezul acela în toată firea apucă securea și începu s-o repeadă în trunchiul arțarului. Și n-a mai fost chip să-l oprească cineva, fiindcă izbea, nu glumă, cu securea, care-i filfiia în dreptul umerilor cum zvicnește vaca din coadă ca să se

apere de musca rea. La fiecă lovitură de secure, arțarul cel tânăr se legăna, precum griul în bătaia vîntului, și apoi prinse să se aplece în partea opusă celei din care Jim și cu mine-l propteam cu blănile alea de patru picioare. Așchii cît talele zburau peste pajiște și picau pe casă, la fel cum pietrele aruncate de o gașcă de ștregari nimeresc izolatoarele telefonice. Cam în clipa aceea una dintre așchiile astea mari cît un taler a trecut prin geamul în dreptul căruia se ținea *missis* Frost. În prima clipă, atît eu, cît și Jim am crezut că *missis* Frost căzuse afară pe fereastră, dar cînd ne-am mai uitat o dată, am băgat de seamă că se afla tot acolo și că era mai întăritată ca niciodată împotriva suedezilor.

Acuma însă blănile de patru picioare nu ne-au mai putut fi de nici un folos, deoarece n-am avut vreme să ocolim arțarul și să-l proptim din cealaltă parte ca să nu se incline într-acolo. Suedezul îi mai făcu o dată vînt securii cu două tăișuri și copacul începu să se plece către pămînt.

Se prăvăli copacul, se prăvăli și puștanul și, ca să le pună vîrf la toate, se prăvăli și cotoiul ăla mare și galben, care se agățase cu disperare de creștetul puștanului. Dar mai înainte ca arțarul și băiețelul s-ajungă la pămînt, cotoiul ăla mare și galben făcu un salt de treizeci de picioare, aterizînd în mijlocul florilor și răsadurilor lui *missis* Frost. Cînd a atins solul, puștanul a tras un țipăt și apoi un urlet prelung, ceea ce a avut drept urmare că din casa cu trei caturi și cu șase încăperi au mai țîșnit vreo șase-șapte suedezi care s-au repezit în șosea de ca și cum niciodată n-ar mai fi auzit un copil strigînd. Pe pajiștea din fața casei lui Jim și a lui *missis* Frost, se ivi o droaie de suedeze și de pui de suedezi, precum și

de suedezi în toată firea, de-ai fi zis că fuseseră răsturnați dintr-o basculantă și nu se dumireau nici unde erau, nici încotro s-o apuce.

Mi-am închipuit că pe *missis* Frost avea s-o lovească damblaua pe loc, acolo în dreptul ferestrei bucătăriei. În clipa când a văzut mulțimea de suedezi înaintînd de-a curmezișul pajistii și când a văzut cotoiul ăl mare și galben în mijlocul stratului, printre plantele și florile gingașe, smulgînd din rădăcină ceea ce dînsa sădise, și când i-a văzut pe suedezi zdrobind sub tocurile lor nr. 12 mlădițele verzi, tinere, pe care dînsa le cultivase cu grijă... ei bine, presupun că s-a prăbușit, părăsind scena pentru moment. N-am avut însă vreme să dau fuga pentru a vedea ce pățise, căci Jim și cu mine ne-am simțit datori să ne repezim pe urmele cotoiului și ale suedezilor, să încercăm a salva ce ne-ar mai fi stat în putere să salvăm.

— Doamne sfinte, Stan, strigă Jim către mine, dă fuga în casă și cheamă-i la telefon pe toți vecinii și spune-le să vină degrabă în ajutor, pînă nu apucă suedezii să-mi devasteze casa și acareturile. Cine știe ce le mai vine în gînd să facă. Se prea poate să pună foc casei și șopronului. Hai, zorește, Stanley !

Dar eu, unul, n-aveam vreme de pierdut dînd telefoane vecinilor. Mă țineam după Jim și după suedezi ca să văd și eu ce-au să mai facă.

— Îți plătesc simbrerie bună, Stan, mai strigă Jim către mine, și vreau ca pentru banii mei să fiu slujit cum se cuvine ! Du-te și telefonează-le vecinilor și spune-le să-î dea bătaie.

După ce a aterizat în mijlocul stratului de flori, cotoiul ăl mare și galben a mai sărit o dată, și din acest al doilea salt a trecut zidul de piatră.

Apoi, urmărit de toată suflarea suedeză aflată acolo, a tulit-o înspre pădure. Când Jim și cu mine am ajuns în dreptul zidului de piatră, m-am oprit brusc și l-am tras înapoi pe Jim.

— Uite, Jim, i-am zis, dacă îmi spui dumneata, mă duc după ei în pădure și mă răfuiesc eu cu toți suedezii ăștia pentru că ți-au tăiat artarul și pentru c-au stricat stratul de flori al lui *missis* Frost.

Am făcut amîndoi la stînga-mprejur și am descoperit că *missis* Frost se afla numai la cîțiva pași în urma noastră. Cum de ajunsese acolo atît de iute după plecarea suedezilor, era de neînțeles.

— Dumnezeule din ceruri, Jim, izbucni *missis* Frost, lipindu-se și agățîndu-se de Jim, nu cumva să-l lași pe Stanley să-i întărite pe suedezi. Țasta-i singurul nostru adăpost, și de astă dată au să rămîna aici cel puțin un an, poate și trei ani, dacă nu trece criza mai degrabă.

— Are dreptate, Stan, încuviință Jim. Nu-i cunoști pe suedezi cum îi cunoaștem noi. Ca să știi cum să-i iei, ar trebui să fii tu însuși suedez. Nu te duce după ei și nu face una ca asta.

— Jim, i-am zis atunci, nu cumva, ferească Dumnezeu, dumneata și *missis* Frost vă temeți de suedezi ?

— Sfinte Doamne, nicidecum, îmi răspunse cu ochii cît cepele, dar nu-i întărita pe suedezi.

Geme țara de suedezi (în original *Country Full of Swedes*) a văzut lumina tiparului în 1932 în revista *Yale Review* ; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *We Are the Living*

BALSAMUL DE GALAAD

Cam pe la mijlocul primei săptămîni a lui ianuarie, Ned Jones a primit o scrisoare din partea reprezentanței din Bangor a Companiei de asigurări contra incendiilor. Aceasta îl înștiința că de la 1 ianuarie, compania suprima rabatul de primă acordat la asigurările privind fermele și hambarele avînd paratrăsnete. De aceea, arăta scrisoarea, tariful pentru asigurarea acareturilor sale avea să fie majorat de la douăzeci de dolari și cincizeci la douăzeci și doi și cincizeci.

Totuși, urma scrisoarea, în ipoteza că paratrăsnetele s-ar afla gata instalate, un expert în materie se va prezenta la fața locului ca să verifice tijele de captare, conductoarele de coborîre, știfturile etc. și, dacă le va găsi în bună stare, rabatul respectiv va reîntra în vigoare. Pentru toate aceste operații, se spunea la sfîrșitul scrisorii, se va percepe o taxă de trei dolari, reprezentînd remunerația timpului și ostenelilor expertului.

— Trăsni-i-ar să-i trăsnească ! zise Ned cînd sfîrși de citit înștiințarea pentru a treia oară. Înghiți-i-ar iadul și trăsni-i-ar cerul !

Nu i-a trebuit multă vreme ca să bage de seamă c-ar economisi un dolar dacă n-ar cere verificarea paratrăsnetelor, dar își făcu socoteala că așa, de aci înainte, asigurarea clădirilor avea să-l coste doi dolari în plus în fiecă an.

— Trăsni-i-ar să-i trăsnească ! zise.

Betty, soția lui, nu făcu nîci un comentariu pe marginea acestui necaz. Se îmbătoșa strașnic pe dinăuntru ori de cîte ori se întîmpla un lucru ca ăsta care amenința să ducă la sporirea cheltuielilor măcar și cu un singur *penny*.

Prima de asigurare nu era exigibilă și nu se cuvenea plătită decît la 1 februarie, totuși, cu o săptămîină înainte de soroc, Ned se găti să meargă la Bangor și să-l viziteze pe reprezentantul Companiei de asigurare.

După gustarea de dimineată, a pornit spre Bangor împreună cu soția, conducînd binișor rabla pe șoseaua asfaltată și străduindu-se să ruleze cit mai aproape cu puțință de marginea din dreapta a șoselei. Pe proprietarii de mașini legea nu-i obliga să se asigure nici contra accidentelor rutiere, nici împotriva răspunderii civile atîta vreme cît nu suferiseră încă nici un accident de circulație. Și Ned era ferm decis să evite accidentul care l-ar fi putut sili să plătească primă de asigurare pentru dreptul de a sta la volanul mașinii. Oricum, era o rablă, avea vreo doisprezece ani vechime, și, cînd n-avea să mai fie bună de nimic, Ned nici nu se gîndea să-și ia altă mașină.

Au ajuns la Bangor puțin înainte de ora 10, și după ce au găsit un loc bun să parcheze și să lase mașina, Ned și soția se duseră glonț la reprezentantă.

Luară loc în anticameră pe o banchetă, așteptară cîteva minute, apoi ieși o domnișoară, care îi pofti înăuntru, la *mister* Harmsworth.

— Știți, în legătură cu proprietatea mea de la Gaylord, îi zise Ned reprezentantului, clătîind din cap și făcîndu-i semn cu degetul.

— Presupun că sînteți contrariați de clauza nouă cu privire la paratrăsnete, în vigoare de la 1 ianuarie, începu *mister* Harmsworth, zîbindu-le. Vedeți dumneavoastră, *mister* Jones și *missis* Jones, centrala noastră din New Hampshire revizuește contractele, iar noi, reprezentanții, n-avem

nici un cuvînt de spus în privința condițiilor dictate de companie.

— De unde să se priceapă cei din New Hampshire la paratrăsnete ? sări Ned. Dați-mi voie să vă spun ceva. Am cunoscut eu cîndva pe unul din New Hampshire care...

— Cu voia dumneavoastră, *mister Jones* și *missis Jones*, să nu schimbăm subiectul, îl întrepruse *mister Harmsworth*. La urma urmei, părinții mei amîndoi sînt născuți și crescuți în New Hampshire și sigur sînt că și familia dumneavoastră trebuie să aibă rude în New Hampshire.

Și zîmbi către *missis Jones*, concentrînd asupra ei întreaga forță a zîmbetului său, pe care-l știa cald și radios. Betty nu se lăsă dezarmată. Se îmbătoșase toată și își pusese în gînd să nu se moaie de fel cîtă vreme compania va refuza să dea înapoi astfel încît să nu mai aibă de plătit nici măcar un singur *penny* în plus.

— Știți, trăiesc aici în Maine de o viață întreagă, reluă Ned, și-s acuma om de șaizeci de ani și mai bine, și afară de paratrăsnete, nimica pe lume nu-i în stare a opri trăsnetul să lovească și să dea foc caselor de locuit sau hambarelor. De cînd mă știu, mereu am văzut trăsnetul lovind boldurile cîte unei case și scurgîndu-se în pămînt de-a lungul cablurilor, fără s-afume măcar acoperișul sau leăturile cu care-s îmbrăcate zidurile. De n-ar exista paratrăsnete...

— Dumneavoastră, *mister Jones*, și *missis Jones*, sînteți siguri că trăsnetul coboară de-a lungul paratrăsnetelor ? întrebă *mister Harmsworth*. Eu, unul, aveam, dimpotrivă, impresia că urcă în sus pe tijă sau mai exact că face contact la extremitatea boldurilor. Totuși...

— Fie c-ar urca sau ar cobori, fie c-ar lua-o pieziș, dacă poștește, trăsnetul tot trăsnet este, îi reteză Ned vorba, ridicîndu-se.

— Bag de seamă că posedatăi despre aceste lucruri cunoștințe mai vaste decît mine, comentă *mister Harmsworth*, zîmbindu-i galeș lui *missis Jones*. Am crescut aici la oraș și niciodată n-am avut prilejul să urmăresc ce se întîmplă cînd se abate trăsnetul asupra unei clădiri prevăzute cu paratrăsnet. Dar, oricum ar fi, în privința clauzei nu putem face nimic, nici dumneavoastră, nici eu, pentru că centrala a revizuit contractul și ne-a trimis formularele tipărite, iar eu nu sînt decît un reprezentant al companiei. Execut instrucțiunile primite fără a avea căderea să modific nici o clauză a contractului.

Ned se uită la nevastă-sa, și dînsa clătină din cap. Atîta aștepta. Nici o companie de asigurări cu sediul în New Hampshire, condusă de cetățeni ai statului New Hampshire, n-avea să-l învețe pe el dacă paratrăsnetele apără de primejdie sau nu. Se mai uită o dată la soție și clătină și el din cap. Betty strînse buzele, se îmbătoșă încă mai vîrtos, și, dînd din cap către Ned, încuviință.

Mister Harmsworth scotoci printre hîrțile aflate pe biroul său și scoase una, pe care, foșnînd-o și fluturînd-o strașnic, i-o întinse lui Ned.

— Asta-i nota dumneavoastră de plată pentru asigurarea contra incendiilor, scadentă la 1 februarie, zise, aruncîndu-i o privire lui Ned, dar fără a se uita la *missis Jones*.

Ned împinse nota îndărăt.

— Știți, în legătură cu balsamul de Galaad, grăi el, trăgîndu-se puțin înainte pe scaun.

— Care balsam de Galaad? întrebă, tresărînd speriat, *mister Harmsworth*. Despre ce e vorba?

Ned cătă întrebător către nevastă, și Betty dădu din cap. Atita aștepta de la ea. Își trase scaunul ceva mai aproape de birou.

— Despre balsamul meu de Galaad, zise. Am unul în curtea gospodăriei, la paisprezece picioare distanță de zidul de apus al casei și la douăzeci și două de picioare de zidul de răsărit al hambarului.

— Ce-i aia balsam de Galaad? întrebă *mister Harmsworth* încă speriat. Nu-i ceva din *Biblie*? Cum de ați ajuns să puneți mîna pe un lucru amintit în *Biblie*¹?

Ned și Betty se uitară unul la altul, dar nici unul nu făcu vreun semn cu capul.

— Balsamul de Galaad e un copac, zise Ned. Balsamul meu de Galaad taică-meu l-a sădit acu șaptezeci și șapte de ani și azi se-nalță falnic în curtea gospodăriei.

— Ei, și ce importanță are copacul ăsta? întrebă *mister Harmsworth*, cu ochi rotunzi.

— E un paratrăsnet, explică Ned. E cel mai bun paratrăsnet din lume. Un balsam de Galaad, după ce trece...

— Adică doriți să vă acordăm rabat fiindcă aveți un copac?... îl întrerupse *mister Harmsworth*, aplecîndu-se înainte.

— ... după ce trece de cincizeci de ani, se schimbă în paratrăsnet, urmă Ned netulburat. Pe o rază de cincizeci de iarzi în jur trăsnetul nu mai atinge nici un obiect. De fiecare dată trăsnetul cade asupra balsamului de Galaad.

— Nu înțeleg exact ce vreți să spuneți, reluă *mister Harmsworth*, dar nu-mi închipui că sperați să obțineți vreun rabat de primă la asigurarea

¹ Aluzie la versetul: „Fecioară, fiica Egiptului, mergi în Galaad și ia-ți balsam...” (*Jeremia*, 46, 11).

contra incendiilor pe considerațiunea c-aveți copacul ăsta.

Betty se îndreptă în scaun.

— Nu văd de ce nu, replică Ned. De ce n-aș obține un rabat, de vreme ce am acest balsam de Galaad ce se înalță cam la jumătatea distanței care separă cele două clădiri ale mele și de vreme ce a mai depărtată dintre acestea nu se află decît la douăzeci și două de picioare de el? Un asemenea copac oferă o apărare de două sau de trei ori mai bună decît ar putea oferi niște paratrăsnete instalate pe clădirile respective. Le face chiar absolut imune la trăsnet! După socotința mea, mi se cuvine un rabat de cinci sau șase dolari, fiindcă am copacul ăsta în locul unde este.

Mister Harmsworth se scărpină în creștetul capului și aruncă o privire grăbită înspre *missis Jones*. Avu vreme să bage de seamă că buzele-i strinse îi brăzdau ca o linie subțire fața. Se feri să-i mai arunce vreo privire.

— Dacă dumneavoastră înțelegeți să insistați, nu-mi rămîne decît să supun problema centralei din New Hampshire. Nu pot face nici o mișcare pînă nu primesc dezlegare de la centrală. Dar nu-mi vine a crede că vor acorda cuiva un rabat de primă la asigurarea contra incendiilor pentru considerațiunea că posedă un balsam de Galaad.

— De n-ar fi centrala în New Hampshire, răspunse Ned, ar ști dumnealor cît valorează apărarea oferită de un copac ca al nostru.

— Îndată ce am să primesc răspunsul, am să vă comunic în scris punctul de vedere al centralei, rosti *mister Harmsworth*, ridicîndu-se de pe scaun.

Ned și Betty se ridicară și ei și ieșiră. *Mister Harmsworth* se luă după dinșii în anticameră căutînd să dea mîna măcar cu unul din ei. Betty însă

umbla cu mâinile împreunate în talie. Iar Ned reuși să iasă în stradă înainte ca *mister* Harmsworth să-l ajungă din urmă.

— Tinăr și neștiutor ! exclamă Ned. Se pune în cârd cu ăi din New Hampshire.

Betty dădu din cap.

Intrară într-un magazin, să târguiască ceva, și după aceea se urcară în mașină și o porniră spre casă. Tot restul zilei nici unul din ei nu mai aduse vorba de asigurare.

Pină la sfârșitul săptămînii aceleia și primele trei zile ale celei următoare Ned și soția au pîndit poștașul, așteptînd scrisoarea reprezentanței din Bangor a Companiei de asigurare. În cea de a treia zi mult așteptata scrisoare sosi.

Se duseră în bucătărie și, înainte de a o deschide, se așezară pe cele două scaune de lîngă fereastră. Ned scoase ochelarii și, cu mare grijă, se apucă să lustruiască lentilele. Betty duse batista la nas pentru ca apoi s-o pună la loc. Ned citi cu glas tare :

Mult stimat *mister* Jones,

Am supus centralei noastre problema balsamului de Galaad din ograda dv. și prin prezenta vă aduc la cunoștință răspunsul primit. Domnii de la centrală au considerat totul drept o glumă sau ceva asemănător, pentru că s-au interesat — folosesc propriile lor cuvinte — dacă balsamul dv. de Galaad n-ar putea cumva „să prindă și șoareci, s-alunge ciori și să vindece pîtecăraia“. Mai departe răspunsul precizează în modul cel mai categoric cu putință că sub nici un motiv nu se poate acorda vreun rabat asupra primelor de asigurare contra incendiilor pe considerațiunea că asiguratul posedă copaci de balsam de Galaad...

Scrisoarea nu se sfîrşea aci, dar Ned nu citi mai departe. Dădu scrisoarea nevestei, şi aceasta o puse la o parte pe masă, strîngînd buzele care, ca o linie subţire, îi brăzdară faţa.

— Eu, unul, cu alde ăştia din New Hampshire niciodată nu-mi fac sînge rău, zise Ned, punînd ochelarii în buzunar, şi apoi, luîndu-şi pălăria, se ridică.

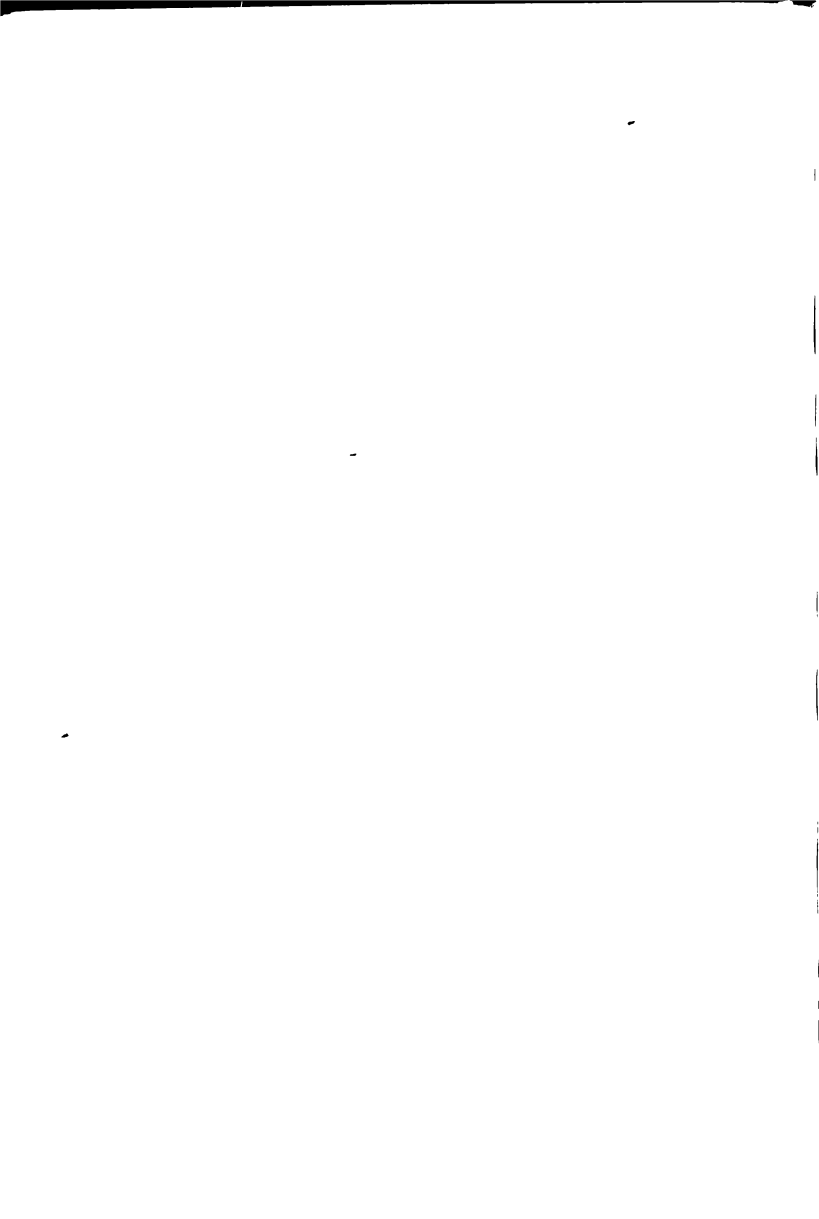
Cînd îl văzu că părăseşte bucătăria şi iese în ogradă, soţia nu rosti nici un cuvînt.

Dar cînd îl văzu ivindu-se din magazia de lemne cu securea şi cu joagărul, îmbracă jacheta şi iese să-i ajute.

Ned se apucă mai întîi să cioplească trunchiul balsamului de Galaad într-o parte, ca să-l poată doborî în direcţia voită.

După ce isprăvi de crestat, înşfăcă un mîner al joagărului, iar Betty îl înşfăcă pe celălalt. Şi începură a trage joagărul în tăcere, cu o expresie de bucurie pe faţa brăzdată de linii aspre, amîndoi nustrind speranţa că la primăvară o furtună cu descărcări electrice se va abate şi pe la ei pe acolo şi rugîndu-se în gînd fiecare să dea trăsnetul peste casa lor şi s-o mistuie focul, să nu se aleagă decît scrumul de ea.

Balsamul de Galaad (în original *Balm of Gilead*) a văzut lumina tiparului în 1939 în revista *Story Magazine*; în 1948 a intrat în sumarul antologiei *Where the Girls Were Different* alcătuită de Robert Cantwell

[III. COMEDII ȘI TRAGICOMEDII ALE SUDULUI]

AGNES, SÎNTEM CU OCHII PE TINE

Trebuie să existe o cale de a pune capăt aiurelii ăsteia. Dacă în loc să se uite la mine, cum se uită cînd mă aflu în odaie, s-ar îndura careva să zică ceva despre treaba asta, n-am mai apuca zile ca a de față. Dar de treaba asta nu suflă nici un singur cuvînt nimeni niciodată. Stau tot timpul și se zgîiesc la mine — uite-așa — și nici chiar tăticu nu zice nimic.

De ce nu i-or fi dînd drumul o dată și nu spun ce au de spus... de ce nu fac ceva?... Doar știu ei tărășenia ; o știe toată lumea acuma. Se zgîiesc la mine cu toții așa, dar nimeni, niciodată, nu suflă nici un singur cuvînt.

Tăticu știe bine că nici n-am călcat pe la Școala comercială cu banii ce mi i-a dat. De ce n-o fi spunînd lucrul ăsta?... M-a urcat în tren și mi-a zis : „Să fii fată cuminte, Agnes“. O clipă înainte de plecarea trenului, mi-a dat 50 de dolari și mi-a fîgăduit că lună de lună, pînă în octombrie, avea să-mi trimită tot atîta. Cînd am ajuns la Birmingham¹, cu banii trimiși m-am înscris la Institutul de cosmetică, unde am învățat manichiura. Ai de-acasă

¹ *Birmingham* — oraș în Alabama.

credeau cu toții că urmam cursul de stenografie la Școala comercială. Credeau c-aș fi stenografă la Birmingham, în vreme ce eu eram manichiuristă într-un nenorocit de atelier de frizerie, cu trei scaune. N-a trecut mult pînă ce — cum, nu știu — ai de-acas' au aflat cu toții ce-nvîrteam. De ce nu mi-au spus ei atunci că știu ce-nvîrtesc ?... De ce nu mi-au spus nimic de treaba asta ?...

Întreabă-mă, tăticle, de ce, în loc să mă fac stenografă, am devenit manichiuristă. După ce-ai să-mi pui întrebarea asta, am să-ți povestesc de ce azi nici măcar manichiuristă într-un nenorocit de atelier de frizerie cu trei scaune nu mai sînt. Dar spune măcar un cuvînt de treaba asta. Spune că știi tot ; spune că știi ce-nvîrtesc ; spune ceva. Pentru numele lui Dumnezeu, te rog, nu mai sta și nu te mai zgîi la mine cît e ziua de lungă, fără să scoți nici un singur cuvînt despre treaba asta. Spune c-ai știut din capul locului ; Spune orice, tăticle.

Cum de-ai fost în stare ca, șezînd colo și uitîndu-te la mine, să-ți dai seama ce am ajuns ?... De unde știi că nu-s stenografă ?... De unde știi că nu se mai află nici una ca mine în comuna noastră ?

De unde știi că m-am mutat la Nashville ¹ ?... dar de vreme ce știi, întreabă-mă de ce m-am dus acolo. Vorbește; te rog, tăticle, vorbește. Spune-mi orice, dar nu mai ședea colo și nu te mai uita așa la mine. Nu mai suport privirea asta nici un singur minut. Întreabă-mă, și o să-ți spun în toate prvințele adevărul adevărat.

Am găsit o slujbă într-un atelier de frizerie din Nashville. Un atelier și mai nenorocit decît ăla din Birmingham, un atelier în care meșteriii dădeau

¹ Nashville — capitala statului Tennessee.

buzna și-mi strecurau mîna-n sîn și mă ciupeau ; atelier mai nenorocit nici că s-a pomenit. Apoi m-am mutat la Memphis¹ și am lucrat și acolo o bucată de vreme într-o frizerie. Stenografă n-am fost niciodată. Nu pricep nici boabă de stenografie. În schimb, dacă nu cumva am uitat-o între timp, manichiura o cunosc la perfecție.

De aceea m-am mutat la New Orleans². Aș fi vrut să lucrez într-un local frumos, cum este de pildă frizeria hotelului „St. Charles”. Dar s-au uitat la mine exact cum te uiți și dumneata și mi-au spus că n-au nevoie de lucrători. S-au uitat la mine la fel cum se uită mămica în clipa asta, dar de spus, n-a spus nimenea nimic. Despre treaba asta nimeni nu spune niciodată nimic, în schimb toată lumea se uită la mine așa.

Am fost nevoită să mă duc să lucrez într-un nenorocit de atelier la New Orleans. Un atelier mai nenorocit decît ăla din Memphis și decît ăla din Nashville. Era undeva lîngă Canal Street, și mușteriii îmi făceau aceleași bucați ce mi le făcuseră și ăi din Birmingham, și ăi din Nashville, și ăi din Memphis. Dădeau buzna și-mi strecurau mîna-n sîn și mă ciupeau și dup-aceea se așezau și-mi povesteau fel de fel de lucruri de care pînă a veni la Birmingham să urmez cursul de stenografie nici că auzisem vreodată. Bărbierii îmi povesteau și ei, dar de treaba asta nu sufla nimeni niciodată nici un singur cuvînt. Știau ; dar niciodată nici unul n-a spus ceva. În scurt timp am ajuns să agonisesc mai mult pe de lături, după închidere, decît agoniseam la măsuta de manichiură. De aceea mi-am

¹ Memphis — port la Mississippi, pe teritoriul statului Tennessee.

² New Orleans — port în delta Mississippiului, pe teritoriul statului Louisiana.

luat ziua bună și m-am mutat într-un hotel deocheat. Portarul s-a uitat și el la mine așa, dar n-a suflat nici un singur cuvânt de treaba asta. Nimeni nu suflă nici un cuvânt niciodată. Toată lumea se uită așa la mine, dar de treaba asta nu pomeneste nimeni niciodată.

Întreaga familie știe fiecare pas pe care l-am făcut din ziua în care, acum aproape cinci ani, am plecat să urmez Școala comercială din Birmingham. Șed și se uită la mine trâncănind despre tot ce le dă în minte, dar niciodată nu mă-ntreabă cum îmi câștig existența. Niciodată nu se interesează la ce firmă lucrez la Birmingham și nu-s niciodată curioși să știe cum îmi place stenografia. Subiectul ăsta nu-l ating niciodată. De ce nu mă-ntrebați nimic de șeful meu?... Știți prea bine că nu sînt în slujba nici unei firme. Cunoașteți toate amănuntele în privința mea, atuncia de ce nu pomeniți nimic de treaba asta ?...

Dacă, în sfîrșit, ați pomeni careva de treaba asta, aș putea să plec îndată și n-aș mai fi obligată ca, o dată pe an, de Crăciun, să mă-ntorc acasă. Am venit pîn-acum de patru ori la rînd, în fiecare an o dată. De patru ani știți treaba asta în toate amănuntele, atunci de ce, mă rog, nu spuneți ceva?... Spuneți ceva, și atunci o să se isprăvească și cu aiureala asta.

Te rog, mămico, întreabă-mă cum îmi place slujba la Birmingham. Spune-mi, mămico : „Nu cumva te surmenezi, Agnes?... E frumos apartamentul ce-l ai?... Îți ajunge salariul ?...” Spune-mi ceva, mămico. Întreabă-mă ceva ; n-am să te mint. Aș dori să-mi pui o întrebare ca să-ți pot spune adevărul ; simt nevoia să-l împărtășesc cuiva, oricui. Zău, nu mai sta colo și nu te mai uita așa la mine, o dată pe an, de Crăciun. Toată lumea știe

că locuiesc într-un hotel deocheat la New Orleans și că nu-s stenografă. Nici măcar manichiuristă nu mai sînt. Întreabă-mă cum îmi cîștig existența, mămico. Zău, nu mai sta colo și nu te mai uita așa la mine, o dată pe an, de Crăciun, fără să spui ce ai de spus.

De ce le-o fi frică să-mi spună ?... Că n-am să mă supăr ; nici măcar de plîns n-am să plîng. Atît de bucuroasă am să fiu c-am ieșit din încurcătură, încît am să rîd. Vă rog, nu vă fie frică să mi-o spuneți ; nu vă mai uitați așa la mine, vă rog, o dată pe an, de Crăciun, și hai, dați-i drumul, spuneți-mi.

Toată ziua Elsie stă și se uită la mine, fără să mă întrebe vreodată de n-ar putea să-mi facă o vizită la Birmingham. De ce, Elsie, nu mă-ntrebi ?... Am să-ți spun de ce nu se poate. Hai, dă-i drumul și întreabă-mă dacă n-ai putea veni în vizită la mine la Birmingham. Am să-ți explic de ce. Fîindcă dac-ai merge cu mine la Birmingham, te-ai trezi la New Orleans, și acolo ar da buzna mușteriii și ți-ar strecura mîna-n decolteu. Vezi, de asta nu te pot lua cu mine la Birmingham. Tu crezi însă, nu-i așa, Elsie ? că într-adevăr locuiesc la Birmîngham... Atunci întreabă-mă despre oraș. Întreabă-mă pe ce stradă locuiesc. Întreabă-mă dacă la Birmingham fereastra mea privește spre apus sau spre răsărit, spre miazăzi sau spre miazănoapte. Spune ceva, Elsie. N-are nimeni de gînd să-mi pună vreodată o întrebare sau să-mi spună ceva ?...

Nu-mi e frică ; acuma-s femeie în toată firea. Vorbește-mi cum ai vorbi cu altă persoană de vîrsta mea. Spune-mi măcar un fleac oarecare, și atunci voi avea prilejul să-ți povestesc. După aceea voi pleca și niciodată n-am să mai vin, o dată pe an, de Crăciun.

Acum un ceas Lewis s-a întors acasă și a luat loc în salonaș, dar nu mi-a pus nici o întrebare în legătură cu persoana mea. N-a scos nici-un singur cuvînt. De unde o fi știind?... Cum adică, Lewis, și ție ți-e de-ajuns să te uiți la mine ca să-ți dai seama?... Așa s-o fi explicînd oare că știe toată lumea?... Spune-mi, te rog, ce anume știe despre mine toată lumea?... Și dacă știe lumea toată, de ce nu se găsește nici un singur om să spună ceva despre treaba asta?... Dacă tu, Lewis, te-ai hotărî o dată să deschizi gura, s-ar isprăvi cu aiureala asta. N-aș mai fi obligată ca o dată pe an, de Crăciun, să mă-ntorc acasă și nu m-ar mai putea sili nimeni să șed aici și să rabd ca toți să se uite așa la mine, fără ca nimeni niciodată să pomenească de treaba asta.

Lewis șade colo pe taburetul de lîngă pian și mă privește fără a spune nimic. Cum de-ai aflat, Lewis?... Ți-a spus cineva sau pur și simplu ți-ai dat singur seama?... Tare-aș vrea să zici ceva, Lewis! De-ai găsi de cuviință să zici ceva, s-ar isprăvi și cu aiureala asta. Niciodată n-aș mai fi obligată să mă-ntorc acasă o dată pe an, de Crăciun, și să stau așa, degeaba.

Mămica nici măcar nu mă-ntreabă care-mi e adresa. Se poartă de parc-ar crede că urc la catul de sus, unde dorm cîte un an de zile și de unde nu cobor decît o dată pe an, de Crăciun. Mămico, află c-am lipsit de-acasă un an întreg. Nu ții să mă-ntrebi ce-am făcut în tot acest timp?... Dă-i drumul, mămico, și-ntreabă. Am să-ți spun adevărul. Am să-ți spun adevărul curat despre mine.

Oare nu ține să-mi scrie... oare nu ține să-mi scriu?... Mămico, nu dorești adresa mea, ca să-mi poți scrie cum o duc toți ai noștri? De fiecare dată cînd plec, se strîng în jurul meu cu toții și se uită

la mine, dar de-ntrebat cînd am de gînd să mai vin, niciodată nu mă-ntreabă nici unul. De ce n-or fi spunînd ce au de spus?... Ar fi mult mai sănătos pentru noi toți dacă mămica, în loc să se uite așa la mine, ar spune ce are de spus. N-aș mai fi obligată să mă-ntorc niciodată acasă, iar ei n-ar mai fi obligați să stea toată ziua să se uite așa la mine. De ce nu-mi spui nimic, mămico?... Pentru numele lui Dumnezeu, mămico, nu mai sta colea cît e ziua de lungă, fără să-mi adresezi nici un singur cuvînt !

Pe mine mămica nici măcar nu m-a întrebat dacă mă gîndesc la măritiș. Azi dimineată, cînd eram la baie, am auzit-o însă cum o întreba pe Elsie. Elsie e cu șase ani mai mică decît mine, și mămica pe Elsie o întreabă, în vreme ce pe mine, de cinci ani de cînd am plecat la Birmingham să urmez stenografia, nu m-a întrebat nici o singură dată. Mie nici noutăți despre cunoscuții de altădată nu-mi dau. Și la plecare nici nu-mi spun la revedere.

De mi-ar spune tăticu măcar un cuvînt despre treaba asta, în loc să se tot uite așa la mine, mi-aș lua tălpășița și nu m-aș mai întoarce niciodată. De-ar spune o dată ceva, n-aș mai călca pe acasă cite zile aș trăi. De ce nu m-o fi întrebînd tăticu de n-aș putea să-i găsesc lui Lewis o slujbă la Birmingham?... Cere-mi, tăticule, să-l iau cu mine la Birmingham, să mă-ngrijesc s-o pornească el cu dreptul. Cere-mi asta, tăticule. Te rog, tăticule, cere-mi asta ; apoi mai cere-mi și altceva, să am un prilej să-ți spun adevărul. Te rog, cere-mi, și nu mai sta și nu te mai uita așa la mine. Îți place oare dumitale că Lewis n-are slujbă?... Dumneata desigur că n-ai vrea să-l vezi stînd degeaba, așa-i că n-ai vrea?... Dumneata desigur că nu dorești

ca seară de seară, îndată după cină, să-l vezi cum se duce în centru și joacă barbut pînă la miezul nopții, așa-i că nu asta dorești, tăticule ?... Cere-mi, te rog, să-i dau o mîină de ajutor lui Lewis, ca să-și găsească o slujbă la Birmingham ; cere-mi asta, tăticule.

Simt nevoia de a mă destăinui. Dumneata știi totul despre mine, dar nu face nimic, eu tot am să mă destăinuiesc. Neapărat vreau să-ți povestesc totul, ca să pot pleca de acasă și să nu mai fiu obligată să mă-ntorc o dată pe an, de Crăciun. Am plecat la Birmingham și am folosit banii ca să-nvăț manichiura. Apoi am găsit o slujbă într-un atelier de frizerie, și toată ziua am stat la măsută, după un paravan, în fundul prăvăliei. A dat buzna un mușteriu și mi-a strecurat mîina-n sîn și m-a tot ciupit pînă ce am început să strig. Apoi m-am mutat la Nashville, apoi la Memphis, apoi la New Orleans. De cîte ori m-am așezat la o măsută de manichiură, în fundul unui atelier de frizerie, mușteriii au dat buzna și mi-au strecurat mîina-n sîn.

De s-ar hotări o dată să spună ceva, s-ar isprăvi cu aiureala asta. Dar stau și se uită și vorbesc despre alte alea cît e ziua de lungă. De patru sau de cinci ani încoace, de cînd am luat banii dați de tăticu și am plecat la Birmingham să urmez cursul de stenografie la Școala comercială, la fel se petrec lucrurile o dată pe an, de Crăciun. Știe tăticu că tot timpul cît am stat la Birmingham am fost manichiuristă într-o frizerie. Știe tăticu, dar nu vrea să spună. Tăticule, spune ceva ! Te rog, spune ceva, ca să-ți pot povesti în ce fel imi cîștig existența. E drept că dumneata știi deja, că o știi și ceilalți toți ; dar eu, una, pînă nu spui dumneata ceva de treaba asta, nu pot începe să-ți povestesc.

Zi ceva, mămico ; hai zi ceva, Lewis. Ziceți ceva, careva, orișicare.

Pentru numele lui Dumnezeu, măcar acumă zi-ceți ceva de treaba asta, ca nu cumva și la anul, de Crăciun, să fiu obligată să vin iară aici, să stau toată ziua în salonaș, ca să vă zgîiți la mine ! Vă zgîiți așa la mine cu toții, dar de spus ceva de treaba asta nu spune nici unul niciodată. Pe Elsie mămica o oprește să intre în odaia mea cînd mă-mbrac, iar pe Lewis tăticu îl trimite în centru cam la un ceas, două o dată. De s-ar hotări și ei o dată să spună ceva, s-ar isprăvi cu aiureala asta. Dar toată ziua stau în salonaș și se uită la mine fără a da lucrurile pe față.

După fiecare masă, mămica strînge farfuriile folosite de mine și le opărește la chiuvetă. De ce oare nu dau lucrurile pe față, să nu mai fiu obligată să mă-ntorc niciodată ?...

De fiecare dată cînd mă scol și ies din odaie, tăticu ia o cîrpă muiată în spirt și șterge scaunul pe care am șezut. De ce oare nu-i dau drumul și de ce nu mi-or fi spunînd ce au de spus ?...

Cît e ziua de lungă, stau cu toții în salonaș și se uită la mine. Și Elsie, și Lewis, și tăticu, și mămica stau în capătul celălalt al odăii și se uită la mine cît e ziua de lungă. Nu știu oare că, de m-ar întreba, le-aș spune adevărul ?... Întreabă-mă, tăti-cule ; am să-ți spun adevărul și niciodată n-am să mai mă-ntorc aici. După ce-oi pleca, poți s-arunci cîrpa aia a dîmîtăle muiată în spirt. Așadar, întreabă-mă. Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi ceva de treaba asta !

O dată pe an, de Crăciun, stau și se uită la mine, dar de treaba asta nici unul nu spune nimic nici-

odată. Stau cu toții în salonaș și zic în sinea lor : „Agnes, sintem cu ochii pe tine“.

Agnes, sintem cu ochii pe tine (în original *We Are Looking at You, Agnes*) a văzut lumina tiparului în revista *Clay* ; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *We Are the Living*

DOCTORUL AMBULANT

Nu se afla om la Rawley să creadă că Effie Henderson avea să mai găsească vreodată bărbat s-o ia de nevastă, și chiar Effie aproape pierduse nădejdea. Asta pînă a nu veni în oraș doctorul acela ambulant, cu buruienile de leac.

Profesorul Eaton era un bărbat înalt, uscățiv, și purta pantaloni cu dunga dată la mașină și guler înalt de celuloid. Cu tot atît temei s-ar fi putut crede că e cu zece ani mai în vîrstă decît Effie, cum de asemenea s-ar fi putut să fie cu zece ani mai tînăr ; era greu să-i ghicești vîrsta, tot atît de greu cît ar fi fost ca, judecînd după accent, să spui din ce parte a Statelor Unite se trăgea.

A apărut la Rawley într-o dimineată fierbinte de pe la mijlocul lui august, în care vîntul stîr-nise nori albi de praf, și s-a apucat să vîndă *Indian Root Tonic*¹, un leac universal, sub forma unei licori spumoase, cu gust de miambal, în sticle verzui, suflate, avînd o formă ciudată. Sticlele erau acoperite de etichete mari cu chenar negru, înăuntrul căruia, pe fondul alb, se detașa imaginea unui atlet în chiloți de sport, care-și umfla

¹ Întăritor din rădăcină indiană.

pieptul și-și arăta mușchii încordați. Profesorul Eaton afirma sus și tare că nu s-a născut om să se încumete a tăgădui că preparatul său, *Indian Root Tonic*, lecuiește toate bolile de care pot suferi bărbații și, pe deasupra, și o seamă de boli femeiești.

Prima din oraș care a cumpărat o sticlă, plătind-o cu un dolar, a fost Effie Henderson, și tot ea a fost prima care i-a cerut și o a doua sticlă.

Profesorul Eaton își instalase spițeria pe bancheta din fund a turismului său mînjit cu noroi. După ce-i număraseră primarului zece hîrtii zdrențuite de cîte un dolar pentru autorizația de a face negoț la Rawley, trăsese mașina în mijlocul maidanului plin de bălării situat în dosul gării. Peste speteaza banchetei servea mușteriii, — pe măsură ce se înfățișau și-i înmînau dolarul convenit — cu sticle verzui dintr-o ladă așezată la picioarele sale.

În ajun se îngămădiseră o mulțime de gură-cască pe maidanul năpădit de bălării, însă a doua zi dimineața, cînd Effie a venit să-și cumpere cea de-a doua sticlă, abia o mînă de oameni ascultau perorațiile lui. Cei mai mulți erau negri, care, nici de-ar fi pus mînă de la mînă, n-ar fi reușit să strîngă un dolar; atrași pe maidan de damful ce venea dinspre automobilul stropit cu noroi, se apropiaseră gata să creadă că *Indian Root Tonic* conține principii curative cu adevărat miraculoase. Cînd își făcu apariția Effie, negrii se dădură respectuos la o parte, urmărind de la oarecare distanță cum profesorul Eaton se gătea să plaseze încă o sticlă.

Effie se opri în spatele mașinii, lîngă capota strînsă, cu fața la profesorul Eaton și depuse pe marginea capotei o bancnotă de un dolar, moale și mototolită ca o cîrpă udă.

— Am venit din nou acuma dimineata, n-am putut să nu vin, mai doresc o sticlă, spuse Effie zimbătoare, privind în sus la profesorul Eaton. Mă simt mai bine datorită sticlei luate aseară ; de cînd sînt nu m-am simțit mai bine ! Nu se află medicament mai bun în tot ținutul, căci pe toate le-am încercat, cel puțin așa cred.

— Iertați-mă, doamna mea, o întîmpină profesorul. Sînt astăzi pe piață sute de preparate, dar *Indian Root Tonic* este unic. V-aș fi foarte îndatorat dacă, de aci înainte, de cîte ori veți vorbi despre preparatul meu pentru alinarea suferințelor omenști, veți folosi, pentru a-l desemna, numele lui adevărat, marca depusă și înregistrată. *Indian Root Tonic* este numele singurului și unicului remediu împotriva tuturor bolilor, de orice fel. Este, doamna mea, deosebit de indicat și eficace pentru femeile mature.

— V-aș ruga, domnule profesor, să nu-mi mai spuneți „doamnă“, protestă Effie, plecînd puțin capul. Nu sînt decît o tînără prostituată și, afară de asta, încă nu-s măritată.

Privind-o pe Effie de sus, profesorul Eaton se șterse de nădușeală deasupra buzelor.

— Vai, scumpă domnișoară, ce gogoman mai sînt ! se scuză el. Oricine, cînd vede fețișoara dumneavoastră strălucind de tinerească prospețime, își dă seama că nu sînteți decît o copilă. Să știți că *Indian Root Tonic* este deosebit de indicat și eficace pentru junele fecioare.

Effie întoarse iute capul, să vadă dacă nici unul dintre negri nu rămăsese destul de aproape să audă cuvintele profesorului Eaton. Ar fi dorit din suflet ca anumite vecine să treacă acum pe acolo, să afle și ele ce părere are despre dînsa profesorul Eaton.

— Nu mi-a plăcut și nu-mi place niciodată să vorbesc despre mine, dar aş vrea, domnule profesor Eaton, să cunosc părerea dumneavoastră ; nu credeți că sînt încă prea tînăra ca să mă mărit ?

— Draga mea domnișoară, răspunse el după ce își aprinse iar trabucul stins, *Indian Root Tonic* e deosebit de indicat și eficace pentru fetele nemăritate. E cea mai mare descoperire din cîte s-au pomenit în domeniul științelor medicale de la face-rea lumii încoace. Rețeta acestui leac miraculos am obținut-o personal de la un bătrîn șef de trib indian, undeva, departe, pe întinsurile nemărgi-nite ale Vestului Sălbatic ; am fost însă nevoit să-i făgăduiesc în mod solemn că tot restul vieții voi colinda de la un hotar la altul al acestei țări uriașe, împărțind *Indian Root Tonic* bărbaților și femeilor ca dumneavoastră, care fără acest leac miraculos ar fi niște biete ființe neputincioase.

Simți nevoia să facă o scurtă pauză, ca să res-pire. Și acum, privind în jos peste capota strînsă, o văzu pe Effie la față pentru prima oară. În ajun, la lumina lămpii de benzină, cînd pe maidan mi-șunau oamenii care se înghesuiau și se îmbrînceau să răzbată la spițerie pînă a nu se isprăvi stocul oferit la preț redus, cu titlu de reclamă, nu avusese răgaz să se uite bine la toți cei care se apropiaseră să-i dea un dolar și să-și ia sticla. Acum, desco-perind-o pe Effie, întinse gîtul și se aplecă pentru a o cerceta cu luare-aminte.

— Vai, domnule profesor Eaton, ce om extra-ordinar sînteți ! Ce nobilă misiune aveți !

Profesorul Eaton continuă să se holbeze la ea, fără a-i răspunde, căci, în ce privește frumusețea, Effie, care încă nu împlinise treizeci de ani, nu era întru nimic mai prejos de alte fete din orășel, și de cîte ori se gătea — în dimineața aceea, înainte de

a ieși la plimbare, se dichisise aproape două ceasuri — toți comis-voiajorii în trecere prin localitate se zgîiau la ea și-i descoseau pe negustori, să afle cine este.

În cele din urmă, profesorul Eaton coborî și se apropie de Effie, care rămăsese în spatele mașinii, și, aprinzîndu-și din nou trabucul, începu s-o examineze mai îndeaproape.

— Cred, domnule profesor, că n-ar trebui să mă luați așa, zise ea fără a-l privi în ochi. Nu se cuvine să-mi spuneți „dragă fetiço“, mă cunoașteți de prea puțină vreme. Doar e prima oară cînd stăm de vorbă între patru ochi, și...

— Se poate ! Nu m-aș fi așteptat ca o fată tină, atît de frumoasă ca dumneavoastră, să fie jignită de această mărturie a prearespectuoasei mele admirații, se apără el, măsurînd-o din creștet pînă-n tălpi, și apoi, băgînd de seamă că își trăgea bluza, țuguie buzele. Credeți-mă, atît de rar îmi este dat să întîlnesc o fată tină și drăgălașă ca dumneavoastră, încît se vede treaba că m-am fisticit și-am pierdut un moment simțul măsurii și al cuviinței. Acum, dacă am făcut cunoștință, sînt sigur că-mi veți îngădui să vă exprim admirația și devotamentul meu. Îngăduiți, nu-i așa ?

— Vai, domnule profesor, exclamă Effie surescitată, cu adevărat credeți că sînt frumoasă ? Mi-au mai spus acest lucru mulți bărbați înaintea dumneavoastră, sînt deprinsă s-aud destul de des asta, dar dumneavoastră sinteți cel dintîi bărbat care mi-l spuneți cu atîta foc !

Încercă să se tragă înapoi, dar era cu spatele la caroserie. Profesorul Eaton mai făcu un pas înainte, așa că nu mai era chip să fugă. Nici nu s-ar fi sinchisit de asta, dar dorea neapărat o clipă de răgaz pentru a cerceta ce se întîmplase cu bluza.

Ceva se întâmplase cu bluza, poate s-o fi desfăcut în talie, căci, de când coborîse din mașină și se apropiase, profesorul Eaton nu-și luase ochii de la corsajul ei. Se întreba dacă nu cumva îl întin-sese prea tare, pentru că dimineată, când se gătise, îmbrăcase toată lenjeria pe care o purta duminica la biserică.

— Crede-mă, te rog, fetiță dragă, ești frumoasă, fără îndoială că ești frumoasă! De fapt ești cea mai încântătoare fată din câte mi-a fost dat să-ntil-nesc în călătoriile mele de-a lungul și de-a latul nemărginitelor întinderi ale țării noastre... de la Oceanul Atlantic la țărmurile Pacificului și de la Marile Lacuri la Golful Mexicului.

— Domnule profesor, exclamă Effie, netezin-du-și bluza pe piept, mă faceți, zău, să mă simt atît de tînără, atît de prostuță!... Mă faceți să mă simt ca o...

Profesorul Eaton se-ntoarse brusc, scoase o sticlă de *Indian Root Tonic* de sub bancheta din fund și, smucind cu dinții dopul de plută, destupă sticla în-tr-o clipită și i-o întinse lui Effie, zicînd :

— Primește-o, te rog, dragă fetiço, din partea mea. Dă-o pe gît și să vezi dacă n-o să te simți încă și mai bine!

Privind lung chipul athletic al tînărului în chi-loți de sport, înfățișat pe etichetă, Effie apucă fla-conul de sticlă verzuie suflată.

— Sticla cumpărată aseară am golit-o pin' la ultima picătură, mărturisi ea. Am băut-o înainte de culcare, și după aceea m-am simțit atît de bine, încît n-am mai putut sta locului. Nu m-am putut stăpîni, am sărit din pat și-am ieșit să stau puțin pe veranda din spatele casei și am fredonat.

— Nici că s-a pomenit vreodată preparat mai salutar...

— La ce betșug anume se recomandă preparatul, domnule profesor Eaton ?

— *Indian Root Tonic* vindecă orice afecțiune. Este neîntrecut ca întăritor general. Afară de asta, nu există nici o singură afecțiune descrisă de știința medicală în care să nu fi reușit a aduce alinare... și vindecare deplină.

Effie ridică sticla și dădu dușcă pe git cele opt uncii¹ de licoare spumoasă, cu gust de miambal. Negrii din jurul automobilului continuară să privească cu jind, în timp ce damful de alcool, ce emana din sticla deschisă, se răspîndea în valuri peste maidan. După ce aruncă o ultimă privire nostalgică imaginii de pe etichetă, Effie înmină profesorului Eaton sticla goală.

— Vai, profesore Eaton, ciripi ea, apropiindu-se, mi-e mai bine ! Am senzația că mă desprind de pe pământ, că mă ridic și-mi iau zborul...

— Mi-ați da poate voie să...

— Ce anume să vă dau voie, profesore Eaton ?
Ce anume ?

Profesorul Eaton scutură scrumul trabucului cu vârful degetului mic.

— Poate mi-ați da voie să vă petrec acasă, rosti el. E vremea mesei, și tocmai mă pregăteam să-nchid pînă după-amiază spițeria, așa că, dacă mi-ați da voie, v-aș duce bucuros acasă cu mașina. Spuneți-mi numai încotro s-apuc, și am și pornit-o !

— Aveți un fel de a vorbi atît de romantic, profesore Eaton ! exclamă Effie, atingîndu-i brațul cu mîna. Lîngă dumneavoastră mă simt ca o prostituată mică...

¹ *Uncia* — unitate de măsură anglo-saxonă, egală aproximativ cu 35 de grame.

— Imi permiteți să vă conduc acasă, nu-i așa ?

— Firește, cu plăcere !

— Urcați aici, vă rog, o pofti el și, deschizînd larg portiera mașinii, o apucă de braț, strîngînd-o cu putere.

După ce se instalară amîndoi pe bancheta din față, Effie întoarse capul, pentru a-l privi pe profesorul Eaton.

— Aș pune rămașag că, pe unde ați trecut prin țară, ați avut peste tot zeci și zeci de aventuri amoroase cu fete tinere ca mine.

— Nicidecum, protestă el, punînd în mișcare motorul. Este prima oară în viața mea cînd o persoană aparținînd sexului frumos îmi reține atenția. Vedeti dumneavoastră, îmi închin întreaga energie introducerii, răspîndirii și desfacerii lui *Indian Root Tonic*. Firește, însă, că în împrejurarea de față, mă las cu plăcere sustras de la grijile negotului. Săcotesc prezența dumneavoastră în mașina mea drept o deosebită cinste. Adesea mi-am dorit să-mi fie dat să...

— Sînt oare eu prima fată... prima femeie pe care o curțați ?

— Da, prima, absolut prima ! zise el.

Profesorul Eaton porni mașina și, părăsind maidanul năpădit de bălării, apucă în susul străzii, spre locuința lui Effie. Era aproape, două rînduri de case mai încolo, și, cît a durat drumul, nici unul, nici altul n-a scos un singur cuvînt. Effie era numai ochi, căci voia să vadă dacă bunii ei concetățeni o urmăreau cum trece în automobil alături de profesorul Eaton, iar acesta conducea atent, cu privirea ațintită asupra stratului gros de nisip albicios care acoperea ulița. Cînd ajunseră, Effie îl rugă să tragă exact în fața porții, astfel ca din mașină să poată păși de-a dreptul în casă.

Au coborît amîndoi, și după ce Effie i-a deschis ușa din față, l-a condus în salonaș. Aici ridică puțintel unul dintre storuri și șterse în treacăt praful de pe sofa.

Profesorul Eaton rămase în mijlocul încăperii, aruncînd priviri îngrijorate pe sub stor și ciulind urechile, să surprindă orice zgomot s-ar fi auzit din camerele vecine.

— Luați loc lîngă mine pe sofa, îl pofti Effie. Știu bine că pot sta fără teamă singură cu dumneavoastră, profesore Eaton.

Și închise ochii, savurînd fiorii ce-o treceau la gîndul că se află singură cu profesorul. Senzația era mai plăcută chiar decît cea încercată în ajun, cînd, după ce golise prima sticlă de *Indian Root Tonic*, se virise în pat.

— Asta-i casa strămoșească ? întrebă el.

— Aș prefera să nu vorbim decît despre dumneavoastră și despre mine, zise Effie. Ce-ați zice să vorbim numai despre noi ?

Profesorul Eaton începuse să se simtă mai la largul său ; era limpede că afară de ei doi nu era nimeni în casă.

— Poate că, începînd profesorul Eaton, trăgîndu-se mai aproape de Effie și aruncînd din nou o privire către bluza ei, poate îmi veți îngădui să stabilesc diagnosticul afecțiunii dumneavoastră. Știți, pentru mine medicina n-are nici o taină și sînt în măsură să vă spun exact cîte flacoane de *Indian Root Tonic* sînt necesare în cazul dumneavoastră. Căci, bineînțeles, unele persoane trebuie să ia mai multe flacoane, iar altele, mai puține.

Effie privi o clipă afară pe fereastră, după care se-ntoarse cu fața către profesorul Eaton.

— Pentru asta nu va fi nevoie să...

— Nu, vai de mine, protestă el, nicidecum, cu toate că, în privința asta, puteți proceda cum veți socoti de cuviință. Este suficient să...

— Sînteți sigur, profesore Eaton, că nu e nici un inconvenient ?

— Absolut sigur, întări el. Absolut !

Effie își netezi bluza cu amîndouă mîinile și strînse umerii, scoțîndu-i puțin înainte. Profesorul Eaton se înclină și-i apucă mîna.

O ținu un minut într-a lui, luîndu-i pulsul, apoi îi dădu drumul și-și lipi urechea de pieptul ei, pentru a-i asculta bătăile inimii. Effie profită de acest răgaz pentru a-și aranja cîteva șuvițe rebele ce-i atîrnau pe tîmple.

— Poate ați binevoi, zise el înălțînd capul o clipă, poate ați binevoi să...

— Firește că da... încuviință Effie, pierdută.

După ce, cu mișcări nesigure, Effie își descheie stingaci bluza, profesorul Eaton se plecă din nou și își lipi urechea de sînul ei. Zvîcnirile inimii îi cutremurară timpanul.

După un timp, profesorul se sculă, își slăbi puțin nodul cravatei și cu dosul palmei se șterse de nădușeală deasupra buzelor. Era cald în salonaș, și ușile fiind închise, nu se făcea simțit nici un pic de curent.

— Poate v-am spus mai înainte...

— Vai, nu ! Vă-nșelați, nu mi-ați spus ! tăgădui ea precipitat, stînd cu mîinile împreunate și cu ochii plecați și privind-și bustul cu răsufierea tăiată. Vă rog, continuați, profesore Eaton !

— Poate, reluă el, pipăind dantela ajurată care-i împodobește bluza, vreau să spun... poate ar trebui să luați notă că singurul mijloc suveran existent pe piață în prezent pentru asigurarea sănătății întregului organism este *Indian Root Tonic*.

Pe lingă însușirile-i curative generale, *Indian Root Tonic* conține principiile active de care au trebuință toate femeile de vîrstă mijlocie și de vîrstă mai înaintată. Cu alte cuvinte, întărește glandele, care au o imperioasă nevoie de a fi revitalizezate. Sînt convins că, după ce vă veți încredința personal de miraculoasele virtuți întineritoare ce le posedă *Indian Root Tonic*, acest produs nu va mai lipsi niciodată din casa dumneavoastră. De fapt, fără teamă c-aș putea fi contrazis, pot afirma că...

Effie își scoase bluza.

— Doriți să-mi scot și...

— Desigur, nici vorbă... răspunse el precipitat. Așa, cum spuneam...

— Și asta, profesore Eaton ? Să scot și asta ?

Profesorul Eaton întinse brațul și o pișcă ușor. Effie chicoti, mîngîindu-și sînii cu gestul cu care obișnuia să-și netezească bluza.

— Nu mai aveți cumva vreun flacon de tonic la îndemînă, profesore Eaton ?

— Îmi pare rău, n-am, răspunse el, dar afară, în mașină, am cîteva lăzi pline. Dacă-mi dați voie mă duc și...

— Vai, nu ! exclamă Effie, apucîndu-l de braț și trăgîndu-l la loc, alături de ea. Vai, zău, profesore Eaton, nu mă lăsați singură tocmai acum !

— Cum doriți, spuse el, luînd din nou loc alături de ea. Da, cum vă spuneam, *Indian Root Tonic* posedă miraculoase virtuți întineritoare...

— Profesore Eaton, să scot și astea... e bine așa ?

— Da, desigur... încuvîntă el. Trebuie s-adaug că nu se cunoaște nici un caz în care *Indian Root Tonic* să fi dat greș, pe cîtă vreme sînt cunoscute sumedenie de...

— Doriți să păstrez ceva pe...

— Nu, firește că nu ! Întrucît, pe lângă multiplele mele îndeletniciri, dețin și calitatea de doctor în științe medicale, am neapărată nevoie de o libertate de acțiune absolută. Firește, dacă socotiți că nu puteți avea deplină încredere, ar fi poate mai bine să...

— Zău, nu plecați, vă rog... se rugă Effie, trăgîndu-l la loc, pe sofa, lângă ea. Doar știți bine c-am deplină încredere în priceperea dumneavoastră. N-am nici o îndoială, profesore Eaton, că dumneavoastră n-ați...

— Anume ce ? întrebă el, privind-o din nou de sus.

— Vai, profesore Eaton ! Sînt o biată fată nevinovată !

— Bine, dacă sînteți hotărîtă să vă lăsați în grija mea fără nici o rezervă, pot purcede mai departe la stabilirea diagnosticului. Altminteri...

— Am vrut numai să vă tachinez, profesore Eaton ! îi explică Effie, strîngîndu-i mîna și căutînd să-l împace. Firește, am încredere în dumneavoastră. Sînteți un om de caracter și sînt sigură că nici prin gînd nu vă trece să ademeniți o proastă ca mine. Dacă n-o să mă îngrijiți, mai mult ca sigur o să-mi iau cîmpii !

— Absolut, nici vorbă, zise el. Dacă-ați binevoi acum să scoateți și...

— E singurul lucru ce-l mai am pe mine, profesore Eaton, îngîină Effie. Sînteți sigur că n-are să se întîmple nimic ?

— Absolut sigur.

— Dar, profesore Eaton, mă simt așa de... așa de goală.

— E cât se poate de normal acest sentiment, zise el, căutînd s-o mîngîie. O fată tînă ră care n-a cunoscut încă...

— N-a cunoscut încă ce ?

— Da... Cum vă spuneam...

— Profesore Eaton, mă faceți să ncerc senzații atît de stranii... Sînteți sigur că...

— Absolut sigur. Absolut !

— Niciodată nu m-am simțit ca acum. Am impresia că...

— Lăsați-vă fără grijă în seama mea, scumpă domnișoară, și vă făgăduiesc că n-are să se...

Fără veste, ușa salonașului se deschide larg, și iată că în prag se ivește Burke, fratele lui Effie.

Burke era ajutorul șerifului.

— Gata masa, Effie ? întrebă Burke de la ușa, căutînd să-și acomodeze vederea cu semîntunericul din salonaș. E douăsprezece și-un sfert și...

La jumătatea propozițiunii îi întepeni limba în gură și rămase locului, holbîndu-se la Effie și la profesorul Eaton de lîngă ea. Acesta se sculă în picioare, dar rămase în fața sofalei, alături de Effie, uitîndu-se cînd la Burke, cînd la ea. Nu știa ce să facă. Effie se aplecă pentru a ridica lenjurile de care se dezbrăcase. Profesorul Eaton se aplecă și el și culese de jos nu știu ce lucru, pe care îl azvîrli în brațele ei.

Profesorului Eaton i se păru acum că în salonaș era o lumină orbitoare.

— Al naibii să fiu ! bolborosi Burke, pășind către mijlocul încăperii, și la fiecare pas tocul de piele, care-i spînzura la șold, se legăna încet. Al naibii să fiu !

Profesorul Eaton se lăsa ba pe un picior, ba pe celălalt. Se găsea între Effie și fratele ei și nu în-

trevedea nici o putință de a leși din impas. Ar fi dorit să fie cît mai departe de Effie. Spera că nu va fi silit s-o privească înainte ca dinsa să fi isprăvit cu îmbrăcatul.

Burke, care se apropiase, îl dădu la o parte. Acum sta neclintit, plimbîndu-și privirea de la Effie la doctorul ambulant cu buruienile de leac, dar nu lăsa să i se ghicească intențiile.

Profesorul Eaton se lăsă pe piciorul celălalt ; în aceeași clipă mîna lui Burke se opri deasupra tocului de piele, pipăind mînerul de sidef ce se vedea afară.

Effie închise acul de siguranță ce-l avea în mînă și, făcînd iute cîtiva pași, se așeză între Burke și profesorul Eaton. Încă nu era complet îmbrăcată, dar nu mai era goală.

— Ce-ai de gînd, Burke ?! izbucni ea.

— Depinde de ce are de gînd profesorul Eaton, răspunse Burke, pipăind mînerul de sidef al pistolului. Ce gînduri are profesorul ?

— Vai, Burke, profesorul Eaton și cu mine intenționăm să ne căsătorim. Nu-i așa, profesore Eaton ?

— N-aveam încă de gînd s-anunț logodna și apropiata noastră căsătorie, se scuză el, dar, fiindcă vrem să ne cununăm cît se poate de curînd, cred că primul om căruia trebuie să-i împărtășim proiectele noastre se cade să fie fratele lui Effie.

— Vă mulțumesc, profesore, că m-ați pus la curent, spuse Burke. Dar, ce naiba, comunicarea asta ați fi putut să mi-o faceți numaidecît.

Effie se repezi la profesorul Eaton și se agăță cu amîndouă bratele de gîtul lui.

— Vai, adevărat, profesore Eaton ? Sînt fericită, zău, nu ştiu ce să fac de fericire ! De ce nu mi-ai spus pînă acum că vrei să mă luaţi de soţie ? Într-adevăr, profesore Eaton, vorbiţi serios ?

— Da, nici vorbă, zise Burke, e serios !

— Sînt cea mai fericită fată din Rawley ! strigă Effie, lipindu-şi capul de gulerul de celuloid al profesorului Eaton. Ce surpriză ! Nici n-am visat să-mă mărit aşa curînd !

Continuînd să ţină mîna pe mînerul de sidef ce ieşea din tocul de piele, Burke se retrase de-a-ndaratele. După ce străbătu salonaşul, se opri în faţa telefonului agăţat în perete. Sună centrala şi ridică receptorul de pe furcă.

— Hello, Janie ! răcni el în pîlnie. Fii bună, dă-mi legătura cu pastorul Edwards, dar iute, te rog.

În timp ce, de la centrală, Janie îl suna pe pastorul Edwards, Burke, rezemîndu-se de perete, se uita la Effie şi la profesorul Eaton.

— Extraordinar, zău, mă mărit cu un doctor ambulant specialist în buruieni de leac ! exclamă Effie. Ascultă ce-ţi spun ! Toate fetele din oraş au să mă invidieze, şi de invidie, au să amuţescă o lună întreagă !

— Absolut, nici vorbă, întări profesorul Eaton stringîndu-şi nodul cravatei şi potrivindu-l în deschizătura gulerului său de celuloid. Nici vorbă. *Indian Root Tonic* are o eficacitate nelimitată. Nu încape îndoială că acest preparat reprezintă un miracol al medicinei şi ştiinţei din zilele noastre. Este ştiut că *Indian Root Tonic* obţine cele mai pu-mitoare rezultate înregistrate în analele medicinei.

Effie, care își prindea o șuviță de păr ce-i căzuse pe frunte, îl privi pe profesorul Eaton cu mândrie.

Doctorul ambulant (în original *The Medicine Man*) a văzut lumina tiparului în 1933 când a intrat în sumarul culegerii *We Are the Living*

ALESUL ENORIEI

Sîmbătă, nainte de amiază, Gus ședea rezemat de bar, cînd Ed Wright, unul dintre bătrînii comunității¹ intră în *drugstore*², să-i dea de veste că enoria îl orînduise diacon. Fără a mai pune la socoteală alegerea în sine, înștiințarea asta a fost întîia dintr-un șir de greșeli ce s-au succedat pînă duminică la prînz ; s-ar fi convenit ca Ed Wright să aibă mai multă minte și să nu-i fi suflat lui Gus nici un cuvînt despre cîntea ce i se făcuse, cel puțin pînă sîmbătă pe la miezul nopții, sau, și mai bine încă, pînă duminică dimineața, înainte de începerea predicii. Nu se cade totuși ca răspunderea pentru cele ce au urmat să fie aruncată, toată, în spinarea lui Ed, căci, de cele întîmplate, Gus Streetman e vinovat deopotrivă cu toți ceilalți locuitori ai orășelului.

După ce Ed l-a înștiințat despre orînduirea lui ca diacon, Gus rămase nemișcat un timp, privindu-l cînd pe Ed, cînd pe băiatul care servea la

¹ E vorba de o comunitate prezbiteriană, una din numeroasele secte protestante care au prozeliți în sudul S.U.A..

² Magazin tipic pentru orășelele de provincie americane, în care se vînd de-a valma produse farmaceutice, răcoritoare, înghețată și mărunțuri.

bar. Era atât de încântat, încît nici nu ştia ce să spună. Se simţea ca în seara zilei alegerilor, cînd asculta rezultatele scrutinului din comitatul lor.

— Frumos ! Iacă-te, ai ajuns şi diacon ! zise Ed, rezemîndu-se de bar şi aşteptînd ca Gus să facă cinste. Vezi, fii cu ochii în patru cînd umbli cu coşuleţul, să nu care cumva să-i laşi pe cei din fund să strecoare nasturi în loc de bani.

— Drept să-ţi spun, Ed, mai bine să m-aleagă diacon la biserică decît să mă trezesc în cine ştie ce funcţie în administraţia comitatului... alta decît aceea de inspector financiar. E o mare cinste, zău, să fii diacon în biserica noastră !

Gus era inspector financiar al comitatului. Deţinea această demnitate de vreo zece-cincisprezece ani, căci regulat îi biruia în alegeri pe toţi contracandidaţii şi părea că o să rămînă inspector financiar cîtă vreme aveau să se ţină alegeri şi atîta timp cît pe buletinul de vot oamenii aveau să găsească numele lui Gus Streetman.

— Să ştii, Gus, întări Ed, că toată lumea-i bucurasă. După ce ai fost propus, n-a existat nici o umbră de îndoială în privinţa rezultatului. Votul a fost unanim.

Gus era atât de încântat, încît nici nu ştia ce să spună. Aştepta ca Ed să-i povestească mai amănunţit cum se petrecuseră lucrurile, cum anume votaseră predicatorul şi bătrînii obştii ; dar Ed îşi umezea buzele, fiind însetat.

— Hai să ciocnim un păhărel, Gus ! spuse el.

— Da, sigur, sigur ! exclamă Gus, dezmetindu-se. Ce iei, Ed ?

— Coca-Cola cu lămîie pentru mine, spuse Ed, adresîndu-se direct barmanului.

— Mai pune-mi și mie un pahar de Coca-Cola cu sifon. Trei guri bune de sifon să fie ! preciză Gus.

Era al cincilea pahar de Coca-Cola comandat de Gus de la opt și jumătate dimineța, iar pînă la amiază mai erau două ceasuri.

Sedea acum amîndoi la bar, sorbind în tăcere din pahare. Gus era absorbit de alegerea lui în funcția de diacon, atît de absorbit, încît nu scotea nici un cuvînt. După un timp, Ed se scuză, spunînd că trebuie să se-ntoarcă degrabă la magazinul lui de fierărie, să vadă dacă nu-l așteptau niscaiva clienți, și plecă, lăsîndu-l pe Gus la bar, cu paharul de Coca-Cola dinainte.

Din ușă Ed îi spuse :

— Să știi, Gus, c-o să trebuiască să dai și tu o mînă de ajutor mîine dimineță la chetă. Vezi să nu-ncați pantofii cu scîrț, că toți ochii au să fie ațintiți asupra ta.

— Da, sigur, sigur... bolborosi Gus. Fii pe pace, n-am să lipsesc, doar îs diacon acuma !

Era atît de tulburat de faptul că ajunsese diacon, încît nu înțelegea prea bine nici ce îndruga el însuși, nici ce-i spunea Ed. Afară de asta, era frămîntat de ideea că evenimentul se cuvenea sărbătorit. Nu se întîmplase încă niciodată să lase neudată vreo izbîndă electorală, și nu era mai puțin mîndru de demnitatea de diacon decît de aceea de inspector financiar al comitatului. În cele din urmă, Gus ieși din *drugstore* și o porni tacticos spre frizerie.

La frizerie, în cămăruța din dos, se afla un dulap în care Gus păstra o parte din proviziile lui de *whisky* și *gin*. Plănuia să-i tragă un chef în lege, ca toate celelalte, ba chiar și mai dihai ! De

obicei n-avea prilej să facă decît un chef la patru ani, cu prilejul realegerii lui ca inspector financiar¹, de aceea se bucura de cheful în perspectivă ca de o plească, ca de o sărbătoare neașteptată.

Lui Gus Streetman îi mergea vestea că are o inimă de zahăr, și că era cu neputință să nu-l iubești. De l-ai fi oprit, de pildă, simbătă după-amiază pe uliță ca să-l rogi ceva, puteai fi îndreptat că nu te va refuza ; fie c-avea chiar el, lucrul care-ți făcea trebuință, fie că știa unde să-l găsească, Gus îți împlinea dorința. Puteai, de pildă, să-i ceri împrumut mașina lui nou-nouță pentru a face o excursie la țară ; nu-ncăpea îndoială c-avea să te bată voios pe umăr grăbindu-se să-ți spună, de parcă i-ai fi făcut cine știe ce favoare : „Vai, cu plăcere, cu plăcere ! Vai de mine, te rog, Joe, ia-o și plimbă-te sănătos ! Tot ce am pe lumea asta, crede-mă, îți dau bucuros, îmi spui, și-ți dau. Vai de mine, te rog, Joe, ia mașina și plimbă-te cu ea cît poțezi !”

Dacă încercai să-i mulțumești că-ți împrumută mașina lui nou-nouță, îți tăia vorba : „Lasă, Joe, nu mai vorbi așa ! Abia acum îmi dau seama cît sînt de cărpănos. Treci, te rog, pe la pompă și umple rezervorul în contul meu. Spune-i lui Dick că-l rog să facă bon pentru tot ce iei, și am să trec eu luni să-l achit.”

Așa era Gus Streetman în toate privințele. Ce-i cereai era totuna. Orice ți se năzărea, n-aveai decît să-i spui, căci, fie c-avea lucrul dorit, fie că știa de unde să facă rost de el, Gus ți-l aducea plocon și puteai să-l păstrezi cît poțezi. E drept

¹ În unele state din S.U.A. anumiți funcționari administrativi ai districtelor, comitatelor și comunelor se aleg pe termen de patru ani, o dată cu alegerea președintelui.

că, ici-colo, se mai găsea cîte unul care făcea uitat lucrul cu pricina, dar nu mulți. Mai toată lumea știa însă măsura și, afară de asta, Gus, avînd nenumărați prieteni care vegheau, putea fi fără grijă. În primăvară, Vance Young îl opri se într-o dimineată pe Gus și îi spusese c-avea să plece la Atlanta¹ pentru o zi, două, pe la sfîrșitul săptămîinii, pentru afaceri și dorea s-o invite pe doamna Streetman să meargă cu el, ca să-i țină de urît. Gus îi răspunsese că n-are nimic împotrivă, și, într-adevăr, nici nu avea. Dar în ziua hotărîtă, puțin înainte de plecarea trenului, careva, neputînd să se mai stăpînească, îi destăinui lui Gus că Vance îl mințise, pus la cale de gașca de la frizerie să-i joace un renghii.

Realegerea lui din patru în patru ani în funcția de inspector financiar se datora mai ales faptului că Gus era așa cum era. Se îplineau cincisprezece ani de cînd deținea funcția de inspector financiar, și nici unul din cei care încercaseră să i se opună la adunările preliminare pentru desemnarea candidaților n-a avut vreodată măcar umbra unei șanse de a fi ales. Cu cîteva zile înainte de scrutinul preliminar, Gus încărcă în mașină patruzeci-cincizeci de pepeni verzi uriași, din varietatea „Senator Watson“, și pornea în campanie electorală. Oprea în fața caselor situate de-a lungul șoselei și cobora din mașină cu doi pepeni uriași în brațe. Intra în curte cu ei și, ajuns în dreptul verandei, îi lăsa jos și îi trimitea de-a rostogolul spre ușă, după care scotea briceagul lui cu miner de sidef și bocănea cu el în zidul căptușit cu leături pînă ieșea cineva.

¹ Capitala Georgiei.

Atunci, încercînd pepenii cu arătătorul îndoit și plecînd capul, ca s-audă cum sună, Gus întreba :

— Ei, ce mai e nou, Harry ? Ești mulțumit cu procesul-verbal de impunere ?

Nu se găsea, firește, niciodată nimeni care să fie mulțumit cu impunerea, și nemulțumiții sprijineau cu toții candidatura lui Gus. Cu toate că era membru al partidului democrat, republicanii nu prezentau nici o primejdie pentru Gus în lupta electorală. Republicanii, partizani ai politicii *Lily-white*¹, nu se prea sinchiseau de alegerile locale, iar poștașii știau ei de unde pică ceva.²

— Spune, Gus, ce crezi, vreo reducere n-am putea obține ? îl întreba apoi cetățeanul.

Întrebarea rămînea însă fără răspuns, căci, exact în clipa aceea, Gus era întotdeauna absorbit : spinteca plin de grijă unul dintre cei doi pepeni. Scootea inima pepenelui, împărțind-o bucăți la ai casei, își ștergea briceagul cu mîner de sidef pe pantalon, și apoi, după ce strîngea mîna tuturor celor de față, se îndrepta spre mașina lăsată pe sosea, spunînd, într-o doară :

— Ne-ar prinde bine ceva ploaie, nu-i așa ? Pînă-n seară s-ar putea să-i tragă o ploaie zdra-vănă !

Așa se explică de ce Gus a fost ales întîia oară și de ce de atunci încoace, din patru în patru ani, fusese mereu reales. Nu făcea nici un fel de pro-

¹ Grupare în sinul organizațiilor republicane din sudul S.U.A. care preconizează excluderea negrilor de la orice activitate politică. Denumirea grupării — *Lily-white* — care în traducere înseamnă : „Alb cum e crînul“, este devisa rasismului american.

² În S.U.A. oficiile poștale și poștașii joacă un rol însemnat în campaniile electorale locale, candidații bombardîndu-i pe alegători cu circulare și scrisori prin care le solicită votul.

misiuni nimănui, și de aceea încă nu i se întâmplase să-și calce cuvântul. Totuși, aduna voturile, aproape toate voturile comitatului.

Cînd și-a pus în gînd să umble după diaconie, Gus s-a apucat de treabă, procedînd întocmai cum proceda în fiecare campanie electorală. Zi după zi l-a îndopat cu pepeni pe predicator ; de asemenea i-a îndopat cu pepeni pe bătrînii obștii. În ziua alegerilor parohiale, ținute în ultima săptămînă a lui iulie, întîiul propus pentru diaconie a fost Gus, care s-a ales de la primul scrutin, votul fiind unanim.

Ori de cîte ori nu era în campanie electorală sau nu pleca undeva prin comitat pentru a stabili impunerea vreunei proprietăți, îl aflai cu sticla de *whisky* sau de *gin* în față. Avea un mic depozit de *whisky* în cămăruța din dos a frizeriei, un altul acasă, în garaj, într-un colțișor ferit de ochii nevestei, și mai avea un al treilea depozit, unde putea să umble la orice oră din zi și din noapte, situat în clădirea judecătoriei, în lada de cărbuni din biroul său.

Gus nu se îmbăta însă niciodată în așa măsură încît să nu se poată ține pe picioare ; de aceea Fred Jones, șeriful, nu se văzuse încă niciodată nevoit să-l bage la zdup. Oricît ar fi băut, Gus reușea întotdeauna să-și păstreze echilibrul. Putea să bea *whisky* și *gin* fără să-l trădeze altceva decît lăcirea ochilor și pasul.

Simbătă dimineața, după ce Ed Wright îl înștiințase că fusese ales, Gus se duse la frizerie, unde secă întreaga provizie de băutură, apoi trecu la judecătorie și începu să golească pe rînd sticlele ascunse în lada de cărbuni a biroului său de la etajul întîi.

Apoi n-a mai fost văzut pînă seara, pe la opt, cînd, ieșind de la judecătorie, a traversat scuarul pentru a-și comanda o Coca-Cola cu sifon la bar, în *drugstore*. Nici de astă dată nimeni nu s-a uitat la el mai îndeaproape, căci umbla destul de cuviincios și nu vorbea cine știe ce tare, ținînd seama că era sîmbătă seara. E drept că șeriful s-a uitat puțin după el, dar părăsi apoi scuarul, pornind în sus pe uliță, să mai umfle cîtiva dintre bețivii care dădeau tircoale birturilor ținute de negri și să-i bage la colivie.

În sîmbăta ceea se împlinea săptămîna de cînd o trupă de actori de bilci poposise la marginea orășelului, și mai toți locuitorii se duseră să asiste la spectacolul de adio, să-i vadă pe saltimbașci strîngîndu-și corturile și barăcile și pornind spre orășelul vecin. Pe la ceasurile zece și jumătate, sau unsprezece, însoțit de doi-trei prieteni, Gus se îndreptă și el într-acolo. Erau cu toții cam afumați, și Gus se arăta cît se poate de vesel. După părerea lui Gus, vizitarea bilciului trebuia să constituie încoronarea petrecerii, și într-adevăr Gus se dezlănțui în acea seară. Urmat de o mulțime de bărbați în toată firea și de o droaie de copii, care rîdeau și strigau în cor cu el, Gus luă la rînd corturile și barăcile înșirate de o parte și de alta a aleii centrale.

Pe la miezul nopții, cînd actorii se pregăteau să încheie reprezentația și să pornească spre orășelul învecinat, Gus băgă de seamă că rămăsese un număr de atracție pe care nu-l văzuse : un cort singuratic, izolat de restul barăcilor și corturilor, avînd în față expusă o pînză pe care, pe fond roșu, era zugrăvită o dansatoare tină, sumar îmbrăcată. Spre deosebire de toate celelalte numere, care aveau reclame țipătoare, scrise cu litere de-o șchioapă, acesta n-avea nici un cuvînt de re-

clamă, afară doar că jos, într-un colț al pinzei pictate în roșu, la picioarele dansatoarei, era un aviz de dimensiuni modeste : *Numai pentru bărbați.*

Cînd auzi de la careva că e vorba de un număr de *hoochie-coochie*¹, Gus se năpusti într-acolo, îmbrîncind oamenii-n stînga și-n dreapta, ca să-și croiască drum. Alergă la casă, cumpără trei-patru duzini de bilete și, ridicînd brațele deasupra capului, pofti pe toată lumea să între cu el, să vadă dansatoarea. Dar puțin după ce oamenii se îmbulziră înăuntru, umplînd cortul, reprezentația se întrerupse brusc, fără ca cineva să poată pricepe de ce.

Nici pînă în ziua de azi nu știe nimeni să spună precis nici ce a spus, nici ce a făcut Gus cînd s-a apropiat de dansatoarea de *hoochie-coochie*, dar fapt este că într-o clipită cortul s-a prăvălit peste asistență. Se prea poate ca, într-adevăr, Gus să fi smuls stîlpul din mijloc, pe care se sprijinea cortul, pricinuind căderea pinzei peste capul spectatorilor ; se prea poate însă ca nu Gus să fi fost acela care a cuprins-o pe dansatoare de talie ; oricum, dansatoarea a început să răcnească de parc-ar fi încăput în brațele unui nebun care voia s-o sugrume. Neîndoielnic e însă faptul că imediat după aceea s-a prăbușit cortul ; dansatoarea a început să urle și să strige mai întii după ajutor, apoi implorînd îndurare ; vînzătorul de bilete a chemat zilerii care băteau parii corturilor, dar, între timp, văzîndu-se prins sub cort, un zevzec a aprins un chibrit și a dat foc pinzei. De asemenea, e absolut neîndoielnic că atunci cînd, în cele din urmă, mulțimea a reușit să ridice pinza cuprinsă de flăcări

¹ *Hoochie-coochie* sau *hoochy-cootch* — dans caracterizat prin mișcări lubrice ale bustului și ale crupel.

și sa salveze dansatoarea și spectatorii prinși sub cort, pe dansatoare au aflat-o în centrul grămezii, încăierată cu Gus. Tocmai în această clipă și-a făcut în goană apariția, înarmat, și Fred Jones, șeriful. Începu să dea fel de fel de ordine, împingând oamenii la dreapta și la stînga, și reuși în cele din urmă să evacueze terenul și să închidă bilciul.

Ce s-a întîmplat cu Gus după asta nu știe nimeni, căci prietenii au dat buzna, l-au smuls din brațele oacheșei dansatoare de *hoochie-coochie*, l-au urcat într-un automobil și au pornit-o razna cu el, să se răcorească. Ceva mai tirziu, s-au întors în oraș, l-au dus la frizerie și l-au închis acolo, fiindcă, de s-ar fi mai arătat pe uliță, fără îndoială că l-ar fi înhățat șeriful.

În noaptea aceea nu s-a mai dus acasă, căci la trei, cînd amicii s-au hotărît să spargă cheful și să pornească la casele lor, să apuce cîteva ceasuri de somn, Gus se afla în cămăruța din dos a frizeriei, ocupat să deguste conținutul a două-trei sticle abia desfundate. Așa că amicii au plecat lăsîndu-l în cămăruță, socotind că va adormi și că somnul îi va face bine.

Duminică dimineața, devreme, Clyde Young, bărbierul, a venit la prăvălie, l-a bărbierit pe Gus și i-a netezit puțin hainele, iar la douăsprezece fără zece, cînd nu mai erau decît zece-cincisprezece minute pînă la terminarea predicii, Gus și-a făcut apariția în biserică și s-a așezat într-o strană în fund, lingă intrare.

Se și cuvenea să stea în strană la biserică, doar era diacon acum și avea datoria să dea o mîină de ajutor la chetă. Nu se cădea însă ca Gus să fie acolo în starea în care se găsea, căci dis-de-dimineață apucase să bea din nou la frizerie. Clyde Young nu venise cu mîina goală la prăvălie. Ve-

nise, ce-i drept, să-l bărbierească și să-l mai di-
chisească, înainte de a merge la biserică să
strângă obolul credincioșilor, dar îi adusesese și ceva
băutură.

Atunci când a intrat în biserică și s-a îndreptat
spre strana din fund, nimeni nu s-a uitat la el mai
îndeaproape. De văzut, l-au văzut și pastorul, și
zece-doisprezece enoriași, care întoarseră capul să
vadă cine vine atât de târziu la slujbă. Dar cine să
bănuiască în ce hal era Gus ? Ca de obicei, înfăți-
șarea lui nu trăda nimic, și ai fi zis, judecînd după
aparențe, că-i la fel de treaz și de teafăr ca pas-
torul însuși.

A stat cuminte acolo în fundul bisericii, fără să
sufle o vorbă, pînă după predică. Venise vremea
să înceapă cheta. Obiceiul era ca, la terminarea
predicii, diaconii să se ridice de la locurile lor și
să meargă în amvon, să ia coșulețele în care se
făcea cheta, să strângă obolul credincioșilor, pen-
tru ca apoi, în timp ce o solistă din corul biseri-
cii cînta un tropar, să străbată naosul în sens in-
vers.

Cu pas sigur, Gus mersese la amvon, luă un coșu-
leț și purcese să strângă ofrandele pe latura rezer-
vată lui, fără a scăpa nici un cent. După ce diaco-
nii ajunseră în fundul bisericii, mergînd în ca-
dență, porniră înapoi, către amvon, unde pastorul
îi aștepta, gata să rostească rugăciunea pentru pri-
mirea ofrandelor și să dea binecuvîntarea. So-
lista trebuia să-i urmărească din ochi și să caute
să isprăvească troparul exact în clipa cînd diaco-
nii depuneau coșulețele pe masa de lingă amvon.

Lucrurile au mers ca pe roate pînă în clipa cînd
diaconii au ajuns pe la jumătatea naosului. Solista
cînta în picioare în mijlocul corului, iar organistul

susținea acompaniamentul, cînd, subit, Gus se opri locului, dînd peste cap întreg ritualul.

S-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd, ca predicatorul și bătrînii obștii să nu-l fi ales diacon pe Gus Streetman ; dar Gus îi cucerise așa cum îi cucerea pe alegători de fiecare dată cînd pornea în campanie pentru a-și susține candidatura la postul de inspector financiar al comitatului. De fapt nu era mai vinovat decît oamenii care-l orînduiseră în diaconie ; dimpotrivă, cea mai mare parte de vină revenea adunării parohiale. Afară de asta, de vreme ce-l făcuseră diacon, s-ar fi cuvenit ca în dimineța aceea, înainte de predică, să se fi dus cineva din partea enoriei să cerceteze starea lui Gus, spre a se încredința dacă era ni merit sau nu ca noul diacon să treacă pragul bisericii. Dar nu-i dăduse nimănui prin gînd să facă asta. Fiindu-le drag Gus, credincioșii l-au lăsat de capul lui.

Așa se face că în dimineța aceea, cînd pășea apăsător de-a lungul naosului, scuturînd energic coșulețul, de parc-ar fi fost cutia în care se amestecă zarurile la barbut, Gus era beat criță, mai rău ca un geambaș în zi de iarmaroc. Era însă vina obștii ; s-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd să nu-l aleagă pe Gus diacon înainte de a hotărî mijloacele prin care să-l oprească de a se mai îmbăta duminicile.

Gus se opri de unul singur la jumătatea naosului. Ceilalți diaconi pășeau înainte, spre masa de lingă amvon, privind cu coada ochiului, să vadă ce-i cu Gus, fiindcă să se-ntoarcă să-l tragă de mîneacă nu îndrăzneau, neputînd să prevadă ce avea să zică și să facă dac-ar fi încercat careva să-l ia cu de-a sila.

Între timp, damful lui Gus umpluse biserica, și credincioșii începuseră să adulmece aerul și să se întoarcă după el. Gus se holba la solista corului, scuturînd mai departe coșulețul cu monedele de zece și de douăzeci și cinci de cenți, de parc-ar fi fost cutia în care amesteca zarurile simbătă seara, cînd jucau barbut la frizerie.

Apoi Gus răcni. Pare-se că răcnetul lui a fost auzit și în biserica sectei baptiste, situată tocmai în capătul opus al orașelului, tulburînd și acolo ritualul.

— Arde-i ! zbieră Gus la solistă.

Într-o clipită biserica începu să zumzăie ca un roi de albine. Întreaga enorie era în picioare și adulmece efluviile de *whisky* răspîndite de Gus ; orga încetase acompaniamentul, și solista amuțise, iar cei de față, inclusiv predicatorul, se uitau cu gura căscată la Gus Streetman, care continua să stea în mijlocul drumului și să zornăie monedele, în timp ce privirea îi era ațintită asupra solistei. Căci, ciudată coincidență, aceasta semăna leit cu dansatoarea de *hoochie-coochie* de la bilci.

Enoria tocmai începuse să tragă nădejde că lucrurile s-au potolit, cînd iată că Gus prinse a răcni din nou.

— Arde-i ! Arde-i un dans, fetițo !

Aproape toți credincioșii aflați în biserică înțeleseseră ce voia să spună Gus, pentru că mai toți bărbații vizitaseră bilciul săptămîna trecută și ori o văzuseră cu ochii lor, ori li se povestise despre oacheșa dansatoare de *hoochie-coochie* din cortul la care n-aveau acces decît bărbații, iar femeile fără îndoială că auziseră și ele despre dansatoare.

Gus tocmai se pregătea să răcnească din nou și să facă poate și un gest necuviincios, cînd, mai înainte de a fi apucat să deschidă gura, cîțiva din-

tre membrii obștii, ajutați de diaconi, se năpustiră asupra lui și, luându-l pe sus, îl scoaseră la iuteală din biserică.

Pastorul rosti precipitat binecuvîntarea, scurtînd-o fără nici o remușcare, și ieși glont pe ușița din dos, pentru ca, ocolind clădirea, să ajungă în stradă în fața bisericii și să vadă ce se întîmplă cu Gus.

Bătrînii și diaconii îl aruncară pe Gus într-un automobil și porniră cu el gonind cu cincizeci de mile pe oră. Pastorul și tot restul credincioșilor, care între timp ieșiseră în stradă, se luară după mașină în pas alergător.

Pînă să ajungă și ei în fața arestului, aproape toată populația orașelului se îngrămădise acolo pentru a asista la întemnițarea lui Gus Streetman.

Și la biserica baptistă se încheiase slujba și, în drum spre casă, toți credincioșii se opriseră în fața arestului, să vadă despre ce e vorba. Lucrurile s-au tărăgănat vreo zece-cincisprezece minute pînă l-au adus de-acasă pe Fred Jones, șeriful, căci Fred fiind liber-cugetător, obișnuia să stea acasă duminică dimineată și să citească numerele de duminică ale ziarelor *Journal* și *Atlanta Constitution*. Nu exista decît o singură cheie a arestului, și cum aceasta se afla în păstrarea șerifului, s-au văzut nevoiți să-l țină pe Gus în stradă pînă ce avea să vină șeriful să descuie.

Oamenii se învîrteau de colo-colo flecărind, cînd deodată Gus se cățăară pe radiatorul unui automobil și le făcu semn cu mîna că dorește să le vorbească. Cei risipiți mai încolo se strînseră iute, și din toate părțile se auzi porunca : „Sst !”, căci voiau să-l audă pe Gus.

— Cetățeni ai comitatului Washington¹,ună Gus, ridicînd brațele și cercetînd din ochi mulțimea, întocmai ca la adunările electorale preliminare, cînd lua cuvîntul de la tribună. Cetățeni ai comitatului Washington, n-am venit astăzi aci să vă întreb dacă sînteți sau nu mulțumiți cu impunerile ; nici n-am venit, prieteni, să vă-ntreb dacă sînteți de părere că s-ar găsi în tot comitatul om mai cumsecade ca Gus Streetman. Nu, cetățeni ai comitatului Washington și dragi prieteni, am venit să vă-ntreb dacă credeți că se mai găsește în tot comitatul vreun om mai capabil în sînul bisericii noastre, un om în stare să atragă mai mulți credincioși la slujbe și în același timp să obțină dublarea ofrandelor ?

În clipa aceea șeriful, care sosise în goana mare și descuiase poarta arestului, se apropie de mașină, îl trase pe Gus de pe radiator și-i făcu vînt în interiorul micii clădiri de cărămidă. Mulțimea se înghesui în jurul arestului, dorind să vadă cum arăta Gus la popreală. Dintre cei care nu se îmbulzeau și nu dădeau din coate să se apropie de ferestrele zăbreлите mulți strigau :

— Ura, Gus ! Ura, Gus ! Trăiască Gus Streetman !

Lumea forfotea sub ferestrele arestului, cînd, deodată, după zăbrelele uneia dintre ele, se ivi chipul lui Gus. Strigă ceva și le făcu semn cu mîna să facă tăcere, așa cum obișnuia cînd colinda comitatul în toiul campaniei preliminare pentru desemnarea candidaților partidului democrat.

— Mergeți la casele voastre și chibzuiți, dragi prieteni ! strigă el, iar în ziua alegerilor veniți la

¹ Comitat din Georgia.

urne cu-ntreaga familie, pentru ca Gus Streetman să obțină o majoritate zdrobitoare !

Din mulțime izbucni un glas :

— Ura, Gus !

Gus ridică din nou brațele, pentru a impune tăcere mulțimii înghesuie în fața ferestrei.

— Votați pentru Gus Streetman, prieteni ! răcnii el. Toată lumea votează pentru Gus Streetman ! Il vrem pe Gus Streetman diacon !

În clipa aceea, înhățându-l pe Gus de spate, șeriful îl trase înapoi de la fereastră și îl îmbrânci într-una din celulele închisorii. După asta, nemai-avînd ce aștepta, de vreme ce acolo unde fusese închis Gus nu era la vedere, mulțimea se risipi, oamenii pornind spre casă, unde-i aștepta prînzul duminical. Fiecare spera însă că Gus avea să fie la timp eliberat pe cauțiune, pentru ca duminica viitoare, duminica a doua din august, să poată umbla iară cu cheta.

Alesul Enoriei (în original *The People's Choice*) a văzut lumina tiparului în *Folk-say*, IV : *The Land Is Ours* ; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *We Are the Living*

HOȚ DE CAI

I

Nu, n-am furat calul bălțat al lui Lud Moseley. Încearcă ea, toată lumea, să mă scoată hoț de cai, dar cine mă știe poate mărturisi că, de cînd sînt, n-am avut nici o daraveră dintr-astea. *Mister John Turner* are să vă spună ce fel de om sînt eu. Una

peste alta, nici că mai știu de câți ani lucrez la el. Cred că-i argătesc de cînd m-am născut, de cînd eram copil. *Mister John* știe că nu sînt omul să fur un cal. De-aia mai spun o dată : Nu, n-am furat calul lui Lud Moseley, cum m-a învinuit el cu jurămint. Doar nu de asta am ajuns om în toată firea, ca să ies hoț de cai !

Alaltăseară, *mister John* mi-a dat voie s-o iau pe Betsy, iapa dumisale, și să mă duc cu ea unde aveam nevoie. Îi spuseseam că m-aș repezi prin apropiere, după o treabă, și mi-a dat încuviințare s-o iau pe Betsy și să mă duc cu ea, cum mă duc în fiecare duminică seara de aproape doi ani de zile. *Mister John* m-a îndemnat chiar să pun tarnița, dar i-am răspuns că merg și pe deșelate. Mie chiar îmi place să nu pun pe cal decît friul și dirlogii, altceva nu-mi trebuie. Așa se călărește cel mai bine, și afară de asta, acolo unde mă duceam numai de tarniță care să scîrție sub mine nu duceam lipsă. Să nu vă-nchipuiți că pornisem după vreo potlogărie. Nu ! Am fost după o trebșoară care mă privește numai pe mine și pentru care nimeni n-are dreptul să mă ia la refec. Duminicile mă duceam mai întotdeauna cu calul înșeuat, dar alaltăseară, fiind joi, am încălecat pe deșelate.

Mister John Turner are să adeverească, socot, că nu sînt eu omul să plec așa și să mă vîr în belea. Poftiți de-l întrebați pe *mister John* despre mine ! Mă cunoaște de cînd sînt, și niciodată nu i-am pricinuit vreo supărare nici lui, nici altcuiva.

În seara aceea, după cină, cînd am scos-o pe Betsy din grajd, *mister John* a ieșit în ogradă și m-a mai îndemnat o dată să iau tarnița. Drept să spun, Betsy e cam ciolănoasă, dar nu de asta mă sinchiseam. I-am răspuns însă că-mi place să călăresc pe deșelate. Mi-a spus atunci că dum-

nealui îi e totuna și, dacă nu mă tem c-am să mă trezesc tăiat în două de spinarea ei ca fierăstrăul, n-am decît. Și nu s-a mai dezlipit de-acolo ; a stat și a mîngîiat coama iepei, așteptînd, pesemne, să spun de bunăvoie unde mă duceam, fără să mă întrebe el. Știa însă foarte bine unde, doar știa totul despre mine. Bănuiesc c-avea poftă să facă haz pe socoteala mea, dar nu i-a mers, pentru că n-am suflat nici un cuvînt despre locul unde voiam să mă duc. Așa încît mi-a spus că n-am decît să călăresc pe deșelate dacă-mi place, iară eu am deschis porțile și, ieșind pe șosea, m-am îndreptat spre răscruce, către Bishop's Crossroads.

Asta s-a întîmplat alaltăseară, adică joi. Deși se întunecase de-a binelea, cînd m-am depărtat, l-am văzut pe *mîster* John rezemat de stîlpul porții, uitîndu-se după mine. Lucrasem toată ziua la plug, pe țarina proaspăt deștelenită, și eram frînt de oboseală. Asta-i una din pricinile pentru care nici n-am pornit-o la galop, cum porneam în fiecare duminică seara. Am luat-o la pas, domol, lăsînd-o pe Betsy în voia ei, pentru că, la urma urmei, nici nu eram așa grăbit. Aveam înaintea mea aproape două ceasuri ca să străbat trei mile¹, trei mile și ceva. De aceea am și pornit-o domol,

II

Știe toată lumea că eram în vorbă cu mezina lui Lud Moseley, cu Naomi. La dînsa mă duceam în seara aceea. Dar nu puteam să mă arăt decît după nouă și jumătate. Lud Moseley nu-mi îngăduia să-i

¹ *Milă* — măsură de lungime folosită în țările anglo-saxone, egală cu 1,609 km.

calc pragul ca să stau de vorbă cu fata lui decît o dată pe săptămînă, duminică seara, iar alaltăseară fusese joi. Am mai fost eu și în alte rînduri, de trei sau de patru ori, s-o văd și joi seara, dar fără știre-a lui Lud Moseley. Naomi m-a poftit să vin joi seara. De aceea m-am dus, deși Lud Moseley mi-a spus lămurit că nu vrea să mă vadă pe acolo decît o dată pe săptămînă. Totuși Naomi m-a poftit să vin, și de fiecare dată a ieșit să mă întîmpine în ogradă, lingă leagăn, sub copaci.

Că n-am nimic împotriva lui poate să adeverească și *mister* John Turner. Drept să spun, nu mi-e din cale-afară de drag, asta însă nu-i de mirare, și știe el de ce. Să nu vezi decît o dată pe săptămînă fata pe care o îndrăgești, cum o îndrăgesc eu pe Naomi, e cam puțin. Presupun că m-o fi îndrăgind și ea un pic, altfel nu m-ar pofti să vin și joi seara, cu toate că Lud Moseley mi-a spus să nu vin decît duminică. Pasămite, Lud Moseley se teme că, de-aș veni de mai multe ori, s-ar putea să ne între-n cap și să nu ne mai poată împiedica să ne luăm. De-aia a spus el să nu le calc pragul decît o dată pe săptămînă, duminică seara.

Acuma umblă să mă bage la răcoare pe vreo douăzeci de ani, sub cuvînt că i l-aș fi furat pe Lightfoot, calul lui bălțat. După cîte cred eu, știe bine că nu i-am furat calul, dar socotește c-are acuma prilej să se descotorosească de mine pînă o izbuti s-o mărite pe Naomi după altcineva. Cel puțin așa-mi închipui eu, căci pînă și oamenii din partea locului, care nu mă cunosc decît din auzite, știu că nu sînt hoț de cai. *Mister* John Turner mă cunoaște însă bine. Lucrez la el de atîta vreme, încît a vrut, ca să zic așa, să mă socotească drept membru al familiei, dar m-am împotrivit.

Așadar, alaltăseară, adică joi, am pornit călare pe Betsy, fără șa. Cam la o milă depărtare de casă, m-am oprit pe malul râului și am stat o bucată de vreme. Când m-am uitat din nou la ceas, era tocmai nouă. Am încălecat iar și am pornit spre ferma lui Lud Moseley. În jurul casei și al împrejurii nu se vedea nici o mișcare; se așternuse liniștea. Era tocmai ceasul la care Lud obișnuia să stingă lumina și să se culce. M-am dus pînă-n fața porților grajdului, cum mă duceam în fiecare joi seara. Sus, unde dorm Naomi și sora ei mai mare, Mary Lee, era încă lumină. Potrivit socotelilor noastre, la nouă și jumătate Mary Lee ar fi trebuit sau să fie dusă la întîlnire, sau să fie gata de culcare. Privind sus la fereastra lor, am zărit-o pe Naomi trîntită de-a curmezișul patului, și pe Mary Lee lingă ea, istorisindu-i de zor. Nu era a bine, pentru că, ori de cîte ori Mary Lee o sileea pe Naomi să se dezbrace și să se culce înaintea ei, Naomi întîrzia cu un ceas, sau și mai mult, fiindcă nu putea să părăsească odaia pînă nu se culca Mary Lee. Trebuia s-aștepte ca Mary Lee să adoarmă, și-abia pe urmă să se dea jos din pat, tiptil, să se-mbrace pe-ntuneric, să coboare în ogradă și să vină la locul de întîlnire, lingă leagăn, sub copaci.

III

Călare pe Betsy, am stat locului vreo zece-cincisprezece minute, așteptînd să văd cum o scoate la capăt Naomi cu soru-sa. După părerea mea, Mary Lee, dacă i-am fi împărtășit taina noastră, nu ne-ar fi dat de gol. Naomi, însă, nu știu de ce, n-a vrut să se dea pe mîna ei. Mai știi, s-ar fi putut totuși să ne facă bucata și să se ducă glonț la Lud Mose-

ley, să ne pîrască, iar riscul ăsta n-am fi vrut să ni-l luăm.

Am văzut după o bucată de vreme că Naomi se ridică de pe pat și începe să se dezbrace. Am înțeles îndată că, pînă să poată veni la întîlnire, aveam de așteptat un ceas, ori un ceas și mai bine. Luna începuse să se înalțe, și peste puțin, în fața grajdului, avea să fie lumină ca ziua-n amiaza mare. De obicei deschideam porțile și o slobozeam pe Betsy în curte, unde o lăsam în voie, dar alaltăseară mi-a fost frică. Dacă Lud Moseley s-ar fi dat jos din pat, să bea o gură de apă sau pentru altceva, și dacă, aruncînd o privire spre grajd, s-ar fi întîmplat cumva să vadă un cal în curte, ori avea să creadă că vreunul din caii lui a scăpat din grajd și avea să iasă ca să-l lege de stănog, ori avea să miroasă ~~e~~-am venit. Afară de asta, dacă s-ar fi apropiat de Betsy, ar fi văzut că nu era iapa lui, și atunci pe loc mi-aș fi luat răsplata ! De aceea, am deschis binișor ușile grajdului, după care am tras-o pe Betsy înăuntru și am împins-o în prima despărțitură pe care am nimerit-o în întuneric. N-am îndrăznit s-aprind vreun chibrit, căci n-aveam cum ști dacă în clipa aceea Lud Moseley n-avea să se uite pe fereastră și să vadă flăcăruia. Am băgat-o deci pe Betsy în despărțitură și, închizînd la loc ușile, am ieșit în curte, s-aștept pînă ce Naomi avea să se strecoare afară și să mă caute la leagăn, sub copaci.

Să fi fost ceasul douăsprezece și jumătate sau unu cînd m-am gătit să mă-ntorc acasă. Luna se pitise sub nori, și-n grajd era întuneric beznă. Nici mîna nu mi-o vedeam, așa deasă era întunecimea. Fiindu-mi și de rîndul ăsta frică s-aprind un chibrit, m-am furișat înăuntru și, dibuind prin întu-

neric, am deschis despărțitura și m-am apropiat, ca s-o scot pe Betsy. Nu vedeam nimic și, cînd am dat cu mîna peste grumazul iepei și n-am găsit friul, mi-am închipuit că și l-o fi scuturat, cum obișnuia ori de cîte ori o lăsam s-aștepte prea mult. Să-ncalec și s-o pornesc spre casă fără friu, n-am cutezat, căci mă temeam ca nu cumva, sperindu-se de ceva în bătătură, Betsy să nu ia vînt și să-l trezească pe Lud Moseley. Am căutat deci pe jos, dar friul, nicăieri. M-am ridicat și, bijbiind pe stînog — pentru că, cine știe, poate, de zăpăceală și tulburare, îi voi fi scos eu însumi friul la venire — am dat peste un friu atîrnat acolo. După ce l-am trecut peste capul iepei, am tras-o afară. Am străbătut ograda și am ajuns la poartă pe dibuite, căci bezna era de nepătruns. Ajuns pe șosea, am încălecat și am pornit-o la trap spre casă, fără să mai întîrzii nici o clipă în preajma fermei lui Lud Moseley.

Umbletul iepei mi s-a părut cam ciudat, căci se legăna nu știu cum și mă arunca ba într-o parte, ba într-alta, mai ales că, neavînd șa, nu mă puteam ține de oblînc. Nu mă gîndeam decît cum să fac să mă depărtez cit mai iute de locurile acelea și să nu m-ajungă careva din urmă, așa că nu mi-a mai stat mintea la umbletul iepei. Am ajuns însă cu bine acasă și, după ce i-am scos friul, am băgat iapa în grajd. Trebuie să fi fost ceasul unu sau două.

A doua zi, după gustarea de dimineață, pe cînd mă găteam să prind catirii și să-i înham la plug, să plec iarăși la țarina cea nouă, iată că se ivesc pe șosea, trap-trap, venind dinspre oraș, Lud Moseley, însoțit de trei sau patru călăreți, printre care și șeriful, care, cum ajung aici, descalecă, și-și privesc caii la scară. *Mister John* iese din casă, îl

bate pe spate pe șerif și îi povestește o snoavă. După ce au stat de glume aproape o jumătate de ceas, șeriful îl întreabă pe *mister* John de mine, că unde sînt. *Mister* John îi răspunde că tocmai mă gătesc să ies la lucru, la țarina cea nouă, pe care o semănasem cu porumb în primăvară ; atunci șeriful îi spune c-are mandat împotriva mea. „Dar pentru ce, l-a întrebat *mister* John, în glumă sau cu temei ?” Iar șeriful i-a spus : „Pentru că l-a furat pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley”. Pe *mister* John îl pufni rîsul, căci era încredințat că nu putea fi vorba decît de o glumă, dar șeriful scoase hîrtia și i-o arată. *Mister* John, căruia tot nu-i venea să creadă, i-a spus c-o fi vreo greșeală la mijloc, pentru că nu eram eu omul să fur un cal. *Mister* John știe că nu sînt hoț de cai. De cînd sînt pe lume n-am avut nici un fel de dă-raveri dintr-astea.

M-au umflat și m-au dus la oraș, unde m-au aruncat în arestul șerifului, zăvorîndu-mă într-o celulă. Știam bine că nu furasem calul lui Lud Moseley și nu mi-era cîtuși de puțin frică. Îndată ce m-au adus în oraș, au încălecat și s-au întors la fermă ; șeriful a intrat în grajd și, ce să vezi, în despărțitura lui Betsy l-a găsit pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley ! *Mister* John susținea sus și tare că trebuie să fie o greșeală la mijloc, pentru că, pe de o parte, știa că n-am furat calul, iar, pe de altă parte, nu eram eu omul să fac una ca asta ! Totuși, calul cel bălțat, Lightfoot, se afla în grajd, iar frîul lui, atîrnat de stă-nog. S-au dus la ferma lui Lud Moseley, unde au măsurat urmele din fața grajdului și au găsit frîul lui Betsy. Lud Moseley spune că aș fi venit la fermă călare pe iapa lui *mister* John, că apoi

aş fi lăsat-o slobodă, că i-aş fi pus friul lui Lightfoot şi aş fi plecat cu el. Dar cum de-a ajuns friul în grajdul lui *mister* John, asta n-a putut nimeni să lămurească. La grajdul lui Lud Moseley uşa n-a fost încuiată şi n-a fost spartă. Se vede treaba că n-am închis-o tocmai bine după ce am băgat iapa înăuntru, căci altfel nu ştiu cum ar fi reuşit Betsy să iasă şi să se întoarcă singură acasă.

Lud Moseley se laudă c-are să mă trimită pe douăzeci de ani la răcoare, de unde n-am să-i mai încurc socotelile în privinţa mezinei sale, Naomi. Vrea s-o dea după un văduv, care-şi are ferma dincolo de Bishop's Crossroads, o fermă cu douăzeci de pluguri şi o casă mare, albă, cu cincisprezece odăi. *Mister* John Turner spune c-are s-angajeze pe ăl mai tare avocat din oraş să mă apere, dar nu cred c-are să ajute la cine ştie ce, dat fiind că în ograda lui Lud Moseley s-au aflat urme lăstate de paşii mei şi dat fiind că Lightfoot a fost găsit în grajdul lui *mister* John.

Dac-aş vrea să scap cu orice preţ, cred c-aş izbuti să ies din beleaua asta. Dar nu vreau, şi-ar însemna s-o pun pe Naomi în mare încurcătură, căci, de, n-ar fi frumos să m-apuc şi să povestesc că pentru a mă întâlni cu ea am fost la fermă, că pe Betsy am băgat-o în grajd să stea liniştită, şi pe Lightfoot l-am luat numai din greşală, fiindcă era întuneric şi mă grăbeam. Ar însemna ca Naomi să fie strînsă cu uşa şi să mărturisească la judecată că în fiecare joi, după ce adormea toată lumea din casă, avea obicei să se strecoare afară pentru a se întâlni cu mine, şi, de, n-ar fi frumos! Într-o bună zi, cine ştie, s-ar putea să-i vină pofta să nu se mai mărite cu mine, ci cu vreun altul, şi atunci, vedeţi dumneavoastră,

ar avea nume rău, fiindcă a vorbit cu mine și fiindcă, pentru a se întâlni cu mine, s-a furișat din casă la ceas de noapte.

Naomi e încredințată că nu sînt hoț de cai. Știe cum s-au întîmplat lucrurile și știe că pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley, l-am luat din greșeală, în întuneric, și, numai fiindcă-am uitat să trag zăvorul de la ușa grajdului, Betsy a putut să iasă și s-a întors singură acasă.

La judecătorie, Lud Moseley s-a grozăvit, către cine vrei și cine nu vrei, c-are să-mi facă vînt pe vreo douăzeci de ani, ca s-o poată mărita pe Naomi cu fermierul ăl văduv, cu douăzeci de pluguri. Pare-mi-se că Lud Moseley e încîntat că m-a prins în laț, și se prea poate să izbutească a mă trimite la răcoare mai înainte ca Naomi să aibă prilejul să spună cum stau lucrurile cu adevărat.

Mă îndoiesc însă c-ar spune tot ce știe, chiar de s-ar ivi prilejul. Toată lumea știe că nu-s decît argat la *mister* John Turner, și m-am gîndit că, la urma urmei, s-ar putea întîmpla ca Naomi să nu poată spune deschis tot ce știe.

I-aș spune și eu șerifului cum s-a iscat încurcătura, dar nu vreau s-o amestec pe Naomi. De mi s-ar fi întîmplat treaba asta nu alaltăseara, adică nu într-o joi, ci duminică, poate c-aș... dar, de, tot n-ar fi frumos, asta-i și basta !

Dacă o să vină însă Naomi la oraș și o să spună ce știe, n-am s-o opresc, căci asta ar însemna că vrea să vorbească și e hotărîtă să se cunune cu mine.

Dar dacă nu vine și-i lasă pe Lud Moseley și pe fermierul văduv să mă înfunde pe douăzeci de ani, n-o să am încotro, și basta !

Totdeauna i-am spus lui Naomi c-aș face orice pentru ea, și cred că acum voi avea prilejul să-i dovedesc că mă țin de cuvânt !

Hoț de cai (în original *Horse Thief*) a văzut lumina tiparului în revista *Vanity Fair* ; în 1935 a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

FUGARA

După micul dejun, *missis* Garley ședea în capul mesei, sorbindu-și cafeaua și citind gazeta, cînd auzi o farfurie căzînd și sfărîmîndu-se de pardoseala bucătăriei. Locatarii pensiunii luaseră micul dejun și plecaseră, iar ea rămăsese singură în sufragerie. Garley plecase și el.

Alergînd la ușa bucătăriei, o trînti de perete, și cînd se uită înăuntru după Lessie, o văzu pe micuța negresă ghemuită îndărătul plitei.

— Așadar, mi-ai spart o farfurie ? întrebă *missis* Garley fără a ridica glasul. Fierbea însă de minie, și cu cît o privea mai mult pe Lessie, cu atît se întărita mai rău : Înseamnă că luna asta ai spart două, Lessie. Și asta înseamnă că de două ori ai trecut peste marginile răbdării mele.

Fetița, care avea 9 ani, se tot trăgea mai afund în ungherul ei. Niciodată nu știa ce ar putea să-i dea în gînd lui *missis* Garley să-i facă.

— Ieși aici în mijlocul bucătăriei, Lessie ! îi porunci stăpîna. Ieși odată cînd îți spun !

Cu ochii la *missis* Garley și tremurînd ca varga fetița înaintă cîțiva pași. Cînd ajunsese la jumătatea distanței care o despărțea de mijlocul

bucătăriei *missis* Garley se năpusti la ea și-i trînti două palme, una pe fiecare obraz. Rămase atît de buimăcită de aceste scatoalce, încît n-a mai știut nici unde se află, nici ce face. Ca să se apere, ridică brațele în jurul capului.

— Odraslă de negru imputît, ce ești ! răcni *missis* Garley.

Pînă s-apuce Lessie a se refugia în ungherul dindărătul plitei, *missis* Garlei înșfăcă măturoidul, cu care porni s-o bată, lovind-o cu sete în cap, peste umeri și peste spinare. Fetița începu să plîngă și căzu pe pardoseală. În timp ce zăcea pe jos, zvîrcolindu-se și țîpînd, *missis* Garley continuă s-o lovească.

— Acuma să faci bine să te ridici și să te apuci de curățenie, îi zise lui Lessie, punînd deoparte măturoidul. Pin'la douăsprezece vreau ca toate camerele să fie curate lună.

Apoi părăsi bucătăria și se duse în casă.

II

Lessie se plînsese în legătură cu lucrul. Se plînsese că în pensiune avea de spălat prea multă veselă și de curățat prea multe camere. Spunea că n-are putere să facă toate aceste treburi în fiecare zi. *Missis* Garley, pentru fiecare cuvînt, îi cîrpiase cîte o palmă.

— Dacă imputîta de negresă a șters-o, o snopesc în bătai, îi zise *missis* Garley soțului ei.

— Nu poți cere prea mult de la ea, observă acesta. Nu-i încă destul de voinică pentru ca să țînă la dîrvală.

— Vorbești de parc-ai vrea să-i iei apărarea ! se oțări soția. O hrănesc, o îmbrac, îi dau adă-

post. Dacă de bună voia ei nu înțelege să-mi fie recunoscătoare, o fac eu să-mi fie recunoscătoare !

Lessie într-adevăr fugise, și *missis* Garley știa acest lucru. De cîțva timp încoace *missis* Garley se temea c-ar putea să-ncerce să fugă, credea însă că destul o băgase în sperieți ca s-o țină țintuită locului. Pe Lessie o aduseseră de la țară cînd avea 4 ani, și în cei trei ani din urmă dînsa făcuse toate corvezile casei.

— Oricum, a sosit timpul să-i facem vînt, își dădu cu părerea Garley. Multă vreme nu mai poți s-o ții așa, să lucreze pe veresie.

— Poftim, iar îi iei apărarea ! Îi plătesc, că doar îi dau casă și masă. Atîta-i ajunge. Mai mult nu-i dau nici un chior.

Garley clătină din cap, avînd îndoieli. Întîi și întîi, se temea că de-ar mai ține-o, s-ar fi putut să aibă neplăceri. Tot orașul știa c-o țineau pe Lessie ca să le facă treaba în casă și s-ar fi putut găsi cineva să le facă neplăceri ¹. Nevasta o punea pe fetiță să facă treabă mai abitir decît un om în toată firea.

— Scurt, o vreau pe Lessie, și tu să faci bine să mi-o aduci, încheie *missis* Garley. Mîine dimineață la ora micului dejun să fie aici.

Garley își privi nevasta fără a spune nimic. Trăia pe spinarea ei. Fără dînsa și fără pensiunea ei, nu prea știa din ce ar fi putut trăi. Dînsa conducea pensiunea și acoperea toate cheltuielile. Cînd ea îl punea să facă ceva, nu putea să refuze. Se ridică deci de la locul lui și se duse în celălalt capăt al casei, la intrarea de serviciu.

¹ În S.U.A. folosirea la muncă a copiilor sub zece ani este interzisă.

În dosul bucătăriei se afla o cămăruță, taman atît de lată și atît de lungă încît să poată adăposti somiera care fusese tăiată în două pentru Lessie. În odăiță nu fuseseră niciodată cine știe ce multe lucruri în afara somierei, acuma însă nu mai rămăsese nimic. Dispăruseră pînă și cele două-trei rochițe pe care soția i le croise lui Lessie din niște vechituri ale ei. Garley se uită sub somieră, dar nu găsi nimic. Lessie fugise și nu lăsase nici un semn după care să se poată deduce c-ar fi avut de gînd să se întoarcă. Luase cu dînsa tot ce avea.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd Garley dădu ochi cu soția, aceasta, cu mîinile-n șolduri, îl opri în mijlocul holului.

— Ei ? îl apostrofă ea. Nu cumva îți închipui c-ai s-o găsești undeva prin casă, ascunsă sub un scaun ?

— Unde vrei s-o cauți ? De unde să știu încotro a apucat-o ?

— Dar eu de unde să știu ? făcu *missis* Garley. De-aș ști, m-aș duce la locul cu pricina și aș găsi-o și singură. Să faci bine să mi-o găsești pe Lessie, și dacă-ți cunoști interesul, pînă mîine dimineață la micul dejun să mi-o aduci înapoi. Dacă nu... dacă nu...

Garley își luă pălăria și ieși pe ușa din față. O luă în josul străzii în direcția cartierului negrilor. Era singurul loc unde, dacă nu cumva se refugiase la țară, Lessie ar fi putut găsi un ascunziș.

III

Îndată ce trecu de prima casă din cartierul negrilor, Garley avu senzația că de după uși, din-dărătul ferestrelor și de după colțurile caselor era

urmărit de toată suflarea din vecinătate. Se-n-
torcea mereu, răsucind brusc, cu o mișcare smu-
cită, capul, vrînd să surprindă pe careva asupra
faptului. Nicăieri, însă, nici țipenie de om. Cartie-
rul părea cu desăvîrșire pustiu.

„Lessie n-are de unde să cunoască pe nici unul
dintre tuciuirii de pe-aici, își zise el. N-a ieșit din
casă nici o singură dată și la noi n-a venit s-o
vadă nimeni niciodată. Nu m-aș mira dacă, afară
de soția mea și de mine, nu s-ar mai găsi nici un
singur om care să știe de existența ei. Nu-mi vine
a crede că Lessie, după ce a fugit, s-ar fi aciuat
aici printre străini.“

Merse mai departe, frămîntîndu-se unde s-o
caute. Chibzui că la țară, totuși, nu s-o fi dus, fi-
indcă îi va fi fost frică. La urma urmei, singurul
loc unde s-ar fi putut ascunde era cartierul negri-
lor. Iar dacă totuși se va întîmpla cumva s-o gă-
sească pe Lessie, era încredințat că n-avea să dea
peste ea decît din întîmplare, în spatele negresei
care o adăpostise.

Garley mai-mai că luase hotărîrea să lase lu-
crurile baltă și să se înapoieze să-i spună soției
că cercetase una cîte una toate casele din cartier
fără a da de Lessie. Dar după ce o luă înapoi spre
pensiuine, începu să prevadă ce avea să-i zică și
ce avea să-i facă soția. Dacă avea să se-ntoarcă
fără Lessie și fără nici o știre despre ea, soția ar
fi fost în stare să-l dea afară din casă și să-l lase
pe drumuri.

Intrînd într-o fundătură, ochi o casă la nime-
reală. Ușa și ferestrele erau deschise, dar că s-ar
fi aflat cineva înăuntru nici semn. Din coșul casei,
nu ieșea nici măcar un pic de fum.

Garley se codi și apoi se duse la casa vecină.

Ciocăni la ușă și așteaptă răspuns. Cu toate că în curte ardea focul sub un cazan cu rufe, nu se auzea nici un zgomot de nicăieri. Trecu pragul și aruncă o privire în casă. Pe un scaun, într-un colț al tindei, ședea o negresă obeză, care, cu o căutătură absentă, se legăna încoace și încolo. În poala ei, ascunsă aproape de pieptii ei revărsați, ședea Lessie. Se ținea lipită de negresă și-și îngropa capul tot mai adânc sub brațele acesteia.

— Hello, mătușă Gracie, bolborosi Garley, holbindu-se la ele amîndouă.

— Ce v-aduce p-aici, *mister* Garley? întrebă scurt mătușă Gracie.

— Uite, caut și eu ceva, răspunse Garley.

— Și ce anume căutați? vru să știe femeia.

— Păi, cred că o caut pe Lessie.

— N-o să v-aducă nici un folos căutatul, zise mătușă Gracie. În privința asta, cred că de po-mână v-ați mai răci gura.

— Drept să spun, zise el, habar n-aveam unde se află.

— Faptul că acuma știți unde se află n-o să vă fie de nici un folos, îi întoarse ea vorba, fiindcă puteți să-i spuneți de pe acum nevastei că Lessie rămîne unde se află.

Garley se lăsă pe un scaun lângă ușă. Negresa o strînse și mai tare în brațe pe Lessie, legănînd-o încoace și încolo. Dar Lessie nici nu se uitase încă la el.

— Adevărul adevărat, zise Garley, e că în a-cești trei sau patru ani din urmă soția mea a fost cam aspră cu Lessie. S-a purtat chiar ceva mai aspru decît s-ar fi cuvenit.

— N-are să se mai poarte aspru cu ea, zise mătușă Gracie. Fiindcă de azi înainte copilița are să rămînă aici la mine. Vouă, oamenilor albi, ar tre-

bui să vă fie rușine să vă purtați așa cum vă purtați cu tuciuriii. Doar știți bine și vă este limpede că nu-i lucru cinstit s-o siliți pe Lessie să robo-tească pentru voi din zori și pînă-n noapte și să nu-i dați nimic altceva decît cîteva zdrențe în-săilate din rochiile ce nu le mai poate purta soția și rămășițe de la masa dumneavoastră.

Garley nădăjduia că mătușa Gracie nu va trece acum la episodul palmelor și al tărbăcelii cu mă-turoiul: Spera că despre astea nu aflase nimeni.

— Cînd vă duceți acasă, zise mătușa Gracie, spune-ți-i soției c-am luat-o pe Lessie la mine și c-am de gînd s-o țin. Spuneți-i că n-are decît să poftească aici dacă se-ncumetă, și să mi-o ceară ea însăși, dar nu-mi vine a crede c-o să se-ncu-mete, căci știe că va auzi din gura mea lucruri care au s-o facă să roșească pînă-n virful ure-chilor.

Aruncîndu-i o privire lui Lessie, Garley se ridică. Niciodată pînă atunci nu-și dăduse seama că era chiar atît de micuță. Deși avea 9 ani, nu arăta mai mult ca de 6 sau 7. Fără a spune nici un cu-vînt, se retrase spre ușă mergînd de-a-ndaratelea.

Cînd ajunsese din nou afară în fundătură, o luă spre casă. Se apropia ora 5, și la pensiune mesele erau servite la ore fixe. Se uita mereu la ceas în timp ce cu pași grăbiți parcurgea strada princi-pală a cartierului. Ca să fie sigur că n-avea să în-tîrzie, tăie de-a curmăzișul peste un teren viran.

Soția stătea în picioare în verandă.

— Ei, ai găsit-o pe Lessie ? întrebă ea.

— Mîine, pînă la micul dejun, se-ntoarce, îi răspunse Garley. Nu acesta-i sorocul la care mi-ai spus că trebuie să se-ntoarcă ?

— Da, așa ți-am spus, dar mîine, de nu va fi aici, pregătește-te să dai din coate.

— Am să-mi dau toată osteneala, o asigură el, trecînd pe la spatele ei și pornind-o grăbit prin hol spre sufragerie, unde clienții pensiunii erau gata așezați la masă.

Garley se strecură pe ușă și, nebăgat în seamă de nimeni, își ocupă locul. Ajunsese tocmai la timp ca să mai primească o porție din felul întii, din care se servea în capătul acela al mesei.

Fugara (în original *Runaway*) a văzut lumina tiparului în culegerea de nuvele intitulată *Southways*, publicată în 1938

O ZI AFURISITĂ

Cînd Walter Lane, venind de la izvor, ajunsese sus în deal, îl găsi pe *governor*¹ Gil care, cu picioarele depărtate, sta înfipt în mijlocul cărării și zbura de zor capetele buruienilor. Roată, la picioarele lui, pe o întindere mărișoară, zăceau grămadă buruieni ofilite, iar bastonul dumisale continua să zvîcnească în dreapta și stînga. Judecînd după unele semne, se afla acolo de o jumătate de ceas sau chiar mai mult.

— Cumplită arșiță azi, zise Walter, oprindu-se și lăsînd jos cele două căldări cu apă.

— Cînd nu strălucește soarele pe cer, ziua-i afurisită, observă *governor* Gil. Dar restul familiei tale și fetișcana unde-s ?

¹ În S.U.A., *governor* are două accepțiuni: aceea de guvernator, adică de șef al puterii executive în statele care alcătuiesc federația nord-americană; și aceea de stăpîn sau de patron; aici termenul e folosit în amîndouă accepțiunile.

— După masa de prinz soția s-a dus împreună cu micuții la neamurile ei, îl desluși Walter. Se înapoiază seara după cină. Apoi întorcînd capul și privind pe cărare în jos, adăugă : Daisy acuși o să se ivească pe cărare. E devale la izvor, umple găleata.

Governor Gil privi pe cărare în jos, dar Daisy nu se arăta. Erau aproape o sută de iarzi de sus din marginea ripei pînă jos la picioarele dealului, unde se găsea izvorul.

— Cred c-am s-aștept aici, zise *governor* Gil înșfăcînd din nou bastonul și aplecîndu-se ca s-ajungă niște buruieni mai depărtate. Afurisită-i ziua în care nu-mi dă mîna să aștept și eu o leacă.

Walter urmărea spițele ce se rostogoleau de pe tulpinile buruienilor. Iar *governor* Gil lovea parcă și-ar fi pus în gînd ca-n anul acela să nu lase o singură buruienă de sămînță în tot comitatul. Din cînd în cînd își schimba puțin locul și, călcînd peste buruienile ofilite, se fanda spre a secera altele. Obişnuia uneori să plece călare, îndată după gustarea de dimineață, să vadă cum le mergea culturilor lui de bumbac și de trestie-de-zahăr, dar n-apuca să se depărteze de conac, că descăleca și s-apuca să secere buruienile cu bastonul. Era mult mai înverșunat împotriva buruienilor decît împotriva viermelui-sîrmă sau a gărgăriței bumbacului. Numai că, dintr-un motiv sau altul, de buruienile ce-i năpădeau curtea conacului nu se sinchisea niciodată ; și astea apucaseră să crească atît de mari și dese, încît uneori cîinii lui de vînătoare se rătăceau în hățișul lor și, ca să iasă la liman, se vedeau nevoiți s-o ia înapoi, adulmecîndu-și propriile urme.

— Aveați treabă cu mine, *governor* Gil, sau parcă de Daisy m-ați întrebat? Îngăimă Walter nedumerit.

În loc de răspuns, *governor* Gil se opri o clipă și aruncă o privire pe cărare în jos. Încuviință din cap, arătând într-acolo, și reîncepu să-și zvîcnească bastonul în dreapta și-n stînga printre burueni.

Cu vreo douăzeci și cinci, treizeci de ani în urmă, Gil Counts deținuse, pe durata unei legislaturi¹, mandatul de guvernator al statului, și atît de bine i se potrivea titlul de *governor*, încît de atunci încoace nimănui nu i-a dat în gînd vreodată să-i spună altfel. Își exploata moșia, pe care n-o părăsea niciodată, cu ajutorul lui Walter Lane și a citorva alți dijmași. Nu mai ieșise din hotarele comitatului din ziua în care, predînd reședința oficială, declarase că niciodată n-avea să se mai depărteze de casa lui. Locuia cam la un sfert de milă mai încolo pe șosea, într-un impozant conac cu două caturi, de pe fațada căruia, în timpul cît exercitase mandatul de guvernator, căzuse tot varul. Coloanele cît casa, altădată albe, care încadrau pridvorul, ajunseseră acum întunecate și grunzuroase precum e scoarța de pin.

— N-are rost s-așteptați aici în bătaia soarelui, zise Walter. Pofțiți la mine, *governor* Gil, și stați pe un scaun la umbra cerdacului. Pîn' acas', Daisy nu face mult mai mult decît pîn-aici.

— Stau bine aici, răspunse *governor* Gil, înclinînd bastonul și privind pe cărare în jos. Acuma n-am vreme să șed.

¹ În cele mai multe state durata unei legislaturi este de 4 ani, în altele însă este numai de 2 sau de 3 ani.

Și strecurându-se pe lângă Walter, o luă devale către izvor. Walter lăsă căldările în drum și-l urmă. În dreapta și-n stînga lor capetele buruienilor se rostogoleau.

Cînd ajunseră la marginea rîpei, o văzură pe Daisy care urca. Căldarea cu apă o căra într-o mînă, iar în cealaltă ținea o ramură de salcie cu care-și făcea vînt.

— Cred, Walter, că nici acum nu-i prea tîrziu să-ți spun, începu *governor* Gil, oprindu-se-n loc. A venit timpul ca fata asta a ta să se mărite. După ce a împlinit o anumită vîrstă, e periculos să tărăgănezi lucrurile.

Walter mai făcu vreo cinci-șase pași în jurul lui *governor* Gil, proțâpindu-se într-un loc de unde să-i vadă chipul.

— Și cu cine anume ar trebui să se mărite ? întrebă Walter.

Governor Gil se dezlănțui împotriva tufelor de spanac porcesc ce-i veneau pînă la genunchi, secerîndu-le cu bastonul capetele cu păstăile dol-dora de semințe, care începură a zbura în toate părțile.

— De asta am avut eu grijă, îl desluși el. Chiar azi i-am scris avocatului să scoată cuvenita autorizație. Pînă-n cîteva zile autorizația va fi aici.

Walter se mai uită o dată la *governor* Gil, după care aruncă o privire pe cărare în jos. Daisy tocmai se ivise deasupra rîpei.

— S-ar putea să iasă bine, reflectă Walter, dacă mă-ntreb dacă s-o lăsa împlînzită. Acum, în urmă, s-a arătat plină de hachițe. Fîrește, nu-nțeleg să mă-mpotrivesc. Doar mă gîndesc și eu așa la neajunsurile de care s-ar putea lovi bărbatul.

— Multe neajunsuri s-ar putea ivi ele pînă-ntr-un an, îi întoarse vorba *governor* Gil. Ce neajunsuri are acum nu contează, tocmai a ajuns la vîrsta de măritat, și nimic altceva n-are importanță. Dacă-ș avea o fată, crede-mă, Walter, aș face pentru ea tot ce mi-ar sta în putință. M-aș strădui s-o mărit mai nainte ca neajunsurile s-apuce a-i strica bunele deprinderi. Eu sînt gata s-o iau de nevastă fără a sta la tocmeală.

— Al naibii bătrîn smintit, bombăni Daisy, trîntind căldarea, asta cine ți-a mai vîrît-o în cap ? !

Governor Gil tocmai se dăduse înapoi spre a se dezlănțui împotriva unei tufe de buruieni ce se legăna în bătaia vîntului la marginea cărării, dar lovitura n-a mai pornit. Lăsă bastonul să-i cadă pe genunchi, și buruienile continuă a se legăna în bătaia vîntului.

— Vedeți, zise Walter, astea-s neajunsurile la care mă gîndeam. Îmi zicea mie ceva că n-o să se lase imblinzită încă.

— Nu face nimic, m-așteptam de mult la asta, declară surescitat *governor* Gil. Să știi, Daisy, că toți anii ăștia în care tu te-ai împlinit eu am vegheat. Să tot fie vreo trei ani de cînd am pus ochii pe tine și de cînd aștept să te coci.

— Al naibii bătrîn smintit ! mormăi Daisy, aplecîndu-se să ridice căldarea și dînd să-i ocolească.

Walter nici nu-ncercă s-o oprească. Se uită la *governor* Gil, să vadă ce avea să zică.

O clipă amîndoi o urmăriră cu privirea pe Daisy.

— Las', că se-mblînzește ea, grăi *governor* Gil, făcînd un gest cu capul către Walter, ca să-și întărească spusa, și pornind în urma ei pe cărare în sus spre casa lor.

Cînd ajunseră la ușa din dos, Daisy lăsa căldura în firidă și se așeză pe prag. Acuma sta cu coatele sprijinite pe genunchi și, cu bărbia în palmele făcute căuș, îi măsura cu privirea.

— Poate, dac-ați vrea să mai așteptați pînă ce... începu Walter.

Dar o mișcare imperativă a bastonului îi tăie vorba.

— Astă-seară o să-i dau arvunile de logodnă, zise *governor* Gil, fluturîndu-și bastonul în aer și arătînd cu capul către Daisy. Cununia se mai poate amîna, dar arvunile nu. Într-o zi — două sosește și autorizația de căsătorie de la avocat, ș-apoi asta nu mai e decît o simplă formalitate.

Walter îi aruncă o privire lui Daisy, dar degeaba, dînsa continua să-i fixeze încă și mai posomorită.

— Ar trebui, cred, s-așteptăm pînă s-o-ntoarce soția de la neamurile ei, reluă Walter. S-ar cuveni să-și dea și ea cu părerea. Fie numai pentru că o să trebuiască mai întîi să-i coasă cîte ceva lui Daisy, căci afară de ce vedeți pe dînsa, nu prea are ce îmbrăca, și asta-i atît de puțin, încît, dacă n-am fi oameni simpli, ne-ar fi și rușine. Aproape că n-are nimic care să fie al ei decît flenderița asta de bumbac pe care o poartă. Soția are să vrea să-i coasă, dacă nu și altele, cel puțin o rochie. Ar fi păcat și rușine să se mărite cum se află. Măcar de-ar avea ceva de purtat pe dedesubt, înc-ar mai merge, fiindcă nu pot consimți să se mărite așa, doar cu flenderița asta între ea și restul omenirii.

Governor Gil își flutură bastonul parcă pentru a risipi toate obiectiile imaginabile ce le-ar mai fi putut ridica Walter.

— Toate astea-s bune pentru cununie, zise el, dar pîn' la cununie mai sînt cîteva zile. Soția o să aibă timp berechet să-i coasă o rochie dacă pofteste. Dar nici de rochie nu-i nevoie, fiindcă după cununie am să-i cumpăr tot ce-i lipsește. Cît despre ce i-ar trebui pentru darea arvunelor, nici nu face să vorbim.

Făcu o pauză și-ntoarse capul spre a se uita la soare. Acesta și începuse să coboare îndărătul păduricii de pini.

— Masa de seară ați luat-o ? întrebă el apoi, uitîndu-se în ochii lui Walter și făcînd un semn cu capul către Daisy.

— Încă nu, zise Walter. N-am lăsat lucrul la bumbac decît de vreo jumătate de ceas, și mai întîi am trebuit să cărăm apă de la izvor. Dă fuga la bucătărie, Daisy, și pregătește ceva de mîncare. Poate că *governor* Gil rămîne să cineze cu noi astă-seară.

— Nu, interveni *governor* Gil fluturîndu-și bastonul, nu pregăti nimic, Daisy. Vino să iei masa sus la conac. N-are nici un rost să te mai ostenești trebăluind în preajma mașinii de gătit încinse. E mîncare berechet sus. Apoi se adresă lui Walter : Dacă se-ntoarce tîrziu soția, veniți sus la conac, Walter, și vă duceți de-a dreptul la bucătărie, că o să vă servească o masă bună femeia.

După care, luînd-o de-a curmezișul prin ogradă, se îndreptă spre șosea. Ajuns la colțul casei, se opri și băgă de seamă că nici Daisy, nici tatăl ei nu se clintiseră spre a-l urma.

— Ei, ce faceți ? întrebă el supărat.

— Vedeți dumneavoastră, făcu Walter, eu pe Daisy o pot sili să se ducă sus la dumneavoastră, *governor* Gil, dar să nu fiu ținut răspunzător pentru ce-o face cînd ajunge acolo. Aș zice ca nainte

de a o lua pe Daisy, s-așteptați să vină soția, dar dacă sînteți hotărît să nu mai așteptați, atunci nu-mi rămîne decît să vă spun că după ce o ajunge acolo, are să fie în paza dumneavoastră.

— N-o să fie nevoie de nici o pază, zise *governor* Gil. Pînă acum nu mi-a fost dat să văd nici una atît de nărăvașă încît să nu se îmblinzească cînd lucrurile ajung la darea arvunelor.

După care le-ntoarse spatele și o porni către șoseaua care ducea la conacul lui, la un sfert de milă de acolo.

Walter privi în jos înspre treapta pe care Daisy continua să șadă, nemișcată și posomorită.

— S-ar cuveni să nu-ți mai încapi în piele de bucurie că ai norocul să te măriți cu *governor* Gil, îi zise. Oare cine din tot comitatul ăsta te-ar putea ține mai bine și ți-ar putea da tot ce dorești ? Pun rămășag că s-ar găsi ele multe fete care n-ar pregeta să se mărite cu el.

— Al naibii bătrîn smintit ! repetă Daisy.

— Oricum, mai bine ai face să-l iei, stăruie el. Pun rămășag că, de n-oi izbuti eu, maică-ta o să te silească s-o faci. Că de, nici ea nu-i de ieri, de alaltăieri. Își dă seama cît de bine ți-ar fi, neavînd a mai umbla lihnită după o fărîmiță de mîncare și avînd destule țoale cu care să-ți acoperi goliciunea, pe care, nici pe unele, nici pe altele, acum nu le ai și pe care nicicînd nu le vei avea dacă nu te-i duce colo sus, cum ar trebui să te duci.

Walter se așeză apoi pe ultima treaptă și așteptă ca și Daisy să zică ceva. Soarele asfințise și peste puțin avea să se lase întunericul. Dacă Daisy n-avea să se ducă numaidecît, *governor* Gil s-ar fi putut supăra și ar fi putut chiar să-și mute gîndul.

Se-ntoarse iute și se uită la fată.

— Ce-i cu tine, Daisy ? Nici un singur cuvînt nu vrei să spui ? Ce te-a apucat ?

— De ce-o fi ținînd așa morțiș să mă duc acolo astă-seară ? Doar a spus că autorizația mai întîrzie încă două sau trei zile.

— Așa-i *governor* Gil, Daisy. I se năzare să facă ceva, și o dată ce i s-a năzărit, nimic nu-l mai poate opri. Vrea să se-nsoare cu tine și vrea ca voia lui să se împlinească acum, numaidecît. De altfel, o amînare n-ar avea nici un rost. Cel mai sănătos e să te supui pînă nu-și mută gîndul. Dacă n-ai s-o faci, o să-ți pară rău, fiindcă altminteri miine trebuie să ieși la cîmp, miine și-n fiecă zi de la Dumnezeu, cît o răsări bumbac pe lumea asta.

Daisy se ridică și, fără a rosti un cuvînt, intră în casă. Întîrzie vreo zece, cincisprezece minute în iatacul ei, și cînd se ivi din nou în ușă, afară se-ntunecase de-a binelea. Abia mai putea distinge silueta lui tată-său, care ședea pe trepte la picioarele ei.

— Asta înseamnă că nu ești lipsită de judecată, zise Walter. Mi-am închipuit c-ai să-ți schimbi părerea cînd ai să-ți amintești de zilele de arșiță petrecute în plin soare pe plantația de bumbac.

Trecînd pe lîngă el, Daisy coborî treptele și străbătu ograda fără a deschide gura. Apoi ieși pe șosea și apucă înspre conacul lui *governor* Gil.

După plecarea lui Daisy, Walter începu să se-ntrebe ce avea să zică soția cînd o veni acasă. Fără îndoială avea să fie bucuroasă cînd o auzi că *governor* Gil vrea s-o ia pe Daisy, dar nu era prea sigur de ce avea să zică cînd o auzi că autorizația de căsătorie urma să-ntîrzie vreo două sau trei zile. Ajunse la concluzia c-ar fi mai nimerit să nu

sufle nimic despre treaba asta. De vreme ce-i va spune că *governor* Gil fusese la ei să le ceară mîna fetei, va fi liniștită.

Era întuneric beznă cînd, sculîndu-se de pe trepte, intră în bucătărie, aprinse o luminare și bîjbii după ceva de mîncare. Dădu peste niște piine rămasă de la prînz, așa că, la urma urmei, n-a mai fost nevoie să facă foc în vatră. Se așeză la masa din bucătărie și se sătură cu piine și cu sirop de sorg.

Cînd isprăvi, suflă în luminare și ieși în cerdacul din fața casei, unde se așeză s-aștepte întoarcerea soției.

Mai încolo, pe șosea, la conacul lui *governor* Gil, se vedeau lumini. Ca de obicei, ardea o lampă în bucătărie, de asemenea mai ardea una la fațadă. Erau luminate și două sau trei odăi de la catul de sus, ceea ce, de cînd își aducea el aminte, nu se mai întîmplase.

Aștepta din clipă în clipă sosirea soției și a copiilor, cînd deodată auzi pașii cuiva care se apropia alergînd pe șosea, venind din sus. Se ridică în picioare și ascultă cum se apropie zgomotul. Era cineva care alerga, nu glumă, căci zgomotul se auzea tot mai puternic în fiecare clipă.

Dădu fuga în șosea, să vadă cine era. În prima clipă își închipuise c-ar putea fi Daisy, dar îndată se lămuri că nu ea era, fiindcă se auzi strigat de un glas de flăcău tînăr.

— *Mister Walter ! Mister Walter !*

— Cine-i ? întrebă el.

Cu răsufierea tăiată, lîngă el, pe șosea, se opri un tînăr rîndaș negru.

— Ce s-a întîmplat, *Lawson* ?

— *Mister Walter*, *governor* mi-a poruncit să vă spun că vă taie capul de mai aduceți pe lume o

tartoriță ca *miss Daisy*. Nu spun asta de la mine, *mister Walter* ! Vă rog, *sir*, să nu care cumva să vă închipuiți c-am spus asta din capul meu ! *Governor* mi-a dat poruncă să vă spun așa ! Vă dați seama, *mister Walter*, nu-i așa, că din capul meu n-aș spune una ca asta ?

— Da' ce s-a mai întâmplat sus la conac, *Lawson* ? îl descusu *Walter* pe flăcău.

— Nu știu nici eu prea bine, *mister Walter*, știu doar că mai adineauri *governor*, care se afla la catul de sus, a-nceput să urle și cred că mai urlă și-acuma. Mi-a poruncit să le telefonez doctorului și avocatului, să vină degrabă. Nici cît mi-a spus ce să fac n-a conținut măcar o clipă să urle de durere. După ce-am telefonat, mi-a spus s-alerg într-un suflet înapoi și să vă spun ce v-am spus.

— *Miss Daisy* era sus cînd te-a chemat ? întrebă *Walter*.

— Presupun că *miss Daisy* l-a făcut să urle, zise *Lawson* codindu-se.

— De ce ?

— Nu știu dacă *governor* ar vrea să vă povestesc lucrurile astca, zise *Lawson*. Nu mi-a dat poruncă să vă spun altceva decît ce v-am spus adineauri.

— Hai, spune, *Lawson*. Ce s-a întâmplat ?

— *Miss Daisy* s-a repezit la el și l-a mușcat de-a văzut stele verzi. *Governor* atîta a mai urlat și atîta s-a oblojit, încît n-a mai avut vreme să zică mare lucru.

Walter o porni îndărăt cu gîndul să se așeze în cerdac și s-aștepte întoarcerea soției. Nu se putu abține să nu rîdă puțin, dar căută să se stăpînească, pentru ca la întoarcerea soției să poată face haz amîndoi laolaltă.

Negrul nu se urnise încă din fața casei. Walter se-nturnă către el cu gândul să-l îndemne să se înapoieze la conac.

-- Lawson, ce altceva a mai spus *governor* Gil ? îl întreabă.

-- Nu l-am mai auzit spunînd nimic afară doar că va fi o zi tare afurisită cînd o mai încerca el să dea arvune pentru vreo tartoriță ca alde *miss* Daisy.

Walter se întoarse-n cerdac și se așează. Se lăsă pe spate și izbucni în rîs. Nu mai putea s-o aștepte pe nevastă-sa. Se lăsă pe spate și rise pînă căzu de pe scaun.

O zi afurisită (în original *A Small Day*) a văzut lumina tiparului în revista *New Yorker*; în 1938 a intrat în sumarul culegerii *Southways*

CUM A CUCERIT-O PE SUSIE BROWN

Jumătate de ceas după ce soarele coborîse sub linia orizontului, acolo, departe, pe celălalt mal al Mississippiului, Sampson Jones înainta zorit pe șoseaua colbuită, îndreptîndu-se spre Elbow Creek, unde Susie Brown locuia, singură-singurică, în casa din spatele dimbului. Ducea o cutie de carton, pe care, fiind grea, o schimba dintr-o^s mîină în-tr-alta.

Cînd ajunse gîfînd în capul ultimei costișe, în fața dimbului, zări fereastra lui Susie luminată de pîlpîirea lămpii, și asta îl îndemnă să iuțească și mai tare pasul.

În casă, Susie strîngea vasele. Îngîna o melodie și, ici-colo, gonea fluturii de noapte, care zburau în odăiță dînd tîrcoale luminii.

După ce zornăi ivărul ruginit de la poartă, Sampson își ridică pantalonii, trăgînd de betelie. Niciodată nu-i păruse Susie mai ispititoare.

— Ești mai dulce ca zahărul, fetiço ! strigă el pe fereastra deschisă.

Susie se-ntoarse, speriată. Scăpă din mînă tîgaia pe care-o ștergea, și acēasta căzu cu mare zgomot pe plită.

— Iar veniși, Sampson Jones ? ! izbucni ea cu glasul sugrumat de spaimă. Ce mai poștești ? Ce cauți aici devale ?

Apoi, neputînd să mai vorbească, se opri să-și facă vînt, pentru a-și veni în fire.

— Asta, dulceato, ai aflat-o de la începutul începutului, zise el ridicînd de jos cutia cea grea și așezînd-o la vedere, pe pervazul ferestrei. Hai, lasă, ce te mai prefaci ! N-are nici un rost să mă chinuiești ca și cum n-ai ști de ce vin...

Susie cercetă cu luare-aminte cutia de carton, întrebîndu-se ce-o fi înăuntru. Cutia o făcu să șovăie.

Pînă în ziua aceea Sampson se înfățișase de trei ori în pețit la ea, și tot cu mîna goală.

— Nu-mi pierd vremea cu pîrliți și pîrpirii, sau cu flușturatici ca tine ! zise ea după un timp, întorcînd spatele cutiei de carton.

— Gata, m-am lăsat de fleacuri, dulceato ! răspunse el pe loc. Nu mă mai țin de fleacuri !

Susie atîrnă cirpa de vase pe frînghia întinsă peste plită, și cu coada ochiului se privi în oglinda de pe poliță. Apoi, pășind agale, se apropie, scrutînd bănuitoare cutia de carton și pe aducătorul ei.

— Când m-oi hotărî să-mi iau bărbat, apăs să ştii că-mi iau bărbat ca lumea ! se răţoi ea, măsurîndu-l cu dispreţ. Nici prin minte nu-mi trece să fac nuntă cu un calic !

Privind-o în faţă pe tinăra cea oacheşă care-l ocăra, Sampson rinji, sigur de el.

— Ei, fetiţo, ştii tu ce-am făcut ?

— Ce, ce-ai făcut ? îl întrebă Susie cu o curiozitate simţitor sporită.

— M-am cîntărit¹ adineauri, înainte de-a porni, şi trag taman două sute zece funţi¹.

Săltă un picior pe pervaz, gata să încalece fereastră, dar Susie îi dădu un brînci, de căzu de-a berbeleacul în ogradă.

— Eu cîntăresc bărbaţii pe cîntarul meu, bombăni Susie. Nu te cred, cum nu cred spusele unui nătărău care-mi iese în cale întîia oară.

— Ce rost ar avea, dulceţo, să mă laud şi să-ţi torn minciuni despre mine ? întrebă el cu mîhnire. De ce ţi-o fi plăcînd să te repezi şi să vorbeşti aşa ?

— De-aia, pentru că nici pe departe nu cîntăreşti două sute de funţi ! răspunse ea întepată. Ştiu bine ce fel de bărbat am să-mi caut cînd mi-o veni şi mie chef să mă mărit, şi află că nu unul ca tine am de gînd să-mi caut ! Să nu-ţi închipui cumva că ploconul pe care mi l-ai adus în cutia asta, oricare ar fi el, ar putea să-mi mute gîndul ! Se opri o clipă să răsufle şi apoi îl întrebă : Sampson Jones, ai auzit ce ţi-am spus ?

— Am auzit, dulceţo, am auzit... Numai c-aş fi tare amărît, din cale-afară de amărît, dac-ai face o greşeală din care să ţi se tragă nu ştiu ce ponoase...

¹ *Pfund* (sau *fun*t — măsură de greutate, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 453,592 grame.

Aplecîndu-se pe fereastră, Susie se uită țintă la cutia ce-o ținea sub braț.

— Dac-ai ști ce ți-am adus, cred că altfel ai vorbi. Atita îți pot spune : ți-am cumpărat un lucru frumos, dulceațo ! Tocmai de la magazinul lui Bob Bell, de la răspîntia a mare, ți l-am adus.

Susie mai privi o dată cutia, și apoi, după ce se îndreptă de spate, îl măsură din nou pe Sampson din cap pînă-n picioare. Bine legată cu o sfoară groasă, galbenă, cutia de carton strălucea albă, ispititoare în bătaia lunii. Numai să fi întins brațul, și ar fi putut s-o apuce !

— Cîți funți spuneai că ai ? întrebă ea, fără a înceta să-l cîntărească din ochi.

— Ți-am spus, dulceațo, două sute zece, zise el, prinzînd curaj. Nu pricep de ce-ți închipui că nu ți-aș spune tot adevărul, și numai adevărul...

Sampson o urmări cu privirea, întrebîndu-se dacă măcar de astă dată avea să-l creadă. De șase luni tot bătea drumul ăsta, ca s-o vadă, și-n tot timpul petrecut aici o curta neîncetat, căutînd în fel și chip s-o înduplece să se mărite cu el. Reușise, e drept, de cîteva ori s-o prindă în brațe și să-și petreacă o clipă brațul pe după mijlocul ei, sau s-o mîngîie în treacăt pe gît, dar de obicei Susie îl ținea la distanță, nu-l poftea în casă, ci-l lăsa să se așeze pe jos, în ogradă, și sta de vorbă cu el de la fereastra ce da spre cerdac.

Argumentele lui cele mai meșteșugite se dovediră zadarnice ; Susie repeta într-una că n-avea să se mărite decît după un bărbat care cîntărește cel puțin două sute de funți, dacă nu și mai mult.

Pîn-a începe s-o curteze pe Susie, Sampson nu reușise niciodată să depășească o sută șazeci de funți. Acum, după ce vreme de șase luni înghițise șunci întregi și munți de fasole, cîștigase, în

sfirșit, treizeci de funți. În luna din urmă constata-se însă că, oricît se îndopa, nu reușea să mai pună nici un singur funt peste o sută nouăzeci. Dimpotrivă, de supărat ce era din această pricină, slăbea văzînd eu ochii. Era disperat.

Cît stătuse el cinchit în fața ferestrei, Susie o ștersese. Înconjurînd casa, Sampson dădu fuga în față. Susie ieșise în pridvor și, așezată în balan-soar, își făcea liniștită vînt cu evantaiul.

Plin de nădejde, Sampson puse piciorul pe prima treaptă.

— Stai pe loc, Sampson Jones ! se răsti Susie. Nici atitica să nu mai înaintezi ! Nu te cred că într-adevăr cîntărești atita cît spui.

Sampson își mîngîie pîntecele rotofei și cu la-bele mari, arse de soare, se bătu peste coapsele groase.

— Mă, fetițo, mă, îi zise el mîniat, tu zău, mă scoți din sărite ! Stau eu aici, înaintea ta, zdravăn și chipeș, și te porți de parcă n-ai vedea nimic ! Spune-mi, ce ți-e ?

După care trînti cutia de carton pe cea de a doua treaptă, își umflă coșul pieptului și îndoi brațele, pentru a arăta ce mușchi vîrtoși are.

— De ce, dacă ești așa sigur, n-aduci o balanță, să te cîntăresc cu mîna mea ? Doar nu ți-o fi teamă că n-am să te cîntăresc ca lumea, sau, mai știi păcatul ?...

Sampson plecă ochii și tăcu o bucată de vreme, chibzuind și socotind ce să facă. În cele din urmă, ridicînd privirea la Susie, spuse :

— Aș fi tare bucuros, Susie, să mă cîntărești tu, numai că, vezi, n-am balanță. N-ai tu cumva una ?

Dar mai înainte ca ea să-i poată răspunde, se aplecă iute și ridică de jos cutia cea grea de carton.

— Lasă jos cutia, Sampson ! porunci ea. Știu eu cu ce planuri umbli... vrei să mă înșeli la cîntar cu cutia asta grea !

— Vai de mine, nicidecum, Susie ! dezminți el, tresărind. Apoi, rușinat, lăsă cutia jos pe scară. Ce te face să crezi c-aș fi în stare de asemenea ticăloșie ?

— Dacă vorbești adevărat, zise Susie, legănîndu-se în balansoar, atunci ai să te lași, poate, cîntărit pe decimalul meu ?

Sampson îngălbeni.

— Ai tu, Susie, decimal aici, acas'... ?

Susie se ridică.

— Așteaptă aici, nu te mișca, dau fuga și-l aduc. Mi s-a făcut lehamite de lăudăroșia ta ! Te cîntăresc și ne lămurim. Se îndreptă către ușă. Apoi adăugă : Asta, bineînțeles, numai dacă nu te temi c-am să aflu cît cîntărești cu adevărat...

— Nu mă tem de fel, îngîină el cu sfială.

Cînd Susie intră în casă, Sampson alergă în ogradă și se apucă să culeagă toate pietrele și pietricelele din jur. După ce pe cele mai mari le îndesă în buzunarele pantalonilor, porni să stringă de zor prundiș mărunț, cu care își umplu celelalte buzunare. Văzînd că Susie încă nu s-a întors, își descheie șireturile, scoase pantofii și turnă nisip în ei... Cum auzi din casă pașii lui Susie, se îndreptă și începu să tremure. Da, nici vorbă, nisipul și pietrele cu care își încărcase buzunarele nu acopereau cei zece funți lipsă. În ultimul mo-

ment, zărind o pietricică netedă, o ridică și o băgă în gură.

Susie apăru în cerdac cu decimalul și-l atîrnă de grindă. Apoi privi împrejur, căutîndu-l pe Sampson.

Cu cutia cea grea de carton sub braț, Sampson urcă treptele. Ajuns în cerdac, prinse cu brațul liber lațul ce atîrna de cîrligul decimalului.

— Lasă jos cutia ! îi porunci Susie.

Se uită la Susie cu o privire rugătoare, dar după o clipă, citind pe fața ei că nu era chip s-o înduplece, puse jos cutia.

— Toată ziua am arat ogorul de bumbac, din zori și pînă-n noapte, începu el. Știi, Susie, nu m-ar prinde mirarea să fi pierdut cîtiva funți.

— Vedem noi ! îi tăie ea vorba. Hai, atîrnă-te !

Sampson își vîri brațul în laț și, opintindu-se, reuși să se desprindă de pardoseală. În vreme ce, suspendat, aștepta să i se hotărască soarta, Susie se apropie și, apucînd greutatea, începu s-o mute de-a lungul brațului de oțel.

Dorind să urmărească operația de cîntărire, Sampson făcu mai multe încercări de a întoarce capul, dar din poziția neplăcută în care se afla îi fu cu neputință să vadă ce se petrecea deasupra. În cele din urmă, se resemnă și rămase atîrnat într-un braț, rugîndu-se fără încetare.

Cînd, în sfîrșit, Susie se convinge că l-a cîntărit exact, de oboseală și tulburare, Sampson era complet năuc. Nici nu știa pe ce lume se afla cînd auzi glasul lui Susie, care-l poftea să pună picioarele jos.

Cum atinse podeaua, i se muie genunchii și se trezi împleticindu-se prin cerdac. Ajuns în

dreptul zidului, ca să nu se prăvălească, își înfipse unghiile în leăturile cu care era căptușit. De cînd îl poftise să pună picioarele jos, Susie nu spusese nici un singur cuvînt, și el numai putere să pună întrebări n-avea.

Deodată simți în jurul gîtului brațele lui Susie. O clipă mai tîrziu își dădu seama că se clatină și se prăbușește la pămînt.

Cînd își veni în fire, se trezi în brațele lui Susie, care, ingenuncheată lîngă el, îl strîngea cu putere la piept. Dădu să se desfacă din îmbrățișare și începu să răsufle greu. Pietricica pe care și-o vîrșise în gură dispăruse fără urmă. Nu știa dacă o scuiase sau dacă nu cumva o înghițise. Era cît se poate de îngrijorat.

— Sînt fericită, iubitule, fericită... îi șopti Susie. Numai că s-ar fi convenit, cred, de dragul meu, să te fi grăbit puțin, n-ar fi trebuit s-aștepți atîta amar de vreme !

— Cît am cîntărit, Susie ? Spune-mi, te rog...

— Două sute cincisprezece funți în cap, iubitule ! ciripi ea, beată de fericire, și doar adineauri mi-ai spus că aveai două sute zece... Iubitule !

Sampson închise ochii.

Cînd îi redeschise, Susie, cu mișcări înfrigurate, tocmai umbla să deschidă cutia. Reuși să desfacă nodul, ridică binișor capacul. Apoi scoase din cutie fierul de călcat de zece funți, pe care i-l adusesese Sampson în nădejdea că, cine știe, poate i-o merge, cînd s-o cîntări, să țină cutia sub braț.

— E cel mai frumos dar, iubitule, din cîte am primit în viața mea, murmură ea drăgăstos, mîngîind cu palma talpa netedă a fierului de călcat.

Și îl sorbi din ochi.

Până să mai spună ea ceva, o privi furiș, cu coada ochiului, chibzuind cum să se descotoarsească mai degrabă de cei douăzeci și cinci de funți de pietre și nisip, ca nu cumva să-l prindă.

Cum a cucerit-o pe Susie Brown
(în original *The Courting of Susie Brown*) a văzut lumina tiparului în revista *Coronet*; în 1952 a intrat în sumarul culegerii *The Courting of Susie Brown*

[IV. INTERMEZZO BUF]

O SEARĂ LA NUEVO LEON

În seara aceea, la zece, cînd am intrat în Nuevo Leon¹, bolta bătută în stele se arcuia deasupra deșertului. După ce am rătăcit un timp pe străzile de-a lungul cărora erau înșirate case de chirpici, am găsit hotelul și am oprit dinaintea intrării. La ora aceea se vedeau puțini trecători și nu auzeam decît susurul havuzului din piața de peste drum și foșnetul ca de tafta al uriașilor palmieri, înfiorați de briza deșertului.

În vreme ce scoteam bagajele din mașină, proprietarul hotelului veni să ne întîmpine cu zîmbete și plecăciuni. Luă și el două-trei valize și ne conduse în holul hotelului.

— E o deosebită cinste c-ați tras la hotelul meu, declară proprietarul, oprindu-se în mijlocul holului și făcînd o nouă plecăciune. Sînt bucuros, tare bucuros că veți fi oaspeții mei. Hotelul „Reforma“ e preaonorat.

I-am zîmbit la rîndul nostru. Felul cum eram primiți ne făcea într-adevăr plăcere.

¹ Orășel în statul cu același nume, situat în nord-estul Mexicului, nu departe de Golful Mexicului și de frontiera S.U.A.

Mergînd de-a-ndaratele, hotelierul se strecură în dosul biroului. Apoi, împingînd registrul de pasageri în fața mea, îmi întinse tocul, după ce muiașe penița în cerneală.

— Hotelul e la dispoziția dumneavoastră, *señor*, spuse el îndatoritor. Sînteți de multă vreme în Mexic ?

Eram osteniți și prăfuiți și n-aveam nici un chef de vorbă. Drumul de la coastă pînă aici, prin munți și de-a curmezișul deșertului, fusese drum greu. Nu erau nici trei sute de mile, dar pentru a ajunge la Nuevo Leon pornisem dimineața de la cinci.

Mi-am mîzgălit numele în registru, adăugînd și *y Sra*¹. Iar pe rîndul următor am scris numele de fată al soției.

Proprietarul se aplecă deasupra registrului, chiorîndu-se la cele scrise de mine.

— Și *señorita* ? întrebă el, privindu-ne nedumerit.

— Sîntem numai noi doi, l-am deslușit eu, arătîndu-i cu mîna întii spre soția mea, și apoi spre mine.

Atunci se aplecă din nou peste registru, dar de data asta își trase ochelarii din toc și îi puse pe nas. După cîteva clipe se îndreptă și, scoțînd ochelarii, elătină energic din cap.

— Nu, *señor*, declară el încruntat.

Nevastă-mea îmi făcu un semn discret cu cotul.

— Să vă explic, *señor*, i-am spus. Am trecut numele meu, adăugînd *y Sra* pentru soție. Apoi, pe rîndul următor, am scris numele întreg al soției, numele sub care profesează. Asta ca să nu fie nici o neînțelegere.

¹ Cu doamna (în limba spaniolă, în formă abreviată).

— Dar *señorita* unde este ? repetă el, neînduplecat. N-am văzut-o, n-a venit cu dumneavoastră aici la hotel. Apoi se uită pe rînd la nevastă-mea și la mine și, ridicînd două degete ca să ne numere, întrebă din nou : *Señorita* unde estē ?

— Nu, nu există nici o *señorita*, i-am răspuns eu numaidecît. *Señorita* și soția mea sînt una și aceeași persoană.

Un zîmbet de mulțumire lumină fața proprietarului.

— Asta-i încîntător, spuse el, făcîndu-i nevesti-mi o adîncă plecăciune.

— Ce anume ? am întrebat.

— Că o să vă căsătoriți cu *señorita* ! E încîntător !

Extenuați, nevastă-mea și cu mine ne-am sprijinit de biroul portarului. Se făcuse aproape unsprezece și eram sculați de la patru dimineăta. Îi invidiam din toată inima pe toți ceilalți pasageri ai hotelului „Reforma“, care desigur de mult dormeau duși.

— Dați-mi voie să vă explic, *señor*, i-am spus, luînd lucrurile de la cap. Este un obicei al nostru, al zurliilor de *norte-americanos*¹. Cînd soția exercită o profesie sub alt nume decît al soțului, în anumite cazuri, cum este cel de acum, obișnuim să trecem atît numele dobîndit prin căsătorie, cît și numele sub care profesază. S-ar putea întîmpla să primească telegrame pe oricare din cele două nume.

— Nu, *señor*. Asta-i exclus !

— De ce ? l-am întrebat.

— Pentru că oficiul telegrafic e închis.

¹ Nord-americani (sp.).

— Nu face nimic, i-am spus, trăgînd cu coada ochiului la nevastă-mea, care, istovită, lăsase capul pe birou. În orice caz, n-o să primim nici o telegramă noaptea asta. Dați-ne o cameră, vrem să ne odihnim.

Cu un aer grav, proprietarul făcu din cap un semn aprobativ.

— Acu e limpede, spuse el. Înțelesesem greșit. Vă rog să mă iertați. Îmi pare nespus de rău... Vă dau atunci două camere și o să vă puteți culca imediat.

Nevastă-mea ridică puțin capul de pe birou.

— O singură cameră, preciză ea somnoroasă.

— Asta nu se poate ! declară ursuz hotelierul.

Nevastă-mea lăsă capul la loc, pe brațele-i reze-mate de birou.

— De ce nu se poate ? l-am iscodit eu.

— Mi-e cu neputință să vă dau o singură cameră, pentru că la hotelul „Reforma“ nu se poate ca dumneavoastră și *señorita* să dormiți împreună. Nu se poate. Am să vă dau, *señor* și *señorita*, două camere separate.

Nevastă-mea ridică mîna, arătîndu-i verigheta, pe care proprietarul o privi neîncrezător.

— Sîntem căsătoriți de șapte ani, preciză ea în silă, nici mai mult, nici mai puțin decît de șapte ani, *señor* !

— Vă rog să mă iertați, *señora*, se scuză ceremonios hotelierul. Îmi pare cît se poate de rău. Vă cer de o mie de ori iertare !

Ușurați, nevastă-mea și cu mine ne-am îndreptat spre casa scării. La jumătatea drumului, întorcînd capul, am constatat că hotelierul rămăsese tot în dosul biroului. Se aplecase din nou asupra registrului și, cu ochelarii pe nas, cerceta datele înscrise de mine.

— E o gravă neînțelegere la mijloc ! zise proprietarul, aruncându-ne o privire încărcată de mustări. Soțul dumneavoastră, *señora*, n-a sosit încă la hotel. Când îl așteptați să vină ?

Nedumeriți, am schimbat între noi o privire.

— Ce tot spui dumneata ? se burzului la el nevastă-mea, întorcându-se către birou. Soțul meu ăsta este, *señor* !

Hotelierul se mai zgîi încă o dată la numele din registru. Apoi, îndreptîndu-se, clătină din cap, sever :

— Imposibil, zise el.

— De ce ? întrebă soția.

— Soțul dumneavoastră nu-i încă înregistrat la hotel „Reforma“. Când are să sosească, are să fie necesar să semneze în registru înainte de a putea locui cu dumneavoastră în cameră, *señora*.

Și rostind aceste cuvinte, ne aruncă o privire cruntă.

— Ce-i de făcut, ce ne facem ? exclamă uluită nevastă-mea, întorcându-se către mine.

— Nu știu, dragă, mărturisesc că nu văd nici o ieșire...

În vreme ce stam încremeniți, hotelierul desprinse două din cheile agățate pe stelajul aflat în dosul biroului și ne conduse spre scară. L-am urmat în tăcere, fiindu-ne frică să mai suflăm fie și un singur cuvînt.

Cînd am ajuns la primul etaj, hotelierul descuie o ușă și, făcîndu-i o plecăciune, o pofti pe nevastă-mea să intre. Pîn' s-apuc să intru și eu, s-a așezat în ușă tăindu-mi calea.

— Nu, *señor*, spuse el clătinînd din cap. Nu se poate !

În vîrfurile picioarelor, nevastă-mea mă privea peste umerii hotelierului. Amuțise.

Lăsînd jos bagajele, m-am apropiat de el.

— Dați-mi voie, *señor*, să vă mai explic o dată, am început eu, străduindu-mă să-mi ascund enervarea. Sîntem căsătoriți. Soția mea poartă verighetă. Dorim să intrăm în cameră, să ne odihnim peste noapte. Sîntem foarte obosiți. Am parcurs azi tot drumul de la litoral pînă aici, străbătînd deșertul.

Întoarse capul și se uită la soția mea, care îl privi rugătoare.

După ce ezită cîteva clipe, ridică din umeri și se dădu la o parte, făcîndu-ne o adîncă reverență.

— Vă cer iertare, am greșit, bolborosi el. Se-ntimplă uneori că nu reușesc să pricep ce obiceiuri aveți dumneavoastră, *norte-americanos*. Vă rog să primiți scuzele mele...

S-a retras mergînd de-a-ndaratelea pe coridor și făcînd temenele pînă a ajuns în dreptul scării. Atunci am dat buzna în cameră și am închis ușa, încuind-o de două ori, pentru orice eventualitate.

Am rămas lingă ușa amîndoi, ascultînd zgomotul pașilor lui, pînă ne-am convins că ajunsese jos în hol.

Nu după multă vreme am fost treziți de o rafală de bătăi în ușa. Am așteptat, ținîndu-ne suflarea. După cîteva momente, bătăile în ușa reîncepură și mai strașnice. Atît de violente încît n-am mai putut să nu le luăm în seamă.

— Cine bate ?! am strigat, fără a aprinde lumina.

— Eu, proprietarul, *señor*. Deschideți ușa, vă rog, numaidecît !

— Nu deschide, îmi șopti soția. Dacă reîncepem discuția cu el, nu mai închidem ochii toată noaptea.

— Dar ăsta-i în stare să spargă ușa, i-am răspuns.

— N-are decît s-o spargă, mormăi ea plictisită.
Doar e ușa lui !

Apoi am tăcut amîndoi mîlc.

O nouă rafală de bătăi în ușa zgudui întreaga clădire. De astă dată bătăile nu mai conteniră.

— De fapt, nu pierdem nimic dacă-l întrebăm ce poștește, mi-am dat eu cu părerea. Tot nu-i chip să dormim dacă nu încetează tărăboiul.

— Fă ce știi, dar nu-l lăsa să ia lucrurile de la capăt, mă dăscăli soția. Spune-i și tu că-i prea tîrziu acum să mai discutați, dar o să stăm de vorbă miine dimineța, după micul dejun.

Am aprins lumina și, în cele din urmă, l-am întrebat :

— Ce doriți, *señor* ?

— Trebuie neapărat să-mi deschideți imediat ! răcnii el, ca să fie auzit în pofida zgomotului ce-l făcea bătînd la ușa.

M-am dat jos din pat și am deschis ușa. Proprietarul se afla în fața mea. Nu trecu pragul.

— Asta nu se poate ! îmi zise el enervat.

— Ce anume nu se poate ? l-am întrebat.

— Nu se poate să vă culcați în cameră cu *señorita* ! îmi spuse el cu glas ridicat.

— Doamne-Dumnezeule ! începu să se vaite nevastă-mea. A luat-o de la capăt !

Am auzit uși deschizîndu-se de-a lungul coridorului. Din cauza tărăboiului se deșteptaseră toți pasagerii.

— Mai slăbește-mă ! m-am răstit eu la el. Nu mă culc cu nici o *señorita* ! Doamna-i soția mea !

— Nu, asta nu se poate ! repetă el, strigînd mai ceva decît mine.

— De ce să nu se poată ? am răcnit eu.

— Dumneavoastră, *señor*, trebuie să treceți într-altă cameră ! decretă el. Dacă *señorita* con-

simte, mâine vă puteţi cununa, şi atunci de mâine seară n-o să mai fie nevoie să dormiţi în camere separate. Astă-seară, însă, nu se poate altfel, trebuie !

Deznădăjduit, m-am întors către nevastă-mea.

— Ce ne facem ? am întrebat-o.

— Dumnezeu ştie. Oare n-ai cum să-l faci să înţeleagă ?

M-am întors atunci către proprietarul hotelului şi am dat să deschid gura să-i explic. Dar pîn' s-apuc eu a articula o silabă, el şi rostise sentinţa:

— Nu, *señor*, asta nu se poate ! mi-a zis şi, îmbrîncindu-mă, se postă între mine şi uşa camerei.

M-am trezit minat de-a lungul coridorului, defilînd în faţa pasagerilor somnoroşi, care ieşiseră în prag. În cele din urmă, hotelierul descuie o uşă şi aprinse o lampă.

— Vă rog să mă iertaţi, *señor*, îmi spuse, făcîndu-mi o adîncă plecăciune... Regret din toată inima. Dar zău că nu se poate...

După care, întorcînd iute cheia, o încuie pe din afară. Apoi, după ce a scos cheia din broască, l-am auzit depărtîndu-se pe coridor şi îndreptîndu-se cu pas vioi spre scară.

O seară la Nuevo Leon (în original *An Evening in Nuevo Leon*) a văzut lumina tiparului în revista *Harper's Magazine*; în 1953 a intrat în sumarul antologiei *The Complete Stories of Erskine Caldwell*

DUPĂ-AMIAZĂ DE SÎMBĂȚĂ

Tom Denny dădu deoparte halca de carne și se-ntinse pe butuc. Simțea nevoia să stea lungit pe spate și să se odihnească. Alt loc unde să se poată culca omul nu era în măcelărie și, din cînd în cînd, Tom trebuia să-și mai odihnească oasele. Reușise să găsească o poziție aproape comodă, un picior și-l proptise de marginea butucului, pe celălalt îl încrucișase deasupra, iar sub cap își potrivise o bucată de mușchi. Adusă direct de la ghețarie, carnea era fragedă și rece. Tom făcea asta în mod obișnuit. Voia omul să ațipească puțin și căuta, firește, să se simtă bine. Își lepădă și încălțările, ca să-și miște degetele în voie.

Dugheana lui Tom avea un miros neplăcut. Mușteriii care treceau întîia oară pragul măcelăriei lui întrebau cu toții ce mortăciune ține în prăvălie. În loc să slăbească, duhoarea devenise an de an tot mai grea.

Tom rupse cu dinții o bucată de mahorcă și se răsuci pe butuc, căutîndu-și locul.

Bîzîind, roiuri de muște zburau de colo-colo; muște lacome și obraznice, cu pîntece rotund și strălucitor, ce-și făceau yeacul între cei patru pereți ai măcelăriei lui Tom. Ce-i drept, ușa cu rețea

de la stradă oprea o parte din muștele doritoare să intre, dar cele care mai apucaseră o dată să se înfrupte din sîngele proaspăt prelins pe butucul măcelarului cunoșteau locurile și dădeau ocol clădirii pentru a intra prin ușa din dos, care n-avea rețea.

Lumea cumpăra carne de la Tom și era mulțumită. De altfel, măcelăria lui era singura din orașel. Intrai și spuneai : „Hello, Tom. Cum mai merge treaba ?” „Merge strună, numai că nevas-tă-mea iară-i răcită și o ia cu cald.” Iar după ce Tom isprăvea de deslușit cum se simte omul cînd e răcit și-l ia cu cald, îi spuneai : „Tom, aș vrea o juma de chil de cotlet de porc.” Iar Tom îți răspundea : „S-a făcut, te servesc într-o clipă !” Și, în vreme ce așteptai marfa, Tom, după ce în-virtea de două-trei ori hartanul de carne de vacă de pe o parte pe alta, examinîndu-l cu un aer expert, îți tăia din el o jumătate de chil de „cotlet de porc”. Dacă i-ai fi cerut vițel, lui Tom îi era totuna. Apuca halca de carne de vită și, după ce o sucea și o răsucea de cîteva ori pe butuc, hîrșt ! Îți servea bucata de „vițel” cerută. Nu era mușteriu să nu plece mulțumit. Totdeauna Tom avea în prăvălie și-ți tăia și-ți cîntărea prompt orice specialitate și s-ar fi năzărit să-i ceri.

După ce alungă de pe obraz cîteva muște obraz-nice, Tom ațipi. Era către amiază. Fermierii din împrejurimi încă nu veniseră la oraș după tîrguiei. Era vremea strînsului și căratului, și lucra fiecare pînă la ceasurile douăsprezece după soare, adică pînă la douăsprezece și jumătate după ceasul de la gară. Deși sîmbătă, orașelul părea pustiu la ceasul acela. Cine avea nevoie de carne pentru sîmbătă seara trecuse de mult pe la măcelărie, și era încă prea devreme să vină cineva să tîrgu-

iască pentru duminică. Pentru duminică fermierii nu obișnuiau să cumpere carne decît sîmbătă pe la zece seara. Numai așa puteai fi aproape sigur — dacă nu era din cale-afară de cald — că nu se strică pînă a doua zi la prînz.

Muștele se așezau bîzîind pe buzele și pe nasul lui Tom, iar Tom le gonea cu mîna, încercînd să tragă un pui de somn acolo pe butuc, cu halca de carne congelată sub cap. Zeama mahorcii mestecate îi umpluse gura și i se prelingea încet pe gîtlej, iar Tom simțea din cînd în cînd nevoia să scuipe. În colț, jos, lîngă vitrina în care erau expuși spre vînzare creieri și ficati, se afla o lădiță plină pînă la jumătate cu rumeguș, dar din locul unde se găsea, Tom nu putea să scuipe pînă acolo. Zeama de mahorcă cădea la jumătatea distanței dintre butuc și scuiptoare, improscînd podeaua. Ici-colo, mai pica cîte un strop și pe hartanul de carne, dar asta n-avea importanță ; toată lumea spală carnea înainte de a o găti, deci nu era nici o pagubă.

Ale naibii muște ! Bîzîiau mai departe și-l împungeau fără nici o rușine, căci nimic nu întrece obrăznicia din zilele de vară a îmbuibatelor și leneșelor muște de măcelărie. Din cînd în cînd, ca să le alunge, Tom își trecea scurt mîna peste nas, strîmba din buze și scuipa, făcînd însă economie de mișcări. Dar, după un timp, le lăsă în plata Domnului.

În clipa cînd Jim Baxter dădu buzna prin ușa din dos, venind în goana mare de la frizeria din colț, Tom sforăia. Jim era asociatul lui Tom și se abătea pe acolo cîteodată, în zilele cînd era vînzare mare, să-i dea o mîină de ajutor. Era un bărbat înalt și spătos, aproape de două ori cît Tom. Purta întotdeauna o pălărie neagră cu boruri mari și cămașă albastră, cu mînecele sumese. Avea pîn-

tecele mare, rotund, ca un pepene, și de aceea îi cădeau mereu nădragii. Umblă ținându-și nădragii și trăgându-i în sus, pe burtă. Totuși, lunecau neîncetat la vale, atîrnînd gata să-i cadă și să-l împiedice la mers. Jim nu voia însă cu nici un preț să poarte bretele. Socotea că-i mai tineresc să poarte curea.

Cînd Jim năvăli prin ușa din dos și, apucîndu-l de umeri, începu să-l zgîlție, Tom dormea dus. Cîteva muște, care ațipiseră pe buzele lui, își luară zborul, speriate.

— Hei, Tom, Tom ! strigă Jim gîfîind. Scoală, Tom ! Scoală iute, hai !

Dintr-o mișcare Tom sări jos și-și încălță pantofii. Atît era de deprins ca oamenii să intre peste el și să-l trezească, ca să tîrguiască mușchi de vacă sau de douăzeci și cinci de cenți jambon, încît crezu că Jim era un mușteriu și începu să se frece la gură cu dosul palmelor, ca să potolească usturimea pricinuită de împunsăturile muștelor.

— Ce dracu ! bolborosi Tom cînd, înălțînd privirea, îl văzu în fața lui pe Jim. Ce poțtești ?

— Hai, Tom, mișcă ! Ia-ți pușca ! Mergem de vale, în zăvoi, să ne răfuim c-un ticălos de negru.

— Doamne-Dumnezeule, Jim ! exclamă Tom, care abia acum se trezise de-a binelea. Îl apucă de braț pe Jim și-l întrebă : Mergeți într-adevăr să vă răfuiți cu un negru ?

— Da, al dracului să fiu dacă nu, Tom ! Îl știi pe corcitul ăla care a lucrat cîndva la gară ? Pe ăla vrem să-l belim. Punem noi mîna pe el, nu ne scapă, corcitura ! I-a zis ceva, nu știu ce, fetei celei mari a lui Fred Jackson, pe care a întîlnit-o colea, pe șosea, acum vreun ceas. Adineauri ne-a povestit Fred la frizerie cum s-a întîmplat. Hai, Tom ! Tre-

buie să ne grăbim. Cred c-o să-l umflăm repede și-l aninăm de-o cracă în doi timpi și trei mișcări !

Tom își legă șireturile și ieși pe șosea, alergînd să-l ajungă pe Jim. Strîngea la subsuoară pușca de vînătoare, iar Jim luase satirul ce sta înfipt pe butuc. Aveau să pună mîna pe afurisitul de negru și aveau să-i facă de petrecanie, lua-l-ar dracii să-l ia !

Împreună cu alți cîțiva bărbați, Tom se urcă într-un automobil, iar Jim sări pe scara unei mașini care tocmai pornea. Vreo treizeci-patruzeci de vehicule și apucaseră spre zăvoi, în timp ce altele se pregăteau să le urmeze.

Locul fusese gata ales. Colo jos, în zăvoi, era o curătură lingă drum, tocmai de ce aveau nevoie pentru a face treaba cum se cuvine. Vreascuri se aflau berechet prin apropiere, iar drept în mijlocul luminișului se înălța un salcîm bătrîn. Cîteva mașini opriră în luminiș, și oamenii coborîră în grabă. Alții plecaseră să-l caute pe Will Maxie. Căci așa îl chema pe mulatru. Probabil că aveau să-l găsească ocupat cu strînsul și căratul bumbacului. Will obținea totdeauna recolte bogate. Mai întîi plivea ierburile dintre rînduri, și apoi făcea mușuroaie. Ceilalți strîngeau bumbacul fără a se osteni să-l prășească. Will era un negru de ispravă. Izbutea să obțină recolte îmbelșugate și de porumb. Niciodată nu-și lăsa ogorul neprăsit. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet lua pe bumbacul și porumbul lui prăsit. Ciștiga mai mult decît agoniseau Tom și Jim laolaltă cu măce-lăria lor.

Doc Cromer, care ținea *drugstore*-ul din orășel, trimisese la fața locului băiețașul de prăvălie cu șase lădițe de Coca-Cola, cu un sfert de bloc de gheață și un hîrdău. Aci băiețașul scosese puțină

apă din gîrla tulbure, o turnase în hîrdău, aruncase gheața în apă și apoi pusese la răcit trei lădițe de Coca-Cola. După ce vor fi fost gîluite aceste trei lăzi, băiețașul avea să bage în hîrdău, la răcit, celelalte trei lădițe, căci oamenii beau, nu se-ncurcă, cînd le oferi băutură gustoasă și rece.

Tom intră în pădurice, să dea și el de dușcă nițeluș *whisky*, cu Jim și cu Hubert Wells. Căci Hubert, oriunde se ducea, căra cu el un ulcior plin cu *whisky*. Și-l fabrica singur. Avea o povarnă care-i aducea bani frumoși, produsele vinzîndu-le oamenilor adunați la judecătoria de pace și la frizerie. *Whisky*-ului preparat de Hubert îi mergea vestea că-i cel mai bun din tot comitatul.

Dar iată că se ivi și Will Maxie pe șosea. Alerga, fugărit de un alai de douăzeci-treizeci de oameni înarmați cu bite, care toți se-nghesuiau să-l croiască. Will începuse să încărunească. Era om însurat și avea trei fete măritate. Afară de asta, era un negru la locul lui, își cunoștea lungul nasului și, ori de cîte ori întilnea un alb, cobora de pe trotuar pentru a-l lăsa să treacă și era cît se poate de cuviincios în toate împrejurările. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet îi aducea bumbacul lui prășit.

Will Maxie se apropie pe șosea, și oamenii care-l fugăreau îl mînau către curătură. Aici totul era gata. O grămadă de vreascuri uscate și două jûvețe, unul pentru gît, celălalt pentru picioare. Cu ajutorul lor aveau să-l imobilizeze. Mai erau pregătite și două-trei bidoane de benzină.

Băiețașul trimis de Doc Cromer făcea vînzare, nu glumă ! Din primele trei lădițe de Coca-Cola nu-i mai rămăseseră în hîrdău decît cinci sau șase sticle. De aceea se gătea acum să le pună la gheață pe celelalte, ca s-apuce băutura să se răcească.

Doar oamenilor le place să-și ude gitlejul din cînd în cînd...

Mai mult ca sigur că băiețașul lui Cromer avea să-și desfacă toată marfa și-o să se vadă nevoit să dea o fugă în oraș, să mai aducă vreo cîteva lădițe. Și totuși nu era cine știe ce îmbulzeală. Numai că, din pricina arșitei, oamenii beau mereu, să se răcorească. Nu se adunaseră azi decît vreo sută cincizeci, o sută șaptezeci și cinci în total. Timpul fusese prea scurt pentru ca vestea să se poată răspîndi. Tom, de pildă, care dormea dus pe butuc, habar n-ar fi avut de n-ar fi dat Jim fuga la el, să-i spună.

Will Maxie nu era băutor de Coca-Cola. Nici odată nu-și irosise banii pe asemenea fleacuri. Țsta și era de fapt cusurul lui. Se arăta din cale-afară de cumpătat pentru un negru. Nici nu bea și nici nu prepara *whisky*; nu purta nici cuțit, nici brici; se descoperea respectuos ori de cîte ori întilnea un alb și, pe deasupra, trăia cu propria lui nevastă. Acuma, însă, le picase în labă! Fir-ar pielea lui cafenie a dracului să fie! Puseseră mîna pe el, și aici n-avea să-i mai meargă cu plivitul buruienilor înainte de strînsul bumbacului! Se trezi legat fe-deleș de salcîmul din curătura de lîngă gîrlă, cu un juvăț de gît și cu celălalt trecut peste genunchi! Da, domnule, îl înhățaseră pe negrul ăla corcit, pe Will Maxie! De aici încolo n-avea să mai plivească el buruienile nainte de a strînge bumbacul!

Tom se simțea bine. Colo, în pădurice, Hubert îi mai dăduse un păhărel de *whisky*. Hubert ăsta era un om și jumătate! Strașnic de bun *whisky* se pricepea să fabrice din porumb! Tom îl pre-

tuia pentru treaba asta. Și unde mai pui că, în fiecare sîmbătă seara, Hubert obișnuia să-i ducă nevestei o bucată mare de carne pentru duminică. Și cumpără numai carne bună. Tom îi tăia carnea, și Hubert o ducea acasă și i-o dădea nevestei-si.

Fumul, care-l învăluisese din toate părțile, îl înăbușea pe Will Maxie. Puțin înainte ca el să-și piardă cunoștința, începură a-l ciurui cu alicie. După ce făcu un pas înapoi, Tom puse la ochi pușca de vînătoare și porni să tragă, un foc după altul; oprindu-se numai cît dura încărcatul armei. Afară de el, mai erau printre cei adunați acolo vreo patruzeci, poate chiar și peste patruzeci de bărbați cu puști de vînătoare. Descărcară atîtea alicie în Will Maxie, încît cadavrul se rupse de unde-l ținea juvățul petrecut pe după gît.

Trepădușul lui Cromer desfăcuse toată marfa. Nu-i mai rămăsese nici o sticlă, de leac, iar gheața se topise fără urmă. Doc Cromer avea să fie desigur încîntat cînd avea să numere tot bănetul adunat. Șase lădițe de Coca-Cola, cu cinci cenți sticla ! Dacă ar fi adus o lădiță sau două mai mult, nici vorbă că le-ar fi vîndut și pe-alea ! Oamenii beau cu plăcere Coca-Cola. Pe arșită nici nu există băutură mai plăcută, firește dacă e cum trebuie.

Oamenii se apucaseră să înalțe cadavrul sus în salcîm cu ajutorul unor frînghii, să-l atîrne de-o cracă, dar lui Tom și Jim nu le dădea mîna s-aștepte și se-ntoarseră în oraș cu prima mașină. Aveau zor mare. Lipsiseră mai bine de trei ore, ceasul era aproape patru. Locuitorii orașelului obișnuiau să vină devreme sîmbătă după-amiază ca să cumpere carne pentru duminică, înaintea fermierilor de prin împrejurimi. Tom și Jim se gră-

beau, căci trebuiau să deschidă prăvălia, să se apuce de tăiat carne de friptură și să spargă oasele de supă cu satîrul. Tom era măcelar de meserie. Toată treaba cu carnea era în seama lui. Tăia cite o juncană, o jupuia și o împărțea. Transporta apoi carnea la prăvălie, unde căra hălciile în frigorifer și le atîrna de cîrlige. Cînd intra un mușteriu, Tom desprindea o halcă din cîrlig, o potrivea pe butuc și îi tăia bucata dorită. Trebuia numai să-i spui ce porțeste, că Tom te servea îndată, indiferent ce i-ai fi cerut. Treceai apoi la casă și-i numărai lui Jim banii cuveniți. Căci Jim Baxter ședea la casă. Afară de asta, Jim era acela care trîncănea cu mușteriii. Tom tăia și cîntărea carnea. Pe Jim, pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie și să lucreze la butuc. De aceea nu se încumeta să taie nici măcar o porție de filă, și-i lăsa lui Tom treaba asta, iar el număra banii și-i vîra în sertar.

Tom și Jim ajunseră în oraș tocmai la timp. Strada Mare forfotea de oamenii care umblau să-și facă tîrguieli pentru săptămîna următoare și, firește, să cumpere ceva carne pentru duminică. Intrau în măcelărie și spuneai : „Hello, Tom, aş vrea un chil și un sfert de cotlete de porc.“ Iar Tom îți răspundea : „Hello, te servesc într-o clipă“. Și, așteptînd ca Tom să-ți taie carnea dintr-o pulpă de vită, îl întrebai cum îi merge.

— Merge strună, răspundea Tom, numai că nevastă-mea iară-i răcită și iar o ia cu cald...

Tom cîntărea și împacheta cotletele, după care mușterii trecea la Jim și plătea. Căci Jim ședea la casă. Pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie și

să lucreze la butuc. De aceea îi lăsa lui Tom în seamă treaba asta, iar el număra banii și-i vira în sertar.

După-amiază de simbătă (în original Saturday Afternoon) a văzut lumina tiparului în revista Nativity; în 1931 a intrat în sumarul culegerii American Earth

ÎN GENUNCHI, CU FAȚA SPRE SOARE...

Pe Lonnie îl trecu un fior. Amintindu-și de cuvintele lui Clem, își trase brusc mîna de pe bărbia-i ascuțită. Parcă se simțea vinovat că stă în fața lui Arch Gunnard și-l lasă să-i vadă chipul.

În după-amiaza aceea făcuse drumul pînă la depozitul de benzină împreună cu Clem și îi povestise că n-avea ce minca. Oprindu-se să dea cu piciorul într-un bolovan ce sta în drum, Clem îi spusese că celui ce lucrează vreme îndelungată pentru Arch Gunnard i se scofilcește și i se ascute fața așa de tare, încît își poate ciopli cu ea scîndurile de coșciug.

După ce se despărțiră, Lonnie se așeză pe o ladă goală lingă pompă și, fără să vrea, se gîndi c-ar fi fost bine să poată fi și el tot atît de dirz față de Arch Gunnard cum era Clem. Deși nu era decît un negru, Clem, cînd avea nevoie de hrană, nu se codea să-i ceară lui Arch tainul cuvenit; iar cînd nu-i ajungea lui și familiei, nu se sfia să i-o spună răspicat. Arch îi înghițise multe, dar se jurase să-l îzgonească de pe moșie cum se va ivi prilejul.

Fără să-și fi aruncat privirea într-acolo, Lonnie știa că Clem e în picioare în colțul opus al depozitului de benzină, împreună cu alți doi sau trei negri, și-l privește ținută; îi ocolea însă privirea, deși nu-și dădea seama de ce.

Așezat la soare, Arch Gunnard ascutea lama briceagului pe carimbul cizmei, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire către Nancy, căteaua-lui Lonnie, care, tolănită în mijlocul șoselei, își aștepta stăpînul să meargă acasă.

— Ala-i cîinele tău, Lonnie?

Cu o mișcare speriată, Lonnie ridică mîna spre bărbie și-și acoperi fața scofilcîită, acea mărturie vie că Arch rășluia tainul oamenilor care lucrau pe moșia lui.

Arch plesni din degete. Dînd din coadă, căteaua se sculă, dar rămase locului, așteptînd o nouă chemare.

— Să vedeți, *mister* Arch, eu...

Arch fluieră. Tîrîndu-se pe burtă, Nancy începu să se apropie de ei, mișcînd frenetic din coadă de cîte ori îl auzea plesnind din degete. Cînd ajunse la cîtiva pași de el, se răsturnă pe spate și rămase în țărîină cu labelle în sus.

Dudley Smith și Jim Weaver, care stăteau rezemați de peretele depozitului de benzină, pufniră în rîs și se îndreptară din șale, să vadă mai bine ce avea să facă Arch.

Acesta, după ce mai udă o dată cu scuipat îngălbenit de tabac marginea de sus a carimbului, se apucă iar de ascuțit briceagul.

— La drept vorbind, ce neam de cîine e ăsta, Lonnie? întrebă Arch. Pare-mi-se că-i copoi.

Lonnie simți în ceafă privirea sfredelitoare a lui Clem Henry și se întrebă ce ar fi făcut Clem dacă

Arch Gunnard ar fi plesnit din degete și i-ar fi chemat ciinele.

— Pentru un *pointer* sau pentru un prepelicar are coada mult prea lungă, nu-i așa, Arch? se amestecă în vorbă, chicotind, careva din spatele lui Lonnie.

Izbucniră în ris cu toții, chiar și Arch. Privirile tuturor se ațintiră asupra lui Lonnie; așteptau nerăbdători s-audă ce avea să-i răspundă lui Arch.

— E copoi, ai, ce zici, Lonnie? îl împunse Arch, plesnind din nou din degete.

— *Mister* Arch, eu...

— Dacă pîn' la urmă s-o arăta că nu-i nici *pointer*, nici prepelicar, să nu-ți fie rușine cu el, Lonnie! Are fiecare om nevoie în gospodărie de un ciine în stare să gonească porcii și iepurii în ocol. Și copoiul e un animal cît se poate de vrednic. A fost o vreme cînd eram și eu mîndru că am unul.

Cei de față rîseră.

Arch Gunnard sta gata s-o înșface pe Nancy de coadă. Lonnie înălță capul și-l răsuci spre celălalt capăt al depozitului pînă ce dădu cu ochii de Clem. Negrul îl privea țintă, și înțelesul privirilor sale era neîndoielnic; în ochi i se citea aceeași dîrzenie ca ađineauri, cînd îi spusese că oamenii care muncesc pentru Arch Gunnard nu trebuie să mai rabde să li se ciupească din tain. Lonnie privi în pămînt. I se părea de neînțeles ca un negru să fie mai curajos decît el. Și nu i se întîmpla pentru prima oară. Mai trecuse prin împrejurări în care bucuros ar fi dat orice numai să fie curajos cum era Clem.

— Știi care-i buba cu ciinele ăsta al tău, Lonnie? Duce o povară prea grea. Ce crezi, n-ar fi

bine să găsim un chițibuș, să-i mai ușurăm oleacă încărcătura? Fiindcă de fapt e copoi...

Lonnie își aminti ce-i spusese Clem Henry c-ar face dacă Arch Gunnard s-ar încumeta cumva să se atingă de coada cîinelui său. Lonnie știa, știa și Clem, și știa, de altfel, toată lumea că Arch atîta aștepta. Lăsase să se înțeleagă că e de ajuns să mai întreacă măsura cît de cît, sau să cuteze să-l înfrunte cu o vorbuliță, și o să-i arate el lui Clem Henry! Ce însemna asta înțelegea oricine, mai ales dacă Clem, în loc s-o ia la sănătoasa, avea să stea locului, să-l înfrunte. Și doar era lucru știut că, în cincisprezece ani de cînd se pripășise prin părțile acelea, pe Clem încă nu-l speriasese nimeni.

În vreme ce Lonnie se întreba ce-ar face Clem în locul lui, Arch se aplecă și-o înșfăcă pe Nancy de coadă. Crezînd că vrea să se joace cu ea, Nancy nu se împotrivi. Întoarse chiar capul și începu să-i lingă mîna. Dar Arch o izbi peste cap, între ochi, cu plăselele briceagului.

— E nebunatică, potaia! exclamă Arch, apucînd mai de sus coada lui Nancy. Dar are coada din cale-afară de lungă, mai ales dacă vrea să devină copoi adevărat.

Lonnie înghiți un nod.

— Ține strașnic urma iepurilor, *mister* Arch! Să vedeți, eu...

— Pe naiba, Lonnie — răspunse Arch, trăgînd lama briceagului pe coada cîinelui — n-am văzut în viața mea un cîine de vînătoare să aibă nevoie de o coadă așa de lungă că să vîneze iepuri! E mult prea lungă pentru un copoi de rînd.

Cu o licărire de speranță, Lonnie căută spre Dudley Smith și spre ceilalți, dar nimeni nu puse măcar o vorbă pentru el. Să fi încercat să-l oprească,

ar fi fost zadarnic, deoarece Arch Gunnard nu era omul să dea înapoi cînd își punea ceva în gînd. Și Lonnie știa că, de ar fi arătat că-i supărat sau că-i poartă pică, Arch l-ar fi alungat de pe fermă chiar în seara aceea. Singurul care ar fi fost în stare să-i ia apărarea era Clem Henry, dar Clem...

Grupați la cele două capete ale depozitului de benzină, alții și negrii așteptau cu înfrigurare să vadă ce avea să facă Lonnie. Fiecare nutrea în ascuns speranța că Lonnie o să-și apere ciințele. Cine știe, de s-ar fi găsit o dată unul care să se încumete a-l opri pe Arch Gunnard să rețeze coada vreunui ciine, poate că l-ar fi învățat minte o dată pentru totdeauna. Era însă limpede că Lonnie, unul dintre *sharecropper*¹-ii care lucrau pe ferma lui Arch, se temea să deschidă gura... Singurul în stare să încerce a-i ține piept, fie și cu riscul de-a intra în bucluc, era Clem. Dar știau cu toții că după aceea Arch nu s-ar fi lăsat pînă nu l-ar fi izgonit de acolo sau nu l-ar fi ciuruit cu alică.

— N-ai nimic împotriva, Lonnie, nu-i așa ? în-
trebă Arch. Văd că n-ai nimic împotriva, nu zici
nimic...

Clem Henry făcu cîțiva pași înainte, după care
se opri.

¹ Aici, cuvîntul *sharecropper* folosit în original, nu poate fi tradus prin „muncitor în parte”. În S.U.A. el este folosit pentru a desemna o categorie specială de dijmași. *Cropper*-ii reprezintă pătura cea mai săracă și mai oropsită a dijmașilor din Sud ; spre deosebire de ceilalți dijmași, *cropper*-ii lucrează cu uneltele de producție, cu vitele de muncă și cu semințele puse la dispoziție de proprietari. Deși, pe hîrtie, sînt obligați să plătească drept arendă jumătate din recoltă, de fapt, la împărțală, din cauza creditelor în produse alimentare etc., luate în timpul anului, plătesc mai mult. La data cînd a fost scrisă nuvela erau în sudul S.U.A. între 400.000 și 500.000 de *cropper*-i.

Uitindu-se la Lonnie, Arch pufni în ris, apoi, dintr-o mișcare, o trînti pe Nancy la pămînt. De durere și spaimă, căteaua începu să urle. Arch o izbi însă cu piciorul în pîntece, și Nancy amuți.

Lonnie tresări. Nu-i venea ușor să privească, stînd cu brațele încrucișate, cum îi canonea, ciinele.

— *Mister Arch, eu...*

Dar i se puse un nod în gît și simți că se înăbușă. Deschise larg gura și făcu eforturi să respire. Grupul de albi adunați roată în jurul lui amuți. Cui îi place să vadă un ciine lovit cu picioarele în pîntece?

Cu coada ochiului, Lonnie urmărise negrii strînși la celălalt capăt al depozitului de benzină. Văzuse cum vreo cîțiva dintre ei se apropiaseră de Clem pe la spate, apucîndu-l de bretelele salopetei. Clem scuiase în țărîină între picioarele-i larg desfăcute, dar nu încercase să se smulgă din mîna lor.

— După cum vād, n-ai nimic împotrivă, așa-dar pot să i-o retez, spuse Arch, scuipeînd.

Lonnie lăsă capul în pămînt și nu mai văzu decît etichetele dinapoi ale lui Nancy. Venise să se milogească pentru o bucată de slănină și puțină melasă, în sfîrșit, pentru ceva hrană, și acum se întrebă dacă va mai îndrăzni vreodată să-și ceară tainul chiar de-ar fi să crape de foame cu toți ai lui.

— Mie așa-mi place, să întreb mai întîi, reluă Arch. Dacă omul s-ar împotrivi, n-aș tăia coada ciinelui pentru nimic în lume! Nu se face, nu-i frumos. Și-apoi, nu-i drept, și nu-i cinstit!

Apucă mai strîns coada ciinelui și potrivi bri-ceagul la două-trei degete de noadă. Cum din colțurile buzelor i se prelingea saliva îngălbenită de tabac, cei de față avură impresia că-i lasă gura apă. Ridică mîna și se șterse cu dosul palmei.

Pe șosea se ivi o mașină, care cobora la vale îndorogind și răscolind stratul adânc de pulbere roșiatică. În clipa cînd trecu prin dreptul depozitului ridicară cu toții capul, să vadă pasagerii.

Lonnie aruncă și el o privire spre mașină, dar nu putu să privească în sus multă vreme... Încălină din nou capul, pînă simți vârful bărbiei înfrînt în piept. Atunci îi veni în minte o întrebare : Oare Arch băgase de seamă cît era de scofilcit ?

— Țin și eu doi-trei ciini d-ăștia pe lingă goșpodăria mea, zise Arch, plimbînd lama briceagului în sus și în jos de-a lungul cozii ciinelui, ca și cum ar fi fost o curea pentru ascuțit briciul, și stîrni astfel zîmbetele celor ce-l înconjurau. Dar n-are putut niciodată pricepe la ce i-ar putea folosi un ciine o coadă atît de lungă... N-ar putea decît să stînjenească atunci cînd îl trimite să înhațe un puțeluș sau un iepuraș de casă, să-mi fac o frietură.

Trăgînd cu stînga și apăsînd briceagul cu dreapta Arch Gunnar reteză coada la fel de ușor și cît iute cum rupi la pășune o nuielușă pentru a mîrșăvacile spre casă. Cînd scăpă din strînsoare, cîteaua țîșni ca o săgeată, scheunînd de-ți lua auzul. Se opri o clipă și privi îndărăt la Arch. Apoi, dintr-o săritură ajunsese în mijlocul șoselei, unde începu să sară și să se rotească în loc ; zvîrcolindu-se și chelălăind într-una, încerca să-și lingă ciotul sîngerînd al cozii.

Arch se lăsă puțin pe spate și, în timp ce cu mîna ștergea lama briceagului de talpa cizmei, încealaltă juca sfîrcul pe care-l retezase. Privi apoi la căteaua lui Lonnie, care continua să se învîrtească în jurul ei însăși, descriind rotogoale în colbul roșiatic.

Nimeni nu suflă nici un cuvînt. Lonnie se sili să-și întoarcă fața de la cazna cumplită a cîinelui și să ocolească privirile lui Clem Henry. Cu ochii închiși, se întreba de ce rămăsese atît amar de vreme pe plantația lui Arch Gunnard, la care muncea în dijmă și abia își ținea zilele, cu un tain de mizerie și slăbind pe zi ce trecea. Recunoscuse acum cîtă dreptate avusese Clem cînd spusese că oamenilor care îi munceau în parte lui Arch Gunnard li se ascuțeau atît de tare fețele, încît își puteau ciopli cu ele scîndurile de coșciug. Fără voce, duse mîna la bărbie. După ce-și pipăi falca osoasă și tendoanele întinse, lăsă mîna în jos.

Deși era chinuit de foame, își dădea limpede seama că, oricum, chiar de s-ar fi îndurat Arch să-i dea ceva, tot nu le-ar fi ajuns nici pe o săptămînă. Și Hatty, soția lui, era istovită de munca cîmpului și sleită de foame, iar tatăl lui, Mark Newsome, surd cu desăvîrșire de douăzeci de ani, mereu întreba de ce n-aveau niciodată destule bucate în casă, să mănînce și ei pe săturate. Lonnie lăsă capul mai jos și simți că i se umezesc ochii.

Împunsătura bărbiei în piept era atît de dureroasă, încît înălță puțin capul, să-și aline durerea.

Cînd deschise ochii, îl văzu pe Arch jucîndu-se cu coada lui Nancy. Arch Gunnard avea acasă o ladă plină cu cozi de cîini. Luase obiceiul ăsta de a reteza cozile cîinilor de multă vreme — de cînd anume nu-și mai amintea nimeni — și de-a lungul anilor strînsese o bogată colecție, cu care se mîndrea. Ținea lada încuiată, iar cheia o purta totdeauna cu el, legată de gît cu o sfoară. Duminicile după-amiază, cînd îl vizita predicatorul sau cînd se adunau oamenii în fața verandei lui Arch, ca să se plimbe agale și să-și istorisească anecdote, acesta deschidea lada și se fălea cu colecția lui,

spunînd pe de rost cu asemenea ușurință numele ciinilor cărora aparținuseră cozile încît ai fi zis că le are scrise pe etichete.

Clem Henry părăsise depozitul de benzină și pornise singur pe șoseaua ce ducea la plantație. Coliba lui aflîndu-se mai la vale de casa lui Arch, în mijlocul pîcului de colibe unde locuiau negrii, trebuia să treacă prin fața căsuței lui Lonnie. Lonnie era cît pe-acî să se ridice și să plece, cînd băgă de seamă că Arch îl privește țintă. Nu-și dădea seama : se uita la fața scofilcîtă, sau îl pîndea, să vadă de nu se scoală să meargă devale cu Clem ?

Gîndul c-ar trebui să se întoarcă acasă îi aduse aminte pentru ce venise. Da, avea neapărată nevoie de ceva mîncare, cît de puțin, pentru cină.

— *Mister Arch, eu...*

Arch ridică din sprîncene, ca și cum la urechi i-ar fi ajuns un sunet ciudat, nemaiauzit pînă atunci.

Lonnie își mușcă buzele, întrebîndu-se dacă Arch n-avea să-i spună că părea slăbit și sleit de foame. Mîntea lui Arch era însă aiurea. Se lovi cu palma pe picior și porni să ridă zgomotos :

— Mă gîndesc cîteodată ce bine ar fi dacă negrii aștia puturoși ar avea coadă ! zise apoi, făcînd coada lui Nancy colac și îndesîndu-și-o în buzunar. Decît cozi de căței, aș prefera să tai cozi de negri. Întîi, pentru c-aș avea mai multe de tăiat. Dudley Smith și încă cineva din spatele lui, izbucniră în rîs. Dar în aceeași clipă amuțiră.

Tîrșindu-și picioarele prin praf, negrii care auziseră cuvintele lui Arch se traseră înapoi. Peste cîteva clipe nu mai rămăsese la depozitul de benzină nici picior de negru. O luaseră la deal pe șosea, strecurîndu-se pe după baraca de lemn vopsită în roșu, pînă se făcură nevăzuți.

Arch se ridică și se întinse. Soarele cobora la asfințit, și în octombrie serile erau răcoroase.

— Cred că-i timpul să mă duc acasă, să-mbuc ceva, zise el.

Înaintă alene pînă în mijlocul șoselei, unde se opri s-o privească pe Nancy, care bătea în retragere de-a lungul șanțului. Apoi întrebă :

— Nu merge careva în partea asta ? Ce-i, Lonnie, ce ți-e ? Mergi acasă la cină, sau ba ?

— *Mister Arch*, eu...

Lonnie sări brusc în picioare. Primul gând fusese să-i ceară slănină și melasă, poate și ceva mălai, dar cînd deschise gura, nu putu să rostească nici un cuvînt. Făcu vreo cîțiva pași înainte, clătînd din cap. Cine știe ce i-ar mai fi zis sau ce i-ar fi făcut Arch dacă s-ar fi încumetat să-i răspundă că nu merge.

— Hatty o să fie îngrijorată, mormăi Arch, întorcîndu-i spatele și depărtîndu-se.

Coborînd devale pe șosea, în direcția fermei ce se profila în depărtare, vîrî mîna în buzunarul de la șold, scoase coada lui Nancy și începu s-o rotească în aer.

Dudley Smith intră în depozit, iar ceilalți plecară și ei.

După ce Arch se depărtă cale de cîteva sute de iarzi,¹ Lonnie se prăbuși pe lada de lîngă pompă, de pe care se ridicase cînd îi vorbise. Ședea pe ladă cu umerii căzuți și cu miinile atîrnîndu-i între picioarele larg desfăcute.

Cît timp anume a rămas așa, cu ochii închiși, Lonnie n-ar fi putut spune, dar cînd îi deschise, o văzu pe Nancy, care, cuibărită la picioarele lui,

¹ *Iardul* — măsură de lungime, folosită în țările anglo-saxone, egală cu 91.44 cm.

își lingea coada ciuntită. Pe cînd se uita la ea, simți muchia bărbiei, care din nou îl împungea în piept. Puțin după aceea auzi trîntindu-se și încuindu-se o ușă în spatele său, iar un minut mai tîrziu îl auzi pe Dudley Smith părăsind depozitul de benzină și îndreptîndu-se spre casă.

II

Lonnie dormise agitat cîteva ceasuri, cînd fu trezit brusc. Hatty îl mai zgîlții o dată. Atunci se ridică într-un cot și caută să străpungă cu privirile întunericul din odaie. Nu știa cît e ceasul, dar după socoteala lui, să mai fi fost vreo două ceasuri pînă la ziuă.

— Lonnie, repetă Hatty tremurînd, căci era o noapte rece, Lonnie, tată-tu nu-i în casă...

Lonnie se ridică în capul oaselor.

— De unde știi că nu-i ?

— N-am închis ochii de cînd ne-am culcat și l-am auzit cînd a ieșit. E mult de-atunci.

— S-o fi dus să se plimbe nițel, spuse Lonnie întorcîndu-se într-o rină și chiorîndu-se să vadă afară pe fereastră.

— Lonnie, eu știu ce spun, insistă Hatty, tată-tu a ieșit de mult, prea lipsește de mult.

Cîteva minute rămaseră amîndoi nemișcați, fără a scoate un cuvînt. Ascultau atent, doar-doar l-or auzi pe Mark Newsome umblind pe afară.

Apoi Lonnie se sculă și aprinse lampa de gaz. Dîrdii pînă-și puse cămașa și salopeta și pînă-și trase bocancii. Pentru că lumina lămpii era slabă, nu-și legă cum trebuie șireturile, ci le înnodă doar peste gleznă. Se uită pe geam. Noaptea era

întunecată, și în față îi izbi un șuvoi de aer jilav, de octombrie.

— Vin și eu. Hai să-l căutăm împreună, spuse Hatty, dînd deoparte pătura și pregătindu-se să coboare.

Lonnie se apropie de pat și, împingînd-o la loc, trase pătura peste ea.

— Încearcă să dormi, Hatty, îi zise, nu se poate să nu dormi toată noaptea. Mă duc eu să-l aduc pe tata.

Se depărtă, suflă în lampă, străbătu, poticnindu-se, tînda întunecată și, ținîndu-se de ziduri, ajunsese pe prispă. Nu vedea nici la doi pași, dar ochii începură a i se obișnui cu întunericul. Așteptă un minut, ascultînd cu luare-aminte.

Bijbiînd, coborî treptele în ogradă, o luă pe după casă și se opri, pentru a mai asculta o dată, înainte de a-l striga pe tatăl său.

— Pa ! strigă el. Ei, Pa !

Cînd își dădu seama ce face, se opri. Era tocmai sub fereastră camerei de culcare.

— Ce prostie... bombăni el. Pa, săracul, nu aude nici de-ai trage cu tunul !

— De cînd a ieșit, a avut vreme să tot ajungă la răscruce, și chiar mai departe, se auzi glasul lui Hatty prin fereastră.

— Culcă-te, Hatty, și încearcă să dormi puțin, o muștră el. Îl aduc eu îndată.

Undeva, pe lingă casă, o auzi pe Nancy scărpinîndu-se de purici, dar în starea în care era căteaua, nici vorbă s-o poată lua cu el, să-i ajute să-l găsească pe Mark. Aveau să mai treacă vreo cîteva zile pînă să se vindece și să se liniștească.

— E mult de tot de cînd a ieșit, se auzi iar glasul femeii, care nu-și găsea astîmpăr.

— Nu face nimic, spuse Lonnie, îl găsesc eu. Acuma, ascultă-mă ce-ți spun, Hatty, dormi !

Porni spre hambar, ascultînd cu luare-aminte, să nu-i scape nici un sunet. De peste drum, de la fermă, se auzeau guițînd și grohăind porcii. Numai de s-ar potoli odată, căci din pricina larmei ce o făceau nu era chip să deslușească nici un alt sunet. Din cînd în cînd se auzea și lătratul dulăilor lui Arch Gunnard, dar nu era mai des sau mai violent decît în alte nopți, și cu lătratul se deprinsese.

Lonnie se apropie de hambar, se uită înăuntru, privi primprejur. După ce ocoli hambarul, o luă peste cîmp, către magazia de bumbac. Deși știa că e zadarnic, nu se putea stăpîni să nu-l strige pe tată-său.

— Ei, Pa ! strigă el, căutînd să străpungă bezna.

Merse mai departe, pe cîmp.

„Dar ce s-o fi întîmplat cu Pa ?“ se întrebă Lonnie, oprindu-se în loc și chibzuind unde să-l mai caute.

Întors în ogradă, simți întiul ghimpe de îngrijorare. În cursul săptămîinii purtarea lui Mark nu fusese mai ciudată ca de obicei. Lonnie știa însă că tatăl său era adînc revoltat de nerușinarea cu care fermierul le rășluia tainul. Bătrînul spusese chiar că pînă în trei luni aveau să moară cu toții de foame cu ce le dădea Arch.

Lonnie ieși din ogradă și porni la vale pe șosea, către colibelă negrilor. În dreptul colibei lui Clem, părăsi șoseaua și apucă pe potecă. Ciocăni de cîteva ori la ușa lui și așteptă. Nici un răspuns. Ciocăni din nou, mai tare.

— Cine-i ? întrebă din pat Clem.

— Eu, răspunse Lonnie. Trebuie să-ți vorbesc o clipă, Clem. Te aștept în bățatură.

Se așeză jos așteptându-l să se îmbrace și să iasă. Își încordă auzul, căutînd să prindă și cele mai slabe sunete care pluteau în aer. De peste ogoare, dinspre fermă, tot se mai auzeau guițatul și grohăitul porcilor din îngrășătorie.

Clem ieși din colibă și, înainte de a închide ușa, se opri o clipă în prag, pentru a-i spune nevaste-si, rămasă în pat, că se întoarce îndată și să nu se neliniștească.

— Cinc-i? întrebă Clem coborînd treptele. Lonnie se ridică și-i ieși înainte.

— Ce s-a întimplat? întrebă Clem, încheind bluza salopetei.

— Patul tatei e gol, îl lămuri Lonnie. Hatty spune c-a ieșit de mult, c-a lipsit toată noaptea. L-am căutat afară la cîmp și în hambar, dar nici-căieri nici urmă.

După ce-și încheie bluza, Clem începu să-și răsucească o țigaretă. Coborau încet poteca ce ducea spre șosea. Era încă întuneric, și pînă la ivirea zorilor mai avea să trecă pe puțin un ceas.

— Poate că de foame n-a mai putut răbda să stea în pat, zise Clem. L-am întîlnit ieri și mi-a spus că se simte atît de prăpădit, încît nu crede c-are s-o mai ducă mult. A rămas numai piele și oase, mai mult decît atît nici c-ar putea să slăbească.

— Aseară, după cină, am fost și l-am rugat pe Arch să-mi dea ceva de mîncare, o bucată de slănină și niște melasă. Mi-a făgăduit c-o să-mi dea dimineață, înainte de a se apuca de altă treabă.

— De ce nu-i spui curat: „Sau îmi dai tainul întreg, sau nu mi-l dai de fel!“? îl dojeni Clem.

Cel puțin dacă ai ști că nu-ți dă, ai putea să-ți cauți alt stăpîn, mai cumsecade, căruia să-i muncești în parte. N-am dreptate ?

— Îi lucrez de mulți ani lui Arch Gunnard, răspunse Lonnie. N-aș vrea s-o iau din loc și să-l las baltă...

Clem îl privi lung pe Lonnie, fără să spună nimic. Părăsiră șoseaua, apucînd pe alea ce ducea la fermă. În țarcul lor, porcii puși la îngrășat continuau să guite și să grohăie, iar din plantația de bumbac, ce se-ntindea de-a lungul aleii, se ivi unul dintre dulăii lui Arch și se apropie să-i adulmece.

— Porcii ăștia puși la îngrășat capătă hrană în fiecare zi, mormăi Clem. Nu e unul să cîntărească mai puțin de șapte sute de livre și, pe zi ce trece, se tot îngrașă, apoi, pe lingă că se îndoapă cu tot ce li se aruncă, mai apucă și cîte un pui care dă buzna să ciugulcească ceva prin țarc.

Urcînd alea către fermă, Lonnie ascultă grohăitul porcilor.

— Cred c-ar fi bine să-l trezim pe Arch, să ne ajute să-l căutăm pe Pa, zise Lonnie. N-aș vrea să-l scol, dar mă tem să nu se rătăcească în smîrc, că atunci nu-i mai dăm de urmă. Nu aude, săracul, nici de-ai trage cu tunul ! Dacă intră în păpuriș, nu-l mai găsesc.

Clem mormăi ceva și o apucă spre hambar și îngrășătorie. Ajunse la gardul îngrășătoriei înaintea lui Lonnie.

— Vin-aici repede ! strigă Clem, întorcîndu-se să vadă unde a rămas Lonnie.

Lonnie alergă într-un suflet pînă la țarc și se cătără pe ulucile de scînduri legate cu sîrmă ghimpată. În primul moment nu văzu nimic, dar treptat începu să deosebească masa neagră, mo-

bilă a grăsunilor, care se îmbulzeau la cealaltă extremitate a țarcului. Miriau, arătându-și colții, și se mușcau unii pe alții, ca o haită de ciini flămânzi care au tăbărit asupra prăzii.

Lonnie se cățără mai sus, gata să sară ulucile, dar Clem îl prinse și-l trase îndărăt.

— Nu intra în țarc cu mîna goală. Au să te rupă în bucăți, sînt întăritați. Se bat pe ceva.

Ocolind în goana mare îngrășătoaria, ajunseră în partea unde se înghesuiseră porcii. În țărîină, sub picioarele lor, Lonnie zări o masă neagră, pe care se vedeau parcă ici-colo pete albe. Dar în mai puțin de o clipă masa aceasta fu ascunsă vederii lui de porci care tăbăriseră pe ea, călcînd-o în picioare.

— Ar putea să fie tată-tu... biigui. Așa să-mi ajute Dumnezeu, îmi pare că-i el !

Lui Lonnie nu-i venea să creadă. Se cîcoță în vîrfurile ulucilor și începu să dea din picioare, cău-tînd să alunge porcii. Dar ei nici că se sinchiseau.

În vreme ce Lonnie, cocoțat pe uluci, continua să dea din picioare, Clem alergă la șopronul sub care erau adăpostite căruțele și se întoarse într-un suflet cu două oiști, găsite pe dibuite, în ciuda întunericului. Împungîndu-l cu una din ele, izbuti să-i atragă atenția lui Lonnie, care întinse mîna și apucă oiștea.

Clem sări peste uluci și începu să izbească în porci. Lonnie se lăsă și el în țarc și porni să răc-nească. Un porc se năpusti să-l muște, dar Clem îl croi peste grumaz destul de zdravăn ca să-l pună pe fugă.

Între timp Lonnie înțelesese ce se întîmplase și se repezi în grămada de porci, lovindu-i cu bo-

cancii lui cei grei și scortoși și croindu-i peste cap cu virful îmbrăcat în tablă al oiștii. Deodată îl fulgeră o durere cumplită și, privind în jos, văzu un porc care-i înfipsese colții în pulpă. Îl pocni cu oiștea și izbuti să-l gonească. O clipă încă, și i-ar fi sfirtecat pulpa. Un crac al pantalonului îi era desigur rupt. Simțea aerul rece al nopții pe pielea udă de sînge.

Clem continua să lovească în dreapta și în stînga, alungînd porcii. Altfel nu era chip să te ferești de ei, căci îi încercuiau gîtînd, și, pentru a-i ține la distanță, era nevoie să agite oiștile neîncetat în dreapta și în stînga. În cele din urmă, Lonnie se aplecă și-l apucă pe taică-su de picioare. Ajutat de Clem, îl cără pînă la uluci și-l trecu de partea cealaltă.

O bucată de vreme stătură locului, lingă țarc, gîfîind, fără să fie în stare să spună sau să facă ceva. Ca turbați, porcii se îmbulzeau lingă uluci, mușcau de lătunoaie și trăgeau de sirme, făcînd o larmă nemaiauzită.

În timp ce Lonnie se scotocea prin buzunare să găsească chibriturile, Clem aprinse un băț și-l apropiă de fața lui Mark Newsome.

Nu-și puteau crede ochilor; îl priviră fix amîndoi; apoi Clem stînsese chibritul. Muți, se uitară unul la altul prin întuneric.

Clem făcu vreo cîțiva pași, după care se întoarse lingă Lonnie.

— Totuși el e, șopti negrul, așezîndu-se în țărîină. Nu încapă îndoială, el e.

— Așa cred... îngîină Lonnie.

În clipa aceea nu găsi nimic altceva de spus.

Ședeau pe pămînt lingă Mark, unul de o parte, altul de cealaltă, și-l priveau. Rămăsese nemișcat,

fără suflare, acolo unde-l așezaseră. Fața, gîtul și pîntecele îi erau sfișiate.

— Ar trebui să te duci și să-l trezești pe Arch Gunnard, zise Clem după un răstimp.

— La ce bun ? Nu mai poate face nimic acum. E prea tirziu.

— Ascultă-mă pe mine, stărui Clem. Du-te de-l trezește și adu-l să vadă ce-i de văzut. Dacă ai să aștepti pînă la ziuă, s-ar putea să-i dea în gînd să spună că nu porcii lui au făcut isprava. Acu e timpul să-l trezești, să vadă.

Clem se întoarse și privi către fermă. Proiectată pe cerul întunecat, silueta sumbră a clădirii îl puse pe gînduri o clipă.

— Cine-și infometează dijmașii ar trebui silit să stea lingă ei și să-i privească pînă-s coborîți în mormînt.

Lonnie îi aruncă lui Clem o privire îngrijorată. Știa bine că are dreptate, dar gîndul că un negru se încumetă să spună asemenea lucruri despre un alb îl înfiora.

— N-ar trebui să vorbești astfel despre Arch, îl muștră Lonnie. E-n patul lui, doarme omul. N-a avut nici în clin, nici în mîneacă cu treaba asta. Nici atîtica !

Clem zîmbi o clipă, apoi trînti oiștea jos. După un timp, o apucă iar și începu să bată cu ea în pămînt.

Lonnie se ridică încet. Nu-l văzuse niciodată pe Clem făcînd asemenea lucruri și nu știa ce să creadă. Se depărtă fără a rosti un cuvînt, îndreptîndu-se țeapăn, prin beznă, spre fermă, să-l trezească pe Arch Gunnard.

Arch nu s-a trezit cu una, cu două. După ce a deschis, în sfârșit, ochii, nu s-a arătat de fel grăbit să coboare din pat. Lonnie aștepta în picioare, afară, în fața ferestrei camerei de culcare, iar Arch se afla în pat, la câțiva pași de fereastră. Lonnie îl auzea întorcându-se în așternut și mormăind.

— Cin' te-a învățat să mă trezești în toiul nopții?

— Să vedeți, Clem Henry, care-i afară, mi-a spus că poate o să vă supărați că nu vi s-a dat de știre.

Arch se răsuci în pat și lovi perna cu pumnul.

— Să-i spui lui Clem Henry că într-o zi are să se trezească întors pe dos, ca o bulcandă!

Lonnie nu se clinti; aștepta cu îndărătnicie. Era incredințat c-avusese dreptate Clem să stăruie, trebuia negreșit să-l trezească pe Arch, să vină și să vadă cu ochii lui cele întâmplate. Pe de altă parte, Lonnie se temea să se întoarcă la hambar și să-i spună lui Clem că Arch nu vrea să vină. Nu era sigur, dar avea o presimțire că negrul ar fi fost în stare să dea năvală în casă, să-l scoale pe Arch cu de-a sila. Gîndul că s-ar fi putut întîmpla una ca asta îl îngrozea.

— Tot acolo mai ești, Lonnie? se răsti Arch.

— Aici, *mister* Arch, să vedeți, cu...

— De n-aș fi așa de somnoros, aș veni afară, aș pune mîna pe par și nu știu, zău, ce-aș face!

Cînd, în sfârșit, Arch ieși din casă, Lonnie îl întîmpină pe scara din dos. Tot drumul pînă la îngrășătorie, Arch nu schimbă un singur cuvînt cu el. Mergea înainte, călcînd apăsător, și nici nu se uita îndărăt, să vadă dacă vine sau nu vine

după el. Razele proiectate de felinarul lui Arch aruncau pe pământ o lumină gălbuie. Cînd ajunseră în locul unde Clem veghea cadavrul lui Mark, fața negrului strălucea metalic în noapte, ca un brăzdar de oțel lustruit.

— Da ce-a căutat Mark noaptea în țarcul meu? întrebă Arch, ridicînd glasul.

Clem și Lonnie nu dădură nici un răspuns. Minios, Arch îi fulgeră cu privirea. Dar după fiecare privire ce le-o arunca, ochii lui Arch se întorceau fără voie spre cadavrul lui Mark Newsome, care zăcea sfirtecat la picioarele lui.

— Acu nu mai e nimic de făcut, spuse el, în cele din urmă. Trebuie s-așteptăm să se lumineze; pe urmă chemăm antreprenorul de pompe funebre.

După ce se depărtă cîtiva pași, adăugă :

— Ați fi putut aștepta pînă dimineața. M-ați trezit fără nici un rost.

Se întoarse și-i aruncă o privire piezișă lui Clem. Acesta se ridică, uitîndu-se țintă în ochii lui.

— Ce poștești, Clem Henry ? izbucni Arch furios. Cin' te-a învățat să vii la casa mea în toiul nopții ? Mie să nu-mi calce pui de negru pe aici pînă nu-l chem eu !

— N-am putut răbda să văd om sfișiat de porci și să stau cu mîinile în sîn.

— Tu să-ți vezi de sărăcia ta ! îl repezi fermierul. Fă bine și scoate-ți pălăria din cap cînd vorbești cu mine, că, de nu, o să-ți pară rău ! Mai fă-ți oleacă de cap, și vezi tu cum te pun la locul tău !...

Lonnie se dădu cîtiva pași înapoi. Atmosfera era încărcată. Așa pornea întotdeauna rîca între Arch și Clem. În zeci de prilejuri asistase

la dezlănțuirea gilcevilor dintre ei. De câte ori Clem făcea la stînga împrejur și pîcea, lucrurile se potoleau fără urmări, cîteodată însă Clem nu se clintea și-l înfrunta pe Arch, de parcă n-ar fi fost negru, ci alb.

Lonnie trăgea nădejde că de astă dată n-avea să iasă bucluc. Dar Arch era tare minios că se încumetaseră să-l trezească în toiul nopții, și Lonnie știa că, dacă se infuria de-a binelea pe vreun negru, fermierul era în stare de orice. Nu-l văzuse nimeni ucigînd un negru, totuși se lăuda adesea că mai ucisese el negri, și că n-ar șovăi s-o mai facă.

— Cred că vă dați seama cum de-a ajuns să-l sfișie porcii, spuse Clem, privindu-l pe Arch drept în ochi.

Arch se întoarse brusc.

— Cu mine vorbești ?...

— V-am pus o întrebare, răspunse Clem.

— Fir-ai tu al dracului să fii de ticălos !... înjură Arch.

Zvirli felinarul în capul lui Clem. Acesta se feri într-o parte, dar felinarul îl nimeri în umăr și se sfărîmă în bucăți. Gazul se răspîndi pe jos și se aprinse de la fitilul care mai ardea. Noroc că Clem nu fusese stropit nici pe față, nici pe salopetă.

— Eu una vă spun... începu Clem.

— Negru puturos ! răcni Arch, năpustindu-se la el. Te-nvăț eu minte să-mi răspunzi ! N-ai să mai faci pe grozavul cît ăi trăi ! Prea am înghițit multe de la tine, acum ajunge !

— Să vedeți, *mister* Arch, eu... interveni Lonnie, făcînd un pas înainte și așezîndu-se între ei.

Dar nu-l luară în seamă nici unul, nici altul.

Arch se opri și privi pîlpîirile slabe ale focului de gaz, care se stingeau în iarbă.

— Știți bine dumneavoastră cum de-a ajuns să-l sfișie porcii, zise Clem fără a se clinti. Era așa flămînd, că n-a mai putut, s-a sculat la miezul nopții și, la adăpostul întunericului, s-a strecurat încoace, să caute ceva de mîncare. Poate o fi vrut să ajungă la afumătorie. Totuna. Ca toți cei care lucrează pe pămîntul dumneavoastră, abia-și putea ține zilele cu hrana ce i-o dădeți; era om bătrîn și nu i-a venit în minte alt loc unde să caute hrană decît la afumătorie. Știți și dumneavoastră, așa a ajuns de s-a rătăcit pe aici, pe întuneric, așa a nimerit în țarcul porcilor...

Focul se stinsese. Dar la lumina ultimelor pîlpîiri, Arch se aplecă și ridică oiștea, care zăcea pe jos, unde o aruncase Lonnie.

După ce o cumpăni deasupra capului, se năpusti cu toată puterea asupra lui Clem. Acesta se dădu în lături, dar, iute, Arch se mai repezi o dată asupra lui, izbindu-l în braț, ceva mai sus de cot, înainte ca negrul să se poată feri. Brațul îi căzu lîngă corp, moale ca o cîrpă.

— Negru afurisit și ticălos! răcni Arch. Ți-a sunat ceasul, lepădătură tuciurie! De mult aștept prilejul să-ți dau lecția ce ți se cuvine, o lecție de n-ai s-o uiți cîte zile ai avea!...

Clem căută primprejur cu piciorul, pînă află cealaltă oiște. Se apleacă și o ridică. Nu ca să-l izbească pe Arch, ci doar ca să poată para loviturile la cap. Rămase însă pe loc, în fața lui Arch, fără să se dea înapoi nici cu un pas.

— Lasă oiștea jos! porunci Arch.

— N-am să stau cu brațele încrucișate ca dumneavoastră să mă ciomăgiți! răspunse Clem.

— Dumnezeuule, asta așteptam să mai aud ! spuse Arch cu gura schimonosită. Pe cinstea mea, ți-a sunat ceasul, negru împutit !

Se mai năpusti o dată cu oiștea la el, dar Clem fugi spre hambar. Arch îl urmări cîțiva pași, apoi se opri. Zvîrli oiștea în drum, se întoarse și porni în goană spre fermă.

Lonnie se rezemă de gard, căutînd să-și adune gîndurile și să chibzuiască ce are de făcut. Deși Clem îl ajutase, nu putea să ia fătîș partea unui negru, mai ales după ce acesta îi vorbise lui Arch așa cum ar fi dorit să fie în stare să-i vorbească el însuși. Lonnie era alb și, orice s-ar fi întîmplat, nici prin gînd nu-i putea trece să se ridice împotriva lui Arch.

La una din ferestrele fermei se aprinse lumina, apoi se auzi glasul lui Arch strigînd la nevastă-sa să se trezească.

Peste puțin, Lonnie o zări pe soția lui Arch alergînd la telefon și ghici ce avea să urmeze. Chemau vecinii și prietenii. Cînd or afla despre ce era vorba, n-avea să le pară rău că i-au trezit în toiul nopții.

Apoi îl auzi pe Clem, care-l striga de după hambar. Bîjbîind prin întuneric, porni într-acolo.

— Ce e, Clem ? întrebă el.

— Mi se pare că mi-a sunat ceasul, zise Clem. Cînd Arch Gunnard vorbește așa, e semn că-i turbat rău. La fel a vorbit și înainte de a-l tîri pe Jim Moffin în smîrc, și Jim nu s-a mai întors...

— Cu tine n-are să facă una ca asta, căută Lonnie să-l liniștească, deși știa bine ce se va întîmpla.

Clem nu răspunse.

— Ar fi mai bine să te ascunzi în baltă, pînă se mai răcorește și-și mută gîndul, urmă Lonnie. S-ar putea totuși să ai dreptate.

Privirea fixă, arzătoare, a lui Clem îl ustura.

— Dacă mi-ai da o mînă de ajutor, nici n-ar fi nevoie. Nu vrei să m-ajuti?

Cînd înțelese întrebarea lui Clem, Lonnie începu să tremure. Era lîngă peretele lateral al hambarului și simți nevoia să se rezeme. Dungii albe și negre îi treceau parcă pe dinaintea ochilor.

— Nu vrei să m-ajuti? repetă Clem.

— Știu eu ce are să zică Arch dac-am să te ajut? îngăimă Lonnie șovăielnic.

Clem se depărtă cîțiva pași. Cu spatele la Lonnie, privi peste ogoare spre locul unde-și avea coliba.

— Aș putea să m-ascund în pădurice și să stau acolo pînă li s-o urî să mă caute, spuse el, întorcîndu-se să-l privească pe Lonnie în față.

— Ar fi bine să te ascunzi, încuviință Lonnie stînjedit. Îl cunosc pe Arch Gunnard. Cînd își pune în minte să facă ceva, nu se lasă cu una, cu două. N-aș fi în stare să-l opresc. Dar cel mai sănătos ar fi, cred, să părăsești ținutul.

— Nu pot să fug și să-mi las familia aici.

— Dar dacă nu pleci, te-nhață.

— Puțin numai de m-ai ajuta, n-ar reuși să mă-nhațe. N-aș avea decît să mă strecor în pădurice și să stau ascuns o bucată de vreme. Afîta lucru cred că poți face și tu pentru mine, doar te-am ajutat să-l găsești pe taică-tău și să-l scoți din țarc...

Trăgînd cu urechea dacă nu cumva se aude vreun zgomot dinspre fermă, Lonnie clătină din cap fără să-i făgăduiască lui Clem că-l va ajuta.

— Dacă-mi dai o mână de ajutor, stăruie acesta, mă strecor în pădurice și stau ascuns pînă le trece. Nu le spui unde mă aflu, ba poți să le spui c-am apucat-o spre smîrc. Acolo, fără copoi, n-ar putea să dea de urma mea.

— Bine, se învoui Lonnie, trăgînd mai departe cu urechea, să audă cînd o ieși Arch din casă.

N-ar fi vrut să dea Arch peste el acolo, în dosul hambarului, și să-l poată acuza c-a stat de vorbă cu Clem.

După ce Lonnie îi făgădui, Clem se depărtă fugind și se pierdu în beznă. Lonnie făcu vreo cîteva pași după dînsul, parcă pentru a-i spune că s-a răzgîndit și că nu vrea să-l ajute. Dar negrul se și pierduse în noapte.

Rămase locului cîteva minute, ascultînd trosnetul mărăcinilor prin care Clem își croia drum spre păduricea aflată la vreun sfert de milă de fermă. După ce nu mai auzi nimic, Lonnie ocoli hambarul, să-l întîmpine pe Arch.

Acesta tocmai ieșise din casă înarmat cu o pușcă de vînătoare cu două țevi, și cu un alt felinar. Buzunarele îi erau doldora de cartușe.

— Unde-i negrul ăla imputit? întrebă Arch. Încotro a luat-o?

Lonnie deschise gura, dar nu putea scoate nici un cuvînt.

— Știi încotro a apucat-o, nu-i așa?

Din nou Lonnie vru să spună ceva, dar nici de astă dată nu izbuti să articuleze vreun sunet. Deodată tresări, dîndu-și seama că din cap făcuse semn că știe.

— *Mister Arch, să vedeți, eu...*

— E-n regulă, îi tăie Arch vorba. Asta-i tot ce voiam să aflu. Dudley Smith, Tom Hawkins, Frank și Dave Howard și toți ceilalți trebuie să pice din-

tr-o clipă într-alta. Așteaptă aici, să ne arăți unde s-a ascuns.

Lonnie făcu eforturi disperate să spună ceva. Apoi dădu să-l apuce de mincă, să-l oprească, dar Arch nu mai era acolo.

Pornise în pas alergător pe după casă, pentru a ieși în curtea din față. Peste câteva clipe se ivi pe șosea o mașină, care se apropia în mare viteză, luminind cu farurile puternice întreaga fermă, îngrășătoaria și celelalte acareturi. Lonnie presupuse că trebuie să fie mașina lui Dudley Smith, căci ferma lui, situată numai la o jumătate de milă distanță, era cea mai apropiată. În momentul în care mașina coti, intrînd pe alee, se iviră alte mașini pe șosea, unele din vale, altele din deal.

Lonnie tremura. Gîndul că poate Arch îi va porunci să spună încotro o luase Clem îl umplea de groază. Apoi își dădu seama că, fără îndoială, Arch îi va porunci să spună tocmai acest lucru. Îi făgăduise lui Clem să nu spună. În ciuda evidenței, însă, nu-i venea să creadă că Arch Gunnard ar fi avut de gînd altceva decît să-i tragă lui Clem o bătaie zdravănă.

Doar nu săvîrșise o faptă pentru care să merite a fi linșat. Nu violase o albă, nu împușcase un alb. Singura-i vină era că îndrăznise să-l înfrunte pe Arch și că nu-și scosese pălăria în fața lui.

Arch era totuși pornit și părea în stare de orice; atît de miniat era împotriva lui Clem, încît părea că n-are să se potolească decît după ce-l va fi linșat.

Pînă să se dumirească Lonnie, se trezi inconjurat de toată gașca. Arch îl înșfăcase de braț și urla la el.

— *Mister Arch, eu...*

La lumina palidă a zorilor, Lonnie îi recunosc pe toți. Păreau ațîțați și înfierbîtați, ca vînătorii care, după ce au gonit vulpea o noapte întreagă, sînt nerăbdători s-o răpună. Țineau puștile și pistoalele la șold, cu degetele pe trăgaci, gata s-apeze.

— Ce ți-e, Lonnie ? îi strigă Arch în ureche. Hai, dezmeticește-te, spune, unde s-a dus să se ascundă Clem Henry ? Vrem să mergem să-i facem de petrecanie.

Lonnie își aduse aminte că adineauri, privind în jur, îl văzuse pe Frank Howard băgînd un încărcător cu cartușe galbene de doisprezece în magazia armei. Frank se înclină puțin, să poată auzi unde spune Lonnie că s-a ascuns Clem.

— *Mister Arch*, n-o să-l ucideți pe Clem de data asta, nu-i așa ? întrebă Lonnie.

— Să nu-l ucidem ?! izbucni Dudley Smith. Dar ce-ți închipui ?! Abia am așteptat un prilej să-l curățăm. Trebuia să-l curățăm de cum s-a pripășit prin partea locului, să nu așteptăm atîta amar de vreme. E un negru periculos, și asta merită !

— Dar nu-i vina lui Clem, îngăimă Lonnie. De n-ar fi venit Pa aici și de n-ar fi căzut în țarc, Clem habar n-ar fi avut de nimic. A venit doar să-mi dea o mîină de ajutor, și atîta tot.

— Taci din gură, Lonnie ! se răsti careva la el. De speriat ce ești, nici nu știi ce spui. După cum vorbești, s-ar zice că vrei să ieși apărarea unui negru puturos.

În jurul lui, oamenii se înghesuiau, de parcă voiau să-l strivească. Simțea că are nevoie de aer, că trebuie să respire în voie, să scape din îmbulzeală.

— Așa e, recunosc Lonnie.

Își auzi glasul, dar nu știa ce spune.

— Clem totuși m-a ajutat să-l găsesc pe Pa cînd s-a rătăcit umblind după mîncare.

— Hai, mai tacă-ți gura, Lonnie ! strigă cineva. Tacă-ți gura, dobitocule !

Arch îl inhăță de umăr și-l zgîlții, de-i clănțăneau toți dinții. Atunci își dădu seama ce spusese.

— Ia ascultă, Lonnie, răcni Arch, se vede că ți-ai pierdut mințile, că de-ai fi sănătos la cap, n-ai lua apărarea negrilor ăstora puturoși !

— Așa-i, biigui Lonnie, tremurînd ca varga. Desigur, n-aș lua-o...

Îl durea umărul în locul unde Arch își împlîntase degetele ca niște gheare de oțel.

— Lonnie, ia spune, s-a ascuns în baltă ? îl iscodi Dudley Smith. Așa-i, Lonnie ?

Dădu să clatine din cap pentru a tăgădui ; apoi încercă să facă un gest afirmativ. Simți însă degetele lui Arch înfingîndu-i-se în beregată. Aruncă oamenilor din jur o privire îngrozită.

— Spune, Lonnie, unde s-a ascuns Clem ? îl zori Arch, strîngîndu-l mai tare.

Lonnie făcu trei-patru pași spre hambar. Se opri, dar oamenii îl îmbrînciră de la spate. Se trezi împins în dosul hambarului, și apoi dincolo de hambar.

— Bine, Lonnie... spuse Arch. Acum încotro ?

Lonnie arătă cu mina înspre păduricea prin care trecea pîriul. Balta era în direcția opusă.

— A zis că se duce să se ascundă în pădurice, lingă pîriu. Așa a zis, *mister* Arch, biigui Lonnie. Acolo cred că trebuie să fie.

Lonnie se simțea împins înainte și se împleticea ferindu-se să nu cadă ; se temea c-or să-l calce în picioare. Nu se auzea nici o vorbă.

Înaintau parcă în vârful picioarelor. Lumina cenușie a zorilor devenise ceva mai alburie, dar nu era încă destul de limpede ca să poți vedea drumul.

La marginea păduricii, oamenii se răsfirară, și Lonnie băgă de seamă că devenise o parte a latului ce se strîngea în jurul lui Clem.

Deși acum umbla de unul singur și nu era nimeni care să-l țină cu sila, se simțea incapabil să se desprindă și să fugă înainte ori înapoi. Începu să priceapă ce făcuse.

Clem era probabil cocoțat într-un copac în păduricea din față. Nu mai avea nici o ieșire, fusese împresurat din toate părțile. Orice încercare de fugă era sortită eșecului. L-ar fi împușcat ca pe un iepure.

Lonnie se lăsă pe o buturugă și încercă să cumpanească ce avea de făcut. Peste cîteva minute va răsări soarele, și oamenii aveau să pornească îndată spre pîriu, strîngînd cercul în jurul lui Clem. Atunci, în fața puștilor și a pistoalelor lor, n-avea să-i rămînă nici o scăpare.

O dată sau de două ori zări cîte un chibrit aprinzîndu-se prin mărăcinișurile vecine, pe unde stăteau urmăritorii la pîndă. Purtat de vînt, ajunse la el și fumul de țigară. Se întrebă atunci dacă fumul nu pătrunsese și în pădurice și dacă nu-l simțise oare și Clem în ascunzătoarea lui.

Jur împrejur continua să domnească liniștea, și asta însemna că Arch Gunnard și prietenii săi așteptau soarele, care, peste cîteva clipe, avea să se ivească la orizont, în spatele lui.

Între timp se mai luminase și se vedea pămîntul bolovănos, hățîșul de mărăcini și scoarța inelată a pinilor.

Cu armele în cumpănire, urmăritorii începură să se furișeze binișor înainte, ca la o vînătoare de lopătari. Păduricea nu era prea întinsă și, în ritmul în care înaintau, pînă în cîteva minute lațul avea să se strîngă de tot. Există însă posibilitatea ca negrul să fi reușit să scape din împresurare înainte de ivirea zorilor, dar inima îi spunea lui Lonnie că negrul era încă în pădure. Își dădea seama că se afla acolo din vina lui, că îl îndemnase să se ascundă acolo numai pentru ca urmăritorii lui să-l prindă mai ușor.

Se trezi deodată pășind înainte, atras parcă de o forță necunoscută spre centrul cercului ce se strîngea tot mai mult. Siluetele oamenilor care-l înconjurau începură să se contureze. Înaintau de la un copac la altul, rotindu-și privirile în sus, scrutînd coroanele bogate ale pinilor.

— Ei, Pa ! șopti Lonnie răgușit. Ei, Pa !

Mai făcu vreo cîțiva pași, cercetînd cu privirea tufișurile și copacii. Cînd dădu iară cu ochii de ceilalți, își aminti că nu pe Mark Newsome îl căutau. Nu putea înțelege cum de uitase.

În virtutea inerției, Lonnie continua să se furișeze printre copaci. Înainta tiptil, în salturi, cum te apropii de un iepure cînd dai să-l prinzi cu mîna goală, fără pușcă.

Uitase din nou ce căuta acolo. La fiecare salt, picioarele păreau că i se arcuiesc cu mai multă putere. Umbla înclinat, atît de înclinat, încît putea să atingă pămîntul cu mîna. Îi era cu neputință să se oprească acum și înainta în pas cu urmăritorii.

Intervalele dintre cei cincisprezece urmăritori se micșorau neîncetat. Lumina devenise mai vie, destul de vie ca să poți citi pe cadran ora indicată de acele ceasului.

Primele raze ale soarelui începuseră să aurească bolta cerului...

Lonnie o luase cu mult înaintea celorlalți. Nu se putea stăpîni. Era mînat de o pornire irezistibilă.

Trecuse atîta amar de vreme de cînd nu mai fusese în stare să cumpere cartușe, încît și uitase cît de mult îi plăcea să vîneze.

Zvonul neîntrerupt produs de înaintarea furișă a urmăritorilor îi zvîcnea în urechi.

— Uite lepădătura ! răcni careva.

După aceea, din toate părțile se auzi trosnind mărăcinișul uscat.

Lonnie se năpusti și el înainte și ajunse printre cei dintii la copacul cu pricina.

Îi văzu pe toți cu puștile ațintite în sus, și, profilîndu-se limpede pe albastrul cerului, chipul lui Clem Henry, luminat de razele soarelui, care se ivise la orizont. Negrul se ținea strîns de vîrfurile subțire ale pinului.

Cine a tras primul foc Lonnie n-ar fi putut spune. Ceilalți urmăritori nu întîrziară nici o clipă. Cu o detunătură asurzitoare, puștile și revolverele se descărcară, și frunzișul fu învăluit de fum.

Închise ochii. Nu mai putea să privească în sus la chipul acela. Îi era teamă. Focurile de armă continuau însă fără încetare. Ghemuit, Clem strîngea copacul din răspuțeri. Apoi, deodată, parcă se auzi, undeva departe, păriit și trosnet de crăci, și vîrfurile pinului, cu Clem cu tot, se desprinsese, prăvălindu-se printre ramurile cele groase. Cu un bufnet surd, trupul ciuruit se prăbuși în țărîină, rămînînd nemișcat, cu brațele și picioarele larg desfăcute. Lui Lonnie îi îngheță sîngele în vine.

Cînd izbucniră din nou împușcăturile, Lonnie își întoarse fața și întinse brațul pentru a se sprijini de un copac. La fiecare salvă de focuri trase din toate direcțiile, trupul ciuruit tresărea ca un sac cu pisici în care cineva a tras o încărcătură de alice. Un nor de praf, amestecat cu fumul înecăcios al ierbii de pușcă, plutea în aer.

Lonnie nu-și mai amintea cîtă vreme au tras așa. Știa doar că la un moment dat a luat-o la fugă înapoi, spre ogoare, că se poticnea și se oprea la fiecare copac, sprijinindu-se cu palmele de scoarța aspră a pinilor. Cînd ieși din pădure, cerul nu mai era cenușiu, se înroșise. Continuase să alerge, peste bulgării de pămînt întărit ai arăturii, căutînd să nu piardă din ochi casa din față.

Într-un rînd căzu și abia putu să se mai ridice. Cu mare greutate se tîrî în genunchi, cu fața spre soarele care răsărise ca un cerc roșu. Căldura lui îi dădu putere să se ridice în picioare și începu a bolborosi către sine cuvinte de neînțeles. Încea să spună lucruri care pînă atunci nici prin gînd nu-i trecuse să le rostească.

Acasă, Hatty îl aștepta în curte. Auzise împușcăturile dinspre pădurice, îl văzuse poticnindu-se de bulgării de pămînt întărit din arătură, îl văzuse cum, îngenuncheat, privise soarele drept în față. Înfiorată, alergase în întîmpinarea lui, să afle ce se întîmplase.

Ajuns în ogradă, Lonnie întoarse capul și, peste umăr, aruncă o privire fugară îndărăt. Ceilalți tocmai săreau gardul fermei lui Arch Gunnard. Nevasta lui Arch, care ieșise pe veranda din spatele casei, le striga ceva.

— Unde-i tată-tău, Lonnie, întrebă Hatty. Pentru numele lui Dumnezeu, ce-au fost împuşcăturile alea din pădure ?

Împleticindu-se, Lonnie ajunsese pînă în faţa pripsei unde se prăbuşi pe trepte.

— Lonnie, Lonnie ! se văicări femeia. Trezeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi ce s-a întîmplat ? De cînd mă ştiu n-am văzut aşa ceva !

— Nu s-a întîmplat nimic, zise Lonnie. Nimic.

— Dacă nu s-a întîmplat nimic, n-ai vrea să te repezi la fermă să ceri o bucată de slănină ? Nu mai avem nimic de mîncare. După ce a colindat noaptea întreagă, tată-tu are să fie mai flămînd ca de obicei.

— Ce-ai zis ? urlă Lonnie ridicîndu-se.

— Ce te-a apucat, Lonnie ? Nu ți-am spus decît să te duci la fermă să ceri o bucăţică de slănină. Atîta am zis.

— Slănină ? răcni el, zgîlţîind-o.

— Da, slănină, bolborosi Hatty, trăgîndu-se înapoi, speriată. N-ai vrea să te repezi să-i ceri lui Arch Gunnard o bucăţică de slănină ?

Lonnie se prăvăli din nou pe treptele pridvorului, cu bărbia în piept, cu braţele atîrnîndu-i moi între picioarele mult depărtate.

— Nu, şopti el aproape imperceptibil. Nu mi-e foame.

În genunchi, cu faţa spre soare (în original Kneel to the Rising Sun) a văzut lumina tiparului în revista Scribner's Magazine ; în 1935 a intrat în sumarul culegerii Kneel to the Rising Sun

FETIȚA

Dis-de-dimineată, un negru, în drum spre fermă, unde se ducea să dea nutreț catirilor, îl vestise pe colonelul Henry Maxwell, iar colonelul îi telefonase șerifului. Șeriful îl umflase pe Jim și, după ce-l transportase în grabă la oraș și-l băgase la arest, se dusesese acasă, să-și ia gustarea.

Acum Jim se plimba în lung și-n lat prin celula goală, încheind nasturii cămășii. Sfinșind această treabă, se așază la marginea patului de fier, să-și lege șireturile. În dimineata aceea lucrurile se desfășurasera atât de iute, încît nici să bea o gură de apă n-avusese răgaz. Se sculă și se duse deci la găleata de lingă ușă, dar găleata era goală, căci șeriful uitase s-o umple cu apă.

Între timp, în curtea arestului se adunaseră mai mulți oameni. Auzind zvon de glasuri, Jim se apropie de fereastră și privi afară. Tocmai sosise încă o mașină, din care văzu coborînd șase-șapte bărbați. Pe uliță, atât dinspre dreapta, cît și dinspre stînga, veneau alții, care intrau în curtea arestului.

— Ce s-a întîmplat azi-dimineată acolo, la tine, Jim ? îl întrebă careva.

Scoțînd bărbia afară printr-un pătrățel al grațiilor, Jim se uită la pîlcul de oameni din curte. Îi cunoștea pe toți.

Pînă să priceapă cum de și aflase toată lumea că fusese adus acolo, cineva își dădu cu părerea :

— Trebuie c-a fost un accident, nu-i așa, Jim ?

Pe uliță se ivi, minată de un băiețaș negru, o căruță încărcată cu bumbac, care se îndrepta la pas spre stația de egrenat. În fața arestului, băiețașul șfichiui catirii cu capetele îndoite ale hăturilor, și aceștia porniră la trap.

— Tare îmi pare rău, Jim, c-ai încăput pe mîna stăpînirii ! îi zise unul.

Venind din susul uliței, cu sufertașul în mînă, șeriful își croi drum prin mulțime. După ce descuie ușa arestului, puse jos sufertașul.

Cîțiva oameni se luaseră după șerif și priveau acum peste umărul lui în celulă.

— Ți-am adus mîncare, Jim, a gătit-o nevastă-mea pentru tine. Hai, Jim băiete, trebuie să mănînci ceva !

Jim privi la sufertaș, apoi la șerif și la ușa arestului, rămasă larg deschisă, și clătină din cap.

— Mie nu mi-e foame, zice. Fetei i-a fost foame... foarte foame...

Șeriful se retrase spre ușă, ducînd, fără să vrea, mîna la pistol. Se dădu înapoi atît de brusc, încît călcă pe picioarele oamenilor adunați grămadă în spatele lui.

— Ascultă, nu te prosti, Jim băiete ! Șezi binișor, liniștește-te.

Trase apoi ușa în urma lui și-o închise cu cheia. Dădu să iasă în stradă, dar se opri după cîțiva pași și cercetă magazia pistolului, să vadă dacă e plină.

Mulțimea strînsă afară se-ndesă la fereastră. Cîțiva oameni se apucară să ciocănească în zăbrele, și, în cele din urmă, Jim strecură din nou bărbia într-un pătrățel al gratiilor, încleștîndu-și amîndouă miinile pe vergelele de fier.

— Spune, Jim, cum s-a întîmplat ? Trebuie c-a fost un accident, nu-i așa ?

Capul descărnaț, alungit al lui Jim părea gata să iasă prin gratii. Șeriful veni pînă sub fereastră, să se încredințeze că totul era în ordine.

— Jim băiete, ai răbdare, îl îndemnă el.

Bărbatul care se rugase de Jim să le povestească cum s-a întâmplat îl împinse la o parte pe șerif. Ceilalți se îmbulziră din nou, apropiindu-se.

— Cum s-a întâmplat, Jim? repetă el. A fost un accident?

— Nu, răspunse Jim, și degetele îi jucau pe zăbrelele de fier. Am luat din cui pușca de vânătoare ș-am tras.

Dînd din coate, șeriful reuși din nou să se apropie de fereastră.

— Hai, Jim, zi mai departe, povestește-ne totul, de-a fir-a-păr.

Cum sta cu fața lui prelungă parcă prinsă între zăbrele, ai fi zis că pe Jim numai urechile îl opreau să scoată capul afară.

— Se văita de foame fetița, și, zău, n-am mai putut răbda! N-am mai putut s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

— Lasă, Jim băiete, nu te mai amări acum, spuse șeriful, care ba izbutea să facă doi-trei pași înainte, ba se vedea împins înapoi.

— Noaptea s-a trezit din nou și s-a văitat de foame. N-am mai putut răbda s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

Dînd virtos din coate, cineva reuși acum să-și croiască drum prin gloată, ajungînd pînă în dreptul ferestrei.

— Bine, Jim, ai fi putut să vii la mine să-mi ceri ceva de mîncare pentru ea, știai doar că ți-aș fi dat tot ce am!

Făcîndu-și loc cu coatele, șeriful izbuti iar să se apropie și el de fereastră.

— Nu se cădea să fac una ca asta, răspunse Jim. Doar am trudit tot anul și am agonisit destul ca să ne putem sătura cu toții.

Tăcu o vreme, luîndu-și răgaz să cerceteze fețele celor de dincolo de gratii.

— Am lucrat în parte și am agonisit destul, dar au venit și mi-au luat tot. Să mă duc să cerșesc, după ce am agonisit de ajuns ca să ne săturăm cu toții, nu puteam. Au venit și mi-au luat cu japca tot. Azi-dimineață, fetița s-a trezit din nou, văitîndu-se că-i e foame, și n-am mai putut răbda, asta-i tot !

— Jim băiete, îi zise șeriful, ai face bine acum să te duci și să te întinzi pe pat.

— Nu cred că se cuvenea să împuște fetița, așa, să tragă în ea, zise cineva.

— Se văita fetița de foame, repetă Jim. S-a tot văitat că-i e foame toată luna trecută. Se trezea la miezul nopții și se văita. N-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut s-o aud...

— Ar fi trebuit s-o trimiți la mine, Jim. Am fi găsit noi mîncare să-i dăm, eu și nevastă-mea. Să ucizi o fetiță nevinovată ca ea, cred că-i păcat.

— Doar agonisiseam destul, să ne săturăm toți, zise Jim. N-am mai putut răbda s-o aud. A flămînzit toată luna trecută.

— Ia-o binișor, Jim băiete, încercă să-l liniștească șeriful, în timp ce căuta să se apropie de fereastră.

Mulțimea se-mbulzea cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

— Zici c-azi-dimineață ai luat arma din cui și ai împușcat-o ? întrebă careva.

— Cînd s-a trezit dimineața văitîndu-se că-i e foame, n-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut...

Mulțimea se-ngrămădi la fereastră. Din toate părțile șuvoaie de oameni năvăleau în curtea are-

tului, și noii-veniți se îmbrînceau, s-audă ce spusese Jim.

— Acum ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, spusese careva, dar, nu știu de ce, mi se pare că nu-i drept...

— Ce să fac, zise Jim. Azi-dimineață iar m-a trezit cu vaietele ei...

Curtea arestului, strada și maidanul de peste drum erau acum înțesate de bărbați și mai vîrstnici, și mai tineri. Toți se-ambulzeau înainte, să-l audă pe Jim. Știrea că Jim Carlisle trăsesese cu pușca în Clăra, fetița lui de opt anișori, și-o ucisese făcuse ocolul orașului.

— Pentru cine lucrează Jim în parte ? întrebă o voce.

— Pentru colonelul Henry Maxwell, răspunse careva din mulțime. Colonelul Maxwell îi dă în parte lui Jim de vreo nouă sau zece ani.

— Henry Maxwell n-avea nici un drept să intre buzna și să-i ia tot. Partea lui e destul de mare ca să-i ajungă. Nu-i drept să dea buzna Henry Maxwell și să se lăcomească și la partea lui Jim !

Șeriful porni din nou să împingă în dreapta și-n stînga, ca să se apropie de fereastra arestului.

— Ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, zise careva. Dar, nu știu de ce, mi se pare că-i o nedreptate la mijloc...

Îmbrîncindu-se și folosindu-și umărul drept până, șeriful reuși să înainteze cîțiva pași.

Cineva îl împinse însă la o parte.

— Dar Henry Maxwell cu ce drept a venit să ia partea ta, Jim ?

— A zis că-i sînt dator despăgubire pentru cațirul de s-a prăpădit acum vreo lună.

Între timp, șeriful izbutise, în sfîrșit, s-ajungă în dreptul ferestrei cu gratii.

— Ar trebui să te duci și să te întinzi pe pat acuma, să te mai odihnești, Jim băiete, zise el. Descalță-te și întinde-te.

Îl îmbrînciră însă la o parte.

— Dar catirul așa-i, Jim, că nu tu l-ai omorît ?

— Într-o bună zi a căzut în grajd, și mort a rămas, zise Jim. N-am fost acolo cînd s-a întîmplat. A căzut, și mort a rămas.

Mulțimea se-ndesa tot mai virtos. Zbătîndu-se să se apropie ca să-l audă mai bine pe Jim, cei din spate îi striveau de zidul arestului pe cei din primele rînduri. Cei de la mijloc erau atît de înghesuiți, încît nu puteau face nici o mișcare, nici la stînga, nici la dreapta, nici înainte, nici înapoi. Și toți vorbeau din ce în ce mai tare.

Acuma Jim stă cu fața lipită de zăbrele, și încheieturile degetelor încheștate pe vergelele de fier par albe.

Dar iată că furnicarul de oameni se deplasează spre maidanul de peste drum. Se-aude de acolo un glas minios. Apoi omul care vociferează se cațără pe capota unui turism și, cu glas de tunet, începe să blesteme.

Din învălmășeală se desprinde un individ, care-și croiește drum cu coatele, îndreptîndu-se spre mașină. O dată ajuns, se urcă la volan, face contactul și pornește.

Cu miinile încheștate pe zăbrele, Jim privește pe fereastră. Întors cu spatele la mulțime, șeriful îi spune ceva. Jim însă nu-l aude.

Un fermier, care tocmai trecea spre stația de egrenare cu o căruță plină de bumbac, se oprește, să-ntrebe ce s-a întîmplat. După ce se uită o clipă la mulțimea adunată pe locul viran, se-ntoarce și-l recunoaște pe Jim printre gratii. Peste drum, larma crește mereu.

— Ce-ai pățit, Jim ?

De pe cealaltă parte a uliței cineva se apropie de căruță. Pune piciorul pe o spiță, privește în sus către omul cocoțat pe bumbac și-i vorbește.

— Azi-dimineață fetița s-a deșteptat și iar a-nceput să se vaite de foame, zice Jim, de la fereastră.

Singurul care-l aude însă e șeriful.

Sărind jos de pe grămada de bumbac, omul leagă hăturile de roata căruței și se amestecă în mulțime, îmbrîncindu-se pentru a ajunge mai aproape de automobilul în jurul căruia se înghesuie lumea și de unde răsună strigăte și înjurături. După ce ascultă o vreme, se-ntoarce în uliță și pune hăturile în mîna unui negru, care, împreună cu alți negri, stătea la colțul străzii. Negrul pornește spre stația de egrenat cu căruța de bumbac, în vreme ce omul se amestecă din nou în mulțime.

În momentul acela își face apariția automobilul cu individul care plecase mai adineauri și oprește lângă trotuar. După ce întîrzie cîteva clipe la volan, coboară, deschide portiera din spate și scoate un drug de fier cît el de lung.

— Să spargem ușa arestului și să-l punem pe Jim în libertate ! strigă careva. Nu e drept să-l țină închis !

Mulțimea de pe maidan se pune iar în mișcare. Omul care vociferase de pe capota turismului sare jos, și acum liota traversează ulița, înaintînd spre arest.

Primul care ajunge în dreptul arestului smucește drugul cel lung de șase picioare din țărîna moale în care fusese înfipt.

Șeriful se dă la o parte.

— Jim băiete, ai răbdare ! zice el.

Apoi face stînga împrejur și, cu pas grăbit, o pornește în susul uliței, îndreptîndu-se către casă.

Fetița (în original *Daughter*) a văzut lumina tiparului în revista *Anvil*; în 1935 a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

UN CUȚIT SA TAI MALAIUL...

Împuns de lumina soarelui, deschise ochii. Prin fereștriuca fără perdele — simplă bortă de patru picioare¹ pe patru în zidul casei și care, pe vreme de furtună, putea fi astupată cu un capac de lemn — Roy îl văzu ivindu-se ca o roată de foc de după creasta movilei de nisip, cam la jumătate de milă depărtare. În spatele lui, în cealaltă încăpere, o auzea pe Nora trebăluind la mașina de gătit.

Aerul dimineții era umed și rece. O pînză subțire de brumă se așternuse peste lucrurile din odaie, și plapuma era pe alocuri jilavă, chiar udă.

— Te-ai trezit ? întrebă de dincolo Nora, cu glasul ei catifelat de fetișcană.

— Aproape, îi răspunse Roy și ciuli urechea, așteptînd s-audă apropiindu-se lipăitul picioarelor ei desculțe. Soarele-i numai văpăi azi, parc-ar vrea să pîrjolească lumea întreagă ! Uită-te pe fereastră, să vezi...

Venind din bucătărie, se opri lingă patul hodorogit, rezemîndu-se cu brațul pe tăblia de fier de la cap : o arătare palidă și plăpîndă în bătaia primelor raze. În fundul ochilor ce-l priveau grav, Roy des-

¹ *Piciorul* — măsură de lungime, egală cu 30,48 cm.

coperi pîlpîirea focului care și acum, după doi ani, mai mocnea în sufletul ei.

— Nimic pe lume nu trezește lucrurile din amorțire cu mîi multă putere decît soarele, zise Roy, fără a i se uita în ochi, dar și fără a privi în lături. De fiecare dată cînd îl vîd înălțîndu-se ca adineauri — ca o lume în flăcări — simt o înfiorare în străfundurile ființei.

Ochii ei priviră în gol, așa cum privise și el înaintea, adînciți parcă în propria lor fixitate.

— Nu mai avem slănină, îl înștiință ea cu buze ce tremurau ușor, imperceptibil. O să mîncăm mălaiul gol, n-avem încotro.

Roy tăcu. Din nou își aținti privirile asupra soarelui, care arunca vîpăi ca o clădire mistuită de flăcări în miez de noapte. Globul incandescent depășise creasta movilei de nisip și se ridica tot mai sus, deasupra vîrfurilor jigărite ale brazilor răzleți și ale stejerișului.

Nici nu simți că Nora ieșise din odaie. Băgă de seamă că plecase abia după ce auzi lipăitul ușor al tălpilor ei goale pe pardoseala încăperii.

— Poate se-ndură *mister* Gene și ne dă o bucățică de slănină, zise el ridicînd glasul ca să fie auzit. Știu că săptămîna abia a început, dar ai două zile întregi lucrate. S-ar cuveni să se-ndure și să ne dea și nouă o bucățică...

O auzi ieșind și ducîndu-se la fîntînă după o găleată de apă proaspătă. Zadarnic așteptă la întoarcere să primească un răspuns. Nora deschise acum ușița cuptorului, să vadă dacă se rumenește mălaiul. Apoi o închise la loc și ieși pe cerdacul dinapoia casei, să arunce zoile.

Peste un timp, intră în odaie cu mălaiul fierbinte și cu ulcica de cafea, pe care le puse jos, pe podea,

lingă pat. Apoi se așeză alături de el și-i turnă cafea în ceașcă.

Dacă-i dădea ceașca în mână, Roy o putea ține și, aplecînd cîte puțin capul, reușea apoi, cînd poftea, să soarbă din ea. Nora stătea însă totdeauna lingă el, veghind să nu răstoarne ceașca. Ar fi putut mîncă singur și mălaiul, cu condiția să i-l dea în mînă și apoi să-i așeze mîna pe piept, căci izbutea s-aplece capul atît cît să poată mușca din turtă. Nora se așeza însă totdeauna lingă el, gata să-l ajute, și nu se putea opri să nu-i dea din cînd în cînd cîte o bucățică cu mîna ei.

Ea isprăvisese de mîncat și se gătea de plecare. Îi mai turnase o ceașcă de cafea, și acum ieșise pe cerdacul din dos, să se pieptene încă o dată.

— Cîte zile mai aveți de prășit la bumbacul lui *mister* Gene ? o întrebă Roy.

— Trei sau patru, poate. Dintre zilierii negri, doi au lipsit ieri de la lucru. Dacă lipsesc și azi, ne mai trebuie patru zile, ca să isprăvim prașila.

— Atunci o să ai de primit pe șase zile, nu-i așa, Nora ? întrebă el. Cînd îl vezi pe *mister* Gene, spune-i că nu mai avem slănină. Spune-i că-l rugăm să ne dea și nouă o bucată nu prea mare, cam vreo doi funți.

Ea nu-i răspunse îndată. Se-ntoarse în bucătărie, și apoi, intrînd în odaie, îl întrebă :

— Și dacă n-o vrea ?

— Măcar atîta lucru s-ar cuveni să facă *mister* Gene pentru noi, răspunse Roy.

Nici n-a băgat de seamă cînd a plecat Nora. Închisese ochii o clipă, și cînd îi redeschise, nu mai era. „Și-o fi închipuit c-am ațipit puțin, își zise el, și a ieșit la prașilă tiptil, să nu mă trezească.“

Acum se deșteptase de-a binelea. Privi din nou pe fereastră, dar soarele se înălțase, așa că nu-l mai vedea.

Iar avea înaintea lui o zi întreagă. Țintuit pe spate, trebuia să stea locului pînă la asfințit, fără a fi în stare să miște nici brațele, nici picioarele. Doar capul putea să-l aducă puțin înainte, căci gîtul nu-i era înțepenit, cum îi erau înțepenite brațele și picioarele. Nu se putea însă urni din pat. Zăcea de opt luni de zile, și în tot acest timp nu părăsise patul decît de cîteva ori, atunci cînd Nora, mai tîrîndu-l, mai cărîndu-l prin odaie, îl scosese în cerdac.

Într-adevăr, erau numai opt luni, nu opt ani, cum i se părea lui, din ziua în care, pe cînd ajuta, împreună cu un salahor negru, la căratul bumbacului egrenat în hambarul de lîngă grajd, se prăvălise balotul acela peste el. Nimeni nu se încumetase să-și dea cu părerea cine era vinovat că balotul de bumbac căzuse din camion și nimerise peste el, trîntindu-l la pămînt. Nici Roy nu știa a cui era vina. Poate să fi fost doar o întîmplare, sau poate, cine știe, unul dintre descărcători dăduse brînci balotului, să vadă ce mutră avea să facă Roy. Oricum, fapt e că nu băgase de seamă decît prea tîrziu că balotul se rostogolește peste el și nu s-a mai putut feri. Iar după ce l-a izbit în plin, doborîndu-l, i-a căzut în spinare. De atunci nu mai putuse mișca nici brațele, nici picioarele. *Mister Gene* declarase ritos că nu era nimic de făcut, la mijloc fiind mîna lui Dumnezeu. Și, de atunci încoace, *mister Gene* repetase de nenumărate ori că n-avea nici o posibilitate să-l ajute.

Un timp, *mister Gene* a umblat să-l alunge de pe moșie. I-a spus că îi este cu neputință să-l țină mai departe, avînd nevoie de casă, s-o dea noului

dijmaș care urma să-i ia locul. Roy și Nora îi răspunseră că n-au unde să se ducă și că, de vreme ce Roy ajunsese olog lucrînd pe moșie, s-ar cuveni să-i lase să stea pe loc. În cele din urmă, *mister* Gene se înduplecase să-i lase mai departe în casă punîndu-i însă în vedere Norei că va trebui să muncească pentru acoperirea chiriei, precum și a rațiilor de pîine, carne și cafea. Și acum Nora munccea la cîmp cot la cot cu negrii, spetindu-se să facă față cu slabele ei puteri.

Roy încerca mereu să se ridice. Doctorul care-l examinase o dată, scurt timp după accident, îi spusese că niciodată n-avea să mai poată umbla, nici munci și că era sortit să rămînă ținut pe spate cîte zile va mai trăi.

Ce s-ar fi ales de el de n-ar fi fost Nora, Roy nu știa. N-avea pe nimeni altul care să-l îngrijească. Erau căsătoriți de doi ani. Cînd s-au cununat și s-a mutat la el, abia împlinise cincisprezece ani, și nici acum la șaptesprezece, nu era încă femeie. Tot avea ceva de fetișcană.

Uneori, dijmașii negri, care ocupau cocioabele din vale, se abăteau să schimbe o vorbă cu el, și cei mai mulți, cînd aveau un cît de mic prisos, îi aduceau poame și verdețuri de prin grădinile lor. În zilele ploioase și cîteodată duminicile, intra să-l vadă Ernest Mann, care locuia cu soția și copiii în cea mai apropiată dintre cocioabele hărăzite dijmașilor negri, și stăteau oleacă de vorbă. Ernest îi istorisea tot ce se întîmpla pe moșie, și asta lui Roy îi făcea plăcere, căci erau multe pe care Nora nu le afla niciodată.

Pe Roy îl neliniștea viitorul, soarta ce-i aștepta. Îl chinuia gîndul că *mister* Gene ar putea să-i zvîrle pe drumuri în orice clipă. Știa că, mai de vreme sau mai tîrziu, așa se va întîmpla. N-avea

însă habar ce-or să se facă atunci cînd temerea se va împlini. Nici acolo Norei nu-i era ușor să câștige cît le trebuia amîndurora ; dac-aveau să se mute, nu prea vedea ce loc ar putea găsi să agonisească atît cît să le ajungă pentru chirie și coșniță și, din an în paște, să-și mai poată cumpăra ceva îmbrăcăminte ! Grija asta nu-i dădea pace nici o clipă ; dar zadarnic se frămînta, nu reușea să găsească nici o dezlegare. În mai multe rînduri îi spusese Norei să-l lase, să plece, fiindcă nu voia ca dînsa să-și piardă sănătatea pentru a-l întreține. Nora nici nu voia s-audă de una ca asta și i-o retezase scurt, de fiecare dată.

Roy își dădea seama că nu putea face mare lucru. De la viață n-avea cine știe ce de așteptat ; singurul bun ce-i rămăsese era dragostea lui pentru Nora, și a Norei pentru el.

După atîta amar de vreme de cînd era ținut în pat, se obișnuise să prevadă, cu o aproximație de un sfert de ceas, întoarcerea Norei de la cîmp. Urmărea razele soarelui, care se strecurau pieziș prin ferestruică, cum ai urmări acele unui ceasornic.

Nora urcă treptele cerdacului din față, în vreme ce el privea țință la canaturile ușii. O așteptase să se-ntoarcă din clipă în clipă. Cînd a văzut-o, i-a părut mai istovită și mai amărîtă ca niciodată. Te prindea mila s-o vezi întorcîndu-se seara acasă în halul ăsta. Se simți ca unul care, cu biciul în mînă, silește o fetișcană de șaptesprezece ani să îndeplinească, sub dogoarea soarelui, cite zece și cite unsprezece ore pe zi, o trudă care cerea brațe și putere de bărbat.

— Tu ești, Nora ? întrebă el, căutînd s-o vadă mai deslușit.

— Da, Roy, veni răspunsul.

Nora intră în odaie și se așeză lîngă el pe pat. Ciorapii cei vechi — pe care-i îmbrăca pe mîini ca să le apere de razele soarelui și de coada sapei, ca să nu-i facă bășici în palme — erau ferfeniță. Îi trase încet de pe mîini și-i aruncă pe dușumea, la picioare.

— Te-ai simțit mai bine azi, Roy ? întrebă ea. Colțurile gurii se ridicară puțin, schițînd un zîmbet, dar fiind prea ostenită, zîmbetul nu reuși să înainteze și să-i cuprindă întreg obrazul. Acuma cum te simți ?

Roy îi zîmbi și, întinzînd gîtul, întoarse capul, apropiindu-l de al ei cît putu mai mult. Ea se înclină puțin și-și lipi buzele de buzele lui, care așteptau s-o sărute. Ochii i se închiseră apoi încefîșor sub sărutul lui pătimaș. După aceea rămase nemișcată o bucată de vreme.

— I-ai cerut lui *mister* Gene o bucată de slănină ? întrebă el.

Nora încuviință cu o clătinare a capului.

— Și n-a vrut să-ți dea ?

Clătină iar din cap, în semn că o refuzase.

— Da de ce ?

— A zis că trebuie s-așteptăm pînă sîmbătă, pentru că de dat înainte nu dă nimic. Și-a mai zis că trebuie să ne gospodărim așa, ca să ne ajungă ce ne dă el o dată pe săptămînă.

Roy simți cum i se încordează toate fibrele voinței într-un efort disperat de a-și urni din loc trupul fără viață. Avea senzația că brațele și picioarele îi erau ferecate. Iar cînd strîngea pumnii, parcă simțea că-l croiește cineva, peste creștet și în obraz, cu lanțuri grele de oțel.

— Să zică el ce-o zice, asta-i o nedreptate strigătoare la cer ! izbucni Roy cu glas tare. Muncești la el cu ziua ca toți ceilalți și se cuvine ca, pe lângă casă, să-ți dea mîncare îndestulătoare.

Nora se aruncă la pieptul lui și-l îmbrățișă strîns. Roy simți, lipit de pieptul său, pieptul ei zguduit de sughițuri, dar nu auzi nici un sunet. Închise ochii și chibzui ce ar putea să facă. Gîndul că e ținut locului și nu poate pune capăt zbuciumului ei îl scotea din minți.

Cîteva clipe mai tîrziu Nora reuși să se stăpînească și înălță capul.

— Mă duc să pun mălaiul la cuptor și să fac cafeaua, îi zise ea apoi. Se ridicase în picioare, dar continua să-l mîngîie pe obraz. Mă duc iute să gătesc ceva, ca să mîncăm, Roy.

O lăsă să se depărteze, fără a spune nici un cuvînt. Auzea acum lipăitul picioarelor ei desculțe pe pardoseala bucătăriei și simțea cum la fiecare pas șubredul lor adăpost se clatină și se cutremură.

Se întunecase de-a binelea. Amurgul parcă se pripise, căci durase doar cîteva clipe.

Auzi pe cineva ciocnind în cerdac.

— Cine-i acolo ? strigă Roy, privind spre ușă.

— Ernest.

— Poftim, intră, Ernest.

Din pricina întunericului, Roy reuși să-l distingă pe negru abia cînd trecu pragul. După ce intră, se așeză pe podea, rezemîndu-se de perete.

— Azi ce-ai făcut, Ernest ? începu Roy să-l descoasă.

— Ce să fac, am prășit ș-am cîrnit și eu bum-bacul, ca toată lumea, zise Ernest.

— Mai aveți mult ?

— Ogorul ăsta-l dăm gata pînă vîneri seara, sau sîmbătă la prînz.

— Așa mi-a spus și Nora, zise Roy.

Un timp rămaseră tăcuți și unul și altul. Apoi Ernest mișcă picioarele pe podea, dar fără să se ridice.

— Am auzit-o, zise Ernest, pe *miss* Nora când i-a cerut o bucată de slănină *boss*-ului. M-a fript la inimă, zău !

— *Mister* Gene însă n-a catadicsit să ne dea nici o bucățică, zise Roy. I-a spus Norei s-așteptăm pină simbătă.

— Știu. Am fost de față ș-am auzit. De când sint n-am simțit asemenea sete să fac ceva... Parcă m-a apucat un soi de turbare !

Se auzi ușița cuptorului și zgomotul tăviței cu mălai pe care Nora o împingea înăuntru.

— Știți, cred că *boss*-ul merge în fiecare duminică dimineața devală, la biserica din Swift Creek. Știți, nu-i așa ? reluă Ernest.

— L-am văzut acolo din când în când. Înainte de nenorocire...

— S-aude c-altul ca el nu mai e în parohie. Zic oamenii că vorbește mai tare, rostește rugăciunile mai apăsate și cîntă mai cu ifos decît toți ceilalți, și biserica răsună cînd își aruncă obolul în cutia pentru ofrande.

— Așa l-am apucat și eu, zise Roy. Face mare caz de biserică. Totdeauna a fost evlavios. Într-un rînd mi-a zis c-am să ajung în iad negreșit, fiindcă nu merg regulat la biserică, așa cum face el.

Din nou Ernest își mișcă picioarele pe podea.

— Face pe bisericosul, n-am ce spune, dar de dat o bucățică de slănină oamenilor care-i muncesc pămîntul nu se-ndură să le dea decît simbătă după-amiază.

Roy rămase pe gînduri. Îl chinuia foamea, o foame cumplită. Adulmeca aroma cafelei, care

incepuse să fiarbă; o auzise și pe Nora trăgînd din cuptor tava cu mălai fierbinte, dar pofta atît de tare o bucățică de carne, încît, de-ar fi fost mai îndrăzneț, n-ar fi șovăit nici o clipă să-și taie din pulpa picioarelor lui ologite o bucată pentru friptură. Era întîia oară că-i dădea în minte să facă una ca asta, și acum se-ntreba ce i s-ar întîmpla dac-ar trece la fapte. Credea că n-avea cum să-l doboare. Doar de opt luni miinile și picioarele îi erau cu desăvîrșire amorțite. Cît despre sînge, dacă mai avea sînge în vine, putea să-l oprească legînd strîns o cîrpă în jurul piciorului. Își puse apoi întrebarea ce avea să facă Nora: de va refuza să guste, îi va fi cu neputință să mănînce singur. Dar n-avea nici un zor să-i spună de unde făcuse rost de carne. O să-și închipuie, poate, că i-a adus-o Ernest, sau vreun altul dintre dijmașii negri. Închipuirea-i zbură, bătînd din aripi ca o pasăre speriată. Foamea îl chinuia, dar știa că, după zile de muncă trudnică la cîmp, la rînd cu bărbații, Nora era, fără îndoială, mai flămîndă decît el. De-ar fi în stare, cel puțin, pe ea s-o hrănească, ar putea să zacă liniștit, zile în șir, fără să se mai frămînte neconținut ce să-nceapă și fără să se mai simtă cu brațele și picioarele ferecate.

Firul gîndurilor lui fu retezat de glasul lui Ernest. Ascultă cu o ureche.

— Voi, albi, îi spuneți *mister* Gene, zise Ernest, dar știți cumva cum îi spun eu *boss*-ului?

— Cum? întrebă Roy.

— În spun *mister* Isus. Cînd nu-i de față și nu mă poate auzi. Așa-i spun eu, *mister* Isus.

Ca împunsă, imaginația lui Roy făcu un salt. Cu ochii minții îl văzu pe *mister* Gene — adică

pe *mister* Isus — în biserica de 1ă Swift Creek ridicându-se în picioare și rostind cu glas tare rugăciunea. Și-l închipui poftindu-l pe predicator să ia prânzul cu el și îi văzu apoi luînd loc amîndoi la o masă bogată, încărcată cu găini fripte și carne de porc la grătar, cu batate¹ și pîine albă. Și se închipui pe sine zăcînd în pat, cu cuțitul în mîină, tăind felii din propriul său picior. Văzu...

Nora tocmai intrase în odaie și se așezase lîngă el pe pat. Simți mîna ei rece și moale așezîndu-i-se pe frunte.

— Mi-ai adus un cuțit să tai mălaiul? o întrebă el.

— Nu, Roy, răspunse ea mirată. Să-ți aduc un cuțit?

În gînd, Roy, își făcu socoteala c-ar putea să strecoare cuțitul în pat și să-l păstreze pînă a doua zi, cînd Nora avea să plece la prașilă.

— Niciodată pînă azi n-ai avut nevoie de cuțit. Vrei să mă duc să-ți aduc un cuțit chiar acum?

— Da, adă-mi cuțitul cel mai ascuțit, zise el. Cel mai ascuțit dintre cuțite, ca să tai mălaiul...

În clipa cînd dînsa își trase mîna de pe fruntea lui, uită cu desăvîrșire. Închise ochii și așteptă ca Nora să se-ntoarcă. Se îndoia dac-are să fie vreodată în stare s-o lase să plece de lîngă el măcar pentru o clipă, două.

Un cuțit, să tai mălaiul (în original *A Knife to Cut the Cornbread with*) a văzut lumina tiparului în revista *Direction*; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *Southways*

¹ Tuberculii comestibili ai unei plante agățătoare ce crește în zona tropicală (*Ipomoea batata*).

STATUL ÎMPOTRIVA LUI ABE LATHAN, NEGRU

Moș Abe dezghioca știuleți în hambar când Luther Bolick, coborînd devale, de la casa lui cea mîndră, albă, de pe coama dealului, îl pofti să-și strîngă calabalicul și să se mute de pe ferma lui. Fiind, de la o vreme, tare de urechi, Abe nu înțelese dintr-o dată ce voia Luther.

— Iar îmi dau de furcă prăpăditele astea de urechi, *mister* Luther, se văicări Abe. Pare-mi-se că nu mai aud ca altădată.

Încruntîndu-se, Luther îl privi pe negru. Între timp, moș Abe se sculase și ieșise în gura hambarului, ca să-l audă mai bine.

— Am zis că vreau să-ți strîngi calabalicul și să te muți de aici cu toți ai tăi.

Moș Abe întinse mîna să se țină de ușă.

— Să ne mutăm ? întrebă el și căută neîncrezător în ochii proprietarului. Așa-i că rideți de mine, *mister* Luther ? îngăimă el cu glas tremurat. Glumiți, așa-i că glumiți *mister* Luther ?

— Degeaba faci pe surdul. Ai auzit foarte bine ce-am spus, îl repezi Luther, făcînd vreo cîțiva pași prin fața hambarului. Vreau ca pînă la sfîrșitul săptămînii ăsteia să te muți de aici. Pînă atunci te păsuiesc numai dacă te cari de bunăvoie. Și, vezi, deschide bine ochii cînd îți aduni calabalicul, să nu care cumva să iei vreun lucru de-al meu ! Dacă iei ceva, te dau pe mîna justiției !

Moș Abe simți deodată că-l lasă puterile și abia se mai ține pe picioare. Se dădu oleacă înapoi și, sprijinîndu-se de canatul ușii, se lăsă încet jos și se așeză pe pardoseala de pămînt bătut a hambarului. Luther se aplecă, să vadă ce face moșneagul.

— Sînt trecut de şaizeci de ani, îngîină moş Abe, dar eu şi ai mei trudim din răputeri pentru dumneavoastră, *mister* Luther. Muncim tot atît de zdra-văn ca oricare altă familie de pe ferma dîmnea-voastră. Ştiţi bine, *mister* Luther, că aşa e. Locuiesc aici de patruzeci de ani încheiaţi şi am trudit ne-obosit pentru dumneavoastră, iar mai înainte, pen-tru tatăl dumneavoastră. Nici o singură dată nu v-am pomenit de împărţeală ¹, cu toate că recol-tele mele au fost totdeauna bogate. Nu v-am cerut niciodată prea mult, doar cît s-avem ce mînca şi ceva îmbrăcăminte, atîta tot. Am adus pe lume şi o droaie de copii, ca să-mi ajute la muncă, şi nici unul din ei nu v-a căşunat vreo supărare, nu-i adevărat, *mister* Luther ?

Ursuz, Luther ridică mîna, făcîndu-i semn să tacă. Scutură apoi energic capul, dînd a înţelege că-şi răcea gura de pomană, că tot nu-l asculta.

— Toate astea-s bune şi adevărate, îi zise Luther, dar trebuie să mă descotorosesc de cel puţin jumă-tate din oamenii care muncesc în parte pe fermă. Nu-mi dă mîna să mai ţin opt-zece bătrîni ca tine. Trebuie să vă mutaţi şi să vă căutaţi de lucru alt-unde.

— Cum adică, nu mai daţi pămîntul în parte şi nu mai plantaţi bumbac anul ăsta, *mister* Lu-ther ? întrebă moş Abe. Sînt în stare să muncesc tot atît de bine şi tot atît de mult ca oricare altul.

¹ Încheierea socotelilor între proprietar, de o parte, şi dijmaşi sau *cropper*-i, de cealaltă, care ar trebui să se facă după ce recolta a fost înmagazinată în hambarele proprietarului, este de obicei tărăgănată, dijmaşii şi *crop-per*-ii trăind de la o zi la alta din avansurile în alimente pe care proprietarul „binevoieşte“ să le acorde.

E drept că uneori fac treaba mai încet, dar de făcut tot o fac. Oare dacă dezghioc știuleții ăștia, pentru hrana catirilor, nu-i dezghioc la fel de bine ca oricare altul ?

— N-am vreme să stau la palavre, îl bruftui Luther înfuriat. Asta e, și gata ! Îndată ce isprăvești cu nătrețul catirilor, te duci acasă și începi să-ți stringi lucrurile, cum ți-am spus.

Luther îi întoarse spatele și se depărtă pe drumul ce ducea către grajd. Se opri în dreptul porțiței din fața grajdului și, uitându-se înapoi, văzu că moș Abe se ținea după el.

— *Mister* Luther, spuneți-mi, unde să mă mut eu cu ai mei ? se jeli moș Abe. Flăcăii mi-s destul de mari acu și au să-și mai facă ei un rost. Dar eu și femeia am cam îmbătrinit. Știți dumneavoastră bine ee greu e pentru un om de culoare de vîrsta mea să-și afle adăpost și să găsească un petic de pămînt de lucrat în parte ; cu noi n-aveți cine știe ce cheltuială, iar atita bumbac cît scot ceilalți scoatem și noi, flăcăii și cu mine. De cînd n-am mai pomenit de împărțeală e mult, mult de tot ; au trecut, cred, treizeci de ani și mai bine. Îs bucuros să muncesc tot așa și de acum înainte și să-mi dați tainul și ceva îmbrăcăminte. Știți bine, *mister* Luther, că ăsta mi-e cugetul. Locuiesc în coliba de colo de patruzeci de ani, și alt adăpost n-am. Sîntem bătrini acum, eu și femeia, *mister* Luther, și de lucrat ca ziler nu pot, că nu mă mai țin puterile. Bumbac însă pot cultiva la fel de bine ca oricare alt om de culoare din ținutul ăsta...

Luther împinse porțița și intră în ocolul din fața grajdurilor, făcîndu-i semn că n-avea vreme să-l

asculte. Îi întoarse spatele lui moș Abe și porni mai departe.

Moș Abe rămase pironit locului, neștiind ce să zică și ce să facă. După ce îl văzu pe Luther depărtându-se, începu să tremure tot și se ținu de porțiță, ca să nu cadă.

— Nu pot pleca de aici, *mister* Luther... se tingui el. Nu pot. Alt loc unde să mă duc n-am. Nu pot pleca, *mister* Luther...

Luther ajunsese la capătul grajdului și, trecînd după colț, dispăru. Apoi glasul lui moș Abe nu mai ajunse pînă la dînsul.

A doua zi după prînz, pe la ceasurile două, un autocamion opri în fața colibeii unde locuiau moș Abe, cu nevasta și cei trei flăcăi ai lor. Moș Abe și bătrîna ședeau ghemuiți lîngă foc, să se dezmoștească de frigul iernii. Erau singuri-singurei.

Deși auzise autocamionul apropiindu-se și oprind în fața casei, moș Abe nu se clinti din loc, căci își închipuia c-a venit băiatul cel mare, Henry, care uneori conducea autocamionul lui Luther Bolick.

După cîteva clipe, se auziră bătăi în ușă, și numaidecît femeia se ridică și se duse să vadă cine bate.

Cînd deschise, se trezi față în față cu doi albi necunoscuți, care așteptau pe prispă. Fără a da bună ziua, cei doi se uitară înăuntru, să vadă cine-i în casă. Tot fără a rosti un cuvînt, dădură buzna în colibă, oprindu-se în dreptul plitei peste care moș Abe stătea încovoiat.

Unul dintre cei doi, cel mai vîrstnic, îl întrebă :

— Tu ești Abe Lathan ?

— Da, *sir*¹, eu is, răspunse bătrînul, mirîndu-se cîc or fi oamenii aceia, căci nu-i mai văzuse nici-odată. Da de ce-ntrebați ?

Necunoscutul scoase din buzunar un disc de metal strălucitor² și, cu el în palmă, întinse mîna pînă sub nasul lui moș Abe.

— Am venit să-ți înmînez o hîrtie și un mandat, zise el. Un ordin de evacuare și un mandat de arestare pentru amenințare cu loviri și cu moartea.

Și, după ce despături ordinul de evacuare, i-l înmînă lui moș Abe.

Clătîind din cap nedumerit, negrul se zgîi la hîrtie și, în cele din urmă, ridică privirea asupra celor doi albi.

— Sînt locțiitorul șerifului, îl lămuri albul mai în vîrstă, și am venit să fac două lucruri : să vă evacuez de aici și să te arestez.

— Ce înseamnă „să vă evacuez“ ? întrebă moș Abe.

O clipă cei doi străini își rotiră privirile prin încăpere. Nevasta lui moș Abe se apropiase de scaunașul pe care ședea bătrînul și-și pusese pe umerii lui mîinile tremurînde.

— Dăm mobila afară din casă și o scoatem dincolo de hotarul fermei lui Luther Bolick. Și după

¹ În engleză, termen reverențios folosit față de persoane de rang superior. Regulile de etichetă impuse de rasiști populației de culoare cer ca, ori de cîte ori se adresează unui alb, negrii să folosească termeni de reverență ca : boss (stăpîne) ; *white boss* (stăpîne alb) ; *captain* (căpitane) etc.

² În S.U.A. ofițerii de poliție judiciară (șerifii, locțiitorii lor etc.) se legitimează cu un disc de metal, pe care sînt gravate stema S.U.A., numele comitatului și funcția respectivă.

asta pe tine te luăm și te ducem la arestul comitatului. Hai, mișcați-vă mai repezător și puneți mîna amîndoi !

Moș Abe se sculă, dar rămase alături de nevastă în picioare lingă plită, neștiind ce să facă.

Cei doi bărbați se apucară să strîngă mobila și s-o care afară. Scoaseră paturile, mesele, scaunele și toate celelalte bulendre, lăsînd doar plita, care era proprietatea lui Luther Bolick. După ce isprăviră de scos toate, porniră să le încarce în camion.

Atunci moș Abe ieși afară cît putea el de repede.

— Oameni albi, zău, nu faceți asta... se rugă el. Așteptați puțințel, mă duc să-l caut pe *mister* Luther. O să lămurească el lucrurile. *Mister* Luther e stăpînul meu și n-o să lase să mi se ia așa tot avutul. Vă rog, *sir*, așteptați pînă-l găsesc...

Cei doi schimbă o privire.

— Hîrțiile sînt semnate chiar de mîna lui Luther Bolick, îi zise locțiitorul șerifului, clătînînd din cap. El a cerut justiției ordonanța de evacuare și mandatul ăsta de arestare... Degeaba te mai duci acum să-l cauți.

— Să mă arestați ? Pentru ce a cerut să mă arestați ?

— Pentru că l-ai amenințat, îi explică locțiitorul șerifului. L-ai amenințat că-l omori. Că-i dai cu ciomagul în cap sau tragi în el cu revolverul.

Azvrîliră restul catrafuselor în camion și porunciră lui moș Abe și soției să se cațare pe platformă. Văzîndu-i că nici nu se clintesc, locțiitorul șerifului îi îmbrînci pînă în dreptul autocamionului și îi sili să urce.

Cel mai tînăr trecu la volan, iar locțiitorul șerifului se așeză lingă ei, pe platformă, ca nu cumva să încerce să fugă. Autocamionul coti pe ulicioară, prin fața colibelor celorlalți dijmași, și ieși pe

drumul cel lung care, urcînd peste deal, tăia de-a curmezișul ferma lui Luther Bolick și ducea la șosea. Trecură pe lingă casa cea mîndră, albă, în care locuia Luther, dar nu dădură ochi cu el.

— Eu pe *mister* Luther nu l-am amenințat niciodată, se apără moș Abe. N-am făcut una ca asta de cînd mă știu. Nici de rău nu l-am vorbit vreodată. *Mister* Luther e stăpînul meu și lucrez la el de cînd aveam douăzeci de ani. Mi-a poruncit ieri să mă mut de pe ferma lui, da eu nu i-am spus nimic altceva decît că s-ar cuveni să mă lase să stau mai departe, că mult de trăit tot nu mai am. I-am zis doar că nu vreau să mă mut. Asta-i tot. C-am să-ncerc să-l omor n-am zis niciodată. *Mister* Luther știe bine asta, tot așa de bine cum știu și eu. Întrebați-l pe *mister* Luther dacă nu-i adevărat.

Lăsînd în urmă ferma lui Luther Bolick, autocamionul apucă spre capitala comitatului, care se afla la o depărtare de unsprezece mile.

— Patruzeci de ani am trăit aici și i-am muncit lui *mister* Luther, continuă moș Abe, și în timpul ăsta n-am rostit nici o singură dată vreo vorbuliță necuviincioasă de față cu dumnealui și nici nu l-am vorbit de rău în spate. Dumnealui ne dă tain și ceva îmbrăcăminte, iar eu cu ai mei îi cultivăm bumbacul, și asta fac mereu, de cînd eram flăcău de douăzeci de ani. M-am aciuat aici și-am lucrat în parte, mai întîi pentru taică-su, iară după ce s-a prăpădit bătrînul, am lucrat mai departe, la fel ca înainte. *Mister* Luther știe c-am lucrat totdeauna din răspuțeri și niciodată nu l-am înfruntat, iar de cerut nu i-am cerut în tot timpul ăsta decît tainul meu și ceva îmbrăcăminte. Puteți să-l întrebați pe *mister* Luther.

Locțiitorul șerifului asculta ce spune moș Abe fără a rosti nici un cuvînt. Îi era milă de bătrînul

negru și de soția lui, dar nu-i stătea în putere să facă ceva. Dimineata, devreme, Luther Bolick venise cu mașina la judecătorie și obținuse ordonanță de evacuare și mandatul de arestare. Meseria lui era să înmîneze citații și să aducă la îndeplinire ordonanțe și sentințe judecătorești. Acum, cu toate că asta-i era meseria, i se făcuse milă de cei doi negri. Socotea că Luther Bolick nu s-ar fi convenit să-i alunge de pe fermă numai pentru că îmbătrîniseră și le slăbiseră puterile.

Cînd în fața lor se ivi orașul, locțiitorul șerifului îi spuse șoferului să oprească. Acesta trase la marginea șoselei, în dreptul primelor clădiri. De o parte și de alta a drumului erau înșirate vreo cincisprezece-douăzeci de căsuțe locuite de negri.

Cei doi albi se apucară îndată să descarce mobila din camion, așezînd-o grămadă la marginea drumului. După ce isprăviră de descărcat totul, locțiitorul șerifului îi porunci soției lui moș Abe să coboare. Apoi camionul porni mai departe, lăsînd-o pe soția lui moș Abe singură și cu desăvîrșire buimăcită lingă calabalicul lor.

— Da cu mine ce-aveți de gînd să faceți acum ?
întrebă moș Abe, privind îndărăt la femeie și la mobilele lui, care abia se mai zăreau în depărtare.

— Te ducem la arestul comitatului și te zăvorîm acolo, îl lămuri locțiitorul șerifului.

— Da cu nevasta ce are să se întîmple ?

— O adăposti-o careva din negrii care locuiesc acolo.

— Și pe mine cit o să mă țineti sub zăvor ?

— Pîn-or să te judece.

Stîrnind nori de praf, autocamionul străbătu străzile orașului, ocoli scuarul din fața judecătoriei și se opri înaintea unei clădiri de cărămidă roșie, cu ferestrele zăbreleite.

— Ne dăm jos ; am ajuns ! zise locțiitorul șerifului.

Deși abia îl mai țineau picioarele, moș Abe izbuti să se tîrască pe potecă pînă la poarta arestului. Un alb îi deschise și-i porunci s-o ia drept pe sală și să meargă tot înainte, pînă i se va spune să se oprească.

Sîmbătă, înainte de prînz, Henry, feciorul cel mare al lui moș Abe, sta în picioare, învîrtindu-și pălăria în mînă, în mijlocul biroului lui Ramsey Clark. Avocatul se uită la negru și se întunecă la față. Băgă în gură capătul creionului și, după ce-l ronțai o bucată de vreme, se răsuci pe scaunul lui cu pivot și privi pe fereastră în scuarul din fața judecătoriei. Apoi, brusc, se întoarse cu fața către fiul lui moș Abe.

— Nu, nu iau procesul ! zise el. Nu vreau să am nimic a face cu pricina asta.

Flăcăul îl privi uluit. Era al treilea avocat căruia se adresase în dimineața aceea, și cu toții refuzaseră să-l apere pe taică-său.

— Nu-i nici o afacere, adăugă Ramsey Clark încruntat. Chiar dac-aș lua procesul, de la niște negri puchinoși ca voi nu scot nici un cent ! Afară de asta, sînt hotărît să nu mai apăr nici un negru ! Avocați mai buni decît mine au ajuns de rîpă numai pentru c-au apărut negri. Nu vreau să-mi meargă vestea că sînt „avocatul puturoșilor de negri !”

Henry se lăsă de pe un picior pe celălalt și-și mușcă buza. Nu știa ce să zică. Stătea în mijlocul biroului, frămîntîndu-se să găsească un mijloc ca tatăl său să nu ajungă la judecată fără avocat.

— Tată-meu n-a spus niciodată c-ar avea de gînd să-i omoare pe *mister* Lûther, stăruî Henry. Totdeauna s-a avut bine cu el. Nici unul dintre noi nu l-am supărat vreodată. Întrebați pe cine vreți ; știe toată lumea. Au să vă spună toți dijmașii de pe fermă că tata totdeauna a ținut partea lui *mister* Luther. Niciodată n-a spus c-ar avea de gînd să-i pricinuiască vreun rău.

Avocatul îi făcu semn să tacă. Nu voia să mai audă nici un cuvînt.

— Ți-am mai spus o dată că nu vreau să am nimic a face cu procesul ăsta ! izbucni el iritat, ridicînd un teanc de hîrtii de pe birou și trîntindu-l la loc. Nici prin gînd nu-mi trece să mă prezint în instanță și să-mi pierd timpul cu un proces care nu face nici o ceapă degerată, fiindcă sentința o cunosc dinainte. Vouă, negrilor ăstora puturoși, nu vă strică să stați din cînd în cînd la ocnă. Dacă Abe Lathan l-a amenințat sau nu pe *mister* Bolick, n-are nici o importanță ! Dar de spus că nu se mută de pe fermă a spus, sau n-a spus ? Ei, atita e de-ajuns ca să-l osîndească ! Judecătorului atita îi trebuie, și nimic altceva ! Îl trimite la ocnă cit ai clipi din ochi ! Nici un avocat din lume nu-și pierde vremea să studieze un dosar cînd știe că procesul e sigur pierdut. Dacă ar ieși un onorar gras, ar fi altceva... Dar de unde să plătiți onorarii voi, negrii ăștia puturoși, care n-aveți nici o lețcaie ? ! Nu, nu primesc procesul. Nu vreau să am nimic de-a face cu el, nici măcar s-aud !

Henry ieși de-a-ndaratelelea din biroul lui Ramsey Clark și se duse la arestul comitatului. Aici primi învoire să-l viziteze pe taică-su pentru cinci minute.

Henry îl găsi pe moș Abe așezat pe patul de scînduri, privind afară pe culoar prin grilajul de fier al cuștii sale. Gardianul care-l însoțise pe Henry se postă în spatele lui, cu fața la grilaj.

— Ai fost la avocat ? îl întrebă moș Abe de-a dreptul. I-ai arătat că eu niciodată nu i-am spus lui *mister* Luther vorbele acelea ?

Henry se uită în ochii lui taică-su, dar îi venea greu să-i răspundă. Clătină din cap și coborî încet privirea, pînă nu mai văzu decît pardoseala.

— Ai fost, nu-i așa c-ai fost, Henry ? stăruie moș Abe.

Henry făcu semn că da, fusese.

— Ei bine, și cînd le-ai spus avocaților că niciodată, de cînd sînt, n-am rostit o vorbuliță necuviincioasă nici pe socoteala lui *mister* Luther, nici pe socoteala lui taică-su, n-au zis că-s gata să mă ajute să ies din pușcărie ?

Henry făcu semn că nu.

— Ce-au zis avocații, Henry ? N-au zis că-s gata să m-ajute cînd le-ai spus cum l-am cinstit totdeauna pe *mister* Luther, că toată viața am lucrat pentru el din răspuțeri și nu i-am pomenit niciodată de împărțeală ?

Henry se uită la taică-su plecîndu-și capul într-o parte, ca să-l vadă prin zăbrițele cuștii. Înghiți în sec de cîteva ori înainte să poată rosti un cuvînt.

— Pîn-acum am fost la trei avocați, îi spuse el în sfîrșit. Toți trei mi-au zis că nu ți-ar putea fi de nici un folos și m-au sfătuit să lăsăm procesul să se desfășoare și să se judece așa. Mi-au zis că nu ți-ar putea ajuta cu nimic, căci judecătorul, și așa, și așa, tot te trimite la ocnă.

După asta făcu o pauză, în care, plecînd din nou ochii, privi prin zăbrele la picioarele lui taică-su.

— Dacă vrei matală, mai încerc, poate găsească un avocat să ia procesul... Dar cred că-i degeaba. N-are să facă nici o brînză !

Moș Abe se așeză la loc, pe patul de scînduri, și o bucată de vreme rămase gînditor, cu privirea pironită în pămînt. Nu putea pricepe de ce nici un avocat nu voia să-l apere. Înălțînd apoi capul, se uită prin grilaj la fiul său. Deodată ochii i se umplură de lacrimi, nu le putea pune stavilă.

— Spune, Henry, da de ce au zis avocații că judecătorul, și așa, și așa, tot mă trimite la ocnă ?

Strîngînd spasmodic zăbrelele, Henry își aminti cum ani de-a rîndul îi văzuse pe taică-su și pe maică-sa trudind pe lanul acela de bumbac pentru Luther Bolick, primind în schimb tain, ici-colo cîte-o zdreanță, adăpost și nimic altceva.

— Spune, Henry, de ce-au zis așa ?

— Pricina, cred, nu-i alta decît că sîntem oameni de culoare... șopti Henry. Nu văd ce altceva i-ar face să spună asta.

Gardianul, care aștepta îndărătul lui Henry, se apropie și-l bătă pe spate cu bastonul de cauciuc. Henry o porni pe coridorul pe care erau înșirate, în dreapta și în stînga, cuștile deținuților, îndreptîndu-se spre ușa ce dădea în stradă. Și nu mai privi înapoi.

Statul împotriva lui Abe Lathan, negru (în original The People v. Abe Lathan, Colored) a văzut lumina tiparului în revista Esquire ; în 1940 a intrat în sumarul culegerii Jackpot

SFÎRȘITUL LUI CHRISTY TUCKER

Era către asfințit cînd Christy Tucker, călare pe catîr, intră pe poarta plantației fluierînd vesel. Cioplise toată dimineața țărushi noi pentru zăplazul ce-i împrejmuia cocioaba și era mulțumit că lucrase cu spor. N-avea prea des putința să meargă la curte, de aceea, cînd i se ivea vreun prilej, se ducea bucuros.

Legă catîrul la ulucul din dosul magazinului, și primul lucru pe care-l băgă de seamă fu că ceilalți negri aflați acolo parcă se fereau să-i vorbească. Nu putea pricepe de ce se prefăceau că nu-l văd, fiindcă de trei luni, de cînd se mutase aici cu nevasta, trăia în bună înțelegere cu toți oamenii de culoare de pe plantație.

Cu pași rari, se îndreptă către cancelarie, întrebîndu-se de ce nimeni nu voia să stea de vorbă cu el.

Ceva mai încolo dădu peste Froggy Miller. Îl apucă pe Froggy de braț, ca nu cumva să-ncerce și el să spele putina.

— Ce-i cu voi, măi, ce v-a apucat azi ? întrebă el.

Froggy Miller îi era ca și vecin, căci peste cîmpul de bumbac nu era mai mult de o milă pînă la cocioaba lui, și-l cunoștea mai bine decît pe ceilalți.

— Hai, zău, spune-mi, Froggy, ce v-a apucat ?...

Froggy, un vlăjgan negru înalt de șase picioare, cu părul tuns scurt, dădu să scape.

Atunci, înșfăcîndu-l cu amîndouă mîinile, îl zgîlții.

— Ia ascultă ! se răsti Christy. Ce v-a apucat, pe tine și pe ceilalți, de vă faceți că nu mă cunoașteți ?

— Te-a chemat *mîster* Lee Crossmann, începu Froggy, nu-i așa ?

— Da, așa e, a trimis să mă cheme. Vrea, pe-
semne, să-mi spună ceva despre muncă. Dar asta
ce legătură are cu...

N-apucă însă să sfirșească vorba, căci Froggy
se smucise și-o luase cu pas grăbit pe alee.

Fără să mai stea pe gânduri, Christy se duse
glonț la cancelarie, să afle pricina.

Dînd buzna în cancelarie, îi găsi pe Hendricks,
contabilul plantației, și pe Morgan, fratele mai mic
al lui Lee Crossmann, tolăniți cu picioarele pe
pervazul ferestrei. Cum îl văzu pe Christy, Hen-
dricks se ridică și trecu în biroul din fund. Rămas
singur, Morgan Crossmann îl cercetă pe negru cu
o privire rece, ursuză.

— Mă, ăsta, fă-te-ncoa' ! se auzi glasul lui Hen-
dricks, care se întorsese în cancelarie.

Întorcîndu-se, Christy dădu cu ochii de Lee
Crossmann, proprietarul și stăpînul plantației, care
apăruse în prag.

— Am înțeles, *sir*, spuse Christy.

Lee Crossmann purta pantaloni de călărie din
cord gri, o cămașă kaki și era încălțat cu cizme
negre, înalte pînă la genunchi, legate cu șireturi.
Se trase deoparte, lăsîndu-l pe Christy să intre
în biroul din fund, și, rămînînd în cancelarie, în-
chise ușa pe din afară. În mijlocul biroului Christy
se opri să-l aștepte pe Lee Crossmann.

Venise pe plantația lui Crossmann de la Anul
nou, adică cu vreo trei luni în urmă. Deși nu mai
fusesse înainte în Georgia, prinsese să îndrăgească
meleagurile de aici mai mult chiar decît locurile
de baștină din Alabama. Împreună cu nevasta
hotărîse să se mute în Georgia, deoarece auzise
că pămîntul era mai bun și că aici, pe ogoarele
cultivate cu bumbac, munca în parte ar fi mai
bănoasă. Christy obișnuia să spună că nu se poate

mulțumi să-și agonisească traiul ; că năzuiește să se pricopsească.

Întrucît Lee Crossmann întîrzia, Christy se lăsă pe marginea unui scaun. Nici nu apucase bine să se așeze, și iată că se deschise ușa. Christy sări în picioare.

— Să trăiți, *mister* Lee ! il salută el zîbind. Acum, după ce am avut și eu răgaz să cunosc ogorul, v-aș ruga să-mi dați un plug cu două brazde și încă un catir. De pe ogorul ăsta, cu un plug cu două brazde cred că pot culege o recoltă îndoită de bumbac. De cînd sînt n-am văzut pămînt mai bun ! Nici bolevani, nici cioturi, nicăieri, și nici urmă de mărăcini, neted ca-n palmă ! Dacă-mi dați un plug cu două brazde și încă un catir, vă scot mai mult bumbac nu decît oricare *cropper* de pe plantație, ci mai mult decît pot scoate doi laolaltă.

Lee Crossmann îl ascultă pînă la capăt, apoi, după ce trînti ușa, înaintă cu pași mari în birou.

— Eu te-am chemat pe tine aici, negru puturos ! Sau îți închipui cumva că tu m-ai chemat pe mine, ai ?

— Așa-i, *mister* Lee. Dumneavoastră m-ați chemat.

— Atunci fă bine și ține-ți fleanca aia murdară ! Să n-o deschizi pînă nu ți-o porunci eu !

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... bolborosi Christy, trăgîndu-se înapoi de-a-ndaratelea, pînă se lipi cu spatele de zid.

Lee Crossmann se așezase într-un fotoliu și-l privea cu ochi injectați.

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... repetă Christy.

— Ești un negru puturos, unul d-ăia care-și iau nasul la purtare, nu-i așa ? De fapt, de unde ai

venit ? Nu ești din partea locului, din Georgia, așa-i că nu ?

-- Nu, nu, *sir*, nu, *mister* Lee, răspunse Christy, clătînînd din cap. Îs născut și trăit în Alabama.

— Nu te-au învățat, mă, acolo, în Alabama, să fii la locul tău ?

— Ba da, *sir*, ba da, *mister* Lee...

— Atunci ce te-a găsit de te-ai mutat aici în Georgia și ți-ai luat nasul la purtare ?

— Nu știu, *mister* Lee...

Trecîndu-și palma peste față, Christy se frămînta să ghicească cu ce-l supăraseră pe Lee Crossmann. Începea să priceapă de ce-l ocoliseră ceilalți negri și de ce se feriseră să stea de vorbă cu el. Lee Crossmann trimisese să-l cheme, și ei știau că asta înseamnă că-l supăraseră cu ceva. Nu voiau să fie văzuți stînd de vorbă cu un om care-l supăraseră pe proprietarul și stăpînul plantației.

— E adevărat că ți-ai luat aparat de radio ? îl întrebă Lee.

-- Da, *sir*.

— De unde l-ai luat ?

-- L-am luat în rate.

— Da bani să plătești ratele de unde iei ?

-- Am avut ceva bănișori puși deoparte și, afară de asta, mai crește nevasta niște păsări.

— De ce nu l-ai cumpărat de la magazinul plantației ?

-- Dincolo era mai convenabil. L-am luat mai ieftin.

-- Negrii care muncesc pe plantația mea obișnuiesc să tirguiască tot ce le trebuie de la magazinul plantației, spuse apăsător Lee.

— N-am vrut să fac datorii la dumneavoastră, *mister* Lee, explică Christy. Voiam să am și eu

mai mult de luat la sfîrșitul anului, cînd se încheie socotelile.

Lee Crossmann se lăsă pe spetează și încrucișă picioarele. Apoi scoase briceagul și începu să-și curețe unghiile.

Urmă o tăcere care dură cîteva minute ; Christy se rezemă de perete.

— Stai drept, nu te rezema, negru puturos ! se răsti Lee.

— Da, *sir*, răspunse Christy tresărind și depărtîndu-se de perete.

— Nu cumva ai tăiat copaci din pădurea mea ca să cioplești țaruși pentru zăplazul cu care-ți împrejmuiеști casa ?

— Da, *sir*, da, *mister* Lee...

— Da de ce nu mi-ai cerut voie ?

— Am socotit că e nevoie de țaruși noi cu care să-i înlocuiesc pe cei putrezi, și, de vreme ce locuiesc în casă, m-am apucat de treabă.

— Îți cam iei nasul la purtare, nu crezi ? Te porți parc-ai fi stăpîn pe casa și pe pămîntul meu, ai ? Te porți de parcă te-ai socoti de-o seamă cu albi, ai ?

— Nu, *sir*, nu, *mister* Lee... se apără Christy. Nici prin gînd nu-mi trece una ca asta ! Numai că așa mi-e firea, știți, n-am astîmpăr, nu pot suferi să stau de pomană, îmi place să fac treabă. Dacă nu îndrept niște uluci, nu tai lemne, dacă nu culeg bumbac sau nu fac nu știu ce altă treabă, nu-s în apele mele. Așa mi-e firea, nu pot sta de pomană.

— Știi ce facem noi aici în Georgia cu negrii care-și iau nasul la purtare ca tine ?

— Nu, *sir*.

— Îi învățăm să-și cunoască lungul nasului și să fie la locul lor.

Lee Crossmann se sculă, străbătu încăperea și se opri în fața dulapului. Cu un gest brusc deschise ușa și întinse mîna, să ia ceva de pe raft. Cînd se-ntoarse cu fața la Christy, ținea o curea groasă, lungă, bătută cu ținte mari de alamă. Străbătu biroul în sens invers, plesnindu-se peste carimbi cu capătul trăgătorii.

— Da neveste-ti cine i-a spus c-are voie să crească păsări pe plantația mea ?

— Nu i-a spus nimeni, *mîster* Lee, răspunse Christy. Nici n-am visat c-ați putea să vă supărați. Loc e berechet în ogradă, și am făcut și un coteț pentru ele.

— Taci, negru puturos, nu mă tot înfrunta !

— Bine, *sîr*.

— Pe plantația asta să nu prind picior de pasăre scurmînd semănăturile.

— Bine, *sîr*, îngînă Christy.

— Da bani să-ți cumperi radioul de unde ai luat ?

— Am prins și eu cîtiva iepuri cu lațul, i-am jupuit și-apoi am vîndut pieile și-am luat ceva bănișori.

— Pe plantația mea nu dau voie nimănui să se atingă de iepuri ! se răsti Lee.

Smuci trăgătoarea groasă și se plesni cu ea peste carimbi.

— De ce n-ai cumpărat nimic pe datorie de la magazinul plantației ? întrebă Lee.

— Nu-mi place să am datorii, explică Christy. Vreau să am și eu mai mult de luat la sfîrșitul anului, cînd se încheie socotelile.

— Dacă la sfîrșitul anului vei avea de luat sau de dat, asta-i treaba mea ! îl repezi Lee. Apoi îi arată cu degetul o crăpătură în pardoseala de scîn-

huri. Scoate cămașa, dă jos pantalonii și lasă-te în genunchi în dreptul crăpăturii ! porunci el.

— Ce vreți să-mi faceți, *mister Lee* ?

— Las', că-ți arăt eu ce-ți fac... veni răspunsul. Hai, jos cămașa, jos pantalonii și lasă-te în genunchi colo, cum ți-am spus !

— *Mister Lee*, nu mă las bătut de dumneavoastră. Nu, *sir*, nu, *mister Lee*. Nu pot să vă las să-mi faceți una ca asta ! Zău, nu pot !

— Îndrăznești să mă și înfrunți, potaie neagră ? ! urlă Lee, căruia îi năvălise singele în obraz.

Dădu să-l croiască pe Christy cu trăgătoarea groasă, bătută în ținte de alamă. Christy se feri, iar când Lee mai încercă o dată să-l croiască, negrul prinse cureaua cu amîndouă mîinile și o imobiliză. După ce mai întii îl fulgeră cu privirea, Lee încercă să i-o smulgă din mîini, smucind-o brusc.

— *Mister Lee*, n-am făcut decît să prind niște iepuri și să cresc cîteva păsări, și alte asemenea mărunțișuri, se apără Christy. N-am vrut să fac nici un rău. Credeam c-o să fiți bucuros dac-am să bat cîteva țaruși noi în zăplaz, că-i al dumneavoastră...

— Tacă-ți fleanca și scoate cămașa și pantalonii, îți spun ! strigă Lee, scos din fire. Și dă drumul trăgătorii de bunăvoie, pînă nu ți-o smulg cu sila !

Ținînd trăgătoarea cu toată puterea, Cristy nici nu se clinti. De furie, lui Lee îi întepenise limba. Se repezi la dulap și-și luă pistolul. Întorcîndu-se, descărcă trei focuri asupra lui Christy. Christy dădu drumul trăgătorii și se prăbuși la pămînt.

Urmat de contabilul Hendricks, Morgan, fratele lui Lee, năvăli în birou.

— Lee, ce s-a întîmplat ? întrebă el văzîndu-l pe Christy Tucker lat pe podea.

— Negrul ăsta puturos m-a amenințat, bolborosea Lee, gîfîind. Apoi se duse la dulap și zvîrli pistolul la loc, pe poliță. Tu și Hendricks l-ați auzit cum m-a amenințat că mă omoară ! A trebuit să-l înpușc, ca să-mi scap viața.

Părăsîră biroul din fund, trecînd în cancelarie. Cîțiva vînzători de la magazinul plantației veniseră în goană, să întrebe de împușcăturile care se auziseră.

— Un puturos de negru care și-a luat nasul la purtare ! îi lămurî Lee, care tocmai își spăla mîinile în lighean. Puchinosul ăla din Alabama, venit acum două-trei luni. Dimineată am trimis să-l chem, voiam să-l întreb unde se trezește de s-a apucat să pună țărushi noi în zăplazul din jurul casei făcîndu-mi ceară voie. Cînd a venit aici, m-a amenințat. Un negru păcătos, asta era !

Vînzătorii se înapoiară la magazinul plantației iar Hendricks, după ce deschise catastifele, își văzu liniștit de hîrteage.

— Du-te de deschide ușa aia din dos, îi porunci Lee fratelui, să vadă și puturoșii care s-au strîns acolo ce pățește cine-și ia nasul la purtare, că potaia asta din Alabama !

Fratele deschise ușa din dos. Afară nu era înserat nici un om, nici picior de negru nu se vedea pe alee. Singura făptură ce se afla acolo era catirul cu care venise Christy Tucker.

Sfîrșitul lui Christy Tucker (în original *The End of Christy Tucker*) a văzut lumina tiparului în revista *The Nation* ; în 1944 a intrat în antologia *Stories by Erskine Caldwell* alcătuită de Henry Seidel Canby.

Cît e noaptea de lungă stătuse mierloiul pe coama casei și cu trilurile lui umpluse văzduhul limpede și rece, dar de cum se-arătase soarele, își și luase zborul. Se așternuse atunci o liniște tainică, nemărginită, precum tainice și nemărginite erau ținuturile nisipoase, care se întindeau pînă departe în cele patru zări. Pe nisipul alb, la picioarele copacilor și de-a lungul gardurilor, începuseră să se înfiripe iară umbrele destrămate în ajun, profilînd pe sol conturul coroanelor dantelate și al scîndurilor negeluite, din care era înjghebat gardul.

Soarele suia iute pe cer, săltîndu-se de parcă s-ar fi zorit s-ajungă deasupra păduricii de pini, pentru ca de acolo să lumineze tot întinsul șesului, pînă la țărmurile golfului.

În cameră pătrunsese lumina și se făcuse cald. Cînd pasărea își luase zborul, Nellie se trezi și pe urmă n-a mai izbutit să adoarmă. Sta culcată pe o parte, cu capul pe braț. Celălalt braț îl ținea pe pernă, îndoit în jurul capului. Pleoapele i se zbăteau nervos. Cîteodată rămîneau însă nemișcate și un minut întreg, apoi reîncepeau să se zbată repede de cîte opt-nouă ori în șir. Abia stăpînindu-și nerăbdarea, aștepta să se deștepte Vern.

Cînd se întimpla să vină noaptea tîrziu, Vern nu obișnuia s-o trezească. În ajun îl așteptase o bucată de vreme, dar, în cele din urmă, o biruise somnul și ațipise înainte de întoarcerea lui.

Acum Vern dormea alături de ea, cu capul pe pernă, iar pe fața lui oacheșă se citeau truda și os-

teneala. Nici în somn fruntea nu i se insenina rămânind totdeauna ușor încrețită la rădăcina nasului. În adînciturile ochilor, pielea îi era întunecată, mai întunecată decît pe tot restul feței. Cu băgare de seamă, Nellie se trase lingă el și-l sărută pe obraz. Ar fi vrut să-i cuprindă capul cu amîndouă brațele, să-l strîngă la piept și să-l acopere cu sărutări, lipindu-și strîns obrazul de capul lui oacheș.

Din nou pleoapele începură să i se zbată.

— Vern, șopti ea, Vern...

El deschise ochii încetișor, apoi îi închise iute la loc.

— Vern, iubitule... murmură ea, și inimă prinse a-i zvicni mai puternic.

Vern întoarse fața spre dînsa și, apropiindu-se își vîri capul între brațul și pieptul ei. Apoi se suci și se răsuci, pînă ce suflarea lui caldă ajunsă să-i mîngîie ceafa.

— O, Vern... șopti ea.

Îi simți sărutările pe ochi, pe obraz, pe frunte și gură. Se mai dezmeticise puțin și întinse mîinile s-o cuprindă, apoi se îmbrățișară strîns.

— Spune, Vern, ce ți-a zis? îl întrebă ea, în sfîrșit, nemaiputînd să se stăpînească. Spune-mi ce ți-a zis?

Deschise ochii și o privi de astă dată treaz de-a binelea.

Citindu-i răspunsul pe față, îl întrebă:

— Cînd, Vern?

— Azi, rosti el închizînd ochii și cuibărindu-și din nou capul lingă trupul ei fierbinte.

Cînd îl auzi, buzele-i fremătară o clipă. Nu mai fu chip să se stăpînească.

— Unde o să ne ducem, Vern ? întrebă ea cu o curiozitate copilărească, așteptînd răspunsul cu ochii ațintiți asupra buzelor lui.

Vern clătină din cap, închise ochii și, lipindu-se de ea, își îngropă fața la pieptul ei.

Rămaseră nemișcați o bucată de vreme. Între timp, soarele încălzise odaia. Deși venise toamna, afară era cald de parcă ar fi fost vară. De pe prichiciul mîncat de vreme al ferestrei începuseră să se ridice tremurînd unde de aer înfierbîntat. Părea că, pînă să se aștearnă iarna, aveau să mai fie zile călduroase.

— I-ai spus că... ? începu Nellie, dar se opri și, coborîndu-și privirea pe fața lui Vern, reluă : I-ai spus de mine ?

— Da.

— Și ce-a zis ?

Vern nu-i răspunse. Își apăsă capul de sinul ei și o strîngea tare, căutînd parcă să soarbă putere pentru a se ridica și a se ține pe picioare în mijlocul odăii sărace.

— Cum se poate, Vern ? N-a zis nimic ?

— N-a zis decît că n-are a face, sau cam așa ceva. Nu-mi amintesc vorbă cu vorbă ce-a zis, dar asta a vrut să spună.

— Și nu-i pasă de fel ?

— Cred că nu, Nellie.

Nellie rămase înmărmurită. Fu scuturată de un fior, apoi simți cum, fără voie, îi înțepenește tot corpul.

— Dar, Vern, ție nu ți-e totuna ce are să se întîmple cu mine, nu-i așa ?

— Dumnezeuule, desigur că nu mi-e totuna ! E singurul lucru care mă mai frămîntă acum. Dacă ai păți ceva...

Rămaseră îmbrățișați un timp. Dar gîndurile care nu mai aveau astîmpăr, îi dezmeticiră pe de-a-ntregul.

Nellie se sculă cea dintîi. Se îmbracă într-o cîmpită și, pînă ca Vern să bage de seamă, ieși din odaie. Sări atunci și el din pat, se îmbracă repede și dădu fuga la bucătărie, să aprindă focul. Acolo găsi pe Nellie, care se apucase să curețe cartofi.

Cît au luat gustarea de dimineață nu au prea vorbit. Trebuiau să se mute neapărat, trebuiau să se mute chiar în ziua aceea. Nu mai era nimic de făcut. Mobilierul nu le aparținea, iar rufărie și îmbrăcăminte aveau atît de puțină, încît nu era greu de dus.

În vreme ce Nellie spăla vasele, Vern adună boarfele. Nu-i mai rămînea decît să-și strîngă într-o bocceluță cămășile și o salopetă, să lege rochițele lui Nellie într-alta și s-o pornească.

La plecare, Nellie se opri în poartă și mai privi o dată casa.

Fusese primul și singurul cămin pe care-l împărțise cu Vern, dar nu-i părea rău că-l părăsește. Casa era atît de șubredă, încît, fără îndoială, avea să se năruie curînd. Acoperișul era spart, o latură a clădirii lunecase de pe temelie, iar prispa se surpase.

Vern așteptă ca Nellie să se sature de privit. Cînd își întoarse fața către el, ochii îi erau plini de lacrimi, dar după ce porni, nu se mai uită îndărăt nici măcar o dată. La vreo milă depărtare, după ce trecură de cotul ce-l făcea șoseaua, casa fu ascunsă vederii de păduricea de pini.

— Unde mergem, Vern ? întrebă ea, privindu-l printre lacrimi.

— Trebuie să mergem pînă om ajunge la o casă, îi răspunse bărbatul. Era sigur că, la fel ca și el, Nellie știa că în acest ținut al pinilor și al nisipului fermele și casele erau tare răzlețite, la distanțe de zece-cincisprezece mile una de alta. Totuși îi spuse: Nu știu cît o să mai avem de umblat.

Înaintînd cu greu pe șleaul nisipos, Nellie respira cu nesaț parfumul florilor de cîmp întîrziate, care umplea văzduhul. Dar din pricina mulțimii de buruieni și mărăcini, florile nu se vedeau nicăieri. De aceea se oprea des, cătînd după flori pe taluzul șanțului. Vern însă își vedea de drum, și de fiecare dată Nellie alerga să-l ajungă, fără să fi găsit măcar o singură floare.

Trecuseră vreo trei ceasuri de la amiază cînd se opriră în dreptul unui pîrîiaș. Locul era plăcut și umbros. Vern află îndată un colțisor potrivit pentru odihnă, îi pregăti lui Nellie un culcuș din accede pin și smulse de pe copaci un braț de mușchi, ca să aibă pe ce-și pune capul. Apoi îi ajută să se descalțe, ca să-și mai răcorească tălpile, și îi aduse de băut. Apa avea parcă ceva din gustul frunzelor și ierburilor care smălțuiau albia pîrîiașului și era rece și cristalină. Adormi de îndată ce trase cîteva înghițituri.

Tîrziu, aproape de asfințit, Vern o trezi.

-- Ai dormit vreo două-trei ceasuri. Ce zici, Nellie, te simți în stare să mai faci o bucată de drum pînă se întunecă?

Nellie se înalță în capul oaselor, se încălță și ieși la șosea. De cum se ridică în picioare, simți o amețeală. Nu-i suflă însă nici un cuvînt lui Vern, fiindcă nu voia să-l neliniștească. Dar la

fiecare pas o încerca un junghi. Uneori durerea era aproape insuportabilă. Își mușca buzele și strîngea pumnii mai-mai să-și frîngă degetele, dar mergea mai departe în urma lui Vern, ferindu-se de privirea lui.

După apusul soarelui, Nellie se opri și se așeză la marginea șoselei. I se păru că n-avea să se mai scoale niciodată, atît era de istovită. Pălise de durerea crîncenă care îi frămînta întreaga ființă și simțea pe la încheieturi dureri de parcă i-ar fi sucit cineva brațele și picioarele ca să i le smulgă din loc. Și deodată leșină.

Cînd deschise ochii, Vern era în genunchi lângă ea și-i făcea vînt încetișor cu pălăria. Privi în sus în ochii lui și schiță un suris.

— De ce nu mi-ai spus ? o dojeni el. Nu știam că ești așa ostenită.

— N-am vrut să mă dau bătută, spuse ea. Dar m-a doborît, pare-mi-se.

Continuînd să-i facă vînt, Vern o privi lung.

— Crezi că s-ar putea întîmpla ceva înainte să ajungem la un adăpost ? întrebă el, îngrijorat. Spune-mi, Nellie, ce crezi ?

Nellie închise ochii și încercă să nu se gîndească. De dimineată, de cînd porniseră, nici o casă, nici o fermă pe tot drumul. Nu știa ce depărtare era pînă la oraș și nu îndrăznea să se gîndească nici cît mai aveau de mers pînă la prima casă. Îi era de-a dreptul frică să se gîndească.

— Parcă-mi spuseseși că mai ai două săptămîni... Nu mi-ai spus tu așa, Nellie ?

— Așa socotisem, îngînă ea, dar vezi, acum, după ce am umblat așa toată ziua, s-au schimbat lucrurile.

Vern scăpă din mână pălăria. Uluit, privi jur împrejur. Nu știa cu ce să-nceapă, dar simțea că trebuia să facă ceva pentru Nellie, și asta neîntîrziat.

— Nu pot sta cu brațele încrucișate, mormăi el, trebuie neapărat să fac ceva.

O ridică și, cu ea în brațe, trecu de cealaltă parte a șoselei. Găsi un loc potrivit lângă tulpina unui pin și o puse jos binișor. Desfăcu apoi boccelele și-i așeză niște zdrențe sub cap, iar altele i le întinse peste picioare.

Soarele scăpătase de mult și începuse să se lase întunericul. Vern era la grea cumpănă. N-ar fi vrut s-o lase singură, acolo, în pădure. Dar își dădea seama că trebuia negreșit să-i aducă ajutor.

— Vern... bolborosi ea, întinzîndu-i mîna.

Îi apucă mîna și o strînse într-a lui. Apoi începu să-i mîngîie degetele și încheietura mîinii.

— Ce e, Nellie ?

— Mă tem c-o să se întîmple... o să se întîmple... o să se întîmple chiar acum, șopti femeia cu glas stins, închizînd ochii în timp ce rostea aceste cuvinte.

Îngenunche lângă ea, și privind-o cu luare-aminte, băgă de seamă că buzele-i erau vinete și fața-i devenise lividă, nemaipomenit de lividă. Subit, sub ochii lui, se chirci toată și o surprinse mușcîndu-și buzele, ca să nu urle de durere.

Vern sări în picioare și alergă pînă la marginea șoselei, iar de acolo privi în susul și în josul ei. Se făcuse însă beznă și era cu neputință să deslușească dacă primprejur se aflau ogoare sau locuri destelenite, care să vestească vecinătatea

unor așezări omenești. Nicăieri, nici un semn de viață, nici o lumină. Fugi îndărăt la Nellie.

— Ți-e mai bine ? întrebă el.

— Dacă-ș putea să dorm, răspunse ea, cred că m-aș liniști pentru o bucată de vreme.

Se așază jos lângă dinsa și o cuprinse în brațe.

— De-aș ști că nu ți-e frică, aș lua-o înainte pe șosea, pînă la prima casă, și aș găsi o mașină sau altceva cu care să te iau de aici. Nu te pot lăsa aici, să zaci toată noaptea pe pămîntul gol.

— Dar s-ar putea să vii tîrziu... prea tîrziu ! izbucni ea înspăimîntată.

— Mă grăbesc cît pot, o liniști el. Alerg într-un suflet pînă dau de cineva.

— Dacă te întorci pînă în două-trei ceasuri, spuse ea, cred că rezist. Mai mult nu cred să pot îndura...

Vern se ridică.

— Atunci mă duc, îi spuse.

O porni pe șosea înainte, în goana mare. Alergînd, își aminti cum se rugase de proprietarul fermei să-l mai îngăduie cîtva timp, pentru ca Nellie să nu fie silită să bată drumurile în starea în care se afla. După ce el îi explicase în ce stare era Nellie, proprietarul se mulțumise să clatine din cap, neînduplecat. N-ar mai fi avut nici un rost să stăruie. Era hotărît să-l alunge, și el nu se putea împotrivi. Știa sigur că i se cuveneau ceva bani, fie numai și cîtiva dolari, pentru bucatele recoltate acum în toamnă, dar era convins c-ar fi fost zadarnic să-i ceară. Se întorsese deci acasă noaptea trecută convins că n-aveau altă ieșire : trebuiau să plece. Deodată se împiedică și se rostogoli pe șosea.

După ce se ridică, zări o luminiță drept în fața lui. Nu era decît o rază ce se strecura printr-o

ferestreuică astupată cu scinduri. Da, o casă, o casă locuită ! Alergă cît putu de iute într-acolo.

Cînd ajunsese în dreptul casei, un dulău începu să latre. Fără să-l ia în seamă, Vern se năpusti pe prispă și începu să bată cu pumnii în ușă, strigînd :

— Deschideți ! Deschideți !

Dinăuntru se auzi un strigăt și apoi zgomot de scaune răsturnate. Dulăul se repezi să-l muște. Dădu să-l alunge, dar dulăul era la fel de dirz ca și Vern, și se năpusti asupra lui cu furie îndoită. În cele din urmă, Vern reuși să forțeze ușa, sfărîmînd ivărul.

Negrii se ascunseseră care pe unde apucase. Li se zăreau picioarele și capetele de sub pat, pe după scrin și sub masă.

— Nu vă temeți de mine, le spuse Vern, străduindu-se să vorbească domol. Am venit după ajutor. Nevestei i-a venit rău pe șosea. Trebuie neapărat să-i găsesc adăpost undeva. Zace pe pămîntul gol.

Cel mai vîrstă dintre cei de față, capul familiei, un negru cu părul cărunt, care părea să aibă vreo cincizeci de ani, ieși de sub pat tîrîndu-se pe brînci.

— V-ajut eu, boss. N-am înțeles ce doriți cînd v-am auzit strigînd așa tare. D-aia n-am deschis să vă dăm drumul înăuntru.

— Ai vreo căruță, ceva ? întrebă Vern.

— Avem o cotigă, răspunse negrul. Băieți, George, Pete, dați fuga și puneți catirul la cotigă ! Dați fuga !

Doi flăcăi negri ieșiră din ascunzătorile lor și dădură buzna afară pe ușa din dos.

— O s-avem nevoie de o saltea, sau de ceva așternut, pe care s-o putem culca, spuse Vern.

Negresa trase păturile de pe pat, iar Vern luă salteaua în brațe și ieși cu ea pe ușa din față, îndreptându-se spre șosea. În așteptarea cotigii, Vern se plimba încoace și încolo, căutînd să se convingă că Nellie avea să scape cu bine.

Cînd au ieșit flăcăii cu cotiga, s-au urcat cu toții în ea și au mînat la vale pe șosea, zorind cătirul la trap. În mai puțin de o jumătate de ceas, ajunseră la locul unde o lăsase pe Nellie. Abia atunci își dădu Vern seama că lipsise trei ceasuri încheiate, sau chiar mai bine de trei ceasuri.

Strigînd-o pe Nellie, Vern sări din cotigă. Nici un răspuns. Urcă în goană taluzul și se lăsă în genunchi lîngă ea.

— Nellie ! strigă el, zgîlțind-o. Trezește-te, Nellie ! Auzi, Nellie ? Sînt eu, Vern !

Dar zadarnic. Nici un răspuns. Se aplecă și, lipindu-și fața de obrajii ei, simți că erau reci. Îi puse mîna pe frunte. Tot rece. Pe dibuite căută încheieturile mîinilor și, în timp ce degetele-i căutau pulsul, își lipi urechea de pieptul ei.

În cele din urmă, negrul cel bătrîn izbuti să-l ridice și să-l tragă îndărăt. Un timp nu-și mai dădu seama de nimic. Nu mai știa nici unde se află, nici ce se întîmplase. Parcă-și pierduse cu totul memoria.

Negrul îi spunea ceva, dar Vern nu pricepea nici un cuvînt. Întelegea că se petrecuse ceva, că obrajii și mîinile lui Nellie erau înghețate, că nu-i mai auzea bătăile inimii. De fapt întelegea, dar nu voia să creadă c-ar fi adevărat.

Se prăvăli la pămînt și-și îngropă fața în covorul de ace de pin și rîcii cu unghiile pămîntul reavăn. Auzea glasuri deasupra capului, auzea și cuvintele ce se rosteau, dar totul era lipsit de orice înțeles. Nu acum, ci mai tîrziu, după oarecare

vreme, va trebui să ceară lămuriri, da, va trebui să afle ce se întîmplase cu Nellie și cu copilul. Își dădea însă bine seama că va trece multă vreme pînă să poată pune asemenea întrebări. Dar va trebui să treacă vreme, multă vreme, mai înainte ca vorbele să aibă iarăși înțeles.

Flori de cîmp (în original *Wild Flowers*) a văzut lumina tiparului în 1938 în culegerea *Southways*

SOT ȘI SOTIE

În lumina palidă a zorilor, urcau încet la deal, pe șosea, profilindu-se ca niște umbre întîrziate ale nopții. Parcă nici nu se mișcau, dar picioarele lor stîrneau norișori de praf, ce se așterneau domol în urmă. Ridicau privirea la fiecare pas, cercetînd zările, în așteptarea primelor raze roșiatice ale răsăritului.

Femeia înainta cu buza de jos răsfrîntă înăuntru, înfigîndu-și dinții adînc în carne, la fiecare pas. Durerea era cumplită, dar numai săgetarea ei mai reușea s-o smucească din loc. Fără acest imbold, n-ar fi fost în stare să-și tîrască picioarele unul după altul și să străbată milă după milă. Din cînd în cînd gema înăbușit, dar nu crînea.

— Să stăm să ne mai odihnim puțin, șuieră printre dinți Ring.

Femeia nu răspunse.

Continuară urcușul.

În vîrful dealului îi întîmpină soarele. Nu se ivise decît un pătrar, tăiat de dunga pustie a zării ca de lama unui cuțit. La picioarele lor se

deschidea valea acoperită de o pînă de aburi, care se ridicau încetișor de pe ogoare. Ici-colo se zăreau case și gospodării, dar erau departe și abia se întvedeau prin ceața dimineții. Din hornul casei celei mai apropiate se înălțau rotocoale de fum.

Ruth își întoarse privirea spre bărbatul care o întovărășea. Pe fața-i vînată, lumina roșiatică a soarelui adusesse parcă un flux de sînge proaspăt. Ochii îi erau însă obosiți și lipsiți de viață. Arăta ca și cum abia s-ar mai fi ținut pe picioare, de parcă ar fi fost gata-gata să-și piardă echilibrul și să se prăbușească.

— Au să ne dea ceva de mîncare colo, la prima casă, spuse ea și apoi așteptă răspuns, dar zadarnic... Au să ne dea ceva reluă ea, răspunzîndu-și singură. Desigur, au să ne dea...

Între timp, discul roșu al soarelui se și ridica deasupra liniei orizontului. Norii cenușii, lungi ca niște șuvițe de fum, pluteau peste fața lui. Apoi, iute, aproape la fel de iute precum răsărise, soarele se chirci, devenind cît un nasture, incandescent, orbitor, de la care trebuia să-ți întorci privirea.

— Oricum, să-ncercăm... rosti Ruth.

Ring se uită lung la ea, în lumina transparentă a dimineții. De la asfințit nu-i mai văzuse fața. Devenise încă și mai lividă, iar obrajii îi erau mai scolficiți decît în ajun.

Porni la vale fără a rosti un singur cuvînt. Fără a întoarce măcar o dată capul să vadă dacă-l urmează, începu să coboare pe șosea, și la fiecare pas, după ce-și tira piciorul rămas în urmă, îl repezea înainte cu toată puterea pe celălalt. Altfel nu era chip să se urnească.

Femeia nu-l ajunsese decît după ce dînsul se opri în fața casei, privind rotocoalele de fum ce pluteau spre albastrul cerului.

— Mă duc eu să văd, îngînă ea. Șezi, Ring, și te odihnește.

Ring deschise gura să spună ceva, dar cuvintele i se opriră în gît. Privea casa cu pragul ei ros de vreme, cu perdelele încrețite atîrnînd la ferestre și cu trîmbele de fum ce țîșneau pe coș, și văzînd toate astea, nu se mai simți străin în țară străină.

Ruth intră pe poartă, ocoli casa și se opri în dreptul bucătăriei. Uitîndu-se îndărăt, îl văzu pe Ring, care tocmai intrase și el în ogradă.

Cineva îl observa pe fereastră, de după perdea.

— Bate, o îndemnă Ring.

Cu degetele mîinii drepte porni să ciocănească în peretele căptușit cu leături, și a ciocănit pînă ce au durut-o încheieturile degetelor. Privi înapoi către Ring, și el îi făcu un semn cu capul.

Peste o clipă ușa bucătăriei scîrții și se întredeschise, iar în crăpătura ei se arătă capul gospodinei. Era o femeie de vîrstă mijlocie, negricioasă la față, avînd pe frunte o cicatrice adîncă, lungă, lăsată parcă de un ciob sărit dintr-un borcan de sticlă.

— Cărați-vă de aici ! se răsti femeia.

— Plecăm, plecăm îndată, răspunse Ruth pe loc. Voiam doar să întrebăm dacă n-aveți puținică mîncare, să ne dați și nouă... Un cartof, o bucățică de piine, sau orice altceva, dacă aveți...

— Nu pricep ce căutați aici ? ! bombăni femeia. Nu pot să sufăr oamenii străini care dau buzna în curtea mea !

Dădu să-nchidă ușa, dar peste o clipă o crăpă din nou și scoase iar capul afară.

— Ție ți-oi da ceva de mâncare, spuse ea într-un târziu, bărbatului însă nu pot să-i dau nimic. Nici n-am de ajuns pentru amândoi.

Ruth se întoarse iute pe călcâie, și tocurile îi se afundară în pământul nisipos din bătătură. Privi către Ring. Acesta încuviință din cap energic.

Citise pe buzele ei cuvinte nerostite. Femeia schiță un gest de dezaprobare.

Ring făcu vreo cîțiva pași, apropiindu-se de ea.

— O să-ncercăm altundeva, șopti dînsa.

— Nu, răspunse Ring. Intră și mănîncă. Eu am să încerc la casa următoare.

Ea mai șovăia însă, nu vîia să intre în casă fără el. Gospodina mai deschise ușa oleacă și o așteptă să urce treptele.

Ring se așează pe bancă, sub copac.

— Te-aștept aici cît intri să mănînci ceva, o îndemnă el din nou.

Ruth urcă încet treptele prispei și intră în casă. Înăuntru, gospodina îi făcu semn să se așeze pe un scaun lîngă masă, și Ruth se așează.

Avea cartofi fierți din ajun, pe care-i încăl-zise, și cîteva pîinișoare reci. Le puse într-o farfurie dinaintea lui Ruth, apoi îi turnă o ceașcă de cafea fierbinte, pe care o împinse lîngă farfurie.

Ruth începu să mănînce de zor, sorbind iute o gură de cafea neagră, și înfulecînd grăbită cartofii și pîinea, iar gospodina cea negricioasă la față se propti în spatele ei, lîngă ușă, de unde putea să-l supravegheze și pe Ring.

Ruth reuși de două ori să strecoare bucățele de pîine în sîn, ba chiar izbuti să arunce o ju-

mătate de cartof în buzunarul fustei. Gospodina, cît nu era cu ochii asupra lui Ring, o măsura pe Ruth cu priviri bănuitoare.

— Mergeți departe ? o întrebă ea.

— Da, răspunse Ruth.

— Ați făcut cale lungă ? o iscodi din nou.

— Da, răspunse Ruth.

— Bărbatul care te-nsoțește cine-i ?

— Soțul meu.

Femeia se mai uită o dată afară, apoi își aținti din nou privirile asupra lui Ruth, cercetînd-o în tăcere.

Ruth ar fi vrut să mai strecoare o jumătate de cartof în buzunarul fustei, dar gospodina n-o slăbea din ochi.

— Nu cred să-ți fie soț...

— Totuși îmi este.

— Nu-mi prea vine a crede să-ți fie soț și să te lase să bați coclaurile cerșind o bucățică de pîine, ca adineauri.

— A fost bolnav, își apără Ruth soțul întorcîndu-se cu fața la stăpîna casei. A zăcut cinci săptămîni înainte de a porni la drum.

— Atunci de ce n-ați rămas locului, să nu ajungeți vagabonzi ? Ce, nu e bun de nimic, sau cumva nu-i place să muncească ?

Ruth se ridică în picioare lăsînd să-i cadă pîișoara ce-o ținea în mînă.

— Vă mulțumesc pentru gustare. Acum trebuie să plec.

— Ascultă sfatul meu, stărui gospodina, caută să te descotorosești de bărbatul ăsta. Dacă nu-i place să muncească, ai fi o proastă să...

— A avut slujbă, dar s-a îmbolnăvit de friguri.

— Fugi, nu te cred ! Aș jura că minți.

Ruth se îndreptă spre uşă, o deschise şi ieşi. Se opri o clipă pe prispă şi se-ntoarse, s-o privească pe aceea care îi dăduse de mâncare.

— Dacă era bolnav la pat, aşa cum ai spus, urmă gospodina, care ieşise în prag după dînsa, cin' l-a pus să plece aşa haihui, fără să aibă o leţcaie să vă cumpăraţi de mâncare ?

Ruth n-avea de gînd să-i răspundă, dar, zărindu-l pe Ring pe bancă, sub copac, simţi totuşi nevoia să-i spună :

— N-am fi plecat la drum dacă nu mi-ar fi scris sora că ni s-a prăpădit copilaşul. Cînd mi-a căzut la pat bărbatul, am trimis copilaşul la soru-mea. Acuma ne ducem să vedem mormîntul fetei noastre.

Cobori iute treptele şi porni cu paşi mari prin ogradă. Cînd ajunsese la colţul casei, Ring se ridică şi o urmă către şosea. Mergeau alături tăcuţi, dar dînsa, neputîndu-se stăpîni, mai cîntă o dată îndărăt spre casa din care, prin uşa crăpată, gospodina îi pîndea cum se depărtau.

După vreo sută de paşi, femeia îşi descheie bluza, scoase bucăţelele de piine şi i le întinse, iar el le luă, fără nici un cuvînt. Cînd sfîrşi de mîncat piinea, Ruth îi dădu şi jumătatea de cartof. Muşcă din el cu poftă, iar în vreme ce mesteca şi înghiţea de zor, îi vorbea din priviri.

Umblară aşa mai bine de jumătate de ceas, fără ca vreunul dintre ei să deschidă gura. În cele din urmă Ruth spuse :

— O bătrînă nesuferită ! De n-ar fi fost mîncarea m-aş fi ridicat şi aş fi plecat îndată, fără să m-ating de nimic.

Ring nu răspunse multă vreme. Abia după ce ajunseră în fundul văii şi începură să urce pe versantul opus, spuse :

— Poate că nu s-ar fi arătat așa nesuferită de-ar fi știut unde ne ducem...

Ruth făcu un efort să-și stăpîneasă lacrimile.

— Spune-mi, Ring, cît mai avem de mers ?

— Vreo treizeci-patruzeci de mile.

— Crezi c-ajungem mîine ?

Îi făcu semn că nu.

— Atunci poimîine ?

— Nu știu.

— Dar dacă ne-ar duce cineva cu mașina, am ajunge încă în astă-seară, nu-i așa ? Întrebă ea, nemaiputînd să-și stăpîneasă hohotele de plîns ce-i zguduiau pieptul și-i înecau glasul.

— Da, răspunse el. Dacă-m găsi pe cineva să ne ducă, am ajunge acolo și mai devreme.

Întoarse capul și cătă înapoi pe șosea, dar șoseaua era pustie. După aceea privi jos în țărîină, numărînd mai întîi pașii ce-i făcea cu piciorul drept, și apoi pașii făcuți cu stîngul.

Soț și soție (în original *Man and Woman*) a văzut lumina tiparului în revista *New Yorker*; în 1938 a intrat în culegerea *Southways*.

BĂTRÎNICA LUI JOE CRADDOCK

Julia Craddock împlinise treizeci și cinci de ani și niciodată în viața ei nu fusese frumoasă, niciodată nu fusese atrăgătoare. Lăsase în urmă treizeci și cinci de ani — dimineata și amiaza vieții — fără să fi avut parte de frumusețe sau de drăgălășenie. Și se urîțise cu trecerea vremii. După cincisprezece ani lingă mașina de gătit și peste al-

bia de rufe, trupul i se împietrise, rămăsese numai mușchi și oase. Părul îi era aspru, ațos, îmbăcsit. De atîta canon, ajunsese zbîrcită la față și slută, iar sinii îi spînzurau pe piept blegi și moi, ca niște desagi atîrnați la obline. Nici un bărbat nu văzuse în Julia altceva decît o făptură dezgustătoare, care aducea a femeie. Nici chiar soțul ei, Joe. Nu-i spusese niciodată altfel decît „Bătrînica“.

Și acuma Julia murise.

Pentru ea moartea însemnase o compensație. Compensație pentru slutenia chipului și urîtenia trupului, pentru traiul ei chinuit. Viața-i toată, de la început pînă la sfîrșit, fusese o caznă — unsprezece copii, paisprezece vaci și o curte de găini de îngrijit. Și, pe deasupra, opt rîmători, care puteau strașnic. De mai bine de zece ani Julia nu ieșise nici o singură dată din ogradă. Muncă, muncă și iar muncă, de dimineața de la patru și pînă seara la nouă ; fără o zi de odihnă, fără să meargă o dată măcar la oraș, fără a avea vreme să facă o baie ca lumea. Joe muncea și el din zori și pînă-n noapte. De pe urma trudei lui nu se alegea decît cu dureri de șale, cu amărăciuni și sărăcie. Cu cît muncea mai aprig, cu atît mai adînc se afunda în lipsuri și nevoi. Cînd toamna se întîmpla o dată să recolteze douăzeci de baloturi de bumbac ¹, atunci prețul bumbacului se prăbușea, pînă ce banii luați pe recoltă abia îi ajungeau să plătească îngrășămintele, de multe ori nici chiar atîta. Iar cînd prețul bumbacului urca la treizeci de cenți livra ², n-avea bumbac fie pentru că

¹ În S.U.A., balotul de bumbac este o unitate de măsură curentă și cîntărește circa 500 de livre sau 226,5 kg.

² *Livra* — măsură de greutate, folosită în țările anglo-saxone, egală cu 0,453 kg.

plouase prea mult, fie pentru că fusese secetă. Așa stînd lucrurile, oameni ca Joe și Julia n-aveau de ce dori să trăiască ani îndelungați.

Acum Julia murise. Nu fusese frumoasă niciodată și nici nu-și închipuise vreodată c-ar fi. Nu-mbrăcase niciodată rufărie de mătase, nu-și dăduse nicicînd cu pudră sau cu ruj pe față și nu izbutise niciodată să-și scobească tot jegul de sub unghii.

Antreprenorul de pompe funebre trimise s-o ridice pe răposata. A doua zi dimineata o aduse îndărăt dichisită, în vederea înmormîntării ce urma să aibă loc după-amiază în cimitirul de lîngă izlazul unde își țineau metodiștii ¹ adunările.

Dar ce moartă a adus !

O bucată de vreme lui Joe nu-i veni a crede c-ar fi fost Julia. Găsind însă fotografia ce i-o dăruise cu cîteva săptămîni înainte de cununie, se încredință că totuși ea era. Arăta cum arătase ca fată.

O scăldaseră, și îi spălaseră părul cu șampon. Mîinile, cu unghii cîrate și lăcuite, erau albe ; pe obrajii frumos machiați cu fard și pudră, pielea sta întinsă, iar fața nu mai părea de loc scofică, căci îi îndopaseră gura cu vată. Pentru prima oară Julia era frumoasă. Joe nici că-și putea lua ochii de la ea. Șezu nemișcat lîngă sicriu toată dimineata, lăcrimînd, fascinat de frumusețea ei. Era înveșmîntată numai în mătase — ciorapi și cămașă de mătase, și deasupra o rochie de mătase bleumarin, cu mînecuțe scurte și decoltată la git. Antreprenorul de pompe funebre izbutise s-o facă s-arate tînră și frumoasă.

¹ Membrii unei secte creștine, care obișnuiesc să organizeze periodic adunări în aer liber, la care ascultă predici și cîntă imnuri religioase.

Frumoasă cum era, au înmormîntat-o în după-amiaza aceea în cimitirul vecin cu izlazul unde se țineau adunările metodiștilor. În ultimul moment, Joe a rugat să se amîne înmormîntarea pentru a doua zi, antreprenorul însă nici n-a vrut s-audă. De altfel, nu pricepuse de ce dorea Joe asta.

Copiii Juliei, cu excepția primilor doi, rămăseseră nedumeriți, nu puteau înțelege ce se întîmplase cu măicuța lor. Și au trecut mulți ani pînă să se convingă că într-adevăr cadavrul adus de antreprenorul de pompe funebre fusese cadavrul măicuței lor, Julia.

— Dar femeia din coșciug era o doamnă frumoasă, ziceau ei.

— Păi da, le răspundea Joe, măicuța voastră, Julia, a fost o doamnă cît se poate de frumoasă.

După care se ducea la scrin, scotea fotografia și le-o arăta.

Bătrînica lui Joe Craddock (în original Joe Craddock's Old Woman) a văzut lumina tiparului în revista Blues; în 1953 a intrat în sumarul antologiei The Complete Stories of Erskine Caldwell

[VI. ATROCITĂȚILE METROPOLELORI]

DOROTHY

Cînd am zărit-o întîia oară, avea privirea ațintită la sute de mile depărtare. Stătea lingă colț, de cealaltă parte a străzii, și ținea în mînă un ziar. Paginile erau în așa fel îndoite, încît se vedeau numai coloanele de oferte de serviciu ale „Micii publicități“, și din această cauză ziarul părea să conțină doar text mărunț, fără nici un titlu. Deodată, după ce clipi de cîteva ori, coborî ochii asupra ziarului ce-l ținea în mînă. Deși genunchii și picioarele îi erau țepene, nemișcate, se clătina cum se clatină oamenii sfîrșiți de foame. Umerii îi căzură din ce în ce mai jos, pînă ajunseră să pară a fi doar partea de sus a brațelor.

Începu să citească anunțurile întorcînd din cînd în cînd capul pentru a cerceta apatic numerele clădirilor din spatele ei. Apoi deschise poșeta și citi o însemnare mîzgălită pe dosul unui plic mototolit. Mai toate clădirile aveau numere, dar se petrecea ceva — nu știu ce — ori nu le putea desluși bine, ori nu găsea numărul căutat. Chipul nu i-l vedeam. Capul îi era aplecat înainte, cu bărbia apăsată pe gulerul bluzei.

Înălța privirea pentru o clipă, și apoi, brusc, lăsa din nou capul pe piept pînă ce-l ridica iară.

Rămăsese acolo peste drum, la doi pași de unul din stîlpii lampadarelor înșirate de-a lungul trotuarului. Ar fi putut să se reazeme de stîlp sau să-și găsească un locșor să se așeze. Dar nu făcea nici una, nici alta, și nu puteam pricepe de ce. Presupun că nici ea n-ar fi știut să explice.

Mă opriseam la umbră, pe trotuarul opus, și așteptam. Nu mai știu ce așteptam. În orice caz, nimic de seamă. N-aveam nici o treabă și n-aveam nici un program hotărît. Mă aflam acolo întîmplător în clipa cînd, aruncîndu-mi privirile peste drum, am zărit-o cu ziarul acela împăturit în mînă. Strada forfotea de oameni, care treceau zoriți, îndreptîndu-se spre destinații precise. De stat locului nu stăteam decît ea și cu mine.

Trebuie să fi fost în jurul prînzului, cam între unu și două. Din cele cîteva restaurante situate de o parte și de alta a străzii ieșeau pîlcuri de bărbați și femei, grăbiți să se întoarcă la slujbă. Deși aveam douăzeci și cinci de cenți în buzunar, nu mă îndurasem să mănînc nimic. Nu că nu mi-ar fi fost foame, dar voiam să-i economisesc. Aveam de gînd să plec la Richmond¹, unde speram să găsesc de lucru. Veneam de la New Orleans, unde activitatea stagna și zadarnic bătușem drumurile și aici, în Atlanta. Acuma mă gîndeam să-mi încerc norocul la Richmond. Era în toiul lui iulie și nu se prea găsea de lucru nicăieri. La Richmond avusesem însă totdeauna noroc.

Tînăra de vizavi întoarse ziarul pe partea cealaltă și începu să cerceteze o altă coloană, tipărită cu litere mărunte. Pe strada pe care ne

¹ Capitala statului Virginia, din partea centrală a S.U.A.

aflam se găseau mai multe blocuri ocupate de birouri și case de bancă. Afară de asta, prăvălii de tot felul se înșirau de-a lungul ambelor trotuare. În vitrine erau expuse mai ales confecțiuni și galanterie de damă. Greu pentru un bărbat să găsească slujbă în aceste magazine, și la fel de greu pentru o femeie, îndeosebi pentru o femeie tină ră dacă nu era bine îmbrăcată.

Fata își puse acum ziarul sub braț și porni să traverseze. Mă aflam la câțiva pași de colț. Ținând ziarul strâns la subsuoară, tină ra trecu strada, cu ochii în pământ. Când ajunse pe trotuar, se îndreptă spre locul unde mă aflam. Tot nu ridica privirea. Înainta cu capul mereu plecat, ca și cum și-ar fi privit într-una pantofii.

Asfaltul dogorea. Era în iulie.

Trecu pe la spatele meu, depășindu-mă. Am auzit cum îi scârțiau sub tălpi firele de nisip : un zgomot asemănător cu scrișnetul glaspapirului frecat pe o bucată de fier. Apoi, brusc, n-am mai auzit nimic. Întorcînd capul, am văzut că se oprise în dreptul meu. Era atît de aproape, încît, întinzînd mîna, aș fi putut s-o ating. Fața-i era palidă, iar buzele, mai livide decît pielea frunții. M-a privit fără să ridice capul, m-a privit numai din ochi. Ochii îi erau umezi. Și foarte albaștri. Ar fi vrut să nu bag de seamă că plînsese.

M-am întors cu fața spre ea și am privit-o. Nu știam ce să fac. Deși sta cu gura închisă și fălcile încheștate, pînă să reușească a rosti primul cuvînt, buzele-i prinseră a tremura fără voie.

— Nu știți cumva, m-a întrebat, unde e numărul 67 de pe Forsyth Street ?

Am măsurat-o din ochi. Ținea pumnii strînși și nu i se vedeau decît degetele îndoite, mînjite de parcă toată ziua n-ar fi făcut decît să mî-

nuiască ziare proaspăt ieșite de sub teasc. Nu era murdară pe degete. Dar nici curată n-aș putea spune că era. O pulbere neagră i se-așternuse pe mîini. Aerul orașelor e supraîncărcat cu praf și mulți sînt oamenii care, pentru a fi curați pe mîini, se spală de cîte cinci și șase ori pe zi. Nu știu de ce, dar mi s-a părut că dînsa de mai multe zile nici n-avusese unde să se spele pe mîini. Pe față nu era murdară, dar nu știu de ce bănuiam că se ștersese cu o batistă udă și se pudrase cu un peticel de antilopă.

Mă întrebasese de numărul 67 de pe Forsyth Street. Spusese : „Iertați-mă, vă rog...” Știam că, după ce aveam s-o lămuresc, o să-mi spună : „Vă mulțumesc foarte mult.” N-am izbutit să-i răspund decît după ce am înghițit în sec de cîteva ori. Adresa mi-era bine cunoscută. Era adresa unui birou de plasare. În cursul săptămîinii fuseseam și eu acolo de cîte două și trei ori pe zi. Dar n-aveau slujbe, nici un fel de slujbe. Era în iulie. Pe ușa de la intrare a unui birou de peste drum puteam desluși numărul scris în cifre po-leite, mari de-o șchioapă. Ușa se deschidea și se închidea înainte și după fel de fel de oameni care intrau și ieșeau.

— Ce-ați spus ? am întrebat.

Întrebarea mea n-a sunat însă chiar așa atunci cînd am rostit-o. Cînd te adresezi unei femei frumoase, cuvintele au un timbru deosebit.

Știam ce-mi spusese, dar nu-mi puteam aduce aminte s-o fi auzit rostind vreun cuvînt. O privisem atît de absorbit, încît nu-mi mai aminteam ce mă întrebasese.

Deschise sacoșa și băgă mina înăuntru, să caute plicul mototolit pe care era însemnată adresa. Ochii ațintiți asupra mea aruncau aceeași

privire pierdută în depărtări ca în clipa cînd o zărisem de cealaltă parte a străzii. Scotocea după plic în neștire, fără să ia seama ce face. Plicul căzuse pe trotuar chiar în clipa cînd deschisese poșeta.

L-am ridicat. Era adresat către : *Miss Dorothy...* Numele de familie n-am reușit să-l descifrez. Scrisoarea fusese expediată, post-restant la Atlanta, dintr-un orașel situat undeva lîngă hotarul Floridei, pesemne de maică-sa sau de vreo soră. Scrisul era de femeie. Mi l-a smuls din mîină înainte de-a apuca eu să i-l dau. Felul cum s-a repezit la plic a dat ghes imaginației mele. I se prăpădisese poate tatăl și umbla să găsească o slujbă ca să-și țină mama. Cine știe ? Se întîmplă în fiecă zi asemenea nenorociri. Sau poate pentru că ceilalți membri ai familiei pieriseră în vreun accident, se văzuse nevoită să plece în lume pentru a-și cîștiga existența. Doar asemenea năpaste se abat pretutindeni asupra oamenilor !

Trecătorii se întorceau și se uitau la noi. După ce treceau, întorceau capul și ne priveau lung. Ne aflam la doi pași de Peachtree Street. Deci în cartierul aristocratic.

Nu știu de ce i-am spus ce i-am spus. Știam unde-i numărul 67 de pe Forsyth Street. Fusesem eu însumi acolo cu o jumătate de ceas mai înainte. Acolo era un birou de plasare. Îmi spusese să trec a doua zi dimineata. Asta spuneau tuturor, fie bărbați, fie femei. Era sezon mort. Luna iulie.

— Forsyth Street 67, trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am spus, indicîndu-i direcția cu mîina întinsă deasupra capului ei.

Lîngă mine părea tare scundă.

Privi în lungul străzii, pînă dincolo de viaduct. Erau pe-acolo șapte-opt hoteluri de mîna a treia, hoteluri deocheate. Le știe toată lumea. Există cîteva în orice oraș. Prețul camerelor merge de la cincizeci și de la șaptezeci și cinci de cenți pînă la un dolar. Înțelegeam să-i fac un bine. N-avea nici un cent. Nici unul, de leac. Văzusem tot ce avea în poșetă. Eu nu dispuneam decît de douăzeci și cinci de cenți și știam că trebuie să ajung neapărat la Richmond, fiindcă eram convins că numai acolo pot găsi de lucru. Peste drum, la 67, n-aveau să-i dea de lucru. Era sezon mort. Multă lume plecase din oraș peste vară. Nu era chip să găsești slujbă în iulie. Afară de asta, se vedea că-i și flămîndă. Nu încăpea îndoială : și ea se adăpostise și încercase să doarmă nopțile prin sălile de așteptare ale garilor... Dincolo de viaduct erau șapte sau opt hoteluri. Hoteluri deocheate. Zărisem femei în chimonouri decoltate, umblînd pe coridoarele lor după miezul nopții. Femeile acelea au totdeauna cîtiva bănișori cu care să-și cumpere ceva de mîncare cînd le e foame. Știe oricine ce înseamnă să fii flămînd. Un bărbat poate răbda de foame un timp — o săptămînă, zece zile, două săptămîni — dar o femeie... ce să spun, dacă v-a fost dat vreodată să vedeți cum arată la trup o femeie lihnită de foame, ei bine, atunci sigur c-o să înțelegeți de ce socoteam că-i fac un bine.

Dorothy nu se clintise.

— Trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am repetat eu, deși eram sigur că mă auzise și înția oară.

Nu se clinti nici de astă dată.

Stătea ca o stană de piatră, cu privirea ațintită asupra clădirilor acelora murdare, de cărămidă roșie. Știa ce erau. Firmele unora dintre ele

se deslușeau bine și de aici, de dincoace de viaduct, *HOTEL — de la 75 de cenți la 1 dolar.* Dorothy citea firmele. Apucasem moneda de douăzeci și cinci de cenți între degetele mâinii pe care o țineam în buzunar. Nu prea știu la ce i-ar fi putut folosi. Mi-a fost însă rușine să i-o dau, nu era decît o biată monedă de douăzeci și cinci de cenți.

— Bine, șopti ea.

Părea pe punctul de a lua o hotărîre decisivă, c-alege între viață și moarte. Parc-ar fi vrut să zică : „Bine, mă duc.“ De mulțumit pentru îndrumare nu mi-a mulțumit. Știa fără îndoială că numărul 67 era de partea asta a viaductului.

— Bine, șopti ea.

Apoi făcu la stînga și porni către clădirile murdare, de cărămidă roșie. Purta pantofi scilciați, cu tocuri înalte, strîmbe. Totuși se străduia să se țină drept și călca țeapăn, cu gamba încordată de teamă să nu-și sucească gleznele. O șovăire de o clipă ar fi fost de ajuns ca să-și scrîntească piciorul.

N-a întors capul să se mai uite la mine. Purta o fustă de flanelă albastră, mototolită, de parc-ar fi dormit îmbrăcată cîteva nopți în șir, poate chiar o săptămînă. Pe fustă se vedeau, ici-colo, scame și urme de praf. Bluza de mătase albă era boțită și pătată. În crețurile bluzei se așezase praful, iar, deasupra umerilor, cerculețele cu care era împodobită se desenau ca niște dungi orizontale de jeg. Pălăria era deformată și coflegită, de parc-ar fi umblat cu ea ceasuri întregi pe o ploaie torențială și după aceea ar fi lăsat-o la uscat înfiptă într-un cuier ascuțit, căci din calotă se ridica într-o parte un țugui ciudat.

N-am mai putut suporta. Tocmai ajunsese la primul colț, în drum spre clădirile acelea murdare, de cărămidă roșie. Am trecut strada și am luat-o pe alee, îndreptându-mă în pas alergător către Marietta Street.

M-am dus la garajul de pe Marietta Street. Un mecanic îmi dăduse să înțeleg că s-ar putea să găsesc o ocazie pentru Richmond, cu condiția să am răbdare, să stau și s-aștept cuminte la garaj pînă pică o mașină care să meargă într-acolo.

Cînd am ajuns, pe rampa de gresaj se afla un automobil. Mecanicul îmi făcu un semn, arătîndu-mi-l. Era un automobil mare, cu motor puternic. Evident că drumul cu o asemenea mașină avea să dureze mai puțin. L-am întrebat pe șofer dacă n-ar vrea să mă ducă pînă la Richmond. Șoferul se sfătui cu mecanicul. Vorbiră cîtva timp în birou, apoi, cînd ieși, șoferul îmi spuse că mă ia cu el, și puțin după aceea am plecat.

Am ajuns cu bine la Richmond și am început fără întîrziere să-mi caut de lucru. Există la Richmond, în perimetrul cuprins între calea ferată aeriană¹, Capitoliu² și fluviu³, un cartier unde se află depozitele negustorilor cu ridicata. Cunoșteam locul, căci mai fusesem acolo.

Dar nu știu ce era cu mine. N-aveam răbdare să umblu după slujbă. Nu-mi găseam astîmpăr.

¹ Cale ferată montată pe viaducte, la o înălțime suficientă pentru a nu împiedica circulația urbană; se întrebuintează ca mijloc de transport în comun în anumite centre aglomerate.

² Prin extensiune, după numele Capitoliului din Washington, unde se întrunesc corpurile legiuitoare ale S.U.A., edificiile similare din capitalele statelor federale se numesc și ele capitoliu.

³ E vorba de James River, fluviul pe care este așezat orașul Richmond.

Simțeam nevoia să schimb neîncetat locul. Nu mă puteam fixa nicăieri.

După cîteva zile am nimerit la Baltimore¹. M-am adresat unui birou de plasare, cerînd să-mi găsească de lucru. Locuri aveau berechet, dar nu se grăbeau să angajeze. Te purtau cu vorba o săptămînă, două, să vadă dacă stăruî. De la Baltimore marea majoritate a șomerilor își urmau peregrinările în căutare de lucru plecînd mai departe, la Philadelphia². Asta e obiceiul vara. Muncitorii migrează către miazănoapte. Apoi, cum începe să se răcească vremea o iau îndărăt spre miazăzi, făcînd un prim popas la Baltimore, pentru ca apoi, ajunși din urmă de vremea rea, să se mute în orașul următor, ajungînd în cele din urmă la New Orleans³.

N-am prins însă rădăcini nici la Baltimore. Nu puteam sta locului. Lăsat de puhoi, am plecat mai departe, la Philadelphia. De obicei, după ce se opresc un timp la Philadelphia, muncitorii se duc să-și încerce norocul la Jersey⁴. Eu însă nu i-am mai urmat. Am rămas la Philadelphia.

¹ Port la Oceanul Atlantic, în statul Maryland.

² Capitala statului Pennsylvania.

³ La data cînd a fost scrisă această nuvelă, numeroși șomeri pribegeau pe teritoriul Statelor Unite căutînd de lucru (potrivit datelor oficiale, la începutul deceniului al patrulea, în S.U.A. erau 5.705.000 de șomeri totali și 1.300.000 de șomeri parțiali). Acestora li se adăugau muncitorii din industrie precum și muncitorii sezonieri, care colindau dintr-un loc într-altul, după anotimpuri; primăvara lucrau pe plantațiile din Sud, vara munceau pe ogoarele semănate cu grîne ale statelor centrale, toamna culegeau cartofi sau îndeplineau munci necalificate în Nord, pentru ca spre iarnă să se întoarcă în Sud, să recolteze bumbacul și trestia de zahăr.

⁴ *Jersey City* — oraș în statul New Jersey.

Într-o zi căscam gura pe Market Street¹, lângă primărie. Urmăream cum se înălța văzînd cu ochii un nou zgîrie-nori. Deodată, de cealaltă parte a străzii am zărit o femeie tînă, care aducea cu fata întîlnită în Atlanta. Firește, nu era ea, Dar asemănarea era izbitoare.

N-a mai fost chip să alung din minte amintirea ei. Am rămas pironit locului toată după-amiaza, gîndindu-mă la fata din Atlanta și frămîntîndu-mă ce să fac. Îmi dădeam seama că trebuie neapărat să mă întorc la Atlanta, s-o găsesc. O îndreptasem să se ducă la Forsyth Street, dincolo de viaduct. Știa ce-i acolo, e drept, dar de nu m-aș fi amestecat, nu s-ar fi dus. Eu o îndrumasem într-acolo. S-ar fi convenit să-i spun că numărul 67 era peste drum ! De știut știa și ea unde se află numărul 67. Doar era în fața imobilului cu numărul 67, cînd am zărit-o întîia dată, cu nasul în ziar, cercetînd „Mica publicitate“. Știa, se vede, că degeaba ar intra. I-ar fi spus să treacă a doua zi. Asta spuneau tuturor. Își închipuise, poate c-aveam s-o ajut cu vreun ban ? Drept să zic nu știu ce s-o fi petrecut în capul ei. Sigur era însă un lucru : o ajunsese nevoia, așa cum și pe mine m-ajunsese. Era prea mîndră să cerșească pentru a-și cumpăra ceva de mîncare, dar nădăjduise totuși c-am să-i dau ceva. E drept c-aveam douăzeci și cinci de cenți, dar după ce am îndreptat-o la hotelurile de dincolo de viaduct, mi-a fost rușine să i-i dau. Umblase să găsească de lucru ca să-și astîmpere foamea și să-și asigure un culcuș. Știa însă că mai există o ieșire. Auzise despre Forsyth Street, despre cartierul deocheat de dincolo de viaduct. Îi spu-

¹ Una din arterele principale ale orașului Philadelphia.

sese cineva. Pesemne o femeie întâlinită prin sălile de așteptare ale gărilor. Nu încapă îndoială, îi spusese cineva, căci fără doar și poate știa totul.

Nu, n-am nici o vină. Nu, n-am trimis-o eu. În orice caz tot acolo ar fi ajuns... Așa mă gîndesc cîteodată, dar nu-i adevărat ! Doar eu i-am spus s-o ia drept înainte și să treacă viaductul...

Dorothy a văzut lumina tiparului în revista Scribner's Magazine ; în 1931 a intrat în sumarul culegerii American Earth

RACHEL

În fiecare seară străbătea întunecimile gangului și se ivea în lumina puternică a străzii cu o mutră de copil speriat, rătăcit departe de casa părintească. Știam bine că înainte de ceasurile 8 nu se arăta niciodată la capătul gangului, dar totuși seara mi se-ntîmpla de multe ori s-alerg într-un suflet pîn-acolo cu două ceasuri înainte de vreme și s-aștept lîngă cișmeaua a mare, vopsită în roșu și verde, pîn'ce venea. În tot cursul lunilor de cînd ne cunoșteam, nu întîrziase decît de două sau trei ori, și atuncea venise la opt și zece sau la opt și un sfert.

Rachel nu-mi spusese niciodată unde locuia și niciodată nu-mi îngăduia s-o petrec acasă. În locul unde se deschidea gangul, în dreptul cișmelei, se afla poarta prin care își făcea intrarea la ceasurile 8 și care la 10 se închidea în urma ei. Ori de cîte ori mă rugasem de ea să-mi dea voie s-o petrec, s-a împotrivit, spunînd că tată-său nu-i îngăduia să umble cu băieții, și că de ne-ar zări

împreună, fie că s-ar năpusti s-o bată fără milă, fie c-ar izgoni-o de acasă. De aceea m-am ținut de cuvînt și niciodată n-am însoțit-o mai departe decît pînă la intrarea gangului.

— Negreșit, Frank, obișnuia să-mi spună, am să vin seară de seară să stăm de vorbă. Și apoi iute adăuga: Atîta timp cît ai să dorești să vin. Dar trebuie să ții făgăduiala că niciodată nu vei căuta să afli unde locuiesc sau să mă petreci pîn-acasă.

Și de fiecare dată reînnoiam făgăduiala.

— Poate că într-o bună zi, îmi șoptea atingîndu-mi brațul, vei putea veni la mine, dar acum nu se poate. Pînă nu ți-oi spune eu, să nu cumva să treci de cișmea.

Îmi repeta acest lucru aproape de fiecare dată cînd ne întîlneam, parcă spre a mă face să-nțeleg iminența unei nelămurite primejdii ce pîndea în întunecimile gangului. Îmi dădeam seama că nu de o primejdie fizică putea fi vorba, deoarece locuiam după colț și cunoșteam împrejurimile cît se poate de bine. Și afară de asta, peste zi adesea o luam prin gang pentru a ajunge la poarta din dos a casei noastre, scurtînd astfel drumul ori de cîte ori întîrziyam la masă. După căderea întunericului, însă, gangul era al ei, și seara, de teama celor ce aș putea vedea și auzi despre Rachel, niciodată nu apucam pe acest drum spre a mă-ntoarce acasă. Îi făgăduisem de la începutul începutului că niciodată n-o voi urmări pentru a descoperi unde locuiește și că niciodată nu voi căuta să aflu numele ei adevărat. Și cuvîntul dat l-am ținut pîn'la sfîrșit.

Îmi dădeam seama că Rachel și familia ei erau săraci, pentru că aproape un an de zile purtase una și aceeași rochie, o flenderiță de bumbac albastru decolorat. Totuși, murdară nu mi-a fost dat s-o văd nici o singură dată, și era limpede c-o spăla

în fiecare zi. În repetate rînduri o cîrpiş cu băgare de seamă şi îndeminare şi, seară de seară, cînd o revedeam, eram îngrijorat, căci îmi dădeam socoteală că urzeala nu putea să mai reziste cîne ştie cît. Trăiam veşnic cu temerea că de la o zi la alta rochia avea să se rupă în bucăţi şi mă-ngrozea gîndul că sorocul va veni odată. Aş fi dorit să-i cumpăr o rochie din cei ciţiva dolari economisiţi la bancă, dar mi-era frică măcar şi să-i pomenesc de una ca asta. Ştiam că n-ar fi acceptat banii şi mă-ntrebam ce o să ne facem cînd rochia s-o destrăma cu totul. Eram sigur că asta avea să pună capăt întîlnirilor noastre. Numai îngrijirile neîncetate ce i le dădea şi băgarea de seamă cu care o spăla zilnic puteau să explice cum de rochia aceea s-a păstrat întreagă atîta vreme.

O dată Rachel a apărut cu ciorapi negri de mătase. Seară de seară de cînd o cunoşteam apăruse în strada puternic luminată purtînd ciorapi albi de bumbac, şi un an întreg nu purtase niciodată altfel de ciorapi. Şi apoi iată că într-o seară a ieşit cu ciorapi negri de mătase.

Mă aşteptasem că-n seara următoare s-o văd din nou îmbrăcată cu ei, dar cînd s-a ivit din gang, purta ciorapii cei albi de bumbac. Nu i-am pus nici o întrebare, pentru că mă deprinsesem să nu spun nimic ce-ar fi putuţ s-o jignească, dar n-am izbutit să pricep niciodată de ce numai în seara aceea a purtat ciorapi negri. Poate că îi va fi împrumutat de la maică-sa sau de la vreo soră, cum posibile mai erau zeci de alte ipoteze, totuşi nici una dintre explicaţiile ce mi-au venit în minte nu mi s-a părut pe de-a-ntregul mulţumitoare. De-aş fi întrebat-o, poate c-ar fi zîmbit, mi-ar fi atins braţul, cum obişnuia cînd eram împreună, şi m-ar fi lămurit. Dar

n-am cutezat s-o întreb. Fel de fel de lucruri erau în stare s-o tulbure și s-o jignească.

Seară de seară, când ieșea din gangul cel întunecat, o întâmpinam și, împreună, porneam devala pe strada puternic luminată către colțul unde se afla un *drugstore*. În colțul celălalt era un cinematograf. În fiecare seară megeam sau la *drugstore* sau la cinematograf. Mi-ar fi făcut plăcere s-o duc și la cinema și la *drugstore*, dar nu izbuteam să câștig destui bani ca în aceeași seară să putem merge și într-un loc și în celălalt. Cei douăzeci de cenți ce-i câștigam zilnic distribuind din casă în casă ziarul de după-amiază nu ajungeau ca să luăm înghețată la *drugstore* și să plătim intrarea la cinematograf pe deasupra. Eram deci siliți să alegem una din două.

Ne opream în colț, peste drum de *drugstore* și de cinematograf, și niciodată nu eram în stare să ne hotărîm pe loc dacă mergem să vedem filmul sau dacă preferăm înghețată. Gustam plăcutele clipe trăite în colțul acela la fel ca orice alte momente ce petreceam împreună. De fiecare dată, înainte de a se pronunța, Rachel căuta să afle încotro mergeau preferințele mele. Și eu, firește, doream să aleg ceea ce dinsei i-ar fi făcut mai multă plăcere.

— Nu fac nici un singur pas la stînga sau la dreapta pînă nu-mi spui ce-ai prefera, îi spuneam. Mie mi-e indiferent, tot ce-mi doresc e să fiu cu tine.

— Uite, Frank, ce propun, îmi zicea ea atunci, atingîndu-mi brațul și prefăcîndu-se c-ar glumi, tu te duci la *drugstore*, și eu intru la cinema.

În chipul acesta obișnuia Rachel să-și mărturisească preferințele, deși cred că n-a bănuit vreodată că i-aș fi pătruns taina. Fapt e că ori de cîte ori îmi spunea să mă duc la cinema și că între timp

dînsa va intra la *drugstore*, eram sigur, fără doar și poate, că în seara aceea ar fi preferat o înghețată. Dar în vreme ce un film dura aproape două ceasuri, consumarea înghețatei era cu neputință să se lungească mai mult de o jumătate de oră, de aceea, cu excepția a două-trei seri pe săptămînă, ne duceam la cinematograful de peste drum.

Eu, unul, seară de seară aș fi vrut să mergem la cinematograful, pentru că în semiîntineric ședeam unul lîngă altul și îi puteam ține mîna. Și cînd sala nu era prea plină, totdeauna găseam două locuri laterale în fund, și acolo, cînd eram siguri că nu vede nimeni, o sărutam.

După încheierea spectacolului, ieșeam pe strada intens luminată și ne îndreptam agale către cișmeaua vopsită în roșu și verde, așezată cam la jumătatea celui rînd de case în care locuiam. Acolo la intrarea gangului, poposeam oleacă. Dacă pe stradă nu se zărea nici un trecător, o cuprindeam de mijloc, în timp ce ne apropiam încetișor de intrarea cea întunecoasă. În timpul acesta nu scoteam nici un cuvînt nici unul, nici celălalt, eu însă o strîngeam mai tare de mijloc, iar dînsa mă ținea de mîna. În cele din urmă, cînd, după ce întîrziisem cît se poate clipa despărțirii, înaintam împreună cîțiva pași în bezna gangului și ne opream îmbrățișați, Rachel mă săruta și ea întîia oară, iar eu o sărutam lung, atît de lung cum aș fi dorit s-o pot săruta la cinematograful. Și tot fără nici un cuvînt ne desprindeam, ținîndu-ne încheștate mîinile fierbînti.

Înainte să se facă nevăzută în bezna gangului, alergam după ea și-i prindeam mîinile.

— Te iubesc, Rachel, îi ziceam, strîngîndu-i mîinile tot mai tare, pe măsură ce căuta să și le retragă.

— Și eu, Frank, te iubesc, șoptea ea, întorcându-și fața de la mine și zbughind-o pe gang, și dispărea din nou pentru o zi întreagă.

Rămineam locului o bucată de vreme, urmărind zgomotul pașilor pînă nu se mai auzea, după care mă întorceam și o apucam încet pe stradă către casă. Locuința noastră nu se afla decît la un rînd de case mai încolo; de fapt, jumătate de rînd, pînă la colțul străzii, și de acolo încă o jumătate de rînd. Cum ajungeam în camera mea, mă duceam la fereastră și priveam afară în noapte și ascultam, poate am să-i aud glasul. Fereastra odăii mele dădea pe gangul din spatele casei, dar deși lămpadarele de pe străzi revărsau o lumină difuză peste acoperișuri, îmi era cu neputință să deosebesc ceva în bezna gangului. După ce vegheam o oră și ceva la fereastră, mă dezbrăcam și mă culcam. De nenumărate ori mi s-a părut că-i aud glasul de undeva din întuneric, dar după ce săream din pat și după ce o bună bucată de vreme ascultam aplecat la fereastră cu mare luare-aminte, mă incredințam că nu glasul ei, ci altceva auzisem.

Către sfîrșitul verii, de ziua mea de naștere, am primit în dar de la o mătușă cinci dolari. Și cum i-am primit, am început a țese proiecte pentru Rachel și pentru mine. Mi-am pus în gînd ca seara să-i fac o surpriză arătîndu-i banii și-apoi s-o duc în centru cu tramvaiul. Mai întîi vom minca la un restaurant, iar după aceea vom intra la unul dintre cinematografele de lux. Niciodată nu fusesem împreună în centru și era întîia oară c-aveam mai mult de cincizeci de cenți de cheltuială într-o singură seară. În după-amiaza aceea, îndată ce-am isprăvit de împărțit ziarele în cartier, am dat fuga acasă și am început să visez la planurile ce făcusem pentru seara.

Puțin înainte de a se întîneca, mi-am părăsit odaia și am coborît pe scara din față, să aștept momentul cînd aveam s-o întîlnesc pe Rachel. M-am așezat pe treptele de la intrare, uitînd cu desăvîrșire să-i spun mamei, ca de obicei, că mă duc în oraș. Căci mama nu-mi dădea voie să plec prea departe de casă fără să-i spun unde mă duceam, cu cine și la ce oră aveam să mă înapoiez.

Se împlinise aproape un ceas de cînd ședeam acolo, pe treptele de la intrare, cînd la ușă s-a ivit sora mea a mai mare care m-a chemat :

— Avem o treabă pentru tine Frank, îmi zise Nancy. Mama te poștește să treci pe la bucătărie înainte de a ieși. Nu cumva să uiți.

I-am răspuns că voi veni numaidecît. Tocmai mă gîndeam cît de încîntată avea să fie Rachel de surpriza ce-i pregătisem și timp de o jumătate de ceas mi-a ieșit cu totul din minte corvoada care mă aștepta la bucătărie. Mai mai că venise vremea să mă duc la cișmea s-o întîmpin pe Rachel, așa că am sărit și am dat fuga la bucătărie, să termin treaba cît mai repede cu putință.

Cînd am intrat în bucătărie, Nancy mi-a înmînat o cutie mică, rotundă și mi-a spus s-o deschid și să presar praful ce-l conținea în lada de gunoi. O auzisem pe mama povestind cum mișunau șobolanii în gunoaie, de aceea, fără a zăbovi, am luat cutia și am coborît pe scara din dos. Îndată după ce am presărat praful în lada de gunoi, am alergat înapoi în casă, mi-am luat șapca și am țîșnit afară în stradă. Eram foc supărat pe soră-mea că mă făcuse să-ntîrzii la întîlnirea cu Rachel, cu toate că vina era a mea, fiindcă nu mă apucasem de lucru mai devreme. Eram sigur însă că Rachel avea să m-aștepte chiar de aveam s-ajung cu cîteva

minute întârziere la cișmea. Nu-mi venea a crede c-ar fi posibil să vină la cișmea și să plece imediat.

Nu mă depărtasem decît cîtiva iarzi, cînd am auzit-o pe mama strigîndu-mă. M-am oprit locului.

— Merg la cinematograf, i-am răspuns. Mă-ntorc repede.

— Bine, Frank, mi-a strigat. Credeam că te duci în centru sau altundeva mai departe. Să vii acasă cît mai repede.

Am luat-o la picior, dar după cîtiva pași m-am oprit. Mi-era teamă că de i-aș fi spus că mergeam în centru, nu m-ar fi lăsat să plec, și de aceea eram cu totul fisticit. N-o mințisem încă niciodată și nu-mi venea să fac începutul în seara aceea. M-am uitat înapoi și am văzut-o stînd pe treptele de la intrare și privindu-mă.

— Mă duc în centru, mamă, dar mă-ntorc de-vreme, i-am spus cu glas rugător.

Fără a-i lăsa timpul să mă strige din nou, am luat-o la goană în josul străzii, am întors colțul și într-un suflet am alergat înspre cișmeaua din dreptul gangului. Pe Rachel n-am zărit-o decît după ce, palpitînd de emoție și găfiind, am ajuns în fața cișmelei și după ce am apucat să stau locului un moment.

Mă aștepta totuși acolo, lîngă grilaj, și mi-a zis că abia sosise de-o clipă. După ce am pornit spre colțul unde se afla *drugstore*-ul, am scos banii din buzunarul vestonului și i-am arătat. A fost mai surescitată chiar decît fusesem eu în clipa cînd îi promisem. După ce s-a uitat la ei o vreme și după ce i-a cîntărit în palmă, i-am împărtășit cum plănuisem să petrecem seara.

Am auzit apropiindu-se tramvaiul și am alergat la colț, unde abia am ajuns la timp ca să sărim pe platformă. Călătoria pînă în centru, cu toate

c-a durat o jumătate de ceas aproape, a fost prea scurtă. Am coborît în apropierea cinematografelor.

Hotărîsem ca mai întîi să luăm masa într-un mic restaurant, iar mai tîrziu să mergem la un film. Tocmai treceam pe dinaintea unui *drugstore*, cînd Rachel îmi atinse brațul.

— Nu te supăra, Frank, mi-e o sete cumplită. N-ai vrea să intrăm în *drugstore*-ul ăsta, să ceri un pahar cu apă pentru mine ?

— Dacă trebuie să bei numaidecît, să intrăm, i-am răspuns, dar n-ai mai putea răbda puțin ? E un restaurant puțin mai jos, și acolo, pînă ne servește masa, putem cere un pahar cu apă. Dacă irosim timpul, nu mai prindem filmul de la început.

— Cred că nu mai pot aștepta, Frank, mi-a zis apucîndu-mă de braț. Te rog... te rog, un pahar cu apă. Fuga !

Am intrat în *drugstore* și ne-am oprit în fața barului. I-am cerut băiatului care servea, un pahar cu apă. Strîngîndu-mă tot mai tare de braț, Rachel aștepta lipită de mine.

Pe peretele din fața noastră atîrna o oglindă mare. În ea vedeam deslușit chipurile noastre, însă în aceste imagini reflectate, în special în aceea a Rachelei, am observat ceva de care pînă atunci niciodată nu-mi dădusem seama. E drept că niciodată pînă atunci nu ne oprisem în fața unei oglinzi, și colo, în oglindă, vedeam un lucru care un an încheiat îmi scăpase. Frumusețea Rachelei era revelată astfel cum numai o oglindă mare o poate revela. Linia obrazului și arcu buzelor erau încîntătoare ca de obicei, iar simetria fermecătoare a gîtului și a brațelor era aceeași pe care-o admirasem de sute de ori pînă atunci, dar acum pentru întîia oară, în oglinda din fața noastră, am desco-

perit o nemaipomenită frumusețe. Mi-am atîntit încă o dată privirea asupra oglinzii, și în luciul ei am văzut din nou nemaipomenita frumusețe unduoasă a trupului ei.

— Fuga, Frank ! izbucni Rachel, strîngîndu-mă de braț cu deznădejde. Apă... te rog !

M-am adresat din nou barmanului, însă fără a-mi dezlipi privirea de la oglindă, fiindu-mi teamă să pierd din ochi nemaipomenita frumusețe văzută acolo. Niciodată pînă atunci nu-mi fusese dat să văd o fată atît de frumoasă. Nu știu ce tainic joc de lumini și de umbre mi-a dezvăluit atunci ade-văratul ei farmec. Ca o scăpărare de fulger într-o încăpere întunecată, oglinda revelase farmecul unduios, nevăzut și nebănuît, dar prezent tot timpul de cînd îi făcusem cunoștința și pînă în clipa aceea. Îmi părea aproape de necrezut că o femeie, că Rachel poate fi atît de nemaipomenit de frumoasă. Cînd această idee puse stăpînire pe mine, am simțit că sînt cuprins ca de o ameteală.

Mă apucă însă din nou de braț, sfărîmînd, cum ai sfărîma o oglindă, năluca înfiripată în mintea mea. Băiatul turnase apă într-un pahar și tocmai i-l întindea, dar pînă să i-l înmîneze, dînsa se repezi și i-l smulse din mînă. Băiatul păru tot atît de uluit ca mine. Asemenea gest Rachel nu făcuse încă niciodată. Întotdeauna se purtase ireproșabil.

Strînse paharul de parc-ar fi vrut să-l zdrobească și-l goli dintr-o sorbitură. Apoi, cu o mișcare bruscă, împinse înapoi paharul către barman, ducînd cealaltă mînă la gîtlej și strigînd să-i mai dea apă. Pînă s-apuce el a-i umple din nou paharul, dînsa iarăși strigă, mai tare decît întîiași dată, cerînd apă. Cîteva persoane, care tocmai treceau pe dinaintea intrării, se opriră locului și apoi dădură buzna să vadă ce se-ntîmplase. Între timp

consumatorii din local se îngrămădiseră în jurul nostru și se holbau la Rachel.

— Ce e, Rachel? Spune-mi! am implorat-o, apucându-i amîndouă mîmle și zgîțîind-o. Ce e, Rachel?

Rachel se întoarse către mine și mă privi. Dăduse ochii peste cap, iar buzele îi erau vinete și umflate. Expresia feței era oribilă.

Un oficiant de la receptură veni în fugă. Îi aruncă o privire grăbită lui Rachel și fugi îndărăt în cămăruța din dos. Între timp Rachel căzuse cu capul pe barul îmbrăcat în marmură, iar eu o sprijineam ca nu cumva să se prăvălească pe podea.

Oficiantul de la receptură se-ntoarse alergînd cu un pahar plin cu un lichid alb ca laptele.

Duse paharul în dreptul buzelor ei și cu de-a sila îi turnă conținutul pe gîtlej.

— Teamă-mi e că-i prea tîrziu, zise. Zece minute mai devreme de-am fi știut, puteam s-o salvăm.

— Prea tîrziu? am întrebat. Prea tîrziu pentru ce? Ce-a pățit?

— S-a otrăvit. Aș zice că-i vorba de șoricioaică. După toate probabilitățile, e vorba de șoricioaică; s-ar putea să fie însă și altă otravă.

Nu-mi venea să cred urechilor și nici ochilor nu-mi venea să cred.

Rachel nu a reacționat de fel la antidot. Zăcea ca o cîrpă în brațele mele, iar clipă de clipă fața i se schimonosea și se învinețea tot mai rău.

— Fuga! S-o ducem colo în dos! îmi zise oficiantul zgîțîindu-mă.

Împreună am ridicat-o și am purtat-o în goana mare în odaia din dos. Oficiantul și apucase o sondă și îi introdusese furtunul pe gură. Tocmai

cînd era gata să înceapă spălătura, un medic ne dădu la o parte și, aplecîndu-se asupra ei, o examină rapid. Peste o clipă se ridică, făcîndu-ne semn celuilalt și mie să ne depărtăm puțin.

— E prea tîrziu acum, zise. O jumătate de oră mai devreme am mai fi putut s-o salvăm, acum însă inima nu mai bate și respirația a încetat. Pese-mne c-a luat o cutie întreagă de otravă — de șoricioaică, presupun. I-a și ajuns la inimă și în sînge.

Oficiantul introduse din nou furtunul și începu să acționeze sonda. Medicul nu s-a urnit de lîngă noi, dîndu-ne neîncetat îndrumări, dar clătînînd din cap. I-am îndesat stimulante pe gură și am încercat s-o reanimăm făcîndu-i respirație artificială. Doctorul, care stătea în spatele nostru, repeta tot timpul :

— Nu, nu. E zadarnic. A trecut prea multă vreme. Nu-și mai revine. Cantitatea de șoricioaică pe care a înghițit-o ar fi fost de ajuns pentru a ră-pune zece bărbați.

Peste cîtva timp a sosit o ambulanță și au ridicat-o. Nu mi-au spus unde aveau s-o ducă și nici n-am căutat să aflu. Înconjurat de flacoane cu etichete albe, ședeam în cămăruța cu pereții îmbrăcați în lemn de culoare brună, privindu-l pe oficiantul care-și dăduse atîta osteneală ca s-o salveze. Cînd, în cele din urmă, m-am ridicat să plec, nu mai era nimeni în *drugstore*, decît un singur vînzător care se uita la mine cu un aer absent. Pe stradă nu mai trecea nici un om, afară doar ici colo cîte un șofer de taxi care nu se uita la mine.

Buimac, am pornit-o spre casă străbătînd străzile pustii. Drumul era trist și ochii îmi erau împăienjenți de lacrimi și nici nu recunoșteam străzile ce le străbăteam. Nu vedeam nici luminile, nici

umbrele ce se perindau pe străzi, în schimb vedeam, cu o sfișietoare claritate, într-o oglindă uriașă, chipul biete Rachel aplecându-se peste lada noastră de gunoi, în vreme ce imaginea frumuseții ei îmi pîrjolea creierul și sufletul.

Rachel a văzut lumina tiparului în revista Clay; în 1933 a intrat în sumarul culegerii We Are the Living

MARTHA JEAN

Ne azvîrliseră pe ușă afară dintr-o casă din mahalaua de vest unde se juca pe ascuns barbut, și decît să colindăm străzile noaptea pe vremea aia păcătoasă, am străbătut tot orașul ca să mergem la Nick. Bătea zloata, și vîntul era tăios ca lama unui cuțit. N-am întîlnit pe drum decît doi, trei trecători; spre a se feri de vîntul înghețat, umblau cu toții îndoiți pîn'la pămînt aproape, ținîndu-și pălăriile și gulerele cu degete amorțite de frig.

— De ce i-ai lăsat să ne dea afară, Hal? zise Tipul. Nu există nici o lege care să oprească oamenii de a chibița la barbut. Afară de asta, lefter am mai rămas eu și-n case mai bune.

Tipul se împiedică de un felinar. Se-ntoarse din drum pentru a-i căra stîlpului de fier vreo cîteva cu piciorul.

— Afurisit anotimp mai e și iarna, zise. Hai să mergem acasă.

— La Nick e desigur cald și bine, zisei. Hai să poposim acolo oleacă.

Gașca celor care-și petreceau în mod obișnuit nopțile acolo stătea roată în jurul sobei de la Nick

și-și încălzea degetele în dreptul radiatorului înroșit. Cu spatele la zloata care biciuia ușa și vitrina, Como, portarul negru, alimenta focul.

Cind Tipul și cu mine am intrat, Nick a răsărit de nu știu unde și ne-a întâmpinat la jumătatea drumului.

— Astă-noapte închid devreme, zise. Ca variație, o să vă duceți și voi o dată acasă. Au să se mire ai voștri să vă vadă la față, nu ?

— Cu alte cuvinte, ne dai afară ? zise Tipul.

— Nu-i nici o pricopseală să țin deschis pe o vreme ca asta, se explică Nick. Prăpădesc de po-mană căldura și lumina și nu m-aleg cu nimica.

— Hello, Nick, l-am interpellat eu. N-ai vrea să-mi împrumuți un dolar pînă pe săptămîna viitoare ? Să vezi ce s-a întimplat. Am pornit să...

— Astă-seară, băieți, nu dau nimănui nici un împrumut, zise. Închid numaidecît.

Como începu să dirdîie.

— Dacă nu v-aș stînji, zise Como, eu, unu, astă-noapte mai bine aș rămîne să dorm chiar aicișă pe podea, lingă sobă. Știți, acolo, la mama dracului, unde locuiesc eu, bătrînica...

— Și-ai pune pe foc juma de tonă de cărbuni, zise Nick.

— N-am să pun decît o lopățică toată noaptea, stărui Como. De-ar fi nevoit să iasă pe zloata rece de astă-noapte, un negru ar face o pneumonie și-ar muri.

— Pînă-ntr-o juma de oră să faci bine să te că-răbănești de-aici ! se răsti Nick. Nu-mi pasă unde-ai să te duci după ce isprăvești de curățat. N-ai decît să te duci și acasă dacă poștești.

La gîndul că trebuie să părăsească localul încălzit, gașca din jurul sobei se trase mai aproape de foc.

Venind pe după sobă, Nick se ivi în spatele meu. Mă împunse cu degetul mare între coaste.

— Trezește-te, Hal, zise. Ce-ai pățit? Iar ești lefter? Nu bei, nu măninci, nu-ți încerci norocul la automate?

— N-am nici o para chioară astă-seară, Nick, i-am zis. De nu m-ar fi trîntit afară dintr-un tri-pou de pe West End, aş fi fost domn acum.

Nick strînse din umeri şi se îndreptă spre pere-tele în dreptul căruia, înşirate pe mese, se aflau automatele. Scotoci în cupele de la extremitatea de jos a automatelor, unde uneori găsea monede de cinci sau de douăzeci şi cinci de cenţi, uitate de careva.

— Mă băieţi, mă, cam calici muşterii sînteţi voi, zise Nick întorcîndu-se la sobă. De ce nu vă duceţi şi voi undeva, să faceţi rost de ceva bani, să vă încercaţi norocul la automate? Toată săptămîna asta Tipul a umblat fără o leţcaie.

— Ce-ţi veni, Nick? întrebă Tipul. Ce vrei să fac? O spargere la „First National Bank“?¹

— Îmi eşti dator şase dolari pînă acum, zise Nick. Trebuie neapărat să mi-i dai înapoi fără în-tîrziere.

— Să văd ce pot face, răspunse Tipul.

Como tocmai deşerta un coş de cărbuni în sobă, cînd brusc uşa din faţă fu trîntită de perete de o trombă de aer îngheţat şi de zloată. Cu toţii am întors capul şi am privit către uşă, şi chiar în clipa aceea, afară, s-a ivit capul unei fete. Fata se opri în prag.

— Închide uşa! porunci Nick.

Como dădu fuga în tindă şi trase uşa.

¹ *First National Bank* — bancă aparţinînd grupului Morgan; în deceniul al 4-lea era considerată drept sediul şi simbolul bogăţiei.

Cei de față părură surprinși de apariția unei fete la Nick. Până atunci, eu, unul, niciodată nu văzusem fete pe acolo ; nici nu auzisem vreodată ca vreo fată să fi călcat în local. Localul lui Nick servea drept punct de întâlnire pentru bărbați și flăcăi, și afară de automate și mese de biliard, nu se găsea nimica-nimicuța. La bufet nu prea aveai ce minca. Nick și Como țineau băuturi și câteva sandvișuri, și asta era tot.

Cu o căutătură jalnică, fata se opri se în tindă și dîrdîia. Zăpada din păr și de pe haine începuse să se topească la căldură și pantofii îi erau uzi.

— Cine-o mai fi și asta ? întrebă Tipul. După mutră, n-aș zice că-i o paccaură d-alea de după colț. N-am mai întâlnit-o niciodată pîn-acum.

Como se întoarse și mai deșertă un coș de cărbuni în soba de tuci. Aceasta devenise toată incandescentă.

— Pun prinsoare c-a fugit de-acasă, zise Tipul.

Nick se apropiase de fată și o măsura din ochi. Dînsa se trase înapoi și, ca s-o oprească să nu care cumva să fugă afară în stradă, Nick se așeză cu spatele la ușă.

— Al naibii ghinion pentru o puicuță fugită de la țară să nimerească într-o bombă ca asta, zise Tipul.

— Nu-ntîrzie ea mult aici, am zis. Îndată ce-are să-și dea seama unde a intrat, o s-o șteargă.

Tipul scrută chipurile băieților din gașcă, care stăteau roată în jurul sobei.

— N-aș răbda să văd pe careva că..., începu Tipul.

Nick îi spuse ceva fetei și Tipul tăcu ca s-asculte.

— Dacă se dă la ea careva, sar la bătaie, am zis. N-am să stau cu brațele încrucișate să mă uit de-ar încerca cineva s-o batjocorească.

Tipul nici că băgă în seamă cele spuse de mine. Făcu cîțiva pași înainte ca s-audă mai bine ce-i tot îndruga Nick.

Fata găsisese batista și tocmai își ștergea lacrimile care-i înecau privirea.

— Ce dorești ? întrebă Nick.

Dînsa clătină din cap.

— La ce-ai mai intrat aici dacă nu dorești nimic ? stăruie Nick.

Dînsa din nou clătină din cap. Să fi avut vreo cincisprezece, șaisprezece ani și era mult mai frumușică decît oricare din locatările casei de după colț. Cînd te uitai la ea, îți veneau în minte fetele care în fiecare duminică dimineața se duc la școala duminicală.

— Ți-e foame ? o întrebă Nick.

Dînsa nu-i răspunse, dar era lucru vădit că intrase să îmbrace ceva, crezînd că localul lui Nick era un restaurant.

— Como, strigă Nick, adu niște cafele și cîteva sandvișuri ! Hai, fuga !

— Acuși, *sir* ! se înclină Como, și înainte de a se repezi la bufet, mai încercă o dată cu degetul căldura sobei.

Nick conduse fata la bufet și o sili să stea pe unul dintre taburete. Se așeză lingă ea, între dînsa și ușă.

Băieții adunați în jurul sobei începură să-și tragă cu geana, arătînd cu capul către Nick și către fată.

Cînd Como le turnă cafeaua fierbinte, Nick o întrebă cum o cheamă.

— Martha Jean, îi răspunse ea fără șovăire.

Nick își trase scaunul mai aproape.

— Unde locuiești ?

Martha Jean clătină din cap și din nou îi dădură lacrimile. Lui Nick atîta i-a fost de-ajuns. Nu-i mai puse nici o întrebare.

— Como, cînd o termina de mîncat, îi dai și o felie de tort, zise Nick ridicîndu-se.

Como clătină din cap.

— Dar tort n-avem, mister Nick.

Nick se înfurie.

— Ți-am zis să-i dai tort, mă Como, cioroi nenorocit ce ești ! Cînd îți spun să-i dai tort, înțeleg să-i dai tort !

— Acuși, *sîr*, acuși ! îngăimă Como, clătinînd din cap.

Deplasîndu-se cu pași laterali, ca să n-o scape din ochi pe Martha Jean, și frecîndu-și mîinile, Nick se apropie de sobă. Cînd ajunsese în fața ei, își roti privirea asupra băieților din gașcă și, cum îi era obiceiul, se uită chiondăriș la Tip.

— Ajunge, băieți, acum cărați-vă în altă parte. Duceți-vă acasă, sau oriunde altundeva. Eu acum închid dugheana.

Nimeni nici că se clinti.

Nick îl înghionti pe Tip de lingă sobă.

— Rîndul viitor, cînd ăi veni, s-aduci ăi șase dolari pe care mi-i datorezi, zise Nick îmbrîncindu-l.

— Ce naiba, Nick ? se miră Tipul. Niciodată pîn-acum nu m-ai zorit așa pentru ce am consumat în cont. Ce te-a apucat ?

— Am visat urît aseară, zise Nick. Am visat că te-au umflat ca să te ducă într-o clădire mare cu ziduri de piatră și că te-au electrocutat. Trebuie să mă-ngrijesc să nu rămîn păgubaș.

Cîțiva dintre cei ce alcătuiau gașca se depărtară de sobă, dar nici unul nu părăsi localul.

Nick mă înghionti cu pumnul lui de fier.

— Ce te grăbești așa, Nick ? l-am întrebat.

— Mă privește, zise Nick. Mai iute mișcarea.

— Fata cît o să mai stea ?

— Martha Jean rămîne aici.

— Nu se cade să faci una ca asta, Nick, i-am zis. A intrat aici să ia o gustare. N-am nici în clin, nici în mîneacă cu ea, dar n-âm să-nghit să fie bruftuluită ca alea de după colț.

— Mă, Hal, mă, vorbești prea mult și ai să-ți aprinzi paie în cap, zise. Nu-ți dau eu bani cu împrumut de cîte ori ceri, sau aproape ? Nu-ți vînd eu ponturi ? Nu pun eu cautiune pentru cumnatu de cîte ori îl bagă la pîrnaie ? Ce te-a apucat ?

Nick din nou mă înghionti, mai zdravăn ca întîia oară.

— Ce ai de gînd cu ea ? l-am întrebat.

— Asta-i treaba lui Nick, îmi răspunse. Mă, Hal, mă, tu, de ți-ai cunoaște interesul, ai întinde-o pînă n-apuci să vorbești prea mult.

Băieții stăteau lîngă ușă, cu ochii la fată. Tipul își încheia nasturii paltonului, gata de plecare.

Nick din nou mă înghionti cu pumnul lui de fier.

— Astă-seară, cînd ajungi acasă, îmi zise tot îmbrîncindu-mă și înghiontindu-mă, să le spui, mă Hal, alor tăi că de nu vor să-ți dea bani de buzunar, să-ți caute o ocupație. Nu te pot lăsa să zaci așa de pomană în local dacă n-ai bani să-ți încerci norocul la automate.

Nick îmi întoarse spatele și se-ndreptă spre bufet, unde sta așezată Martha Jean. Isprăvisese de mîncat, și Nick o apucă de braț și o trase către sobă. Dînsa se zbătu să scape, dar fără a ridica măcar o dată ochii spre a se uita la cei de față.

Nick o tiră înspre sobă.

— Nu ți-i frig, Martha Jean ? o întrebă el, prinzînd-o în brațe.

Cîțiva dintre băieți și plecaseră. Îi răbdau lui Nick să-i dea afară numai de teamă c-altminteri n-avea să le mai împrumute bani cînd or rămîne pe geantă. Afară de asta, mai erau și ponturile ce le căpătau de la Nick ori de cîte ori afla din timp numele unui cal cîștigător. Dacă Nick ar fi încetat să ne mai împărtășească asemenea informații sigure, cei mai mulți am fi rămas fără o lețcaie în buzunar. Drept e că, mai devreme sau mai tîrziu, Nick ne curăța cu ajutorul automatelor. Dar băieții din gașcă se temeau să-i iasă din vorbă.

Tipul și cu mine stăteam în dreptul ușii și ne uitam după Nick și Martha, care se găseau lîngă sobă.

— Ai un culcuș pentru la noapte ? o întrebă el.

Dînsa îi răspunse cu un clătinat din cap și cu un fior care-i zgudui întreaga făptură.

— De cît timp te afli în oraș ? întrebă el.

— Azi am sosit, răspunse Martha Jean.

— Cauți de lucru ?

— Da.

Nick o strînse cu putere.

— Despre asta să nu mai ai nici o grijă, îi zise, încercînd s-o facă să-și ridice capul și să-l privească. Las', că aranjez eu.

Martha Jean căută din nou să scape, dar Nick o prinse în brațe și o ținu lipită de dînsul.

— Como, zise Nick, du-te sus și pregătește un culcuș Marthei Jean. Rînduiește pentru ea camera de la stradă, aia în care-s patul și scaunele alca noi. Fuga !

— Acuși, sir, acuși, boss ! răspunse Como, lovind ușor cu deștele soba incandescentă.

Pentru întâia oară, Martha Jean își înălță privirea. Ochii ei aveau o căutătură îngrozită. Când se-ntoarse către Tip și către mine, n-am putut să nu m-apropii de ea. Era la fel de plouată și prăpădită ca un iepure prins de două sau trei zile într-o capcană de oțel.

Nick întoarse capul și se uită urît la mine.

Se-auzeau pașii grei ai lui Como, care se-nvîrtea prin camera de la etaj. Se grăbea să termine cu rînduitul lucrurilor ca să se poată înapoia jos, lângă soba înroșită.

— Vrei să rămii aici cu dînsul ? am întrebat-o, făcînd încă un pas înainte. Sau vrei să pleci ?

Martha Jean deschise gura să zică ceva. Din nou îi curgeau lacrimile șuvoi și se zbătea deznădăjduită să scape din strînsoarea lui Nick.

— Ce ți-am spus eu, Hal ? izbucni Nick mînios. N-ai vrut să mă crezi, ai ? Se întoarse, dînd din cap amenințător către mine : Nu ți-am spus c-ai să vorbești pîn-ai să-ți aprinzi paie în cap ? N-ai vrut să mă crezi, ai ?

Dădu drumul fetei pentru o clipă și se-ntoarse într-un călcîi. Pin' s-apuc a încerca o eschivă, m-a trăsnet cu pumnul în cap. După aceea nu știu decît că m-am trezit pe podea, incapabil să-mi dau seama unde mă aflu.

Nu puteam să văd ce făcea Tipul, dar era clar că nu-mi sărise în ajutor. Nick se-ntoarse la Martha Jean, îi descheie paltonul și o înconjură cu brațele pe dedesubt. Apoi o strînse atît de tare, încît fata strigă de durere.

Cînd m-am simțit în stare să mă ridic, am stat în cumpănă ce să fac. După ce Nick mă pusese jos, începusem să-mi dau seama că nu eram în stare să fac nimic pentru a-l opri. Dar Tipul se gîndea la banii luați cu împrumut de la Nick și la pon-

turile pentru pariul mutual. Stătea lângă ușa, gata de plecare.

După ce m-am ridicat în picioare, Nick s-a apropiat și, cu pumnul lui de fier, m-a înghiontit înspre ușa. Ca un bolid am străbătut localul și-am nimerit în brațele Tipului. Îndată Tipul deschise ușa și dădu să mă-mpingă afară în stradă.

L-am dat la o parte și am intrat din nou în local.

Nick o înșfăcase pe Martha și cu ea în brațe se-ndrepta spre scară. Dînsa începu să-l zgîrie și să-l lovească și numai cu greu Nick reuși s-o împiedice de a-i aduce vreo vătămare. În cele din urmă, dînsa izbuti să-l zgîrie cu unghiile pe față, și atunci Nick se lepădă de ea ca de un fier înroșit.

— Como ! răcni el.

Como coborî scările de-a rostogolul.

— Dă-l afară, Como, și încuie ușa după el, porunci Nick. Dacă nu iese de bunăvoie, aruncă-l afară.

Nick o înșfăcă din nou pe Martha Jean. Era atît de slăbuță și atît de tînără fata, încît nu-i putea opune aproape nici o împotrivire lui Nick. Ca s-o facă inofensivă, era de ajuns ca acesta s-o ia de gît cu un braț și să-i imobilizéze mîinile cu celălalt.

Como luă vătraiul și veni asupra mea. Îi era o teamă cumplită. Știam bine că de lovit n-avea să mă lovească pentru nimic în lume, dar îi era o asemenea frică de Nick, încît neapărat trebuia să simuleze că măcar încearcă să mă dea afară. Tipul o tulise.

— Lasă jos vătraiul, Como, i-am zis.

— *Mister* Hal, zise Como, nu vă puneți cu *mister* Nick cînd e turbat. Nu se poate ști de ce-i în stare cînd îl apucă pandaliile.

— Faci, Como, i-am zis.

Nick o ridică din nou pe Martha Jean și o purtă în brațe pînă la piciorul scării. Acolo o lăsă iute jos și se năpusti asupra mea. M-am pregătit să-l iau în pumni, dar dînsul făcu un salt și se aruncă asupra mea. Am avut senzația că oasele-mi se sfărîmă ca o coajă de ou. Cînd m-am trezit, zăceam pe burtă pe caldarîmul înghețat.

Ușa era încuiată, și jos, cu excepția unui singur bec, toate luminile fuseseră stinse. În cămăruța din fund, la lumina becului, l-am zărit pe Como deșertînd un coș de cărbuni în sobă și în același timp trăgînd cu ochiul înspre vitrină, ca să vadă ce se petrece afară.

Ferindu-mi fața de zloată și de vîntul ce se fugăreau pe stradă, am trecut pe trotuarul celălalt. Cît am așteptat, l-am strigat pe Tip de vreo două sau trei ori. Cum nu mi-a răspuns, am înțeles c-o luase din loc. Firește că pe o noapte ca aia nu mai era nici țipenie pe stradă.

Sus, în odaia dereticată de Como, Nick lepădase vestonul și căuta s-o silească pe Martha Jean să-și scoată paltonul. Ca să scape, dînsa alerga dintr-un colț într-altul al încăperii. În cele din urmă, abandonînd tentativele de a pune mîna pe ea, Nick apucă vestonul și porni s-o croiască.

La început dînsa căută să-și apere fața și capul de loviturile-i usturătoare, dar cînd Nick o trăsni peste spate cu vestonul, Martha Jean se prăvăli pe podea. Nu l-am mai văzut decît pe Nick aplecîndu-se s-o ridice. Cînd s-a ridicat în picioare, Martha a fugit din fața lui. Dînd s-o croiască cu vestonul, Nick sparse becul ce atîrna din plafon. Subit, odaia se cufundă în bezna ce domnea în împrejurimi.

Stăteam în picioare pe stradă, dîrdîind și tremurînd. Zloata care înțepa și sfichiuia împreună

cu vîntul cel tăios mă orbeau, și după ce s-a stins lumina, doar anevoie am mai putut să țin ochii deschiși. Scurt timp după aceea, cînd Como a stins ultimul bec ce mai ardea la parter, am făcut la stînga împrejur și am apucat-o încet în susul străzii.

Într-un rînd mi s-a părut c-aș fi auzit-o pe Martha Jean strigînd, dar cînd, înfruntînd zloata care înțepa cumplit, m-am oprit în loc și am ascultat, n-am mai auzit nimic. Și după aceea am rămas nedumerit dacă al ei fusese strigătul sau dacă nu fusese decît vîntul care gemea lovindu-se de colțurile ascuțite ale clădirilor.

Martha Jean a văzut lumina tiparului în revista *Esquire*; în 1935 a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

MOARTE LENTĂ

Toată ziua șezusem în lădoiul ăl mare, în care fusese transportat cîndva un pian, și așteptasem să înceteze ploaia. Jos, la vreo douăzeci de picioare sub adăpostul nostru, Savannah River¹ își tira apele gloduroase, cărînd spre ocean trunchiuri de brad și uscături smulse de pe creste.

Deasupra, bolta podului de curînd terminat, din dreptul lui Fifth Street², ne apăra de vremea rea.

Clădisem grămezi de cărămidă spartă, pe care sprijinisem colțurile lădoiului ca să nu se ude

¹ Fluviu care formează hotarul între Carolina de Sud și Georgia.

² Una dintre arterele principale ale orașului Augusta, unde se desfășoară acțiunea.

podeaua, așa că apa ce șiroia de pe pod și de pe malul de lut roșu se prelingea pe sub noi în drum spre fluviul umflat.

Din cînd în cînd, Dave se ridica în patru labe și întorcea paiele. Erau paie jilave, cu miros greu, căci serviseră ca ambalaj pentru banane. Abia încăpeam amîndoi în ladă, și paiele, dacă nu le așezam uniform, se strîngeau, formînd boturi tari ca piatra, care ne împungeau în spate și în coaste.

Ceva mai sus, sub un morman de lăzi pentru articole de manufactură, se aciuiseră o familie compusă din patru suflete. Din mulțimea lăzilor, așezate unele lîngă altele și legate între ele prin deschizături laterale, asemănătoare cu ale cuștilor pentru cîini, se înjghebaseră patru sau cinci încăperi. Stăpîna cocioabei avea două găini „Dominique”¹. Ținea găinile tot timpul, și ziua și noaptea, lîngă ea și le mîngîia, îndemnîndu-le să ouă. Se mai aflau sub pod, pe malul nostru, care făcea parte din Carolina de Sud, încă vreo zece-cincisprezece asemenea cocioabe amenajate în lăzi; cînd în vreuna din acestea se stîngea, răpus de foame, vreun bătrîn sau vreo bătrînă cu fața galbenă ca ceara, cadavrele erau purtate jos, la marginea fluviului, și aruncate în undele gloduroase; cînd se năștea un copil, trecătorii se opreau și, rezemați de parapetul podului, peste care zvîrleau coji de alune americane, ascultau urletele femeilor apucate de durerile facerii.

Pe-nserat ploaia conțeni. Norii, se vedea bine, n-aveau să se risipească pînă a doua zi, și era limpede că burnița va ține toată noaptea. Dave

¹ Găini de rasă nord-americană, cu creste de culoare trandafirie, cu penele tărcate și cu picioarele galbene.

își pierduse răbdarea și nu mai suporta să stea în ladă, la strîmtoare.

— Hai, Mike, îmi zise. Hai să ieșim, și-om merge să mîncăm ceva...

Am urcat în urma lui taluzul, afundîndu-ne în noroiul roșu, și am ajuns sus, pe splaiul pietruit. Aici trecînd anume prin toate băltoacele întîlnite în cale, ne-am spălat de clisa roșie lipicioasă, ce ni se prinsese de tălpi.

Știam că Dave are cincizeci de cenți în buzunar și eram decis să nu primesc să mă cîntească cu nimic. Avusese de lucru în ultimele două săptămîni, ici-colo, la balotat maculatură într-un beci, primind cincizeci de cenți pe zi. În ajun lucrase din nou în beciul acela, și nu cheltuisese încă nici un cent.

După ce am trecut fluviul și-am ajuns pe malul ce ține de Georgia¹, am luat-o brusc la dreapta și am rupt-o la fugă în sus pe dig, căutînd să scap de Dave. N-am făcut însă nici cincizeci de yarzi, și Dave m-a ajuns și m-a oprit, prinzîndu-mă de *sweater*. A scos mîna din buzunar și, deschizînd palma, mi-a arătat moneda de cincizeci de cenți.

— Lasă, nu-mi purta de grijă, Dave, î-am zis, apucîndu-i mîna de la încheietură și silindu-l s-o vîre la loc în buzunar. Rabd pînă mîine. Mi-a promis cineva că m-angajează pentru o jumătate de zi, am să m-aleg deci cu un dolar sau cu cincizeci de cenți cel puțin. Du-te, Dave și mîncă și tu o dată ca lumea !

¹ Important centru industrial din sudul S.U.A., orașul Augusta este situat pe ambele maluri ale lui Savannah River. Cartierele de locuit (North Augusta) se află pe teritoriul Carolinei de Sud, iar centrul comercial și fabricile (South Augusta), pe teritoriul Georgiei.

— Nu ! exclamă Dave, scoțind brusc mîna din buzunar. Pe din două.

Și începu să mă tîrască în direcția opusă, către oraș. Apucînd-o peste iarba ce acoperea taluzul, am luat-o de-a lungul cheiului, pe splai. Norii care atîrnau jos, în fața noastră, reflectau o lumină portocalie, mohorîtă, iar zgomotele circulației ce pulsa pe arterele orașului se amestecau într-o larmă trepidantă, de parcă undeva o mulțime minioasă se încăierase pe viață și pe moarte.

Călcînd în băltoacele rămase pe pavaj în urma ploii și improșcînd în dreapta și în stînga, am pornit împreună spre oraș. La un moment dat, Dave se opri brusc, în mijlocul unei pinze întinse de apă, care încă nu apucase să se scurgă în gurile de canal.

— Ești tînăr, Mike, mi-a zis prinzîndu-mă de *sweater* și trăgîndu-mă așa cum obișnuiesc unii căței să tragă și să smucească o pernă. Eu sînt bătrîn, dar tu ești încă tînăr. Mai poți descoperi ieșirea, și cînd ai afla care e, vino de-mi spune, și izbutim noi...

— Ce-ți veni, Dave ? l-am întrebat. Ce vrei să spui ?

Descriind cu brațul un arc ce îmbrățișa aproape întreg universul, îmi zise :

— Există undeva oameni care cunosc ieșirea, care știu ce-i de făcut cînd le ajunge cuțitul la os. Dacă izbutești să afli, vino și-mi spune, poate să izbîndim.

— Asta, Dave, nu-i treabă s-o facem singuri, noi doi. Trebuie mai întîi să cîștigăm mulți, foarte mulți oameni de partea noastră.

— De asta să n-ai grijă. Cînd or ști oamenii ce-au de făcut și cum, putem să ne ridicăm și să

ne răfuim cu nemernicii și îmbuibății care nu ne mai dau slujbele înapoi !

— Poate n-o fi venit încă vremea, Dave, i-am zis.

— Auzi vorbă, n-a venit încă vremea ! Cum adică, nu s-au împlinit doi ani de cînd n-am slujbă ? Cîtă vreme vrei să treacă ? Acu-i vremea, pînă nu crăpăm de foame cu toții și pînă nu ne vine și nouă rîndul să ne ducă cu picioarele înainte și să ne azvirle în cloaca asta de fluviu.

Pin' s-apuc a-i răspunde, s-a întors pe călcîie și a pornit-o înainte, în susul străzii. Am alergat și l-am ajuns. Treceam de-a dreptul prin băltoace, împrôșcînd în dreapta și în stînga, ocolindu-le doar pe cele ce păreau adînci.

Acum doi ani Dave avusese o slujbă bună la o fabrică de îngurășăminte din South Augusta. Dar, într-o bună zi, l-au concediat, și de atunci nu l-au mai luat înapoi. Șaptezeci de muncitori au fost aruncați în stradă o dată cu el în ziua aceea. Dave n-a vrut să-mi povestească niciodată ce li s-a întîmplat celorlalți, știu însă ce i s-a întîmplat lui. După ce a rămas dator chiria pe șase sau șapte luni, proprietarul i-a pus în vedere să se mute. Dave a refuzat. I-a răspuns că el, unul, nu se mută de acolo pînă nu recapătă slujba la fabrica de îngurășăminte din South Augusta. Și nu s-a mutat.

A mai stat Dave patru luni în casa aceea, dar, cu mult înainte de trecerea acestor patru luni, ușile și ferestrele locuinței au fost smulse din țîțini și ridicate de proprietar. Cînd a venit iarna, ploile au bătut înăuntru și umezeala a pătruns în casă ca într-o buturugă putredă. Viforele înghetate ale lui ianuarie au năvălit apoi prin toate deschizăturile, șuietînd și scrișnind nebunește.

Lemne sau cărbuni ca să facă foc în sobe nu erau. Dave, nevasta și trei copii n-aveau decît două plăpumi și o pătură. Doi dintre copii i-au murit puțin înainte de sfîrșitul lunii ianuarie. În februarie i s-a prăpădit și soția. În martie s-a făcut la o biserică din cartier, după slujbă, o rugăciune anume pentru Dave și copila lui, care împlinise unsprezece ani, dar, după cum mi-a povestit Dave, de pe urma ei nu s-a ales decît cu o pereche de pantaloni kaki cu două găuri în fund, mari cît o farfurie.

Dave nu știa nici dacă fetița care supraviețuise atunci mai trăia, nici dacă se află în paza vreunei instituții filantropice, ori dacă nu cumva murise într-un bordel. O văzuse ultima oară în dimineața aceea cînd *policeman*-ul a venit de-a luat-o, lăsîndu-l pe Dave înfășurat cu pătura și cu cele două plăpumi, într-un ungher al locuinței fără ferestre.

Ajunsesem între timp la colțul cu Seventh Street. *Plaza*¹ era învăluită în ceață, iar clădirile hotelurilor și edificiilor publice care-o flancau se înălțau cenușii și umede, ca niște străvechi pietre de mormînt.

— Du-te de mănîncă, Dave, i-am spus încă o dată. Ne-ntîlnim aici după aia și ne-ntoarcem împreună acolo, lîngă fluviu, să ne adăpostim de frig.

— Nu mai fac nici un pas dacă nu vii cu mine !

— Zău că nu mi-e foame, Dave ! Nu te mint. Nu mi-e foame.

— Atunci nu mănînc nici eu, repetă el.

Frigul se întetă mereu și noaptea devenea tot mai geroasă și mai mohorîță. În rigolă, la picioarele noastre, un fir de apă solzos se tîra ca un

¹ Piața publică (sp.).

șarpe uriaș, gata să înghețe. Se stîrnise un vînt tăios, care alunga palele de ceață peste fluviu și ne izbea în spate. Dar peste o clipă vîntul s-a schimbat și a pornit să ne biciuiască în obraz.

— Hai, grăbește-te, Dave, l-am rugat. N-are nici un rost să stăm aici și să-nghetăm. Ne-ntîlnim peste o jumătate de oră.

Dave mă apucă de *sweater* și mă trase îndărăt. Turismele ce treceau vîjiind și autocamioanele cu huruiala lor asurzitoare făceau o larmă de nu ne puteam auzi unul pe altul dacă nu țipăm.

Mă pregăteam să-i spun încă o dată să se ducă să mănînce, cînd, întorcîndu-mă către el, am zărit o limuzină neagră ivindu-se după colț în urma noastră. Se apropia cu viteză — cu peste patruzeci de mile pe oră — pe lîngă bordura trotuarului, venind dinspre colț și luînd virajul foarte strîns.

L-am apucat pe Dave pentru a-l trage la o parte, căci, fiind cu spatele, nu putea să vadă limuzina.

Și-a închipuit că iar încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant — nu încape îndoială că așa s-a întîmplat — fiindcă s-a smucit și s-a dat îndărăt. Era prea tîrziu ca să-l trag din drum, și singurul lucru ce-mi rămînea de făcut era să strig cît se poate de tare ca să m-audă, în ciuda zgomotelor străzii. Pesemne că și de astă dată Dave și-a închipuit că încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant, pentru c-a dat să facă încă un pas înapoi. Cînd a dat să facă un al doilea pas înapoi, limuzina l-a izbit cu bara de protecție și cu aripa dreaptă din față. Dave s-a rostogolit pe trotuar cum se rostogolesc popicele.

Bărbatul care conducea limuzina cea mare luase virajul prea strîns, și roțile mașinii trecuseră peste marginea trotuarului.

În căutătura lui Dave era acum ceva ciudat.

Bărbatul de la volan opri mașina și se îndreptă pe jos spre locul unde ne aflam. Între timp, începuseră să se adune oameni de pretutindeni și eram încercuiți din toate părțile.

— Ești rănit? I-am întrebat, îngenunchind pe trotuar lângă dînsul.

Bărbatul de la volan își croise drum prin mulțime și, cînd am ridicat ochii, se afla proțăpit lângă picioarele lui Dave, privindu-ne încruntat de sus.

— Mike, zise Dave, întorcînd fața spre mine, Mike, moneda de cincizeci e-n pantalon, în buzunarul din dreapta.

M-a apucat cu degetele de încheietura mîinii și mă strîngea de parcă s-ar fi temut să nu cadă.

— Lasă cei cincizeci de cenți, Dave, l-am rugat. Spune-mi, ești rănit? Dacă ești, dau fuga s-aduc un doctor.

Dave deschise ochii, privind drept în sus la mine. După aceea umerii îi zvicniră ușor și mă strînse mai tare de mînă.

— N-are nici pe dracu! decretă proprietarul limuzinei, făcîndu-și loc cu coatele prin mulțimea ce se îmbulzea. N-are nici pe dracu, se preface!

Stătea lângă noi, țeapăn, și se uita de sus la Dave, fără să se aplece. Gura-i cu buze groase, umflate parcă, era întredeschisă. Cînd vorbea, buzele nu i se mișcau de loc; păreau niște tumori răsfrînte.

— Mike, îmi zise Dave, cred că n-am încotro, trebuie să pun cruce gîndului de a-mi redobîndi slujba. E prea tîrziu acum; n-o să mai am vreme...

Omul care sta în picioare lângă noi discuta cu cîțiva inși din mulțime. Buzele lui scorțoase nu

se mișcau cînd vorbea ; arătau în acea clipa ca niște bucăți de cocă răsucită pentru cornuri.

— Se preface, repetă el. Își închipuie c-are să stoarcă ceva bani de la mine, dar se înșală, cunosoc eu trucurile haimanalelor ăstora ! N-are nici pe dracu ! Nu-i rănit cum nu sînt nici eu !

Auzeam oamenii vorbind în jurul nostru. În spatele meu era un flăcău care vorbea destul de tare ca să-l audă toată lumea. Nu-l vedeam la față, dar fiecare cuvînt al lui a ajuns desigur la urechile tuturor.

— E o haimana, nici vorbă ! De-aia nu-l duc dumnealor la spital. Ce le pasă dumnealor de-o haimana ? Nici prin gînd nu le trece să-l transporte la spital, pentru că, cine știe, s-ar putea să le facă vreo pagubă. S-ar putea să le mînjească cu sînge afurisita aia de limuzină ! Nu vor să păteze afurisita aia de tapițerie luxoasă cu sînge de haimana !...

Am descheiat *sweater*-ul lui Dave și mi-am strecurat mîna sub cămașa lui, ca să-mi dau seama dacă nu cumva își fracturase umărul. Dave închisese ochii, dar degetele lui continuau să mă strîngă de încheietură, ca niște gheare.

— Se preface, spuse proprietarul limuzinei. Haimanalele astea folosesc fel de fel de trucuri pentru a stoarce bani. N-are nici pe dracu ! Nu-i rănit. Se preface.

Din mulțimea aflată în spatele nostru răsună din nou glasul flăcăului :

— De ce nu-l duci la spital cu limuzina ta, mă buzatule ?

Proprietarul mașinii își roti privirea asupra mulțimii, dar nu răspunse.

Cînd am scos mîna de sub cămașa lui Dave, degetele-mi erau mînjite cu sînge. Sîngele nu

curgea din regiunea umărului. Era din partea stîngă a coşului pieptului, care se izbise de caldarîm cînd îl trîntise şi-l călcase limuzina. Am băgat iar mîna sub cămaşă, pipăindu-i coastele, ca să mă încredinţez dacă sînt rupte. În stînga, pieptul lui Dave era moale şi umed şi-i simţeam bătăile inimii de parc-aş fi ţinut-o în palmă.

— Îl ducem la spital? l-am întrebat pe proprietarul limuzinei, care continua să ne privească de sus. E rănit.

— Uite-aşa se prefac haimanalele astea, zise proprietarul limuzinei, cercetînd pe rînd feţele oamenilor adunaţi în jur. N-are nici pe dracu! Nu-i rănit. Dacă ar fi rănit, ar urla. Nu l-a auzit nimeni urlînd sau gemînd, nu-i aşa? N-aşteaptă altceva decît să-i azvîrl o hîrtie de zece sau de douăzeci de dolari, d-aia zace pe trotuar. Dacă i-aş arunca nişte bani şi m-aş urca în maşină să plec, ar sări în picioare şi într-o clipită ar zbughi-o după colţ! Cunosc eu haimanalele astea, nu umblă decît după bani! Ăsta se prefacă, la fel ca toţi cei de teapa lui. E tot aşa de zdravăn ca şi mine!

Am dat să mă ridic şi să-l iau în braţe pe Dave. Puteam să-l ducem la spital şi pe braţe, dacă domnul refuza să-l transporte cu limuzina.

Căutînd să convingă mulţimea că Dave nu urmărea altceva decît să stoarcă bani de la dinsul, proprietarul automobilului perora în faţa mulţimii adunate:

— Se prefacă! răcni el, deschizînd buzele acelea lipsite de viaţă. Haimanalele astea şi-au băgat în cap că pot să stoarcă bani aruncîndu-se în faţa unui automobil şi apoi văitîndu-se c-au fost răniţi. Să le fie de învăţătură; poate c-au să se lase de trucul ăsta! Eu, unul, îi cunosc, ştiu cînd se prefac...

Dave deschise ochii și mă privi.

— Stai nițel, Mike... îmi zise. Lasă-mă jos. Vreau să-ți spun un cuvânt.

L-am lăsat jos pe trotuar cu mare băgare de seamă. Zăcea întins pe spate și mă privea, continuînd să mă țină mai departe strins de încheietura miinii.

— Mike, mi-a zis, vreau doar să mă conving că știi unde-i piesa de cincizeci. E-n pantaloni, în buzunarul din dreapta.

Tocmai voiam să-i spun să lase în pace cei cincizeci de cenți și să nu le mai poarte grija, cînd brusc am simțit la încheietură că strînsoarea degetelor lui slăbește și am văzut că privirea i s-a împăienjenit.

Cît am stat în genunchi cu Dave în brațe, m-am frămîntat să găsesc ceva să-i spun, cît mai era vreme.

Pîn' să găsesc ce să-i spun, proprietarul limuzinei, făcîndu-și loc cu coatele, se apropie puțin și ne privi de sus.

— Se preface, repeta el. Se preface, haimanaua asta păcătoasă !

Apoi își croi drum prin mulțime și se îndreptă spre limuzină. Cînd ajunse în dreptul ei, se-n-
toarse și strigă peste capetele oamenilor :

— N-are nici pe dracu ! Pe mine, unul, nu mă păcălește ! Cunosce eu haimanalele astea păcătoase ! Nu umblă decît să scoată bani de la oameni, și după ce înhață banii, gata, se-nzdrăvesc ! Se preface, păcătosul !

— Nici vorbă că-i o haimana, întări flăcăul din spatele meu, cu glas limpede ca de clopot. S-ar putea, ferească Dumnezeu, să-ți mînjească afurisita aia de tapiserie de lux cu sînge de haimana !

În clipa aceea își făcu apariția un *policeman*, care, atras de învălmășeală, venea în goana mare. Risipi mulțimea adunată și, atingându-mă ușor cu bastonul de cauciuc, mă întrebă ce se întâmplase. Pîn' s-apuc să-i spun cum și ce fel, mă bătui din nou cu bastonul pe spate.

— Mă, băiete, mă, de ce naiba ați blocat circulația ?

I-am spus că Dave era mort.

Se aplecă, și abia atunci îl văzu pe Dave.

— Asta-i altă mîncare de pește, spuse el.

Făcu stînga-mprejur și dădu fuga la o cabină telefonică, de unde chemă Spitalul Municipal, cerînd să trimită o ambulanță. Pînă să se-ntoarcă *policeman*-ul, domnul cu limuzina s-a făcut nevăzut.

— De ce nu l-ați dus la spital cu mașina care l-a călcat ? întrebă acum *policeman*-ul, rotindu-și bastonul în aer și urmărind din ochi o femeie care se oprise ceva mai încolo, în dreptul unei vitrine.

— Ce dracu, n-ai văzut că-i o haimana ? interveni flăcăul din spatele meu. N-am vrut să murdărim afurisita aia de tapițerie de lux cu sînge de haimana...

Policeman-ul își opri bastonul în aer și se uită lung la flăcăul acela și la mine. Apoi făcu un pas înainte.

— Hai, luați-o din loc, haimanalelor ! zise el, împingîndu-ne cu bastonul. Luați-o din loc, că, de nu, vă bag la zdup pe amîndoi !

M-am întors lîngă Dave și m-am înclinat peste cadavrul lui. *Policeman*-ul se repezi la mine, amenințînd cu bastonul și înjurînd.

Brusc toate luminile de pe stradă se stinseră, iar pe urmă, cînd am redeschis ochii, mi-am dat

seama că flăcăul care rămăsese cu mine mă tira la vale, spre docuri. În dreptul ultimului felinar, l-am privit, și din buzunarul surtucului am văzut ieșind bastonul de cauciuc al *policeman*-ului ¹.

Moarte lentă (în original *Slow Death*) a văzut lumina tiparului în revista *New Masses*; în 1935 a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

FOARTE MULȚI BARBAȚI...

Hugh Miller era muncitor la tramvaie. Avea două insigne, una de argint și alta de aur, iar atârinate de lanțul de ceas purta un breloc de bronz reprezentând un tramvai în miniatură și un mic disc cositorit pe care abia se mai putea distinge cifra 7. Lucrase douăzeci și șase de ani la societate ca muncitor la serviciul de întreținere, și la administrație i se spusese odată c-avea să fie scos la pensie, cu o pensie bunicică.

După atîta amar de ani, Hugh mai trăgea nădejde c-o să se pricopsească. Tot mai spera că

* Este vrednic de semnalat faptul că în 1953 și 1955, editorii lui Caldwell au socotit necesar să escamoteze detaliul dezarmării. În toate edițiile, anterioare și ulterioare, cele două propozițiuni cu care se încheie *Moarte lentă* corespund, cuvînt cu cuvînt, textului tradus de noi. În volumul *The Complete Stories of Erskine Caldwell*, (Little, Brown & Company, New York 1953 și Signet Books, 1953, p. 483), se constată că în vreme ce prima propozițiune a rămas neschimbată, a doua a suferit un semnificativ retuș: „Cînd am trecut în dreptul ultimului felinar i-am aruncat o privire plină de recunoștință. Nici eu, nici el n-am rostit nici un cuvînt.”

într-o bună zi aveau să-l facă șef de echipă. Totuși, dintr-un motiv sau altul, nu fusese înaintat pînă acum. Continua să muncească la repararea liniilor, înlocuind cîte o inimă de macaz și ridicînd cu vinciul șinele, ca să monteze traverse noi.

Cu toate că alții fuseseră avansați cînd se iviseră locuri libere, Hugh rămăsese simplu muncitor, trudind, an după an, la întreținere, cu nădejdea c-aveau să-l facă șef de echipă pînă n-o ajunge prea bătrîn și n-o mai putea lucra.

„Mai capăt înaintarea, își zicea. O capăt negreșit. Trebuie să mă înainteze într-o bună zi, n-au să aibă încotro, doar am destulă vechime. O capăt negreșit“.

Așteptînd să fie înaintat, Hugh amînase cununia cu Cora. Cora îi spunea că o mică întîrziere nu contează, căci avea pe atunci o slujbă într-un magazin din centru și cîștiga tot atîta cît Hugh. După cel de-al doisprezecelea an de tărăgănare, Hugh chibzui că de voia să se mai însoare, se cade s-o facă fără întîrziere. Simțea că îmbătrînește, iar Cora cu toate că părea la fel de tînără ca în ziua logodnei, Cora începuse să se plîngă că prea trebuie să stea multe ore în picioare la teigheaua magazinului de mărunțișuri.

— O să ne cununăm neîntîrziat, îi zise Hugh într-o sîmbătă seară, cînd se întorceau din centrul orașului cu tramvaiul, pe baza legitimației de salariat al societății. N-are nici un rost să mai așteptăm. Dacă n-ai nimic împotrivă, săptămîna viitoare ne căsătorim. Am stat, am socotit și iar am socotit și n-are rost să așteptăm pîn-au să mă înainteze.

— Sînt fericită, Hugh, șopti ea, strîngîndu-i brațul în vagonul înțesat de călători. Ar fi o copilărie să mai tărăgănăm. Visez la asta de nici nu

mai știu cînd. Nu trebuie s-așteptăm avansarea. Cu atît mai mare are să fie bucuria cînd, după ce o să fim căsătoriți, are să vină și avansarea.

Coborîră la stația din dreptul bulevardului și se îndreptară agale spre casă. Ședeau în gazdă aproape ușă în ușă, și fiind simbătă, n-aveau de ce se grăbi.

Acesta a fost începutul. Străbătură încetisorulița întunecată făcînd planuri pentru săptămîina următoare, și Hugh își spunea în sinea lui că negreșit aveau să-l înainteze la următoarea mișcare de personal. Era incredințat de acest lucru. Îi împărtăși Corei părerea sa. Și dînsa fu de acord.

După ce s-au căsătorit, Hugh a luat cu chirie o casă cu cinci camere în apropierea depoului. Se afla pe fundătură, la doi pași de strada cea largă, străjuită de copaci, pe care circulau tramvaiele toată ziua și aproape toată noaptea. Pentru cîtă chirie plăteau, casa era bună și confortabilă. La urma urmei, faptul că dădea într-o fundătură n-avea cine știe ce importanță. Nu se sinchiseau de asta. Fiind așezată chiar lîngă colț, ferestrele de la etaj aveau vedere la strada cea largă, străjuită de copaci. De la poarta lor și pînă-n stradă nu erau decît cîțiva pași. În plus, era o casă sănătoasă și îi plăcea Corei.

Întîi s-a născut o fetiță ; au botezat-o Pearl. Apoi a venit un băiat, John ; și după încă un an li s-a născut o a doua fetiță, căreia i-au pus numele de Ruby.

Hugh tot mai sperase că într-o zi aveau să facă șef de echipă, dar după ce a venit pe lume Ruby, își mută gîndul. Într-un fel se deprinsese să nici nu se mai gîndească la avansare. Cora lăsase serviciul de la magazinul de mărunțișuri din centru ; vedea de gospodărie și creștea copiii. În

cepusese să se întrebe ce era de făcut pentru ca tenul, care i se vestejea văzînd cu ochii să se reîmprospăteze ; și între timp luă obiceiul să-și ascundă fața ori de cîte ori deschidea oamenilor care, dintr-o pricină sau alta, băteau la ușa ei. Își dădea seama că n-avea o boală de piele ; doar atîta că se vestejea pe zi ce trece. Totuși, ar fi dorit să afle un leac. În pîr i se ivise o șuviță lată de fire argintii.

Această preocupare nu i-a împărtășit-o lui Hugh niciodată ; de altfel, Hugh aproape că nici nu mai deschidea gura. Cum venea de la lucru, minca și se culca. Nici n-ar fi avut cînd să-i vorbească lui Hugh despre asta. Era prea obosit ca s-o asculte.

Pearl, fata lor a mai mare, tocmai împlinise 9 ani, cînd într-o zi, în timp ce se opintea la vinci să ridice o șină spre a înlocui o traversă mîncată de rugină, Hugh fu trîntit de o mașină, călcat și ucis. Pe la 5, cînd au ieșit de la lucru ceilalți muncitori, societatea trimise acasă corpul neînsuflețit și Cora n-a știut cu ce să înceapă. După ce a culcat copiii, a ieșit în stradă și a umblat pîn-a dat peste un *policeman*. Îi istorisi cele întîmplate, și acesta îi făgădui că va vedea el ca rămășițele lui Hugh să fie ridicate a doua zi dis-de-dimineață. Apoi se-ntoarse acasă și, privindu-l pe Hugh, nu băgă de seamă nici o schimbare ; cînd era acasă, Hugh totdeauna dormea.

Cora știa c-avea să primească ceva bani de la societate. Era sigură c-avea să primească ceva, era însă îngrijorată că banii aceia n-aveau să le ajungă pînă o reuși să găsească de lucru. După ce mai chibzui un timp, o cuprinse teama că n-aveau să-i ajungă nici pentru plata slujbei religioase și a cheltuielilor de înmormîntare.

A doua zi dimineată *policeman*-ul se îngriji de ridicarea cadavrului, care fu îngropat undeva. Unde, Cora n-a aflat, dar n-avea încotro. Nu putea să lase copiii fără hrană, și casa trebuia încălzită.

O lună a tot așteptat să-i vină banii de la societate, dar n-au venit. După ce a trecut o lună, s-a prezentat la birourile societății, să-i ceară. Acolo n-a găsit decît oameni care păreau să nu fi auzit niciodată de accident. În clădirea aceea mare de cărămidă roșie nimeni nu auzise vreodată de Hugh Miller, iar cînd deschiseră catastifele să cerceteze, nimeni n-a izbutit să se dumirească despre care Hugh Miller anume era vorba. Cora petrecu toată ziua în birourile societății, dar la lăsarea serii, cînd funcționarii se duseră la casele lor, n-avu încotro și porni și ea spre casă.

După aceea nu i-a mai deranjat pe funcționarii societății niciodată. N-avea timp să se ducă la societate, căci avea treabă pînă peste cap acasă. Trebuia să le poarte de grijă celor trei copii, și în fiecare zi era nevoită să plece de-acasă și s-agonisească atîta hrană cît să nu flămînzească. Uneori se întîmpla ca după ce umblase o zi întreagă, să nu le poată încropi decît o singură masă, destul de slabă și aceea; alteori, căutarea se dovedea zadarnică și atunci rătăcea mai departe, pentru că micuții cereau hrană.

Pearl mergea pe 10 ani. Ea era cea mai mare, iar Ruby, mezină, era încă micuță. Dar Pearl se dezvoltase. Părul blond îi crescuse lung și purta o rochiță albastră de stambă, și cît îi stătea în putere se străduia să-i dea ajutor maică-si. Își păzea frățiorul și surioara în vreme ce Cora cînta după mîncare, iar seara îi ajuta mămichi să-i culce. După ce adormeau, Cora obișnuia să-i povestească despre tătici, despre Hugh.

— Tatăl tău a fost muncitor la tramvaie, îi zicea. Societatea ne-ar da ea ajutor, dar, vezi, atîta sînt de ocupați, că pentru moment n-au timp să se ocupe de treaba asta. Ne-ar ajuta de-ar ajunge să se dumirească în privința tuturor muncitorilor cu numele de Hugh Miller care au lucrat la tramvaie. Tatăl tău n-a fost decît unul dintre ei, și foarte anevoie poate să se lămurească societatea care anume a fost.

— Sînt în stare să muncesc, îi spuse Pearl mamă-si. Sînt destul de mare acuma. Aș putea căuta și eu ceva de lucru. Ia-mă cu tine, mămico, să-ncerc. Pe John și pe Ruby îi putem lăsa și singuri dacă-i încuiem în odaie înainte de a pleca.

— Ești cam mică pentru vîrsta ta, răspunse Cora. Nimeni n-are să vrea să te creadă că mergi pe 10 ani.

— Dar de muncit, sînt în stare să muncesc. Le arăt eu cîtă treabă sînt în stare să fac.

— Hugh a lucrat la tramvaie, Pearl. Ți-a fost tată. Într-o bună zi societatea are să ne dea un ajutor. Acuma-s ocupați. Nu-mi prea vine să-i sîcîi cînd îi vîd c-au atîta treabă.

Înainte de culcare, Pearl îi repetă că era destul de mare ca să muncească. Cora nu mai obiectă nimic, dar nu-i venea în minte nici o muncă pe care Pearl ar fi fost în stare s-o îndeplinească.

Dis-de-dimineată a doua zi, John și Ruby plecară să adune lemne pentru foc. Încălțăminte n-aveau, iar hăinuțele lor erau departe de a fi destul de călduroase. Deși iarna era în toi, pe ulițe nu se afla nici urmă de zăpadă. După prînz, cînd s-au înapoiat, degetele picioarelor le sîngerău, iar tălpile le erau crăpate în mai multe locuri.

— Unde-s lemnele, John? întrebă Cora.

— N-am găsit nici un fir.

Cora își aruncă mantaua pe spate strângînd-o bine pe umeri și, ridicînd gulerul, ieși afară în fundătură. Nu se vedea nici o singură așchie de lemn, dar în capătul fundăturii se afla o magazie de combustibil în preajma căreia se întimpla uneori să se mai risipească cîtiva cărbuni. Își umplu șortul cu ce găsi și se-ntoarse acasă într-un suflet. În timp ce dînsa ațîța focul, copiii se strînseseră în jurul sobei, gemînd și clătănind din dinți.

— Mamă, mi-e foame, zise Ruby.

— Am să vă aduc ceva de mîncare, făgădui Cora.

— Cînd ne dai ceva de mîncare? o întrebă John.

— Cînd mă-ntorc, v-aduc mîncare.

Cora îmbracă mantaua și ieși în fundătură. Alergă pînă la colț, unde se opri cîteva clipe, pînă ce se hotări încotro s-o apuce. În cele din urmă, în loc s-o ia spre centru, ca de obicei, porni în direcția opusă.

Aci fugind, aci umblînd mai domol, lăsă în urmă cinci sau șase străzi și ajunse în dreptul unui pîlc de clădiri fără etaj care adăposteau niște prăvălii de periferie. În fața lor, lingă bordura trotuarului, se-nvîrteau cîtiva bărbați. Așteptau tramvaiul care mergea spre centru. Cînd o zăriră pe Cora apropiindu-se în pas alergător, întoarseră capul și-o priviră.

— Vă rog, dați-mi cincizeci de cenți, *mister*, am copii, cerși ea.

Bărbații se întoarseră acum către ea și o măsurară din cap pînă-n picioare. Unul dintre ei îi rîse în nas.

— Soro, îi răspunse un altul, eu, unul, n-aș da nici zece cenți pentru una ca tînc și pentru o duzină de altele asemenea ție pe deasupra.

Auzindu-l, ceilalți pufniră în rîs. Tramvaiul care mergea spre centru se ivi de după colț sunînd din clopot. Bărbații coborîră de pe trotuar și se opriră lîngă șine, așteptînd ca vagonul să oprească, pentru ca să se poată urca. Cora îi urmă în mijlocul străzii.

— *Mister*, îi zise bărbatului care-o luase peste picior, *mister*, ce-ați...

— Mie să nu-mi spui *mister*, îi tăie el vorba supărat, nu-mi place. Numele meu e Johnson.

Ceilalți începură din nou să rîdă. Făcînd un pas înainte, Johnson o privi cu luare-aminte în vreme ce prietenii lui continuau să facă haz pe socoteala ei.

— *Mister Johnson*, biigui Cora, ce-ați vrea să fac ca să-mi dați cincizeci de cenți?

— Ce-aș vrea să faci ca să-ți dau cincizeci de cenți?

— Da, *mister Johnson*. Ce-ați vrea să vă dau în schimb?

Johnson se întoarse către ceilalți bărbați și le făcu cu ochiul. Aceștia îi dădură ghes.

— Vreo fetiță n-ai cumva p-acasă? întrebă el.

— Am, *sir*. O am pe Pearl și o mai am și pe Ruby.

— Cincizeci de cenți nu-mi dă mîna, dar douăzeci și cinci aș putea să-ți dau.

Tramvaiul se opri și ușile se deschiseră. Conductorul purta pe piept un disc cositorit ca al lui Hugh.

Doi bărbați se urcară în vagon strigîndu-i lui Johnson să se grăbească. Cu o mîna pe bara din dreptul ușii, acesta o mai privi pe Cora o clipă, dar văzînd că stă pironită locului, cu gura căscată, incapabilă să scoată un cuvînt, îi întoarse spatele și sări în tramvai.

Cora rămase lingă șine. Când vagonul se puse în mișcare, se ridică pe virfuri, căutându-l din ochi pe bărbatul cu care vorbise. Ca- ieșită din minți, începu să-l strige, străduindu-se să se facă înțeleasă și fluturându-și frenetic brațele spre a-i atrage atenția. Cei trei dădură buzna pe platforma din urmă, și ca s-o vadă mai bine, își lipiră fețele de geamurile vagonului. Cora alergă prin mijlocul străzii de-a lungul liniei, strigându-le să se dea jos, dar tramvaiul se făcu nevăzut, iar ea se opri locului între șine. Se îndreptă apoi spre trotuar și făcu drumul în sens invers pînă la colțul acela din fața prăvăliilor unde-i întâlnise pe cei trei bărbați. Când ajunse în colț, se așează pe bordura trotuarului și așteptă.

Cît a așteptat, nici ea nu știe ; făgăduise copiilor c-avea să le aducă mîncare și trebuia s-aștepte indiferent cît. În cele din urmă, Johnson se întoarse. Coborî din tramvai și se îndreptă spre trotuar. Uluit de prezența ei, se opri și o privi nedumerit. Cora era bucuroasă că ceilalți doi bărbați nu se întorseseră cu el.

Pășind înaintea lui și zorindu-l, îl conduse în susul străzii. Cu toate că o urma fără să cricnească, după părerea Corei nu mergea destul de iute, și de aceea îl îndemna mereu să grăbească pasul. În clipa cînd s-a oprit să frece un chibrit, pentru a aprinde o țigaretă, Cora s-a întors către el și, trăgîndu-l de pulpana hainei, îl imploră s-o urmeze mai iute.

Cînd ajunseră acasă, Cora o trezi pe Pearl. Bărbatul rămase în dreptul ușii, nehotărît dacă să stea să vadă ce-o să iasă sau dacă să spele putina înainte de a se întîmpla ceva. Cît despre Cora, se strecurase în spatele lui și ținea ușa ca să nu poată pleca.

— Cîți ani are ? o întrebă bărbatul pe Cora.
— Împlinește zece.
— Frig al dracului aici. De ce nu faci oleacă de foc ? Sobă văd că ai.

— Dați-mi douăzeci și cinci de cenți și mă duc să fac rost de cărbuni, răspunse Cora.

— Spune-i să se ridice.

— Ridică-te, Pearl ! porunci Cora.

Pearl se ghemui la picioarele patului ; era nedumerită și speriată ; ar fi dat buzna în brațele maică-si, dar bărbatul acela străin îi sta în cale. Se temea c-ar putea s-o înșface mai înainte de a ajunge în dreptul ușii, unde se afla Cora.

— Umbli cu minciuni, zise Johnson. Mai are mult și bine pîn' la zece ani.

— Pe ce am mai sfînt, *mister* Johnson, împlinește zece ani, îl încredință Cora. Vă rog, *mister* Johnson, zău, nu plecați.

— Drace, dar de unde știu că nu-mi întinzi vreo cursă ? boscorodi el, dîrdîind și clătănîind.

— Pe ce am mai sfînt, *mister* Johnson !

Rotindu-și privirea prin încăpere, Johnson îi descoperi pe John și pe Ruby, care dormeau pe pat, înveliți, cu o plapumă vătuită.

— Astălaltă cîți ani are ?

— Merge pe opt ani.

— Drace !

— Ce v-a supărat, *mister* Johnson ?

— Fugi, că nu te cred ! Umbli cu minciuni. N-au mai mult de șapte, opt ani nici una, nici cealaltă.

— Pearl împlinește zece ani. Vă jur pe ce-am mai sfînt ! Vă rog, dați-mi cei douăzeci și cinci de cenți.

Luînd-o curmeziș prin încăpere, Johnson se apropie de Pearl. Aceasta dădu să fugă, dar Cora

o prinse și o duse înapoi lângă piciorul patului. După care Cora așteptă în spatele lui Johnson.

— Spune-i să se-ntoarcă cu fața la mine, îi ceru el.

— Întoarce-te, Pearl, zise Cora.

— Drace, mormăi Johnson, frecîndu-se cu amîndouă mîinile pe față și pe gît.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Cora.

— Al naibii frig mai e aici ! zise el, ridicînd mîinile care-i tremurau. Mi-au și înghețat picioarele. De ce nu faci foc în sobă ?

— Dacă-mi dați cei douăzeci și cinci de cenți, mă duc și caut să fac rost de ceva cărbuni.

— Dar cine-mi spune că nu umbli cu șiretlicuri ? De unde știu că nu-mi întinzi vreo cursă ? N-am încredere în dumneata. Nu-mi placi. Nu sînt sigur că nu pui la cală vreo ticăloșie. Cine-mi spune că nu te duci glonț să chemi un sticlete ?

— Nu fac eu una ca asta. Zău, dați-mi banii.

— Bine-aș mai sta dacă m-ar prinde aici. M-ar osîndi la douăzeci de ani muncă silnică. N-aș mai ieși viu.

— Nu suflu nimănui nici un cuvînt, *mister* Johnson. Pe ce-am mai sfînt, nu suflu nici un cuvînt. Zău, puteți să-mi dați banii.

Johnson își îndesă mîinile în buzunarele pantalonilor și-o mai măsură o dată pe Pearl. Mîinile îi erau înghețate ; îi înghețaseră și picioarele. Aburii suflării lui pluteau ca o pînză de fum în odaia neîncălzită.

— Spune-i să ridice capul, s-o văd, îi ceru el.

— Ridică puțin capul, Pearl, să te vadă, zise Cora.

Privind cînd la fetiță, cînd la Cora, Johnson aștepta. Nu, n-avea rost să crape de frig pîn-o reuși asta s-o facă pe puștancă s-asculte de ea.

— Hai, Pearl, ridică puțin capul, să te vadă, stăru Cora.

Pearl începu să plîngă.

— Aș putea să m-aleg cu muncă silnică pe viață pentru una ca asta, zise Johnson pornind de-a-ndaratelela către ușă. N-apuc eu bine să ies de aici, că dumneata gata, ai și chemat uh sticlete și l-ai pus pe urma mea. Nu-mi place mutra dumitale. De ce nu faci oleacă de foc? Sobă văd că ai.

— Zău, *mister* Johnson, nu v-aș turna pentru nimic în lume, stăru Cora. Dați-mi banii și puteți avea încredere.

— Fă mai întii puțin foc. Picioarele mi-s înghețate bocnă.

— Pînă nu-mi dați banii, n-am cum face rost de cărbuni.

— Șterpelește și dumneata cîtiva cărbuni de undeva, ce, nu poți?

— Dați-mi mai întii banii, *mister* Johnson.

— De unde știu eu că nu umbli cu șiretlicuri? Nu-mi place mutra dumitale. De unde știu eu că nu-mi întinzi vreo cursă?

— Zău, *mister* Johnson, nu vă torn, mă jur pe ce am mai sfînt.

Johnson aprinse o țigaretă și trase din ea cu patimă ca un om care se sufocă. Apoi, cu plămîinii, cu gura și nările pline de fum gros, aruncă țigaretă în sobă și, iute, își îndesă din nou mîinile în buzunarele pantalonilor.

— Spune-i să vină mai aproape.

— Pearl, apropie-te.

Johnson se aplecă s-o vadă mai bine pe Pearl în lumina chioară. Apoi se-ndreptă și după o clipă se aplecă din nou, cercetînd-o cu luare-aminte.

— Dacă mă-nhață, pînă miine seară, gata, mă și spînzură, zise el cu glas sugrumat.

— Zău, *mister Johnson*, dați-mi cei douăzeci și cinci de cenți și vă jur pe ce-am mai sfînt că nu suflu nimănui nici un cuvînt.

— Spune-i să stea locului.

— Stai locului, Pearl.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fă puțin foc !

— Dați-mi întîi cei douășcinci de cenți, *mister Johnson*, se rugă Cora.

— Ca să dai fuga să chemi un sticlete ? se răsti el cu glas pițigăiat.

— Dați-mi întîi banii.

— Nu ești sănătoasă la cap ! strigă el. Nu-mi place mutra dumitale. De unde știu ce ai de gînd să faci ? În orice moment poți s-o zbughești afară, să chemi un sticlete.

— Zău, dați-mi banii, să mă duc după cărbuni.

— Și să chemi un sticlete.

— Zău, nu fac eu una ca asta, *mister Johnson*. Dați-mi banii și dau fuga s-aduc cărbuni.

Johnson îi întoarse spatele și se apropie de Pearl. Scoase mîinile din buzunare și începu să-și sufle în palme.

— Spune-i să nu mai bocească.

— Nu mai boci, Pearl.

Înclinîndu-se, Johnson dădu să mîngiie părul blond și des al fetiței, dar cum o atinse, Pearl se întoarse ca fulgerul și alergă la Cora.

— Într-o clipită mi-ar suci gîtul pentru asta, nu mi-ar da răgaz nici să zic pis.

— Dați-mi banii, *mister Johnson*, vă jur pe ce-am mai sfînt că nu vă torn.

Șovăi o clipă, apoi, cu ochii la Pearl, virî mîna în buzunarul pantalonului și scoase o monedă de

douăzeci și cinci de cenți. Cora îi luă moneda din palmă și dădu buzna la ușă.

— Stai puțin! răcni el, repezindu-se după dînsa și apucînd-o de braț. Poftim înapoi și înainte de a pleca mai spune-i o dată să nu facă tărăboi.

— Nu face gălăgie, Pearl, îi zise Cora.

— Acuma dă fuga și fă rost de cărbuni pînă nu mor de frig în hruba asta. Și ține minte că dacă aduci un *policeman*, vă omor pe toți pînă pun ei mina pe mine. Nu-mi place mutra dumitale.

Pîn' s-apuce să mai spună ceva, Cora se năpusti la ușă și țîșni afară în fundătură. Trîntind ușa, se îndreptă spre intrarea fundăturii, alergînd cît o țineau picioarele. Apoi, fără a pierde nici o singură clipită, goni mai departe în josul străzii către prăvăliile din casele acelea fără etaj.

La primul colț se opri și, după ce așeză cu grijă moneda pe limbă, închise gura, strîngînd bine buzele, ca nu cumva să-i scape și s-o piardă pe strada întunecoasă.

Una dintre băcăni mai era deschisă. Scoase moneda din gură și, arătînd cu degetul o piine și un pachet de carne congelată, o înmînă vânzătorului. Acesta lepădă moneda de argint udă de parc-ar fi fost un fier roșu și-și șterse mîinile pe șorț.

— Asta ce mai e...? întrebă el. Ce-ai făcut cu ea?

-- Nimic, răspunse Cora. Te rog, mai repede!

Cînd se-ntoarse acasă, copiii dormeau, John și Ruby ghemuiți sub plapuma vătuită, iar Pearl acoperită cu paltonașul. Rochița ei de stambă, călcată în picioare și mînjită cu noroi brun-cenușiu, zăcea pe podea. Se vedea că plînsese, căci lacrimile de pe obraz încă nu apucaseră să se

usuce ; pleoapele îi erau înroșite și avea o umflătură la rădăcina nasului.

Cora se apropie de pat și, dînd deoparte paltonașul, o privi. Pearl dormea chircită, cu brațele petrecute în jurul genunchilor strînși, și cu bărbia în piept. O privi o bucată de vreme, și apoi, cu mare băgare de seamă, trase la loc paltonașul.

După ce despachetă piinea și carnea congelată, viri ambalajul de hîrtie în sobă și, aprinzînd un chibrit, îi dădu foc. Își trase apoi scaunul mai aproape și se înclină puțin ca să-și poată întinde brațele de o parte și de alta a sobitei, să simtă căldura pînă a nu se mistui flacăra.

Cînd sobița se răci, Cora așeză piinea și carnea congelată lingă ea pe scaun și se-nveli cu plapuma ei, așteptînd ziua următoare. Cînd se vor trezi, copiii vor da cu ochii de mîncarea ce sta pregătită.

Foarte mulți bărbați... (în original Masses of Men) a văzut lumina tiparului în revista Story Magazine; în 1935 a intrat în sumarul culegerii Kneel to the Rising Sun

FATA DE PE AUTOSTRADA

Totdeauna-i anevoie să te urnești din New Orleans după două sau trei nopți petrecute acolo, aveam însă o întârziere de două zile față de programul fixat, așa că-n dimineața cu pricina m-am trezit cu noaptea-n cap, am achitat nota hotelului și am apucat-o către miază-noapte pe Airline Highway¹, îndreptându-mă spre Baton Rouge.

Era o dimineață liniștită de primăvară, și pînze subțiri de aburi fumurii, cu iz de sărătură se ridicau de pe lacul Pontchartrain și goneau spre apus, topindu-se în azurul palid al bolții arcuite deasupra bayous²-urilor. Departe în fața mea, sus, deasupra apelor Mississippiului pluteau nori albi, pufoși ca niște ghemotoace de cîlți.

De la New Orleans la Dallas e cale lungă și mai eram obligat să fac și două popasuri — unul pentru a-l vizita pe distribuitorul cu ridicata de la Baton Rouge, și un altul la Shreveport — dar dacă a

¹ *Airline Highway* — autostradă care străbate în linie dreaptă, de la nord la sud S.U.A legînd Lacul Superior cu Golful Mexicului.

² *Bayou* — termen de origină indiană care desemnează atît bălțile cît și canalele și apele leneșe, mlăștinoase care împînzesc Delta Mississippiului și țărmurile Golfului Mexicului.

două zi seara aş fi izbutit s-ajung la Dallas mi-aş fi recuperat întârzierea. Şi trebuia negreşit s-ajung la Dallas pînă a doua zi seara, altminteri aveam să dau de bucluc, fiindcă centrala mă convocase la o consfătuire regională a voiajorilor care avea să ţină două zile şi fiindcă-mi lăsaseră timp berechet să-mi vizitez clientela de pe coasta Golfului, din Florida şi pînă în Texas.

Zăbovisem cam prea mult în cartierul francez, mai ales prin jaz-barurile de pe Bourbon Street, dar mă bîzuiam să-mi acopăr întârzierea recoltînd destule comenzi la Baton Rouge şi la Shreveport, astfel încît să ies cu obrazul curat la consfătuirea de la Dallas. Aşa stăteau lucrurile şi nu există, cred, nici un voiajor pe a cărui rută să figureze New Orleansul care, din cînd în cînd, să nu se vadă constrîns să le vîre pe git distribuitorilor mai multă marfă decît le face trebuinţă, numai ca să-şi realizeze cifra lunară de vînzări şi să recîştige timpul irosit pe Bourbon Street.

În ajun, şedeam într-unul din acele jaz-baruri deocheate şi slab luminate, consumînd un *sazerac* după altul şi ascultînd o formaţie alcătuită din patru instrumentişti care executa piese în stil Dixieland², cînd pe uşă a intrat o fată care se cocoţă pe un scaun alături de mine. Era pe la miezul nopţii, poate chiar ceva mai tîrziu şi golisem deja vreo opt sau zece pahare de *sazerac* şi mă gîndeam că de mult s-ar fi convenit să mă fi întors la hotel. Dar asta păţesc totdeauna la New

¹ *Sazerac* — cocktail preparat din *whisky*, absint şi *bitter*, îndulcit cu zahăr, care se serveşte cu gheaţă şi cu o felie de lămîie.

² *Dixieland* — stil de jaz — caracterizat prin ritm sin-copat şi intermezzo-uri improvizate — practicat la New Orleans pe la începutul primei decade a secolului nostru.

Orleans — nu-s în stare să mă ridic și să plec, deși știu bine că asta s-ar fi cuvenit să fac.

Așadar, cum spuneam, fata aia a intrat și s-a așezat lângă mine și, ca din întâmplare, m-a înghioldit ușor de câteva ori cu cotul. Chiar de n-aș fi consumat atâtea *sazerac*-uri în seara aceea, în local era prea întuneric ca să-i pot desluși trăsăturile, dar era o ființă cu care puteam schimba o vorbă și avea un fel delicat de a mă atinge cu brațul. Nu era chip să-mi dau seama dacă era frumoasă sau boccie, tinăra sau trecută, și nici să spun cum era îmbrăcată. După cităva vreme s-a tras ceva mai aproape de mine și am fost izbit de parfumul ei. Era unul dintre acele parfumuri care te fac să clipești din ochi chiar de-ai fi beat cîrîță.

— Serviți ceva, vă rog, doamnă, i-am zis.

— Mulțumesc, a acceptat dînsa, fără fasoane. Sînteți foarte amabil.

Ce anume a comandat nu știu sigur, fiindcă-n loc să-i spună barmanului ce dorește s-a mărginit să-i facă un semn din cap, dar pare mi-se c-a servit *whisky* sec, și pot spune că-n vreme ce eu am mai băut un *sazerac*, dînsa a golit unul după altul vreo trei pahare. Abia mă țineam să nu pic de pe scaun și-mi aduc aminte că mă sprijineam cu amîndouă mîinile de bar, căutînd să fac cît mai bine față.

Țin minte apoi că la un moment dat m-a cuprins cu brațul pe după gît și a dat să-mi vorbească la ureche.

— Să ieșim să stăm de vorbă o clipă, mi-a șoptit, ademenitoare.

— De ce? am întrebat.

— Vino după mine în colțul străzii și am să-ți spun, mi-a zis. Te aștept, vino iute...

Îndată după ce a plecat, băiatul care servea-l bar mi-a cerut să achit consumația și i-am înmănat o hîrtie de douăzeci de dolari, adică tot ce aveam la mine, căci prudența mă-ndemnase să las portofelul și restul banilor la hotel. Barmanul mi-a dat cincisprezece dolari rest.

După ce am ieșit din local am pornit-o în sus străzii către colț. În ciuda orei tîrzii, trecători erau foarte numeroși, dar nici după ce-am întors colțul și nici după ce am apucat-o pe ulicioară laterală cufundată în beznă, n-am văzut pe nimeni care să pară că m-ar aștepta. După cîțiva pași am zărit-o totuși într-un gang întunecat. Fiind însă foarte întuneric, n-am reușit s-o văd mai bine decît înainte, dar de recunoscut am recunoscut-o totuși, pentru că atunci cînd a-ntîns mîna și m-a tras lîngă ea în gangul întunecat, am recunoscut parfumul care întîia dată cînd îl respirasem în jaz-barul acela, mă făcuse să clipesc din ochi. N-apucasem măcar să deschid gura cînd deodată am simțit o împunsătură strașnică în pîntece. Coborînd privirea ca să văd ce era, am întrezărit o licărire de lumină pe țeava unui pistol.

— Dă toți banii încoace ! se răsti ea la mine cu un fior în glas. Iute !

M-âm căutat în buzunar și am scos bancnotele ce-mi rămăseseră. După ce mi le smulse din mînă îmi împinse mai vîrtos pistolul în pîntece.

— Să nu sufli nimănui nici un cuvînt, mormăi ea în timp ce pistolul îi tremura în mînă. Dacă sufli un cuvînt, are să fie rău de tine... Bob.

N-am păgubit decît vreo cincisprezece dolari cu ocazia asta și țin minte că pe moment m-am sinchisit mai puțin de paguba suferită decît de faptul că-mi spusese Bob și m-am întrebat dacă nu cumva era încredințată că banii îi umflase de

la vreo cunoștință a ei. Dar pînă s-apuc a-i pune o întrebare m-a lăsat în drum și s-a făcut nevăzută, luînd-o la fugă pe ulicioara cufundată în beznă.

Mi-aduc aminte că m-am înapoiat la hotel și că-nainte de a adormi m-am jurat să mă trezesc în zori și să-mi văd de drum. Așa s-a făcut c-a doua zi dis-de-dimineată goneam către miază-noapte pe Airline Highway.

New Orleansul rămăsese la vreo milă și jumătate în urmă și aglomerația pe benzile de viteză era din ce în ce mai mică. Tocmai depășisem un șir de autocamioane cînd în depărtare am zărit profilîndu-se silueta unei persoane care sta cu un picior înainte pe asfaltul autostrăzii. Pretutindeni se-ntîlnesc azi oameni care practică autostopul, dar principiul meu e să las altora — dacă vor să-și asume riscurile — plăcerea de a-i lua în mașină. În dimineata aceea nu știu ce m-a făcut să reduc viteza. Nîciodată n-am să pricep ce anume m-a îndemnat să fac acest lucru, deoarece de la distanța la care mă aflam era cu neputință să-mi dau seama dacă persoana care-mi făcea semn să opresc era bărbat sau femeie, tînăr sau bătrîn.

Fapt e că-n clipa cînd am ajuns la vreo cincizeci de picioare de ea, nu mai mergeam decît cu treizeci de mile pe oră, iar apropiindu-mă am constatat că era vorba de o tînără de douăzeci sau douăzeci și doi de ani, care purta o bluză veselă, portocalie și pantaloni colanți de catifea neagră. Era cu capul gol și păru-i negru era răvășit și flutura în vînt.

Am apăsat pe frînă și am oprit.

Uitîndu-mă mai de aproape la ea prin fereastra deschisă, am observat că zîmbea cu o căutătură

îndrăzneată, sigură de sine dar discretă. Mi-am zis că arată altfel decît fetele care, zi și noapte se-ndeletnesc cu autostopul de-a lungul șoselelor țării, fiindcă cele mai multe sînt șleampăte, au mutre acre și fac impresia că-s gata să recurgă la orice numai să reușească să obțină loc într-o mașină.

Tînăra care se afla lîngă mașină era cochetă și curățică, părul ei părea de curînd spălat cu șampon și atitudinea-i rezervată și cuviincioasă era aceea a unei studente care întreprinde o nevinovată excursie de o zi. Am băgat de seamă că n-avea bagaje de nici un fel, ci doar o sacoșă mare de piele aninată de umăr cu o curea lungă.

Fie pentru că mă simțeam singur și-mi doream un tovarăș de drum, fie pentru că părea atît de proaspătă și atrăgătoare, i-am zîmbit și-am deschis portiera.

— Baton Rouge ? am întrebat-o.

A dat din cap fără a-mi răspunde prin viu glas și îndată a luat loc lîngă mine pe bancheta din față. În timp ce acceleram ca să depășesc traficul curent, dînsa deschise sacoșă mare de piele, scoase o țigaretă și o aprinse. Din pricina pătaniei din ajun, pesemne, cînd și-a deschis sacoșă, am aruncat o privire în interiorul ei, dar, cu toate că n-am putut vedea tot ce avea într-însa, am socotit puțin probabil ca o fată ca ea să posede un pistol.

Cît privește buzunarele pantalonilor de catifea neagră, eram însă convins că-n ele era imposibil să aibe o armă, deoarece fiind foarte întinși pe corp, prezența ei ar fi sărit în ochi. Rîzînd, mi-am zis că, dacă-mi era scris să fiu prădat sau ucis de o adeptă a autostopului, aș prefera s-o facă o fată ca asta decît alta mai puțin atrăgătoare.

După ce am străbătut vreo zece, cincisprezece mile, m-am aplecat și am deschis aparatul de radio. Volumul a crescut treptat pînă la normal, dar fata, după ce a ascultat cîteva clipe, s-a aplecat și a manevrat încrunțată butonul pînă ce a prins o emisiune pe placul ei. Apoi s-a lăsat pe spate, a încrucișat picioarele și a zîmbit. Atunci, pentru prima oară de cînd se suise în mașină, mi s-a părut că simt un parfum cunoscut, dar cu toate că-l percepușem foarte limpede, risipindu-se îndată, n-am fost în stare să-l recunosc.

— Nu v-am supărat, nu-i așa? m-a întrebat, întorcîndu-se și privindu-mă-n față cu ochi mari, căprui. N-am putut să mai suport, nesuferita aia de muzică populară.

— Nu, nu m-ați supărat de loc. Dăr bucata asta-mi pare cunoscută. Ce e?

— Jaz stil Dixieland, bineînțeles, mă lămurî ea prompt.

— Așa cum se cîntă pe Bourbon Street?

— Firește. Altundeva nici nu se face jaz Dixieland autentic.

— Păreți a fi o cunoscătoare a jazului Dixieland.

— Oarecum... răspunse ea sec.

— Și a localurilor de pe Bourbon Street?

Fata se întoarse către mine și mă săgetă cu o privire din ochii ei căprui.

— Dar de ce-mi puneți întrebarea asta? mă iscodi ea cu oarecare șovăială în glas.

— Fiindcă stilul Dixieland și Bourbon Street sînt indisolubil legate.

— Se prea poate, făcu ea, privind țintă înainte. Cale de multe mile, în timp ce muzica transmisă la radio devenea tot mai trepidantă, n-am mai schimbat nici un cuvînt. Cînd s-a încheiat pro-

gramul, fata s-a apiecat și a închis aparatul. Am băgat de seamă în acel moment că-și mușca buzele tulburată.

— Unde mergeți ? am întrebat-o după un scurt interval.

— Dar dumneavoastră ? îmi întoarse ea întrebarea.

— La Baton Rouge.

— Numai... Nu mergeți și mai departe ?

— Ba da, la Shreveport. Vă convine mai bine ?

— Da.

— Locuiți la Shreveport ?

— Nu. Dar îmi convine mai bine.

După un răstimp, am înștiințat-o că la Baton Rouge o să fiu obligat să întîrziu vreun ceas ca să iau niște comenzi pentru firma la care lucrez, și dînsa mi-a spus că n-o deranjează s-aștepte. Cum am ajuns la Baton Rouge am oprit în fața depozitului distribuitorului de acolo și m-am pregătit să cobor și să m-apuc să înregistrez la iu-teală toate comenzile pe care le voi putea obține într-o oră. Cînd am dat să plec, fata m-a întrebat dacă-i dau voie să deschidă radioul în lipsa mea și, în același timp, a întins mîna să-i dau cheia de la motor. I-am explicat că, radioul nefiind conectat la motor, n-avea nevoie de cheie.

Mai era cam un ceas pînă la ora prînzului cînd m-am întors la mașină și fata dormea dusă pe bancheta din spate. În loc s-o trezesc am găsit cu cale să ies din oraș socotind că vom mîncea ceva mai tîrziu la un restaurant de pe traseu.

Ne aflam cam la mijlocul traseului dintre Baton Rouge și Alexandria cînd brusc am simțit o împunsătură zdravănă în ceafă. Primul meu gînd a fost că totuși fata va fi avut un pistol în sacoșă

și că fușesem un nătărău să mă-ndoiesc de lucrul acesta.

— Trage la margine și oprește ! a răsunat aspru glasul ei. Nu stinge motorul !

Pe autostradă gonēau nenumărate mașini dar era mai mult ca sigur că dac-aș fi strigat după ajutor nici una n-ar fi oprit și, afară de asta, primejdia de a mă trezi cu un glonte în ceafă era prea mare. M-am supus întocmai și când mașina stopă, fata-mi apăsă mai energic pistolul în ceafă,

— Acum dă-te jos îmi zise calm și treci de partea cealaltă a șanțului. Nu te atinge de cheia de contact !

Am deschis portiera, am coborît și, așa cum poruncise, am sărit șanțul. În timp ce stam locului urmărindu-i mișcările, fata, fără a mă slăbi din ochi și ținând tot timpul pistolul asupra mea, încăleacă bancheta din față.

— Mulțumesc pentru plimbare, îmi zise cu o ironie abia perceptibilă. Acum e rindul dumitale să oprești o mașină care să te ia. Să vedem ce noroc ai.

— Dar cu mașina mea ce ai de gând să faci ? am întrebat-o.

- — Fii pe pace, mi-a răspuns. Ai s-o găsești la Shreveport. Când ajungi acolo, cască bine ochii. Ți-o las undeva în preajma Poștei.

— Dar atunci de ce-ai făcut treaba asta ? am stăruit. N-aveai nici o nevoie s-o faci. Doar la Shreveport te duceam și eu.

— Fiindcă mă temeam c-ai să pui să m-aresteze și n-aveam nici un-chef s-o pătesc. În fiecare joi mă reped la Shreveport s-o văd pe mama și să-i duc bani de medicamente și doctor și ar fi fost din cale afară de îngrijorată de n-aș fi ajuns astăzi la ea la Shreveport.

— Dar de ce te temeai c-aș avea de gînd să pun să te aresteze ?

— Pentru că pînă la Shreveport s-ar fi putut să-ți dea în minte să faci legătura cu pățania de la New Orleans, dacă cumva n-ai și făcut-o... Bob.

— Pe mine să știi, nu mă cheamă Bob, am protestat. Mă cheamă Walt.

— Eu tuturor bărbaților le spun Bob, mă lămuri ea cu o umbră de zîmbet. E mai simplu.

— Așa mi-ai spus și noaptea trecută, am zis, dumirindu-mă în sfîrșit că era fata pe care o întîlnisem în barul din New Orleans.

— Nu zău ! zise ea pufnind în rîs. Apoi, după ce apăsă o clipă pe accelerator adăugă: Vezi, ăsta-i și motivul pentru care am s-o șterg de aici în viteză. Prea ai început să pricepi multe... Bob !

Girl on the Road (Fata de pe autostradă) a văzut lumina tiparului în 1956, cînd a intrat în sumarul culegerii *Gulf Coast Stories*

KATHY

Desfășurînd panglică după panglică de spume albe, scînteietoare, brizantii se prăvăleau venind dinspre Golful albastru și, pentru cîteva lungi clipe, fiecare val împînzea plaja întinsă cu delicate-desene de dantelă. Era duminică, dar la Seahorse Beach sezonul era pe sfîrșite ; majoritatea vilegiaturiștilor plecaseră, și în hotelul cu multe etaje al stațiunii nu se mai aflau decît puțini vizitatori. Trei sau patru bărci pescărești săltau pe talazurile albastre ca niște dopuri mari,

iar citeva chirighițe lunecau în zbor lin de-a lungul plajei.

Van Rollins se ridică pe pat și privi în jos de la fereastra etajului al zecelea.

— Tare aş vrea să pot rămîne încă o zi, zise el cu o căutătură melancolică pe chipul lui bronzat. Aş avea poftă să cobor şi să mă bălăcesc puţin în apă. Pare straşnică.

— Sintem aici de trei zile, Van, îi aminti Kathy. Ne-am fi putut duce să înotăm ieri sau azi, ba am fi putut face acest lucru şi ieri şi azi.

— E adevărat, recunosc Van. Şi de 48 de ore n-am ieşit din cameră, nu-i aşa ? Clătină din cap : Nu face nimic. Ocazii o să mai avem şi alteori, în alte locuri. Tu vei rămîne însă pururi aceeaşi fată frumoasă — aceeaşi minunată odraslă a naturii.

Kathy zîmbi fericită.

— Spune, Van, de ce repeţi mereu cuvintele astea ?

Dinsul îi făcu cu ochiul şi, depărtîndu-se de fereastră, întinse mina după sticla de *whisky* care se afla pe masă. Sticla era goală.

— Ia te uită, ce părere ai ? se miră el. Am golit-o şi p-asta. Telefonează-le, te rog, Kathy şi cere-le să ne mai aducă vreo două cu ceva mai multă gheaţă. Spune-le să scoată gheaţă proaspătă — aia pe care ne-au trimis-o era veche şi apătoasă. Închipuie-ţi ce ar fi dacă nu s-ar mai găsi nici un strop de *whisky* şi de n-ar exista decît gheaţă fleşcăită pe lumea asta.

Kathy ridică telefonul şi comandă *whisky* şi cuburi de gheaţă vîrtoasă. După aceea se aşeză la marginea patului.

— Van, rosti ea cu sfială, aş vrea să discutăm ceva important. Ceva foarte important.

— Dacă-i ceva atât de important, de ce nu mi-ai spus îndată alaltăieri seara cînd ai sosit ?

— N-am vrut să fac un lucru care să... Cum să spun, un lucru care să ne strice *week-end*-ul.

— Ai un ton foarte solemn, Kathy, observă Van, și cu mișcări energice își potrivește pernele sub ceafă. Apoi privirea scrutătoare a ochilor lui negri se opri asupra ei, în vreme ce ea își pipăia febril tivul capotului. După un timp o întrebă îngrijorat : Spune, Kathy, ce s-a întîmplat ?

Dînsa își potrivește capotul mov, întinzîndu-l pe corp, dîndu-și în același timp pe spate părul castaniu închis. Așezată acolo, la marginea patului acela mare, dublu, avea un aer fragil, copilăresc.

— Vreau să mă mărit, Van, îi mărturisise ea de-a dreptul, dar ferindu-se de privirile lui pătrunzătoare.

— Nu zău, Kathy, făcu el, încruntîndu-se contrariat și întinzîndu-se ca s-o cuprindă cu brațul.

Prevăzînd această reacție, dînsa se trase înapoi ca să n-o ajungă. Atunci Van se rezemă din nou pe perne.

— Știi bine cum stau lucrurile, Kathy. De ce-mi spui asta tocmai acum ? N-are nici un rost să ne chinuim reluînd discuția de la capăt. Sînt însurat, am patru copii și nu pot să-mi distrug căminul. Afară de asta, nici din punct de vedere profesional n-ar fi tocmai indicat. Știi bine toate astea. Să nu ne pierdem cu firea pentru lucruri ce nu pot fi schimbate. Sînt aproape cinci ani de cînd ne cunoaștem și totuși, de cîte ori sîntem împreună, ne înțelegem de minune, nu-i așa ? Ne vedem de trei sau patru ori pe an într-un colțișor ca ăsta și petrecem împreună un *week-end*. Mai mult decît atîta la ce oare ar putea năzui o fată în zilele noastre... în împrejurările date ?

— Nu de asta-i vorba, Van, replică ea, continuând să-i evite privirea. Era conștientă că-i este atât de drag, încât i s-ar rupe inima să-l vadă mihnit și îndurerat. De altceva-i vorba, Van.

— Despre ce, Kathy ? întrebă el alarmat. Doar ai spus că vrei să te măriți, nu-i așa ?

După ce respiră adânc, dînsa i se uită drept în ochi.

— Van, cu altcineva vreau să mă mărit !

Se uită fix la ea cu desăvîrșire uluit ; apoi, după o pauză, pe fața lui se ivi un zîmbet neîncrezător.

— E ridicol să spui una ca asta, după ce ani în șir ne-am fost atât de dragi unul altuia. Nu găsești că ne înțelegem de minune, Kathy ? Vorbește cinstit acum. Spune adevărul. Fără doar și poate, ne înțelegem. Totdeauna ai recunoscut acest lucru.

— Am douăzeci și opt de ani, Van, și peste doi ani împlinesc treizeci...

— Și peste doi ani ai să fii încă și mai frumoasă, încă și mai minunată iar eu am să fiu la fel de îndrăgostit de tine, ca-ntotdeauna. Timpul înfrumusețează minunatele odrasle ale naturii.

— Te rog, Van, încearcă de mă-nțelege ! Faptul că în curînd voi împlini treizeci de ani mă înspăimîntă. De aia vreau să mă mărit acum cît mai este posibil. Asta vreau... cît mai este posibil.

— Ciné-i individul cu care gîndești să te măriți, Kathy ?

— Numele, dacă ți l-aș spune, nu ți-ar zice nimic. Nu-l cunoști și niciodată n-ai auzit de el. N-are un post important ca al tău și nu cîștigă bani mulți. Locuiește în același orașel ca mine.

— Ce-nvîrtește ? Nu cumva-i vreun negustoraș de rășină și de terpenină, vestit printre băștinașii din fundul pădurilor de pini ale Alabamei ?

— Nu, nu face comerț, profesează avocatura în orașelul nostru. E văduv, și cam de vîrsta ta, Van. Are patruzeci și unu de ani. S-a purtat foarte frumos cu mine. Și m-a cerut de nevastă.

— Cine nu s-ar purta frumos cu tine și cine nu te-ar cere de nevastă... ca să pună mina pe o asemenea minunată odraslă a naturii ca tine ?

— Pînă-n ziua de azi, Van, nici că l-am băgat în seamă, declară ea, grav, nădăjduind că va găsi crezare. Cel puțin nu așa cum presupui tu. Nu, așa ceva nu s-a întîmplat. Știi bine, Van, că pe tine nu te-aș putea înșela.

— Atunci de ce vrei să te măriți cu el ? Tocmai cu el ?

— Pentru că nu m-a cerut nimeni altul.

— Nu mă face să mă simt ticălos și afurisit. Mă simt cît se poate de vinovat. Știi bine că nu pot divorța ca să mă însoresc cu tine. Nu pot să-mi distrug căminul. Am patru copii pe care trebuie să-i cresc. Sînt dator să mă gîndesc la ei. Afară de asta, din punct de vedere profesional n-ar fi indicat.

— Nu vreau, cîtuși de puțin, Van, să te simți prost din cauza mea, protestă ea, dînd din cap compătimitoare. Știi că nu vreau. Te iubesc și, cît îmi stă în putere, nu vreau să te mîhnesc. Dar vezi, am ajuns la o răscruce, vreau neapărat să mă mărit pînă nu-i prea tîrziu. Știi bine, Van, că o fată nu se cade să-și irosească tinerețea. După ce voi trece de treizeci de ani...

— Știu, consimți el, dînd din cap și privind pe fereastră. Știu, Kathy. Și în timp ce-i vorbea, urmărea chirighițele care zburau, plutind lin deasupra plajei. Dar de fapt, de ce ții să te măriți ? De ce nu vrei să ne întîlnim și de acum înainte o dată la două-trei luni, ca și pînă acum ?

E cît se poate de bine! Precum știi, călătoresc mult. Oricînd vreau pot veni să petrecem împreună un *week-end* undeva — aici, la New Orleans, la Chicago, la Atlanta, la Miami, practic orișunde. Nu mi-ai spus întotdeauna că-ți place să te vezi cu mine în felul acesta?

— Ba da, Van, pentru că-nseamnă a fi împreună cu tine și prefer să stau cu tine decît cu oricine altul pe lume. Mă simt întotdeauna la adăpost de primejdie și înconjurată cu dragoste. E lucrul cel mai frumos din viața mea. Dar acum trebuie să mă gîndesc la viitor. Nu mai încape nici o amîinare.

Chelnerul bătu la ușă. Kathy se sculă să-i deschidă, iar chelnerul intră în cameră și depuse pe masă două sticle de *whisky* și un castron plin cu cuburi de gheață. Apoi Kathy semnă nota și îi dădu 50 de cenți din poșetă. Chelnerul mulțumi, strînse sticlele goale și ieși cu ele. Nici Kathy, nici Van nu rostiră nici un cuvînt, înainte ca ușa să se închidă în urma chelnerului și să fie încuiată la loc.

— De-aș fi prevăzut discuția asta, patru sticle aș fi comandat, comentă Van, rîzînd pe înfundate. Golim patru sticle înainte de a o încheia. Asta-i o discuție de patru sticle, cum mă vezi și te vîd.

Turnă *whisky* în două pahare, umplîndu-le cu generozitate, azvîrli cîteva cuburi de gheață în ele și unul dintre pahare i-l întinse lui Kathy. Dînsa sorbi din el încet, cu sîcoteală.

— N-am să te las să faci pasul ăsta, Kathy! proclamă el, parcă deplin convins că dînsa avea să-i respecte hotărîrea. Apoi duse paharul la gură și-l goli. Asta-i poziția mea în această privință, Kathy. N-am ce face.

— Zău, nu vorbi așa, Van, se tîngui ea. Te rog, încearcă să privești lucrurile cu ochii mei.

— Nu vreau să le privesc cu ochii tăi. Vreau să judec lucrurile dintr-un punct de vedere al naibii de egoist. N-am nici un chef să mă lași și să te duci să trăiești nu știu cu cine în fundul pădurilor de pini ale Alabamei. N-am nici un chef, îți spun ! După aia n-ai să vrei să te mai vezi cu mine.

— Bineînțeles că n-o să te mai pot vedea. Kathy oftă. Bineînțeles că n-o să mai pot, Van !

— Nu, nu-ți dau voie, repetă el, răstîndu-se la dînsa pentru prima oară. Ești a mea. Și a mea rămîi ! Ai fost, ești și ai să rămîi și de aici înainte a mea !

Gîfii după ce rosti aceste cuvinte, și între ei se așternu o tăcere apăsătoare. În cele din urmă, mai trecîndu-i supărarea, îi zîmbi și pe loc dînsa simți că va rămîne incapabilă de a i se împotrivi vreodată, atît cît va trăi.

— Bărbatul cel înțelept a grăit, Kathy, zise el glumind.

O luă în brațe și o strînse la piept cu frenezie. Numaidecît Kathy își lipi obrazul de umărul lui și cuprinzîndu-l cu brațele în jurul gîtului, îl sărută ca și cum chiar în clipa aceea s-ar fi revăzut după o îndelungată despărțire.

— Alungă ideea asta neroadă, Kathy, și n-o lăsa să-ți mai intre în cap, îi porunci Van, pe un ton voit sever. Renunță la ea. Ești iubita mea, păpușico ! Nu admit să mă părăsești și n-am să las pe nimeni să pună stăpînire pe tine ! Știu cu ce-ți priește, chiar cînd te prefaci că nu știi.

— Dar dacă nu ne putem căsători... eu totuși trebuie neapărat să mă gîndesc la viitor. Aș dori să am copii, Van. Nu vreau să sfîrșesc singură ca

o fată bătrină. Nu pot suporta nici măcar să mă gîndesc la una ca asta ! Ori de cîte ori sîntem departe unul de altul mă simt singură.. îngrozitor de singură.

— Îți ofer tot ce-ți dorești, Kathy, recunoști, nu-i așa ? Ai o mașină nouă, ai o blană frumoasă și cîte și mai cîte altele. Dacă n-ai ține tu anume, nici la servicii n-ar fi nevoie să mergi. Sînt în stare să-ți port de grijă. Cîștig destul. Îți voi purta de grijă întotdeauna.

— Nu, Van, zise ea categoric. Nu.

— Ascultă, păpușico...

Kathy se desprinsese de el, se ridică și se depărtă, oprindu-se în dreptul piciorului patului.

— Nu-mi mai spune așa !

— Dar cum poțestești să-ți spun ?... Doamna Cutare sau Doamna Cutărică ?

— Da.

— Ei bine, află că n-ai să fii doamna Cutare ! Ai să rămii și mai departe ce ești acum... domnișoara Kathy Woodson.

Dînsa se depărtă de pat, îndreptîndu-se către cealaltă fereastră. Rămase în picioare lângă fereastră, contemplînd plaja albă, frumos arcuită și apele albastre ale Golfului. După ce se potoli, Van așteptă cîteva minute, apoi se ridică și se apropie de ea. O luă în brațe și o strînse strașnic. Întorcîndu-se încet către el, împinsă de o dorință pe care o încerca ori de cîte ori se afla în preajma ei, Kathy își ridică buzele înspre ale lui și-l sărută.

— Vezi, Kathy, acum ești mai rezonabilă, îi zise Van, conducînd-o îndărăt spre pat și silind-o să se așeze lângă el. De fapt, tu nici nu vrei să pleci și să mă părăsești ca să te măriți cu altcineva.

— Ba vreau, Van, îl asigură ea cu o reinnoită stăruință. Zău, vreau.

— Ei bine, n-ai s-o faci. Ți-o spun eu!

— Totuși, am s-o fac!

— Ba n-ai s-o faci!

Ochii ei înotau în lacrimi. Își acoperi fața cu amîndouă mîinile.

— Lasă, Kathy, are să-ți treacă foarte curînd, caută el s-o mîngîie. O sărută pe obraji și pe frunte și îi sărută mîinile. Cam peste două luni ne întîlnim. Și atunci ai să fii bucuroasă că nu te-am lăsat să faci prostia asta.

Kathy îl dădu la o parte și, apărîndu-se dirz cu amîndouă brațele, caută să-l țină la distanță.

— Nu, Van, asta e ultima noastră întîlnire. De azi înainte n-am să te mai văd niciodată. Cum ajung acasă mă mărit.

— Îți jur că dacă te măriți vin și-i sparg capul circiogarului!

— N-ai să faci una ca asta, Van, n-ai să faci asemenea lucru. Știu bine că, de dragul meu, n-ai să faci una ca asta.

— Kathy, declară el solemn, dacă renunți la prostia asta, fac orice pe lume pentru tine. Spune doar ce anume să fac, și voia ta va fi împlinită. E o promisiune și-nțeleg s-o respect.

— Te căsătorești cu mine?

— Zău, Kathy, n-o lua iarăși de la capăt, te rog.

— Atunci nu uita ce ți-am spus c-am să fac de cum mă voi înapoia acasă.

Van luă paharul și își mai turnă puțin *whisky*. Luă citeva cuburi de gheață din castron și le azvirli în pahar, improșcînd picături mari în dreapta și în stînga. După aceea goli paharul.

— Kathy, peste două ore trebuie să plec. Miine la nouă dimineața trebuie să fiu la New Orleans.

Conferința privind problemele de desfacere. Reuniune regională. Hai, zău, să nu ne otrăvim aceste ore discutind prostia asta. Au să treacă aproape două luni de zile pînă la revedere și are să fie...

— Nici eu, Van, n-aș vrea să otrăvesc atmosfera, se apără ea cu glas strănutat de emoție. Dar trebuie să procedez cum îmi dictează bunul simț. Miine mă înapoiez acasă și...

— Dacă am să fiu silit să las totul baltă și să mă reped în pădurile alea de pini, praf îl fac pe circiogarul ăla. Nu glumesc, Kathy, nici urmă de el n-o să se afle la zeci și zeci de mii de acolo.

— Van, nu vorbi așa, te rog. Pentru mine, asta înseamnă totul.

— Kathy, am să te fac fericită cît oi trăi. Am să te fac atît de fericită, încît o să-ți pară că plutești în nori zi și noapte, toată viața. Ești fericită acum... cît se poate de fericită... și știu că ești fericită. N-are decît să se uite la tine oricine ca să-și dea seama cît ești de fericită în clipa asta. Am să te fac să fii mereu la fel de fericită. Nu renunț la tine și nu las pe nimeni să mi te ia. Nu las să-mi scape din mînă o asemenea minunăție odraslă a naturii ca tine. Chiar atît de generos nu sînt. Colegii de birou pot să-ți spună că, ori de cîte ori își pune ochii pe un lucru, Van Rollins îl dobîndește, fie oricît de puternică concurența sau împotrivirea. De aia-s director comercial la compania asta a mea și de aia se gîndesc să mă numească vicepreședinte. Eu fixez cifrele de vânzare pentru toată țara — de la New-York la San Francisco — și apoi pornesc la drum și veghez ca oamenii de pe teren să-și realizeze cifrele, cu orice preț. Ia seama, am pus ochii pe tine și ești a mea, vezi, nu uita acest lucru. N-are să reu-

șească un circiogar din fundul pădurilor de pini să mă împiedice să-mi realizez cifra.

Acoperindu-și fața cu mâinile, Kathy se prăbuși de-a curmezișul patului. Începuse să se întunece, și Van, apropiindu-se de fereastră privi primele stele care sclipeau deasupra Golfului. La orizont abia se înălțase luna nouă. Apoi Van se întoarse și închise valizele.

Cînd fu gata de plecare o luă în brațe pe Kathy și o strînse la piept. Stătură multă vreme lipiți unul de altul, pînă ce, tremurînd toată, Kathy îl cuprinse cu brațele în jurul gîtului și-l sărută cu înfocare.

— Dragule, te iubesc nespus de mult, îi șopti ea. Pe nimeni n-am iubit atîta vreodată. Niciodată în viața mea n-am să iubesc pe nimeni așa cum te iubesc pe tine. Dragule... dragule!

— De fapt, tu nici nu vrei să te măriți cu circiogarul ăla, nu-i așa, Kathy?

— Așa e, Van, răspunse ea, încercînd să se stăpînească. Dar trebuie... n-am altă soluție.

— Atunci îți ofer eu una. Ascultă-mă pe mine. Nu te mai gîndi c-ai să te măriți cu el sau cu oricare altul. De aci în două luni vii să ne întîlnim la Chicago sau la St. Louis. Am să-ți comunic data și locul exact și am să-ți trimit biletul de avion.

— Nu, Van! Nu!

— Mîine dimineată cînd pleci de aci, semnează nota hotelului și las-o casierului. Îi spun să mi-o expedieze la centrală.

— Te rog, Van! Te rog, dă-mi voie să mă mărit! Te rog, fă asta pentru mine!

— Nu se poate, Kathy. Asta-i ultimul meu cuvînt. Trebuie să prind trenul de New Orleans.

La revedere, păpușico. Ai grijă de tine. Ne vedem peste două luni.

O sărută iară și iară, în timp ce dînsa se ținea lipită de el.

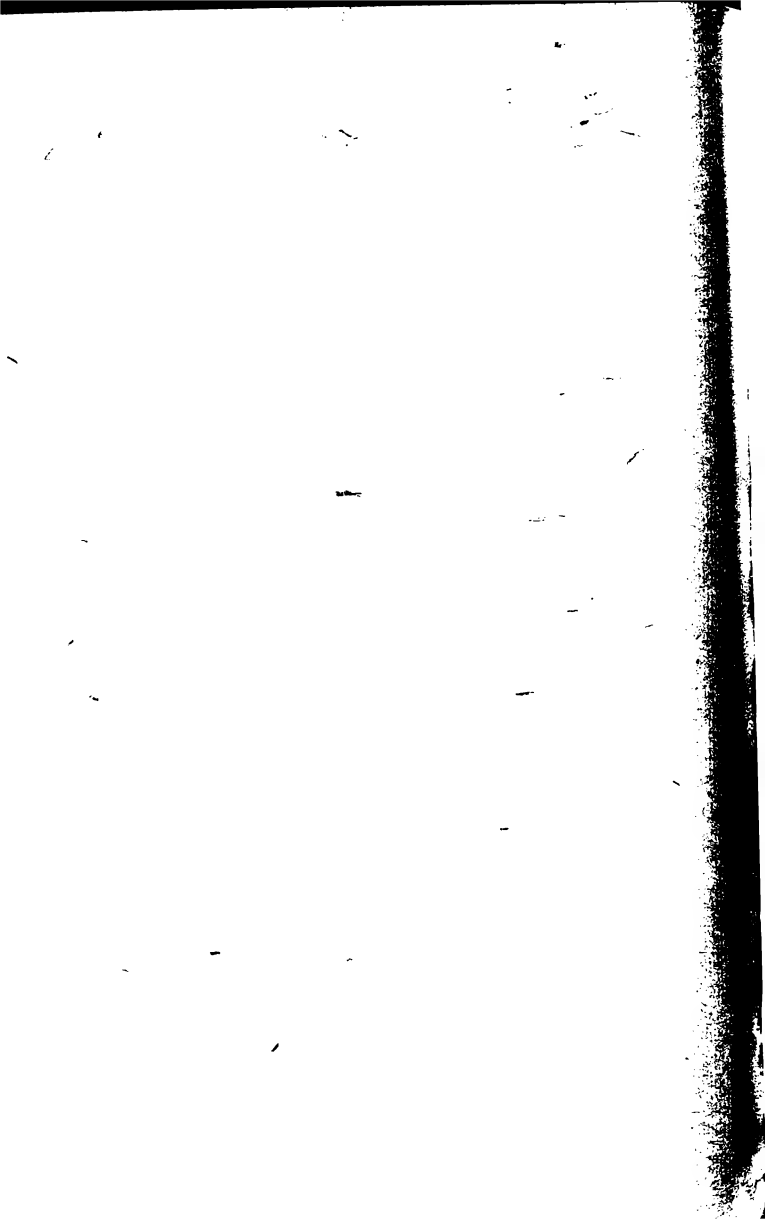
În cele din urmă Van se smulse din brațele ei și-și luă valizele. Kathy se ridică în capul oaselor, urmărindu-l cum se îndreaptă spre ușă.

— Dragule, îngăimă ea topită. Vai, dragule.

— Și tu mie, Kathy, mi-ești dragă, zise el în timp ce ei inima-i zvîcnea, îndurerată. Atrăgător și arătos, în costumul său gri-închis, Van se opri în prag și o privea pătimaș. De aceea am să te păstrez... spre binele nostru. Vezi, negreșit să ai grijă, peste două luni...

Nu-și aducea aminte dacă afară de asta mai spusese ceva după aceea, l-a văzut însă în clipa cînd înalt și falnic a ieșit pe coridor. Apoi ușa se închisese la loc. În clipa cînd nu-l mai văzu pe Van, Kathy se trînti pe pat în camera rămasă pustie și începu să plîngă cum nu mai plînsese niciodată pînă atunci.

*Kathy a văzut lumina tiparului în revista **Manhunt**; în 1956 a intrat în sumarul culegerii **Gulf Coast Stories***

TOAMNA DINTII

Așezați pe pajiște, priveau frunzele tremurînde ale bătrînilor arțari. El, de o parte a căruciorului, sprijinindu-se cu un braț de latura vopsită în roșu ; ea, de cealaltă parte, ședea turcește și cu mîinile împreunate în poală.

— Moșul lor e cel de colo, spuse Elizabeth, arătînd cu degetul un copac aflat în cealaltă margine a pajiștii. Știu că-i cel mai bătrîn dintre toți pentru că veverițele acolo și-au făcut cuibul.

— Proasto, nu după asta se vede că-i cel mai bătrîn ! își dădu Robert cu părerea. După frunze se vede, fiindcă rămîn verzi mai tîrziu decît ale celorlalți. Cei dintii ruginesc copacii tineri.

Acum o săptămînă copacii mai erau verzi ca iarba cosită proaspăt, apoi însă, din senin, au început să-și schimbe culoarea. Pilcul de arțari de pe deal pare zugrăvit cu portocaliu și stropit cu aur, arborii tineri îmbrăcînd nuanțele mai întunecate ; arțarii din grădină, însă, plantați cu mulți ani în urmă, băteau în galben și purpuriu. Foarte curînd, frunzele aveau să-nceapă să se sucească și să se-nvrtească nebunește pe ramuri după fiecare suflare de vînt, pentru ca apoi să se desprindă și să cadă la pămînt, filfiînd. Pe urmă iarba avea să

pălcașcă, florile aveau să se usuce și, pînă la prima zăpadă, peste dealuri și ogeare avea să se aștearnă veșmîntul cafeniu-închis al toamnei.

— Astă-noapte, pe cînd dormeam, a plouat cu vopsea, destăinui Elizabeth. Uite pe fiecare copac cerul a deșertat o cutie de vopsea.

— Tăticu spune că s-a dus vara. Mi-a povestit cum în fiecare an, cînd vara e pe sfîrșite, pomii se-mbracă în roșu, în galben și portocaliu.

— Anul trecut n-am băgat de seamă...

— Mi-a spus mie tăticu că anul trecut s-au boit toți copacii. Au fost întii galbeni cîtva timp, apoi au ruginit pîn' la unul. Cînd frunzele ruginesc, înscamnă că-s gata să cadă dintr-o clipă într-alta. Asta fiindcă-s moarte.

Deodată ușa casei se deschise. Robert lăsă jos oiștea căruciorului și țîșni către verandă.

— Uite, tăticu ! Uite, tăticu ! A ieșit tăticu să se joace cu noi !

Elizabeth alergă și ea. De-a bușilea urcară amîndoi, cu mare grabă, treptele verandei.

— Ce poftiți ? îi întrebă tăticu.

— Vino să te joci cu noi ! răspunse Robert, to-păind în jurul lui și agățîndu-i-se de braț. Hai să ne jucăm !

— Tăticule, s-a sfîrșit săptămîna asta ? se amestecă Elizabeth în vorbă. Rămii acum două zile întregi cu noi ?

— Da, s-a încheiat săptămîna. Gata, două zile nu mă mai duc la oraș !

— Hai, tăticule, să ne jucăm ! îl rugă Robert, trăgîndu-l în jos pe scară. Hai să ne jucăm de-a toate cele !

— Nu ne mai jucăm de-a ursul, că ne-am săturat, nu-i așa ? îl încercă tăticu. De-a ursul ne-am

jucat săptămîna trecută. Ce joc să jucăm săptămîna asta ?

— De-a ursul ! strigă Robert. Ne jucăm iar de-a ursul. Îmi place mai mult decît orice alt joc !

— Tocmai mă gîndisem la un joc nou, spuse tăticu. Ce zici, Robert, de-a caii n-ai vrea să te joci ?

— Mai întîi hai să ne jucăm de-a ursul, se rugă Elizabeth, trăgîndu-l peste pajiște. Numai un pic, tăticule, și apoi jucăm tot ce vrei tu...

— Bine, încuviință tăticu. Dar de astă dată cine să fie ursul ăl mare ?

— Tu, tăticule ! răspunse Robert. Doar tu ești totdeauna ursul. Hai, fă ca ursul !

— Mor-mor ! mormăi tăticu, lăsîndu-se în patru labe. Mor ! Mor ! Mor !

— Vai, nu mă speria ! țipă Elizabeth, dîndu-se înapoi. Zău, te rog, nu mă speria ! Mi-e tare frică de urși !

— Mor-mor ! Mor-mor ! mormăi tăticu, riciind iarba cu unghiile, și apoi, legănîndu-se greoi, se luă după Elizabeth.

— Pe mine nu mă sperii ! se laudă Robert. Uite, poftim, mormăie și la mine !

— Mor-mor ! Mor-mor !

— Uită-te-ncoa' ! Mure și smeură pentru ursul cel mare, îl ademeni Elizabeth, întinzînd către el un pumn de iarbă. Ursule, nu vrei mure și smeură ?

— Mor ! mormăi tăticu, lingînd firele de iarbă din mîna ei. Mor-mor !

— Ia uită-te la mine, acum încalec pe urs ! trîmbiță Robert. Încalec pe ursul cel mare. Nu mi-e frică !

Robert se repezi vitejește și, după ce se cocoță în spinarea lui tăticu, prinse a-l împunge cu o

rămurică uscată, culeasă sub arțari, ca să se ridice în două labe.

— Hai acum să ne jucăm de-a caii, propuse tăticu. Un joc nou. De-a caii nu ne-am jucat niciodată, nu-i așa, Elizabeth?

— Hai, zău! strigă Elizabeth. Fuga, Robert! Descalacă de pe urs, să ne jucăm de-a caii! O să fie strașnic, nu-i așa, tăticule?

— Sigur, strașnic! întări tăticu. Dar calul cine să fie?

— Tu, răspunse Elizabeth. Tu să fii calul.

— Bine. Atuncea eu îs calul. Păzea! Faceți loc, că vine armăsarul cel alb ca spuma, armăsarul sălbatic!

— Și armăsarul ce-are să facă? întrebă Robert.

— Ar vrea nițel zahăr armăsarul, zise tăticu. Zahărul îi place mai mult ca orice. Și sarea îi place câteodată, dar acum ar vrea nițel zahăr. De mult n-a mai gustat zahăr.

— Și unde o să găsească zahăr armăsarul? se miră Elizabeth. Aici, afară, n-avem zahăr.

— Ni-ha-ha! necheză tăticu, pornind să alerge în patru labe în jurul lor, săltind și zvirlind.

— Calul caută zahăr, desluși Robert. Ferește! Vezi să nu te lovească armăsarul sălbatic!

Tăticu se opri locului și, după ce întoarse capul mai întâi într-o parte, și apoi în cealaltă, ridică un picior în aer.

— Păzește! răcni Robert. Armăsarul vrea să zvirle!

O clipă tăticu rămase cu piciorul în sus și zvirlind de câteva ori. Din pricina smuciturii, pantoful îi sări cit colo.

— Armăsarul și-a lepădat potcoava! vesti Elizabeth. Să fim cu ochii în patru, s-a miniat că nu

i-am dat zahăr. Vai, de unde luăm o bucatică de zahăr ?

— Mie nu mi-e teamă de armăsar ! se grozăvi Robert. Uite ! Îl încălec !

— Are să te trîntească ! îi strigă Elizabeth. Mai bine așteaptă, încăleci după ce-i dăm puțin zahăr.

— Ia te uită ! Așa se prind și se îmblinzesc armăsarii sălbatici !

— Ni-ha-ha ! necheză tăticu, pornind în galop. Ceva mai încolo se opri și zvîrli de cîteva ori cu piciorul cel încălțat. Dar al doilea pantof nu-i sări din picior cum sărise celălalt.

— Acu să te uiți ! se laudă Robert. Să vezi, am să ocolesc pajiștea, călare pe armăsarul sălbatic !

Tăticu nu se clinti decît după ce Robert izbuti să i se suie în cîrcă. Apoi, cu mișcări zvicnite, întoarse capul dintr-o parte într-alta, sforăi și ricii iarba cu unghiile.

— Lasă-mă să-ncalec și eu... se rugă Elizabeth. Aș vrea să călăresc și eu pe armăsarul sălbatic.

Se cățără în spinarea lui tăticu, la spatele lui Robert, pe care-l apucă de mijloc, să nu se trezească pe jos cînd o începe armăsarul să zvîrle și să dea înapoi.

— De ce stai culcat, tăticule ? întrebă Robert. Sintem sus amîndoi. Poți să te scli, tăticule. Hai, poruncește armăsarului sălbatic să sforăie și să se ridice pe picioarele dinapoi !

Tăticu rămase nemișcat pe pajiște. Elizabeth se dădu jos, iar Robert apucă o rămurică uscată de arțar cu care îmboldi armăsarul să se ridice.

— Nu vrea să se ridice, zise Robert. Vrea să stea în patru labe.

— De ce nu mai vrei să te joci de-a caii, tăticule? întrebă Elizabeth. Dacă te-ai săturat de joaca asta, hai să jucăm altceva. Știu eu un joc care se cheamă puia-gaia. N-ai vrea să vezi cum e? E tare frumos, tăticule...

În cele din urmă, Robert descălecă și el și se îndreptă spre verandă. La mijlocul drumului se opri și privi înapoi la tăticu și la Elizabeth, care rămăseseră pe pajiște.

— Tăticule, am să te spun mămică că nu vrei să te mai joci cu noi. Are să vină afară și are să te puie să te joci mai departe cu noi.

Apoi fugi spre casă. Elizabeth se apropie de tăticu, cătînd cu luare-aminte în iarbă după trifoi cu patru foi.

De pe arțarii din grădină frunze sîngerii se scu-turau și se așezau pe pajiște. După fiecare pală de vînt frunzele se succau și se-nvîrteau în jurul co-dițelor delicate pînă se desprindeau de ramuri și, filfiind, ca niște petice de hîrtie roșie, se aș-terneau pe iarbă. Pe deal, copacii, scuțurați cu aur, foșneau și se legăneau, întorcînd frunzele în bătaia razelor soarelui.

Însoțită de Robert, mama ieșise pe ușa din față și se îndrepta spre pajiște. Ducînd degetul la buze, mama le făcu semn să nu scoată nici un cuvînt și se apropie pășind ușor, în virful picioarelor, pe iarba moale, să nu facă zgomot. Robert o ținea de mînă și dusesese și el degetul la buze. Elizabeth își acoperi gura cu dosul palmei, dînd din cap spre a arăta că înțelesese, și căscă ochii mari. Era limpede că peste o clipă aveau să-i tragă o spe-rietură strașnică lui tăticu, care habar n-avea că Robert se întorsese și venise și mama.

Cînd ajunse la doi pași de el, mama depărtă degetul de buze și cu capul făcu un semn de încuviințare către Robert și Elizabeth, care abia își stăpîneau nerăbdarea.

— Bau ! strigă mama, ingenunchind în iarbă, lingă tăticu.

— Bau ! Tăticule ! răcni Robert.

— Bau ! răcni Elizabeth, ținînd de bucurie.

Mama se uita la tăticu, așteptîndu-l să ridice capul și să-i zîmbească. După ce zăbovi o clipă, se aplecă, să-l privească mai de aproape.

O furnică mititică și neagră îi umbla pe nas. Pe spatele cămășii lui albe, o lăcustă mare, verde, cu picioare lungi sta gata să sară.

— Ia te uită la lăcusta asta caraghioasă ! exclamă Robert, stîrnind-o cu un firicel de iarbă. S-a așezat pe cămașa lui tăticu. Uite cum mai sare !

— Sst ! făcu mama, ducînd din nou degetul la buze. Nu faceți zgomot. Tăticu doarme tun.

— Bine, dar cum să ne jucăm dacă tăticu nu mai face pe armăsarul sălbatic ? se jeli Elizabeth, strîmbînd din buze.

— Jocul ăsta de-a caii nu-i cine știe ce... declară Robert. Cînd s-o trezi tăticu, aș vrea să începem alt joc.

Mama se așeză pe pajiște lingă tăticu și-i luă mina. O ținu o clipă într-a ei, apoi o lăsă să cadă.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Elizabeth, agățîndu-se de fusta mamei. De ce ai gemut, mămico ?

Mama își mușcă buzele, cu privirea ațintită asupra cămășii albe imaculate a lui tăticu, în punctul de unde sărise lăcusta. O frunză roșie-castanie de arțar filfii prin aer, sucindu-se și învîrtindu-se în

cădere, iar în cele din urmă veni să se așeze pe cămașa lui tăticu.

— Are să se mai joace tăticu cu noi cînd s-o deștepta? voi să afle Robert. Aproape isprăvisem joaca de-a caii, și au mai rămas niște jocuri noi pe care vrem să le încercăm...

— Cînd ne-am jucat de-a caii, tăticu a zvîrlit cu atîta putere, încît i-a sărit pantoful din picior, povesti Elizabeth. Iată pantoful!

Și-l ridică de jos, dar mama i-l luă repede și-l strînse la piept cu amîndouă mîinile. Fără să-l privească, își mișcă degetele de-a lungul lui, pipăindu-l parcă pentru a-i dibui forma.

De pe nas furnica mică, neagră se suise pe fruntea lui tăticu și se oprise să cerceteze nu știu ce.

— Acum, spuse mama luîndu-i de mînă pe Elizabeth și pe Robert, trebuie să mergem în casă. Vă duceți sus în camera voastră și stați acolo pînă vă chem. Luați cărțile și vă uitați la poze sau clădiți o casă din cuburi, dar pînă nu vă strig eu, să nu vă uitați pe fereastră. Hai, Robert, hai, Elizabeth, duceți-vă sus! Mama are treabă acum...

Intrară în casă. Mama rămase lîngă piciorul scării, uitîndu-se după copiii care urcau treptele spre camera lor. Se rezemă de stîlp, ținînd strîns la piept pantoful pe care tăticu îl pierduse cînd se juca de-a caii sălbatici.

— Ce păcat că trebuie să stăm în casă cînd afară-i așa de frumos! se văicări Robert. Frunzele roșii au să se scuture în curînd, n-are să mai rămînă nici una...

— Mamă, să ne chemi îndată ce se trezește tăticu, se rugă Elizabeth. Te rog, mamă! Vrem să

isprăvim jocul de-a caii și, afară de asta, mai avem de jucat și jocuri noi...

— Da, răspunse mama, sigur c-am să vă chem...

Toamna dinții (în original *The First Autumn*) a văzut lumina tiparului în revista *Pagany*; în 1933 a intrat în sumarul culegerii *Wel Are the Living*

CANDY-MAN BEECHUM

De jos, din smîrcurile Ogeecheeului¹, de la joagăr pînă în vîrfurile mîgurii, erau zece mile, dar asta pentru Candy-Man² era fleac. Cine-l vedea sărind hîrtoapele din Middle Georgia³ rămînea cu gura căscată.

— Încotro, Candy-Man ?

— Ferește, băiețaș, ferește, nu sta în calea cataligelor mele, că-s zorit, mă duc la drăguța, că stă ca pe ghimpi, abia așteaptă să mă vadă venind !

Ici-colo, cite un iepure țîșnea iute ca fulgerul înspre scorburile copacilor, fugind din calea ciubotelor lui butucănoase.

— Ia seama Candy-Man, nu cumva să-i calci vreunui alb pe bătătură, il sfătui Little Bo. Că albi-i-s cu stea-n frunte !

Candy-Man Beechum tocmai zvirlise un crac peste pîrleaz, cum zvirli lopata cu boabe la vînturat.

¹ Fluviu care străbate statul Georgia.

² În traducere : Om-de-zahăr.

³ Partea de mijloc a Georgiei.

Călare pe gard, se opri o clipă și'ntoarse privirea către băiețașul negru. Se lăsa amurgul peste smîrcuri și avea de bătut zece mile.

— Eu cu albii, dacă-mi dau pace, nu mă-neure, îi răspunse. Mă tocmesc să le îngrijesc catirii sau să le car cițiva bușteni de chiparos de baltă, dar nu stau nici o clipă după ce mi-am îndeplinit munca, o șterg și mă feresc din calea lor.

Din scorburi cucuvelele începeau să dea semne de viață. Pentru păsările astea cobitoare ceasul asfințitului era ceas de bucurie.

Scărpinîndu-se după ceafă, puștiul negru urmărea din țarcul catirilor soarele, care cobora la orizont. De n-ar fi trebuit să le dea nutreț și de-ar fi avut barem douăzeci și cinci de cenți în buzunar, tare i-ar mai fi plăcut să-l însoțească pe Candy-Man. Fiind simbătă seara, la oraș avea să găsească scrumbii prăjite la fiecare colț de stradă. Și amintindu-și mirosul peștelui prăjit, îi lăsa gura apă.

-- Curînd o să-mi găsesc și eu o drăguță, grăi Little Bo.

— Ai numai grijă, băiete, să nu te legi de drăguța lui Candy-Man, că la altele ți-o da și el o mînă de ajutor !

Și, trecîndu-și și celălalt crac peste pîrleaz, Candy-Man porni la deal. N-avea decît zece mile de mers, de jos de la smîrcuri pînă în vîrfurile mîgurii, și gata, era acolo !

Tufele de mărăcini se zbăteau, șfichiuind în stînga și-n dreapta la picioarele lui, acolo unde călcase cu o clipă mai înainte. Nu stătea s-aștepte răfuiala cu mărăcinii ce acopereau locurile acelea nămolose. Luîndu-și picioarele la spinare, Can-

dy-Man Beechum și apucase în sus, pe șleaul buștenilor, și acum o tinea de-a dreptul peste tăpșan, sărind trei brazde de grâu dintr-un pas.

Cițiva gligani negri umblau agale, înaintea lui, pe drumul mare. Într-o clipită îi ajunse din urmă și le strigă :

— Feriți, băieți, din calea țurloaielor mele !
Păzea, că vine Candy-Man !

— Încotro, măi Candy ?

Se văzură nevoiți să dea bătaie pentru a ține pasul cu el. Se văzură nevoiți chiar s-alerge, căci avea picioare lungi, catalige, nu glumă ! Gîfiau și le atirna limba de-un cot.

— M-ai întrebat careva unde mă duc ? zise Candy. Am o drăguță — jumătate albă, jumătate neagră — și mă duc și eu să-i fac oleacă de curte.

— Ar fi bine, Candy, să claxonezi mai înainte de a intra la ea-n odaie. Corciturilor ăstora nu prea le place cînd dai buzna peste ele.

— Adevărat, așa-i, numai că nu știi cum stau lucrurile. Pe Candy-Man drăguța lui îl așteaptă totdeauna-n prag !

— Da, da, noi, berbanții negri, care nu ieșim decît sîmbăta, n-avem vreme de pierdut. Cu ceva trebuie să ne alegem și noi mai înainte ca luni în zori sirena să ne țiuie în urechi...

Gliganii rămaseră în urmă și apoi se opriră, să mai răsufle și să se răcorească puțin. N-avea rost să se pună cu uriașul catirgiu tocmai sîmbăta, cînd era grăbit.

Drumul mare nu era pe placul lui Candy-Man, prea făcea multe coturi și ocoluri. Scurta drumul peste ogoare, atras de tîgaia cu pește prăjit. Deodată se iviră în fața lui, întîmpinîndu-l ca un roi de licurici, luminile orașului.

Bătuse opt mile, mai rămăneau încă două, și avea să ciocănească la ușa drăguței, jumătate albă, jumătate neagră.

Apoi, drumul mare tăind mai de-a dreptul, Candy-Man părăsi scurtătura, și peste puțin intră în oraș. Cei mai vîrstnici, din căruțe, și flăcăii, care mergeau pe jos, se fereau din calea călciilor lui, care sfîrșiau. Catirii înhămați la cotigi cirmeau la o parte, iar pilcurile de gură-ească de pe ulițe se trăgeau în lături, pentru a-i face loc.

— Ce alergi așa, Candy-Man ?

— Păzea, mă negri proști ce sînteți, să nu vă înece și să nu vă orbească colbul din urma mea ! Sînt zorit !

— Încotro, Candy-Man ?

— Am o drăguță care m-așteaptă în prag. Și nu-i învățată s-aștepte.

— Candy-Man, ai face bine s-o iei mai domol și să-ți răcorești călciile, că acuși intri în cartierele albilor. Doar știi, se supără dacă un negru prost îi calcă pe bătătură...

— După apusul soarelui, sînt de capul meu. Doar n-am să stau să cercetez culoarea fiecărui trecător !

Bătrînii plesniră din limbă și smuciră de hățuri, îndemnînd catirii la trap. Vorbele lunganului ăstuia negru nu le erau pe plac.

— Candy-Man, nu mă iei și pe mine ? Tare-aș vrea să prind și eu o bibilică !

— Acolo unde mă duc, eu mi-s cocoșul ! Pe care-l prind străin în ograda mea, îl jumulesc de pene cu gheara și cu pintenul. Îți spun : lasă-te păgubaș, băiete, lasă-te păgubaș !

Și și-a văzut de drum, prin mijlocul uliței. De zorit ce era, n-avea loc pe lături. Doar o porție de pește prăjit, și apoi avea să purceadă mai departe.

N-avea vreme de pierdut, căci îl aștepta drăguța, jumătate albă, jumătate neagră. Străbătuse opt mile și nu mai avea decît un fleac, două mile, și gata ! Luni dimineața, mecanicul ăla de la fierăstrău avea să sune sirena ca la Judecata de apoi.

Atras de mirosul peștelui prăjit, se trezi la ușa unui birt. Poate să nu fi fost decît ciortani, dar de mirosit miroseau la fel de bine. Ar fi poruncit o porție de aripioare, dar ar fi durat mult.

Chibzui cu mîna pe clanță. Nu. Avea să îmbuce ceva, și apoi își va căuta de drum. Parcă vedea aieva, la capătul celor două mile, chipul drăguței, jumătate albă, jumătate neagră, care-l aștepta ca pe ghimpi.

Așezați la mese, flăcăii mîncău. Localul era plin de oameni hămesiți ca și el. Plita era acoperită cu tigăi în care sfîrșia peștele și mai rămăsese jumătate de butoi de pește, destul să sature o sută de guri flămînde.

Stătea cu mîna pe clanță și nu se mai sătura adulmecînd mirosul acela. Dacă-are să-i dea mîna, într-o bună zi o să-și cumpere un butoi mare cu pește și-o să tot mănînce din el, n-o să lase nici unul, de leac !

— Unde alergi așa, Candy-Man ?

— N-am vreme de pierdut, sînt tare grăbit, boss ! Lăsați-mă, vă rog, să-mi văd de drum.

Policeman-ul scoase cătușele și dădu să i le pună. Candy-Man se trase înapoi.

— Cel mai sănătos cred c-ar fi să te bag la zdup... N-aș mai avea bătaie de cap. Mi s-a urît să colind orașul în fiecare sîmbătă, să pun mîna pe zurbagiii ăștia de negri imputiți !

— N-am făcut rău nimănui de cînd sînt ! Și zău, boss, nu caut pricină nimănui. Mă veți fi ase-

muit cu careva, boss... Zău, că m-ați asemuit ! Sînt doar în treacăt p-aici. Mă duc la drăguță.

— Nu face nimic. E mai sigur să te bag la zdup pînă luni dimineața. Întinde labele, bă, negru puturos, să-ți pun cătușele !

Candy-Man se trase înapoi. Era cu gîndul la drăguța lui, jumătate albă, jumătate neagră. N-avea nici un chef să stea închis după gratii, în loc să se ducă la drăguță. Și din nou se trase înapoi.

— Te-mpușc, bă, negru ticălos ! Dacă mai faci un singur pas, trag !

— Zău, boss, vă rog, lăsați-mă să-mi văd de drum. Poftim, nu mai mănînc nimic, o iau din loc chiar acuma și nu mă mai prindeți în oraș. Zău, neapărat vreau să stau cu drăguța, pînă luni, înainte de răsăritul soarelui.

Candy-Man mai făcu un pas înapoi. *Police-man*-ul trînti cătușele jos și scoase revolverul. Apăsă pe trăgaci, și Candy-Man se prăbuși.

— Zău, boss, nu trebuia să faceți una ca asta ! Sînt, colea, un biet negru cu mîncărime la picioare. Mult mai mult îmi place să umblu decît să stau locului...

Oamenii dădură năvală din toate părțile, dar cîte unul se întorcea brusc din cale și se depărta fugind. Alții se opriră să-l privească pe Candy-Man, care-și pipăia picioarele, să se încredințeze dacă-l mai puteau duce. Mai avea doar două mile de mers pînă în vîrfurile măgurii.

Acum oamenii se îmbulzeau în jurul lui, iar *policeman*-ul își băgă tacticos revolverul în toc. Candy-Man dădu să se ridice, ca să-și vadă de drum. Drăguța lui, jumătate albă, jumătate neagră, ședea ca pe ghimpi, abia aștepta să-l vadă venind.

— Credeți-mă, boss, îmi pare rău c-ați fost silit să mă-mpușcați. N-am cășunat niciodată vreo su-părare albilor, și zău, dacă se cuvenea să-mi că-suneze ei mie ! Dar dac-așa o să meargă lucru-rile și pe mai departe, nici că face să trăiești ! Am să suflu-n luminare și am să-mi dau sufletul. Te rog, dă-mi un cearșaf, să-mi învelesc pielea și ciolanele.

— Ia mai taci, măi negru puturos ! se răsti *policeman*-ul. Dacă n-ai să-ți ții gura aia spur-cată, mă silești să mai scot o dată revolverul, să-ți fac vînt !

Oamenii se traseră înapoi, să nu fie prea aproape. *Policeman*-ul duse mîna la tocul revolverului, pentru ca la nevoie să-l poată scoate iute.

— Dac-așa o să meargă treaba și pe mai de-parte, faceți-i loc lui Candy-Man Beechum, că iată, acuși vine !...

Candy-Man Beechum a văzut lu-mina tiparului în 1935, cînd a intrat în sumarul culegerii *Kneel to the Rising Sun*

MUSCA DIN SICRIU

Colo, pe podeaua de scîndură a hambarului, zăcea bietul Dose Muffin, mort precum curpe-nii pepenilor verzi în noiembrie, după ce i-a pălit bruma, și pe nas, obraznică, i se plimba în sus și în jos, o muscă.

De-ar fi înviat pentru un minut sau două, că tot aia-i osteneala, ar fi putut face prinsoare și pe ultimul dolar de la ciorap că niciodată obrăz-nicătura aia de muscă n-ar mai fi apucat să se

așeze pe vreun nas omenesc și să-l gîdile, scuturîndu-se și curățîndu-se.

— Mă, Woodrow, mă! zise mătușa Marty. Ia dă fuga colo în hambar și vezi dacă nu cumva îl sîcîie muștele pe Dose.

— Unchiului Dose acuma nu-i mai pasă de muște, răspunse Woodrow. Unchiului Dose acuma nu-i mai pasă de nimic.

— Află că, mort sau viu, Dose nu poate să sufere muștele.

În casă nu se mai afla nici un locșor unde să-l poată așeza cum se cuvine. Casa era ticsită de oameni și oamenilor le trebuie loc să se învîrtească. Se afla acolo Hap Conson, aiuritul ăla care cînta din banjo, și lui Hap, cînd se ducea undeva, îi plăcea să aibă loc. Se afla acolo și mulatra aia nebună după dans, căreia toată lumea îi zicea Goodie, și Goodie, cînd își sumețea fustele și pornea a-și hîțina toate alea, pune-a stăpînire pe-ntreg parchetul.

Bietul Dose, mort fiind de o zi și o noapte, nu mai era în stare să sufle nici un cuvînt. Musca umbla forfota pe nasul lui, oprindu-se cînd și cînd să-și curețe aripile și să-și scuture picioarele. Nu trecuseră decît o zi și o noapte de cînd, la joagăr, Dose dăduse să vîneze o muscă ce zbura deasupra circularului. Și pînza circularului aproape că-l tăiasc în două, și se prăpădisc Dose, foc supărat că musca-i scăpase vie și nevătămată. Dar de nenorocirea asta Dose nici că și-ar fi amintit de i-ar fi stat în putere să-nvie pentru un minut sau două, că tot aia-i oste-neala. Și de i-ar fi stat în putere, pe musca asta obraznică ar fi trăs-nit-o, așa încît nici urmă de ea n-ar mai fi rămas.

— Mă, Woodrow, mă! zise din nou mătușa Marty. Du-te, mă, de vezi cum te-am rugat, dacă nu cumva îl sîciie muștele pe Dose.

— Pe mine să știi că n-ai să mă faci să vinez muște pe răposatul.

— Nu trebuie să le vinezi, îi zise mătușa Marty. Numai să le alungi.

În fund, în celălalt capăt al casei, încercau să-i înjghebe un sicriu lui Dose. Încercau mereu, dar nu izbuteau să înainteze mai de loc. Tembelilor adunați acolo nu le sta mintea la treabă. Mai mult ca sigur că antreprenorul de pompe funebre n-avea s-aducă sicriu, căci ceruse șaiszeci de dolari, dintre care douăzeci și cinci bani gata. Și șaiszeci de dolari, din care douăzeci și cinci bani gata, n-avea nici unul.

Îndată ce vor fi izbutit să-i înjghebeze sicriul, aveau să meargă și aveau să-l îngroape pe bietul Dose, numai dacă pînă atunci bluza-i avea să fie gata scrobită și călcată. Bluza atîrna pe frînghie afară, legănată de briza înmiresmată ce bătea uneori într-acolo.

Dose Muffin, care zăcea în hambar cu o muscă ce-l gîdila pe nas, era mort și nu aștepta altceva decît să fie înmormîntat de îndată ce puturoșii și flecarii ăia de zileri de la joagăr îi vor fi săpat o groapă de ajuns de adîncă. Și de mult l-ar fi putut îngropa dacă vorbărețul de predicator și flăcăul negru, buzat ar fi scurtat sporovăiala lor doar cît să încheie sicriul pe care se osteneau să-l înjghebeze. Afară de Dose nimeni n-avea nici un zor.

Zăpăcita de Marty nu se apucase să-i spele bluza decît pe la amiază, cînd, de-ar fi fost după capul lui Dose, s-ar fi convenit să se scoale și să se aștearnă pe treabă în zorii zilei. În casă, Hap

Conson, aiuritul ăla care cînta din banjo, îi făcuse să uite de înmormîntare cu toții, și n-a mai avut nimeni vreme să dea o raită afară la hambar, să-i dea binețe unchiului Dose și s-o trăsnească pe obraznica aia de muscă așezată pe nasul lui. Iar Goodie, mulatra care, una-două, își sumeca fustele, desigur c-ar fi surpat din temelii zidurile casei, de-ar fi oprit-o careva să-și hîțîne fundul, și nu se afla om pe lume căruia să-i pese măcar de el atît încît să se îndure să-și ia ochii de la Goodie și să dea o raită afară la hambar, să vadă dacă nu cumva pătrunseseră acolo niscai muște obraznice ce se cuveneau alungate.

Bietul Dose a murit în zdrențe, ziler la un joagăr și lipsit de orice stare pe lumea asta. Pierduse a mai bună slujbă din cîte apucase în viața lui, aceea de om de serviciu într-un hotel rezervat albilor, fiindcă-și luase valea ca să urmărească pînă-n pînzele albe o muscă numai pentru că se așezase pe sandvișul lui cu friptură tocmai în clipa cînd se pregătea să muște din el. Opt zile a urmărit musca de-a curmezișul întregului ținut, și nu-ncape îndoială că, de n-ar fi fost ametită de foame, nici atunci nu s-ar fi oprit și nu i-ar fi dat lui Dose* răgaz s-o trăsnească. După această ispravă, bietul Dose s-a întors acasă, dar a fost nevoit să lucreze la joagăr și și-a pierdut starea ce o dobîndise în lume.

— Mă, Woodrow, mă ! zise mătușa Marty. De cîte ori să-ți mai spun să te duci să vezi dacă nu cumva îl sîcîie muștele pe Dose ?

— Mătușă Marty, zise Woodrow, mi-e o frică soră cu moartea să mă-nvîrt în preajma unui mort. Oricum, acum unchiul Dose nu mai poate simți nici o muscă.

— Dose, ca să simtă muștele, n-are nevoie, ca alde alții, să fie bine sănătos. Viu sau mort, Dose le simte.

Bluza se uscaseră, sicriul era gata, iar groapa avea adîncimea de șase picioare. L-au îmbrăcat pe Dose cu bluza, l-au întins în ladă și l-au coborît în groapă.

Predicatorul ăl vorbăreț se porni să rostească rugăciunea continuînd încercările de a scoate așchiuțele de brad ce i se înfipseseră în degete în vreme ce, cu flăcăul acela negru, buzat, se străduise să înjghebeze sicriul. Hap Conson, cîntărețul din banjo, se lăsă pe vine și începu a ciupi coardele, agitînd instrumentul ca și cum ar fi fost o tigaie cu cărbuni aprinși. Apoi se ivi și dezmațata de Goodie, hîțînindu-și toate alea, căci nu era chip să stea liniștită cînd se afla în preajma unui banjo.

Trîntiră capacul peste sicriu și-l înțepeniră în două piroane ruginite, d-alea de se vînd cîte douăzeci la un penny. Apoi aruncară peste capac cîteva lopeți de nisip și de pietriș.

— Stați oleacă, grăi Dose.

Marty se sperie în așa hal încît dădu să fugă, dar i se tăiaseră picioarele. Rămase încremenită și, după scurt timp, miji un ochi și privi furiș peste taluz în groapă.

— Ce te-a apucat? întrebă Marty rotindu-și gîtul, ca să vadă mai bine în groapă. Ce te-a apucat, Dose?

Capacul zbură cit colo, improșcînd-o în obraz cu nisip și cu pietriș, și Dose sări în picioare, întăritat cum nu-l văzuse niciodată.

— Mă muiere, îmi vine să-ți sucesc gîtul! răcni Dose.

— Ce te supără, Dose ? întrebă Marty. Cumva am scrobit prea tare bluza ?

— Mă muiere, zise Dose, amenințând-o cu pumnul, lipsești în chip neiertat de la îndatori-rile tale. M-aruncași aici în groapă, închis cu o obrăznicătură de muscă în afurisitul ăsta de si-criu. Dă fuga numaidecît și adu-mi o lopățică, să mă pot apăra de muște. Te-nșeli dacă-ți închipui c-are să-ți meargă să mă închizi laolaltă cu o muscă în afurisita asta de ladă fără să-ți pri-mești plata.

— Eu totdeauna fac ce-mi spui tu, Dose, zise Marty. Așteaptă numai o clipă, că dau fuga și aduc apărătoarea de muște.

Nu se mai auzea nici un zgomot de nicăieri. Oamenii încremeniseră cu lopețile în mină. Hap nu mai pișcă nici o singură dată coardele, iar Goodie nu se mai hițina nici atitica.

Marty se întoarce într-un suflet cu apărătoa-rea de muște, doar știa ea că era mai bine să nu-l lase pe Dose s-o aștepte, și se aplecă de i-o înmînă. Dose se întinse la loc în lada de brad negeluit și trase capacul după el.

Peste puțin au auzit forfotă jos în ladă.

„Pleosc !“ răsună apărătoarea de muște.

— Stați așa și nu vă mișcați, grăi, clătînînd din cap, Marty către gropari.

„Pleosc !“ se auzi din nou. „Tros !“

— Dose a răpus-o, zise Marty, îndreptîndu-se de șale. Acuma sus lopețile, băieți dați bătaie !

Tărîna, nisipul și pietrișul porniră să zboare în groapă, și groapa se umplu. Predicatorul is-prăvi de spus prohodul și de scos aproape toate așchiile ce i se înfipseseră în degete. Hap Con-son, aiuritul care cînta din banjo, se apucă să ciupească frenetic strunele, de ai fi zis că vrea

să-l facă fărîme. Iar Goodie, mulatra, care-și hîțîna fundul, își sumecă fustele și începu să-și facă de cap. Se prea poate că Hap și Goodie să se fi liniștit pîn' la ziuă. Nu sînt însă prea sigur, fiindcă începutu-i greu, dar obiceiul ușurează povara.

Musca din sicriu (in original *The Fly in the Coffin*) a văzut lumina tiparului în revista *Mid-Week Pictorial*; în 1938 a intrat în sumarul culegerii *Southways*.

S U M A R

<i>Erskine Caldwell, nuvela și viziunea grotescă . . .</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XLIX

[I. IPOSTAZE ALE INIȚIERII]

Vremea căpșunilor	1
Vară târzie	6
Maud Island	20
Taică-meu și mașina de balotat	38
Ce s-a întâmplat în ziua când am tras clopotul la biserica	48
Ziua de repaos a lui Handsome Brown	59

[II. GOTICA NOII ANGLII]

Marjorie caută bărbat	71
Pantalonii de catifea	78
Zvonul	85
O idilă în pragul iernii	95
Dincoace de Green Mountains	103
Geme țara de suedezi	113
Balsamul de Galaad	136

[III. COMEDII ȘI TRAGICOMEDII ALE SUDULUI]

Agnes, sîntem cu ochii pe tine	145
Doctorul ambulant	154

Alesul enoriei	169
Hoț de cai	184
Fugara	194
O zi afurisită	201
Cum a cucerit-o pe Susie Brown	212

[IV. INTERMEZZO BUF]

O seară la Nuevo Leon	221
---------------------------------	-----

[V. SECVENȚE ALE VIOLENȚEI ȘI MIZERIEI]

După-amiază de sîmbătă	229
În genunchi, cu fața spre soare...	238
Fetița	271
Un cuțit să tai mălaiul...	278
Statul împotriva lui Abe Lathan, negru	289
Sfîrșitul lui Christy Tucker	301
Flori de cîmp	309
Soț și soție	319
Bătrînica lui Joe Craddock	325

[VI. ATROCITĂȚILE METROPOLELOR]

Dorothy	329
Rachel	339
Martha Jean	351
Moarte lentă	362
Foarte mulți bărbați...	374

[VII. SILUETE NOI]

Fata de pe autostradă	389
Kathy	398

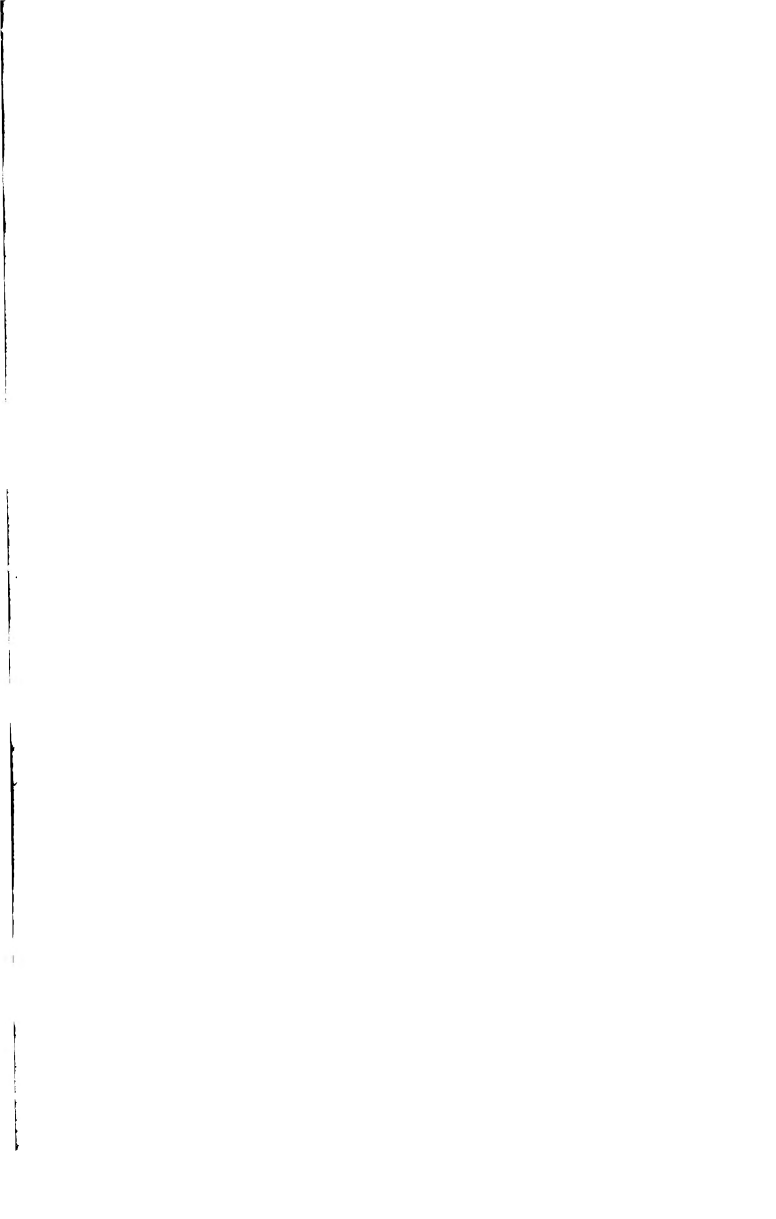
[VIII. PICTURAL ȘI GROTESC FANTASTIC]

Toamna dintii	411
Candy-Man Beechum	419
Musca din sicriu	425

Redactor : BIANCA SCHÄCHTER
Tehnoredactor : ION TUȚOR .

Apărut 1969. Tiraj 70.175 ex. broșate. Hîrtie ziar
de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 21,30.
Coli tipar 15,75. A. nr. 8926/1969. C.Z. pentru bi-
bliotecile mari și mici 82—32=59.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 498 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei
nr. 1, București — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

